DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VIERDE JAARGANG

1925

— UITGEVERIJ " LIBERTAS „ BRUSSEL (V) —

Inhoud van DE TOERIST :-: Vierde Jaargang

AALST. Blz.
Naar Aalst. — Dr. B. Pil 126
St. Martensklooster. — Dr. Stan Leurs. 127
O. L. Vrouwgasthuis. — J. Van Overstraeten... 134
Rubens' St. Rochus in St. Maartenskerk. — Dr. J. G. 137
ANTWERPEN.
Wat een toerist uit den renaissancetijd over A. schrijft. — Dr. Stan Leurs 2
Oude Stad. — Mr A. H. Cornette 4
De omgeving van A... Grootsche plannen 59
Het Antwerpsch stadhuis. — Dr Stan Leurs ... 104
De nieuwe havenwerken te A. — W. Heylen. ... 148
ARDENNEN (De —). — Eug. De Ridder ... 340
AUTOMOBILISME (internationale rijbewijzen) 6
BALANS op 31 December 1924 232
BANMOLENS van Harelbeke (De —). E. H. Hil van Overbeke 434
BEGROOTING 1925 232
BINCHE (Karnaval te —) 48
BLIKSEMGEVAAR voor den toerist 363
BOEKBESPREKING
H. Maho: «Visions du Rhin» 42
H. Carter en R. C. Mace: «Het graf van Tut-Anch-Amon» I, ... 42
G. van Hulzen: «Zwitserland». 42
H. Van der Mandere: «Montenegro», ... 42
M. Moresco: «Westwaarts». 42
J. Verschueren, H. Balieus en L. Heylen : «Algemeene Atlas van België », ... 58, 183
Zout-Leeuw-Album 91
R. Desoray: «Nieuwe algemeene landkaart van België 58
W. H. Idzerda : « Handboekje der praktische fotografie 58
W. H. Idzerda: «Stereo-opnamen voor iedereen» 58
E. H. Gabriels: «O. L. Vr. van Affligem» 85
Eug. De Seyn: «Dictionnaire historique et géographique des communes belges» 85, 151, 193, 229, 380, 430
Dr Paul Clemen e.a.: «Belgische Kunstdenkmäler» 119
«Algemeen reglement van de Politie op het vervoer en het verkeer» 138
J. Halkin: «Leerboek van aardrijkskunde» 138
Karl Baedeker: « Deutschland» 138
A. Cosyn: «Guide historique et descriptif des environs de Bruxelles» 151
Verkeerskaart van de Oostelijke landen 152
J. C. Nonnekens Jr: «Radiotelegrafie en -telefonie voor amateurs» 169
Frn. Claes: « Een klassieke reis in het schoon Italië 193
Dr. Ir Stan Leurs e.a. : «De Kempen» 230
Eug. De Ridder: «Laroche en omstreken» 339
«Jef Denijn's Beiaardconcerten» 350
Leo Faust: «Nieuwe gids van Parijs» 380
«Reichs-Luftkursbuch» 380
Bernard Janssens: « Begijnhof van Lier » 399
Jozef Deswert: « Naar Rome » 399
M. Sacré & A. De Cort: « Volksspelen en volksvermaken in Vlaamsch-België » 399
Karl Baedeker : « Südbayern » 399
Ambr. Erens: «Tongerloo en 's-Hertogenbosch» 411
Dr. Aug. Vermeylen: « Geschiedenis der Europeesche schilderkunst en plastiek » 411
« Esperanto-propagandabrochure » 430
Hendrik van Loon: «De geschiedenis der menschheid » 462
Dr. J. Lindemans e.a.: « West Brabant » 474
« Mededeelingen » van de Vlaamsche Toponymische Vereeniging 478
BONDSLEVEN. — 9, 27, 35, 51, 74, 83, 106, 122, 170, 185, 202, 218, 231, 349, 365, 384, 397, 410, 424, 443, 460, 469, 478
BONDSWERKING in 1925 (Over een deel van de —) 477
BORGERHOUT. — Edg. Ernalsteen 418
BORGERHOUT: Te Boelaarpark 59
BOSCH EN HEIDE 13
BOSSUT 173
BOSTEELS, Eugeen (In Memoriam). - J. V. O. 218
BOUCHOUT (Antwerpen) : Spokenhof. — 403
BRUGGE (Oude en nieuwe godshuizen te —)... 30
BRUSSEL (Het nieuw Paleis van Schoone Kunsten te —) 233
DENEMARKEN. — Prof. Karl Larsen 87
DEURNE. — Edg. Ernalsteen 370, 390
DEURNE: Te Boelaarhof (Voor onze boomen). — W. H. 62
DOUANEKAARTEN 191, 366
DUINBERGEN a. Zee 63
DUISBURG 173
DUITSCHLAND
De Eifel. — Dr. Stan Leurs 190
Verlichting van het Heidelbergerslot 217
Helgoland 121
Duizend-jaar-tentoonstelling te Keulen 217
Vreemde toeristen 233
ENGELAND: Het hoogste van Derby. — Thoss. Jupp 165
FIETSTOCHTJE voor Brussel, Leuven, Mechelen en omstreken (Een mooi —). — H. W. 173
FINLAND, het toekomstige paradijs der toeristen. — Dr F. Bertijn 161, 196
FLETTNER-Rotor-schip (Het —). — Vict. Van den Berghe 72
FOTOGRAFEEREN door liefhebbers (Iets over —). — P. v. O. 398
FOTOGRAFIE 428
FOTOGRAFIE (Over —). — Joris De Messemaecker 429, 453
FOTOGRAFIE : Versterken en verzwakken ... 168
FRANKRIJK
Vacantiedagen in Engadin. — H. Dekking, 36, 50 84, 107
Vlaamsche inschriften te Loches 380
Normandië. — Dr. Stan Leurs 78, 98
Savooië. — Van D. 22, 23
St. Malo. — J. Calon. 194
GEEL. — G. Mauquoy 144
GELEIBRIEVEN (Internationale —) ... 191, 366
GIDSEN (Leergang voor —) 153
GIDSEN (V. T. B. —) 339
GOTTECHAIN 173
GRENSVERKEER
Passen en toltarieven 153
Zwitserland 229, 403
GRIEKENLAND
De Grieksche eilanden. — Mr. Jozef Muls 7
Reisindrukken uit Turkije en Griekenland, 425, 444
HAMME: Een pareltje onder onze gebouwen te H... — Lodew. Van Wiele 151
HOFSTADE bij Aalst 46
HOTELS, aangesloten bij den V. T. B. 60, 85, 124 149, 352,
HOTELWEZEN 27, 152
HUMELGEM. — W. 31
JAARBOEK 1925 .... 170, 195, 338

KEERBERGEN en de Brabantsche Kempen.
A. W. 206
KOEKELBERG.
Het park van K... — A. D. C. 217
De basiliek van K.. 217
KONGO (Op reis naar —) I en II. — Dr. Abee
De Jonghe 395, 470
LANDDAG te Aalst 97. 109. 125, 158, 180, 199
LAROCHE. — Eug. De Ridder 345
LID (Bij ons 25.000ste —). — Fr. L. 355
LIDMAATSCHAP 1926 (Betaling —) 417, 433
LUCHTVAART 47, 366, 465
MEERBEEK. — C. L. 192
NEDERLAND.
Iets over Nederland. — Jan Feith 404
N., zijn steden, merkwaardigheden en natuurschoon. — W. 439, 444
Zuid-Beveland 356
Haagsche Brieven. — Beppy Plantenga 388, 413, 472
Victor Hugo in Zeeland. — Edg. Ernalsteen ... 90
NEDERLANDSCH-INDIE
Uit Insulinde. — H. M. van Praag 112, 184
'n Stukje van Java. — H. M. Praag. 373
Brief uit Sawah-Loente (Sumatra). - Ir. L. Smets, 212
ORGANISATIEFONDS 23, 58, 76, 89, 195, 389
ORIENTATIETAFEL (Onze —) 133
OUDENAARDE. — Dr. Stan Leurs. 141
PAYOT en PAYOTTENLAND (De benamingen —). — L. Van Dessel 461
PREMIES 16, 49
REIS naar de Hoëgne en de Warche (Malmedy) 218
REIS naar Kongo (Op —) zie Kongo.
REIS naar Laroche 341, 480
REIS naar Parijs 191, 205, 355
REIS naar Normandië 45, 77, 83, 94
REIS naar den Rijn 189
REIS naar de Semois 191
REIS naar Zwitserland 205, 222
REISGOED in den goeden ouden tijd (Het —) 226
REISONKOSTEN in het midden der 16e eeuw.
— J. ter Gouw. 94
REISPLANNEN (Schetsen van —) 131, 150
REIZEN en uitstappen in 1925 123
REIZEN in 1925 (Onze —) 473
REIZEN in 1926 (Onze —) 475
RIJK der bosschen en der stilte (In 't —).
— Ludovic. 347
RIJWIELCONSTRUCTIE 381
SCHERPENHEUVEL. — M. Couwenbergh ... 451
SECRETARIAAT (Van het —), 5, 26, 35, 59, 75, 79, 106, 130, 152, 170, 179, 195, 208, 231, 350, 365, 381, 394, 414, 424, 438, 443, 463, 476
SLUITZEGEL (V. T. B. —) 122
SINT ANNA TER MUIDEN. — W. Bossier ... 209
ST. VITH 414
TERVUREN 173
TOERISME per vliegtuig. — Leo Schalckens ... 465
TOERISTENDAG voor Brabant (Provinciale -) 231, 344
TOERISTENDAG voor Antwerpen (Prov. -) 337
TOERISTENDAG voor Limburg (Provinciale -) 353, 355, 370
TOERISTENDAG voor Oost-Vlaanderen (Provinciale —) 147
TOERISTENDAG voor West-Vlaanderen (Provinciale —) 218
TREMELOO. — Lode Baekelmans 17
TRIPTIEKEN 169, 191 366
UITSTAPPEN, Bijeenkomsten, enz. 10, 27, 44, 47, 60, 76, 92, 108, 124, 139, 154, 171, 186, 203, 219, 234, 351, 367, 383, 400, 416, 431, 447, 464, 479
VERKEERSWEZEN
Algemeen reglement van de regeling op het vervoer en het verkeer 11, 31, 57, 58, 178
Onze actie inzake rechtstreeksche spoorwegverbinding tusschen de Kempen en de hoofdstad 446
VERMINDERINGEN 10, 18, 24, 43, 60, 78, 85, 99, 123, 124, 140, 153, 169, 185, 193, 236, 344, 368, 373, 389, 410, 424, 453, 472
VILLERS-LA-VILLE en Waterloo (Uitstap naar —) 160
VOERDAL (Een wandeling in het —) 216
WAASLAND
De spotnamen van de Wazenaars. — F. Van Es. 19
Het Land van Waas: Vracene. — J. Florizoone 80
WATERREIS naar Vlissingen. 198
WEGENIS. 43, 123, 130, 153, 185, 211, 226, 350, 373, 382, 399, 410, 429, 461, 477
WEGENPOLITIEK (Onze —) 233
WERK van den V. T. B. (Naschoolsch —) 397, 428, 438
WINST- EN VERLIESREKENING 232
WOMMELGEM. — Edg. Ernalsteen 110
IJSSCHE (De —). — W. H. 386
ZWEDEN.
Reizen in Zw. 38, 52, 65
Wintersport in Zw. 115
Stockholm, de stad aan 't water 213, 222
Visby 100
ZWITSERLAND 227
ZWITSERLAND (Over —). — Van ongeweten dingen. — Egd. Ernalsteen 452

ILLUSTRATIES

AALST
Begijnhofkerk 26
Binnenplein Landhuis 127
Oude Barbarakamer 128
Handelsrechtbank 129
Jezuitenkerk 130
Belfort 135
Rubens' St. Rochus in St. Maartenskerk 137
ANTWERPEN.
Antwerpen in 1520, naar Albrecht Dürer 2
Zicht op den « Bloedberg » 4
Het Stadhuis (voorgevel) 104
Het Stadhuis (burgemeesterskamer) 105
Intérieur Kathedraal 120
Kaartje van de nieuwe Havenwerken 148
Algemeen zicht (luchtfoto) 468
BETEKOM 17
BINCHE.
Karnaval te Binche 48
Stadhuis 49
BOEKHOUTBERG 133, 200
BORGERHOUT.
Stadswapen van Borgerhout 418
Verdwenen gedeelte Prinsstraat 419
Bleekhof (achterkant) 420
Te Boulaer-park 421
De Reuskens van Borgerhout 422
Muziek van de Reuskens van Borgerhout 423
BOSCH EN HEIDE 13, 14, 15
BOUCHOUT (Antw.): Het «Spokenhof» ... 402
BRUGGE
De Brugsche godshuizen 30
Achter de O. L. Vr. Kerk 119
BRUSSEL Justitiepaleis en omgeving (luchtfoto) 466
DENEMARKEN
Frederiksborg : Slot 86
Standbeeld van H. C. Andersen 87
Vallo : Slot 88
Klippen van het eiland Moen 89

DEURNE
Hof te Boelare 61
Plan van Deurne 370
Deurne's luchtverschijnsel in 1552 371
De Chineesche Toren 371
Het Lanteernhof in 1925 390
DUINBERGEN a. Zee (Tennisvelden te —) ... 64
DUITSCHLAND: Kloosterkerk te Maria Laach 190
ENGELAND: Haddon Hall (Derby) 166
ENGELEN (Muziekmakende —) 412
FINLAND
Helsingfors 161
Helsingfors : Universiteitsgebouw 161
De Imatra-Waterval 162
Helsingfors: Ontwerp parlementsgebouw 163
Nyslott: De Olavi of Olofsburcht 163
Het Päyäne-meer 164
De domkerk te Abo 196
Landbouw 196
President Stahlberg 197
Stroomversnelling v. Pyhäkoski 198
FLETTNER-rotor-schip
Het zeilschip « Buckau » vóór de onttakeling ... 72
Schema 73
Het Flettner-rotor-schip 73
FRANKRIJK
Savooië in den Winter: Tréléchant 69
Savooië in den Winter: Argentière............... 70
St. Malo : Vallée de la Rance 194
GEEL
Wapen der gemeente 144
De Ziekenkamer 144
Landelijke streek 145
Nieuw opnemingspaviljoen 145
Hoeve op 't Stokt 146
Bevolking der Kolonie 146
HARELBEKE
De Banmolens (Plakbrief van 1828) 345
Bloemmolen 437
HEIST-AAN-ZEE
Het nieuw stadhuis 63
Monument voor de gesneuvelden 63
Boschje tusschen Duinbergen en H. 64
Tennisvelden tusschen Duinbergen en H. 64
HOFSTADE-bij-Aalst : Watermolen en kerk ... 46
HUMELGEM (Kerk van —)
Noordkant - Doopkapel 31
Voorgevel 32
Deur der sacristij — Zicht op het koor 33
Het koor 34
KEERBERGEN
Zicht te K. 206
Vennen te K. 207
KEMPEN (De —) : Landschap 348
KRUISWOORDRAADSEL (Aardrijkskundig) . 201
LANDDAG te Aalst (Groep deelnemers)... 180-181
LAROCHE
Bij de Baraque de Fraiture 340
Laroche en omstreken 341
Wandeling 1 342
De 10 wandelingen 343
MEERBEEK
Kerk 192
Landschap 192
Kasteel 193
NEDERLAND
Zuid-Beveland (19 illustraties) 356
Scheveningen (luchtfoto) 388
Riviergezicht 405
Molen 407
Amsterdam: De St. Nicolaas-kerk 439
Leiden: Morchpoort 440
Veere 455
Utrecht 458
Zutphen 459
NEDERLANDSCH-INDIE
Danser (twee illustraties) 112, 113
Masker (drie illustraties) 112, 113, 114
'n Stukje van Java (landkaart) 373
Boschweg bij Manjak 374
Zicht op het Dano-meer (Bantam) 375
Inlandse hut met kampong-bevolking 376
Rotspoort bij Pasoeeran 377
Kali (rivier) Tjilêmer bij Mênès 378
Kaboepaten met Pendoppo van de Regent 378
Aanlegplaats voor prauwen op het meer Tjikedal 379
NEER-IJSSCHE (Kerk te —) 386
OUDENAARDE
Stadhuis 142
De Burgschelde 143
O. L. Vr. van Pamele 143
RIJWIELCONSTRUCTIE 381
ROUWKLAGERS aan het graf van Filips den Stoute 411
SCHERPENHEUVEL : Interieur der kerk 450
SINT ANNA TER MUIDEN - Loop van het Zwin in de 14e eeuw 209
TERVUREN: De dolmen in het park 175
TITELPRENT uit een Reisdagboek van 1678... 96
TOERISTENBOND in het land van Pallieter (De Vlaamsche —) 392
TREKSCHUIT uit de 17e eeuw 94
WAASLAND
In het land van Waas (op het Hoogland) 19
De vlasbewerking vóór 50 jaar 20
Oude hoeve te Lokeren 21
Werkmanswoningen in den Polder 80
Landarbeiderswoning in den Polder 81
Naast elkaar: stal, woning en mesthoop 82
Waasch melkvee 83
WOMMELGEM : Kerkje 110
ZWEDEN
Gedeelte van het Göta-kanaal 40
Malmö 40
Stockholm 54
Jonge meisjes uit Leksand (Dalecarlië) 56
De Rita-watervallen (Jaemtland) 56
Zweedsche gymnastiek (twee illustraties) ... 66, 67
Visby 100-101
Visby: Gedeelte van den stadswal 101
Een van de kerkruïnen te Visby 102
Strandpromenade (Visby) 102
Snaeckgaerdsbaden — Restaurant en badhuis ... 103
Eiland « Stora Karlsö » 103
Wintersport (8 illustraties) 115 116, 117
Winterlandschap 118
Stockholm — Stadsplan 213
Koninklijk kasteel Drottningholm 214
Koninklijk slot 214
Stockholm — Plein «Gustav Adolf torg» en Kon. Opera 215
Stockholm — Watergezicht in de « Oude Stad » 215
Stockholm — Het «Ridderhuis» 222
Gripsholm — Koninklijk kasteel 222
Stockholm — Grand Hotel en Nationaal Muzeum voor Kunst 223
Stockholm — Het Stadion 223
Volksdans 223
Stockholm — Noordsch Museum 224
Saltsjöbaden 224
Museum «Skansen» 224
ZWITSERLAND
Luzern 227
Genève 228
St Moritz 228
Kertchenbach — Viadukt 229

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50 BUITENLAND. » » 12.50 LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 1 **1 Januari 1925**

Aan de Leden

—::—

Bij 't opmaken van de balans der werkzaamheden van den Vlaamschen Toeristenbond over het verloopen jaar, zou ik bijna moeten herhalen wat ik verleden jaar bij dezelfde gelegenheid schreef. Wij zijn tevreden over en fier op den bereikten uitslag.

Een vereeniging als de V.T.B. zou geen reden van bestaan hebben indien zij er niet was om goed te doen aan haar leden zoowel op kultureel als op finantieel gebied. Maar zoo'n vereeniging kan eerst dan ten volle dat goede rondstrooien met kwistige hand als zij machtig genoeg is om zich door iedereen te doen erkennen, om overal voet in huis te krijgen, om in alle middens eerbied af te dwingen. Die macht zal ze alleen dàn bezitten, als ze er finantieel stevig vóór zit, en dit kan alleen indien er veel leden zijn.

Hoever hebben wij het dan eigenlijk gebracht ? Ik laat u zelf oordeelen. Of zegt de ledenaangroei over 1924 niet genoeg ? Was het werk dat V.T.B. verrichtte niet goed, vanwaar zouden die 6000 nieuwe leden gekomen zijn ?

Getalsterkte en innerlijke degelijkheid die zich naar buiten uitwerkt, moeten beoogd worden. Dat brengt ons naar de toekomst.

Het jaar dat we nu beginnen moet nog meer leveren dan het vorige. Het kan ; waarom zou het dan niet ?

Als al onze leden zich op 'nen goeien dag eens duchtig inspanden om elk één nieuw lid aan te brengen, hoe zouden buitenstaanders en vijandiggezinden met verbazing en verstomming geslagen worden. V.T.B. zou niet meer vooruitloopen maar vooruitvliegen. Dat is veel moderner. Dat zoo iets moge gebeuren voeg ik bij alle andere goede nieuwjaarswenschen die ik U wilde toesturen.

En als 't soms gebeurt dat gij een paar oogenblikken denkt aan V.T.B., vergeet dan ook niet om het Organisatiefonds te denken, dat ons moet in de gelegenheid stellen fatsoenlijke werk- en vergaderplaats te bezorgen, behoorlijk ingericht. We zijn den weg der verbetering reeds aan 't bewandelen; wij moeten verder en verder. 't Zal van onze leden afhangen of we onze plannen heelemaal zullen kunnen ten uitvoer brengen, al dan niet.

We gaan vol vertrouwen het nieuwe jaar in omdat we overtuigd zijn van het nut van V.T.B., omdat we weten dat we op u allen mogen steunen. Ieder aan t' werk ! Elk zijn deel !

De Algem. Voorzitter,
Dr. sc. Alb. Pil.

Wat een Toerist uit den renaissancetijd over Antwerpen schrijft.

———«»———

Deze « toerist » is een Italiaansch geestelijke Antonio de Beatis, secretaris van den kardinaal van Aragon, een der meest vooraanstaande figuren uit de omgeving der Pausen Julius II en Leo X. In 1517 maakte bedoelde kardinaal welke om politieke redenen ertoe genoopt werd zich een tijd uit Rome te verwijderen een reis door Duitschland, de Nederlanden, Frankrijk en Noord-Italië. De Beatis vergezelde zijn meester op deze reis waarvan hij in een eenigszins Apulisch getint Italiaansch (hij was uit Apulie afkomstig) een uiterst interessant relaas gaf. Deze reisbeschrijving behoort onder de belangrijkste werken van dien aard welke we uit vroeger tijd over onze West-Europeesche landen bezitten en de beroemde Duitsch-Oostenrijksche historicus Ludwig Pastor getuigt ervan terecht « Zulk een diep ingrijpende kultuurhistorische beschrijving uit zoo'n vroege tijd bestaat noch voor Duitschland en de Nederlanden, noch voor Frankrijk. »

Halen we nu even aan wat de Beatis over Antwerpen vertelt. « Antwerpen is een groote en zeer bevolkte stad ; volgens het gezegde der hier gevestigde Italiaansche kooplieden, welke hier met weinige zijn, is ze niet kleiner dan Bologna. Schoone straten, pleinen, huizen door den band van steen, en een zeer schoone kerk (1) met eenen toren welke eens voltooid, deze van Straatsburg van dichtbij zal gelijken. Midden door de stad loopen enkele zeer geschikte kanalen (2). Hier wordt een markt gehouden welke met Sinxen begint (3) en anderhalve maand duurt ofwel zoolang dat men ze verder wil voortzetten, het is ongetwijfeld de eerste der Christenheid voor alle soort van waren, een tweede dergelijke markt wordt gehouden in September. Wij bevonden ons in Antwerpen tegen het einde der Pinkstermarkt en ofschoon de Hollanders reeds waren afgereisd, wijl de Hertog van Gelder Holland was binnengerukt en een aanzienlijk dorp had verbrand, werden we toch

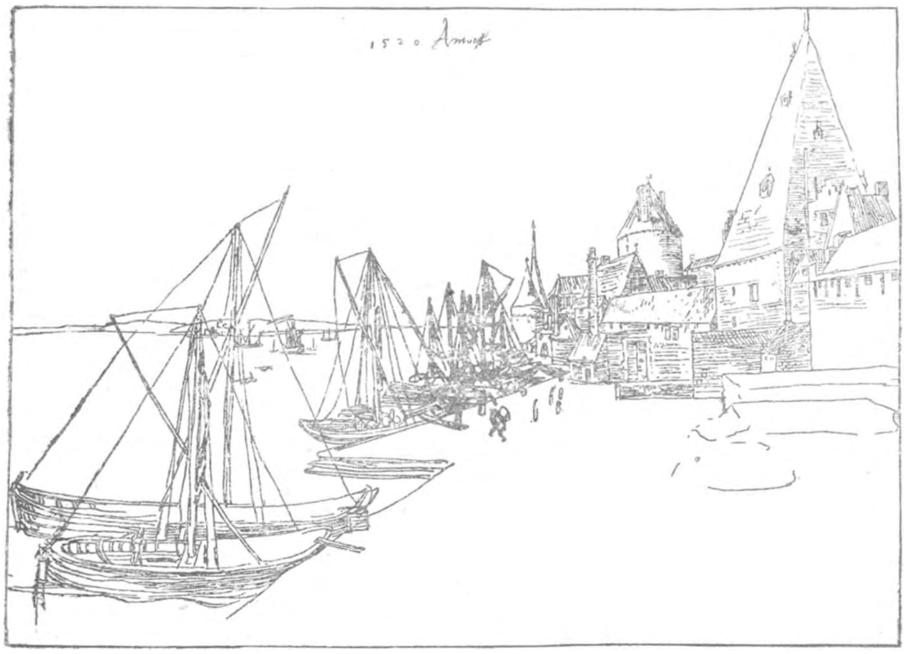

Antwerpen in 1520 naar Albrecht Dürer
(Cliché van de Gemeentelijke Propagandadienst van Antwerpen).

(1) De O. Lieve Vrouwekerk waarvan de noordelijke toren toen nog niet was voltrokken.

(2) de voormalige, thans gedempte ruien en vlieten.

(3) waarvan de huidige Sinxenfoor nog een voortzetting is.

allen met bewondering vervult over de samengestroomde menschenmenigte, de groote hoeveelheid der verschillende waren en de overvloed der dingen.

Tot vóór de stad reikt een zeearm welke een breedte moet hebben van één Italiaansche mijl (4) en welke zich hier mengt met een grooten stroom (5) dewelke Brabant, dat te Keulen, volgens velen echter te Aken begint, van Vlaanderen scheidt.

De stad heeft een prachtige haven, in dewelke zich ontelbare schepen bevinden en een mooie halfcirkelvormig in het water vooruitstekende, goed geplaveide plaats (6) voor het laden en lossen der schepen, die door de aanzienlijke diepte van het water, hoe groot zij ook zijn mogen, rechtstreeksch aan den oever kunnen aanleggen. Op de vischmarkt dezer stad bevonden zich op een morgen buiten de in groote hoeveelheid voorhanden zeevisschen en zalmen, zes en veertig steuren, daaronder eenige van zulken omvang, dat eene der hier gebruikelijke karren, welke toch groot zijn, van deze niet meer dan twee konden dragen.

(4) Door den zeearm wordt bedoeld de Schelde beneden Antwerpen.

(4) De Schelde boven Antwerpen.

(6) Het oude « Kranenhoofd » aan de « Werf » hetwelk op het einde der laatste eeuw bij het rechttrekken der kaaien verdween.

Iets over de Bachvereeniging van Antwerpen

't Was in den loop van 't jaar 1923 dat enkele muziekliefhebbers de hoofden bij elkaar staken, om te overwegen of er hier in onze kunstlievende Signorenstad, geen kans zou bestaan tot het herinrichten van de voor den oorlog zoo schitterend geslaagde Concerten van Gewijde Muziek.

Gezien de groote geestes- en gevoelsverwildering, die door de schuld van den langdurigen oorlog, ten allen kante woekerde, duurde het tamelijk lang vooraleer er een voorloopig comiteit werd gevormd, hetwelk voor opdracht kreeg, uit te zien naar een lokaal met orgel, waar een concert voor Gewijde muziek kon uitgevoerd worden. Zoo kwam dit Comiteit al spoedig in aanraking met den heer Watelet, organist der Ned. Hervormde kerk uit de Lange Winkelstraat, die, samen met den heer Jan Ceulemans, het programma voor het eerste concert hoofdzakelijk gewijd aan het werk van J. S. Bach, in elkaar zette. Weldra volgde er een tweede, een derde en een vierde concert, die allen een groot succes verwierven en aanleiding gaven tot het oprichten van een zangkoor.

Middelerwijl werd er een Reglement opgemaakt en groeide het aantal Eereleden, Begunstigers en Gewone leden zoo sterk aan, dat het voorloopig Comiteit het gewenscht achtte over te gaan tot het vormen van een definitief bestuur. Geholpen door een paar invloedrijke vrienden zagen ze weldra, tot hun groot genoegen, hun wensch vervuld. Onder het Eere-voorzitterschap van Mejuffr. M. E. Belpaire, die in muziek uitstekend thuis is en een prachtwerk schreef over «Beethoven », fungeerde als voorzitter de heer D. De Vos-van Kleef, mede-stichter en Eerelid van den Vlaamschen Toeristenbond, welke steeds veel voor kunst en literatuur voelde. Als onder-voorzitter trad Meester Arthur Cornette op, leeraar aan het Kon. Vlaamsch Conservatorium, en Conservator, ad interum, van het Museum van Schoone Kunsten, terwijl Willy Pijl, Architekt en lid van de M. V. B. A. als secretaris, en Mevrouw C. H. van Roosendaal, als penningmeesteresse en Meester Jozef Muls, kunsthistoricus en literator, als raadgevend bestuurslid, optraden.

Op de eerste algemeene vergadering die daarop volgde werden de programma's der vier, in den loop van dit seizoen te geven concerten vastgesteld. Het eerste concert heeft op 20 Oktober plaats gegrepen en het tweede zal op 22 December a.s. worden gegeven.

Het eerste concert was een groot succes. De zeer bevoegde muziek-criticus Lode Ontrop, oud-dirigent der Vóór-oorlogsche « Gewijde Muziek » concerten schreef o.m. in zijn blad : « In den muziektempel der 18e eeuw leidde het programma van den heer Watelet de leden dezer vereeniging in. De zuilen van dien tempel waren opgetrokken door de kunst van den weergaloozen J. S. Bach. Zijn « Toccata en Fuga » tot inleiding, de Fuga in 't klein tot slot. En onder die zuilen verbleven zich de Italiaansche meesters, het stoutst in de « Preludio ed fuga » van Frescobaldi, een van Bach's voorloopers in de kunst van het orgelspel, — speelsch in het gefungeerde stuk van den eens zoo gevierden opera-componist Pollarola, — 't eerst van al in het gemoedelijk-aansprekend « Elevazione » van Zipoli, en het meest wereldsch misschien nog in twee frischaandoende composities van den even geleerden als gevoeligen Padre Martini, den eenige, die Bach ettelijke jaren overleefde en zich reeds warmpjes wentelt in de zonnige weelde der majeur-harmonie... De Heer Watelet onderscheidt zich in beide opzichten. Een duchtig werker is hij, die niet terugschrikt voor de moeilijkheden, — een hartstochtelijk, bewonderenswaardig kunstenaar, die zich met hart en ziel overgeeft aan het ideale doel. De medewerking aan dezen avond had hij zich weten te verzekeren van den cellist A. Felleman. Mooi gevat en stijlvol weergegeven was het afzonderlijk karakter der verschillende nummers uit de eerste suite voor Cello zonder begeleiding van J. S. Bach. In hem bezitten we een kunstenaar van waarde, — iemand die «hooger op wil.» Door het geven dezer concerten, waar naast de werken van Bach en zijn voorgangers, ook de werken van den nieuwen tijd, die uit het werk van den grootmeester ontsproten of er door beïnvloed werden, worden opgevoerd, hoopt het Bestuur de belangstelling van het kunstminnend publiek te verwerven en zich in haar pogen gesteund te zien. De voorwaarden tot lidmaatschap zijn : Eerelid frs. 100.— met recht op 2 plaatsen op het Podium, Begunstiger : frs. 25.00 met recht op een Voorbehouden plaats, Gewoon lid, frs. 15.00 met recht op een algemeene toegangskaart.

De prijzen der plaatsen zijn vastgesteld als volgt : Podium frs. 8.00, Voorbehouden plaats, frs. 6.00 en algemeene toegangskaart frs. 4.00.

Het eenige wat het Bestuur nog te kort komt zijn zangers voor het koor, en daarom doet het een beroep op al de leden van den V.T.B. die een goede stem bezitten zich te willen aanmelden bij den Heer Jan Ceulemans, Koor-dirigent, Consciencestraat, 7, T/S.

Het beste nieuws voor den V.T.B. is, dat al de leden die zich lid willen maken van deze Bachvereeniging, 't zij als Eerelid, Begunstiger of Gewoon lid, een korting van 10 t. h. wordt toegestaan.

Enkele dagen voor de uitvoering der concerten zal het programma nogmaals openbaar worden gemaakt.

Een lid V.T.B.-er.

OUDE STAD

Benoorden de Groote Markt, ingesloten tusschen Werf, Koepoort- en St. Paulusstraten, ligt de eigenaardigste wijk der oude stad; eene wijk die, hoezeer ook verminkt en opgepoetst, als geheel de kostbaarste reliek van het Antwerpsche verleden is. De volbloed Sinjoor, met zijn diep-ingewortelde liefde voor den waterkant, heeft een zwak voor deze buurt. De vreemdeling die speurder is van oude-stads-impressies, zoekt haar op met het vermoeden dat hij iets moois gaat ontdekken, en vergeet niet licht hare aangrijpende indrukken. De Groote Markt en de hiervoor beschreven omliggende straten, hebben, hoe bejaard ook, door ruimte, netheid, aanzien der huizen en verkeer, een modern aspekt vergeleken met deze eenige en in veel deelen ongerepte wijk. Wie er binnenkomt, langs de Braderijstraat, de logische lijn van onzen weg, die wordt gewaar, dat hij in een zeer zelfstandig kwartier getreden is met eigen licht en lucht, eigen kleuren en geuren, andere menschen en geluiden. Het is, in matige verhouding, een openbaring, gelijk de Jordaan, Whitechapel of Montmartre.

Nergens is het net der straten zoo grillig geweven, noch zijn de perspectieven zoo onverwacht. De straatnamen zijn pittig en kleurrijk ; zij doen denken aan de nering van vroeger tijden : Kuiperstraat, Palingbrug, Zilversmidstraat ; andere klinken rijk, ofschoon in averechtsche verhouding tot hun uitzicht — Groote en Kleine Koraalberg, Guldenberg; een enkele heeft den matten klank der kloostergangen: de Zwartzusterstraat. Het peil der wegenis daalt en klimt ; er zijn zachte glooiingen, hobbelige hellingen, brokkelige trappen en men vindt er ook den laatsten overwelfden doorgang van een diep aangrijpende werking. Smal zijn de straten, eng de voetpaden, de huizen hoog en somber. Daar zijn nog oude patriciërs-woningen, herschapen in kantoren van koloniale waren, door wier open poort gij een kille koer ontwaart, waar vaten en kisten liggen en de kasseien van olie doortrokken zijn ; smoezelige winkeltjes met stalletjes vol primitief speelgoed, groenten en suikerbollen in dompige bokalen ; zestiendeeuwsche pakhuizen met smalle getraliede vensters en hermetische deur vol krijtkrabbels van

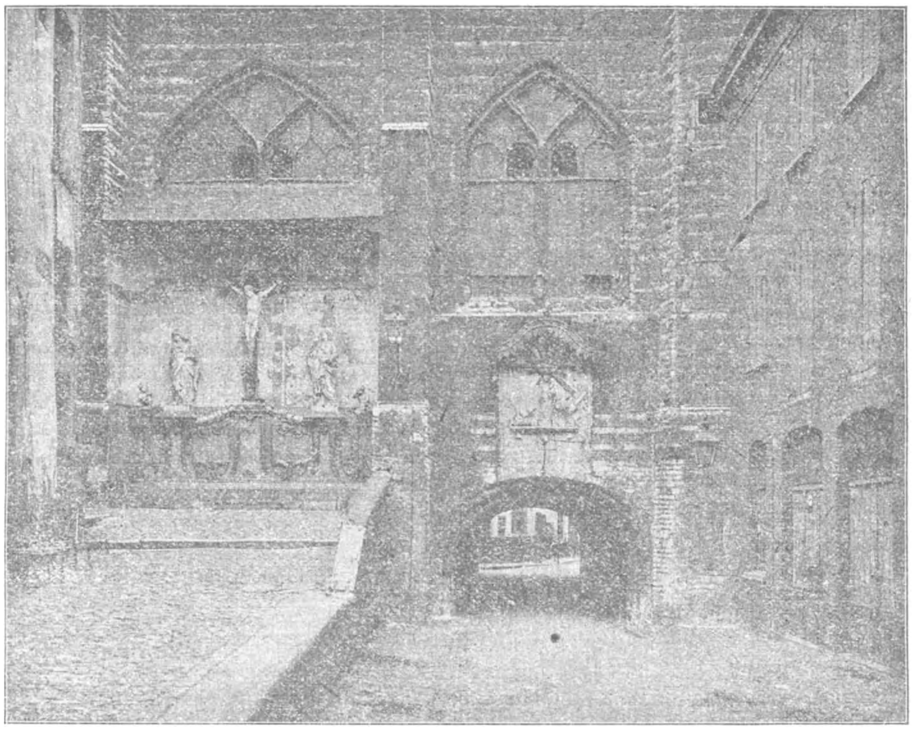

Zicht op den « Bloedberg ».

het janhagel. Daar zijn ook profijtelijke hofkens van kwezels, een klooster, scholen van patronages, tingeltangels voor matrozen en huizen met spiegelportalen, en rozig licht achter veel kanten gordijnen. En alle drie huizen een estamineetje voor de dorstige zielen.

In de hooge grauwe huizen hokken tallooze gezinnen samen, en tegen de verflooze gevels vlekken bloempotjes achter poprige houten balkontjes. Smalle donkerige gangen monden er uit op straat, die leiden naar sombere achterhuizen, door geen zon gekoosd. Geluiden en geuren zijn hier ook van eigen essens. Nijdig gepijp van reuzenorgels slaan uit de danskroegen, uit den « Elesee », uit « Palace Bourgogne » ; mosselwijven kelen naar hartelust en de man met het veelkleurige ijsroomwagentje zwaait de bel met onbedaarlijke energie. En de groote steamers wier masten van uit sommige straten al zichtbaar zijn, laten hun sirenen joelen en gieren van verlangen naar den wijden Oceaan. Uit keldermonden stijgt een lucht van kille diepten, uit de eetwaar-kramen komt de walm van « frites » en gebakken visch, en de Scheldewind waait er de ozone der tij.

In dit mooie brok oude stad, het voorgeborchte der haven, leeft het volk zijn lieve leventje tusschen de dansholen en den Kalvariënberg, devoot en liederlijk, mystisch en cynisch. Daar knielen de vrouwen met diepen ootmoed als het Heilig Sacrament naar een stervende gedragen wordt en zingen bij valavond de kinderen, hand in hand, hunne onschuldige reien ; daar zwaaien de fluweelen rokken der meiden met hartstocht in den dans, daar wordt ook zonder veel dralen met de messen gespeeld in de braspartijen. Hoog boven de wijk, op een fantastische rots, tegen de grauwe wanden der St. Pauluskerk, maakt Ons' Heer aan 't Kruis het gebaar van ontferming.

Veel kunstenaren van onzen bodem hebben hier geleefd en gewerkt. Geslachten van schrijvers, van Conscience, Sleeckx en Georges Eeckhoud tot Emm. de Bom, Baekelmans, Jozef Muls hebben er het bedrijf der menschen gadegeslagen, en het doen herleven in romans, novellen, essays. Geen Antwerpsch schilder of hij heeft zich laten bekoren door de schakeeringen der roode pannendaken, de verkankerde gevels, eeuwenoude monumenten en donkere sloppen. Denkt aan Leys, de Braekeleer, Pie Verhaert, Baseleer, Karel Mertens, Van Mieghem, Bosiers, W. Vaes, Pieter de Mets... Romantieken en realisten, artisten van de verve, de etsnaald en het krijt, betooverd door het echte materiaal en de kleurige levensaspekten, zijn gekomen tot deze onuitputtelijke bron van impressies, en hebben hunne indrukken tot schoonheid omgeschapen.

A. H. CORNETTE,

(Uit een onuitgegeven Studie over Antwerpen).

— VAN HET SECRETARIAAT —

—::—

LEDENAANGROEI : Van 1 tot 15 December traden 292 nieuwe leden toe voor 1925.

—::—

ZEER DRINGEND VERZOEK. — Het is van zeer groot belang dat de namen van nieuwe leden alsmede de adressen steeds volledig en zeer duidelijk aan het Secretariaat worden overgemaakt. Het is tevens noodig altijd te vermelden of de nieuwe leden gewone *(fr. 7.50)* of inwonende leden *(fr. 3.50)* zijn.

—::—

BIJ NIET ONTVANGEN VAN «DE TOERIST» VERWITTIGE men het postbeheer zijner omschrijving en doe met klem desnoods zijn recht op ontvangst gelden. Eerst wanneer dergelijke reklame geen voldoening meebrengt, dient ons Secretariaat verwittigd te worden.

—::—

AAN ONZE BRIEFWISSELAARS. — 1° Voegt steeds postzegels voor antwoordt bij uw vragen om inlichtingen. 2° U bewijst ons een grooten dienst met de namen van event. nieuwe leden op een afzonderlijk blad of stuk papier te vermelden. 3° *Schrijft uw naam met voornaam voluit, duidelijk, in den rechtschen bovenhoek van de eerste bladzijde uwer brieven. Het klasseeren van de iederen dag met tientallen inkomende stukken zal aanzienlijk minder lastig zijn.*

—::—

AAN ONZE LEDEN PHOTOGRAFEN. — Wij zijn zoo vrij een dringenden oproep tot onze leden te richten, die bij uitstappen en bezoeken, in de gelegenheid waren kiekjes te nemen van onze groepen. Wij zijn namelijk van plan een propaganda-voordracht over V.T.B. in elkaar te zetten en zouden hiertoe wenschen te beschikken over een honderdtal platen voor lichtbeelden handelend over het leven in V.T.B. Hiertoe zijn ons noodig de *negatieven* van foto's welke tijdens onze wandeling werden genomen. Wij verzoeken dus onze leden wien zulks mogelijk is ons onmiddellijk bedoelde negatieven te laten geworden. Na gebruik worden zij dadelijk aan de eigenaars teruggezonden. Dank bij voorbaat!

—::—

FOTO'S VAN DE REIS NAAR DE SEMOIS. — Van de prachtig geslaagde foto's van deze reis op touw gezet door afdeeling Antwerpen, kunnen exemplaren *besteld* worden op het sekretariaat tegen den prijs van 1 fr. (port inbegrepen).

—::—

AUTOBUSGIDS : Stuur ons 1.75 fr. in postzegels en wij zenden U den autobusgids voor het Vlaamsche land.

—::—

ROUTES TO SWEDEN: De voorraad is uitgeput!

—::—

PREMIES : De drie leden-propagandisten die het meeste nieuwe leden aanwerven gedurende de maand Januari ontvangen elk een aardig boekdeel.

Voor onze Automobilisten

In ons nummer van 15 November hadden wij het genoegen den leden mede te deelen dat de Minister van Landbouw en Openbare Werken den Vlaamschen Toeristenbond toelating heeft verleend voortaan internationale rijbewijzen uit te geven.

Nu wij in het bezit zijn van de noodige stukken om de leden die een reis naar het buitenland per auto of motorfiets willen ondernemen, de vereischte documenten ter hand te stellen, laten wij hieronder een model van aanvraag volgen, waarvan exemplaren op het Secretariaat te verkrijgen zijn. De kwestie der « triptieken » voor de automobielen is nog niet opgelost. Ook daarvoor zijn wij voortdurend werkzaam.

—::—

Internationale Overeenkomst van 11 Oktober 1909.

De rijbewijzen zijn geldig in de landen die de overeenkomst onderteekenden, (n.l. Duitschland, Oostenrijk, België, Bulgarije, Spanje, Frankrijk, Groot-Britanje, Britsch-Indië, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Lichtenstein, Roemenië, Servië, Zweden, Zwitserland, Gr. Hertogdom Luxemburg), gedurende één jaar van den dag der aflevering door den V.T.B. af.

De houder van het internationale rijbewijs zal dit persoonlijk bij den gouverneur zijner Provincie ter afstempeling aanbieden.

Het internationale rijbewijs geldt alleen ter voldoening aan de wetten op het verkeer en niet als vrijgeleide voor het tolbeheer. De houder moet zich derhalve hetzij een triptiek, hetzij een douaneboekje voor grensverkeer aanschaffen of aan de grens den geeischten borgtocht storten.

VLAAMSCHE TOERISTENBOND

(VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL).

DAMBRUGGESTRAAT 11b : ANTWERPEN — Postcheckrekening Nr

AUTOMOBIELVERKEER

Aanvraag tot het bekomen van een internationaal rijbewijs

voor het tijdelijk verkeer in den vreemde

TE VERSCHAFFEN INLICHTINGEN :

AANDUIDINGEN BETREFFENDE HET RIJTUIG :

Eigenaar (*Naam* ....
van het (*Voornaam* ....
voertuig (*Woonplaats* ....
Aard van het voertuig (rijtuig, driewieler, motorrijwiel enz.) ....
Merk van de machine ....
Type van het chassis ....
Fabrikaatnummer van het chassis ....
Motor (*Aantal cylinders* ....
(*Paardenkracht of uitboring der cylinders* ....
(*Vorm* ....
Rijtuig (*Kleur* ....
(*Totaal aantal plaatsen* ....
Gewicht in Kilogram van het ledige rijtuig ....
Nummer van de rijplaat ....

AANDUIDINGEN BETREFFENDE DEN BESTUURDER OF DE BESTUURDERS (DESGEVALLEND DEN EIGENAAR).

Naam ....
Voornamen ....
Geboorteplaats ....
Geboortedatum ....
Woonplaats ....

Naam ....
Voornamen ....
Geboorteplaats ....
Geboortedatum ....
Woonplaats ....

Prijs—alle onkosten inbegrepen—fr. 5.00 te storten op rekening Nr 93627
Photo 4X4 cm. bij te voegen.

De Grieksche Eilanden

«»

's Avonds uit Triëst vertrokken voeren wij heel den nacht in het zicht der Dalmatische kust door de Adriatische zee.

Omstreeks acht uur, 's anderdaags in den morgen, kwamen wij in het zicht van Korfoe, het eerste eiland in dat snoer van schitterende Ironische eilanden, op de westkust van Griekenland gelegen, in de blauwe Ironische zee.

Meteen naderden wij ook de Grieksche kust, geheimzinnig afgesloten door steile bergen, af en toe onderbroken door rotsharde hoogten en verlaten ruimten, dor en verwilderd, waar geen plant, geen bloem schijnt te kunnen groeien en men zich af vraagt waar de bijen van den Hymet toch hun honig zochten.

Maar die barre rotsen, waarachter de groene dalen verscholen liggen, worden aanhoudend onderbroken door de glorieuse baaien, waarmee de blauwe zee het land uitvreet, en die telkens omsloten zijn door een amphitheater van bergen, in de ochtendzon thans als gouden kronen, hoog tusschen de saffieren wateren en de azuren hemelen.

Griekenland is een klein landje. Vóór den oorlog was het 65000 vierkante kilometers groot. In de oudheid besloeg het slechts de twee derden daarvan. In die onbeduidende streek werd de Europeesche beschaving geboren en leven nog de herinneringen na aan de schoonste momenten der menschengeschiedenis op aarde en zijn er in de vervallen tempels op de akropolen en in de opgedolven steden en paleizen der hoogvlakten of der eilanden de ontroerendste getuigenissen van bewaard gebleven.

Het is een eilandenrijk, het Grieksche vasteland zelf een schiereiland van Europa. Er zijn er kleine die wij op onze vaart ontmoeten, als Paxo en anti-Paxo, rotsen die uit de zee opduiken, wit, geel, of rood al naar het licht of de zon die hen begloort, machtige steenenmassa's die door reuzen, van uit het gebergte aan den horizont, tot in de baren werden geslingerd. Er zijn er groote als Sta Maura die, van uit zee gezien versmelten met de verre kust.

Overal is water, overal is land : de zee, de kust, de zeestraten en de eilanden, de baaien, de schiereilanden en de vooruitstekende kapen, voetstukken van bergketens, waar de goden nog schijnen te wonen.

Het is hier dat de mensch als van zelf de zee heeft leeren bevaren, omdat hij overal in het zicht bleef van het vertrouwde land, de visschershaven op het eiland, het dorpje in de baai. Daar waar geen eilanden meer zijn, waar de Ironische zee in de Middellandsche zee vervloeit,was het mysterie,de groote verlatenheid, waar Odysseus rondzwalpte, op zoek naar zijn vaderland en zijn Penelope. De eenige rust en de eenige hoop, op den eindeloozen zwerftocht, bleef dan nog een eiland, dat geen zeeman meer weet, waar de nimf en godin Kalypso negen jaar lang den held weerhield, of dat andere, geheimzinnige Scheria, waar hij Nausikaa ontmoette, op den boord der zee bij 't wasschen van haar linnen aan de monding der rivier.

Om 10 uur in den ochtend zagen wij Cephalonia, het oude Ithaka, wit aan den einder uit de blauwe golven opduiken. Het kleine koninkrijk van Odysseus ! Het land waar hij zoolang naar zocht dolend door alle zeeën ! Daar waren de groene weiden waar de « goddelijke varkenshoeder », Eumaeus, zijn trouwe dienstknecht bleef. Daar stond het wijdsch paleis waar de 50 pretendenten naar-de-hand-zijner-vrouw hunne roekelooze slemppartijen hielden. Daar schoot hij zijn wrekende pijlen op hen af en velde alle tot den laatste toe. Daar vond hij Telemachus en Penelope weer.

Van naderbij de kust volgend zien wij de baai van Patras breed opengaan als een zee die, steeds versmallend, uitloopt in den golf van Lepanto of Corynthe, tusschen al die oude landschappen, links : Akarnanië, Aetolië en Boeotia, rechts Achaia en Arkadië. Wij zien die landen niet, maar wij weten ze achter die teerblauwe lijn van bergen die aan den horizont of het zeewater schijnen te drijven, en de verbeelding bevolkt ze voor ons, hier op de hooge scheepsbrug, met verbrokkelende tempels en opgedolven steden, waar de oude koningen neerlagen in hunne graven met maskers van geel goud op hun gelaat.

Weer terug Westwaarts, tusschen het eiland Zante en de kust, naderen wij de baai van Arkadia, voorbij het kleine eilandje Strovatki en den vuurtoren van Stamphali. Het is nog heldere dag maar reeds steekt het licht als een klare edelsteen boven de rotsen uit. De witte hooge toren van een klooster, te midden van het eiland, wordt goud-geel in den lang-

zaam en nauw-speurbaar dalenden avond.

De schemering is reeds gevallen wanneer de kust van Messenia in het gezicht komt. Aan het eind van die lange aan den horizont verloren loopende donker-blauwe lijn staat de vuurtoren van kaap Sapienza die zijn stralenbundels in verre wentelingen over de Ironische zee doet wandelen.

Hier zijn wij thans gekomen aan een van die uiterste toppen van de kleine kinderhand die uit den breeden Balkan vooruitsteekt en het oude Griekenland verbeeldt zooals wij het kennen van op de landkaarten.

Voorbij de baai van Koron naderen wij kaap Matapan met zijn vuurtoren op een hooge rots die bijna loodrecht uit de donkere zee oprijst. Het is het uiteinde van den Taygetus, de sombere bergketen waarachter Sparta verscholen lag.

Wij varen thans zoo dicht bij de kust dat wij heel het wilde uitzicht van die rotsmassa kunnen erkennen,door de rijzende volle maan van uit zee begloord en vol duistere, donkere diepten en holen. De kapitein op de scheepsbrug wijst mij een rooden gloed in den rotswand en duidelijk zien wij nu een kleine schim die op den gloed beweegt. Het is een kluizenaar die daar, op een uitsprong van den steilen muur, boven den afgrond der zee, zijn hut heeft gebouwd.

Tusschen ons schip en het ontzaglijk voetstuk van den vuurtoren van Matapan bewegen ginder, door de maan beschenen, de zeilen van kleine visschersbooten op nachtelijken tocht naar buit in de sedert eeuwen vischrijke zeediepten aan den voet der rotsen. Over de zilver-beschubde golfjes zijn het droomgestalten die voorbijglijden.

Het is volle nacht nu, maar de zee blijft één schittering in den glans der hooggerezen maan, die de sterren doet verbleeken. Schalieblauw zien wij de oevers wegduiken in de baai van Lakonië. Door het Cervi-kanaal tusschen de kust en het eiland Cerigo geraken wij aan kaap Malea met zijn ouden trouw-blakenden vuurtoren.

Van Malea gaat ons schip weer in volle zee. De kus t is verzwonden noordwaarts, waar wij weten: het oude Argolis, de baai van Athene met het eiland Salamis, Athene zelf in Attica met erboven uit de Parnassus, de Helikon, de Cithaeron en de Pentelikon met zijn onuitputbare marmergroeven.

Tegen den ochtend zijn wij weer te midden van dien tuin van eilanden die Lord Byron verheerlijkte, waar Sappho hare liederen zong, en die den ontelbaren eilandengroep der Cycladen vormen : Melos, Paros, Naxos, Scriphos, Cythnos, Ceos, Tenos en wij varen door de zeestraat die tusschen Eubea en Andros doorgang geeft tot de Egeesche zee.

Hier stevenen wij tusschen de noordelijke en zuidelijke Sporaden door, voorbij Chios en Lesbos, die in de verte versmelten met de Aziatische kust, tot aan Tenedos en Mitylene in het zicht der Dardanellen.

Rechts is daar nu nabij de kust van Klein Azië, waar de morgenzon te broeden zit en te branden achter de blauwe heuvellijn, waar wij de puinen weten van Hissarlik, het oude Troje.

De eilanden die wij op onze vaart ontmoet hebben liggen zoo dicht bij elkaar en bij de kust dat ge van den oever, naar de eilanden en van 't eene eiland naar de buureilanden kunt kijken, die in glorieusen kring,heinde en verre uitgespreid liggen over de blauwe zee. Het zijn soms maar rotsen waar geen leven op roert en die slechts schitteren geel of rood in de zon. Het zijn deze eilanden, kleine en groote, die water en aarde brachten aan Darius, teeken der onderwerping aan den « grooten koning » die Griekenland overrompelde.

Langs die eilanden kwamen de Phoeniciërs uit Sidon en Thyr en zij maakten handelslui van de arme visschers die leefden op Samos, Lesbos en Chios.. 't Is op die eilanden dat de vazen gevonden werden met zeeplanten, wier en veelarmige kwallen.

Die eilanden liggen nog steeds op de kruising van alle waterbanen en zooals vroeger de trireeën uit Egypte, met Thebe en Memphis, uit Klein-Azië, met Assyrië en Babylonië, de Oostersche beschavingen naar het Westen brachten, zoo komen heden nog, steeds talrijker, de steamers uit het Oosten en het Westen, van uit den Bosphorus en de Middellandsche zee, maar met de schatten nu van heel de aarde. Allen komen zij samen voor die eenige en oude poort van het nabije Oosten.

Wij hadden weer eens landschappen en zeeën gezien waar wij heel een leven naar verlangd hadden, die als een sprookjeswereld in onze verbeelding leefden, waar ons geluk voor altijd aan gebonden scheen.

Was de droom van schoonheid thans verwezenlijkt ?

Wij wanen ons geluk altijd ievers gelegen in het onbekende. Maar het blijkt ten slotte, ook weer nu, niet verbonden te zijn met den gordel van safier rond het goudblok van een eiland.

Hoe meer wij reizen en trekken hoe grooter

en hopeloozer de eenzaamheid wordt rondom ons. Over de meest betooverende werkelijkheden heen schouwen de oogen van den droom en het verlangen naar verdere onbekende diepten : *Ueber alle gipflen ist ruhe*. De geur die de wind aanvoert van de nabije kust doet ons weer hopen dat het daar zal wezen, toch eindelijk eens.

Zoo blijven de verste streken voor den verlangenden mensch niet langer nog werkelijk heden, maar landen van beloften die eeuwig bedriegelijk blijken.

In deze oude zeeën veranderen onophoudelijk de hemelen en de gezichten. De aarde wordt zoo klein. De vuurtorens in den nacht langsheen de baaien en de kapen zijn als de hoeklantaarns in onze oude stadsbuurt.

Een kortstondig vizioen, een glimlach, het vermoeden dat alles weer goed gaat worden, een zucht, de twijfel en de ontgoocheling.

Het geloof in de werkelijkheid van den droom is reeds vergaan. Wij voelen den afgrond onzer ziel met het nooit te bevredigen verlangen. Een eiland, een snoer van eilanden als juweelen verzwinden aan den horizont. Er is niets meer dan de eindelooze leegheid van de zee en wij zelf een schim die verschemert ten overstaan der wegwijkende dingen.

Toch wordt met de jaren het leven rijker door die aaneenschakeling van verrukkingen, door de ontroerende ontmoetingen ver en nabij op onzen eenzamen tocht, zoolang de laatste illusie maar niet gestorven is, de illusie die de zwerver meedraagt als een licht op zijn zoekenden tocht.

Hij is op weg naar het geluk dat lacht ver over alle zeeën en landen.

JOZEF MULS.

BONDSLEVEN

AALST. — Mevrouw Pil heeft een boeiende opvatting — de juiste — van een « voordracht met lichtbeelden ». Geen eindloos voorbijschuiven van plaatjes met schamelen uitleg, zoo naar inhoud als naar vorm. Geen vliegensvlug spoeden langs landschappen en gebouwen van een streek wier heden en verleden, wier leven en streven, de toehoorders slechts vaag bekend zijn. Een scherpzinnig doordringen integendeel van Land en Volk, ruim belicht door eigen ervaring en verwerkt tot een onderhoudende, nu eens guitige dan weer ontroerende causerie met persoonlijk genomen foto's sober geïllustreerd. De bijval van Mevrouw Pil met « Mijn verblijf in Noord-Amerika » was dan ook niet gering. Onze tweede avond heeft V.T.B. weer prachtig gediend.

Verbetering — Aan den uitstap naar Antwerpen namen niet 25 leden deel zooals in het vorige nummer werd misdrukt, maar wel 55.

ANTWERPEN. — *Voordracht.* — Voor een talrijk opgekomen publiek sprak Z. E. H. Prof. Dr Devis over midden-Italië en inzonderheid over Rome. Het was werkelijk een belangwekkende spreekbeurt verduidelijkt door fraaië — talrijk gekleurde — lichtbeelden. Wij reisden langs de schilderachtige stadjes met hun karakteristieke torens en monumentale marmeren kathedralen : Pisa, Sienna, Florentië en verder langs de Via Appia, de Fora en de antieke buurten der Eeuwige stad. Wij zijn den Z. E. H. Spreker dankbaar voor zijn pittige, sappige, leuke, gedocumenteerde en zoo vleiend voorgedragen causerie.

Bezoek Bakkerij : Werkelijk V.T.B. houdt zijn naam van cultureele vereeniging hoog ! Na het buitengewoon belangwekkend bezoek aan de inrichtingen van het dagblad « De Gazet van Antwerpen », kwam op Vrijdag 12 en Dinsdag 13 dezer de bloemmolens en bakkerij van de Naamlooze Kooperatief « De Vereenigde Bakkers » Brugstraat, aan de beurt. Hr. Peeters, boekhouder, vergastte ons vooraf op een korte maar klare inleiding : « De Geschiedenis van het Brood ».

Bezocht werden dan de 7 verdiepingen met watertoren (tegen brandgevaar) van de maalderij. Verder de 18 dubbel uitrollende oven, de kleingoed-, de pastei- en de peperkoekbakkerij, de confiseriebalen, de bloemzolders en de badzaal voor het personeel. Opvallend was de zorg waarmee alles zuiver wordt gehouden (een staaltje daarvan was zeker de zaal der cylinders en der planzifters). Maar 't slot van het bezoek was éénig. We hadden te kampen tegen gevulde wijnflesschen, opgestapelde schotels, boordevolle doozen met...... ja, van alles dat lekker was ! We hebben V.T.B. dan ook niet beschaamd gezet en er slechts een eind aan gemaakt als én flesschen, én schotels, én doozen daar naakt, ledig en ontsierd stonden. Dank nogmaals aan den beheerraad van « De Vereenigde Bakkers » en den Heer Peeters dank in 't bizonder.

BRUSSEL. — Op Zondag 23 December, heeft de heer A. Hans ons gesproken over *Friesland*, het Noordelijk gedeelte van Nederland. Het hoofdmiddel van bestaan der bevolking is de veeteelt.

De Friesche taal heeft veel vergelijking met het West-Vlaamsch. Spreker vertelt ons belangrijke bijzonderheden omtrent de kleederdracht, de folklore. De geschiedenis van de Friezen komt veel overeen met die der Vlamingen. De strijd welke in de vroegere eeuwen geleverd werd tusschen de Vetkoopers en de Schieringers heeft veel gemeenschap met dien van de Leliaarts en de Klauwaarts in Vlaanderen.

Van de hand van persoonlijke ervaringen, gaf de h. Hans verschillende treffende voorbeelden van Frieschen trouw. Het eeregevoel is bij den Fries ook sterk ingeankerd.

De Fries bezat reeds in de Middeleeuwen groote vrijheden. Het strafrecht was in dien tijd reeds geheel belangrijk. De Friezen zijn niet in hun kultuurleven gekluisterd zooals wij ; zij kunnen zich ten volle ontwikkelen.

HULST. — Op Zondag 14 December was het voor de V.T.B.-ers van Zeeuwsch-Vlaanderen een feestavond in het hotel «De Graanbeurs». Provinciale afgevaardigde Heer A. M. Boone heette de aanwezigen welkom en verleende het woord aan de bekende spreekster Mevrouw Pil-Van Gastel van Antwerpen De geachte voordrachtgeefster hield een lezing door lichtbeelden verduidelijkt over de Vereenigde Staten van Amerika: eigen opgedane ondervindingen over land en volk, gebeurtenissen meegemaakt tijdens haar verblijf aldaar, vooral over Californië en Ogloroma. De zaal was goed bezet en de spreekster mocht den bijval van het publiek verwerven. Ieder vond het wel jammer dat

de tijd zoo gauw vorderde en het vertrekuur zoo dra aangebroken was. De symphonie « Lyra » van Hulst gaf eenige stukjes ten beste die goed gesmaakt werden.

ST.-NIKLAAS. — Woensdag 17 December trad, voor een flink-bezette zaal, dhr. A. Van Werveke, conservator der Gentsche Musea van Oudheden op met het onderwerp : « *Gent's monumenten en kunstschatten* ». De voordrachthouder is er volkomen in gelukt zijn publiek ervan te overtuigen dat er in Gent veel moois te zien is voor kunstminnaars. Achtereenvolgens sprak heer Van Werveke over de burgerlijke en godsdienstige monumenten, de kunstschatten (schilderijen, oud beeldhouwwerk, praalgraven) bewaard in musea en kerken, over de begijnhoven dit alles toegelicht met ruim 150 prachtige lichtbeelden.

Stellig wordt zoo'n degelijke voordracht volgenden zomer gevolgd van een bezoek aan Gent's kunstschatten. Dat was ook de wensch van de talrijk aanwezige V. T. B.-ers.

— VERMINDERINGEN —

ANTWERPEN. — *Bioskoop der Zoologie*, Statieplein, 1.50 fr. vermindering op de benedenplaatsen (dus 2.50 fr. in plaats van 4 fr.) 's Donderdags avonds.

GEEL. — *Aug. Weekhuizen*, Pas, 3. Auto's, moto's, velo's. 10 t .h. vermindering.

HOBOKEN. — *Verbetering*. — Voorspoels-Broeckx, Berkerodelei, 80. — Ellegoederen 5 t. h. korting.

H. Voorspoels, Berkerodelei, 80. — Vlaamsche verzekeringen, 10 t. h. korting.

Wat 1925 onder meer brengt.

—::—

In het berichtje, onder denzelfden titel verschenen in het vorig nummer, zijn enkele zetfouten geslopen. Wij hernieuwen dus deze mededeeling :

De *vijf* provinciale TOERISTENDAGEN zijn de volgende :

1) WEST-VLAANDEREN: Op 19 Juli een reis naar de kust met vergadering in het Noordzee hotel en wandeling naar het Zwin.

2) OOST-VLAANDEREN : Op 31 Mei (Pinkster) Bezoek aan Audenaarde(concert, vergadering). Op 1 Juni (2e dag van Pinkster) Uitstap naar den Kluisberg.

3) ANTWERPEN : Einde Juni — Opening van het hotel BOSCH EN HEIDE te Westmalle. Bezoek aan Brecht en vergadering aldaar.

4) LIMBURG : Op 27 September autorit langs de koolmijnen van Limburg. Bezoek aan de mijn van Waterschei. Vergadering te Genk.

5) BRABANT : Op 6 September bezoek aan Sichem onder leiding van Ernest CLAES. Voor den middag vertrek naar Averbode. Middagmaal, ontvangst en bezoek aan de abdij.

In een volgend nummer nadere bizonderheden omtrent de reizen in binnen- en buitenland.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ANTWERPEN.

Zondag 11 Januari : Bezichtiging van het tooneel in den Kon. Vlaamschen Opera (dekors-schikkingen-machinatie). Samenkomst om 11 u. voormiddag in de van Ertbornstraat (achterkant Opera).

Vrijdag 16 Januari : 3e Wintervoordracht. In de feestzaal der stedelijke normaalschool, Quellinstraat, om 8 uur, treedt op als spreker de heer Dr. Ing. Stan Leurs, met het onderwerp « Door Vlaanderen in vroeger tijden », opgeluisterd met prachtig geslaagde en uiterst interessante lichtbeelden van kunstfotograaf Eug. De Cock. Warm aanbevolen aan liefhebbers van het schoone. Toegang vrij en kosteloos.

Donderdag 22 Januari : Vertooning in den « Poesje » om 8 uur. Opvoering van « Den Barbier van Sevilla ». Kaarten af te halen op sekretariaat, Dambruggestraat 116, aan 1 fr. voor de leden ; 1.25 fr. voor de niet-leden.

BRUSSEL.

Tak Brussel : 11 Januari. Reis naar Antwerpen met bezoek aan de haven en bijwoning der vertooning in de V.l Opera. Deelnemingsprijs voor trein, middagmaal en toegang schouwburg : 18.75 fr. (houders van vrijkaarten op het spoor : 10 fr.). Storten op postcheeckrekening Nr 34490 (G. Verbouwe) 46, Theodorstraat, Jette.

Vertrek uit Brussel-Noord om 8.44. Spoorkaarten afhalen aan het station (Vooruitgangstraat) een half uur voor het vertrek van den trein.

KAPPELLEN.

Maandag 5 Januari. Opening der voordrachtenreeks; de naam van den spreker wordt in de bladen medegedeelt.

Maandag 19 Januari : Z. E. H. Floris Prims zal ons onderhouden over zijn reis naar Budapest.

GENK.

Dinsdag 6 Januari : Gezellig banket voor de leden van V.T.B. Men sture de inschrijving met het bedrag, zijnde 12.50 fr., aan den hr Lode Driessen, Stationstraat 4.

GENT.

Zondag 11 Januari : Zevende reis naar Antwerpen.Vertrek uit Gent (Waas) om 8.30 u. ; aankomst te Antwerpen om 10 uur. In den voormiddag bezoek aan een prachtschip. Gezamenlijk middagmaal. In den namiddag bijwoning der vertooning in den Kon. Vl.Opera. (Opvoering van « Tanhauser » van Wagner). Terugkeer uit Antwerpen om 18.55 u. ; aankomst te Gent om 20.20 u. Deelneminsprijs (trein, midagmaal, vertooning schouwburgplaatsen van 6 fr, minimum gewaarborgd) 19.50 fr. voor leden van V.T.B. ; 22.25 fr. voor niet-leden. Toetredingen zenden aan den heer H. Gyselinck, ,Begijnhoflaan, 31 te Gent, uiterlijk tot 6 Januari.

Algemeen Reglement van de regeling op het vervoer en het verkeer.

(Vervolg).

HOOFDSTUK IV. — LADINGEN.

Art. 34. De lengte, breedte en hoogte van eene lading moeten altijd zoodanig zijn dat zij tijdens het vervoer, geen belemmeringen voor het verkeer, noch schade aan de wegen, aan de daarop voorkomende werken of aan de belendende eigendommen veroorzaken. De breedte van het voertuig en zijn lading mag nooit meer dan 2.50 M. zijn, uitgezonderd voor het vervoer van den oogst van graangewassen, van het veld naar de hoeve, of voor het vervoer van ongezwingeld vlas of van hooi. De hoogte van het voertuig en zijn lading mag nooit 5.50 M. bereiken.

Art. 35. Wanneer de totale lengte van het voertuig en van zijn lading, de dissel niet inbegrepen, tien meter te boven gaat, moet een geleider zoo dicht mogelijk volgen.

Art. 36. De lading moet zóó vast gemaakt of ingesloten zijn dat alle gevaar of hinder voor het verkeer uitgesloten is.

Art. 37. Behalve de navermelde uitzonderingen, moet elk voertuig voorzien zijn van eene metalen plaat goed zichtbaar vastgemaakt en waarop in holle of in uitkomende letters de volgende aanduidingen staan : 1° De tara ; 2° het toegelaten totaal maximumgewicht ; 3° de beginletter van de provincie (1) waar de eigenaar zijn woonplaats heeft ; 4° het volgnummer van het proces-verbaal dat het gewicht vaststelt.

Dit proces-verbaal wordt door den conducteur van bruggen en wegen van het gebied afgeleverd.

Het wordt afgegeven bij overlegging van het identiteitsbewijs van den eigenaar, tegen betaling eener som van twintig frank na het wegen van het ledige voertuig en het meten der wielbanden. Het behelst al de noodige aanduidingen tot vereenzelviging van het voertuig en van zijn eigenaar, alsook tot rechtvaardiging van de tara en van het maximum-gewicht, die er op vermeld staan.

Alle verandering aan het voertuig waardoor de tara verzwaard of het totaal toegelaten gewicht verminderd is, moet gevolgd worden van een vernieuwing van het proces-verbaal en van de plaat.

Hand- en hondenkarren, de voertuigen door een enkel trekdier getrokken en die welke tot het niet betaald vervoer van personen dienen en minder wegen dan drie duizend vijf honderd kilogram, vracht inbegrepen, zijn vrijgesteld van het dragen der plaat voorzien bij het eerste lid van dit artikel. Zijn insgelijks vrijgesteld, motorvoertuigen komend van het buitenland tot het verkeer toegelaten volgens artikel 19 van huidig reglement.

De schikkingen van onderhavig artikel zullen zes maanden na het in werking treden van huidig reglement van toepassing zijn.

Art. 38. Het hoogst toegelaten totaal gewicht van een voertuig wordt vastgesteld als volgt :

Dit gewicht wordt berekend volgens de formule P×D×L waarin P een eenheidsgewicht is dat volgens den aard van het voertuig en van de wielbanden verandert overeenkomstig navolgende tabel; D en L zijn de getallen die men respectievelijk bekomt wanneer men de middellijn van het wiel in meters horizontaal en aan den buitenkant van den band, en de breedte van den band in centimeters meet. Voor de elastische en pneumatische banden beschouwt men de grootste breedte gemeten aan de bovenzijde van het wiel, met dien verstande dat deze breedte L de 3/2 van de breedte bij de aanraking van den grond niet overtreffe.

Het gewicht toegekend aan een voertuig met een of twee assen is gelijk aan de som der lasten aldus berekend voor elk der wielen, zonder rekening te houden van de werkelijke verdeeling van den last.

Wanneer nochtans de werkelijke lasten per as aanzienlijk kunnen afwijken van het zooals hierboven berekend gewicht, of wanneer het voertuig, enkel of samengesteld op meer dan twee assen rust, dan wordt de aanneembare vracht afzonderlijk voor elke as berekend, Men past alsdan op de wielen der motorassen de getallen toe der tweede en derde kolom en op de wielen der draagassen die der vierde kolom van de tabel.

WAARDE VAN P IN KILOGRAMMEN.

Soort der wielbanden	Soort van het voertuig.		
	Automotor.		Getrokken
	Andere dan gekasseide steenwegen	Gekasseide steenwegen	Gekasseide steenwegen en andere.
Onbuigzame	100	100	120
Elastische	100	120	140
Pneumatische	120	150	160

Art. 39. De bestendige deputaties kunnen de in artikel 38 vastgestelde maximum-gewichten beperken voor de openbare wegen die wegens den aard van den grond of den bouw van den steenweg er niet tegen bestand zouden zijn.

Zij kunnen eveneens het totaal gewicht der voertuigen beperken voor het vervoer over bruggen of andere kunstwerken, volgens de noodwendigheden van het behoud dezer werken of van de veiligheid van het verkeer.

De voormelde vermindering of beperking moet aangeduid worden door goed zichtbare opschriften aan de toegangsplaatsen tot de openbare wegen of de werken die zij betreft.

Art. 40. De voertuigen, die rijvaardig en de lading inbegrepen, meer dan tien duizend kilogram wegen, mogen in elke provincie slechts rijden, krachtens een bijzondere toelating van de bestendige deputatie.

Deze toelating is altijd herroepelijk. Zij vervat bepalingen betreffende de te berijden wegen, het aantal geleiders dat niet minder dan twee mag zijn, den bouw en de schikking der machines, enz.

Wanneer er bij de te berijden wegen Rijkswegen zijn, moeten deze bepalingen overeenkomen met de voorwaarden aangeduid door den Minister van Landbouw en Openbare Werken.

Het machtigingsbesluit moet overgemaakt worden aan een der geleiders die het moet vertoonen op elke vordering van een bevoegden agent.

Het verkeer dezer voertuigen en hun bijwagens is onderworpen aan al de voorwaarden van dit reglement.

(1) Deze beginletters zijn de volgende : West-Vlaanderen, W. V. ; Oost-Vlaanderen, O. V. ; Antwerpen, A. ; Brabant, B. ; Henegouwen, H. ; Namen, N. ; Limburg, L.b. ; Luik, Lg. ; Luxemburg, L.x.

De machtigingen, verleend vóór den datum van het in werking treden van dit reglement, zullen zes maanden na dien datum niet meer geldig zijn.

Art. 41. Op vordering van een bevoegden agent, moet ieder bestuurder van een met koopwaren geladen voertuig het gewicht of de vracht ervan laten en helpen nazien.

Dit nazien mag geen vertraging van meer dan twee uren veroorzaken. Voor de lading kan het gedaan worden per kubieken inhoud of telling volgens een door de Regeering vastgestelde tabel van soortgelijke gewichten.

ONVERDEELBARE VOORWERPEN.

Art. 42. Wanneer het vervoer van onverdeelbare voorwerpen niet kan gebeuren overeenkomstig de voorschriften van dit reglement, moet er machtiging voor gevraagd worden aan den Gouverneur van de door te trekken provincie.

Het machtigingsbesluit kan betrekking hebben op een enkel vervoer, ofwel kan het bestendig zijn en alle vervoer betreffen, door den aanvrager te doen binnen den tijd der geldigheid van die machtiging.In dit laatste geval voorziet het besluit het raadplegen, voor elk vervoer, van iederen dienst belast met het beheer der te berijden openbare wegen of met de uitbating der langs die wegen loopende spoorlijnen.

Het besluit vermeldt de te nemen maatregelen en de na te leven voorwaarden om alle gevaar voor, of belemmering van het verkeer te beletten, evenals alle beschadiging van den steenweg, van zijne beplantingen enz., van voorkomende werken en van de langs de wegen gelegen eigendommen.

Het bepaalt dat alle schade en kosten, die uit dit vervoer kunnen voortspruiten, ten laste vallen van den aanvrager, en het stelt gebeurlijk het bedrag vast van de door hem te storten borgstelling.

HOOFDSTUK V.
VERSCHEIDENE VOORSCHRIFTEN.

Art. 43. Het is verboden aan een voertuig meer dan acht trekdieren te spannen. Dit getal wordt beperkt tot vijf voor de voertuigen met minder dan vier wielen.

In een gespan mogen nooit meer dan vier dieren na elkander noch meer dan drie naast elkander staan.

Het gespan en de leiding moeten zoodanig zijn dat de bestuurder meester kan blijven van de trekdieren en zijn voertuig veilig en juist kan besturen.

Art. 44. De gouverneurs der provinciën hebben het recht, bij dooitijd :

1° het verkeer te schorsen van de voertuigen die meer dan vijf duizend kilogram wegen en van de gesleepte voertuigen :

2° de maxima-cijfers te verlagen, bepaald bij artikel 38 ;

3° het getal trekdieren te verminderen, dat men aan een voertuig mag spannen krachtens artikel 43.

Art. 45. De besluiten der gouverneurs bepalen den datum en het uur van de sluiting of de opening der dooibareelen, en in voorkomend geval, de gedeelten der provincie waarop zij van toepassing zijn. Zij worden door middel van plakkaten en seinen bij dringendheid bekend gemaakt in al de gemeenten. De plakkaten duiden uitdrukkelijk aan de openbare wegen waarop de sluiting niet toepasselijk is.

De voertuigen, op weg zijnde bij de bekendmaking van de sluiting der dooibareelen, mogen hunne reis voortzetten tot in de kom der naastbij gelegen gemeente.

Art. 46. Het overgaan der hangbruggen door voertuigen, trek-, last- of rijdieren en vee mag slechts geschieden met de snelheid van een voetganger.

Art. 47. De voorschriften der artikelen 15, 16, 18, 28, 29, 31, 32, 34, 35, 37, 38, 40, 41, 42 en 43 zijn op het bijzonder materieel van het Departement van Landsverdediging slechts toepasselijk, voor zoover ze niet in strijd zijn met de bestemming van dit materieel.

Bij afwijking van artikel 18, worden de kenteekenen van de bespannen voertuigen van het leger bepaald door den Minister van Landsverdediging.

De voertuigen van het gewone type, in gebruik bij het leger, zijn niet onderworpen aan de formaliteiten, bepaald door artikel 37. Ze zijn voorzien, door de zorgen van het Departement van Landsverdediging, van een metalen plaat, in vasten stand, en aanduidende de tara en het toegelaten totaal gewicht.

Art. 48. Het is verboden dieren op de bermen der banen en verbeterde wegen te laten rondloopen.

Art. 49. Het is verboden op den openbaren weg steenen, afval of andere voorwerpen te werpen, te storten of achter te laten, die het verkeer der voetgangers, dieren of voertuigen kunnen hinderen of hun nadeelig zijn.

HOOFDSTUK VI.
UITVOERINGSMAATREGELEN.

Art. 50. Zijn belast met de uitvoering van dit reglement :

1° de ingenieurs en conducteurs van bruggen en wegen ;

2° de ambtenaren en bedienden der provinciale wegendiensten, in werkelijken dienst, behalve de kantoorbedienden;

3° de kantonniers en andere agenten aangesteld tot bewaking der openbare wegen ;

4° de agenten, aangesteld tot bewaking of draaiïng der bruggen op een openbaren weg ;

5° de ambtenaren en bedienden van de rechtstreeksche belastingen, douanen en accijnsen, voor wat betreft de toepassing der taksen, bij dit reglement voorzien ;

6° de officieren, onder-officieren en soldaten der Rijkswacht :

7° de ambtenaren en bedienden, belast met de gemeentepolitie.

Tenware een tegenstrijdige bepaling bestond in de wetten of in de organische reglementen die hen betreffen, moeten voormelde agenten in handen van den vrederechter van het kanton van hun verblijf, den eed afleggen, voorgeschreven door het decreet van 20 Juli 1831.

Deze agenten zijn in dit reglement aangeduid onder de algemeene benaming van bevoegde agenten.

Art. 51. De bestuurder van een voertuig die in overtreding bevonden wordt van de voorschriften van artikel 38 of van de besluiten genomen in uitvoering der artikelen 39, 40 of 44, moet in de naastbij gelegen gemeente lossen of uitspannen ; zooniet kan het voertuig op zijne kosten en risico en op die van de burgerlijk verantwoordelijke personen worden tegengehouden.

Art. 52. De bestuurder van een voertuig, waarvan het maaksel of de lading niet overeenstemmen met de voorschriften der artikelen 14, 28, 29, 34, 35, 37, of 43, kan belet worden zijne reis voor te zetten en gedwongen worden naar de plaats van vertrek terug te keeren langs den kortsten weg of langs den weg waar zijne reis met de minste bezwaren kan geschieden. Dit alles, onverminderd de straffen, door de wet uitgeschreven.

Art. 53. Onze Minister van Landbouw en Openbare Werken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat van kracht zal worden drie maanden na den datum zijner bekendmaking in het Staatsblad.

Gegeven te Brussel, den 1 1 November 1924.

DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND, » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 2 **15 Januari 1925**

BOSCH EN HEIDE

Eerste hotel gesticht met steun van V.T.B.

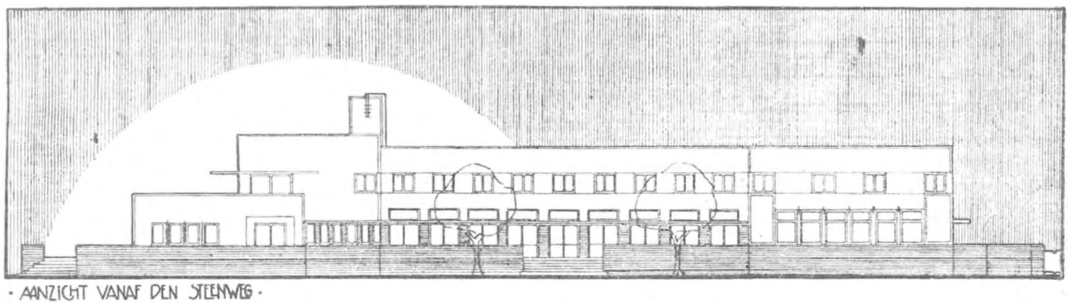

« BOSCH EN HEIDE » van af den straatweg gezien.

In ons nummer van 1 December ll. kondigden we het tot stand komen dezer onderneming, welke prachtig getuigt van de werk- en groeikracht van onzen Bond. Gezien echter het groote belang der zaak, zoowel voor de vereeniging in haar geheel als voor de leden van V. T. B., achten we een nadere toelichting ten zeerste gewenscht.

In zijn rede op den laatsten V.T.B.-landdag te Brugge stelde de d.d.-voorzitter Dr. Ir. Stan Leurs als een voor het a.s. jaar te verwezenlijken programmapunt in het vooruitzicht het tot stand brengen van eigen V.T.B.-hotels. Het idee vond dadelijk in V.T.B.-kringen een sympathieke bejegening en op een tot stand brengen van een dergelijke onderneming werd van verschillende zijden aangedrongen. Het oprichten en uitbaten van een model-hotel, rechtstreeks door V.T.B., ging de finantieele kracht van onze vereeniging ver te boven en zou ook minder hebben gestrookt met zijn aard van vereeniging zonder winstgevend doel. Een andere weg diende dus te worden gevolgd en als de meest gewenschte werd de volgende schikking aangenomen.

Door enkele bestuursleden en vooraanstaande leden van V. T. B. zal onder de benaming « Moderne Hotel- en Villabouw » een N. V.

worden opgericht waarin de vereeniging zonder winstgevend doel « Vlaamsche Toeristenbond » als medeoprichter optreedt en met de helft der oprichtersaandeelen zal worden bedeeld.

De vraag welke vooreerst diende te worden beantwoord was deze : waar met het meest gunstige vooruitzicht op een rendeerende uitbating zulk een hotel-exploitatie zou worden opgezet. Zulks zou moeten gebeuren in een streek bekend om haar natuurschoon en haar gezond klimaat, druk bezocht door reizende en rustende toeristen, gemakkelijk bereikbaar van uit een of meer groote centra en waar tevens een werkelijk tekort zou zijn aan confortabele hotels.

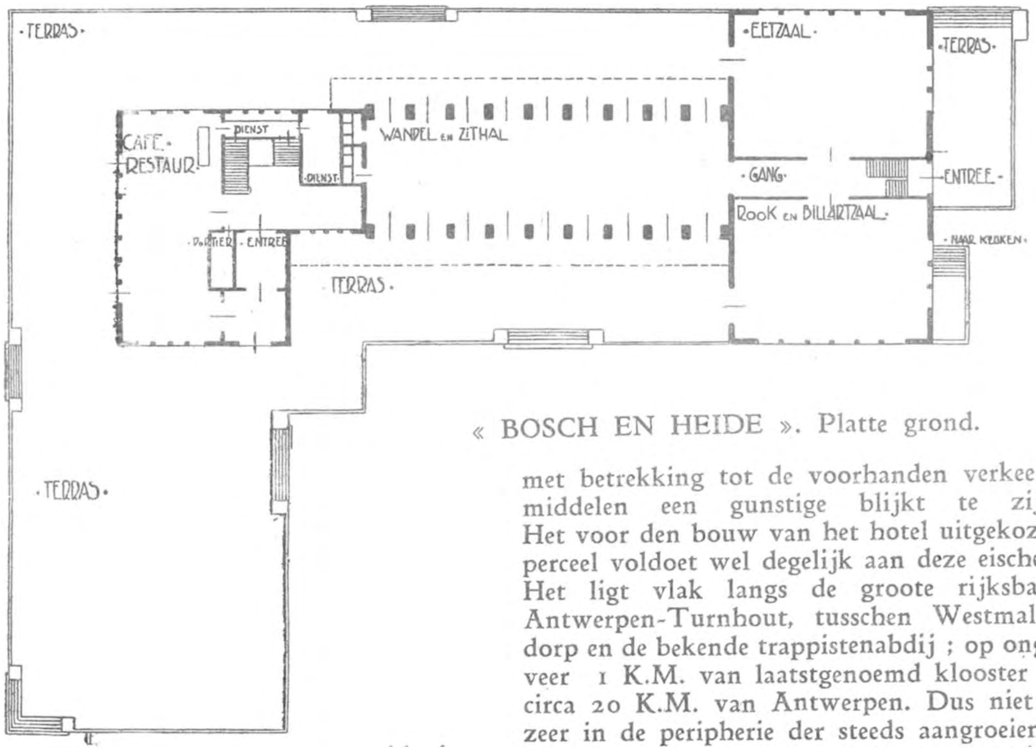

« BOSCH EN HEIDE ». Platte grond.

Aan ieder dezer voorwaarden voldeed op een uitstekende wijze het Noord-Westelijk gedeelte der Antwerpsche Kempen, een gewest dat vrij bleef van de besmetting van grootindustrieele ondernemingen en waarvan dan ook het wilde natuurschoon zich nog grootendeels in ongerepten toestand den bezoeker vertoont.

De nabijheid van Antwerpen, de goede verkeersmogelijkheden tusschen deze wereldstad en bewuste streek kunnen ook in sterke mate als oorzaken gelden van deze immer toenemende toeristendrukte welke zelfs de streek als het ware boven het hoofd groeide. Want met de ontwikkeling van het vreemdelingenverkeer hield die van het hotelwezen geen gelijken tred. Het peil op dat gebied stond in de meeste gevallen niet hooger dan dit van het tamelijk primitief plattelandsgasthof. Modern comfort is doorgaans heel ver te zoeken.

Er bestaat in de Kempische omgeving der Antwerpsche grootstad werkelijk behoefte aan een hotel, gelegen in een pittoreske, aantrekkelijke en gezonde omgeving en hetwelk tevens voldoet aan de meest verstrekkende eischen welke in zake modern comfort kunnen worden gesteld.

Zoo'n inrichting wordt een aantrekkingspunt zoowel voor vacantiegangers uit eigen land als voor de vreemde bezoekers onzer streek. Dit des te meer wanneer de ligging met betrekking tot de voorhanden verkeersmiddelen een gunstige blijkt te zijn. Het voor den bouw van het hotel uitgekozen perceel voldoet wel degelijk aan deze eischen. Het ligt vlak langs de groote rijksbaan Antwerpen-Turnhout, tusschen Westmalledorp en de bekende trappistenabdij ; op ongeveer 1 K.M. van laatstgenoemd klooster en circa 20 K.M. van Antwerpen. Dus niet te zeer in de peripherie der steeds aangroeiende wereldstad; maar ook niet te zeer van deze laatste afgezonderd; een dertig minuten autobus,en veertig minuten stoomtram met om het halve uur gelegenheid om minstens met een van voornoemde mogelijkheden in beide richtingen de reis te maken. Men vergete daarbij niet dat de even vermelde steenweg Antwerpen-Turnhout de beste en meest gezochte autoroute is in de omgeving van Antwerpen.

En nu het hotel op zich zelve ! Het beste en het meest up to date zal het verwezenlijken wat in zake hotels voor villegiatuuroorden hier ten lande wordt gepresteerd en met de meest degelijke onder de buitenlandsche inrichtingen op dat gebied zal het de vergelij-

king kunnen doorstaan.

Het gebouw, op te trekken volgens ontwerp van Dr. Ir. Stan Leurs en architekt Jos. Ritzen, zal een oppervlakte beslaan van circa 1200 V.M. en zal o.m. omvatten : op den beganen grond een groot café restaurant met de noodige dienstvertrekken, een ingangshall, een traphall, een zeer ruime zithall, eventueel best geschikt voor feest-, bal-, banket- of vergaderzaal, een tweede ingang- en traphall waarbij aansluitend een privé eetzaal voor de hotelgasten en een rook- en biljartzaal. Op oprichters werd uitgezocht leent zich trouwens uitstekend tot het tot stand brengen van dergelijke aanhankelijkheden. Het is nl. een mastbosch van circa negen Ha. waarvan twee in eigendom aan het hotel werden afgestaan. Het overblijvende gedeelte blijft als wandelgelegenheid ter beschikking der hotelgasten.

ALS VILLEGIATUUROORD

is Bosch en Heide dus wel de best geschikte plaats. Dat echter niet alleen om het kader waarin het oprijst, maar ook om wille der om-

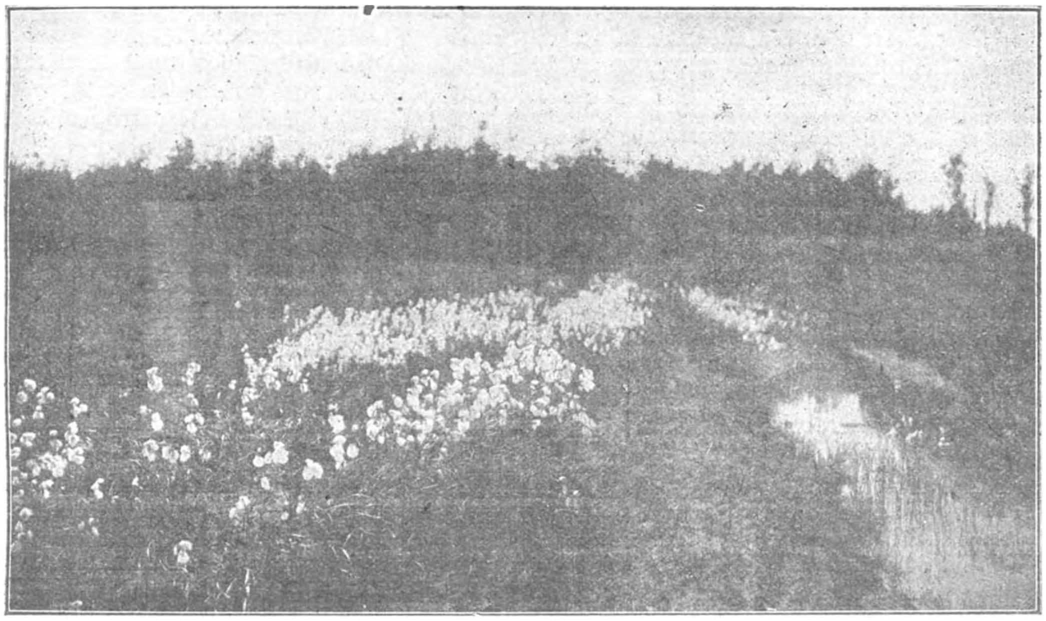

« BOSCH EN HEIDE ». De omgeving.

ieder der twee verdiepingen (aan de eene verdieping van het hier afgebeelde oorspronkelijke ontwerp wordt er een tweede toegevoegd) bevinden zich zes-en-dertig kamers, (dus in het geheel twee-en-zeventig kamers) waarvan zeven met badkamer. Daarbij nog vier publieke badkamers. Alle kamers geven uit op balkons. De keukens en de daarmee verbandhoudende dienstvertrekken worden in de kelderverdieping aangebracht.

Op iedere verdieping wordt er voorzien loopend warm en koud water, electrisch licht, centrale verwarming, stofzuigers, schotelliften.

Voor en om het hotel wordt er voorzien een uitgestrekte terras van circa 2000 V.M. oppervlakte. Erbij behoort een garage voor circa tien rijtuigen met benzinedepot, voetbal-, golf- en tennisterreinen, zwemkommen voor dames en heeren. Het perceel dat door de

geving zelve : vlak in de nabijheid de welbekende trappistenabdij met haar heerlijk drevencomplex, verder Noordwaarts een ideale brok wilde Kempen, de Brechtsche heide, het marmerven. In de andere richting Oostmalle en Zoerzel zoo ongemeen rijk aan pittoreske hoekjes en stemmige wandelgelegenheden. En in een wijdere straal de typische Kempische kantonplaatsen Brecht en Hoogstraten dewelke evenals het oude bedevaartsoord St.-Lenaarts heel het land door beroemd zijn om hun mooie en rijkgestoffeerde kerkgebouwen. Hier krijgen we dus

EEN TOERISTISCH CENTRUM VAN BETEEKENIS

een bijzonder geschikt uitgangspunt voor uitstappen niet alleen voor voetgangers en fietsers maar ook voor

AUTOMOBILISTEN EN MOTORRIJDERS

Alle belangrijke en interessante plaatsen der

streek zijn van hier uit spoedig en langs goede wegen te bereiken.

Men vergete niet dat het hotel ligt op een paar minuten auto van het kruispunt Oostmalle waarlangs komt de baan Breda, Lier, Brussel, de route naar België voor de Nederlandsche automobilisten ; van deze laatste wordt « Bosch en Heide» in de toekomst de aangewezen pleisterplaats.

In omgekeerde richting is het dus ook van uit Brussel gemakkelijk te bereiken. En dank zij de daareven reeds vermelde gunstige reputatie der rijksbaan Antwerpen-Turnhout, is het hotel het ideale voor een autorit van uit de Scheldestad. Trouwens voor

ALLE STEDELINGEN

welke even het gewoel der grootstad willen ontvluchten om te genieten van gezonde lucht en vrije natuur biedt « Bosch en Heide » behalve datgene wat hen naar buiten lokt, nog menigvuldige attracties, waar ook de pensiongasten gretig van zullen gebruik maken. Vooreerst als

ZIJN SPORTCENTRUM

zal het hotel beteekenis hebben. Tot het beoefenen van voetbal, golf, tennis, zwemsport is zooals hooger gezegd ruimschoots gelegenheid, wat geleidelijk het vormen van clubs en het inrichten van prijskampen en kampioenschappen voor gevolg zal hebben. Maar ook zij die in de eerste plaats voor

HOOGERE KULTUUR

wat voelen vinden hier hun gading. Ter gelegenheid worden in de groote zithal van het hotel lezingen ingericht te geven door vooraanstaande personen op litterair of intellectueel gebied ofwel zal ze als tentoonstellingslokaal worden beschikbaar gesteld voor in de streek werkende kunstenaars.

Een gansch bijzondere beteekenis krijgt Bosch en Heide als

RUSTOORD

wel verstaan niet als herstellingsoord of sanatorium, want als verblijfplaats voor zieken komt het hotel niet in aanmerking, maar wel voor deze categorie van menschen welke zonder tot de eigenlijke patienten te behooren, nochtans rust, licht en lucht noodig hebben.

Eventueele licht- en luchtkuur kan geschieden zoowel op de balkons en terrassen, als op het platte dak.

Als rustoord blijft trouwens de uitbating van het hotel niet tot het zomerseizoen beperkt maar wordt ook voor de wintermaanden een regelmatige klienteel in het vooruitzicht gesteld.

Zoodanig dat na een ernstig onderzoek van deze verschillende mogelijkheden en na vergelijking met gelijkaardige inrichtingen het volgend rendement in het vooruitzicht mag worden gesteld.

Nemende als basis het rendement per kamer mogen wij als zeker vaststellen dat in het zomerseizoen gemiddeld 60 kamers minimum per dag worden bezet; dat in het winterseizoen dit aantal zakt tot 30, kan de volgende rekening worden opgemaakt, de opbrengst per kamer voor zes maanden gerekend tegen 4.500 frs. voor het zomerseizoen, en 2.000 voor het winterseizoen.

6 maanden uitbating gewoon zomerseizoen 4.500×60=270.000 frs.

6 maanden uitbating winterseizoen (rustoord) 2.000×30=60.000 frs.

Wat maakt een totale netto opbrengst 270.000+60.000 maakt 330.000.

Bijdragen tot de oprichting van het hotel « Bosch en Heide » is dus een zekere en in een nabije toekomst zeer winstgevende geldplaatsing. De mooie toekomst welke deze onderneming, met steun van V.T.B. opgericht, te wachten staat zal ook voor het stoffelijk en zedelijk ontzag van onze vereeniging de beste gevolgen hebben. En tevens zullen onze villegiatureerende V.T.B.-ers hun eigen thuis hebben.

Gezien de betrekkelijk lage waarden der kapitaalsaandeelen (honderd franks) kan ieder bondslid tot het tot stand komen ervan makkelijk het zijne bijdragen. Daarmee niet getalmd. Dat ieder lid zoo spoedig mogelijk inschrijve en liefst op het

Secretariaat V. T.B., Dambruggestraat, 116, Antwerpen.

P. S. Ieder, die 25 aandeelen voor zich neemt of bij anderen plaatst heeft recht op een dividends-aandeel.

De voorloopige beheerraad der
N. V. in wording « Moderne
Hotel en Villabouw ».

PREMIES

voor 3 leden:	ons jaarboek.
5 leden:	een kaart van het Vlaamsche land of een reeks Zichtkaarten der Duinen.
10 leden:	de herkenningsknoop, of een kaart op linnen.
15 leden:	onze zes kaarten van het Vlaamsche land, of de fietsplaat.
20 leden:	het boek « Mechelen » of « De Haven van Antwerpen ».
25 leden:	onze zes kaarten op linnen, of het boek « De Kempen ».
50 leden:	een waterreis of toeristische boeken ter waarde van fr. 25.—
75 leden:	een reis naar keuze of toeristische boeken ter waarde van fr. 35.—
100 leden:	een reis naar keuze of toeristische boeken ter waarde van fr. 50.—

TREMELOO

Trémeloo ! Ce nom, particulièrement, me communique un frisson de petite mort. Trémeloo ! Nom batailleur et mouillé, nom rouge et humide de sang ! En le syllabant, mon cœur fait le trémeloo.

G. Eekhoud. « L'Autre Vue ».

Weer zit ik in den tuin van de bloedroode kattenstaartjes en de vurige stokrozen !

Gisteren ging de zon onder tusschen zware, schilferende banken die tegen den einder wolkten. In den nacht plaagden de muggen met gonzen en prikken. Heden morgen was de lucht grijs, en de mist omnevelde torens en heuvels in verren omtrek.

BETEKOM.

De wondervolle wandeling naar Tremeloo! Door de oude dennenbosschen loopen wij de afzondering en de eenzaamheid te gemoet. Onzichtbaar, hoog in den parelgrijzen nevel, hangen de leeuwerikken te kweelen. In open plekken, omzoomd met berken en dennen, klaart geel een lupinenveld of schemert bleekroos de serradella...

De zandweg stijgt en daalt, loopt tusschen acacia en elzenstruiken.

Aan elken hoek van een kruisweg waakt een Onze-Lieve-Vrouw in een steenen bidkapelleken, aan elk hoeveken prijkt in een boom een Mariakastje. Overal pronkt de nederige devotie, de aandoenlijke Mariavereering van het schrale Kempenland.

Geiten blaten en ezels balken. Mannen trekken de zware egge door de omgewoelde aarde. Vrouwen, met een ruitjesdoek op het hoofd, snijden voeder aan den grachtkant of sprokkelen hout in de sparrebosschen.

Betekom ligt links; over het gehucht De Kwetter loopt de weg naar Baal, het dorp van den beruchten pier... Op den Baalschen berg staren wij naar den heuvelenkam aan de overzijde van den Demer in mistdoezel gehuld. En overal rijzen kerktorens : van Begijnendijk, van Boischot, van Heist-op-den-Berg, van Schriek en Tremeloo.

Terwijl wij traagjes afdalen naar het oude dorpje met zijn hooggeschraagde, roodsteenen kerk, verwaast de droom.

De weg van Baal naar Tremeloo, een breede zandweg, is is angstvol schoon in dit middaguur, zoo grijs, zoo eenzaam. Kronkelende zijwegeltjes leiden er naar leemen, met stroo gedekte hutten. Zij zijn witgekalkt met diepblauwe tinten.

De spoorstaven van den nieuwen stoomtram zijn opgebroken, als om deze streek nog beter af te zonderen. Hier komt haast geen vreemdeling. Schuw groet de enkele voorbijganger en kijkt vol argwaan de twee heeren na, die wel kommiezen zullen zijn.

De streek, waar deze armmoedige huttekens aan de ydillische verhalen van Conscience herinneren, waar de Loteling kon gewoond hebben, de streek vol benauwenis, is ongunstig bekend door zijn dieven en vechters. De mannen in fluweelen vesten, de mannen met baarden of scherp-tanige gezichten zijn weerbarstigen aan beschaving en wet. Zij spelen met messen op de bloedige kermissen. Dat spel biedt afwisseling aan de sombere armoede van het dagelijksch bestaan.

Wat heerlijke blankheid tusschen het donkere dennegroen !

Daar huizen zandleurders en mosselkruiers, kermisvolk en bezembinders, bruine, lichtschuwe menschen. Hoe wreed moet hier de winter klagen, hoe rood moet hier de zon ondergaan op de sombere, witgevlekte, eeuwige groenheid. In deze langwijligheid moeten de messen wel scherper gewet worden. Hier is ook het lauwe bloed rooder... In de verlatenheid trilt een vreemde, weerspannige ziel in den jammerjubel eener harmonica...

Tremeloo !

De secretaris, gehecht aan zijn dorp, weet wat kwaad heet te vergoelijken. Zij vechten niet met de kermis, verzoent hij argeloos, neen, 't is altijd veertien dagen voor kermis.

Tremeloo ! Nooit vergeet ik uw weg noch de gezichten, de bleeke en bruine tronies van uw uitschot. Het zijn geen schoelies, geen boeven, maar opstandige vechters die zich wel nooit rijk zullen stelen, doch die maar tot rust komen onder het groene laken... Schrik van de buurt zijt gij, als wolven die de honger uit het bosch jaagt. In den blik der kleine schelmen die te vergeefs een kruiwagen pogen te verplaatsen, in de oogen der kleine, morsige meisjes die aan hun zwarte korst knagen, lees ik weerzin en hekel aan mij en aan al wat niet is als het volk uit de leemen hutten.

Ongeschonden staat de kerk op het kerkhof zonder kruisen... Overal herbouwt men huizen en hoeven.

De indruk vergaat wanneer wij, langs den steenweg ditmaal, tot Betekom opstijgen naar de bonkige, ijzersteenen molenmuren, waartusschen het onkruid groeit en waar de molensteenen, op elkaar gestuikt en uit hun ijzeren gesprongen, neerliggen.

Daar zien wij weer den Aarschotsen toren met zijn zijstukken, één schaduw tegen de omnevelde heuvelenkam. Beneden liggen de velden met eendere koleuren en dichtbij kleurt het fijne aspergeloof. Een laatste leemen hutteken, weer een Mariabeeldje in een boom, een uitgebloeide vlierboom waaraan groene bollekens trossen, weer de stijgende en dalende zandweg door een wildbegroeide, woeste eenzaamheid van den en berk, mast en lariks... Links en rechts purperen heidebloemen...

Tremeloo !

Even klaart de lucht en straalt de zon over den tuin, over de bloedroode stokrozen en kattenstaarten.

***

In de oude gothieke kerk stijgen de beuken met afwisselende lagen van bruinen ijzersteen en witten hardsteen. Het is het schoone huis van « Onze Lieve Vrouw van seven Torens ». Geen kwezelken zit te bidden. De koster en zijn knechten scharrelen frutselend rond met koperen kandelaars.

Zwellend of fluisterend zingt het orgel, en de jubelende of treurende stemmen hebben de innigheid van menschelijk geluid. De jonge organist, Herman Meulemans, toont zijn meesterschap, hij laat het orgel zingen, dreunen en lispelen...

Mijn vriend, glimlach niet, al kent ge mijn gering muzikaal gehoor !...

Ingetogen luister ik naar het gebrom en gefluit der stempijpen van het stemmig, ontroerend geluid. Andere aandoeningen worden in mij gewekt en nieuwe vergezichten schemeren in mijn verbeelding. — Voor mij, op haar voetstuk, staat weer het bolvormend heiligen beeldje, vermolmd en met felle kleuren opgesierd.

In het torenkamertje met den orgeltrapper achter zijn blaasbalg, op den nauwen wenteltrap, tusschen de pijpen van het orgel, hoor ik den jongen organist over zijn instrument praten. De jonge kunstenaar dient met liefde de schoonheid op dezen verloren post. Hij heeft zin voor het mystieke, en in deze kerk leeft een innige atmosfeer.

Wat toevallige gewaarwordingen in dezen landelijken hoek. En boven het kapelleken op het Schaluim lees ik: «Maria verbleyd alle Volck ».

LODE BAEKELMANS.

Juli-Oogst 1917.

(Uit Vacantiekrabbels. — « De Sikkel », Antwerpen).

VERMINDERINGEN

ANTWERPEN.

Hoeden en Klakken, J. Vera, Kerkstraat 192. vermindering 5 °/°.

J. BAEKELMANS, **Schoenmaker,** Begijnestraat 25, geeft 15 °/° vermindering op nieuwe schoenen, maatwerk en reparatiën.

J. DE GROOT, Waarlooshofstraat 40, **Agent der Verzekeringsmaatschappij Mercator,** 10 °/° korting op de premiën voor alle verzekeringen.

YPER.

Huis SPEYBROECK, Groote Markt, **Oudheden en Kunstvoorwerpen,** geeft 5 °/° korting.

Huis HALLAERT, Hoek Groote Markt, **Kanten borduurwerk, zichtkaarten, Kodak en Gevaertfilms, foto's van Yper en de frontstreken,** 5 °/° korting.

BORGERHOUT.

Boek- en Papierhandel, L. Van der Maeren, Helmstraat 150, vermindering 5 °/°.

Tijdschriften, « Onze Symphonie », **Beheer en** Opstelraad : Van Daelstraat 75, (lidnummer te vermelden). Abonnement : 9,— ; voor de leden van V.T.B. 7,50 fr.

PEER (Limburg).

Zichtkaarten. — Zichtkaarten uitgegeven door « Kunst Adelt » (tijdschrift) : Verm. 10 °/°. « De Drie Zustersteden » (Antwerpen-Gent-Brugge). — Drie boekjes van elk 10 kaarten : per boekje fr. 1,50-1,35 (de drie boekjes samengenomen : fr. 4,—3,60).

« O.L.Vr. te Tongeren » (25 prachtige zichten) : fr 3,—2,70 de reeks. Van Eyck : « De Aanbidding van het Lam » (1e reeks van 10 koppen), de reeks : fr. 2,50-2,25.

De Spotnamen van de Wazenaars

(Arrondissement St. Niklaas).

Het land van Waas, de zoogenaamde hof van België, vertoont wat den bodem betreft twee gansch verschillende streken: een zandachtige, magere streek, vruchtbaar door den noesten vlijt der inwoners, in 't Westen en in 't Zuiden, en de vette, lage Polders in 't Noorden, langs de Nederlandsche grens, en in 't Oosten, langs de Schelde. Uit dit onderscheid volgt een zeker verschil in de levenswijze, de gewoonten en den aard van de inwoners der Polders eenerzijds en anderzijds van de andere Wazenaars. De eersten zien zich als onafhankelijk en noemen de tweeden : « *Lompe Vlamingen* ». Ze spreken ook over «den wind, die uit Vlaanderen waait », daardoor bedoelen zij den Zuidwesterwind. (V.K.).

Zij worden op hun beurt uitgemaakt voor « *Polderklokken* ». Zij dragen meest zware klompen en maken ermede bij het gaan veel gerucht. (V. K.).

De *Wazenaars* gaan door voor « *raapeters* » of « *rapen* », en geen wonder, hun wapen bestaat immers uit een witte raap in een rood veld.

Die raap is het zinnebeeld van den Waschen landbouw. Een sage, waarin de onvermijdelijke Keizer Karel een hoofdrol speelt, tracht de beteekenis van die raap in het Wasche wapen uit te leggen. Van den inhoud van die sage is zelfs een gedicht gemaakt betiteld : Keizer Karel te St. Nicolaes (Lettervruchten van het Taelminnend Genootschap « De Burgerkring », Gysdaele, St. Nicolaes, 1856).

Toen Keizer Karel zijn intrede te St. Niklaas deed en met veel eerbewijzen door de magistraat van de stad ontvangen werd, gebeurde het dat op de markt een boer, om aan den vorst te bewijzen, dezen een reusachtige raap aanbood. De Keizer aanvaardde den knol met dank en wilde den boer beloonen voor zoo'n buitengewoon geschenk. Maar de boer weigerde alle belooning. «Hebt gij kinderen ? » vroeg Karel. « Ja, een dochter, » antwoordde de boer. « Nu, dan geef ik haar een bruidschat » zei de keizer en duwde den man een goedgevulde beurs in de hand.

Een rijke Antwerpsche paardenkoopman, die dat gezien had, dacht : Indien de Keizer zulk een groote som geeft voor een raap, wat zal hij niet geven voor een paard. En toen eenige dagen later Karel zijn intrede in Antwerpen deed, bood hij hem één zijner fijnste paarden aan. Maar de keizer, die lont geroken had, gaf den man de reusachtige raap van den St. Niklaaschen boer als belooning. (D. P. B.).

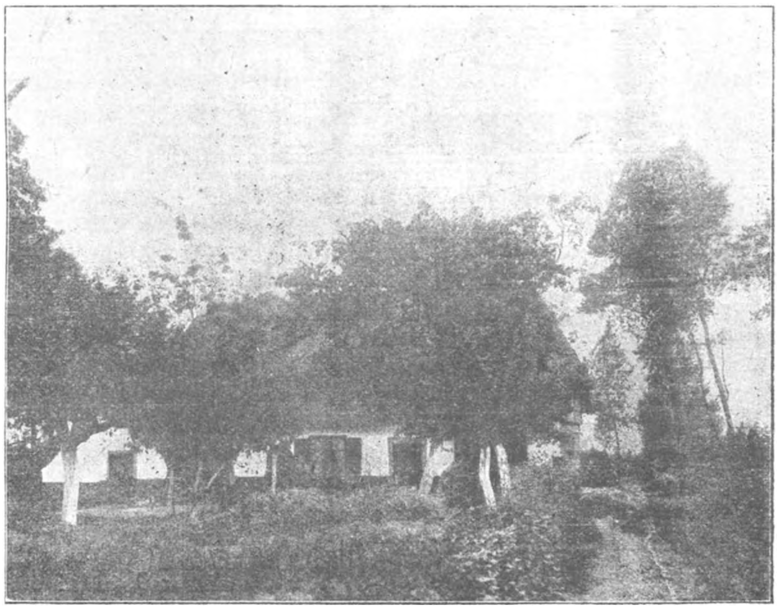

In het Land van Waas.
(Op Het Hoogland).

Wij zullen ons bij het opgeven der spotnamen bepalen tot het arrondissement St. Niklaas, kern van het voormalige Land van Waas.

KANTON ST. NIKLAAS.

De *St. Niklazenaars* zijn *oliez*..... (V. K.).

De inwoners van *Belsele* werden vroeger « *Klokkelappers* » genoemd.

Wij vinden die benaming vermeld in de kroniek van Daniel Braem, (geboren 1685, gestorven omstreeks 1750), een inwoner van Tielrode, kroniek betiteld : Khronologische verhaelen van den beginne des tijts tot heden

door Hangods alias Daniël Braem, inwoonder van de prochie genamt Thilrode in den lande van Waes, Thilrode anno MDCCXL. Het is een lijvig foliant bewaard in 't archief van den Oudheidkundigen Kring van 't Land van Waas.

Ziehier wat Braem vertelt : In dese tijt (1722) is tot Belsele, in 't landt van Waes, een aerdighe cluchte voorgevallen van een vagabont, geboortich van Stekenen, de wethouders wijs maeckende dat hij eenen grooten constenaer was, besonderlijck in het stuk van klocklappen; ende alsoo sij een klock hadden,

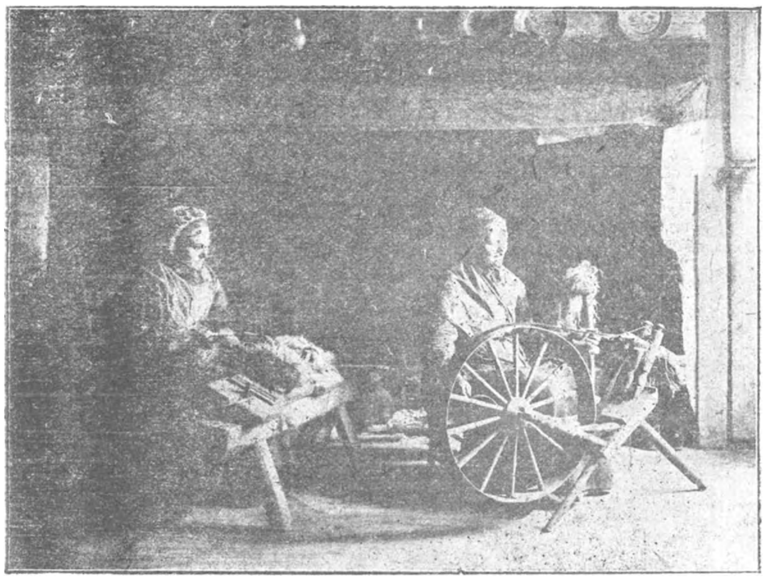

In het Land van Waas.
(De Vlasbewerking vóór 50 jaar)

die bij ongeluc geborsten was, soo hebben sij hem deselve besteet te lappen, maer alsoo de vrouw van den greffier het bedrogh gewaer wiert, mits hij onder de klock tweemaal 24 uren daer hout onder gestookt hadde, hebben sij geoordeelt dat hij een guyt was, hij heeft hun met gescheurde klock laeten sitten, en is al stillekens wech getrokken met eene goede somme geldt, dat sij hem van te vooren, om gereedschap te koopen, op d'handt gegeven hadden ; over welcken cluchtigen act sij van hun gebueren worden uytgelachen, ende worden nu voor altijt gedoopt met den naam van Klockiappers.

De Kroniek voegt er bij, dat deze kloklapper twee jaren nadien gevangen werd en om zijn schelmstukken uit het land gebannen (D. P. B.).

Die van *Sinaai* zijn « *slikkers* », ook « schinkels ». De rijke boeren van dit dorp gaan door voor groote gierigaards, vandaar de eerste benaming. Ziehier een spotzegsel opgeteekend door A. Joos te Puivelde :

Sinaaische schinkel,
Trek maar op met geheel uwen winkel
Naar markten en wegen,
Deur nat en regen,
Om wat stuiverkens te pakken.
Vlooien met zakken,
Luizen met hoopen,
Die komde naar Puivelde verkoopen. (D. C. T. blz. 134).

KANTON BEVEREN (2).

De *Bevenaars* zijn « *kantgaarders* ». Eigenlijk zou deze benaming slechts toepasselijk zijn op de inwoners van de gehuchten Zillebeek en Mosselbank, die in den Winter, schijnt het, overal rondliepen om « kantenbrood » (brood, dat dat bij het bakken op den kant van den oven ligt) bij de boeren te bedelen. (V. K.).

Gelukkig degene, die bij het bestellen van een glas bier, een « *Beversche maat* » krijgt, d.i. zijn glas boordevol.

Die van *Kieldrecht* zijn « *koutermollen* » omdat zij in de dijken wonen gelijk mollen (V.K.), die van *Melsele* zijn de « *pijpkens* », hun kermis heet ook de pijpkenskermis (V. K.).

Te Kieldrecht noemt men die van *Verrebroek* de « *flippen* », naar Philips Verheyen, den beroemden ontleedkundige, aldaar geboren in 1648, hoogleeraar te Leuven en gestorven in 1710. Die van Verrebroek zijn zeer fier op hun Verheyen en hebben hem een standbeeld opgericht (V.K.).

KANTON LOKEREN.

De *Lokeraars* zijn « *rapenbraaiers* ». Hun wapen bestaat uit een zilveren schild, waarop een rooster (braai : van braden) staat, — zinspeling op den marteldood van den heiligen Laurentius, patroon der parochie — met daarboven een raap. Het schild is gedekt met een kroon en wordt vastgehouden door twee klimmende leeuwen.

Men zegt ook van iemand die een hoog, stijf boord draagt : « *Hij komt van Lokeren*». Vroeger waren de bleekerijen van die stad alom bekend.

Die van *Exaarde* heeten « *blauwbuiken* ».

Op *Daknam* bestaat het volgende spotzegsel opgeteekend door A. Joos :

Daknam Hottentot,
Zeven huizen en een verkenskot (D.C.T. blz. 116).

Daknam is ook maar een onbeduidend dorpje.

KANTON ST. GILLIS.

De *Klinge* is het dorp der «*voddenrapers*», de bewoners loopen gansch het Land van Waas af om vodden op te koopen (V.-K.).

Van een eigenzinnig persoon zegt men ; « die is op zijn eigen gelijk *M e e r d o n k* ».

Nieuwkerken is « *'t Schapendorp*». Als er een inwoner van St. Niklaas één van Nieuwkerken wil bespotten roept hij hem « Bê » toe.

In het Land van Waas.
(Oude hoeve te Lokeren).

De *Stekenaars* heetten vroeger « *stekkers* ». Sommigen denken, zeggen De Potter en Broeckaert, dat ze zoo genoemd worden, omdat ze handig waren in het uitsteken van den grond. Die benaming is natuurlijk een zinspeling op den naam Stekene en daar de Stekenaars oploopend van bloed zijn, men noemt ze nu « *de vechters* », en nogal ras het mes trekken, was ze wel gegrond.

Steken's bloed
Is voor alles goed !

luidt een spotzegsel.

In de XVe en XVIe eeuw werden de Stekenaars « *tichelbakkers* » genoemd, en met recht, want de steen- en tichelbakkerijen waren er zeer talrijk. De meeste dezer bakkerijen stonden in de wijk Kruisenakker, in den omtrek van de vanouds genaamde Potaardestraat. In de XVIIe eeuw verviel echter deze nijverheid. (D. P. B.).

Te St. Gillis spreekt men ook van « *Stekensche bluf* » en « *Stekensche luxe* », (V.K.).

« *Toovereers* » heeten de *Vracenaars*. Te St. Gillis zingt men :

Vraceneer,
Gatverteer,
Opgeblazen toovereer (V.K.).

KANTON TEMSCHE.

Jan de Dene noemt in zijn Langen Adieu de *Temschenaars* « *tuischers* ». De Potter en Broeckaert zien in deze benaming de hedendaagsche beteekenis van tuischer : dobbelaar. Zoo werden echter ook de paardenkooplieden genoemd, bekend voor hun bedrieglijk ruilen en ronselen. Nu heeten de Temschenaars « Azijnz...... » (V. K.).

F. VAN ES.

---

(1) Verkortingen : D.P.B.=De Potter en Broeckaert : Geschiedenis der Gemeenten van Oost-Vlaanderen, V. K.=Volkskunde, XIXe jaargang, blz. 194 en vlg. Artikel van Ad. Verbraeken : Spotnamen der Wazenaars. D.C.T.=De Cock en Teirlinck : Kinderspel en Kinderlust in Zuid-Nederland, VIIIe deel. (Kinderrijmpjes).

De benamingen, waarbij geen verwijzingen voorkomen, zijn overgenomen uit den volksmond.

(2) Vroeger behoorde ook Zwijndrecht tot het Kanton Beveren, maar is nu bij Antwerpen ingelijfd. De *Zwijndrechtenaars* zijn « *Machuiten* », naar den heilige Machutus, patroon der parochie en die aangeroepen wordt tegen allerhande kinderziekten.

SAVOOIE

AIX-LES-BAINS.

Dat Aix-les-Bains een mooi stadje is, merken we dadelijk. Heldere gebouwen, rijke hotels, lieve villa's en prachtige tuinen ontwaren wij te allen kant.

Vooral bekend als badplaats, wordt het langs om meer uitgekozen als zomerverblijfplaats. De aangename ligging van het stadje, de nabijgelegen « Mont Bevard », met veel sneeuw en vooral de voordeelige oriënteering, maken het tot een geschikt oord voor den Winter.

Aix heeft een zeer zacht klimaat. De maanden April, Mei en Juni zijn er zeer uitgelezen schoon. Juli en Augustus geven warme dagen maar reeds koude nachten. Zelfs September en October zijn er nog heel genietbaar ; al heeft men in deze laatste maand al veel regen. De badinrichting is het gansche jaar open ; zoo wordt het geneeskundig seizoen eigenlijk nooit onderbroken. Maar de beste tijd voor Aix is toch van midden Juli tot September. Dan wemelt het in de stad niet alleen van herstellenden maar van sportmannen en toeristen uit alle streken.

Deze lieve stad had reeds vóór den tijd der Romeinen een zekere voornaamheid. Meermalen werd ze in asch gelegd.

Een wandeling door Aix is hoogst aangenaam. Van uit het station komt men terecht in de mooie « Avenue de la Gare » ; langs de eene zijde heeft men schitterende hotels, langs de andere de pracht-parken van «La Villa des Fleurs» en de «Grand Cercle». De «Avenue de la Gare» leidt naar de « Place du Bevard », daar komt men heelemaal in de drukte terecht. Pleutyrijtuigen, auto's en trams en daartusschen al die menschen in kleurrijke, lichte kleederen. Langs de Parklaan komen we aan het *stadhuis*, hetwelk vroeger een kasteel was en behoorde aan de familie Seyssel-Aix. Binnen treft men o..a een zeer merkwaardige trap in Renaissancestijl aan.

Het *museum* « *Lepic* » is ook een bezoek waard. (Het is open alle dagen van 9 tot 11 uur en van 13 tot 16 uur). We bewonderen er o. m. het schoone gleiswerk van Hautecombe ; ijzeren en bronzen voorwerpen ; muntstukken en oudheden van allerlei soort.

Midden op de « Place des Bains » wordt onze aandacht getrokken door het geschiedkundig monument : « L'Arc de Campanus». Deze boog werd opgericht door den patriciër Campanus en was vroeger eene grafolaats ; wat vooral onze bewondering afdwingt zijn de prachtige beverboomen (magnolias) die het monument omringen.

Links bemerken we het drankhuisje « Deux-Reines ». Een fontein geeft er gedurig uit drie bronnen water, dat aanhoudend door de kliënten gebruikt wordt.

Ten oosten der plaats verheft zich het heldere gebouw « *l'Etablissement thermal* ». Het is opgetrokken in Toskaanschen stijl en leunt om zoo te zeggen aan tegen de hellingen van den Bevard-berg.

In deze inrichting heeft men water van twee bronnen, de eene aluin- en de andere solferhoudend. Het water is helder en heeft een temperatuur van 46° (solfer) en 47° (aluin).

Alle huidziekten en gevallen van rhumatisme worden er behandeld. Beneden deze inrichting, in de straat « *Bain d'Henri IV* », vinden we het oude « Pension Chabert », een historisch gebouw waar Lamartine verbleef en waarin thans een museum is ondergebracht.

In den omtrek zijn ook nog merkwaardige *grotten*, die vroeger bespoeld waren met het water der « St. Paul »-bron. In die kalkachtige grotten wordt men getroffen door de fantastische vormen welke ze in den loop van [illegible] tijd hebben aangenomen. Verder zijn de « Casinos», de « Grand Cercle » en de « Vi[illegible]la des Fleurs », ook wel belangwekkend voor toeristen.

Aix is een uitgelezen verblijf voor zieken en ook voor hen die een aangenaam zomerverblijf willen hebben. Men kan er voorzeker heel en al de beslommeringen van het dagelijksche leven voor een tijdje vergeten.

HET MEER « DU BOURGET »

Van Aix uit, kunnen we verschillende mooie wandelingen maken o.a. de hoogten van den « Revard », de « bol du Chat », «La Chambotte ».

Wij verkiezen het tochtje naar het meer « du Bourget ». Wij hebben er namelijk al lang van gedroomd eens dat wonderbare meer te zien, door Lamartine bezongen. Nu wordt die droom werkelijkheid. We nemen de autobus op de « Place du Revard ». Weldra hebben we de « Grand-Port », het punt onzer

bestemming, bereikt. Daar ligt vóór ons het groote meer ! Een mooie kleur heeft het water. Onrustig wordt het opgezweept door onverwachte krachtige windvlagen en ruischt het geheimzinnig voort tusschen den schilderachtigen oever. Ten Oosten strekken zich de boorden van het meer laag en moerassig uit. Ten Westen bemerken we de grootsche en indrukwekkende keten van « La Dent du Chat ». Wij bewonderen het meer in al zijn wildheid en geheimzinnige schoonheid. We zijn allen stil en zeggen zelfs niet veel over den diepen indruk, welke we ondergaan.. We voelen ons zoo klein en nietig tegenover dit eeuwige natuurwonder.

Het is voorzichtig zich niet op het meer te wagen zonder een handig stuurman. De wind is er te wisselvallig. Men heeft er evenwel alle gelegenheid om een boottochtje te ondernemen. Inderdaad : drie booten onderhouden gedurig den dienst op het meer. Ze liggen daar voor ons op het water. « De Hautecombe », de «Savoie» en de «Ville d'Aix». Wij zoeken ons een voordeelig plaatsje op « De Hautecombe » want we willen de abdij van dezen naam bezoeken.

Weldra fluit men voor het vertrek ; we glijden stil voort. Even voel ik een lichte rilling wanneer ik er aan denk, dat het meer van 100 m. tot 145 m. diep is en dat ons vaartuigje wel eens kantelen kan. Nu eens schijnt het water groen, dan weer blauw te zijn. En die hooge bergen daar vóór mij : wat blijken ze ontzettend ; ze kijken uit al hun grootheid neer op ons, dobberende menschenkinderen. De golven altijd in beweging klotsen tegen ons bootje aan. Ik begrijp nu zoo goed de groote liefde van Lamartine voor dit grootsch tafereel. Wat moet hij als dichter hier onvergetelijke indrukken hebben beleefd. Ik versta nu beter dan ooit de onsterfelijke verzen, die hij dit meer heeft gewijd en ik hoor zijn lied.

O Lac ! Rochers muets !
Grottes ! Fôret obscure,
Vous que le temps épargne ou qu'il peut
[rajeunir,
Gardez de notre amour, gardez belle
[nature,
Au moins le souvenir.

Zoo droomende zijn we bijna zonder het te weten aan de schipbrug van Hautecombe. Vlak vóór ons hebben we de aloude abdij.

HAUTECOMBE.

Langs de helling rechts klauteren we naar de abdij toe. Een kloosterling zal ons geleiden door de kerken en door de oude kamers der koningen van Sardaigne. Het klooster zelf bezoekt men niet.

De abdij van Hautecombe is een historisch gebouw. Het was vroeger de begraafplaats der prinsen uit het huis van Savooie. De abdij werd in de XIIe eeuw gesticht door St. Bernardus en door graaf Amédée IV. Ze onderging veel wisselvalligheden van den tijd. Het is vooral koning Charles-Felix, die ze gansch deed herstellen in de 19e eeuw. Nu mag er geen enkele verandering meer aan worden toegebracht.

Wanneer we de kerk binnentreden, worden we getroffen door den overvloed van versieringen, die de muren bedekken. Men vindt er buitendien graven, praalgraven en talrijke kapelletjes. Niet minder dan 43 prinsen werden er begraven en 27 hebben een monument. Men bewondert er ook de prachtige standbeelden in marmer en verguld hout ; een menigte schilderijen en beeldwerken. Kortom zeer merkwaardig en belangwekkend is die kerk. Vervolgens bezichtigen we de vroegere kamers der koningen van Sardaigne. Ze zijn uiterst eenvoudig ; maar men ziet er schoone schilderijen.

Het bootje ligt op ons te wachten, het is tijd om te vertrekken. Het begint stilaan te motregenen. Nu heeft het meer een weemoedig uitzicht ; maar nog altijd oefent het op mij een onbeschrijfelijke macht uit. Nog eens laat ik me wiegen op de geheimzinnige golven, nog eens kijk ik op naar den hoogen top van « Le Dent du Chat ». Dat beeld blijft in me bewaard.Het is een schoone herinnering te meer in mijn leven.

Weldra stappen we weer aan wal. We zeggen vaarwel aan Aix om nog dezen avond te vertrekken naar Annecy. Daar zullen we uitrusten om morgen weer op weg te gaan.

D.

ORGANISATIEFONDS

EERELIJST IX.

	Overdracht lijst VIII	6457.50
148	Depuydt Leo, Lichtervelde	25.00
149	Naamloos	50.00
150	H. Metsers-Heyndrickx, Hulst	25.00
151	Beart, Jeroom, Kortrijk	25.00
152	Steverlynck, Jan, Vichte	25.00
153	Billiet Godfried, Kortrijk	25.00
154	Puelinckx Fl., Berchem	25.00
155	De Baets, K., Turnhout	25.00
156	Bedrag, bedoeld als fooi, ons teruggeschonken door het beheer van het dagblad « Gazet van Antwerpen »	20.00
157	Bedrag, bedoeld als fooi, ons terugge schonken door het beheer van de inrichting : « De Vereenigde Bakkers » (Brugstraat) bezoeken van 12 en 13 Dec.	62.00
158	X., Coekelare	10.00
	Samen Fr.	6774.50

Verminderingen en voordeelen in 1924 voor onze leden bekomen.

AALST.

Fotografie :

St. Franck, Gentschestraat, 17. — Portretten en benoodigdheden 5 t. h.

Kinema :

Feestpaleis — Nieuwstraat — Alle rangen en alle vertooningen 0.50

Madelon — Groote Markt — Dinsdag en Donderdag — alle rangen en alle vertooningen 0.50.

Palace — Schoolstraat. — Vrijdag en Zaterdag : één plaats hooger dan waarvoor betaald.

Rijwielen :

K. D'Haeseleer, Arbeidstraat 32. — Aankoopen : 5 t.h. — Herstellingen 3 t.h.

ANTWERPEN.

Beeldhouwwerk :

H. Derre, Muizenstraat 21, 5 t. h.

V. Servaes, Onderwijsstraat, 51, 10 t .h.

Joh. Zwijsen, Brouwersvliet, 6, (ook schilderwerken (5 t.h.

Boekbinderij :

Chr. Brath, St. Antoniusstraat 6, 5 t.h.

Sam. Venn. « Lectura», Generaal Capiaumontstraat, 26. — Op alle uitgaven 15 t.h.

Breiwerk :

R. Souffriau, Memlingstraat 8, 5 t.h.

Drukwerk :

Chr. Brath, St Anthoniusstraat 6, 5 t.h.

Fotoartikelen :

Van Speybroeck-Van Heystraten, Sanderusstraat 74, 5 t.h:

Goud- en Zilverwerk :

V. Verpoorten, Schermerstraat 14, 5 t.h.

Hoeden en Petten :

Diepestraat 83, (eigen fabrikaat), 5 t.h.

Juweelen :

R. Schram, Diepestraat 18. 5 t.h.

Kinema :

Zoologie : Donderdagavond : Benedenplaatsen 4.—/2.50.

Kleederen :

Kleedermagazijn Belfort : Brederodestraat 45, (gemaak en op maat), 5 t.h.

Koffie:

Stoomkoffiebranderij J. Van den Bril, Beeldekensstraat, 29-31. Op elken Kgr. 0.50.

Korsetten en Ceinturen :

A. Deville, Lombaardevest, 74, 5 t.h.

Lederwaren, Handtaschjes, Reisbenoodigdheden :

Freddy, Offerandestraat, 6, 5 t.h.

Naai-, Wasch- en Spreekmachienen :

C, Van Sand, Klapdorp, 18, 5 t.h.

Pelsen en Vellenmantels :

Van Wassenhoven-Smet, Brederodestraat, 56, 5 t.h.

Rijwielen :

Van Rompaey. — Merk « Burton », 5 t.h.

C. Van Sand, Klapdorp 18. 5 t.h.

Schilderijen en Tapijtwerken op doek :

V. Servaes, Onderwijsstraat, 51, 10 t.h.

Schouwburgen.

Kon. Nederl. Schouwburg : Zondagmiddag en Woensdagavond (Gala-, Jubileum- e.d. vertooningen niet) : Een plaats duurder dan waarvoor betaald.

Volksgebouw, Meir. — Orkestzetels 6.50/5.50. Beneden loges, 6.50/5.50. Parket stalles, 5.50/4.50. Balkon en loge 2en rang 2.75/1.75. (Zondagavond niet).

Speelgoed (modern) :

Rijselschesteenweg, 65, (werkhuis en bestellingen), 5 t. h.

Stoffen (zijden), Ondergoed, enz. :

t Jollijn, Paleisstraat 107, 5 t.h.

Tandheelkunde :

Ed. Devries, Mercatorstraat 24, 5 t.h.

IJzerwaren, Keukengerief:

Aug. Alderweireldt-Verheyden, Kasteelstr., 56, 5 t.h.

BEERSEL.

Betonwaren :

N. V. Beersel-Berg, 5 t.h.

BERCHEM.

Bureelbenoodigdheden :

Rob. Cools, Victor Jacobslei 27, 5 t.h.

Rijwielen :

Edm. Lemouche, Gen. Lemanstraat 4, « The Fly & Raleigh », 5 t. h.

Sportartikelen, Valiezen, Tasschen :

Fr. Ruelens, Statiestraat 57, 5 t.h.

Tabak :

Fr. Pelgrims, Drie Koningenstraat 1161, 5 t.h.

BORGERHOUT.

Fotografie (portretten) :

Arth. Geerts-Loyen, Mertensstraat 26, 5 t. h.

Kruidenierswaren :

Rousseau-Deckers, Schoenstraat 33, 2 t. h.

Merceriën, handwerk, bonnetterie, voering v. kleermakers :

Van Overlaet-Van Ryswyck en Zn., Turnhoutschebaan 181, 5 t.h.

Radio, Telegrafie en Telefonie :

L. H. Herremans, Reuzenstraat 21, 2 t.h.

Wijnen, Champagne en likeuren :

G. Peeters-Ressauw, Jaak de Braeckeleerstraat 29, 5 t. h.

BRASSCHAAT.

Boeken :

De Bièvre, Uitgever : Bols : « In Open lucht bij onze insecten », 5.—/4.75.

BRUSSEL.

Kinema.

Amis du Cinéma, Gravelinestraat, 36-38 : Bijdragen naar gelang de plaatsen : fr. 30.— en fr. 20.— 25 t. h.

Kleederen :

H. Nauwelaerts, Gedipl. Mr. Kleermaker, Komediantenstraat, 55, voor leden en familie, 10 t.h.

Restaurant :

Hotel-Restaurant de la Gare, Brabantstraat, 56 : Op de wijnen 10 t. h.

DENDERMONDE.

Kinema :

Kinema Moderne, Frans Courtensstraat. Alle weekdagen 1.75/1,25.

Rijwielen :

Alf. Abbeloos, eerste barak van de statie ; nieuwe fietsen, 5 t.h., herstellingen en afzonderlijke stukken 10 t.h.

ENGIS (Sereing).

Grot de Ramioul:

Groep van ten minste 20 leden(fr. 1.—/0.75) 20 t.h.

GEERAARDSBERGEN.
Bazar :
Broekaert, 5 t.h.

GENT.
Boeken :
Uitgeversfirma « Tspijker », Prinsstraat, 16, op al haar uitgaven 15 t.h.
Drukkerij :
Abr. Elze, Roode Torenstraat 10, 10 t.h.
Verzekeringen :
« De Noordstar », Opzichter A. Willockx, Tentoonstellinglaan, 93, Op de eerste premie, 20 t.h.

HEMIXEM.
Oliën :
« The Celeroil Works » : Oliën voor auto's en motors, 5 t.h.

HOBOKEN.
Verzekeringen (Vlaamsche) :
H. Voorspoels, Berkerodelei, 80; op al de premiën 10 t. h.
Witgoedhandel :
H. Voorspoels, Berkerodelei, 80. 5 t.h.

LEDE.
Beeldhouwwerken:
Fr.-J. De Geyter-Jooris, Rammelstraat 61, 5 t.h.

LEUVEN.
Ellegoederen, enz. :
Croels, Oude Markt 48, 5 t.h.
Verzekeringen :
Frans Desmet, Agent, Op de eerste premie 10 t.h.

MAASTRICHT (Nederland).
Kinema:
Pathé. — Eén plaats hooger dan waarvoor betaald.

MECHELEN.
Auto's en Motorfietsen :
F. Lenaerts-Ketselaers, Bruulstraat 74, (benoodigdheden), 10 t.h.
Boek- en Papierhandel :
J. Stiers-Maes, Adegemstraat 1, 5 t.h.
Pijpen en Sigaren :
Van Hoogenbemt, Kathelijnestraat, Pijpen 5 t.h. ; Sigaren 3 t.h.
Rijwielen :
J. Govaerts, « Cycle Dockx », Brusselschestraat, 30, boven de fr. 100.— 3 t.h. ; beneden de fr. 100.— 5 t. h.
Verzekeringen :
Jos. Weyts, Wilsonlaan 51. Op de eerste premie, 15 t. h.

MOERBEKE-WAAS.
Schoenhandel :
K. Gysel-De Wilde, 5 t.h.

MORKHOVEN.
Hammen (gedroogde):
Jos. Willems, 5 t.h.

OOSTENDE.
Drukkerij :
A. Vervaecke, Jozef II-straat, 5 t.h.
Schoenhandel :
Alf. Janssens en Zoon, Pieterslaan 61, 5 t.h.

OOSTMALLE.
Ellegoederen:
E. Adriaensen, 5 t.h.

RIJKEVORSEL.
Drukkerij:
G. Peeters, 5 t.h.
J. Janssens-Van de Casteele, 2.50 t.h.
Naaimachienen:
Leys-Somers, 4 t.h.
Rijwielen :
Em. Peeraer, 5 t.h.
Peeters-De Vos, 5 t.h.
Schoenmakerij :
Van Beeck-Van de Casteele, 4 t. h.
J. Schoofs-Van de Casteele, 2.50 t.h.
Sigaren :
Georges Debonnaire, 10 t.h.
Winkelier :
Ad. Weyns, 2 t. h.

SCHAARBEEK.
Electrische Instellingen:
« La Moderne », M. Ryon, Navezstraat, 5 t.h.
Ellegoederen en dgl.:
Mevr. Verstrepen, Gallaitstraat 12, 5 t.h.
Kinema:
Cinéma du Nord, Brabantstraat 117; zetels 1.25-0.60; 1e rang, 1.75-1.00; voorbehouden 2.00-1,25. (Zondag niet).
« Palacino », Bergstraat 21. Eén plaats duurder dan waarvoor betaald. (Zondag niet).

SINT-JOOST-TEN-NOODE.
Kinema :
«Saint-Josse-Palace», St. Joostplaats : Zaterdag, Maandag en Donderdag (Loges niet), 50 t. h.

SINT-NIKLAAS.
Kinema:
Achturenhuis, Mercatorstraat : 1e rang 2.50-2.00; 2e rang: 2.00-1.50.
Pathé, Statiestraat, 1e rang: 2.50-2.25, 2e rang 2.00-1.75. (Zondagnamiddag niet).
St. Niklaas Palace, Ankerstraat, twee eerste plaatsen (boven) 0.50; derde plaats : 0.25.
Bureelbenoodigdheden:
Mevr. Koekelbergh, 5 t.h.
Optische Instrumenten:
Mevr. Koekelbergh. O. L. Vrouweplaats 22, 5t.h.
Rijwielen, Motorfietsen :
G. Vastenhaeck-Wittock, Kleine Hulststraat 10: Aankoopen, 5 t.h. Herstellingen, 10 t.h.
Alb. Wuytack, Kokkelbeekstraat 42, Aankoopen, 5 t.h. Herstellingen, 10 t.h.
Tooneelopvoeringen:
V.O.S., 25 t.h.

SOTTEGEM.
Kinema :
Familie-Kinema, Nieuwstraat : Weekdagen op eersterangplaatsen 0.50.

TERVUREN.
Hotel:
Hotel du Renard, Mellaerts-Vandermeulen 10 t.h.

TIELT.
Beenhouwer-Spekslachter:
R. Monbalieu, Hoogstraat 24, 5 t.h.

TURNHOUT.
Apotheker:
Dr. Alf. Notenbaert, Groote Markt : Tarief der mutualiteiten.
Geneesheer :
Dr. Const. Jansen : Tarief der mutualiteiten.

VEURNE.
Auto-verhuring:
Gebroeders Clarys, Statieplaats 3 ; Reizigers-vervoer voor leden van den Vlaamschen Toeristenbond : per kilometer 1.50/1.25.
Garage (auto e n motor):
M. Debusschere, Noordstraat 30, 10 t.h.
Gebroeders Clarys, Statieplaats 3 : Op nieuwe rijwielen en onderdeelen boven de fr. 20.— 5 t.h.
Jan Sterckx, Leuvenschestraat, 38: Nieuwe fietsen 5 t.h. Herstellingen 10 t.h.

WIJGMAAL.
Wijnen, Bieren en Limonaden:
Wittemans, Molenstraat 8, 5 t.h.

— VAN HET SECRETARIAAT —

—::—

Nieuwe leden. — Van 15 tot 31 December traden **594** nieuwe leden toe. Gedurende de heele maand December hebben we **886** nieuwe leden ingeschreven.

«»

Nieuwjaarswenschen. — Van verschillende leden ontvingen wij ter gelegenheid van Nieuwjaar, de meest verscheidene beste wenschen. Wij houden er aan deze leden om hunne goede attentie onzen hartelijksten dank te betuigen. Wij langs onzen kant wenschen natuurlijk onzen leden slechts het beste van wat zeer goed is ! Moge de wensch van een onzer leden — in 1925 : 30.000 leden ! — in vervulling gaan !

«»

Zeer dringend verzoek. — Tusschen onze 17.000 leden zullen er voorzeker zijn die minder belang hechten aan het bezit van ons blad. Er zullen er andere zijn die sommige nummers, wellicht een heelen jaargang van « De Toerist » in dubbel hebben. Welnu, zulke leden kunnen ons niet weinig verplichten met ons die nummers toe te zenden welke ze missen kunnen. Zeer dankbaar zullen wij zijn voor toezending van alle nummers uit den eersten jaargang (1922), verder van den derden jaargang, 1924, de nummers : 3, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, Kortom : voor al wat men ons wel zal willen zenden betuigen wij hier onzen oprechten dank bij voorbaat !

«»

Inbinden van volledige jaargangen. — De boekbinderij A. Van Genegen-Vereecken, Abdijstraat 199, Antwerpen (Kiel) deelt ons mede dat de prijs voor het inbinden van volledige jaargangen gesteld is op fr. 4.—. De leden gelieven er wel op te letten, dat ze bij den in te binden jaargang steeds het titelblad en de inhoudstafel voegen. Titelblad en inhoudstafel zijn gevoegd bij nr 1 van den volgenden jaargang.

«»

Algemeene Bestuurvergadering. — De eerstkomende Algemeene Bestuursvergadering zal plaats vinden op Zondag 25 dezer, om 1.30 uur 's middags, Secretariaat, Dambruggestraat 116, Antwerpen. Alles doet voorzien, dat 1925 voor den V.T.B. het voorspoedigste maar ook het zwaarste jaar sedert zijn stichting zal worden. Wij hopen derhalve dat velen deze Algemeene Bestuursvergadering zullen bijwonen.

BONDSUITGAVEN

« Steden en **Landschappen** ». — « **Mechelen** », door **Ing. St. Leurs en Pr. Verheyden ; « De Haven van Antwerpen », door K. Bollengier,** hoofdingenieur, **Bestuurder van den Dienst der** Havenwerken **van Antwerpen.**

Voor de leden : **Fr. 6.50 ; niet-leden : Fr. 7.50.**

Van « **De Kempen** » **is pas een zeer vermeerderde 2de uitgave verschenen. Prijs : Fr. 12,50.**

«»

Onze « Zes Kaarten van het Vlaamsche Land » :

I. West-Vlaanderen (en gedeelte van Fransch-Vlaanderen).

II. Oost-Vlaanderen (en gedeelte van Zeeuwsch-Vlaanderen).

III. Provincie Antwerpen (van St. Niklaas af tot Brussel en Leuven).

IV. Limburg (van Turnhout af tot Hasselt).

V. Brabant (Brussel tot Namen).

VI. Provincie Luik (hierop ook Tienen, Sint-Truiden, Tongeren).

Voor leden per kaart (aan te duiden) : Fr. 1— ; op linnen : Fr. 2.25. De zes kaarten, samen besteld : Fr. 5.— ; op linnen : Fr. 12.50.

Voor niet-leden :

Per kaart : Fr. 1.50 ; op linnen : Fr. 3.25.

De zes kaarten samen besteld : Fr. 8.— ; op linnen : Fr. 19.50. Deze kaarten sluiten alle bij elkaar aan.

«»

« De Duinen ». — Een reeks van twaalf zichtkaarten onzer bedreigde zeeduinen. Voor leden : Fr. 1.— ; voor niet-leden : Fr. 1,50. (Vormen samen een boekje).

«»

Ons Jaarboek 1924, bevattende benevens de verminderingen en aangesloten hotels, de namen der afgevaardigden en vele nuttige gegevens, onontbeerlijk voor onze leden. Prijs : 1 fr.

«»

V.T.B. Knoop of Speld (voor heer en dame) : Fr. 2.— ; Fr. 0.25 voor verzending.

« Het Onderaardsche Antwerpen ontsluierd », door Th. Huet. Prijs V.T.B. : Fr. 2.50 in plaats van Fr. 3.—.

—::—

Autobusgids. — De volledige autobusgids van het Vlaamsche land met kaart is te verkrijgen op het sekretariaat tegen den prijs van 1,50 fr. plus 0,25 fr. verzendingskosten.

Aan de Afgevaardigden. — Plakbrieven in te vullen voor de voordrachten zijn ter beschikking der afgevaardigden tegen den voordeeligen prijs van 5.— fr. de tien. Kleur : zwart op geel. Formaat : 0,60×0,40 m.

BONDSLEVEN

BRUGGE

De voordracht over Zuid-Afrika die de Heer Overbeeke, Amsterdamsch leeraar, Zondag 28 December jl. hield, mag onder de meest interessante gerekend worden die we in Brugge hebben bijgewoond. De heer Overbeeke heeft ons twee volle uren geboeid ! Zijn buitengewone bespraaktheid en ongemeene documentatie konden niet dan groote aandacht en bewondering wekken voor de Zuid-Afrikaansche natuur en zeden van het volk van de Kaap-Kolonie. En dan : wat al heerlijke tafereelen hebben wij op het doek zien verschijnen ! De heer Daled, arrondissementsafgevaardigde, betuigde spreker hartelijk dank in naam der aanwezigen.

—«»—

RIJKEVORSEL.

19 December jl. sprak hoogstudent Jozef Vermeulen over Ierland. Zeer leerrijk ! Land en volk, vooral de geschiedenis en inzonderheid die der jongste jaren, werden goed belicht. Op den godsdienstzin en den strijd om vrijheid vooral nadruk gelegd. De 60 aanwezigen waren uiterst tevreden.

30 December jl. kwam de heer de Does met een voordracht over « Het Zwarte Woud ». Wat mooie lichtbeelden ! En hoe geestig die voordracht ! Ondanks het stormweder : meer dan 100 toehoorders. De voordrachten vallen meer en meer in den smaak en lokken allengs meer volk.

EEN LOFFELIJK INITIATIEF.

Een flinke daad, ieders steun overwaard, wordt gesteld door het tijdschrift « Kunst Adelt » (Peer-Limburg). « Kunst Adelt » geeft nl. reeksen zichtkaarten u't die zich onderscheiden door uiterst goed gekozen opnamen, kunstvol karakter, flinke afwerking en uitsluitend Vlaamsche begeleidende teksten. De leden van den V.T.B. genieten 10 t.h. vermindering op onderstaande prijzen. De kaarten zijn te koop en te zien op het Secretariaat van den bond.

Zijn reeds verschenen :

« **De Drie Zustersteden** » (Antwerpen-Gent-Brugge). Drie boekjes van elk 10 kaarten : per boekje fr. 1,50 (de drie boekjes samengenomen : fr. 4,—) ; « **O.L.Vr. Kerk te Tongeren** » (25 prachtige zichten) : fr. 3,— de reeks ; Van Eyck : « **Aanbidding van het Lam** » (1e reeks van 10 koppen), de reeks : fr. 2,50.

AANGESLOTEN HOTELS, toegetreden na 1 Mei 1924.

Nr	HOTEL	ADRES	KAMER voor meerdere pers.	KAMER voor één persoon	Ontbijt	Middagmaal	Avondmaal	Pension per dag	Vermindering
46	Hotel des Finances	*Paris*, rue des Moulins, 12	25-50 fr.	20 fr.	—	—	—	—	10 o/o
47	Hotel Providentia	*Lanaken*	—	4-6 fr.	3 fr.	7-10 fr.	5-8 fr.	15-20 fr.	—
48	Hotel du Luxemb.	*St-Hubert*	—	7 fr.	3,50 fr.	10-12 fr.	9-11 fr.	25 fr.	—
49	Restaurant Universel	*Brussel*, St-Michielsstraat, 26	—	—	2-3 fr.	5-8 fr.	5-8 fr.	—	10 o/o op wijn
50	Hotel " De Beurs "	*Veurne*, Groote Markt	7-8 fr.	5-6 fr.	2 fr.	7 fr.	5 fr,	20 fr.	5 o/o
51	Hotel St-Arnoldus	*Tiegem*, Meerstr., 1		6 fr.	1,5-2,5 fr	6-10 fr	5 fr.	15 fr.	—
52	Hotel "De Korenaar"	*Hulst*, (Station)	Mosselen en Paling 0.50 fl. tot 3 fl.						—
53	Hotel Diesterweg	*Heide-Calmpthout*, Calmpthoutstw., 273	5-12,50f.	5-12,50f.	3-5.50 fr.	5.50-9 fr.	5-7 fr.	25 fr.	10 o/o
54	Hotel Britannique	*Yper*, Groote Markt	8-12 fr.	7-10 fr.	2.50 fr.	7-12 fr.	7-12 fr.	30-35 fr.	5 o/o
55	Hotel Bruxellois	*Gemblours*, Ch. de Charleroi, 2	10 fr.	7.50 fr.	2 fr.	6 fr.	6 fr.	14 fr.	5 o/o
56	Hotel De Abdij	*Middelburg*, (Ned.)	—	3.50 fl.	1 fl.	3.50 fl.	2.50 fl.	8 fl.	—
57	Hotel de Commerce	*Oostburg*, (Ned.) Markt	—	1.50 fl.	1 fl,	2.50 fl,	1.25 fl.	—	10 o/o
58	Hotel " Friture Moderne "	*Luik*, rue des Guillemins, 44a	10 fr.	10 fr.	2.50 fr.	7,25 fr.	6 fr.	20 fr.	—
59	Hotel des Voyageurs	*Jemelle*, Place du Maurlet, 1-3	—	6-10 fr.	3.50 fr.	9 fr,	8 fr.	18 fr.	10 o/o
60	Hotel de la Sure	*Echternach*	15-20 fr.	10 fr.	3-4 fr.	10-12 fr.	9-12 fr.	25-30 fr.	—
61	Hotel des Sports	*Anslée s/ Meuse*, rue grande	—	—	3.50 fr.	8 fr. 7 fr.	7 fr.	22 fr.	10 o/o
62	Hotel " De Zwaan "	*Hoogstraten*, Vrijheid	—	—	6 fr.		6 fr.	15 fr.	5 o/o
63	Hotel " Concordia "	*Middelkerke*, Raversijde a/zee	—	—	2.5-3.5 f.	7.50-10f.	5 fr.	25-35 fr.	—
64	Hotel " Herckmans "	*Ettelbrück*	15-20 fr.	10-12 fr.	3-5 fr.	10-12 fr.	—	20-30 fr.	—
65	Hotel de Limbourg	*Brussel*, St-Lazarusstraat. 72	15-40 r.	10-25 fr.	1.75 fr.	2.75-6 fr.	2.75-6 fr.	—	5 o/o
	Spijshuis Hooger-op	*Hoeilaart*, Gemeenteplaats, 38	5-7 fr.	—	—	—	—	—	10 o/o

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ANTWERPEN.

VRIJDAG 16 JANUARI. — 3e Wintervoordracht in de feestzaal der Stedelijke Normaalschool, Quellinstraat, om 8 uur, treedt op als spreker Hr. Dr. Ing. Stan Leurs, met het onderwerp « Door Vlaanderen in vroeger tijden », opgeluisterd met prachtig geslaagde en uiterst interessante lichtbeelden van kunstfotograaf Eug. De Cock. Warm aanbevolen aan liefhebbers van het schoone ! Toegang vrij en kosteloos.

DONDERDAG 22 JANUARI. — Vertooning in den « Poesje » om 8 uur. Opvoering van « Den Barbier van Sevilla ». Kaarten af te halen op het sekretariaat, Dambruggestraat 116, aan 1 fr. voor de leden en 1,25 fr. voor de niet-leden.

BRUSSEL

Op Zondag 1 Februari, zeer interessante wandelvoordracht onder leiding van Dr. Stan Leurs. Bezoek aan Het Broodhuis en daarna omgang voorbij de huizen op de Groote Markt, waarvan ons hun geschiedenis zal worden medegedeeld. Samenkomst om 2 uur aan den Ingang v. Het Broodhuis, Groote Markt.

KAPELLEN.

MAANDAG 19 JANUARI. — Voordracht over « Mijn reis naar Buda-Pesth », door E. H. Fl. Prims (met lichtbeelden).

MAANDAG 2 FEBRUARI : Voordracht (met lichtbeelden) over « Mijn verblijf in Noord-Amerika » door Mevr. B. Pil-Van Gastel.

MAANDAG 16 FEBRUARI : Voordracht (m t lichtbeelden) over « Zeeland », door den Heer A Hans.

Deze voordrachten telkens te 8 u., in het « Vlaamsch Huis ».

Te verwachten : Voordrachten over Albanië, Normandië en Bretanje, Het reizen bij de Romeinen ; wandelvoordracht (in de Lente) naar het Peerdsbosch ; een poppentheater-vertooning voor klein en groot ; enz... Men raadplege tijdig het blad.

WOENSDAG 21 JANUARI : Om 8 uur 's avonds in de Gildezaal, Minderbroedersstraat 24, zal Dr. Remi Sterkens een voordracht houden over : « Zwitserland ». Deze causerie wordt opgeluisterd met prachtige lichtbeelden. Toegang kosteloos. We hopen dat onze leden talrijk zullen opkomen en vrienden en bekenden zullen medebrengen.

MECHELEN.

DONDERDAG 29 JANUARI : Opening der reeks wintervoordrachten door Mevr. Pil-Van Gastel. De bekende spreekster zal ons onderhouden over « De Vereenigde Staten van Amerika » waar ze tijdens den oorlog verbleef. Prachtige lichtbeelden (talrijke gekleurde). De voordracht begint om 7,30 uur **stipt** in de Reuzenzaal(in de hallehoek Groote Markt en Zakstraat). Na de voordracht : lichtbeelden van V.T.B.-leven (uitstappen, enz.).

1en of 2en DINSDAG IN FEBRUARI : Voordracht met lichtbeelden over « Zeeuwsch Vlaanderen» door den Heer A. Hans, letterkundige. Nadere bizonderheden in volgend nummer.

3en of 4en ZONDAG IN FEBRUARI. — Uitstap naar Antwerpen, Bezoek aan enkele merkwaardigheden, middagmaal, bijwonen der namiddagvertooning in den Kon. Vl. Opera. Nadere bizonderheden in volgend nummer.

LEUVEN

RIJKEVORSEL.

VRIJDAG 30 JANUARI : Vierde Wintervoordracht met lichtbeelden. E. P. Van den Eynde, der Witte Paters, spreekt over « Congo ». De voordracht heeft plaats om 5 uur in de gemeenzaal.

ST. NIKLAAS.

ZONDAG 18 JANUARI : Uitstap naar Antwerpen met bijwoning der namiddagvertooning in den Kon. Vl. Opera. Opvoering van « De Legende van Sakuntala ». Vertrek om 13,25 u. De vertooning begint om 2,45 u. Inschrijven bij den afgevaardigde Heer Pr. Van Wiele, Hemelaarstraat 2. Deelnemingsprijs : 6,25 fr. (zonder trein).

Sterfgeval. — Bij het ter perse gaan bereikt ons uit Gent de droeve en plotselinge mare omtrent het verscheiden van den Heer E. S. **Steurbaut**, bouwkundige, Groote Prijs van Rome 1924. De Heer Steurbaut was een onzer beste leden, flink werker en mede-stichter van de afdeeling Gent.

Wij bieden de zeer beproefde familie onze innige en welgemeende deelneming.

Boekdrukkerij Rob. Bracke-Van Geert. Baasrode

DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND. p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND. » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 3 **1 Februari 1925**

Oude en Nieuwe Godshuizen te Brugge

De Brugsche Godshuizen.

Voor vreemde bezoekers biedt Brugge een groote aantrekkelijkheid door zijn Godshuizetjes. Het zijn reeksen lage woningen, meestal met den voorgevel aan den kant van de straat, soms ook wel uitgevend op een binnenplaats met gezamenlijken koer en kapel. De meesten komen voort van stichtingen gedaan door edelmoedige en

liefdadige personen die te eeuwigen dage hun evennaaste wilden behulpzaam zijn. Alle stichtingen zonder uitzondering hebben weerstaan aan de wisselvalligheden van den tijd niettegenstaande sommige reeds verschillende eeuwen bestaan ; er zijn er o. m. die dagteekenen van de 14e eeuw. Daar het afhankelijk was van den wil van den stichter, is het regiem der Godshuizen zeer verschillend. Elk huisje wordt bewoond door een oudje, soms door twee : man en vrouw.

Binnen korten tijd zal een reeks dezer oude Brugsche Godshuizen afgebroken worden. Het zijn degene bekend onder de benaming van « Stichtingen Elizabeth Zorge, der Schippers en Paruitte ». In 1898 bouwden de Burgerlijke Godshuizen met de opbrengst der nalatenschap van Juffrouw Emilie Paruitte, 6 huizen voor gehuwden op den grond gelegen naast de Godshuizen Elizabeth Zorge. Deze laatste ten getale van 15 werden gesticht in 1632 door Juff. Elizabeth Zorge, voor bejaarde dochters en weduwen ; zij zijn gelegen in het straatje van denzelfden naam, « achters Carmers choor », thans de brouwerij « De Brandhaek », waar in 1265 het klooster gebouwd werd der geschoeide Carmelieten, genaamd Broeders van O. L. V., welk klooster in 1797 onder het Fransche schrikbewind verkocht en vernield is geworden. Aan de reeks huisjes werden in 1897 drie nieuwe bijgevoegd.

In deze laatste jaren was het noodig aanzienlijke herstellingen te doen aan al deze huizen. Volgens akkoord werden 2500m2 grond aangekocht met toegang in de Peperstraat, naast het « Externat des Sœurs Apostolines ». De aankoop van grond en aanhoorigheden, en 't bouwen der nieuwe Godshuizen bedroeg 321.000 fr. Te oordeelen naar onderstaande foto, welker cliché ons welwillend door « Het Brugsch Handelsblad » werd ter leen gegeven, bieden zij een zeer aantrekkelijk en bekoorlijk uitzicht.

Al hebben wij groote spijt om de verdwijning der oude Godshuizetjes, toch verheugt het ons dat er ditmaal geen afbreuk werd gedaan aan het traditioneele voortbestaan van de liefdadigheid en gehechtheid aan eigen haard, twee kenmerken van ons volkskarakter die in deze bij uitstek Vlaamsche instelling door onze voorouders werden gehuldigd.

W. B., Brugge.

Koninklijk Besluit van 19 Jan. 1925

regelende de uitvoering van art. 41 van het Algemeen Reglement van de regeling van het vervoer en verkeer.

—«»—

Gezien de wet van 1 Augustus 1899 gewijzigd door de wet van 1 Augustus 1924 betreffende de politie van het vervoer en het verkeer ;

Gezien artikel 41 van het algemeen reglement op de politie van het vervoer en het verkeer, vastgesteld op 1 November 1924, waarbij bepaald dat het nazien der lading van een voertuig, op vordering van een daartoe aangestelden agent, mag geschieden bij inhoudsmeting, volgens een door de Regeering vastgestelde tabel van soortgelijke gewichten ;

Op voorstel van Onzen Minister van Landbouw en Openbare Werken,

WIJ HEBBEN BESLOTEN EN WIJ BESLUITEN :

ART. 1. — De agenten, aangesteld tot het nazien der ladingen van de voertuigen, worden gemachtigd tot het gronden hunner ramingen van het gewicht dier ladingen, op de soortgelijke gewichten, in de hierbij gevoegde tabel vermeld naast de aangeduide stoffen.

ART. 2. — Onze Minister van Landbouw en Openbare Werken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in werking zal treden van af zijn bekendmaking in den Moniteur.

Tabel der soortgelijke gewichten dienende tot het nazien der ladingen toegelaten bij het algemeen reglement op de politie van het vervoer en het verkeer.

Stoffen	Gew.p.kub.meter
Staal, ijzer	7800
Opgetaste schaliën	2060
Vochtige klei	2100
Droge klei	1600
Beeten	600
Eikenhout	900
Dennenhout	700
Olmen- of beukenhout	600
Populierenhout	550
Opgetaste baksteenen	1500
Kalksteen	2500
Loodasch	700
Ongebluschte kalk	900
Steenkolen	1200
Chicorei	650
Afbraak	1600
Gietijzer	7200
Mest	650
Graangewassenzaad	750
Vlaszaad	500
Grint-, glas- en ijzerschuim	1450
Zandsteen	2700
Marmer	2700
Aardachtige ertsen	1400
Harde ertsen	2000
Allerlei bloksteenen, opgehoopte straatsteenen en steenslag	1450
Zand	1200

HUMELGEM

Het gehucht Humelgem, onder de gemeente Steenokkerzeel, ligt in het hartje van Brabant op 20 K.M. van Brussel, Leuven en Mechelen, juist aan den steenweg op Tervuren, tusschen Nossegem en Steenokkerzeel, op 20 minuten gaans van de spoorwegstations Nossegem en Kortenberg en op een half uur van de elektrische tramstatie Steenokkerzeel-Wambeek.

Hier geen fabriekIucht of stinkende waterloopen. Humelgem is een vredig landbouwdorp waar alles nog zijn gemoedelijken gang gaat. Het wipschuttersgilde Sint Sebastiaan mag zich in een meer dan 300 jarig onafgebroken bestaan verheugen; ze werd gesticht ten jare 1616.

De Vleugt (duifhuis) is een puik gebouw uit de jaren 1500. Interessanter is evenwel de kerk.

Tal van liefhebbers, zoowel groepsgewijs als afzonderlijk, brachten reeds een bezoek aan het kerkje van Humelgem. Vermelden we enkel « La Société Archéologique de Belgique», «l'Association des Dessinateurs architectes de Belgique», «Hoogstudentenverbond», «Davidsfonds», afdeeling Kortenberg en omstreken, «De Vlaamsche Toeristenbond»: Aalst, Mechelen en Leuven.

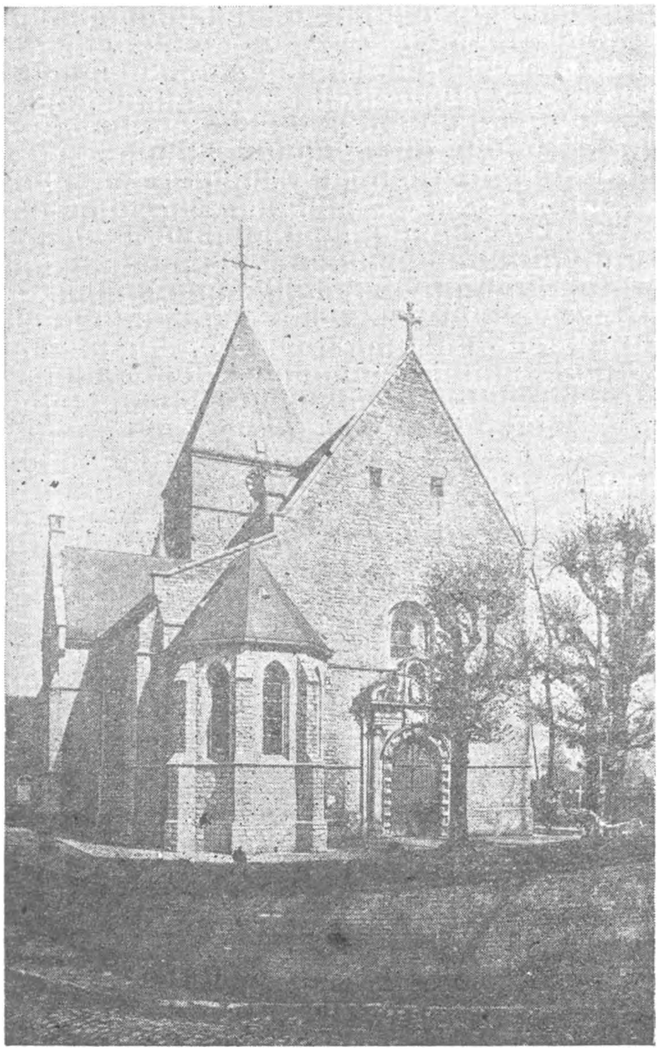

Kerk van Humelgem.
Noordkant. — Doopkapel.

Allen drukten eenparig hun bewondering uit over de welgelukte herstellingswerken aan het kerkje en terecht zijn de inwoners van Humelgem fier op « Hun Kerkje », waarlijk een perel van oude architectuur

Het ligt geenszins in onze bedoeling volledig die kostbare relikwie te beschrijven. Meer bevoegde mannen zullen kortelings de volledige geschiedenis van Humelgem in een keurig boekje geven (1).

Het oudste kerkje van Humelgem was weleer een soort rechthoekige kapel met volgende afmetingen: 4.20 m. op 5.70m. Dit gedeelte thans nog bestaande dateert zonder twijfel uit de jaren 800. Het kerkje was overdekt met twee steenen welfsels, waarvan aan de Noord -en Zuidzijde de sporen nog duidelijk zichtbaar zijn. Twee kleine smalle vensterkens gaven licht in het kerkje.

Rond het jaar 900 werd aan den Oostkant 1.50 m. bijgebouwd, zoodat het kerkje vierkant werd. (thans ook nog duidelijk zichtbaar). De bouw zelf werd ± 2.50 m. verhoogd, de eerste twee kleine vensterkens dichtgemetseld en vervangen door 2 nieuwe aan weerszijden. Deze twee nieuwe vensterkens van buiten naar binnen verbreedend werden aangebracht in het nieuwe verhoogde gedeelte.

Denkelijk rond het jaar 1000 werden de 2 oudste vensterkens heropend en 2 nieuwe op dezelfde hoogte bijgestoken, zoodat we dan 4 vensterkens telden. Deze 8 vensterkens zijn nu in 1923 allen heropend.

De twee breede ingangsdeuren werden eveneens dichtgemetseld en vervangen door een enkele heel merkwaardige ingangsdeur. Vooraanstaande oudheidkundigen beweren dat het boogveld dezer deur in België zijn weerga niet vindt.

Ook het doopvont met uitzondering van het voetstuk dateert van vóór het jaar 1000.

Rond het jaar 1200 onderging het kerkje een nieuwe en ditmaal grondige verandering.

a) langs den Oostkant, opbouw van een Romaansch koor;

b) langs den Noordkant: opbouw van een sacristij;

c) nieuwe verhooging van den toren tot boven de thans heropende onderste galmgaten met kolommen en kapiteelen.

d) langs den Westnoordkant : opbouw van een witsteenen wenteltrap om toegang te verleenen tot het verhoogde deel van den toren. Hier valt op te merken dat de ingangsdeur van deze wenteltrap zich naar buiten opent. Ook een zeldzaamheid.

e) langs den Westkant opbouw van het schip der kerk (14.30 m. op 8,20 m.) met romaansch venster in den voorgevel, en aan weerszijden 3 kleine Romaansche vensterkens.. De vensters aan den noordkant zijn nog goed zichtbaar boven het huidig welfsel der Kerk. De 3 langs de zuidkant werden denkelijk vernietigd ten jare 1739.

f) In den ondermuur van den toren werd eene nieuwe romaansche deur gestoken ten einde toegang te verleenen tot de aangebouwde sacristij (zie litt. b).

Tot op heden mocht het ons niet gelukken te weet te komen welk jaar de kerk zou aangehoogd zijn, doch dat ze aangehoogd is staat vast. Zulks bewijst : a) bij gedane opgravingen vonden we de grondvesten van het vroegere romaansche koor op eene diepte van

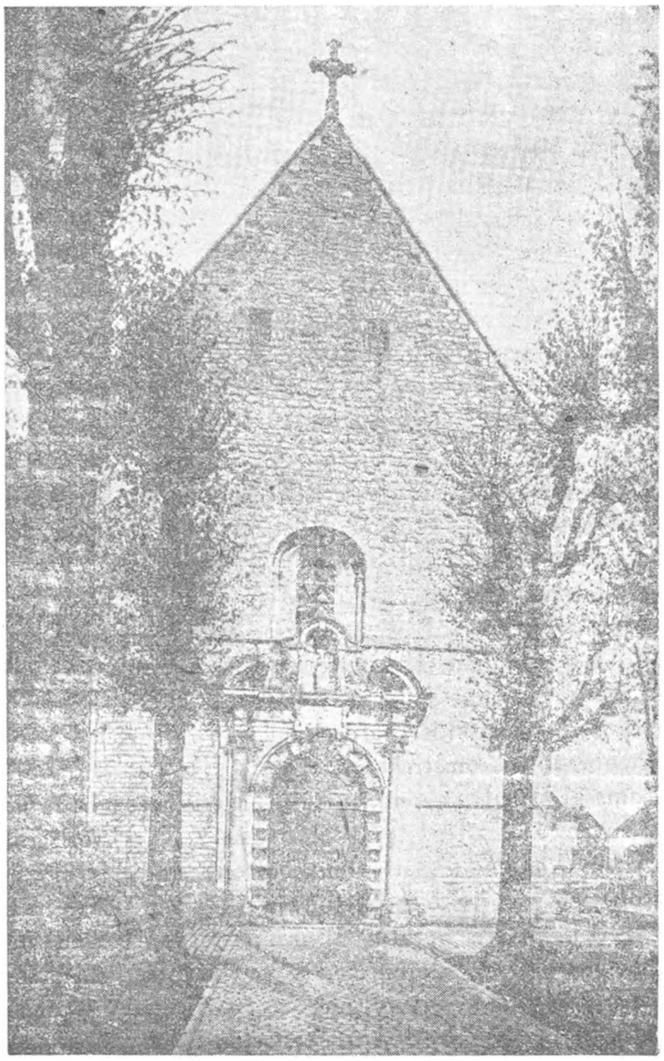

Kerk van Humelgem.
Voorgevel.

0.80 m. onder den huidigen vloer van het koor en b) de oude vloer der kerk zelf werd blootgelegd op 1.50 m. diepte onder den huidigen vloer van het schip.

Denkelijk rond het jaar 1350 werd het Romaansche koor vervangen door een Gothische

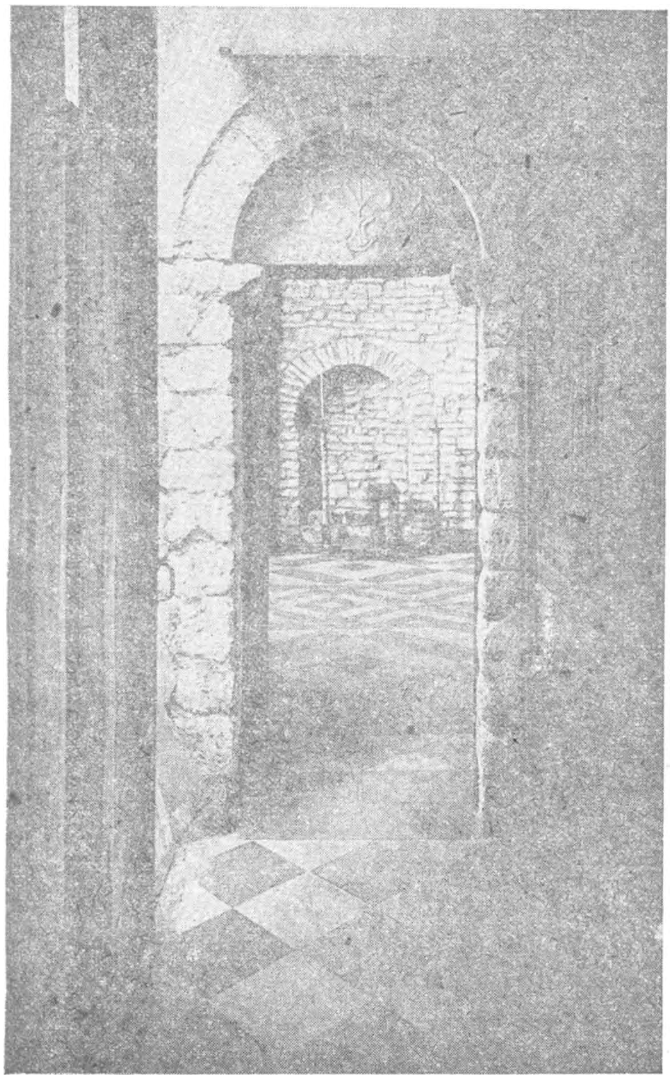

Kerk van Humelgem.
Deur der Sacristij. — Zicht op het Koor.

(thans nog bestaand). Aan den Evangeliekant van het altaar werd eene theotheek in den koormuur aangebracht met mooie traliedeur. Rechts ziet men thans nog de credense 1.60 m. hoog, met een prachtige omlijsting van wijngaardrank en klaverblad. De theotheek voornoemd werd ook in 1923 heropend. Waarschijnlijk had men te weinig licht op het koor onder den toren, en eene prachtige halve kolom aan den ingang moest het bezuren. Deze werd totaal weggekapt. Vandalenwerk. Bij de herstellingswerken werden de kapiteelen dezer halve kolom teruggevonden.

Het lijdt geen twijfel of het thans nog bestaande witsteenen welfsel onder den toren werd ook rond dat tijdvak aangebracht. Bij nauwkeurige aandacht merkt men trouwens dat het nieuwe Gothieke koor en 't welfsel onder den toren door dezelfde hand en rond hetzelfde tijdvak zijn aangebracht. Ook de toren onderging toen eene nieuwe verhooging.

De kerk was opnieuw te klein en rond het jaar 1550 zag men zich genoodzaakt langs den Noordkant een zijbeuk bij te bouwen. De vroegere muur van het schip Noord werd onderschoord door 2 heele en 2 halve kolommen (thans nog bestaande).

Tusschen de jaren 1600 en 1650 moet de kerk door brand deerlijk toegetakeld zijn geweest, zoo erg dat zelfs moest gevreesd worden voor de stevigheid van den toren zelf. Al de openingen in den toren, zelfs de onderste galmgaten werden potdicht toegemetseld. Enkel een rond venster werd aangebracht om licht op het koor te geven. De kruisbeuk moet ook erg geleden hebben. De puntgevel verdween en alles kwam nu onder een groot dak. Ook de allereerste ingang onder den toren werd nu potdicht toegemetseld. Eene prachtige renaissancepoort werd aangebracht in den westelijken gevel. Deze poort draagt een jaarschrift 1673. Nochtans durven wij niet beweren dat ze er toen werd geplaatst.

Het groote romaansche venster werd halverwege weggenomen om plaats te maken voor deze deur. Spijtig.

Ten jare 1739, aldus een oud teruggevonden schrift, ging de kerk bij den arme eene leening aan voor het maken van twee groote vensters langs de noen-(zuid)-zijde. Als herinnering aan dit werk werd in den muur noenzijde tusschen de 2 vensters een steen geplaatst dragende, benevens de namen van den toenmaligen Pastoor E. H. Daniel Vandersmissen en Judocus Vandesande, Kerkmeester, het jaartal 1739.

In den guren winter van 1890-91 werd het Hoogkoor door de werklooze inwoners der parochie gansch in 't nieuw opgekapt, het middenvenster en de drie glasramen geplaatst.

Voor 1922 was het kerkje in zoo'n ellendigen toestand van verval dat bij regendagen heele plassen water in de kerk stonden. Zelfs de welfsels, doorweekt van het gedurig doorregenen, dreigden in te storten.

Dank zij bijzonder den onwrikbaren wil van E. H. Van der Hulst, pastoor der parochie, door al de inwoners groot en klein terecht geëerd en bemind, als een ware vader, werden de schijnbaar onoverkomelijke moeilijkheden toch overwonnen, en kon met de werken van herstel een aanvang worden genomen.

Eene nieuwe doopvont werd bijgebouwd langs den Westkant en eene nieuwe sacristij langs den Zuidkant.

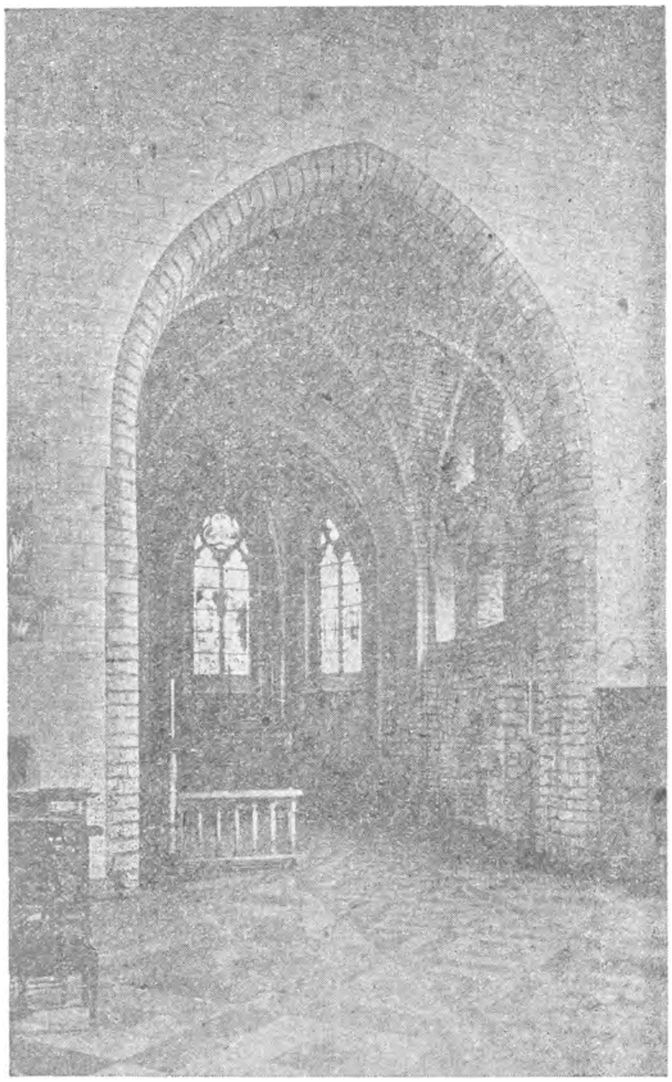

Kerk van Humelgem.
Het Koor.

Of nu de herstellingswerken ten volle geslaagd zijn laten we aan 's bezoekers oordeel over. Toch meenen we wel uit de talrijke brieven met gelukwenschen vanwege de fijnste kenners te mogen besluiten: te Humelgem werd een brok echte oude kunst in eere hersteld en bewaard voor de steeds stijgende bewondering der overtalrijke bezoekers. Het kerkje van Humelgem, werd hersteld waardig aan het Huis des Heeren.

Mogen we thans nog als slot van dit artikel de aandacht onzer lezers vestigen op enkele meubelen en andere stukken berustend in het

---

(1) *N. d. Redactie.* — Wij laten deze erg phantastische en op niets positiefs berustende stellingen over de bouwgeschiedenis van de kerk van Humelgem geheel voor rekening van den schrijver. In werkelijkheid is de kerk van Humelgem niet zoo oud en is hare bouwgeschiedenis niet zoo ingewikkeld.

kerkje van Humelgem. Dit kan hen desgevallend bij gebeurlijk bezoek als leidraad dienen :

1) Het traliedeurtje der theotheek (links Hoogkoor);
2) Communiebank gansch in eiken hout;
3) Predikstoel eveneens gansch in eiken hout;
4) Biechtstoel;
5) IJzeren hek aan de kapel van O. L. Vrouw van VII Weëen. Rechts aan het O. L. Vrouw-altaar. Dit stuk dagteekent van rond 1600 en is een echt meesterstuk van oude smederij.
6) Kelk met jaarschrift 1601;
7) Remonstans met jaarschrift 1636.
8) Een twintigtal zeer oude grafzerken rondom in de muren geplaatst ten einde ze te vrijwaren voor sleet en ze te bewaren voor het nageslacht.

W.

De foto's van dit artikel werden ons welwillend door het Huis Nels te Brussel ter beschikking gesteld.

P. S. — Bij het ter perse gaan van dit nummer vernemen wij met veel genoegen, dat Z. H. Paus Pius XI, als aanmoediging en als belooning, goedgunstig zijn photo met apostolischen zegen stuurde aan E. H. V. Van der Hulst, pastoor te Humelgem.

Welverdiende onderscheiding! Wij zijn de eersten om onze gelukwenschen bij die van Z. H. aan den hersteller der Kerk van Humelgem te mogen voegen, en wenschen hem : Ad multos Annos !

— VAN HET SECRETARIAAT —

«»

Ledenaangroei. — Van 1 tot 15 Januari traden 971 nieuwe leden toe.

«»

Dankbetuiging. — Aan de leden die onzen oproep beantwoorden en ons oude nummers van « De Toerist » lieten geworden betuigen wij hierbij onzen besten dank.

«»

Zeer dringend verzoek. — Tusschen onze 17.000 leden zullen er voorzeker zijn die minder belang hechten aan het bezit van ons blad. Er zullen er andere zijn die sommige nummers, wellicht een heelen jaargang van « De Toerist » in dubbel hebben. Welnu, zulke leden kunnen ons niet weinig verplichten met ons die nummers toe te zenden welke ze missen kunnen. Zeer dankbaar zullen wij zijn voor toezending van alle nummers uit den eersten jaargang (1922), verder van den derden jaargang (1924), de nummers : 3, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21. Kortom : voor àl wat men ons wel zal willen zenden betuigen wij hier onzen oprechten dank bij voorbaat !

«»

Inbinden van volledige jaargangen. — De boekbinderij A. Van Genegen-Vereecken, Abdijstraat 199, Antwerpen (Kiel) deelt ons mede dat de prijs voor het inbinden van volledige jaargangen gesteld is op fr. 4.—. De leden gelieven er wel op te letten, dat ze bij den in te binden jaargang steeds het titelblad en de inhoudstafel voegen. Titelblad en inhoudstafel zijn gevoegd bij nr 1 van den volgenden jaargang.

«»

Jaarboek 1925 — Advertenties. — De leden die zouden wenschen in het « Jaarboek van 1925 » een aankondiging te plaatsen, verzoeken wij dringend ons zoohaast mogelijk te verwittigen. Het Jaarboek 1925 zal merkelijk interessanter en uitgebreider zijn dan het vorige, de oplage merkelijk grooter .

«»

Autobusgids. — De volledige autobusgids van het Vlaamsche land met kaart is te verkrijgen op het sekretariaat tegen den prijs van 1,50 fr. plus 0,25 fr. verzendingskosten.

«»

Aan de afgevaardigden. — Plakbrieven voor het aankondigen der voordrachten zijn ter beschikking van de afgevaardigden aan den voordeeligen prijs van fr. 5.— de 10. Kleur : zwart op geel. Formaat 0,60×0,40 m.

«»

Enkele onzer afgevaardigden hebben voldaan aan den wensch uitgedrukt in den laatsten omzendbrief (VI). Zij zonden ons zaakrijke verslagen over hun werking.

Mogen wij de achterblijvers verzoeken zoohaast mogelijk hetzelfde te doen.

«»

Wij dringen er nogmaals op aan dat de afgevaardigden tijdig al hun mededeelingen zouden inzenden voor het blad. Deze gegevens zijn ons onontbeerlijk voor het opmaken van statistieken over de werking van den bond. Deze statistieken, die voorgelegd worden aan de openbare besturen, zijn van het grootste belang tot het bekomen van voordeelen.

BONDSLEVEN

«»

BRUGGE.

Bezoek aan de tentoonstelling van oude dokumenten. — Zondag 11 Januari bracht de afdeeling V.T.B. Brugge aan de tentoonstelling van oude dokumenten betreffende het stadsuitzicht. Een vijftigtal leden, waarbij zich vele andere Bruggelingen gevoegd hadden, werden rondgeleid door den heer Verbeke, architekt der provincie. Het was een uiterst leerrijke namiddag. De heer Pyck dankte den verdienstelijken leider voor den verstrekten uitleg. Voor vele bezoekers was de kennismaking van de oude documenten een ware verrassing.

Vacantiedagen in Engadin

DOOR

HENRI DEKKING (*)

Er was voorheen aan een H. B. S. in Rotterdam, een leerares in aardrijkskunde, die trouw elke groote vacantie in Zwitserland doorbracht. En dan was in de lessen Zwitserland het land van haar voorkeur; zij wist al die bergen en die meren zonder één hapering te noemen. Als de leerlingen er niet in slaagden zooveel hoogten en wateren in hun hoofden te houden, riep zij spijtig en spinnig : «Ik sloof me uit om voor jullie te reizen en kijk nou eens hoe jullie m'n inspanning beloonen ».

De leerlingen keken beschaamd — ja, ze had wel gelijk — evenwel voelden ze hekel aan een vacantievreugd, waar zij alleen maar van leeren moesten.

Ze zijn nooit enthousiaste lezers geworden van reisbeschrijvingen door landen waar zij niet geweest waren en ook wel nooit komen zouden. Maar zij tracteerden later, als ze zelf eens met vacantie waren uitgegaan, iedereen op hun herinneringen.

Een reis naar Zwitserland was toen iets voor uitverkorenen. Dank zij de reisvereenigingen en de reisbureaux zijn in onzen tijd allerlei verre en dure oorden óók voor de kleinere beurzen geopend.

. . . .

In Bazel of in Zurich, of Luzern, rust men in een hotel van de zware reis uit, niet eens den heelen dag, want in den namiddag gaat men de stad alweer zien en dáár verder begint in de ruime, propere Zwitsersche treinen de eigenlijke mooie reis.

Van Bazel naar Zurich en van Zurich naar Chur loopt de gróóte spoorweg : doorgaande wagens uit Parijs en uit Oostende, stoffig van den langen tocht, maar de Zwitsers zoeken hun eigen, zooveel gerieflijker gerij, waar men breed-uit zit voor groote spiegelglasramen. En van de mooie uitzichten geniet over de al hooger oploopende bergen en de groote meren : de Zuricher See en de Walensee, die de spoorbaan bijna aldoor tot dicht aan de oevers nadert.

De reis Bazel—Chur verschilt niet zoo veel van 't overige reizen in het schoone Zwitsersche land.

Maar dáár, in de hoofdstad van Graubunden, waar de Rhaetische Bahn begint, de Albulabaan, een electrische tram eigenlijk, die van een kleine 600 M. tot bijna 1900 M. in St. Moritz oploopt, daar vangt het wonder van den tocht in Zwitserland aan.

In het laatst van Juni heeft men in Truns het vijfde eeuwfeest van den « Grauen Bundes », de « Ligia Grischa » gevierd en daar was in de heele republiek groote belangstelling voor.

Uit het land van de « Fry Ratien » ontwikkelde zich eerst de « Gottesbund », toen de « Obere of Graue Bund » en vervolgens de « Zehngerichtenbund », die deel werd, ten leste, van de « Eidgenossenschaft », den huidigen Zwitserschen staat en daarin een kern van zelfbewuste kracht, het deel met de rijkste historie en de fierstgedragen traditie.

Toen de bondseed onder den abornboom te Truns in 1442 werd gezworen, leefde in de stugge boeren, grimmig verzekerd, de democratische geest, die de staatsrechterlijke ontwikkeling van Graubünden tot op dezen dag heeft geleid.

«Die Herren sollen bei den Bauern liegen» was in den nieuweren tijd het parool van een democratische bedoeling. Maar onder den Ahornboom in Truns zwoer men op 16 Maart 1424 : « Die Herren sollen mit den Bauern schwören ». En zij hebben meegezworen en moesten zweren. Als één van de heeren, toen of later, zich niet aan den eed houden wilde, hebben de boeren zijn krijgslieden met bloedende koppen op de vlucht gejaagd en hem zelf voor hun gericht gesleept

De naam « Graue Bund » bewijst den ouden geest van den volksstaat. « La ligia Grischa » leidt haar naam af van de dracht der mannen, die bij den eed te Truns de meerderheid en dus de overmacht hadden, zij droegen den grijzen halsdoek, die hun vrouwen uit de wol van hun witte en zwarte schapen

*) Wij lazen dit artikel in *De Kampioen* en vonden het interessant genoeg om het gedeeltelijk in ons blad over te nemen.

zelf gesponnen hadden. Geen heerenbond, de bond der grijze boeren. Zij beloofden elkaar te helpen, de wegen te beveiligen en ongestoord vrijen handel en vrije nederzetting te verzekeren. Maar vooral : onpartijdige rechtspraak door een scheidsgerecht onder de partijen, die den bondseed hadden gezworen. Dat ziet er nu Wilsonachtig uit ; het was in de dagen van onzekerheid en machtsgeweld dat, wat nu het Haagsche scheidsgerecht in den Volkerenbond is. De rechtspraak was in den Grauen Bund steeds de hoofdzaak en de hoogste magistraat heet er nog heden de landrechter, waar de andere deelen van de republiek hun « Landammen » en hun Bondspresident hebben.

Daar in Truns hebben drie taalstammen, Romaansch, Duitsch en Italiaansch, zich bij plechtige gelofte verbonden. En na vijfhonderd jaren worden de drie talen nog gesproken, zonder eigenlijke grenzen dooreen ; een dorp dadelijk naast een Duitsch, is Romaansch en nog geen kwartier verder is Italiaansch de taal en nooit is hier een taalstrijd opgekomen. De dorre grond en de bloedige worstelingen om vrijheid en onafhankelijkheid op bergpaden en in dalen, die eeuwenlang tegen allerlei onderdrukkers zijn gevochten, hebben allen vast bijeen gehouden. Men vaardigde Bondsaankondigingen, wetten en verdragen uit in deze of gene taal, zij golden gelijkelijk.

Dus wel een groot verleden vierden de Graubunders in een tijd van zoovele twisten om ras en taal.

Tot vóór twintig jaren moest de reis van Chur naar St. Moritz en Pontresina over de bergen met postkoetsen gemaakt worden, gelijk nu nog van St. Moritz naar Majola en Chiavenna, doch dan thans in gerieflijke, zware automobielen.

Maar van 1898 tot 1903 bouwde men — en besteedde daaraan een kapitaal van vijf en twintig millioen franken — één van de technisch zoo verwonderlijk en bewonderenswaardige nieuwere spoorwegen in Zwitserland, met veertig tunnels en tallooze viaducten.

Den Rijn langs tot Thusis en daar op een 24 M. hooge ijzeren brug, die rivier over. Dan langs tal van bergruïnen, monumenten van de bloedige historie van Graubünden, de Schijnschlucht in, met geweldige rotswanden, waarin, hoog over de Albula, zich tunnel aan tunnel en viaduct aan viaduct reien (tot Tiefencastel veertien tunnels van samen 3980 M. lengte).

De wonderen duren de reis van vier uren onafgebroken voort ; de Solisviaduct van 164 M. lengte en elf steenen bogen, de grootste met 42 M. spanning en 89 M. boven de schuimbruisende Albula. Men raakt in stijgingen van 10 tot 25 pCt. gestadig hooger, in Thusis was men 701 M., in Tiefencastel 887 M., in Tilusur — waar een zijbaan afbuigt naar Davos — 1083 M. Daar rijdt men een keertunnel in, de trein draait in de uitgeboorde rotsen als over een kurkentrekker rond en het landschap ligt, als men weer buiten komt uit « 's aardrijks ingewand », aan den anderen kant dan toen men binnenging. In Bergün, na weer enkele keertunnels te zijn doorgegaan, is men reeds 1375 M. hoog.

Van Bergün tot Preda is de afstand slechts 6 K. M., maar het hoogteonderscheid 416 M., die de spoorbaan over een lengte van 12 ½ K. M. overwint, met een stijging tot 35 pCt., door een dubbele keertunnel, een 40 M. hooge viaduct over den Tischbach, door uitgehouwen spleten in de rotsen en weer tweemaal de Albula over, door twee tegenover elkaar liggende keertunnels van 677 en 535 M. lengte.

Zoo komt men in Preda, dat het schoone Engadin met zijn sneeuwbergen en gletschers voor den reiziger opent.

In den winter zetten de sportvrienden zich in Preda op hun bobsleden en glijden zes K.M. lang over een prachtigen weg omlaag naar Bergün.

Men is nu op 1792 M. hoogte en rijdt in de 5865 M. lange Albulatunnel, die het graniet van de Piz Giumels doorboort, tot Bevers en Samaden. In dit dorp splitst zich de spoorbaan. Eén weg gaat over Celerina naar St. Moritz, één over Muottos Murailg naar Pontresina.

St. Moritx ligt op 1778 M., Pontresina op 1777 M.

Tusschen deze beide beroemde Engadiner badplaatsen loopt een glooiende weg dwars door de dennenbosschen.

Wijlen Marcellus Emants, die de heele wereld bereisd heeft, placht met Engadin het mooiste land van de wereld te noemen en den weg tusschen St. Moritz en Pontresina een weg uit het paradijs.

(Wordt vervolgd).

REIZEN IN ZWEDEN

HOE NAAR ZWEDEN ?

TREIN-STOOMPONT TUSSCHEN HET CONTINENT EN ZWEDEN. — De zeer comfortabele en goed ingerichte treinendienst tusschen Berlijn of Hamburg en Stockholm (24 u.) is de meest geschikte reisroute van uit alle deelen van het continent naar Zweden. Hier is inbegrepen een zeetocht van 4 uur over de Oostzee vanaf de Duitsche haven Sassnitz naar Traelleborg in Zweden, gemaakt op de prachtig ingerichte stoompontveeren (4,500 t.).

Reizigers uit België, die er de voorkeur aan geven de reis per trein te ondernemen kunnen de volgende routes kiezen, n.l.

Brussel -- Keulen -- Berlijn -- Sassnitz -- Traelleborg, of Brussel -- Keulen -- Hamburg -- Sassnitz -- Traelleborg.

Men heeft hierbij de keuze om met den dagtrein naar Hamburg of Berlijn te reizen, op een van deze plaatsen te overnachten, en den volgenden morgen naar Zweden verder te gaan, of den nachttrein naar Hamburg of Berlijn te nemen en eenige uren na aankomst naar Zweden door te reizen. (Slaapwagens).

BIJZONDERHEDEN AANGAANDE DE TREIN-STOOMPONTVEREN.—Het spoorweg-stoompontveer tusschen Sassnitz en Traelleborg, de groote verkeersader tusschen het continent en Zweden, werd op 7 en 8 Juli 1909 ingewijd ; van dien datum af werden de stoomponten : « Drottning Viktoria », « Konung Gustaf V », « Deutschland » en « Preussen », de eerste twee aan Zweden, de laatste aan Duitschland behoorend, in dienst gesteld. Alle vier zijn wonderen der techniek en overtreffen in grootte en snelheid alle stoomponten van Europa. De waterverplaatsing is 4,500 ton, lengte 133 M., breedte 16,5 M., diepgang 5 M. Het laadvermogen bedraagt 600 t. De snelheid is 16,5 knoop, dus ongeveer 30 K. M. per uur. De aangelegde rails op deze ponten hebben eene gezamenlijke lengte van 170 M. en deze ponten kunnen dus gemakkelijk acht D-wagens of 18 à 19 goederenwagens vervoeren. Op de ponten treft men eet-, conversatie- en rooksalon aan terwijl bovendien 100 hutten voor passagiers zijn ingericht. De vier stoomponten hebben draadlooze telegrafie en staan steeds in verbinding met Sassnitz en Traelleborg.

REIZEN IN ZWEDEN.

Reizen in Zweden is zeer comfortabel. Het spoorwegmateriaal en de overige uitrusting is zeer modern zoowel bij de Staats- als bij de particuliere spoorwegmaatschappijen. Op de voornaamste trajecten loopen in alle nachttreinen 1e, 2e, en 3e klasse slaapwagens. In de eerste klasse heeft ieder reiziger, die van een slaapwagen gebruik maakt, een afzonderlijk compartiment, in de tweede klasse deelen twee en in de derde klasse drie reizigers hetzelfde compartiment. In de dagtreinen loopen in den regel geen eerste klasse-wagens, maar de accomodatie en het comfort in de Zweedsche tweede klasse-wagens is in alle opzichten gelijk aan datgene, dat den eerste-klasse passagiers door de meeste Europeesche spoorwegen geboden wordt. Restauratiewagens loopen in de voornaamste dagtreinen.

In de hotels zijn bijna overal uitstekende kamers te krijgen, terwijl in de grootere plaatsen in Zweden alles eerste klasse is.

Daar zijn geen overvulde moderne badplaatsen als Dieppe, Oostende en dergel. in Zweden, maar de Zuid-kust is er bezaaid met kleinere verblijfplaatsen, waar een vroolijk en ongedwongen leven heerscht. De Zweden persoonlijk houden van veel en diep water om te baden, te zeilen, met motorjachten te varen en te visschen ; zij houden ervan versterkende lucht in te ademen, den wind te trotseeren, rotsen te beklimmen en in bosschen rond te dolen of bergtochten in Jâmtland en Lapland te maken. De bergachtige streken van deze provinciën geven volop gelegenheid tot aangename uitstapjes, vooral in het midden van den zomer, wanneer het zoo goed als steeds licht is.

GOTHENBURG EN HET VIKING LAND

De reiziger, die over de Noordzee naar Zweden reist, komt aan in Gothenburg, de tweede stad en de belangrijkste havenplaats van dat land. Het landschap, dat de stad omgeeft, is van bijzonder eigenaardig karakter en zeer interessant. De kustlijn ten N. van Gothenburg wordt onderbroken door talrijke rotsachtige fjörden. Verder in zee liggen duizenden groote en kleine rots-eilanden langs de kust verspreid. In het N. ligt de provincie Bohuslaen, eertijds Viken

genaamd wier fjörden en eilanden, naar men zegt, de werkelijke verblijfplaatsen van de vroegere Vikingers waren, of in ieder geval het gebied, waaraan zij hun naam hebben ontleend. Deze rotsachtige eilanden zien er van uit zee op het eerste gezicht kaal en verlaten uit, maar krijgen spoedig een zeldzame aantrekkelijkheid en charme, en inderdaad zijn er vele heerlijke, gezellige, groene plekjes achter de grijze ruwe granietmuren verborgen. Zooals overal in Zweden zijn ook daar de lichteffecten buitengewoon mooi. Tevens vindt men hier eenige van Zweden's meest bezochte badplaatsen, waar men ook gelegenheid heeft tot visschen en zeilen.

Gothenburg (230,000 inw.) is de toegangspoort tot Zweden, en vormt het eindpunt van alle passagierslijnen uit Engeland en Amerika. Het is een bloeiende, rijke handels- en fabriekstad,met uitgebreide scheepvaartverbindingen naar alle deelen van de wereld.Bijzondere bezienswaardigheden zijn: de kanalen en grachten, de kaden, de haven, eenige zeer mooie parken (de Tuinen van de Tuinbouwkundige Vereeniging « Slottsskogen », enz.), prachtige openbare en particuliere gebouwen : het museum, waarvan de kunstafdeeling zeer belangrijke verzamelingen bevat, in het bijzonder schilderijen van moderne Zweedsche kunstenaars ; verder het museum voor Kunst- en Handwerken, het Natuurhistorische Museum, enz. Verder kunnen talrijke aangename uitstapjes in de omgeving worden ondernomen.

De beroemde watervallen van Trollhaettan kunnen per trein in een paar uur, ev. ook met plaatselijke- en Göta-kanaal-booten bereikt worden. De watervallen hebben in het geheel een hoogte van 110 voet. Het is echter niet zoozeer de hoogte der watervallen, dan wel de enorme waterhoeveelheden, die de aantrekkelijkheid vormen en die thans hoofdzakelijk voor industriëele doeleinden gebruikt worden. De Trollhaettan waterkracht-installatie heeft 13 turbine-generatoren, elk van ongeveer 13,000 P.K., terwijl maatregelen zijn genomen om het vermogen tot op ongeveer het dubbele uit te breiden. Ongeveer 425,000 P.K. kunnen verkregen worden. . .

Marstrand, Lysekil en **Strömstad** zijn de meest populaire badplaatsen ; het klimaat is zeer zacht en het water buitengewoon zout. Overal is volop gelegenheid tot zeilen en visschen.

Goede booten, met of zonder motoren, en bekwame zeelieden, welke grondig met de plaatselijke visscherijtoestanden op de hoogte zijn, staan overal ter beschikking van de bezoekers zoowel voor langere als kortere tochten.

Meer landinwaarts, bij Gothenburg, ligt het uitspanningsoord **Hindås** in een hooggelegen boschrijk meerdistrict, dat 's zomers zoowel als 's winters druk wordt bezocht.

SCHONEN (SCANIA).

Van het continent aankomende in Zweden, bevindt de reiziger zich in **Schonen** (Scania), de provincie, die aan het geheele Scandinavische schiereiland haar naam heeft gegeven.

Schonen toch is een zeer rijke landstreek met groote, weelderige vlakten, waar meer tarwe en suikerbieten groeien dan in geheel het overige land. Het klimaat is zacht en zeer geschikt voor den landbouw. Het is het eenige deel van Zweden, waar steenkool gevonden wordt. Ofschoon in het algemeen vlak, vindt men er bosschen, beukenboomen, eiken en iepen, welke aan het landschap afwisseling geven. Hier en daar verspreid treft men schitterende riddergoederen aan, omgeven door uitgebreide landerijen en talrijke boerenhofsteden. Zooals boven gezegd, ligt Schonen 4 uur van Duitschland en is te bereiken met het stoompontveer naar **Traelleborg.** Van Traelleborg, de zuidelijkste stad van Zweden, is het met de doorgaande treinen naar Stockholm of naar Gothenburg slechts een half uur sporen tot **Malmö** (115.000 inw.), een belangrijk handels-centrum, hoofdstad van Schonen, en wat grootte betreft de derde stad in Zweden. Malmö heeft een uitstekende haveninrichting met alle voordeelen van een vrijhaven.

Malmö ligt aan de Sont, de nauwe zeestraat tusschen Zweden en Denemarken, vlak tegenover Kopenhagen, de Deensche hoofdstad. Stoompónten en passagierbooten onderhouden de verbinding (in 1 ½ uur).

Ten zuiden van Malmö, en gemakkelijk in 1 ½ uur te bereiken, ligt de badplaats Falsterbo, een voornaam, druk bezocht oord met groote en fraaie hotels, tennis- en golfbanen enz. en een uitstekend strand.

Twintig minuten sporen naar het Noorden brengt ons naar de oude bisschopstad **Lund,** op één na de oudste en tevens de tweede Universiteitsstad van Zweden.De Kathedraal

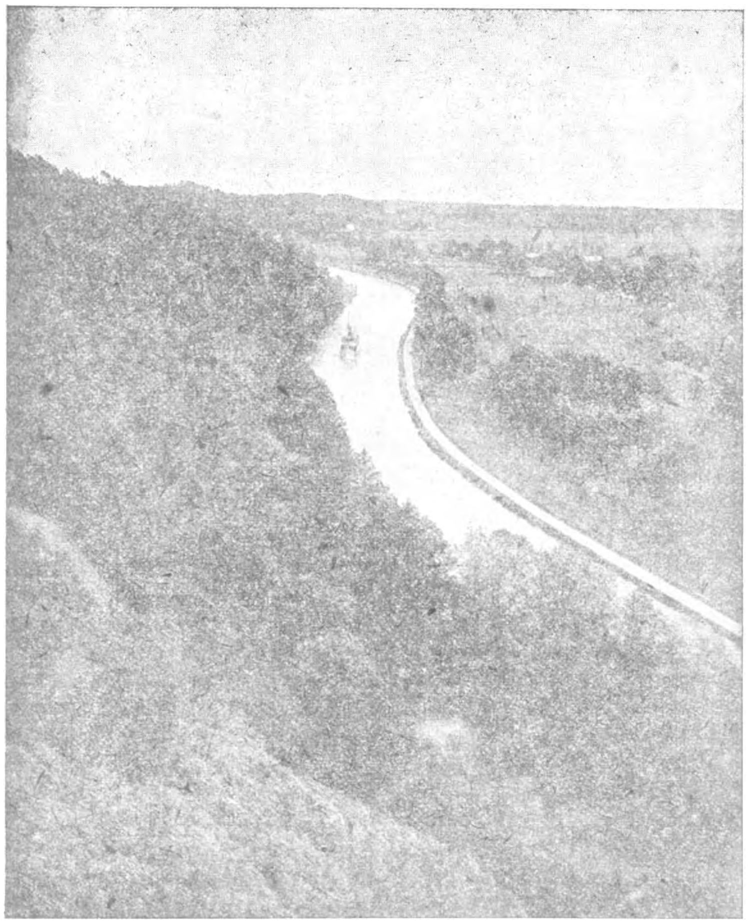

Gedeelte van het Göta-Kanaal.

donker-groene bladerrijke beukenwouden het oog betooveren. Dit schiereiland wordt Kullaberg of Kullen genoemd. **Mölle** is een populaire badplaats dicht in de nabijheid.

Twee uur sporen noordwaarts ligt **Båstad**, een prachtige badplaats met mooie hotels en villa's.

STOCKHOLM EN OMGEVING.

De ligging van **Stockholm** en op vele eilanden en schiereilanden, alwaar het Mälaren-meer in de Oostzee uitmondt, is reeds zoo dikwijls geprezen, dat het bijna eentonig is geworden. Eenige aantrekkelijkheden vallen den bezoeker onmiddellijk op. Het centrum van de stad, doorsneden door bochtige kanalen met helder water, waarboven het majestueuse Koninklijke Paleis zich verheft, omringd door prachtige gebouwen, steile, rotsachtige hoogten, boschrijke eilanden en tuinen, moet indruk op den toeschouwer maken, temeer waar het geheel verlevendigd wordt door talrijke witgeschilderde kleine stoombooten en ponten, welke de verbin-

gebouwd in 1145, is een zeer eerbiedwaardig gebouw in Romaanschen stijl, en bezit een van de grootste grafkelders der wereld.

Aan het nauwste gedeelte van de Sont ligt **Haelsinborg**, recht tegenover Helsingör op Deensch grondgebied (stoompont in 25 min.). De gezichten over het water zijn hier bijzonder mooi. Afgezien van de ligging, is Haelsingborg op zich zelf reeds een fraaie stad. In de nabijheid ligt **Ramlösa**, een zeer bekende badplaats met ijzer- en zouthoudend bronwater ; het laatste is een zeer populaire tafeldrank.

Schonen loopt uit in een rotsachtig schiereiland, waar de Sont zich verbreedt tot het Kattegat. Daar breken de golven tegen steile klippen, terwijl landwaarts de

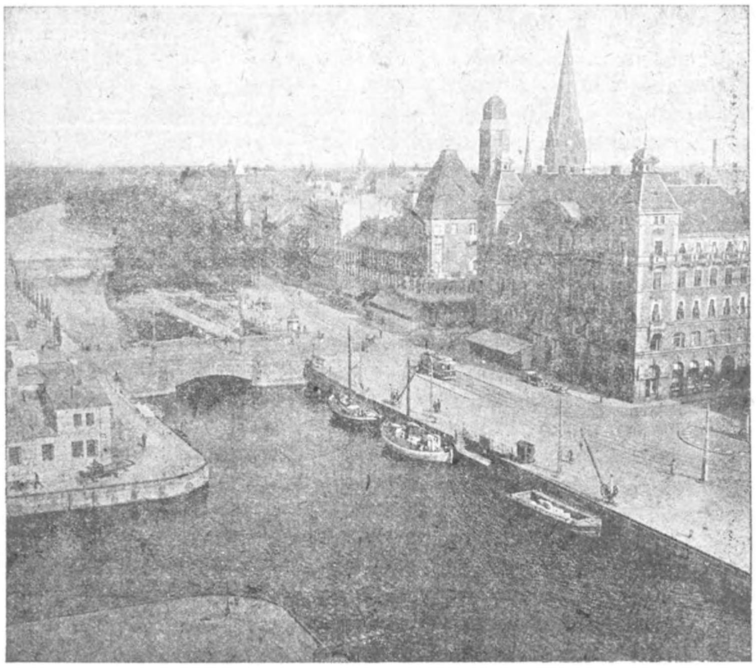

Malmö.

ding onderhouden tusschen de verschillende deelen van de stad, en tusschen de stad en de verder afgelegen zomerverblijfplaatsen in het eilandenrijk. (Scheren).

De stad (430,000 inw.) is modern en mooi gebouwd, met goed onderhouden straten, uit graniet opgetrokken kaden, aantrekkelijke parken en vele openbare en particuliere gebouwen in oorspronkelijken en interessanten architectonischen stijl. In het centrum op de eilanden, waar ook het Koninklijke Paleis staat, is de oude stad, met nauwe kromme straten en stegen ; bovendien zijn in dit gedeelte van de stad de meeste huizen, waaronder drie kerken, van zeer ouden datum, De stad zelf ontving een stedelijke grondwet in 1255, doch het eiland, nu de « Oude Stad » genoemd, was reeds veel eerder bewoond.

De grootste lof moet misschien wel worden toegezwaaid aan de prachtige omstreken van Stockholm : de uitgestrekte, natuurlijke parken Djurgârden en Haga, de eilanden en oevers en de blauwe wateren vol schepen.

Een tocht rond **Djurgârden,** het « Bois » van Stockholm, met de vele mooie villa's en restaurants, is een verrukkelijk uitstapje.

Onder de bezienswaardigheden die vermeld dienen te worden, zijn het Koninklijk Paleis, in zijn soort een buitengewoon fraai gebouw, met eenvoudige, waardige lijnen ; de Ridderholms Kerk met koninklijke grafkelders ; Graaf Adolph, Karel XII en vele andere koningen en vermaarde personen. zijn hier begraven ; het « Vergader-Huis van den Adel » een mooi gebouw uit de 17e eeuw ; het Nationale Museum met eene historische afdeeling, welke eene volledige verzameling van voorwerpen bevat, behoorende tot de voor-historische en oudste perioden van Scandinavië, zoodat ze een van de rijkste oudheidkundige verzamelingen der wereld vormt. Aan dit Museum is een Kunst-Gallerij verbonden met prachtige schilderijencollecties, in het bijzonder uit de Fransche en Hollandsche scholen ; bovendien vindt men er fraaie verzamelingen van gravenkunst, en een afdeeling voor porcelein, kunsthandwerk enz. Verder : het Artillerie-Museum, bevattende eene historische verzameling van vuurwapens, enz. ; het Biologische Museum bij Skansen, dat een goed overzicht geeft van het leven der dieren in de noordelijke luchtstreken, en van Zweden in het bijzonder ; het Noordsche Museum met zijn wijd en zijd vermaarde verzamelingen, een denkbeeld gevende van den vooruitgang der beschaving in de Scandinavische landen, ondergebracht in een prachtig gebouw ; Skansen, de openlucht afdeeling van dit Museum, een soort nationaal park met volledige inrichtingen-klokketorens, boerenhofsteden enz. van hoogen ouderdom en zeer belangwekkend, hier te zamen gebracht uit verschillende deelen van Zweden ; zoologische verzamelingen, hoofdzakelijk bestaande uit de, in Zweden in het wild levende dieren ; volksdansen en -feesten enz. enz. Het prachtige nieuwe Stadhuis en Raadhuis ; Engelbrecht-Kerk ; de Koninklijke Technische Hoogeschool ; het Stadion, plaats biedende aan 20,000 toeschouwers, enz. De Koninklijke Bibliotheek bevat meer dan 400,000 ingebonden banden, terwijl in de uitstalkasten eenige zeldzame schatten zijn ten toon gesteld.

In tien minuten brengt de electrische tram ons naar de z.g. « Stad der Wetenschap », een wijk even buiten de kom der gemeente, waar een aantal wetenschappelijke en opvoedkundige inrichtingen zijn gelegen, waarvan de voornaamste zijn het groote en moderne Rijks Natuur-Historische Museum, het Botanische Museum, de Koninklijke Academie voor Wetenschappen enz.

« SKAERGAERDEN », DE STOCKHOLMSCHE EILANDENZEE. (Scheren).

Stockholm vormt het uitgangspunt voor een groot aantal uitstapjes naar plaatsen zoowel in de onmiddellijke omgeving als naar die, welke verder af zijn gelegen. In de Oostzee, ten oosten van Stockholm, liggen een enorm aantal groote en kleine eilanden verspreid met vele duizenden vaste woningen en zomerverblijven. Een watertochtje naar eenige van deze eilanden geeft een denkbeeld van de schoonheid van deze streek. Vooral **Saltsjöbaden** met zijn prachtige hotels en restaurants is een gezocht oord.

Het Målaren-meer. Ten westen van de stad ligt het Målaren-meer. Dit meer met zijn duizenden dichtbegroeide eilanden en gekartelde kustlijn, is in werkelijkheid één opeenvolging van nauwe vaargeulen en baaien, waar zich telkens weer opnieuw de meest afwisselende vergezichten openen. Vele aangename uitstapjes zijn mogelijk, waarvan in het bijzonder genoemd kunnen worden : tochtjes naar **Drottningholm** (45 min.), Koninklijk Kasteel in Franschen stijl met mooie tuinen en omgeving en met zeer waardevolle kunstverzamelingen, naar **Gripsholm** (3 uur), Koninklijk Kasteel, uit de 16de eeuw met groote historische schilderijen-gallerij en verzamelingen.

(Wordt vervolgd).

BOEKBESPREKING

«o»

VISIONS DU RHIN. door H. Maho.

De lezer kan denken dat een boekbespreking — uit gewoonte — vleiend is voor den schrijver. Op gevaar af verdacht te worden dat ik reklame maak, zeg ik nu eens ronduit : « Dit boek is « het boek » dat men waarlijk aanbevelen en vooral lezen moet ! »

Trouwens, hoe zou dit boek niet mooi wezen ? Het behandelt den schoonsten stroom van ons vasteland in zijn schoonste gedaante : de midden-Rijn !

Waar elders liggen schooner wijngaarden ? Waar vindt men meer burchten ? prachtiger steden ? rijker legenden ? machtiger historie ?

Bovendien ! De heer Maho is een specialist in het reizen. Hij weet methodisch zijn hoofdstukken op te bouwen ; hij doet zijn beschrijvingen leven... omdat zijn kennis hem overal overvloedig ten dienste staat. Het boek heeft alle voordeelen : goed uitgegeven, zeer fraai geillustreerd, degelijk, volledig en... goedkoop !

Alles wat ik zeggen moet is : Spijtig dat wij zoo iets niet bezitten in de Vlaamsche taal !

E. E.

:

CARTER H. en MACE A. C., **Het graf van Tut-Anch-Amon**, ontdekt door wijlen graaf Carnarvon en H. Carter. Vertaling onder toezicht en met een inleiding van Prof. Dr. H. Th. Obbink. De eenige officieele en geautoriseerde beschrijving van de ontdekkingen. — Uitgegeven door van Holkema en Warendorf te Amsterdam.

De opening van het graf van Tut-anch-amon heeft de aandacht der geheele wereld gevestigd op het Dal der Koningsgraven bij Thebe en een belangstelling wakker geroepen in de godsdienst, kultuur en geschiedenis van Egypte, als nooit te voren. Het oude Egypte met zijn machtige bouwwerken, zijn geacheveerde kunst en hooggestegen kultuur verdient meer de aandacht van het ontwikkeld publiek dan het tot nog toe genoot. Het graf van Tut-anch-amon is een prachtig uitgangspunt. Vooral wanneer daarbij Sir Howard Carter, die het ontdekte en al het tot nu toe gevondene inventariseerde, de betrouwbare gids wil zijn. Ten eerste is hij meer dan iemand anders in staat om een volledig beeld te geven van alle bijzonderheden betreffende dit graf. Ten tweede is hij niet de man, om wat hij te zeggen heeft, te zeggen in een dor wetenschappelijk betoog, dat zich verliest in allerlei technische bijzonderheden, waarvoor het groote publiek zich toch niet kan interesseeren. Ook krijgen we van hem geen dorre opsomming van gevonden zetels, banken, doozen, vazen en kannen, maar elk van die dingen krijgt zijn eigen achtergrond en zijn eigen plaats in het groot geheel der toenmalige religieuze en sociale kultuur. Carter voert ons in zijn boek naar oude dagen terug en doet de koningsglorie van Thebe voor ons herrijzen. **De schijnbaar doode dingen worden levend** en elk voorwerp spreekt zijn eigen taal. Zijn boek is een stuk kultuurgeschiedenis uit een der machtigste rijken der oudheid. De vele en zeer goede foto's geven inderdaad een duidelijk beeld van Tut-anch-amon's graf en zijn inhoud.

Het is wenschelijk goed te wikken en te wegen alvorens het woord « interessant » nog te gebruiken indien men interessant wil blijven. Welnu : het werk van Carter en Mace : « Het Graf van Tut-Anch-Amon », is onder alle opzichten interessant ! Wie heeft niet, aan de hand van zijn nieuwsblad, deze schatgraverij, dag voor dag met spanning gevolgd ? En hier zijn nu de mannen aan het woord die er àlles van weten die met eigen hand honderden wonderen van koninklijke sierkunst hebben mogen beuren en na eeuwen en eeuwen weer in het licht hebben mogen brengen. Niet alleen de historicus vindt in dit document van het meest belangwekkende voor zijn wetenschap. Met het graf (de echte schuilplaats van Ali-Baba's schatten) werd heel een wereld heropend, werd een cultuur in al haar rijke en fijnzinnige uitingen naar buiten gebracht. Al wie zich boven gewone romanlectuur stellen kan vindt in dit heerlijk werk een macht van schoonheid en ongelooflijke rijkdommen ; ongemeen superieure kunstscheppingen zullen aan den geest voorbijgaan en eens te meer de verzekering geven,dat niet deze tijd,dat niet het hedendaagsche Westen alleen artistiek zeer hoog staat. Egypte... veel fantasie ! Maar lees dit boek : onvervalschte getuigenissen van voor duizenden jaren, in schrift en in beeld, zullen u verhalen dat oude Egypte met zijn machtige monumenten, met zijn specifieke godsdienstuitingen en eigen politiek, met een beeld- en sierkunst die minstens even hoog staat als het beste tot op heden aan ons bekend. Na de ontdekking van het graf van Tut-Anch-Amon, na het verschijnen van Carter en Mace's werk moet er ook een verbeterde druk komen van alle tot nu toe verschenen egyptologische uitgaven. Ten slotte moet het gezegd, dat Carter en Mace niet voor de geleerde wereld, niet voor egyptologen alleen geschreven hebben maar in zeer onderhoudenden vorm hun ontdekkingen en bevindingen bieden aan alle kunst- en historielievenden. De Nederlandsche Boekhandel, St. Jacobsmarkt, 50, heeft vorenbesproken boek in voorraad. De prijs ervan is fr. 40.— (fl. 6,25), ingenaaid en fr. 50,— (fl. 7,50).

o

G. VAN HULZEN, **Zwitserland**, fl. 0.95 geïll.
H. VAN DER MANDERE, **Montenegro**, fl. 0,95 geïll.
M. MORESCO, **Westwaarts**, fl. 1,40 geïll.
(Van Reizen en Trekken, W.B.).

De enkele vermelding der uitgave is hier reeds aanbeveling ! Wereldbibliotheek ! Ook de serie « Van Reizen en Trekken », draagt een stempel van degelijke opvatting en gelukkige uitvoering. Tot hiertoe verschenen een twaalftal deeltjes, rijk

geïllustreerd, welke ons heel interessante beschrijvingen brengen van vreemde landen en volken, soms ook wel van eigen land. Zoo zagen reeds werken het licht over : Zwitserland—Peru—Australië—Midden-Afrika—Alaska—Montenegro—West-Indië—Zuid- en Midden-Amerika—Palestina—Nieuw-Guinea. Een bonte verscheidenheid dus.

« Zwitserland » door G. van Hulzen is een reeks boeiende schetsen van den met het land en volk der bergstreek bizonder vertrouwden, befaamden en bereisden auteur.

« Montenegro » door H. van der Mandere is een studie van het eigenaardige volk der Zwarte Bergen. Een belangwekkende literatuur-opgave geeft het bronnen-materiaal waarmee verdere studie mogelijk wordt.

« Westwaarts » door H. Moresco is het boeiende verhaal van de reis van den auteur naar West-Indië, de Antillen-, het Panama-kanaal en enkele staten van Zuid- en Midden-Afrika.

Wij meenen deze boekjes best te kunnen aanbevelen door ze eenvoudig voortreffelijk te noemen. Elke V.T.B.-er schaffe zich deze werkelijk « goede en goedkoope lectuur » aan. Ze zijn een blijvend sieraad en een aangename verpoozing.

VERKEER EN VERKEERSWEGEN

Van een onzer leden ontvingen wij verzoek tot opname van volgend briefje :

« .....Op 26 December jl. bezocht ik de haven ten
» Noorden van Antwerpen. Daar bedoelde wer-
» ken langs verschillende plaatsen aangevat wer-
» den, is het wenschelijk dat de aannemers voor-
» zorgen nemen om ongelukken te voorkomen.
» 1° Van Antwerpen komende is het te Wil-
» marsdonk onmogelijk de 1e steenweg links te
» nemen. Die weg is nl. opgebroken en een op-
» hooping van aarde voor een lei naar de Kruis-
» schans verspert totaal die baan : men is ver-
» plicht het steenwegje nevens den dijk te ne-
» men. Het ware wenschelijk, dat de aannemer van
» dit werk een waarschuwing vlak bij de groote
» baan op Oorderen plaatste om vele menschen
» het maken van aanzienlijke omwegen in dien
» poldergrond te besparen ».

GEMENGD

Oslo 1624—1924. — In een van onze vorige nummers hebben wij een woord gezegd over de naamsverandering van Christiania in Oslo. Ziehier wat de Handelskamer van Oslo ons hieromtrent nog mededeelt :

De hoofdstad van Noorwegen, van 1624 tot 1924 gekend onder den naam van Christiania, heet voortaan weer, zooals van 1047 tot 1624 : Oslo.

Achter deze verandering van naam schuilen negen eeuwen geschiedenis.

De stad Oslo werd vóór nagenoeg 900 jaar gesticht. In 1624 werd ze door een brand vernield. Koning Christiaan IV die toen tertijde over het rijk Noorwegen en Denemarken heerschte, beval de Noorsche hoofdstad nevens de oude te laten heropbouwen. Van toen af werd de herrezen stad « Christiania » genoemd.

Nu, 300 jaar nadien, heeft Noorwegen zijn hoofdstad haar ouden naam teruggegeven. Feitelijk was de naam Oslo nimmer geheel verloren gegaan : de oude stadswijken van Christiania hebben steeds aldus geheeten. Lang na 1624 bleef den vreemde Noorwegens hoofdstad Oslo noemen ; op landkaarten, uitgegeven einde 1700 en begin 1800 vinden we zeer vaak Oslo in plaats van Christiania vermeld. Het bisdom en het beroepshof van Oslo hebben nimmer van naam veranderd.

Wanneer het moderne Oslo, — hoofdstad van het onafhankelijk Noorwegen, afgescheiden van Denemarken, — wanneer het hedendaagsche Oslo — een van de oudste Europeesche steden — zich heden tot heel de wereld richt, dan is het met de hoop zich beter onder haar alouden naam te leeren kennen. Wat meer is : de naamsverandering van Christiania in Oslo is voor Noorwegen een uiting van zijne nationale heropleving.

Oslo is in Noorwegen het midden waar de nijverheid het meest ontwikkeld is.

Meer dan het derde van Noorwegens bevolking woont in de omgeving van Oslofjord.

Oslo is het middenpunt van het Noorsche spoorwegnet. Van uit Oslo gaan de spoorwegen naar alle richtingen : naar Stockholm, Göteborg en het Zuiden, naar Brevik, Kongsberg, Bergen, de Valdresvallei, Gjvik, Aandalsnes, Trondhjem, Sunnan en het Noorden. Buitendien loopen er een groot aantal plaatselijke lijnen samen.

De helft van de schepen die van uit den vreemde naar Noorwegen stevenen doen Oslo aan. — Oslo bezit een voortreffelijke haven, voorzien van de meest hedendaagsche uitrusting voor het laden en het lossen van de schepen. Oslo wordt nooit door het ijs ingesloten. Meer dan de helft van Noorwegens invoer en bijna het vijfde van zijn uitvoer gaat langs de haven van Oslo. Van uit Oslo gaan scheepvaartlijnen naar de Baltische landen en naar al de landen die liggen bij de Noord- en de Middellandsche zee, naar den Oost, naar Afrika, Australië, de kusten van den Stillen Oceaan, den Atlantischen Oceaan en N. en Z. Amerika. Een vierde van de Noorsche handelsvloot hoort te Oslo thuis.

Verstevigt uw begrippen omtrent de Noordsche landen van Europa !

Over het algemeen is elke uiting die vandaar komt degelijk en dat zegt wat in dezen tijd !

VERMINDERINGEN

LEUVEN. — **Rosseels Lieven, Tienschesteenweg, 3,** geeft 25 fr. vermindering bij het aankoopen van een fiets, en 4,5 °/° op alle herstellingen.

De lijst der voordeelen, verschenen in het vorige nummer, bevat alleen de verminderingen die wij bekwamen na het verschijnen van het jaarboek 1924 (Mei). Degenen die dus de volledige tabel der verminderingen wenschen te bezitten worden aangezet zich het jaarboek 1924 aan te schaffen.

Hotels. — Bij de lijst verschenen in het vorig nummer ontbrak : Hotel « De Graanbeurs », eigenaar A. Dieleman, te Axel-Zeeland.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ANTWERPEN

OP 18 FEBRUARI : Vertooning in de « Poesje » om 8 u. Opvoering van « De Arme Bakker ». Kaarten af te halen op het secretariaat, Dambruggestraat, 116. Voor leden fr. 1,— ; voor niet-leden fr. 1,25.

OP VRIJDAG 27 FEBRUARI om 8 ur. 4e Wintervoordracht met lichtbeelden in de feestzaal der Stedelijke Normaalschool, Quellinstraat. De Heer Advokaat Meester Jozef Muls zal handelen over « Moskou ». — Toegang vrij en kosteloos.

BRUSSEL

OP ZONDAG 1 FEBRUARI : Wandeling Leurs(Zie nr van 15-1-1925).

OP VRIJDAG 13 FEBRUARI : Voordracht met lichtbeelden over « Ierland », door den Heer Jos. Vermeulen. — Om 8 uur in de groote zaal Pletinckxstraat 19 (Beurs).

GENT

OP ZONDAG 8 FEBRUARI : 8ste groepsreis naar Antwerpen. In den voormiddag bezoek aan het « Waterhuis ». Gezamenlijk middagmaal. Om 14.30 u. vertooning in den Kon. Vl. Opera. (Opvoering van Hofman's vertellingen, door J. Hoffenbach). Vertrek om 8.30 u. te Gent aan de Dampoortstatie, aankomst te Antwerpen om 10 uur. Vertrek uit Antwerpen om 18.55. — Aankomst te Gent (Dampoort) om 20.25 uur. Deelnemingsprijs (voor trein, noenmaal en toegang schouwburg — plaatsen van minimum fr. 6.— gewaarborgd) voor de leden fr. 19,75, voor niet-leden fr. 22,25. Houders van vrijkaarten of abonnementen betalen resp. fr. 10 of fr. 11,75. Toetredingen inzenden vóór 4 Februari ten huize van den afgevaardigde de Heer A. Gijselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent.

IN DE TWEEDE HELFT VAN FEBRUARI : Tweede voordracht met lichtbeelden.

BEGIN MAART : Bezoek aan de hoofdkerk van St. Baafs onder leiding van den Heer de Traey.

KAPELLEN

OP MAANDAG 2 FEBRUARI : Voordracht (met lichtbeelden) over « Mijn verblijf in Noord-Amerika », door Mevrouw A. Pil-Van Gastel.

OP MAANDAG 16 FEBRUARI : Voordracht (met lichtbeelden) over « Zeeland », door den Heer A. Hans. Deze voordrachten telkens te 8 u. in het « Vlaamsch Huis .

TE VERWACHTEN. — Voordrachten over Albanië, Normandië en Bretanje, het reizen bij de Romeinen. — Wandelvoordracht in de Lente naar het Peerdsbosch. Een Poppentheater-voorstelling voor groot en klein, enz... Men raadplege tijdig het blad.

LEUVEN

OP ZONDAG 22 FEBRUARI 1925 : Tweede uitstap naar Antwerpen. De bezoeken van 's morgens zullen later aangekondigd worden. Middagmaal in de Burgerspijszaal, St-Jansplaats 29. Om 2 ½ ure vertooning in de Kon. Vl. Opera van « Herbergprinses », muziek van Jan Blockx, een Vlaamsch kunstenaar. Na de vertooning gezellig samenzijn. Het lokaal zal later aangekondigd worden.

Vertrek uit Leuven om 8.37 u. Thuiskomst 's avonds om 21.59 u. Op verzoek van enkele leden zal een tweede groep gevormd worden voor de terugreis. Nochtans moeten er voor beide groepen minstens 20 deelnemers zijn. De tweede groep vertrekt uit Antwerpen om 22.54 u. en komt in Leuven om 1.05 u. Ieder inschrijver moet dus bij de inschrijving aanteekenen met welke groep hij wenscht terug te komen.

Inschrijvingen te doen bij Frans Desmet, Diestschesteenweg, 40, Blauwput, ten laatste op Zondag 15 Februari.

Prijs : voor de leden 20 fr., voor niet-leden 22.50 fr. Zonder kaart voor den trein 9.00 fr. minder, en zonder middagmaal 3,75 fr. minder.

TE VERWACHTEN : Derde wintervoordracht met lichtbeelden.

MECHELEN

OP DINSDAG 10 FEBRUARI : 2de voordracht door den Heer A. Hans, letterkundige, over « Zeeuwsch-Vlaanderen » in de groote trouwzaal van 't stadhuis (ingang langs de Groote Markt). Deze voordracht zal zeer interessant zijn — met lichtbeelden. — Breng vrienden en kennissen meê. Begin te 7 ½ ure.

OP ZONDAG 15 FEBRUARI. — Aangezien dit jaar de Rumoldusfeesten te Mechelen doorgaan zal de V.T.B. enkele voordrachten hierover inrichten De 1ste voordracht over de « Rumolduskerk » door Mr De Rees ; te 2 ¼ ure bijeenkomst tegenover het oude stadhuis.

OP ZONDAG 22 FEBRUARI : Uitstap naar Antwerpen. 's Morgens bezoek aan de stad. (zie volgend nummer). Gezamenlijk eetmaal ; 's namiddags bijwoning opvoering van « Herbergprinses » door Jan Blockx in de Vl. Opera. Daarna gezellig samenzijn. — De prijs voor eetmaal is bepaald op 4.— fr. ; voor opera (extra verminderde prijs) slechts 6 fr. Men moet inschrijven **(en betalen)** vóór Zaterdag 14 Februari bij den Heer L. Van den Hove, Van Benedenlaan 59.

Er zijn 2 groepen : A. Vertrek 's morgens te Mechelen te 9,13 uur ; B. Zij die onmogelijk 's morgens meegaan komen samen te Antwerpen te......uur voor het Opera te Antwerpen.

ST. NIKLAAS

OP WOENSDAG 11 FEBRUARI te 8 ure stipt in het Bondslokaal « De Hoop », Houtbriel, spreekt de weleerw. Heer Nobels, leeraar aan het Klein Seminarie over « De Kathedralen in Engeland » ; de voordracht wordt opgeluisterd met prachtige lichtbeelden.

TURNHOUT

OP ZONDAG 8 FEBRUARI : Uitstap naar Antwerpen, met bijwoning der middag-vertooning in den Vl. Opera ; opvoering van « Hoffmans Vertellingen ». De liefhebbers van gesproken tooneel kunnen de middagvertooning bijwonen in den Nederlandschen Schouwburg ; opvoering « Het omsingeld Huis ». — Vertrek uit Turnhout (per tram) om 12.54 u. Terugkeer uit Antwerpen (Turnhoutsche poort) om 19.30 u. — Verdere inlichtingen bij H. J. Bastiaensen, Gasthuisstraat, 39, of bij Heer C. Jansen, Warandestraat, 93.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND, » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 4 **15 Februari 1925**

NAAR NORMANDIE

Van nu af vestigen wij de aandacht van alle V.T.B.-leden op de eenig interessante buitenlandsche reis, welke tijdens de Paaschweek wordt ondernomen. De tocht gaat naar Normandië, in het bijzonder naar de wereldberoemde historische steden, waarvan een onvergetelijke bekoring uitgaat. Hier zijn schatten oude kunst te genieten, stroeve romaansche stiftskerken, ranke gothische kathedralen, keurige renaissance-hotels en leuke middeneeuwsche woonhuizen. Als leider treedt op Dr Ing. Stan Leurs, lid van het hoofdbestuur.

Ziehier het reisplan, zooals het door de Kommissie voor Toerisme is vastgesteld :

1) **Dinsdag 14 April :** Bijeenkomst Station Rijssel te 9.30 ; vertrek Rijssel 9.48 ; aankomst Amiens 11,50 u.

Bezoek aan Amiens in 't bijzonder aan de eenig-mooie kathedraal ; vertrek Amiens 21,15 ; aankomst Rouaan 23,26. Logies te Rouaan.

2) **Woensdag 15 April :** Bezoek aan de talrijke bezienswaardigheden van Rouaan, de kathedraal, de kerken van St Ouen en St. Maclon, het gerechtshof, de musea. — Logies te Rouaan.

3) **Donderdag 16 April :** Vertrek Rouaan te 6.32 naar Bernay, alwaar aankomst te 7.56. Bezoek aan het interessante oudachtig stadje Bernay ; van uit Bernay vertrek om 11.04 naar Lisieux ; aankomst Lisieux 11.22 Bezoek aan deze zeer merkwaardige oude Normandische stad en haar mooie Kathedraal. Voor R. K. medereizigers gelegenheid tot bezoek aan de kapel der Karmelitessen. Vertrek uit Lisieux om 18.54 naar Caen alwaar aankomst te 19.20. Logies te Caen.

4) **Vrijdag 17 April :** Bezoek aan Caen, een der meest beroemde kunstcentra van Frankrijk : de oude stifts- en parochiekerken, de oude hotels, de musea. Logies te Caen.

5) **Zaterdag 18 April :** Vertrek uit Caen om 8.26 ; aankomst Eureux te 10.34 (bezoek Eureux, prachtige kathedraal) ; vertrek Eureux 15.39 ; aankomst te Parijs 17.39. Logies te Parijs.

6) **Zondag 19 April :** Vrije dag te Parijs. Vertrek uit Parijs om 19.15 ; aankomst Brussel 23.00.

Vermoedelijke prijs (zonder verplichting) ong. 400 fr. ; trein 2e klas, logies en eetmalen, fooien (drank niet inbegrepen).

Dat alle V.T.B. welke trek hebben in een buitenlandsche reis voor 't Paaschverlof van nu af aan hun schikkingen nemen ten einde deze interessante tocht te kunnen meemaken !

——«»——

HOFSTADE BIJ AALST

Een drietal km. benoorden Aalst, door vette beemden van den Dender gescheiden en zich grootendeels rekkend tusschen steenweg en spoorbaan naar Dendermonde, ligt het welvarende, dichtbevolkte Hofstade, geliefkoosd wandeloord van vele Aalstenaars en trouwens een bezoek overwaard.

Al is de bodem vlak en zijn de eertijds talrijke bosschen haast heelemaal verdwenen, toch bleven de gehuchten Babbelaar, Eekhout, Biest, Blekte, Heuverbosch, Kortenhoek, enz. even schilderachtig als hun oude namen.

De boomrijke weiden naar Lede toe, de wegeltjes tusschen de tuinen en de Molenbeek, de gedempte Denderbochten wier « putten » nog toelaten hun richting te herkennen, de leemen hutjes met strooien daken, de lijnrechte doch majestueuze loop van de « vaart » (den gekanaliseerden Dender) voorbij Palinghuis en Wijmbocht (1), de vruchtbare velden om statige hofsteden zijn even aantrekkelijk voor den bescheiden genieter van Vlaamsch natuurschoon.

Op een hooge oudheid mag Hofstade niet bogen, wél op een roemvol adellijk geslacht. Wie herinnert zich niet uit Conscience's « Leeuw van Vlaanderen » den verwoeden kamp in den Guldensporenslag, tusschen Filip van Hofstade en een Normandischen ridder ? Beiden stormden met zooveel geweld op elkander dat hunne speren hen wederzijds door het lijf boorden en ze beide den dood der dapperen ingingen.

De waarheid verplicht ons hierbij te voegen dat vier andere leden der familie, Arnold van Hofstade en zijne drie neven, in dienzelfden slag onder het Fransch vaandel streden en er ook lijf en sporen lieten...

't Zij ge langs de aloude afspanning « Den Duitschen Keizer » en den « Konijnenberg » afdaalt naar het Hof ter Beken, reeds in de 15e eeuw vermeld en onlangs tot eene weverij omgebouwd, 't zij de mooie olmendreef van den Tragel u langs den nijverheidshoek der gemeente, met o.m. de machtige Viscosefabriek, naar den Bocht voert, weldra trekken de grijze muren, het breede schaliëndak, het gemoedelijke houten torentje op de viering, en het baksteenen hoektorentje van de kerk uwe aandacht.

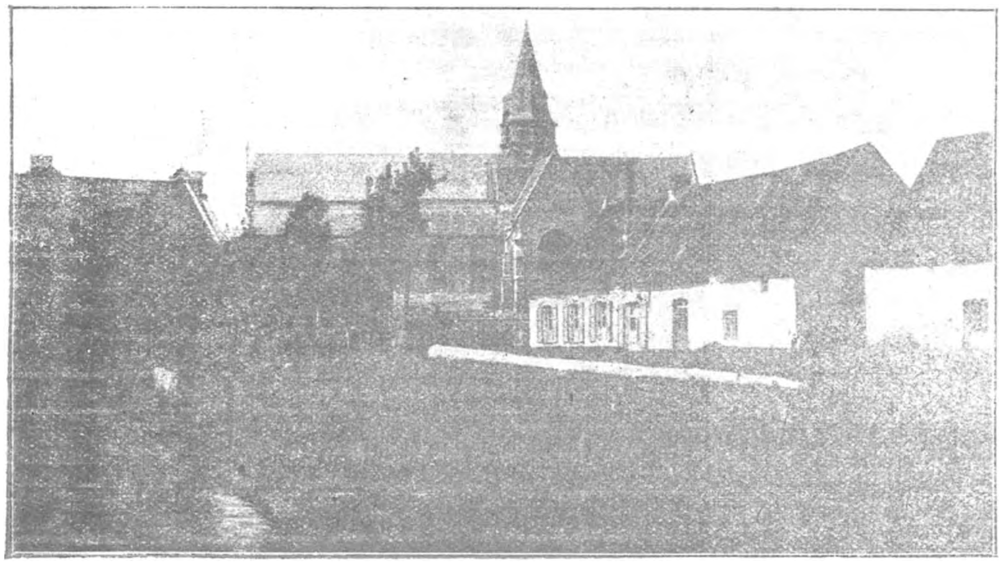

HOFSTADE, Watermolen en Kerk.

(1) Hier schijnt de burcht van Ham, bakermat van Sinte Goedele te hebben gestaan.

Dit merkwaardig gebouw heeft in zijn koor nog enkele muurbrokken uit de 13e eeuw, doch werd meermaals veranderd en vergroot. Zoo dateeren de zijbeuken b.v. van 1748 en binnen de kerk staat op een boog van den toren het jaartal 1749. Het koor werd in 1897 door den Eeklooschen bouwkundige Frans van Wassenhoven in zijn oorspronkelijken, vroeg-gothischen, staat hersteld.Op den linker koorwand hangt een « Bezoek van Maria aan Elizabeth », door Wiertz' leerling Boury. De benedenkerk heeft eene sierlijke lambrizeering met gebeeldhouwde medaillons. Koor en kruisbeuk bezitten een drietal beelden van den Antwerpenaar Lodewijk Mortelmans, het overige der kerk bevat er verschillende van den Gentenaar Mathias Zens

Bezienswaardig is verder de preekstoel, in 1820 door Van Geel uit Antwerpen gebeeldhouwd. Onder de kuip, versierd met 'n halfverheven « Doop van St Jan » staan Christus en St Pieter, omringd door schapen; erboven stijgt Maria ten hemel.

Bij den ingang zit een waardevolle middeleeuwsche Christus met den rietstok. Het eikenhoutwerk der sakristij verdient een oogslag. De schat telt een fraaie zilveren ciborie (1640) en 'n dito remonstrans (1654).

Op het kerkhof, met zijn eeuwenoude buks- en taxisboomen, rust generaal L. N. Thiébauld (+1891) die 'n rol speelde in 1830. In 'n hoekske, achter glas- en traliewerk, verbaast 'n vermolmde relikwiekast van den H. Cornelius ; « statie » voor de bedevaarders.

Op de beek draaien een paar schilderachtige molens. Van den Achtersten Molen werden de gebouwen grootendeels in het begin der vorige eeuw hernieuwd. De witte Nedermolen draagt het jaartal 1763 doch behoorde reeds in 1561 aan een schepen van Antwerpen en werkte toenmaals op den — thans verlegden — Dender, even stroomop van een sluis welke bij de rechttrekking in de 18e eeuw verdween.

Rechts van den Dendermondschen steenweg even buiten het dorp rijzen de indrukwekkende gebouwen van het Hof te Wakkene « het wit kasteel », met hun langen, strengen omheiningsmuur, het eenzame hoektorentje, het monumentale poortgebouw (1664), de ruime pachthoeve. De vroegere omwalling is gedempt, toch ziet er het tweevleugelig gebouwencomplex nog als een versterkte abdijhoeve uit. De binnenkoer biedt een pittoresk zicht op de vervallen gebouwen met hun rondbogige deurtjes en de trapgeveltjes die de dakvensters omlijsten. Van het slot, dat aan den oever der rivier stond, schiet niet veel meer over. Een vierkant grasplein, langs drie zijden met water omringd verbergt de kelderingen. Het kasteel werd kort na 1832 door den laatsten eigenaar, baron Lodewijk de Draeck uit Gent afgebroken. De kapel was reeds in 1803 gesloopt.

Het hof te Vieren (1623) op den Eekhout en het hof te Wauthiers op den Kamdries zijn minder belangrijk. Toch verleenen deze en nog andere hoven aan het dorp, dat een hunner zijn naam dankt, een eigen, karaktervol uitzicht.

J. VAN OVERSTRAETEN.

WAT V.T.B. ONS IN 1925 ONDER MEER BRENGT.

In een vorig nummer hebben wij melding gemaakt van de provinciale Toeristendagen, die in den loop van dit jaar zullen gehouden worden. Heden hebben wij het genoegen de agenda der Algemeene groepsreizen mede te deelen.

BUITENLANDSCHE REIZEN.

12 April (week na Paschen) : Reis naar Normandië. Reisplan : Amiens, Rowaan, Lisieux, Bernay, Caen, Eureux. — **Leider Dr. Ing. Leurs.**

18 tot 24 Juli : Reis door de Eifelstreek. Wegwijzer : Hooge Venen, Eupen, Montjoie, Eifel, langs het Aardal naar den Rijn, terug langs den zuidelijken Eifel, over het Brohdal, Geroldstein, Prümm, St. Vith, Malmedy. — **Leider Dr. Ing. Stan Leurs.**

28 Juli : Waterreis naar Vlissingen of Tholen.

18 tot 21 Juli : Reis naar Parijs. — **Leider de heer J. De Combe.**

Midden Oogst : Reis naar Zwitserland. Wegwijzer : Basel, Bern, Interlaken, Jungfrau, Lochbergtunnel, Het Rhônedal, Genfermeer, Lozanne, Dijon, Parijs. — **Leider Dr. Ing. Stan Leurs.**

REIZEN IN HET WALENLAND.

18 Juni (Verjaardag van den slag van Waterloo) : Uitstap naar Villers-la-Ville en Waterloo. Eendaagsche reis per autocar van Brussel uit. — **Leider Dr. Ing. Stan Leurs.**

Van 18 tot 21 Juli : Uitstap langs de boorden der Semois. **Leider de Heer J. De Combe.**

Half September : Laroche : Vijfdaagsch verblijf te Laroche. Van Laroche uit worden wandelingen gedaan in den omtrek.

Op een nog te bepalen datum : Reis naar de Maasvallei.

KARNAVAL TE BINCHE

Het karnaval te Binche is wel een van de eigenaardigste en genoeglijkste feestelijkheden die men zich kan indenken. Op « Vastenavond » (in 1925 op 24 Februari) bereikt het ieder jaar zijn toppunt. — Tienduizenden houden er aan van heinde en ver, van uit het land zelf en van over de grenzen deze aantrekkelijke folkloristische uiting bij te wonen.

De weduwe van den Koning van Hongarije bezat eertijds te Binche een paleis ; Binche en het paleis bevielen haar zoo zeer dat de koningin er zich metterwoon vestigde. Wij kunnen ons nauwelijks voorstellen welke praal en welke genoeglijkheden te Binche moeten geheerscht hebben toen zij in 1549 het bezoek ontving van haar broeder, Keizer Karel, en van zijn lateren troonopvolger, Filips II, te welker gelegenheid Binche den ganschen adel der Nederlanden en van Spanje binnen zijn muren herbergde. Onder meer zag men er een stoet welke al de zegepralen van den doorluchtigen keizer voor het oog bracht en de toen pas ontdekte volksstammen uit Péru werden er door onze voorouders voorgesteld als getatoeëerde, beschilderde en misvormde wangedrochten, het hoofd met vederen versierd.

En ook de hansworsten komen tijdens de karnavaldagen te Binche ieder jaar weer te voorschijn. Hun twee bulten zijn zoo groot mogelijk. Hun zotskleed is belegd met zonnen, manen, sterren en zinnebeeldige dieren. We zien er de Incas met op het hoofd een kostbaar diadeem, waarboven prachtige struisvogelveeren fier opsteken om in een zwierigen, golvenden vederbos neer te vallen. Rondom de borst tjingelen en klingelen bij de minste beweging een twintigtal groote koperen bellen. Ze zijn geschoeid in zware, rijk versierde houten klompen die hun houterig geluid op de steenen onzer straten laten weerklinken.

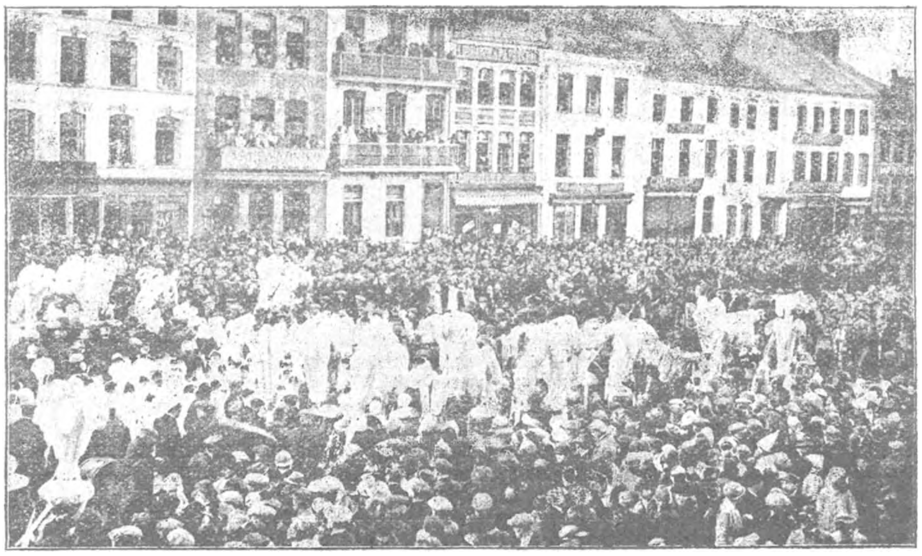

Karnaval van Binche. Groep Hansworsten

Sedert verscheidene Zondagen gaan de hansworsten uit om er de echte zwierigheid in te krijgen.

Maar op « Vastenavond » zet Karnaval in ; speelmannen laten oude wijzen door de oude straten van het oude stadje heropklinken en de potsenmakers beginnen den dans. Zij dansen... en zullen slechts ophouden met den morgen van Aschwoensdag.

Op « Vastenavond » steken de zotskappen zich in groot ornaat ; in de hand houden ze een bezempje waarmede ze op maat de vrienden besteken die ze tusschen het volk

herkennen. 's Namiddags verwekken ze een gouden regen van sinaasappelen in de straten.

Al de toeschouwers, inwoners van Binche of niet, zijn verkleed.

In welke beenen komt niet een jeugdrilling op het hooren van de alomklinkende muziek, op het gezicht van die vele, veelkleurige vederen, van het dansende volk,

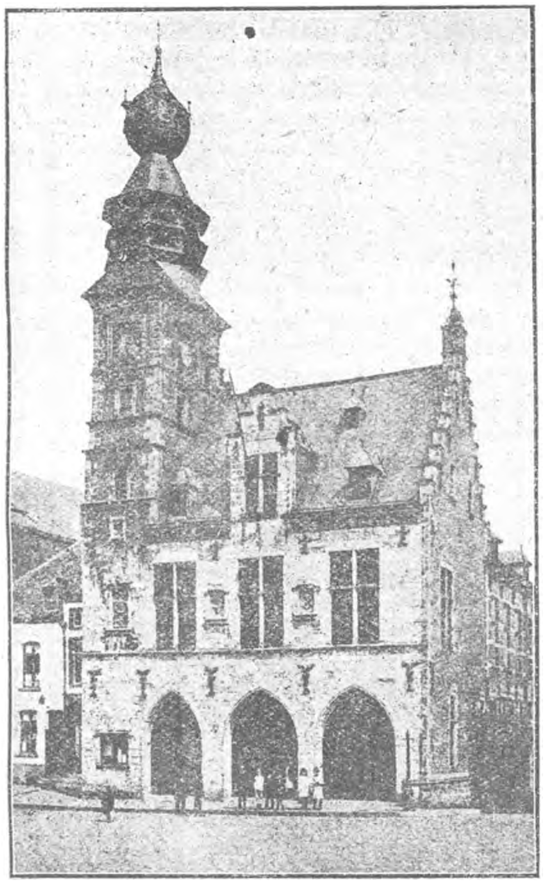

Stadhuis te Binche.

bij heel die uitbundige jool ? Koud en stijf kunt ge niet blijven en al meteen volgt ge de groepen en danst en springt mee met de potsenmakers.

Men moet het Karnaval van Binche meegemaakt hebben om er zich een goede gedachte van te kunnen vormen. Het is genoeg slechts éénmaal dezen dag van volle vroolijkheid te hebben beleefd om hem heel het leven lang aangenaam te gedenken.

PAUL CLOVIS MEURISSE.

Nieuwe uitgave van

V T B

De Nieuwe Wet op het Verkeer en het Vervoer (Wet van 1 Aug. 1924 met Koninklijk Besluit).
...misbaar voor ieder
die den weg gebruikt.
...ijs voor leden V. T. B. : fr. 0,75
...e bestellen bij het Secretariaat.

PREMIES

voor 3 leden: ons jaarboek.
5 leden: een kaart van het Vlaamsche land of een reeks Zichtkaarten der Duinen, 1 boekje postkaarten van Antwerpen, Gent of Brugge.
10 leden: de herkenningsknoop of een kaart op linnen, de reeks postkaarten : De mooiste koppen van het schilderij « De Aanbidding van het Lam Gods ».
15 leden: onze zes kaarten van het Vlaamsche land, of de fietsplaat, 3 boekjes postkaarten : Gent, Antwerpen en Brugge.
20 leden: het boek « Mechelen » of « De Haven van Antwerpen ».
25 leden: onze zes kaarten op linnen, of het boek « De Kempen ».
50 leden: een waterreis of toeristische boeken ter waarde van fr. 25.—
75 leden: een reis naar keuze of toeristische boeken ter waarde van fr. 35.—
100 leden: een reis naar keuze of toeristische boeken ter waarde van fr. 50.—

Niet V. T. B.

bouwt het hotel Bosch en Heide. V. T. B. is arm. Maar de leden van V. T. B. bouwen het en doen eene soliede geldbelegging.

VAKANTIEDAGEN IN ENGADIN

DOOR HENRI DEKKING

(Vervolg van blz. 37).

Er is rust van landelijke afzondering tusschen de drie- en vier duizend meter hooge sneeuwbergen, rust in schoonheid.

Overdag straalt de zon het dal vol aangename warmte, want de temperende wind vloeit van de bergboogten er neer. 's Nachts kan het, zelfs in Juni, vriezen, en wie des avonds nog bloemen plukte op den akker voor het hotel, zal wellicht des morgens vroeg in een witte wereld van een halven meter hoog sneeuw, stil in de weinige uren van duisternis gevallen, neerzien.

In Stazersee hebben we ons vacantiedoel gevonden.

Het is een oord van eenvoud en vriendelijken vrede tusschen het grillige drukke St. Moritz en het fijne maar luxueuse Pontresina, de beide voornaamste kuroorden van Engadin. Men is er wat «achteraf», maar men is er veilig. Want de weldoende rust van de omsloten bergvallei is er volkomen, dag en nacht, behalve dan in een enkel middaguur, als de dagjesmenschen uit de buurt er hun krafje wijn komen drinken, hun Zweier, hun Dreier of hun halven liter en vóór het restaurant hun gullen Zwitserschen levenslust uitgalmen. En 't van verre klinkend gejoel van de jeugd, die in het meertje plast en buitelt !

Men kan de mondaine promenade van de welopgetuigde zomergasten op de boulevards van St. Moritz gaan waarnemen, als men daar lust in heeft, of thee drinken, in het altoos volle rendez-vous van de matuvu's, de conditorei Hanselmann. Kan dit ooit het doel zijn van een goedbedoelde vacantiereis ?

't Lijkt wel zoo. St. Moritz heeft hotelruimte voor ettelijke duizenden gasten en vol is 't er in het seizoen altoos. En duur, heftig duur. Maar men ontkomt er niet aan den indruk dat de schoonheid van den meer-oever en de berghellingen opgeofferd is aan de begeerte om veel en pompeus te bouwen. Gelegenheidsbouw als voor een tentoonstellingsstad, in vorm en in kleuren louter voor reclame bedoeld, en te vol, veel te vol, elken vierkanten meter grond bij het meer gebruikt.

De aanleg is in twee gedeelten geschied : St. Moritz Dorp en St. Moritz Bad. Het laatste, laag aan den oever, rond het Kurhaus en het « Stahlbad », is het oudste en 't minst opdringerig, en dan ook, consequent, verdrongen in belangrijkheid door « Dorp » dat vooral in den sportwinter het drukst bevolkt is. De Kürverein, ambitieus en vlijtig als al deze V.V.-vereenigingen in Zwitserland, onderhoudt er twee musea, één voor kunst en één voor folklore. Het eerste is gewijd aan Segantini, den Zwitserschen Vincent van Gogh, van wien een klein aantal studiën en schilderijen en een volledige verzameling reproducties is tentoongesteld. Het tweede, het Engadiner museum, bevat een boeiende verzameling kamerinrichtingen, kleedijen, wapenen en gereedschappen uit het verleden van het Engadin. En bewijst dat men er in St. Moritz niet op vooruit is gegaan.

Wat er in St. Moritz bedorven is, gevoelt de reiziger, die een post-autoreis maakt naar Maloja, langs de meren.

De oude postwagen met paarden is vervangen door een stevige seight-seeingcar, een aangenaam, royaal vervoermiddel, trouwens door de spoorwegmaatschappij, die reizigerscomfort waardeert, gedreven.

Want dit is over de breede, gladde heirwegen, een alleraangenaamste reis.

Langs drie « Seeën », van Campfer, van Silvaplana en van Sils-Maria glijdt de auto door aldoor boeiend land van bergen en meren en rustige dorpen, waar de hotels van een gedistingeerde deftigheid en de bevolkingen van een ingetogen landelijkheid zijn, langs hooge rotsmuren met sneeuw bedekt en aldoor watervallen, alzoo waardeert de toerist het romantische Engadin op 't allerschoonst.

En in Maloja begrijpt hij het liefelijk wonder van het Engadin als hij van het uitzichtpunt bij het hotel Kulm af neerschouwt in de Italiaansche laagvlakte, waaruit de heirweg rijst in twaalf kronkelingen onder elkaar van het Bergell uit. Wie uit Italië komt, uit Chiavenna, en met den auto van 625 tot 1817 M. opklimt, zal vermoeden dat hij naar een kale grauwe bergvlakte stijgt en hij komt er in een paradijs van groen en bloemen, met een weelderige bebouwing, anders dan het Italiaansche land met kastanjeboomen en zuidalpenflora, maar niet minder fleurig en rijk.

Wij vonden in Maloja een overvloed van rozen ; het kleine laag ommuurde kerkhof, waar in een sober graf zonder monument Segantini ligt, stond in een pracht van donker roode Alpenrozen, zoover het oog reikte, tot aan het diepe meer toe.

Daar in Maloja ook komt uit het Bergell de frissche koude wind als een storm opzetten

en kleumt de zongestoofden met zijn wilden slag. Men vreest in het Engadin den Malojawind, die het slechte weer brengt uit de met witte wolken gevulde dalen van Italië, maar hij is voor den bezoeker verfrisschend als een bad.

Er is een plek waar men het Engadin nog meer in zijn geheel overschouwt : van de berghoogte van Muottos Muraigl af. Ja, van alle andere bergen óók — en weinig bergen in Zwitserland worden zoo druk bestegen als die bij St. Moritz en Pontresina. Want zij zijn romantisch, met gletscher- en ijshoogten en betrekkelijk spoedig te bestijgen, omdat men reeds op 1800 M. hoogte begint, dus nog maar duizend tot tweeduizend meters naar den top te klimmen heeft. De Alpenvereeniging heeft er bovendien een groot aantal hutten geplaatst, sommige in het seizoen kleine hotels met verzorgde eet- en slaapgelegenheid, de Segantinihut op den Schafsberg zelfs een restaurant met allerlei comfort. Maar niet alle toeristen zijn grage klimmers.

Daarom doen er zoovelen wat wij deden, naar den bergtop gaan, waarheen een tandradbaan loopt ; den Muottos Muraigl. Er staat daar een voortreffelijk hotel met dertig kamers, en een grootsteedsch restaurant.

In een zonnigen zomermiddag zijn wij naar t' kleine station gewandeld, een half uur van Stazersee, en er omhoog gegaan. Dan daalt de schoone wereld in al wijder verte voor de bewonderende oogen neer. En na een half uur is men in de sneeuwheuvelen. In de hotelzaal brandt de haard en in de logeerkamers gloeien electrische kachels, als 't voor de centrale verwarming nog niet koud genoeg is. Maar buiten op het terras straalt de zon de wereld vol blijde warmte en het oog vindt er buit aan allen kant:

De meren tot Maloja toe en de hooge bergen die de dalen omranden.

Of over de Pontresina naar den Berninapas met sneeuwbergen, die in hun gloeiend wit de praal van de Jungfrau evenaren, de Piz Palu en den Rosegg.

Of over Samaden het Unter-Engadin in, met de valleiën van Bevers.

Toen werd het avond en de reizigers met de tandradbaan waren met den laatsten dienst weer heengegaan. En die hooge, stille pracht was voor ons en de zeer weinigen die, in het voorseizoen immers, nog gebleven waren. De schemer kwam, en het duister, over de wereld omlaag, maar wij zagen de zon veel, veel langer dan zij die beneden woonden. Het wit der bergkammen werd overtogen met een gloeiend goud, dat langzaam verbleekte toen ook voor onze oogen de zon was gezonken. Maar de lieve zuster van de zon, de volle maan, kwam over de bergen aan de overzij en zij spreidde een zoete weelde van zilver over de bergwereld. De verten vervaagden, de avondilluminatie in de dorpen omlaag werd ontstoken, de maannacht, onder den fonkelenden sterrenhemel, bleef in glorie duren tot weer het morgenlicht in het oosten optrok.

Toen vonden we onder onze vensters de ijskegels hangen en de matte kristallen kaatsten het zonnerood.

We lieten den spoorweg liggen en wandelden over de smalle bergpaden, waarop in de schaduwengten de sneeuw soms nog tot borsthoog e lag, of zware steenen van de winterlawines stukken hadden weggeslagen, moeilijk en behoedzaam, terug naar de warme dorpen.

(Wordt vervolgd).

BONDSLEVEN

HERENTALS. — Wij ontvingen van V.T.B.-Herentals een verblijdend verslag over den gezelligen avond welke op 27 Januari « In den Wildeman » gehouden werd. Uit dit verslag blijkt het, dat de V.T.B. te Herentals er flink voorstaat, dat zijn leden er kranig en vriendschappelijk samenwerken en een schoone toekomst tegemoet zien. « Geen kwestie van politiek ! Geen afstand door rang of stand ! Geen dubbelzinnigheid ! Geen geheime betrachtingen ! Alleen ontwikkeling, schoonheid en vreugde ! » Bravo ! Herentals ! Op deze wijze zal de V.T.B. het verste komen !

Het gasthof « De Wildeman » haalt alle eer van de degelijk flink verzorgde tafel en verdient ten zeerste aanbeveling bij onze leden.

Nu kunt u nog aandeelen in Hotel " Bosch en Heide „ krijgen.

STRAKS NIET MEER

Neemt de kans waar en laat dadelijk uw inteekening geworden.

REIZEN IN ZWEDEN

(Vervolg van blz. 41).

Naar **Skokloster** (5 uur) groot, elegant slot in particulier bezit, met prachtige oude meubelen en tapisseriën, en de grootste particuliere wapenverzameling in de wereld, en naar Upsala (1¼—2 uur).

Upsala, de vroegere hoofdstad, is een beroemde oude Universiteits-stad en het opvoedkundige centrum van Zweden. De Universiteit werd in 1477 gesticht. De Kathedraal is een Gothisch gebouw, dateerende uit 1260-1435, dat echter herhaaldelijk veranderingen heeft ondergaan. Het is de grootste kerk in Scandinavië. Hier liggen verschillende beroemde mannen en vrouwen begraven, o.a. de groote natuurkundige Linnæus en de even beroemde philosoof Swedenborg. De Universiteitsbibliotheek bevat rijke schatten. Het groote oude Kasteel (16e eeuw) is een statig gebouw, alhoewel onvoltooid.

Excursie : naar Hammarby, 20 min. per autobus, vroeger de residentie van Linnæus ; belangrijk Linnæus-Museum.

Vaesterås (2 ½ uur) heeft een oude Kathedraal en wereldberoemde industriën.

REIS--ROUTES

I. TRAELLEBORG—MALMO OF HAELSINGBORG--GOTHENBURG (--CHRISTIANIA).

Doorgaande sneltreinen, zoowel overdag als 's nachts.

1. **Traelleborg-Malmö-Gothenburg (Christiania).** Naar Gothenburg 7-8 uur. Van Gothenburg naar Christiania 8 uur.
2. **Kopenhagen--Haelsingborg--Gothenburg (--Christiania).** Haelsingborg-Gothenburg 5-5 ½ uur.

In den dagtrein : restauratiewagen Malmö-Gothenburg. In de nachttreinen : slaapwagens 1e en 2e klasse Hamburg- (via Traelleborg) en Kopenhagen (via Haelsingborg)-Christiania, 1e, 2e en 3e klasse Traelleborg en Haelsingborg--Gothenburg. Bergslagernas Spoorwegstation in Gothenburg. De treinen uit Malmö en Haelsingborg (ook reizigers uit Denemarken vervoerende) komen te Aengelholm samen. De spoorlijn naar Gothenburg volgt het Kattegat, voor het grootste

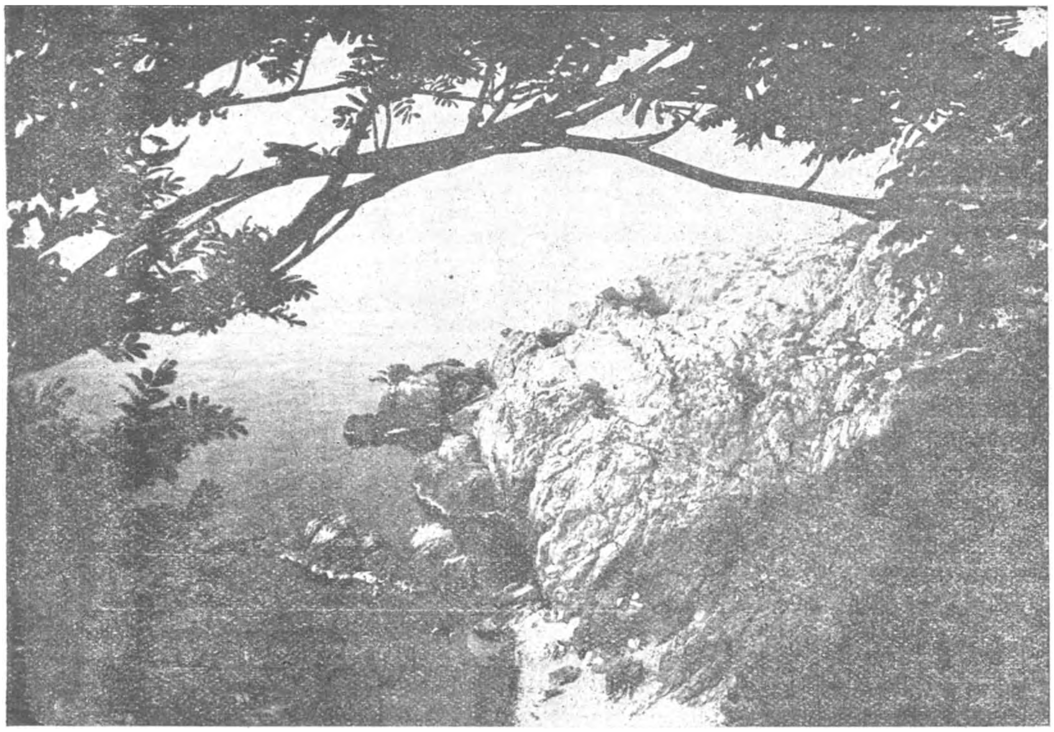

Landschap bij Kullen.

gedeelte echter op eenigen afstand, zoodat de zee slechts op weinige plaatsen zichtbaar is. Een van de mooiste plekjes vindt men te Båstad. De spoorlijn loopt door de oude steden Halmstad en Falkenberg, aan rivieren gelegen, met belangrijke zalm-visscherijen, en Varberg, een populaire badplaats. Het landschap biedt nogal afwisseling aan ; voor het grootste gedeelte is het goed, vlak bouwland, doch op sommige plaatsen zijn er uitgestrekte heidevlakten, en verder granietrotsen met graniet van zulk eene uitstekende hoedanigheid, dat het wordt gedolven en uitgevoerd tot zelfs naar Argentinië toe.

I. GOTHENBURG--STOCKHOLM.

a. Hoofdlijn via Laxâ.

Dagsneltrein in 8 ¾ uur, restauratie- en salonrijtuig ; nachtsneltrein in 10 uur, slaapwagens 1e, 2e en 3e klasse, van het Staatsspoorwegstation.

De snelste verbinding naar Stockholm is langs de westelijke hoofdlijn. Deze voert den reiziger door Vaestergötland, eene aloude provincie, de eerste in Zweden, die tot het Christendom bekeerd werd. Het eerste gedeelte gaat door een mooie landstreek met boschrijke hoogten en meren. Verderop leidt de weg door bosschen, langs meren en over vruchtbare vlakten. Laxâ is het vereenigingspunt met de hoofdlijn van Noorwegen (Bergen, Christiania en Karlstad). Het laatste uur van de reis, in de nabijheid van Stockholm, biedt vele mooie uitzichten, en het binnenkomen te Stockholm over de Maelaren-viaduct is schitterend.

b. Göta-Kanaal : De Rivier- en Merenroute door Zweden.

Stoomschepen Gothenburg-Stockholm in 56 uur.

Dwars door het land verbindt een waterweg, Göta-Kanaal genaamd, de Noordzee met de Oostzee, waardoor een zomerverkeersweg over water is ontstaan tusschen Gothenburg en Stockholm en tusschengelegen plaatsen.

Het is inderdaad een opeenvolging van rivieren en meren, hier en daar verbonden door kanalen. In aanmerking nemende, dat het kanaal nu ongeveer 100 jaar oud is, is het een merkwaardig waterbouwkundig werk, doch, zooals verwacht kon worden, voldoen de afmetingen nauwelijks aan moderne eischen. Dientengevolge zijn de booten vrij klein, alhoewel aangenaam en comfortabel. Het gedeelte van het kanaal in de buurt van Gothenburg tot en met de sluizen te Trolhaettan is onlangs vergroot, opdat schepen van 1350 ton het kanaal kunnen passeeren naar het Vaenern-meer ; dit heeft verder geen beteekenis voor het doorgaande toeristen-verkeer.

Bijna iedereen, die dezen tocht heeft gemaakt, heeft zich vergast aan het vele aangename, dat hij biedt : het comfort en de rust, het vroolijke en afwisselende landschap dat men op zijn gemak vanaf het overschaduwde dek in oogenschouw kan nemen, al naar men aan de oevers voorbij vaart, nu eens veraf, wanneer de boot over de uitgestrekte vlakte van een groot meer vaart, dan weer, bij het passeeren van de kronkelende geulen en kreken, zoo dichtbij, dat de takken over het dek schuren ; de wandelingen en aangename uitstapjes, waartoe soms gelegenheid bestaat, wanneer de boot door een aantal sluizen moet passeeren ; dit alles maakt er een pleiziertochtje van, dat den vermoeiden reiziger na een zenuwachtige periode van « sightseeing » ten volle kan worden aanbevolen. De afstand van Gothenburg tot de Oostzee bedraagt 387 K.M. en het aantal sluizen 74.

De vaart van Gothenburg door de Göta-aelv (aelv=rivier) naar Trollhaettan duurt ongeveer 5 uur. In laatstgenoemde plaats is ruimschoots tijd om de watervallen en het krachtstation te bezichtigen, terwijl de boot geschut wordt. Kort na het verlaten van Trollhaettan komen wij in het Vaenernmeer, het grootste binnenmeer van Europa, Rusland buiten beschouwing latende. Aan den z.-oever ligt Kinnekulle, een interessant gebergte, zoowel uit een geologisch oogpunt, als om de zeer mooie natuur. Bij een verder gedeelte van het kanaal bereikt de boot het hoogste punt van het Göta-Kanaal, 302 voet boven den zeespiegel, vervolgens het Vaetternmeer, in grootte het tweede Zweedsche meer. Het is bekend om zijn diep en kristalklaar water, alsook om zijn schitterende oevergezichten, met name in het zuiden. Aan het zuidelijk einde van het meer ligt Jönköping, het centrum van de wereldberoemde Zweedsche lucifersindustrie.

Onder de plaatsen van eenig belang, gelegen aan het verdere gedeelte van het Kanaal, dient in de eerste plaats Vadstena nog vermeld te worden, met een oud slot uit de 16e eeuw. Van een klooster, daar gesticht door de H. Brigitta, eene groote godsdienstige figuur uit de Middeleeuwen, is alleen de kerk overgebleven. Ten noorden van Vadstena ligt Motala, en hier beginnen de

schoonste gedeelten van den oost-sector van het Göta-Kanaal. Vele andere interessante plekjes vaart men langs in de rijke en vruchtbare provincie Ostergötland : oude kerken, kasteelen en riddergoederen ; de omgeving is zeer mooi en het landbouwbedrijf bloeiend. Na een korte vaart over een gedeelte van de Oostzee, komt de boot in het Maeleren-meer, om tusschen de duizenden in dat meer gelegen eilanden door, de Hoofdstad te bereiken.

Er bestaat wel geen betere gelegenheid dan deze tocht om op zijn gemak de afvangen, een merkwaardig museum en een bibliotheek met 100,000 deelen en zeldzame manuscripten. Linköping heeft goede hotels. Terug naar de boot te Norsholm of per spoor naar Stockholm.

c. **Gothenburg-Ludvika-Stockholm.**

Doorgaande trein met restauratiewagen in 13 ½ uur vanaf het Bergslagernas spoorwegstation te Cothenburg.

Deze spoorweg loopt gedeeltelijk langs, gedeeltelijk in dezelfde richting als de Göta-aelv tot aan Trollhaettan, dat men in 1 ¼ uur bereikt. Na Dalsland te hebben gepas-

Stockholm.

wisselende bekoorlijkheden van het centrale Zweedsche landschap te leeren kennen. Indien gewenscht, kan de reis op verscheidene punten begonnen of afgebroken worden voor het maken van uitstapjes in andere richtingen.

Een dergelijk plan zij hier vermeld : Gaande naar Stockholm, zou de reiziger de boot bij de Berg-sluizen kunnen verlaten en een auto-tochtje kunnen maken naar de Vreta-Kloosterkerk, thans gerestaureerd en met oude koninklijke grafkelders ; vandaar naar Linköping, met eene zeer belangrijke oude Kathedraal, in de 13e eeuw aangeseerd, komt de trein in de provincie Vaermland. Hier bevinden zich de Fryken-meren en hun omgeving, beschreven door Selma Lagerlöf in « Gösta Berling's Saga ». Zeer gemakkelijk per trein te bereiken (zijlijn vanaf Daglösen) is de stad Filipstad, alwaar een praalgraf voor John Ericsson, den grooten ingenieur. De streek is rijk aan meren en bosschen.

Een gemakkelijk middel om de streek in de omgeving van de Fryken-meren te zien, bestaat daarin, dat men te Kil in een anderen trein overstapt en naar Karlstad reist. Een of twee dagen per week worden door

het « Stadshotellet » zoowel voor gezelschappen als voor particulieren autotochten op touw gezet.

Wij bevinden ons nu in de voornaamste Centrale Zweedsche bosch- en ertsstreek : **Bergslagen.** Deze streek ontleent haar speciaal karakter aan de groeven, de hoogovens en de industrieën, welke daarmede in verband staan. De belangrijkste groeven zijn die te Graengesberg. Zooals bekend, zijn de ertsen en het ijzer uit dit district van bijzonder goede kwaliteit. De ertsvoorraden in Centraal-Zweden alleen worden op 122,000,000 ton geschat. (1,335 millioen voor geheel Zweden).

Te Ludvika vertakt de spoorweg zich, de eene tak gaat naar Stockholm, gedeeltelijk door een zeer mooie streek, de andere gaat verder naar Falun en de beroemde toeristcentra in Noord-Dalecarlië.

III. MALMO--STOCKHOLM.

Dagsneltrein met restauratiewagen in 11 ¾ uur, nachtsneltrein met slaapwagens 1e, 2e en 3e klasse, Berlijn-Stockholm en Kopenhagen-Stockholm.

Van Malmö naar Stockholm reizende, spoort men gedurende eenigen tijd door het typisch vlakke landbouwdistrict **Skåne** (Schonen). Naar gelang men de grenzen van Småland nadert, krijgt de omgeving een ander aanzien, doordat het landschap grootendeels rots- en boschachtig en onvruchtbaar is. Van Naessjö gaat een zijlijn naar Jönköping. De reis noordwaarts voortzettende, komt men even voorbij Naessjö aan de hoofdlijn langs eenige woeste boschen meerstreken. Vervolgens bereikt men de provincie Ostergötland. Zij bestaat grootendeels uit vlak land met rijke boerenhofsteden. De hoofdstad dezer provincie is Linköping, een bisschopsstad met een mooie oude Kathedraal en belangwekkende omstreken. Verderop ligt Norrköping, eene groote fabrieksstad en de vierde stad van Zweden. Spoedig daarna komt men langs de diepe Bråviken-baai (prachtig uitzicht) en ten slotte bereikt de trein de omgeving van Stockholm ; door tunnels en over viaducten komt hij in het centrum der stad aan.

IV. GOTLAND.

Per spoor van Stockholm naar Nynaeshamm, 1 ¾ uur ; vervolgens per stoomboot naar Visby, 7 uur ; ook directe booten van Stockholm, welke door de mooie scheren varen, 12 uur.

Ten oosten van het vaste land ligt het eiland Gotland, waarop Visby, een van de meest bekoorlijke oude steden van Europa. Schilderachtig bij de zee gelegen, aan de westkust van het eiland, heeft men bij aankomst een prachtig gezicht op de oude, met torens voorziene wallen, welke eene stad uit den ouden tijd omgeven, met een aantal oude kerken en evenzoo oude, doch nog steeds bewoonde huizen. De geschiedenis van Visby en het eiland is zeer belangwekkend, daar de stad eens de voornaamste factorij van het Hanze-Verbond in de Oostzee en het centrum van den Noord-Europeeschen handel met Rusland is geweest.

Bezienswaardigheden : de machtige stadsmuur uit de 13e eeuw en over 3 K.M. lang, met niet minder dan 37 torens ; ruïnen van kerken, oude huizen, het Museum van Antiquiteiten, en de botanische tuinen. De straten en stegen zijn meestal zeer nauw, kronkelend en steil, waarvan de aanblik op vele plaatsen echter verlevendigd wordt door het groen en de beroemde rozenstruiken in de tuinen, omheind door oude, met klimop en slingerplanten bedekte muren, terwijl de takken der notenboomen over de straten hangen. Het geheel heeft aan de stad den bijnaam van « De stad van de ruïnen en de rozen » gegeven. Een kunstenaar kan hier genoeg aardige plekjes vinden, die een langer zomeroponthoud loonend maken.

Aan de andere zijde van Gotland liggen een aantal kleinere middeleeuwsche kerken, ten zeerste bewonderd om hun interessanten architectonischen stijl.

V. DALARNA (Dalecarlië).

Routes : 1. Van Gothenburg naar Falun, dagtrein in 10 ½ uur, restauratiewagen. Gothenburg-Ludvika, zie route II c ; Juni-Augustus nachttrein met slaapwagens 1e en 2e klasse, 11 uur.

2. Van Stockholm : a) via Ludvika, b) via Krylbo en c) via Gaevle (Gefle), met restauratiewagens op alle routes in de morgentreinen, Stockholm-Falun 6 ½-7 uur, Falun-Raettvik 1 ½ uur.

De hoofdstad van Dalecarlië is Falun, beroemd vanwege haar oude kopermijn. De mijngangen zijn meer dan 30 K.M. lang en het ondergrondsche deel is 1 ½ maal den omvang van de Cheops-pyramide. Ofschoon tegenwoordig van betrekkelijk weinig waarde, heeft deze mijn in vroegere tijden Europa van bijna al wat het van dit metaal noodig had voorzien. Volgens nog bestaan-

de oorkonden is men reeds vóór 1288 met ontginnen begonnen, en de mijnbouwmaatschappij, die thans hoofdzakelijk ijzer, hout, houtpulp en papier vervaardigt, is waarschijnlijk de oudste maatschappij, die ter wereld bestaat. Het zeer fraaie museum van de mijnbouwmaatschappij, met historische gegevens omtrent de mijn en in het algemeen omtrent de Zweedsche mijn- en metaalbewerking, is eene zeer merkwaardige instelling en eenig in haar soort. Tevens treft men daar eene rijke verzameling van munten aan, waaronder het grootste muntstuk der wereld. Deze provincie is wijd en zijd beroemd om de schoonheid van het landschap en bovendien om hare stoere bevolking, die nog vele gebruiken harer voorvaderen in eere heeft. De oude boerenkleederdrachten in deze streek, welke in ieder kerspel verschillen, zijn zeer kleurenrijk en kleeden gewoonlijk goed. De meest bekende toeristplaats is Raettvik aan het Siljan-meer, het « Oog van Dalecarlië », beroemd om haar schoonheid in de steeds wisselende zomerverlichting. Hier zijn zeer goede hotels, terwijl uitstapjes naar plaatsjes als Traellberg, met een prachtig uitzicht op het Siljanmeer, en Leksand gemaakt kunnen worden. Voor degenen, die het plan mochten hebben deze streek te bezoeken, verdient het aanbeveling Longfellow's « Rural Life in Sweden » te lezen, ofschoon in latere jaren vele oude gebruiken verdwenen zijn. Bij deze bevolking is de huisindustrie zeer ontwikkeld.

Jonge meisjes uit Leksand (Dalecarlië).

Iemand, die iets van het eigenaardige Zweedsche landschap wenscht te zien, en die de geschiedenis en de gedenkteekenen des lands en zijner oudste bevolking wenscht te bestudeeren, late niet na een bezoek aan Delecarlië te brengen. Hier bevinden zich ook de grootste staalwerken des lands (Domnarvet) en de grootste papierfabrieken in Europa (Kvarnsveden).

VI. STOCKHOLM-ARE-STORLIEN

(--Drontheim, Noorwegen).

Nachtsneltrein met slaapwagens Stockholm-Ostersund, 1e, 2e en 3e klasse. Doorgaande wagens 2e en 3e klasse Stockholm-Are-Storlien-Drontheim. Stockholm-Ostersund 13 ½ uur, Stockholm-Are 15 uur, Stockholm-Drontheim 25 uur.

Nadat men met lange tusschenpoozen aan stations op deze lijn voorbij is gekomen, waarvandaan zijlijnen naar de groote

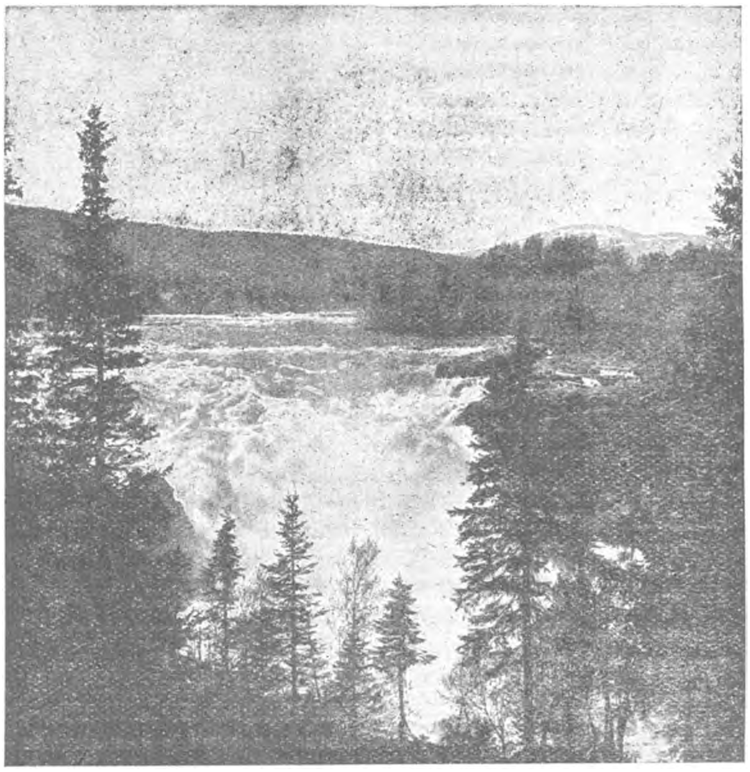

De Rista-Watervallen (Jaemtland).

houthavens aan de Bothnische Golf gaan, bereikt men langzamerhand een typisch Noord-Skandinavische streek, met groote uitgestrekte bosschen, bergketens, meren en bruisende rivieren. Van Braecke loopt de lijn naar Jaemtland in westelijke richting, terwijl die naar Lapland verder noordwaarts gaat.

Ostersund is een aardig klein plaatsje, tevens hoofdstad van de provincie Jaemtland. Het is zeer schoon gelegen aan het Storsjön-meer. Wegens de zuivere en versterkende lucht, rijk aan ozon, worden de plaatsen in deze provincie zeer geroemd. De meest bekende is Are, dat tevens een belangrijk wintersport-centrum is. Het heeft verschillende uitmuntende toeristhotels, en is druk bezocht, zoowel 's winters als 's zomers. Rondom en op het uitgestrekte Areskutan-gebergte (4,620 voet), aan welks voet dit herstellings- en sport-centrum gelegen is, kunnen heerlijke tochten gemaakt worden.

Verder westwaarts bereikt men een werkelijke bergstreek, met trotsche bergketens en geringen plantengroei. Storlien is het grensstation op den weg naar Noorwegen, het is een gedurende den zomer druk bezocht herstellingsoord. Van hieruit kunnen tochten naar de bergen ondernomen worden, waarvan de meest bekende de met sneeuw bedekte Syltopparna (6,000 voet) is. 's Winters is dit het einddoel voor skiloopers, voor welke deze landstreek buitengewoon geeigend is.

Jaemtland wordt het land van de watervallen genoemd. De meest beroemde is de prachtige Taennforsen in de nabijheid van Are ; de Handöl-watervallen, iets meer oostelijk, zijn eveneens buitengewoon mooi.

Nomadische Laplanders leven met hun rendieren in Jaemtland. Ook hebben vele Laplanders zich in deze streek metterwoon gevestigd.

(Wordt vervolgd).

REGELING VAN HET VERVOER EN HET VERKEER

Tusschen de nieuwe verordeningen die in gebruik komen, vermeldt art. 5 van het algemeen reglement de verplichting voor iederen bestuurder van een motorvoertuig een getuigschrift bij zich te hebben, waarin een geneesheer den drager vrij verklaart van de gebreken in bedoeld artikel aangehaald.

Aldus wordt aan eenoogigen, hardhoorenden, zekere verminkten en zieken bepaald het recht ontzegd voortaan een motorvoertuig te besturen.

Volgens de Ministerieële inlichtingen desaangaande aan de HH. Gouverneurs verschaft, zal ieder geneesheer voorzien van een in België door de wet erkend diploma zulke bewijzen, welker geldigheidsduur onbeperkt is, mogen afleveren.

De Minister nam volgend model van getuigschrift aan, dat volgens de wet op het zegel, van een plakzegel van 75 cm. moet voorzien zijn. De regeering stelt door bemiddeling der Medicale Commissies deze formulieren ter beschikking der geneesheeren.

Date de l'examen
Datum van het onderzoek

Timbre adhésif 75 cent. | 75 cent. Plakzegel

Signature du médecin
Handteekening des dokters

CERTIFICAT — GETUIGSCHRIFT

Le soussigné ....
De ondergeteekende

docteur en médecine, établi à.......................... rue ....
dokter in geneeskunde, verblijvend te *straat,*

No........., certifie que l'examen médical, auquel M ....
Nr ...., verklaart dat bij het geneeskundig onderzoek, waaraan M

résidant à .... rue ...., No ....,
wonende te , *straat, nr* ,

a été soumis en exécution de l'art. 5 du règlement général sur la police du roulage et de la circulation (A. R.
heden, ingevolge art. 5 van het algemeen reglement op de politie van het vervoer en het verkeer (K. B.

du 1er novembre 1924), n'a décélé aucune des tares signalées par cet article.
van 1ste November 1924) werd onderworpen, geen enkel der door dit artikel vermelde gebreken is ontdekt.

.... le .... 192 .
den *192* .

Signature du médecin,
Handteekening van den dokter,

BOEKBESPREKING

Algemeene Atlas voor België.

Bij den uitgever J. B. Wolters te Groningen, Nederland, is verschenen « Algemeene Atlas voor België » in 175 gekleurde platen en cartons. Deze atlas, zeer degelijk (als alles bij Wolters) van uitvoering, werd uitgegeven door J. Verschueren, S. J., leeraar aan het O. L. Vrouwe-college te Antwerpen, met medewerking van Dr. H. Balieus en L. Heylen. Het formaat dezer uitgave is aanzienlijk grooter dan dat van de bekende Roland-schoolatlas. Deze atlas van Verschueren zal niet alleen den student maar ook den toerist van groot nut kunnen zijn. Over 71 bladzijden zijn in gekleurde kaart gebracht: het Heelal, de Aarde, Europa, België — breedvoerig per provincie behandeld —, de overige landen van Europa, de vreemde werelddeelen. Practisch, vooral voor toeristen, zijn de platte gronden van al de hoofdplaatsen van België en van al de hoofdsteden van Europa welke ons toelaten dat wij ons gemakkelijk oriënteeren en merkwaardige monumenten terugvinden. Gaarne zouden wij verder over het vele interessante in deze atlas uitweiden indien we over 100 t. h. kolom meer beschikten. Zeggen wij nog, dat deze uitgave betrekkelijk goedkoop is: fr. 18.— ingenaaid en fr. 22.— stevig gecartonneerd.

Nieuwe Algemeene Landkaart van België en van het Groot-Hertogdom Luxemburg.

Niet minder aanbevelenswaard is deze kaart uitgegeven door René Doseray en verschenen bij J. Lebèque en Cie, Brussel.

Deze geheel herziene en verbeterde kaart, schaal 1/240.000, gekleurd, beslaat een blad van 1m10 × 1m50; benevens de aanduiding der grenzen van Provinciën en Arrondissementen; spoorwegen en Buurtspoorwegen, openbare wegen, kanalen, waterloopen, steden, gemeenten en gehuchten vinden wij er een naamlijst op van alle barema der afstanden tusschen de bijzonderste steden. — Dit is materiaal hetwelk in menig bureel gewis ontbreekt en waarvan sommige reisgezelschappen groot nut kunnen hebben.

W. H. Idzerda, Handboekje der Praktische Fotografie (3de geheel herziene veel vermeerderde en omgewerkte druk) met 456 afbeeldingen) fl. 2.75.

W. H. Idzerda, Stereo-opnamen voor iedereen, fl. 1.50.
Uitg der Mij voor Goede en Goedkoope Lectuur Wereldbibliotheek — Amsterdam.

Idzerda's naam alleen heeft reeds voor den fotograaf een goeden klank. Welke amateur ging niet bij hem te rade toen hij de eerste wankelende schreden waagde op het pad der fotografie? En het verwondert ons geenszins dat de Wereldbibliotheek zoo pas het 13e tot 18e duizendtal in het licht zond van zijn vermaard «Handboekje der Practische Fotografie», dat grondig omgewerkt en aangevuld, geroepen is om binnen zeer korten tijd te worden uitverkocht. We kunnen de Vlaamsche Toeristen, die immers bijna allen amateur-fotografen zijn dit degelijk boekje warm aanbevelen. Het is trouwens niet bijzonder duur. Slechts fl. 2.75 — tegen de héél gunstige guldenberekening van de Wereldbibliotheek, nl. frs. 5.50, — dus ongeveer frs. 15.— voor een boek van 372 blz., rijk geïllustreerd en in handig formaat.

Bij dezelfde uitgevers verscheen eveneens van Idzerda, het meer bizondere werkje «Stereo-opnamen voor iedereen» dat om het eigenaardige van het procédé zelf — en het resultaat: het plastisch-zien, ook vele toeristen belang zal inboezemen. Geeft niet de stereo de bijna volkomen illusie van het eens geziene landschapsbeeld? Het boekje is trouwens, om zijn geringen prijs, in ieders bereik.

KONINKLIJK BESLUIT

ALBERT, KONING DER BELGEN,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, HEIL.

Gezien de wet van 1 Oogst 1899 gewijzigd door deze van 1 Oogst 1924, op de regeling van het verkeer ;

Herzien Ons besluit van 1 November 1924 houden algemeen reglement van de regeling van het vervoer en het verkeer ;

Overwegend dat het wenschelijk is uitstel te verleenen zoodat de eigenaars van voertuigen gelegenheid hebben om deze aan de nieuwe verordeningen aan te passen ;

Op voorstel van Onzen Minister van Landbouw en Openbare Werken,

WIJ HEBBEN BESLOTEN EN WIJ BESLUITEN :

ARTIKEL EEN. — De tijdruimte bepaald door artikel 53 van Ons bedoeld besluit van 1 November 1924, voor het in werking treden van dit reglement wordt verlengd tot 1 Juni 1925.

ART. 2. — Onze Minister van Landbouw en Openbare Werken wordt met de uitvoering van dit besluit belast.

Gegeven te Brussel, den 31 Jan. 1925.

VERKEER

BRUSSEL. — De Mij Buurtspoorwegen hebben de vergunning bekomen voor een Autobuslijn van de Jourdanplaats, via Audergem, Jezus Eik naar Overijssche.

VERBETERING

In het vorige nr is bij het artikel « **Bachvereeniging** » vermeld dat het adres van den Dirigent Jan Ceulemans, Consciencestraat is. Dit moet zijn Jordaanstraat 7, Antwerpen.

ORGANISATIEFONDS

Mercator en Fietsclub Antwerpen	50 fr.
Lampaert Walter, Gent	50 fr.

VAN HET SEKRETARIAAT

Ledenaangroei. — Van 15 tot 31 Januari traden 537 leden toe. Voor de maand Januari 971+537=1508. Dit resultaat mogen wij voorzeker schitterend noemen. Nog nooit mochten wij een zoo hoog cijfer gedurende éene maand boeken. Propagandisten, dit strekt U tot eer !

«»

Niet regelmatig ontvangen van « De Toerist ». — Er kwamen ons gedurende de maand heel wat klachten toe van leden die het blad niet regelmatig ontvangen. Wij drukken er nogmaals op, dat die personen eerst en vooral een klacht hoeven in te dienen bij het hoofdpostbureel der omschrijving. Eerst wanneer dit heelemaal niet helpt (en dit helpt gewoonlijk wel) kan het sekretariaat verwittigd worden.

«»

Adresverandering. — Steeds verandering van adres mededeelen aan het secretariaat maar ook aan het Postbureel !

«»

Stortingen. — Bij het overmaken van geld per postwissel of per postcheck op onze rekening nr. 93627 wordt men dringend verzocht steeds op de strook mede te deelen **waarvoor het bedrag bestemd is.** Een korte aanduiding voorkomt tijdverlies en misverstand.

«»

Dankbetuiging. — Aan al de leden die onzen oproep beantwoorden en ons oude nummers van « De Toerist » lieten geworden betuigen wij hierbij onzen besten dank.

«»

Jaarboek 1925 — Advertenties. — De leden die zouden wenschen in het « Jaarboek van 1925 » een aankondiging te plaatsen, verzoeken wij dringend ons zoohaast mogelijk te verwittigen. Het Jaarboek 1925 zal merkelijk interessanter en uitgebreider zijn dan het vorige, de oplage merkelijk grooter .

«»

Aan de afgevaardigden. — Plakbrieven voor het aankondigen der voordrachten zijn ter beschikking van de afgevaardigden aan den voordeeligen prijs van fr. 5.— de 10. Kleur : zwart op geel. Formaat 0,60×0,40 m.

«»

Enkele onzer afgevaardigden hebben voldaan aan den wensch uitgedrukt in den jongsten omzendbrief (VI). Zij zonden ons zakelijke verslagen over hun werking.

Mogen wij de achterblijvers verzoeken zoohaast mogelijk hetzelfde te doen.

«»

Wij dringen er nogmaals op aan dat de afgevaardigden tijdig **al hun mededeelingen zouden inzenden voor het blad. Deze gegevens zijn ons onontbeerlijk voor het opmaken van statistieken over de werking van den bond. Deze statistieken, die voorgelegd worden aan de openbare besturen, zijn van het grootste belang tot het bekomen van toelagen en anderszins.**

GEMENGD

Schending van het « Te Boelaarpark ». — Van verscheidene onzer leden kwamen ons klachten toe omtrent het wegrukken der mooiste boomen uit het « Te Boelaarpark » (Borgerhout). Uit een door ons ter plaatse ingesteld onderzoek blijkt dat deze klachten niet ongegrond zijn ! Groote, oude boomen worden onmeedoogend neergekapt. Plaatsgebrek laat ons niet toe verder uit te wijden. In het volgend nummer zullen we deze kwestie uitvoeriger behandelen.

«»

De omgeving van Antwerpen. Grootsche plannen. — Onder dezen titel verscheen in « Het Laatste Nieuws » van 30 Jan. l.l. een zeer interessant artikel over plannen met betrekking tot het aanleggen van een breede laan welke zal beginnen bij den Kleinen Barreel (Merksem) en loopen door de landgoederen Vriesdonck en Ballet-Latour om uit te komen aan het wedstrijdplein van Hoogboom om verder voltooid te worden tot aan de Golfclub van Kapellenbosch. Nadat steller sommige hiermede in verband houdende kwesties besproken heeft sluit hij als volgt : « ......En laat ons tevens ook den wensch uitdrukken dat de liefhebbers van uitstappen te voet of per fiets niet alleen zullen kunnen gebruik maken van de groote hoofdlanen maar tevens ook van vele binnenwegen, die de bekoorlijkheid en de grilligheid uitmaken van het landelijke schoon, want tegenwoordig sluiten vele eigenaars niet alleen hun eigendom af, maar ook de aanpalende wegen, waartoe zij niet het minste recht hebben, zoogezegd om het te beveiligen tegen de roof- en vernielzucht van vele wandelaars. Die rechtsmiskenning hebben we kunnen vaststellen te Kappellenbosch, te Heide en zelfs op de Kalmpthoutsche Heide ! Aan de overheden, de Vereeniging tot behoud van Natuur- en Stedeschoon en vooral aan **den Vlaamschen Toeristenbond,** een oog in het zeil te houden ! »

Wij verzoeken allen, zoowel leden als niet-leden ons wel op de hoogte te willen houden van vergrijpen als hiervoren bedoeld ! Wij verzekeren onmiddellijk, ernstig onderzoek ! Het hoort inderdaad tot het program van den V.T.B. in zulke gevallen een scherp oog in 't zeil te houden ! **Wij verzoeken evenwel onze eventueele briefwisselaars, dringend, slechts dàn beklag te doen wanneer ze er onder alle opzichten van overtuigd zijn, dat door hen aangeklaagde vergrijpen wezenlijk het recht van het algemeen aantasten ! Ook stellen wij er prijs op dat mededeelingen in dezen aard zoo volledig mogelijk gedaan worden.**

INHOUD

Naar Normandië	blz. 45
Hofstade, bij Aalst	» 46
Wat V.T.B. in 1925 brengt	» 47
Karnaval te Binche	» 48
Vacantiedagen in Engadin	» 50
Reizen in Zweden	» 52
Regeling van het vervoer en verkeer . .	» 57
Koninklijk Besluit	» 57
Boekbespreking	» 58
Van het Secretariaat	» 59
Gemengd	» 59
Uitstappen	» 60
Verminderingen en Hotels	» 60

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

AALST. — DINSDAG 10 MAART : Om 7.30 u. in de Belfortzaal voordracht over « Hongarije » door den Zeer Eerwaarden Heer Dr. Floris Prims. Deze voordracht wordt ingericht door het « Verbond der Vlaamsche Kringen » waarbij onze V.T.B. afdeeling aangesloten is. V.T.B.ers uit den omtrek worden ook vriendelijk uitgenoodigd.

ANTWERPEN. — WOENSDAG 18 FEBRUARI : Vertooning in den « Poesje » om 8 u. Kaarten af te halen op het sekretariaat, Dambruggestraat 116. Voor leden 1 fr. ; voor niet-leden 1,25 fr. Deze vertooning is wellicht dit jaar de laatste.

VRIJDAG 27 FEBRUARI : Vierde wintervoordracht. De zeer gewaardeerde letterkundige en kunstkenner, Meester Jozef Muls zal om 8 u., in de feestzaal der Jongensnormaalschool, Quellinstraat, een voordracht houden met lichtbeelden over « **Moskou** ». We vestigen de aandacht onzer leden op deze belangwekkende spreekbeurt. Toegang kosteloos.

FIETSCLUB : Binnen afzienbaren tijd worden de fietsuitstappen hernomen. Ze zullen plaats hebben volgens een bepaald reglement : Vertrek om 8 u. 's morgens ; terug in Antwerpen vóór de duisternis ; eten om 12 en 17 u. Rust : elk uur 10 minuten, een volledig uur per maaltijd ; snelheid : 12 Km. per uur. — De dames en heeren, leden van V.T.B., kunnen zich als lid voor de fietsafdeeling, zonder supplement-bijdrage of andere onkosten, aanmelden op het sekretariaat of in het lokaal « De Worstenpan », Turnhoutschebaan 7, Borgerhout (ook schriftelijk).

BRUGGE. — ZONDAG 8 MAART : Om 7,30 u. in het Pension St Christophe houdt de heer Herman Bossier een voordracht, opgeluisterd met een reeks prachtige lichtbeelden, over « Het Berner Oberland ». De toegang is kosteloos.

BRUSSEL. — OP ZATERDAG 21 FEBRUARI : Bezoek aan de drukkerij van het « Laatste Nieuws » Samenkomst te 7 ½ u. in het « Vlaamsch Huis », Groote Markt, 16, of te 7 3/4 uur nabij het « Hotel Continental », de Brouckereplein.

GENT. — ZONDAG 1 MAART : 9e Groepsreis naar Antwerpen. In den voormiddag bestijging van O.L.Vr.toren en bezichtiging van het klokkenspel onder de leiding van den Hr De Bruyne. In den namiddag bijwoning der vertooning in de Kon. Vl. Opera. Vertrek uit Gent (Dampoort) om 8,30 u. ; terug te Gent om 20.25 u. Deelnemingsprijs (voor trein, middagmaal, toegang schouwburg) : voor leden 19,75 fr. ; voor niet-leden 22,25 fr. Houders van vrijkaarten of abonnementen betalen respectievelijk 10 fr. en 11,75 fr. Toetredingen tot 24 Febr. ten huize van den afgevaardigde Hr. H. Gijselinck, Begijnhoflaan 31.

5 OF 7 MAART. : Voordracht met lichtbeelden door den Heer E. J. De Groote over « De Bouw van Transatlantiekers en de veiligheid der passagiers ».

ZONDAG 8 MAART : Bezoek aan de hoofdkerk van St. Baafs, onder leiding van den Hr De Tracy

KAPPELLEN. — MAANDAG 16 FEBRUARI : Om 8 u. in het « Vlaamsch Huis » voordracht met lichtbeelden over « Zeeland » door den HeerA. Hans, letterkundige.

LEUVEN. — ZONDAG 22 FEBRUARI : Tweede uitstap naar Antwerpen.

Voormiddag : Er worden twee groepen gevormd. **De eerste** bezoekt het tooneel en de machinatie van den Opera, daarna middagmaal en vervolgens bezoek aan het Begijnhof en een paar oude godshuizen. **De tweede** brengt een bezoek aan het museum Plantin-Moretus, onder deskundige leiding, daarna middagmaal. (Het middagmaal wordt genomen in de « Burgersspijszaal » St. Jansplaats 29).

Namiddag : Om 2,30 u. opvoering in de Kon. Vl. Opera van « Herbergprinses », van Jan Blockx. Na de vertooning gezellig samenzijn. — Vertrek uit Leuven om 8,45 u. ; Terug te Leuven om 21,59 u. Bij genoegzame deelneming vertrekt er een tweede groep uit Antwerpen om 22,54, aankomst te Leuven om 1,05 u. De inschrijvingslijst wordt gesloten op 15 dezer.

MECHELEN. — OP ZONDAG 22 FEBRUARI : Uitstap naar Antwerpen (zie Leuven). Vertrek uit Mechelen om 9,13 u. De leden die enkel de vertooning in den Opera wenschen bij te wonen en dus in den voormiddag het bezoek aan de stad niet meemaken, komen samen vóór den Vlaamschen Opera om 2,15 u. De inschrijvingslijst werd gesloten op 14 dezer.

WOENSDAG 25 FEBRUARI : 3e Voordracht met lichtbeelden. De Heer Aug. De Rees zal handelen over « Schilderachtig Mechelen ». Toegang vrij voor iedereen. De leden worden verzocht hun lidkaart mede te brengen. Degenen die nog niet in het bezit hunner lidkaart zouden zijn kunnen deze bekomen voor de voordracht.

IN VOORUITZICHT : 1° Lichtbeeldenavond. De mooiste foto's van de meest typische hoekjes van oud Mechelen opgenomen door Kunstfotograaf De Cock van Antwerpen. 2° Voordracht met lichtbeelden over Italië.

RIJKEVORSEL. — EINDE FEBRUARI : Vijfde wintervoordracht met lichtbeelden. Mevrouw Pil-Van Gastel zal spreken over Noord-Amerika. Dag en uur worden per kaart medegedeeld.

TISSELT. — ZONDAG 15 FEBRUARI : Om 4,30 u. voordracht met prachtige lichtbeelden over Congo door den hr Sieben bij de Wwe De Wit, Hoogstraat.

VERMINDERINGEN

ANTWERPEN : Victor Boyens, Stanleystr. 15, 5 °/° op de Radiotoestellen door zijn bemiddeling aangekocht.

DENDERMONDE : P. Moens, Brusselstr., 25 °/° op de reeks postkaarten « Het verwoeste Dendermonde », 1 fr. in plaats van 1,25 fr. Met 12 genomen 0.75 fr. in plaats van 1,25 fr.

MOERBEKE (Waas) : Firma Th. Van Moorhem-De Clercq, Opperstr. 42, 5 °/° op Fonograafplaten, hangklokken en zakuurwerken.

MONTZEN : Firma Franzen & Cie, Internationaal Vervoer- en Tolagentschap, 5 °/° op al haar tarieven voor vervoer en tolformaliteiten ter grens-

RIJKEVORSEL : De sigarenfabriek « De Ster », 5 °/°.

St. NIKLAAS : De Meirsman, Kleine Laan 4, Sigaren en sigarillos « Vieux-Bruxelles », 5 °/°.

HOTELS

Hotel du Limbourg — Restaurant Joseph, St. Lazarusstr. 72, Brussel :

Kamer : voor meerdere personen : 15 tot 40 fr. ; voor 1 persoon : 10 tot 25 fr.

Ontbijt : 1.75 fr.

Middagmaal : 2.75 fr. tot 6 fr.

Avondmaal : 2.75 fr. tot 6 fr.

Bijzondere voorwaarden voor toeristengroepen.5°/°

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND. p. j. Fr. 7.50 BUITENLAND. » » 12.50 LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 5 **1 Maart 1925**

HOF TE BOELAERE.

VOOR ONZE BOOMEN

Het domein « Te Boulaerhof », gelegen onder de gemeente Deurne, met een oppervlakte van ongeveer 15 H.A., werd op 4 Oktober 1912 door de gemeente Borgerhout aangekocht om het in te richten als openbaar park. Deze koop werd gesloten voor de som van nagenoeg 2 miljoen.

Eertijds een groote hoeve, werd deze naar de wijk « Boulaer » aldaar geheeten. Van dezen naam wordt reeds gewag gemaakt in 1542 toen « Te Boulaer », als landgoed ingericht, vernield werd door den beruchten Marten van Rossum. Het kasteel ging door de eeuwen heen over in handen van verschillende rijke en adelijke families, tot het gelukkig gered werd uit de handen van de verwoede en niets ontziende grond-speculanten, die sinds eenige jaren zoo verschrikkelijk huishouden rond Antwerpen en dit dikwerf ten koste van mooie hoven en parken.

Ziehier hoe de heer Crahay, Algemeen Opziener van Water en Bosschen, in 1911 den lof zingt van « Te Boulaer »:

» Dit eigendom, uiterst goed onderhou- » den, levendiger en aangenamer van aan- » blik dan wel het kasteel « Boeckenberg » » (oud-adelijk goed in den omtrek), maakt » door zijn uitgestrektheid, zijn lachende » woning en zijn ongeëvenaarde boomen- » schat, een echt prinselijk verblijf uit.

» Reusachtige cederboomen, in grooten ge- » tale aanwezig; eenig-mooie beuken-dreven; » een laan van indrukwekkende Amerikaan- » sche eiken; allerlei soorten struikgewas; » dit alles nog vol groeikracht en leven, om- » glanst dit park met een eigen stempel van » grootschheid en rijkdom. De «Sterredreef» » vormt een zeldzame eigenaardigheid, waar- » van de weerga verre te zoeken is: 64 majes- » tatisch ten hemel opschietende beuken, ver- » deeld over vier dreven, bereiken 10, 12 tot » 14 meter stamlengte, prijken met spichtige » kruinen en een omtrek van 1.60m. tot 3.65 » m., 18 boomen hebben meer dan 3 meter » omtrek en hun gezond en levenskrachtig » uiterlijk laat voor hen nog een lange be- » staansperiode voorzien, indien de brutale » materiëele speculatiegeest van de menschen » deze ontroerende natuur-monumenten van » schoonheid niet vroegtijdig verzaagt tot » planken en brandhout! 8 allerprachtigste » ceders van den Libanon, midden in de gras- » perken geplant, trekken dadelijk de aan- » dacht door hun groote afmetingen, hun » veruit strekkende horizontale vertakkingen » en hun eigenaardige kruin. Zij hebben van » 2 tot 3.30 m. omtrek en zijn buiten allen » twijfel meer dan 100 jaar oud. Ameri- » kaansche notelaars (juglans nigra), waar- » van het hout zóó kostbaar is, verdienen » eveneens de aandacht. Eenige exemplaren, » nog verre van volgroeid en door mij geme- » ten, hadden van 2.50 tot 2.85 m. omtrek. » Tulpeboomen met meer dan 2 meter om- » trek, een Amerikaansche Copalm (liqui- » dambar styraciflua), een vernisboom (hoort » thuis in Japan), mooie sierlijke trompet- » boomen (Catalpa bignonioides) zijn als » zoovele glanspunten uit dit overheerlijk » zomerverblijf.

» De waarde van dit uitgestrekt bezit is » niet te schatten, indien men « Te Boelaer- » hof » beschouwt onder oogpunt van be- » lang, dat het oplevert op schoonheidsge- » bied, op gebied van zeldzaamheid en ver- » scheidenheid der daar aanwezige boomsoor- » ten ».

Tot daar het verslag van den heer Crahay.

Het schijnt nochtans dat niet alle menschen van dezelfde gedachte zijn! In Oogst 1914 werd het domein, toen reeds als openbaar park ingericht, door de militaire overheid omgeschapen in een vee-standplaats. Deze heeren houden er ten allen tijde een uitzonderlijke manier op na wat het beschermen van natuur- en stedeschoon betreft! Struikgewas, al het gebladerte der boomen binnen het bereik der dieren, zelfs de schors van de stammen en de bovengrondsche wortels werden door het vee afgevreten! De louter materieële schade in enkele dagen toegebracht wordt geraamd op fr. 122.000.—.

Nu weer bereiken ons van verschillende zijden klachten en inlichtingen over onzinnig en onmeedoogend kappen van boomen.

Uit een ter plaatse zelf ingesteld onderzoek blijkt het werkelijk, dat het hoog tijd wordt een einde te stellen aan dit vandalisme! Wanneer gaat men toch begrijpen dat de boomen zeer goede vrienden van den mensch zijn.

Over deze kwestie binnenkort meer!

W. H.

HEIST - DUINBERGEN

HEIST.

Veel kwaad werd in de laatste jaren over deze badplaats verteld: het rook er te zeer naar visch, ook lag de badplaats niet meer tegenover de stad. Zeker is het dat, — enkele jaren geleden — de lucht er niet al te zuiver was; dit kwaad bestaat evenwel niet meer — men kan thans te Heist van de heerlijkste zeelucht genieten. Dat de gezondheidstoestand weinig te wenschen overlaat in deze plaats wordt gestaafd door het feit, dat in 1923 de overlijdens- en geboortecijfers respectievelijk waren : 54 en 166!

Wat het zich verschuiven der badplaats betreft: menschen die nu eenmaal aan zee vertoeven en in wier bedoeling het ligt den godganschen dag te wandelen en te slenteren mogen toch niet opzien tegen een stapje van 3, 4 minuten. — De nieuwe badplaats hoort trouwens tot de beste van ons Noordzeestrand. Bij de hoogste vloed beschikt men over tenminste 60 tot 80 meter breedte alwaar oud en jong zich heerlijk en gerust kan vermaken. Bij lage tij kan men zich op het fijne zand tegenover de stad gemakkelijk neervleien en zich koesteren in de warme zon.

Het nieuwe Stadhuis van Heist a/Zee.

Het heet dat bedoelde verplaatsing van het strand oorzaak vindt in een verandering van koers van het water, teweeggebracht door het bouwen van een bijna drie kilometer langen zeemuur te Zeebrugge. Eerlang zal het gemeentebestuur van Heist een « pier » laten bouwen en zoodoende trachten de badplaats op haar oud erf terug te brengen.

Monument voor de gesneuvelden

Tegenover het nadeel der verschuiving biedt het stadje ons menig voordeel : Men vindt er de gerieflijkste, goedkoopste en prachtigste hotels nevens de gezelligste «pensions de famille ». Bij avond kan de hier en daar klinkende orkestmuziek zoo eigenaardig aandoen! En midden op den kilometer langen dijk prijkt het machtige « Royal Casino », alwaar men ook de bureelen van het gemeentebestuur heeft ondergebracht. — Langs de kust, op de Iweinsplaats, werd een overdekte wandelweg aangebracht welke de bezoekers tegen de zonnestralen of bij ruw weer beschutten kan.

Tegenover de huidige badplaats werd een nieuwe wijk aangelegd met « square », waar reeds een paar hotels en enkele villa's oprijzen. Niet veel verder ligt

DUINBERGEN.

Duinbergen ligt op een kwartuurs van Heist. Men bereikt dit aristocratisch gehucht gemakkelijk langs een prachtige, breede baan gelijkloopend met de zee. Of men kan ook de menigvuldige, eigenaardige, kronkelende wegeltjes nemen, wegeltjes door het dicht met knoestige, soms uitgeholde wilgentronken bewassen boschje, — langs de tennisvelden van Heist en het lief gelegen Potinière. Van hier heeft men een tooverachtig gezicht op de rustige Vlaamsche vlakten en het gehucht met zijne villa's, meest alle op kruinen of hellingen van de duinen gelegen. Duinbergen is een der jongste badplaatsen van ons strand. In 1900 werd met het bouwen van de 1ste villa « Las Chardons » begonnen. Spoedig werden er andere bijge-

bouwd en thans heeft men er een geheel hetwelk stilaan begint te tellen. Duinbergen is fraai en de villa's zijn niet van smaak ontbloot. Opvallend is het dat vele dezer woningen een Vlaamsche naam dragen iets wat men elders bij de kust niet vaak aantreft. Het park van Duinbergen is een brok wilde natuur, ongeschonden bewaard. Vlak ervóór, in de diepte, een zestal tennisvelden met casino alwaar, gedurende het seizoen, danspartijtjes en andere feestelijkheden worden ingericht. Duinbergen's strand is breed en uitgestrekt en men geniet er al bij het zien van de blozende gebruinde bengels, vroolijk rondloopend, op ezel of paard, uitgelaten, zich vermakend in het zand of spartelend in de koelende zee.

Sedert enkele jaren is het uitzicht van Duinbergen niet weinig veranderd. Vele villa's werden er bijgebouwd; in 1923 werd de kapel

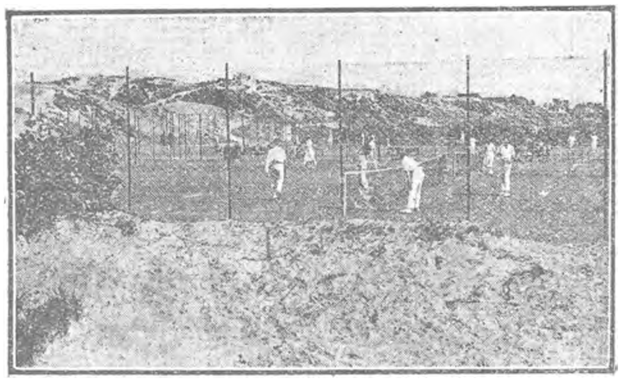

Tennisvelden tusschen Heist en Duinbergen.

merkelijk vergroot; de toeloop van vacantiegasten wordt grooter. Het is best mogelijk dat in het volgend seizoen het nieuwe station achter den steenweg op Knokke er zal zijn. Spijtig is het wel dat daarvoor het eigenaardige en laatste overblijfsel der oude boerendoening, de oude huisjes en de strooien daken zullen moeten verdwijnen. De voornaamste aantrekkelijkheden van Duinbergen blijven evenwel en zullen niet zoo gauw verdwijnen: de zee, de hooge, prachtige duinen, het lieve boschje, de eigenaardige Duitsche versterkingen. Duinbergen en Heist zijn verbonden met Oostende, Blankenberge, Knokke en andere badplaatsen door middel van electrische trams, welke om de 10 minuten in beide richtingen vertrekken. Tevens is het hier een centrum voor aangename uitstapjes: naar « Moeder Siska » — « Lekkerbek » — « 't Zwijn » — de

Boschje tusschen Duinbergen en Heist.

historische muur van Zeebrugge — de batterij Wilhelm II. — Om de week wordt ook een plezierboottochtje ingericht naar Vlissingen en Middelburg (Nederland).

De lidkaart V.T.B. geeft bij de baden eene prijsvermindering.

Wij kunnen deze beschouwing niet eindigen zonder een woordje gezegd te hebben over de werken welke men thans uitvoert en nog uitvoeren zal tusschen Duinbergen en Knokke. De maatschappij « Duinbergen-Knokke Uitbreiding» heeft zich ten doel gesteld deze streek tot een heerlijke badplaats om te vormen, wat alvast Duinbergen ten goede komt. Een nieuwe dijk, 80 meter achter den ouden, zal tegen Paschen van dit jaar voltooid zijn. Reeds heeft bedoelde maatschappij uitgestrekte tennisvelden daar aangelegd en een begin gemaakt met het delven van een overgrooten vijver, verschillende Ha. groot, met het oog op allerhande watersport: roeien, waterpolo, Venetiaansche feesten en zoo meer. De nieuwe Kursaal schijnt prachtig en in 1926 geopend te zullen worden. Moge dit opstel er toe bijdragen dat Heist en Duinbergen meer bezocht worden. *L. Van den Hove.*

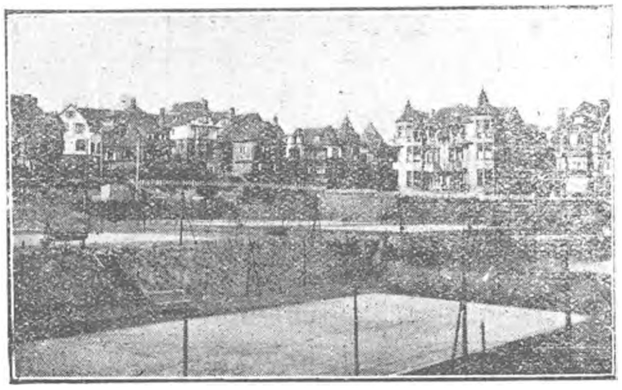

Tennisvelden te Duinbergen a/ Zee.

REIZEN IN ZWEDEN

(Vervolg en slot van blz. 57).

VII. NAAR LAPLAND.

Doorgaande treinen 's avonds van Stockholm naar Boden-Gaellivare-Kiruna-Abisko-Riksgraensen (grens)-Narvik (Noorwegen, met doorloopende slaapwagens 1e, 2e en 3e klasse. Restauratiewagen Långsele-Boden.

Van Boden naar Riksgraensen is de spoorweg geëlectrificeerd. Van Stockholm naar Kiruna 35 ½ uur, naar Abisko 37 ½ uur, naar Narvik 40 ½ uur.

Lapland is de naam van de meest noordelijke provincie van Zweden, grootendeels ten noorden van den poolcirkel gelegen, terwijl de meest noordelijke electrische spoorweg door deze streek loopt. Dit is het land van de machtige gletschers, reusachtige bergmeren, van de hoogste bergketens en grootste watervallen des lands. De berg Kebnekaise is 2,123 meter hoog, het Tornetraesk-meer heeft eene oppervlakte van c. a. 600 K.M2, de Harsprånget-waterval is 74 m. hoog en 2 ½ K.M. lang en de Stora Sjöfallet is 40 m. hoog en 670 m. breed.

Lapland is het land der Middernachtzon : gedurende verscheidene weken in het midden van den zomer gaat de zon niet onder.

Hier is een der rijkste ijzererts-districten der wereld gelegen. Onmetelijke hoeveelheden erts liggen in den schoot der aarde, te Kiruna en Gaellivare kan men er heele bergen van zien. Men heeft berekend, dat alleen de berg Kiirunavaara op eene diepte van 274 m. 240 millioen ton en tot op eene diepte van 1327 m. 1,370 millioen ton van dit erts bevat. Een gedeelte daarvan bevat tot 79 °/° ijzer. Te Porjus heeft de Regeering een groot waterkracht-station laten bouwen, dat op dit oogenblik 80,000 turbine P.K. voor de mijnen, den electrischen spoorweg, enz., levert, terwijl men thans bezig is met eene uitbreiding, waardoor de capaciteit zal worden verdubbeld.

Lapland is ook het vaderland van de nomadische Lappen, die met hun kudden van duizenden rendieren, door hun eigenaardige kleederdracht, bijzondere taal, Mongoolsch uiterlijk, en hun hutten, die op tenten gelijken, een bijzondere bekoring aan dit deel van het land geven. De Lappen, die van oudsher in Lapland hebben rondgezworven, — evenals, doch in kleinere getale, in de provincie Jaemtland —, behooren tot den z.g. Finno-Ugrischen tak van den Mongoolschen volksstam, en zijn een merkwaardig volk. Te zamen maken zij thans echter zelfs nog geen tiende gedeelte van de totale Laplandsche bevolking uit. Het toeristcentrum van Lapland is Abisko(hotel), het Station van de Zweedsche Toeristen-Vereeniging, gelegen aan den hoofdspoorweg en het Torne-traesk-meer. Van hieruit kunnen vele uitstapjes gemaakt worden, zoowel kortere als langere, in de majestueuse bergstreken. Saltoluotka is een ander touriststation. Het is gelegen aan den weg naar Stora Sjöfallet, en wordt bereikt via Gaellivare — Porjus, in welks nabijheid de Harsprånget-waterval ligt. Voor de bergtochten is eene speciale uitrusting noodig, die in deze streken echter steeds te verkrijgen is.

Het voorafgaande moet alleen maar als een schets beschouwd worden van hetgeen Zweden aan karakteristiek bezit, terwijl van de vele bezienswaardigheden slechts enkele zijn genoemd ; toch moge het velen, die nog onbekend zijn met de bekoorlijkheden des lands, ertoe bewegen om bij de eerste beste gelegenheid hunne vacantie in dit land door te brengen. Wij eindigen hier met het aanhalen van een Engelschen schrijver, die zegt :

« Sweden is a country not very well known but most interesting to visit, because of the friendliness of the people and the beauty of the scenery, as well as the many historical associations it possesses ».

EENIGE BIJZONDERHEDEN OVER ZWEDEN.

Ligging en Klimaat. — Zweden beslaat het oostelijke en grootste gedeelte van Skandinavië met een oppervlakte van ongeveer 448,300 K.M.2. Zich uitstrekkende over 14 breedtegraden, is het een van de grootste landen van Europa. De geologische formatie dateert uit de vroegste tijdperken van de wereldgeschiedenis. Ofschoon zoo hoog in

Zweedsche Gymnastiek.

het Noorden gelegen, is het klimaat van Zweden toch gunstig onder den invloed van den golfstroom. Er bestaat ontegenzeggelijk groot verschil tusschen het noorden en het zuiden, doch, de noordsche winters mogen lang en koud zijn, dit wordt vergoed door warme en mooie zomers. Gedurende Juli is de gemiddelde temperatuur te Kiruna, de noordelijkste plaats van Zweden, 54° F ; te Stockholm en Lund (zuid-Zweden) 64,4° F.

De Zomer en de Witte nachten in Zweden. — Hoe noordelijker men gedurende de lente en den zomer komt, des te langer worden de dagen. De langste dagen zijn van 18-28 Juni, waarna zij langzamerhand weder afnemen. Ofschoon de zon, zooals bijv. in z.-Zweden, in het midden van den zomer, gedurende 4 à 5 uren beneden den gezichteinder daalt (in Stockholm bijv., eenige uren korter) zoo blijft het toch in meer of minder mate dag ; dit verschijnsel wordt « Witte Nachten » genaamd. De natuur ligt dan als het ware in een stillen droom, een beeld, zoo tooverachtig schoon, dat het den uit zuidelijker breedtegraden komenden vreemdeling nooit uit het geheugen gaat. In het noorden echter, boven den poolcirkel, gaat de zon in het geheel niet onder. Bij Abisko, bijv., gaat de zon niet onder vanaf begin Juni tot midden Juli.

Het Zweedsche volk telt nu c.a. 6 millicen zielen, en heeft vermoedelijk gedurende minstens 6,000 jaren onafgebroken het land bewoond.

De geschiedenis van Zweden als koninkrijk. — Zweden, als staatseenheid, bestaat ongeveer 1,200 jaar. De vroegste geschiedenis is min of meer samenhangend met die van de andere Skandinavische landen, ofschoon het steeds een geheel voor zich gevormd heeft, terwijl het in den nieuweren tijd gedurende verschillende perioden een belangrijke rol in de Europeesche gebeurtenissen gespeeld heeft. Onder zijn groote koningen dienen in de eerste plaats genoemd te worden : Gustaaf Wasa, eene leidende persoonlijkheid onder de op den voorgrond tredende wereldheerschers ; Gustaaf Adolf, wiens persoonlijkheid en daden in den Dertig-jarigen Oorlog wereld-historisch zijn geworden ; Karel X ; en Karel XII, wiens reusachtige strijd en avontuurlijke en wisselvallige loopbaan de algemeene aandacht hebben getrokken. Uit de tegenwoordige dynastie kan de overleden koning Oscar II genoemd worden, een man met liberale ideeën en van groote litteraire begaafdheid, evenals de tegenwoordig regeerende koning Gustaaf V, geboren in 1858, die het staatsschip met groote standvastigheid gedurende de jongste moeilijke tijden geleid heeft.

De tegenwoordige politieke instellingen des lands hebben zich langzaam en geleidelijk ontwikkeld en geven een beeld van onafhankelijke ontwikkeling van oude wetten en van een vrij regeeringssysteem, hetwelk de Zweden reeds van oudsher bezeten hebben. De weinige buitenlandsche invloeden zijn van Anglo-Saksischen oorsprong, en zijn vooral bemerkbaar bij den parlementairen regeeringsvorm. Het kiesrecht is algemeen en bij de verkiezingen voor den Rijksdag wordt het proportioneele stelsel toegepast. Mannen en vrouwen hebben gelijk stemrecht.

Kunsten en wetenschappen. — Wat het lager en hooger onderwijs aangaat, neemt het land een voorname plaats in. De geringe bevolking, in aanmerking nemende, is hetgeen op wetenschappelijk gebied voortgebracht wordt, hoogst belangrijk. Vermoedelijk in geen ander land is het zoo gebruikelijk als in Zweden, om wetenschappelijk ontwikkelde krachten te plaatsen op zoowel bestuursposten als bij particuliere ondernemingen.

Vele Zweedsche wetenschappelijke na-

men zijn wereldvermaard. Wie heeft niet gehoord van Nobel, den grooten uitvinder van het dynamiet en een industrieel magnaat, die enorme fondsen nagelaten heeft, waaruit jaarlijksche prijzen worden toegekend aan personen, die zich verdienstelijk gemaakt hebben, voor den vrede, of op litterair natuurkundig, scheikundig of geneeskundig gebied.

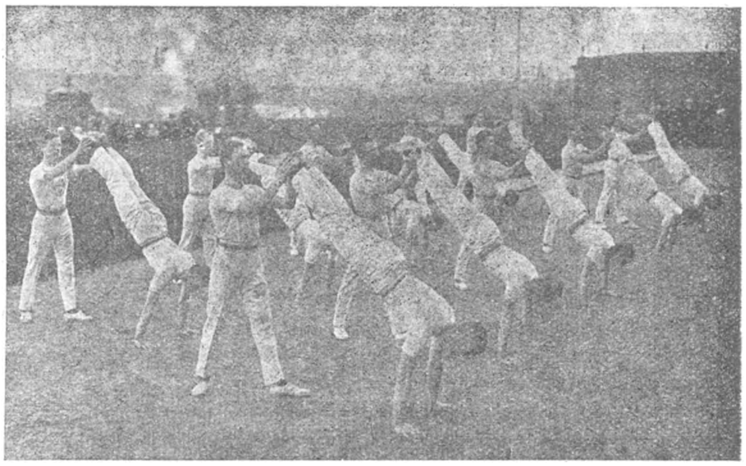

Zweedsche Gymnastiek.

In het bijzonder dienen nog de namen van Zweden genoemd te worden, die een naam verworven hebben op wetenschappelijk gebied of als uitvinder : Swedenborg, Celsius, Linné, Fries, Berzelius, Angström, Retzius, Montelius, Arrhenius, de Geer, Gullstrand, John Ericsson, de Laval, Dalén, e.a. Verder die van Nordenskjöld, André, Hedin, als leiders van geografische expedities.

De Zweedsche litteratuur is in het buitenland minder bekend, daar haar voornaamste rijkdom, haar lyrische poëzie, in de meeste gevallen moeilijk te vertalen is. Van Tegnér zijn nochtans vele gedichten vertaald. De novellen van Frederika Bremer werden destijds veel gelezen, en van de boeken van Selma Lagerlöf zijn in vele talen vertalingen verschenen. Ook August Strindberg is een algemeen bekend schrijver en dramaturg. Ten slotte nog : Verner v. Hiedenstam, dichter en proza-schrijver. Door hem is o.a. geschreven : « Karolinen », vertellingen uit de veldtochten uit den tijd van Karel XII, in meerdere talen vertaald.

Uit de Kunstwereld kunnen slechts enkele namen genoemd worden, en wij beperken ons daarom tot hen, die ook buiten de grenzen van Zweden bekend zijn, n.l. de volgende schilders : Zorn, Liljefors en Carl Larsson, ieder van hen meester op zijn gebied, terwijl in de kunstverzamelingen ook van vele anderen nog waardevolle werken aanwezig zijn. De namen van beroemde Zweedsche zangers en zangeressen zijn in het buitenland algemeen bekend, meer in het bijzonder : Jenny Lind, Christine Nilsson, Sigrid Arnoldson, Nordica. Marie Sundelius, Julia Claussen, en andere.

Natuurlijke Hulpbronnen en industrie. — De voorspoed van Zweden berust op de wouden en ijzerertsgroeven des lands. Wat de belangrijkheid dezer hulpbronnen betreft, heeft de verhouding zich in de laatste jaren vrijwel omgekeerd. Er is een tijd geweest, dat Zweden het grootste gedeelte van het ijzer, dat in de wereld gebruikt werd, leverde ; die tijd behoort echter tot het verleden. Alhoewel de Zweedsche ijzer- en staalproductie zeer is toegenomen, maakt zij nu slechts een klein gedeelte der wereldproductie uit. De beteekenis der onmetelijke dennenwouden is daarentegen belangrijk gestegen. Afgezien van de groote hoeveelheden gezaagd hout, waarvan de verzending naar alle deelen der wereld plaats vindt, hoofdzakelijk naar Engeland wordt een zeer groot gedeelte van de dagbladen en boeken in de wereld op het in dit land bereide Zweedsch papier gedrukt.

Toch bloeit ook de handel in Zweedsch ijzer nog steeds. De zuiverheid en uitstekende kwaliteit van het Zweedsche ijzer en staal is oorzaak van de nog steeds belangrijke navraag. De oude ijzerwerken van vroegere eeuwen zijn tot in alle technische onderdeelen gemoderniseerd, zij liggen echter verspreid, gewoonlijk in de nabijheid van watervallen, bosschen en mijnen, en hunne voortbrengselen worden van daaruit naar de grootste landen der wereld uitgevoerd.

Naast de ijzer- en staal-industrie is een belangrijke machine-industrie ontstaan. Voor de Zweedsche melkontroomers, houtbewerkingsmachines, werktuigmachines, oogstmachines, telefoontoestellen, electrische machines en een groot aantal voortbrengselen uit de ijzerindustrie zijn in het buiten-

land zeer belangrijke afzetgebieden gevonden. Vele voorwerpen zijn gemaakt volgens Zweedsche uitvindingen, bijv. de Lavals en andere melkontroomers. Daléns Agalichten (vuurtorens, lichtbakens, enz.), Ericsoons Telefoontoestellen, de « S. K. F. » en « N.K.A. »-kogellagers, en de electrische machines van de Allmaenna Svenska Elektriska Aktiebolaget (Asea).

Van het grootste belang voor de Zweedsche staatshuishouding zijn de voortbrengselen der zagerijen, houtpulp- en papierfabrieken. De export hiervan bedraagt : c.a. 1 millioen standaard gezaagd hout, c.a. 1 millioen ton houtpulp en over de 300,000 ton papier. De Zweedsche lucifers zijn alom in de wereld bekend.

Nergens vindt de electriciteit op zoo ruime schaal toepassing, zoowel voor industrieële als huishoudelijke doeleinden. De benoodigde stroom wordt uit de watervallen verkregen, en naar de fabrieken, steden ja over het geheele land geleid, zoodat bijv. een groot aantal boerderijen in Midden- en Zuid-Zweden daarmede voorzien worden voor verlichting en voor de bewerking van den bodem.

Glasfabricatie, kunstnijverheid. — Onder de Zweedsche voortbrengselen, die bijzonder aantrekkelijk zijn voor den bezoeker uit vreemde landen, zijn : geslepen en geëtst glas, geëtste metaalwaren, houtsnijartikelen, geweven textielwaren, kant, enz.

De Landbouw. — Deze staat in Zuid-Zweden op een zeer hoog peil en kan met het beste Schotsche of Deensche landbouwbedrijf vergeleken worden.

De Gymnastiek. — De Zweedsche gymnastiek is wel zoo bekend, dat wij haar niet nader behoeven te beschrijven.

De Zomersport. — Zweden is een ideaal land voor allerlei watersport. Slechts weinig menschen zijn er niet in het bezit van een zeil-, roei- of motorboot. Verwonderlijk is dit niet. In de eerste plaats heeft men de lange, van inhammen en baaien voorziene kust, zeer dikwijls begrensd door eilandenarchipels, bestaande uit duizenden grootere of kleinere rotseilandjes, waartusschen buitengewoon schilderachtige waterwegen zich bevinden. Het varen tusschen deze eilandjes met zeiljacht of motorboot is een onvergetelijk genoegen. Voor het varen met motorbooten en canos zijn deze betrekkelijke kalme wateren ideaal en bovendien zijn er vele rivieren, meren en kanalen met hun schoone omgevingen. Zwemmen neemt eén eerste plaats in Zweden in. Wandelen, hardloopen, springen en schieten zijn eveneens zeer geliefde takken van sport, zooals uit de op verschillende internationale wedstrijden verkregen resultaten blijkt. Voetbal is ook zeer geliefd. De Zweedsche Voetbalvereeniging is lid van het Internationale Voetbal-Verbond. Elk jaar worden internationale tenniswedstrijden gehouden. De Koninklijke Automobielclub te Stockholm is eene groote organisatie met eigen clublokaal. Voor nadere bijzonderheden aangaande autotochten in Zweden, wende men zich tot deze club.

De Wintersport. — Vanwege de vele bevroren wateren in Zweden, is schaatsenrijden zeer algemeen, en bijna iedereen kent deze sport. Vooral kunst-schaatsenrijden is zeer geliefd. Het ski-loopen, zonder twijfel de voornaamste en gezondste sport, vervalt in twee groepen : afstand-loopen en het skiloopen in heuvelachtig- of bergachtig terrein, met springen. Iederen winter worden groote wedstrijden op dit gebied gehouden. Op heuvelachtig terrein worden sprongen van 20 à 30 meter en meer gemaakt. Zeilen op schaatsen is een zeer interessante sport, bij gunstigen wind kan eene enorme snelheid bereikt worden. Dit is ook het geval bij het zeilen met ijs-jachten, welke hoofdzakelijk op de bevroren wateren in de buurt van Stockholm uitgeoefend wordt. Skeleton-sleeën is een zuiver Zweedsche sport, toboggaining uiterst geliefd, terwijl bobsleeën eveneens uitgeoefend wordt.

— VERMINDERINGEN —

Belangrijk bericht voor de leden van Nederlandsch Limburg en vooral voor *Maastricht en omstreken:*

Het groote, geheel moderne ingerichte rijwielmagazijn N. V. « De Maas », Groote Straat, 32, te Maastricht, verleent alle leden van V.T.B. (op vertoon der lidkaart) 10 t.h. korting. Dezelfde korting wordt ook gegeven op reparatiewerk.

BRUSSEL: Hoedenmakerij St. Niklaas, A. Van Damme-Van Craenenbroeck, Brabantstraat 105, Brussel (Noord) 7.5 t. h. vermindering.

GENT : *Kinema Select, Wilsonplein :* Dinsdag, Woensdag en Vrijdag (feestdagen uitgezonderd) van 1 Oktober tot 30 April in de namiddagvertooningen en van 1 Mei tot 30 September in de namiddag- en avondvertooningen vermindering voor de leden door *plaatsverhooging.*

Schaarbeek. — Au Corset élégant, Loosen-Van Put, Gallaitstraat 10, 5 t.h. vermindering.

SAVOOYE

(Vervolg en slot van bladz. 23)

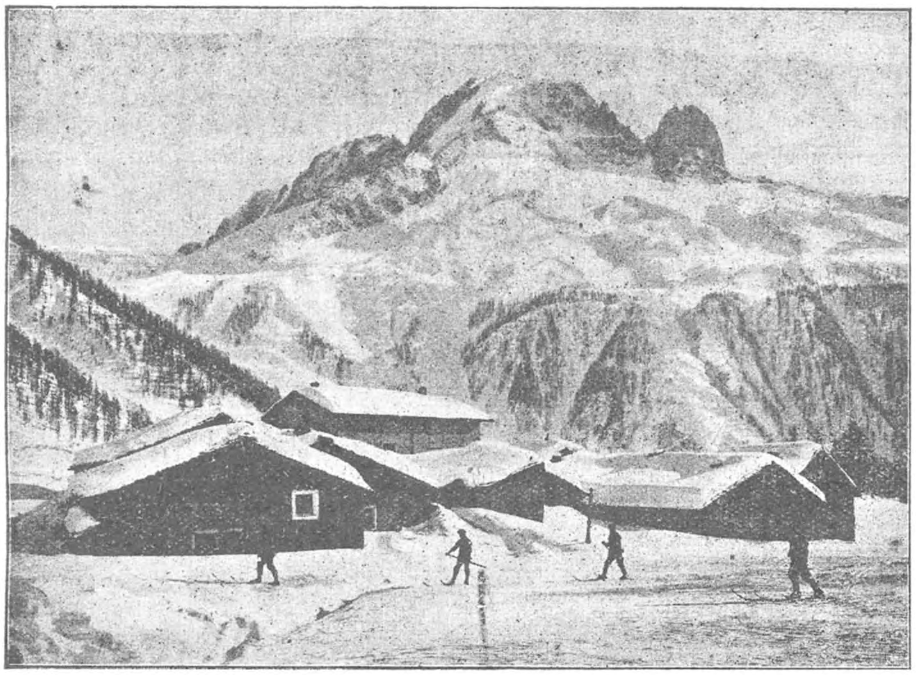

Savoye in den winter : Tréléchant.

ANNECY — KASTEEL MONTROTTIER ENGTEN VAN DE FIER MEER VAN ANNECY.

Reeds vroeg zijn we uit de veeren. We hebben vandaag heel wat te zien. De stad Annecy komt eerst aan de beurt. Ze is de hoofdplaats van het departement « Haute Savoie ». Zeer schilderachtig bij het meer van denzelfden naam gelegen wekt ze onmiddellijk den indruk van het verleden: oude straten, menigvuldige kanalen, een eeuwenoud kasteel, hetwelk het gansche stadsbeeld beheerscht. Het klimaat is te Annecy zeer zacht. Hooge bergen beschermen de stad tegen al te plotse temperatuursveranderingen. Dit is een van de redenen om dewelke Anny door velen als zomerverblijfplaats uitgekozen wordt. Annecy is van leodalen oorsprong ; in de 16e eeuw kreeg ze evenwel slechts eenige beteekenis. De rue Notre Dame, met nog eenige oude boogdoorgangen, leidt naar de kerk « notre Dame de Liesse ». Naast deze kerk zien we een mooien toren uit de 16e eeuw. Vóór «notre Dame de Liesse » een zeer merkwaardige fontein. Zeer schoon is ook de « Promenade du Pâguier » met haar mooie platanen, linden en kastanjeboomen en alwaar ook het gedenkteeken Eugène Sue. Het stadhuis van Annecy met ionische zuilen als gevelversiering heeft een koer waarrond zuilengangen loopen. In het stadhuis is een muzeum van allerhand historisch materiaal ondergebracht : aardewerk, Romeinsche en Burgondische oudheden, munten, wapens, plantaardige voorwerpen, enz. Ten Oosten van het stadhuis verrijst « Saint Maurice », een kerk met bewonderenswaardige glasramen en eenige schilderijen. Het complex oude herstelde gebouwen op een smal eilandje van het kanaal « Thion » is het « Palais de l'Isle » ook «Anciennes Prisons » genoemd. In de rue Jean Jacques Rousseau bezoeken we nog de « Cathédrale », historisch gebouw in gothischen stijl. Er zijn o.m. een paar mooie schilderijen te zien.

Kasteel van Montrottier.

Van Annecy ontbreekt het niet aan moge-

lijkheid om uitstapjes te doen. Een toertje op het meer is klassiek en wordt gewoonlijk 's namiddags ondernomen. We zullen daarom vanmorgen het kasteel van « Montrottier» en de engten van « Fier » bezichtigen. Een autocar van de P. L. M. haalt ons aan het hotel af. We zitten uiterst gemakkelijk, het weder is prachtig, zoodat we ons goed gestemd moeten voelen. We rijden door de schilderachtige dorpjes Crau, Poisy, Moiry en Lovagny en krijgen verrukkelijke uitzichten op bergen, watervallen en eigenaardige door specifieke huisjes omringde kerkjes. De autocar brengt ons tot bij den ingang van het kasteel «Montrottier». Het is 465 M. hoog gelegen en omringd door prachtige hoven. De oudste gedeelten van het kasteel dagteekenen uit de jaren 1300. De gothische bogen welke men bij het binnentreden opmerkt zijn modern.Op de binnenplaats twee torens,de eene «Le pavillon des Religieuses », de andere de « Grande Tour » of « Danjon » genaamd. In de « Grande Tour » bevindt zich een merkwaardige trap uit de 15e eeuw. Men bezoekt er de «Chambre de l'Alchimiste» en het«Prison de la Pucelle»; vervolgens klimt men tot het hoogste punt alwaar men een eenigschoon uitzicht heeft en, bij helder weder, de Mont-Blanc zien kan.

Op het gelijkvloers wekt vooral de « Salle des Chevaliers » met haar schoonen schoorsteen en zoldering in renaissancestijl. In het kasteel is ook het Musée Léon Marès ondergebracht. Men treft er o.m aan: oude meubelen, tapijtwerk, kant- en glaswerk; wapens, bronzen beeldwerk, een uiterst mooie verzameling Oost-Aziatische kunstvoorwerpen. Onder aan den voet van het kasteel kan men ook nog de « Grande Fosse » bezoeken. De « Grande-Fosse » is een diepe halfronde engte, — oude bedding van de Fier, — smal en grillig, bedekt met slingerplanten, struikgewas en varens ; vogelzang en gekir van stokduiven alsmede de aanwezigheid van verschillende grotten dragen er toe bij om van de « Grande-Fosse » een bijzondere aantrekkelijkheid voor toeristen te maken.

De auto brengt ons nu tot aan het station van Lovagny. Van hier uit gaan we naar de engten van de Fier toe. We komen langs de « cuves » of « marmites » alwaar het water in een diepte van 10 tot 17 m. loopt en vreemde vormen aan de rotsen geeft. De weg loopt verder langs het « Bois du Poète » met zijn prachtige beuken.

Engten van de Fier.

De Fier ontspringt op de «Mont-Charvin» in de keten der Aravis. De rivier kronkelt zich slangsgewijs door de mooiste landschappen ; ze neemt verscheiden nevenrivieren in zich op.

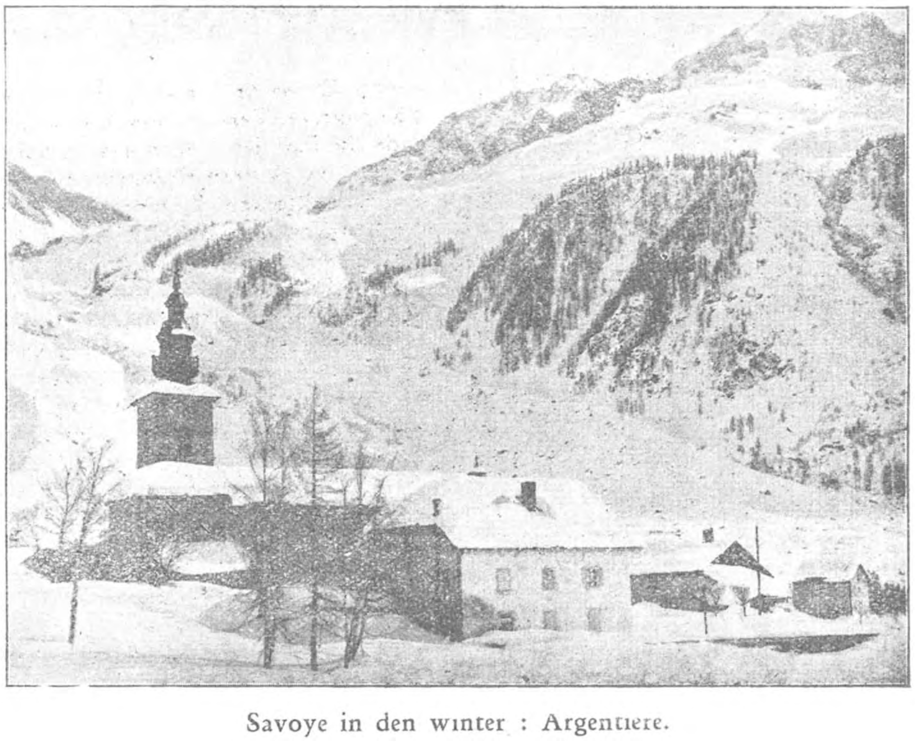

Savoye in den winter : Argentière.

Beneden Lovagny wordt ze plots door een hoogen rotsachtigen muur in haar loop gestuit; mits eeuwenlang graven en uithollen heeft ze zich in die rotsmassa een smallen maar diepen doorgang verzekerd. Een brug, stevig aan de rotsachtige wanden gehecht, maakt den tocht door de engten mogelijk. Niet zonder heimelijke vrees zetten we den voet op deze brug, want beneden in de diepte gromt het water. De smalle weg — «Détroit» — brengt ons naar de «Vestibule» alwaar we getroffen worden door schijnbaar ieder oogenblik veranderende lichteffekten. Boven ons hangen, sierlijk, slingerplanten welke, schaars het gouden zonlicht doorlaten. Wij zijn verbluft door de zonderlinge teekeningen welke het water in de rotsen gewerkt heeft. Diep beneden ons schuimt en klotst het water geheimzinnig voort. Wij kunnen ons nauwelijks een denkbeeld van de werking van dit element vormen wanneer we nagaan dat het, bij het smelten van de sneeuw, binnen enkele uren 26 m. stijgt. Een ander wonder wacht ons buiten de engten. We bevinden ons in een beukenbosch. Vóór ons: een eigenaardige verscheidenheid van allerhande rotsen. Terecht draagt dit oord den naam van « la mer des Rochers ». Maar deze zee is kalm: het stille, groene water draait en vloeit onhoorbaar weg. De groote steen aan den linkerkant, heet « Pierre aux Fées ». En verder, op een rots, verheft zich geheimzinnig-grootsch het oude slot Chavaroche.Fantastische plaatsen als deze hebben meestal hun legenden. Men vertelt dat in lang vervlogen tijden een ridder van Pontverre vluchten moest voor gewapende achtervolgers. Hem bleef geen andere keuze dan met zijn paard over den afgrond te springen, want toentertijde bestond het bruggetje er nog niet. Toen de ridder den sprong waagde hechtte zijn kleine page zich aan den staart van het ros vast en zocht aldus redding. Maar de strenge heer, woedend door de stoute, roekelooze daad van zijn jeugdigen dienaar, hakte den knaap, met één hauw van zijn zwaard, de beide handen af, zoodat de arme page in den afgrond stortte. Sindsdien hoort men vaak van uit de diepte een klagende stem jammeren. Het is de ongelukkige page. Een goede fee richtte voor den knaap een praalgraf op, opdat men eeuwig zijner gedenken zou. Wij hebben hiervoor reeds van het praalgraf gesproken, het is nl. de « Pierre aux Fées ». Ook ik meende een klagende stem te hooren en toch was het een lichte, wonderschoone zomerdag. Maar plaatsen als deze hebben geen fantastisch maanlicht noodig om tooverachtig te schijnen! Weer voert de auto ons langs lieve dorpen als Brasilly, Cran e.a. Van uit Poisy zien we nu duidelijk den top van den «Mont-Blanc ».

Op het meer van Annecy.

Onder de door toeristen zeer bezochte meren is dat van Annecy een van de bijzonderste. Zijn water is buitengewoon van kleur. Over het meer van Annecy hangt gratie en opgewektheid, het stemt tot innige blijheid. De vele schilderachtige dorpjes bij zijn boorden zijn zoo lief, zoo aantrekkelijk in de gulle zonnestralen. Geen wonder dat deze schoonheid bezongen werd door Toepffer, Theuriet, Eugène Sue, Taine, e.a. — Groote booten onderhouden er een regelmatigen dienst. Wij nemen plaats op de « France ». Het ruime dek is reeds vol toeristen. Daar vertrekt de boot. Laat ons thans zooveel mogelijk genieten !

Achter ons het prachtige uitzicht op Annecy en zijn kasteel. Ten Noorden: de levendige hellingen van Annecy-le-Vieux en de hoogvlakte van de Parmelan. In het Zuiden wordt ons het oog gestreeld door heerlijk schoone bergen. Bij verschillende dorpjes legt de « France » aan : Veyrier, omringd met boomgaarden en villa's ; Menthon St. Bernard, in een groene, open vallei: Sévrier aan den voet van den Semnon, Sévrier is zeer eigenaardig van uitzicht, de grond is er vruchtbaar en er zijn vele ooftboomen ; ten slotte Talloires, waar we de boot verlaten. Talloires is een lief oord, hetwelk niet weinig bezocht wordt.Het ligt aan den voet van wijnbergen. We vinden er de oude Benedictijnerabdij, gesticht in de 11e eeuw. De gebouwen hooren thans aan verschillende eigenaars toe en een gasthof is er in ondergebracht. Men vindt er nog eenige herinneringen aan het verre verleden. In het dorpje staat de «Villa des Cyclamens » eenmaal door André Theuriet bewoond. Deze befaamde Fransche schrijver heeft aan Talloires schoone bladzijden gewijd. Terug op de boot laat ik mijn gedachten vrijen teugel. Nu begrijp ik ook waarom men ons aangeraden heeft dit tochtje 's namiddags te ondernemen : De dalende zon geeft aan de bergtoppen de meest verscheidene kleurschakeeringen. Gouden hemelvormen, zilveren wolkjes zacht op groene toppen drijvend, geven de hoofdtonen. Wij vergeten de alledaagsche levensbeslommeringen heel en al, alle kleinmenschelijkheid is weggevaagd door dit pure schoon waardoor we af en toe rillen. Een innig gevoel rijst in me... en, naderhand, de gedachte: hoe krachtig is de natuur, hoe goed maakt zij den mensch.

Weer spoedt een dag zich naar het einde. een dag die me heel mijn leven heugen zal.

VAN D.

HET FLETTNER-ROTOR-SCHIP.

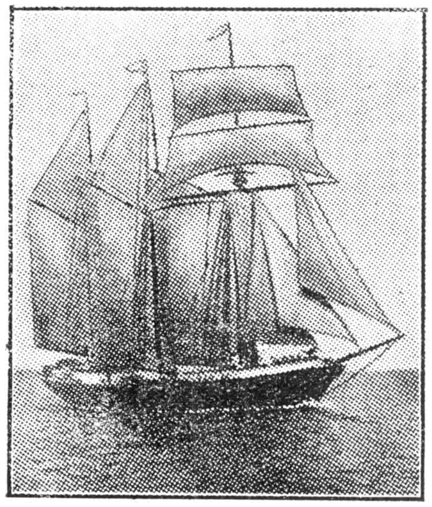

Het zeilschip « Buckau » vóór de onttakeling.

Anton Flettner's uitvinding heeft reeds zooveel stof opgewaaid, heeft zulke universeele belangstelling gewekt, dat we aan de lezers van « De Toerist » niet langer een nadere toelichting mogen onthouden. Wel is de uitvinding nog niet van onmiddellijk toeristisch belang, maar een goede toerist dient nu eenmaal op de hoogte te blijven van al wat in de wereld wordt aangewend om het verkeer, zóó te water als te land, te bevorderen. Trouwens, het princiep dat aan de Flettnervinding ten grondslag ligt is zoo verrassend-eenvoudig, biedt zooveel toekomstmogelijkheden dat stellig ieder V. T. B.-er er graag wat meer van weten wil.

Eigenlijk zouden we veeleer moeten spreken van een toepassing dan wel van een uitvinding, want zooals het vervolg leeren zal kreeg Flettner de geheele uitvinding « voorgeschoteld ». Het princiep, de onderdeelen, alles was reeds vóór hem geformuleerd en beproefd, zoodat hij het slechts hoefde te ordenen tot een praktisch geheel.

Het princiep zelf werd in 1852, door Magnus, een Berlijnsch professor vastgelegd. Reeds lang had men namelijk opgemerkt dat een kanonkogel, zelfs bij volkomen windstilte, een eigenaardige, niet te verklaren, zijdelingsche afwijking in zijn kogelbaan vertoonde. Magnus nu zocht proefondervindelijk de verklaring voor deze schijnbare abnormaliteit. Hij ging hierbij uit van de logische stelling dat de verschijnselen dezelfde moesten zijn of de kogel zich nu verplaatst in een onbeweeglijke middenstof, dan wel onbeweeglijk blijft in een zich verplaatsende middenstof.

Om de proef nog te vergemakkelijken bediende hij zich van een verticalen cylinder, welke in een luchtstroom wordt geplaatst. Zoolang de cylinder in rust blijft ondervindt hij enkel een drukking gelijk gericht met den luchtstroom. Wordt hij echter om zijn as aan het draaien gebracht — b. v. met de zon mee —, dan ondergaat hij een drukking naar links op de richting van den luchtstroom.

Hier lag dus de verklaring der afwijking van den kogel: ze was te wijten aan de toevallige omwentelingen van den kogel om zijn eigen as. (Men weet dat de kanonnen in dien tijd nog geen getrokken loop vertoonden: de loop was glad, vertoonde geen schroefdraad zoodat de afgeschoten kogel « theoretisch » niet draaide).

Hierbij bepaalden zich de onderzoekingen van Magnus. In 1877 berekende Lord Raleigh, in een bijdrage aan de « Messenger of Mathematics » de uitwerksels van het Magnuseffekt op een tennisbal. Hij kwam daarbij tot de gevolgtrekking dat, in het gunstigste geval, d. i. wanneer de snelheid van voorwerp en middenstof dezelfde zijn en geen wrijving optreedt, de uitgeoefende kracht ongeveer gelijk moet zijn aan 12 eenheden.

Toen, voor een tiental jaren, werden in het Aerodynamisch Instituut te Göttingen, onder de leiding van Dr. Prandtl de onderzoekingen omtrent het Magnus-effekt hervat, doch ditmaal met beter kontrool-materiaal dan dat waarover Magnus beschikte. Een luchtstroom van bepaalde snelheid werd geblazen tegen een horizontalen cylinder, welke met bekende snelheid rondwentelde. De cylinder en de motor, die hem in beweging bracht, stonden op een weegschaal, zoodat de uitgeoefende kracht dadelijk kon worden afgelezen. De uitslag was 4 eenheden, d. i. een kracht vier maal grooter dan bij stilstaanden cylinder kon bereikt worden.

Bij doorgedreven onderzoek bleek dat deze kracht nog merkelijk verhoogd kon worden door op beide grondvlakken van den cylinder schijven aan te brengen met een doorsnede grooter dan die van den cylinder zelf. Aldus kon de drukking op den cylinder worden opgevoerd tot ongeveer 10 eenheden, wat

merkwaardig dicht de berekening van Lord Raleigh nadert. De verklaring van het verschijnsel moet hierin gezocht worden dat bij de vrije uiteinden de uitgeoefende kracht heel miniem blijft alsof de wind langs die zijden afvloeit. De schijven of kragen heffen dit euvel op.

Toen kwam Flettner te Göttingen om te onderzoeken of het niet mogelijk zou zijn met voordeel de zeilen van een schip door vliegtuigvleugels te vervangen. Zijn pogingen leverden geen gunstige uitslagen op en dan was het dat hem toevallig ter oor kwam dat men van plan was het onderzoek over het Magnus-effekt nogmaals te hervatten. Flettner vroeg verklaringen, bekwam die, en dadelijk vatte het idee bij hem post het stelsel op een vaartuig toe te passen. Korten tijd nadien was het plan reeds volledig theoretisch en technisch uitgewerkt en gereed om te worden uitgevoerd.

Vooreerst willen we nu zoo bevattelijk mogelijk de theorie verklaren.

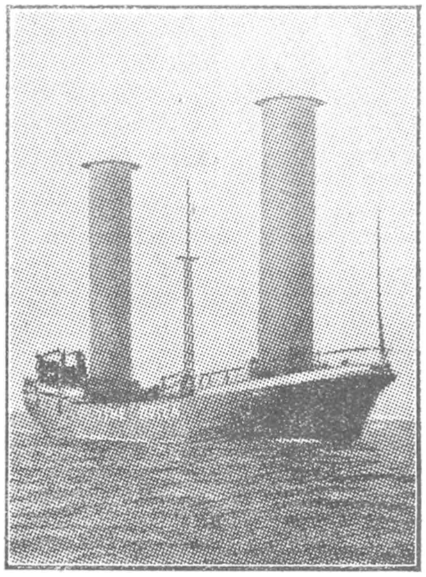

Het Flettner rotor-schip.

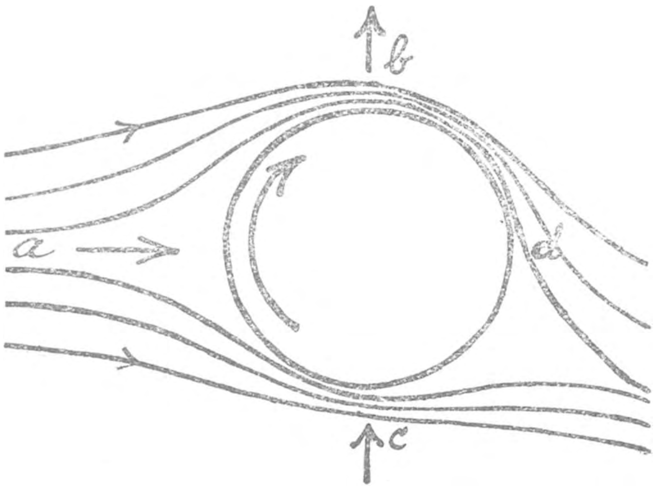

Hoofdzaak is dus: de cylinder draait. De wind komt uit a. de cylinder draait in de richting van den pijl. De wind treft den cylinder, wordt langs b met den cylinder meegesleept tot voorbij d. Waar de beweging van wind en cylinder gelijk gericht zijn ontstaat hierdoor, bij b een luchtverdunning. Bij c heeft het tegengestelde verschijnsel plaats. De draaiende cylinder werkt remmend op den wind doordat de twee bewegingen tegengesteld zijn. Bij c wordt de lucht dus opgehoopt.

Het gevolg is dat langs de éene zijde de cylinder geen luchtweerstand ondervindt of beter : een verminderde weerstand, terwijl langs de andere zijde een verhoogde druk optreedt. Resultaat : een voortstuwende kracht gericht volgens c b, kracht welke bij kleine rotatiesnelheid van den cylinder loodrecht staat op de windrichting.

Het proefschip dat Flettner bouwen deed: de *Buckau*, is een vroegere driemast-schoener die 47.50 meet en ongeveer 800 ton verplaatst. Het is thans voorzien van twee cylinders, elk 15.60 m. hoog, een diameter van 2.80 m. en een stalen wand van slechts 1 mm. dik.De kragen of schijven steken ½ meter uit (hebben dus een doormeter van 3.80m.). De cylinders of torens steunen op een inwendingen mast die tot ongeveer de 2/3 der hoogte reikt en ze worden elk afzonderlijk bewogen door een elektromotor van 11 K. W. Deze motoren worden gevoed door een generator gekoppeld aan een Dieselmotor. De heele inbouw van het rotorschip weegt thans 7000 kgr. terwijl de vroegere uitrusting van de Buckau maar eventjes 35.000 kgr. woog.

Bij de proefvaart, met een wind van 6 meter in de seconde werd een snelheid bereikt van 12 km. (waarbij de cylinders 160 wentelingen in de minuut maakten), een prestatie die bij een schip dat met schroeven wordt voortbewogen ongeveer 200 P. K. zou hebben gevergd en thans met het tiende gedeelte werd volbracht.

Het maximum-effekt wordt verkregen wanneer de buitenwand van den cylinder zich beweegt met een snelheid 3.5 maal grooter dan die van den wind. De verhouding speelt dus een grootere rol dan de kracht van den wind, zoodat het den bestuurder mogelijk is ook bij onstandvastigen wind de snelheid van het schip vrijwel constant te houden.

Volgens Flettner kan het rotorschip nog onder een hoek van 28° tegen den wind zeilen; bij een zeilschip is de kleinste hoek 45°, zoodat ook bij tegenwind het rotorschip in het voordeel is. Alleen bij zeilen vóór den wind kan het zeilschip het nog halen. De kracht die bij volle rendement het schip voortbeweegt is 15 maal zoo groot als met een gelijkwaardig zeilenoppervlak kan verkregen worden.

De combinatie der twee cylinders laat verder alle mogelijke snelle en handige bewegingen toe. Komt de wind van bakboord dan hoeven de cylinders maar « met de zon mee » te draaien, komt hij van stuurboord dan volstaat het de draairichting om te gooien. Richting verandering krijgt men door aan de cylinders verschillende snelheden te geven of tegengestelde rotatie. Vertraging en stilstand eveneens door beide cylinders in verschillende richting te laten werken. En dit alles kan gebeuren vanuit een kleine ruimte waar alle hefboomen bij elkaar komen, door één enkel man. Het stelsel maakt dus ook een aanzienlijke besparing mogelijk aan menschenmateriaal.

Hoe tijdens stormweer de rotorschepen zich zullen gedragen is nog niet uitgemaakt. Toch hebben de proeven reeds bewezen dat de cylinders, zelfs onbeweeglijk, tweemaal minder vat geven aan den wind dan de gewone optuiging van een zeilschip waarvan alle zeilen zijn gereefd. Zoodat ook hier een stevige voorsprong op het zeilschip werd behaald. En ook de stabiliteit van het rotorschip is verzekerd.

Maar... de Flettner-schepen kunnen het niet stellen zonder wind. Zonder wind zijn ze lam-geslagen.Daarom is het goed er hier op te wijzen dat de uitvinding niet beoogt stoom- en electriciteit als drijfkrachten uit te schakelen, maar veeleer ze aan te vullen met het oog op besparing van brandstof. (Men berekent een besparing van 80 t. h. ! !). En in dit opzicht is aan het Flettner-rotorsysteem, vooral toegepast op vrachtschepen een schitterende toekomst weggelegd. Wel spreekt de uitvinder van snelvaarders en passagierschepen toegerust met zijn rotors, maar vooral daar zullen ze waarschijnlijk slechts hulpmiddel blijven... Tenzij... er iets op te vinden ware om ook de wind in vaste banen te leiden! Maar zoover zijn we helaas nog niet.

Vic. VAN DEN BERGHE.

Naschrift. — Dit artikel dagteekent van 8 Februari 1925. Thans vernemen we dat het Flettner-Rotorschip ook in stormweer glansrijk de proef heeft doorstaan. Tijdens de reis van Dantzig naar Kiel had het schip op 12 Februari j.l. met hevige stortzeeën en fellen tegenwind te kampen, zoodat de hulpmotor moest ingrijpen. Toch werd nog een snelheid bereikt van 4 knoopen (9 K.M.). Ook tegen het stormweer bleek de « Buckau » goed opgewassen. Wel werd een sterke trilling gevoeld, uitgaande van de cylinders, maar van slingeren of stampen had het schip vrijwel geen last. Toen de daaropvolgende dag de kracht van den wind afnam en de zee niet meer zoo rumoerig was haalde de «Buckau» een snelheid van 7 knoopen (14 K.M.). De reis werd in drie dagen volbracht.

V. v. d. B.

BONDSLEVEN

BRUSSEL. — Op 13 Februari heeft de h. Jos. Vermeulen gesproken over *Ierland.* Deze voordracht was verduidelijkt met lichtbeelden.

In Ierland treft men op sommige plaatsen bouwvallige katholieke kerken en puinen van oude abdijen aan. Men ontmoet er ronde hooge torens welke uit de IXe en Xe eeuw blijken te dagteekenen. Er wordt beweerd, dat tijdens de invallen der Noormannen de bewoners daar een veilig oord kwamen zoeken.

De h. Vermeulen leidde ons door de arbeiderswijken van Belfast en door de hoofdstad van Dublin waar merkwaardige kunstgebouwen te bezichtigen zijn.

Spreker gaf ons belangwekkende bijzonderheden omtrent de Iersche geschiedenis. Een hardnekkige strijd werd gevoerd voor « Home rule » door twee belangrijke partijen: de nationalisten en de unionisten.

In 1916 werd de Republiek uitgeroepen, de revolutie werd echter spoedig door de Engelschen gedempt.

De Ieren bezitten tal van martelaren in hun ontvoogdingstrijd. De *sinn-fein* (ons zelf)-gedachte ontwaakte in 1919. Zij zien nog altijd uit op vrede. In hun strijd voor zelfstandigheid zijn zij nog onderling verdeeld.

De voorzitter dankte den geachten voordrachtgever, die ons een belangwekkend kijkje over de Iersche toestanden heeft gegeven. Een woord van dank werd insgelijks gericht tot den heer Simons, die ons een paar liederen ten beste gaf.

M. P.

BEZOEK AAN HET BRUSSELSCH BROODHUIS. — Op 1 Februari — een prettige Zondag — bezochten de leden van Brussel en omstreken — ten getalle van 200 — het Broodhuis, onder leiding van Ingr. Dr. Stan Leurs.

De leider deed heel de geschiedenis van Brussel herleven voor onze oogen.

De groote Markt was een moeras. Verscheidene hallen stonden daarrond, onder meer een broodhalle of broodhuis, gebouw van de XIe eeuw. Het werd ook Koningshuis gedoopt omdat de vorsten later hunne administratie aldaar vestigden.

De wreede prins van Alva, door Filips II, naar onze gewesten gestuurd om de omwenteling der XVIe eeuw te keer te gaan deed op 5 Juni 1568 25 edellieden, waaronder de graven van Egmont en Hoorne te Brussel onthoofden, onder voorwendsel dat zij niet getrouw waren gebleven aan hun wettigen koning en de slachtoffers brachten hun laatsten nacht door in het broodhuis.

Dit werd heropgebouwd in 1882 overeenkomstig de oorspronkelijke plannen en dient thans voor Museum. De heer Leurs deed ons onder meer bewonderen een klein model van het broodhuis, ontelbare uniformen en onderscheidingen van Manneken Pis, stalen van echt Brusselsch porselein, schetsen uit den ouden tijd, schilderijen en plattegronden in relief, eindelijk brokstukken afkomstig van typische Brusselsche gevels of uithangborden.

Aandachtig gevolgd nam daarna de heer Leurs alle huizen van de groote Markt in oogenschouw, van den *Vos* tot de *Zwaan* en wees er op hoe de bouwkundigen van alle strekkingen en alle scholen er toch in gelukt waren, onder hooger toezicht, in dezelfde richting te werken en een parel van elk huis te maken, zoodanig dat onze *Groote Markt* de fraaiste is ter wereld.

Zulke wandelvoordrachten zijn niet te vertellen. Men moet ze meedoen, terwille van het onderwerp en terwille van den leider, want gedurende een paar stonden vergastte Ing. Dr. Stan Leurs zijn toehoorders — en menig aangelokte voorbijganger — en de Brusselsche afdeeling is hem zeer dankbaar voor zijn meesterlijken uitleg. Dr. FELIX BERTIJN.

VERGADERING VAN HET ALGEMEEN BESTUUR OP 25 JANUARI 1925. — De d.d. voorzitter opent de vergadering om kwart voor 3 uur. Dertien leden van het D. B. woonden ze bij.

De voorzitter heet de aanwezigen welkom en wenscht den V.T.B. in 1925 nog grooteren bloei dan in 1924. De Alg. Secretaris leest het jaarverslag voor. Hieruit blijkt, dat de werking gedurende het afgeloopen jaar ongemeen is geweest. Dit verslag belicht het wezen van den bond zóó gunstig dat de vergadering het onmiddellijk eens is om het hoofdzakelijke van bedoeld verslag in De Toerist te plaatsen en om de bladen te verzoeken het te willen opnemen. De hr. Neyes, penningmeester, legt het budget over 1925 neder; hij verstrekt daarbij eenige toelichtingen. Andermaal wordt op de noodzakelijkheid gewezen geldelijken steun te verkrijgen van Staat, Provincie en Gemeente. De pogingen, verleden jaar in het werk gesteld, hadden in verre na niet den gewenschten uitslag. Alleen de provinciën Brabant en Antwerpen verleenden den V.T.B. een toelage.

LANDDAG 1925. — Deze gebeurtenis zal ditmaal te Aalst plaats vinden en wel op Zondag, 3 Mei a.s. Verschillende factoren droegen er toe bij dat de vergadering een besluit in dezen zin trof : Aalst is steeds zeer actief geweest; de plaats is gemakkelijk te bereiken; er zijn toeristische aantrekkelijkheden. Op den Boekhoutberg zal de V.T.B. zijn eerste oriëntatietafel plaatsen. Zaterdagavond, 2 Mei, vergadering voor afgevaardigden en gezellig samenzijn.

ALGEMEEN BESTUUR. — Het Algemeen Bestuur zal op den Landdag voor de helft vernieuwd worden.

VIJFJARIG BESTAAN VAN DEN BOND. — Over twee jaar hopen we het vijfjarig bestaan van den bond te kunnen vieren. Te dier gelegenheid zal de Landdag dat jaar te Antwerpen plaats vinden. Als alles meewil zal de viering van dit vijfjarig bestaan grootsch wezen.

DE TOERIST. — Een bespreking wordt gevoerd over het blad. De Opstelraad en de Uitgever zullen alles in het werk stellen om De Toerist degelijk te doen zijn en stipt te laten verschijnen.

ALLERHANDE BESPREKINGEN EN MEDEDEELINGN. — Dr. Leurs wijdt uit over de op initiatief van den V.T.B. gestichte Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer in de Kempen en de N. V. « Moderne Hotel- en Villabouw ». Beide organismen gaan een schoone toekomst tegemoet.

Na onderlinge bespreking van tal van aangelegenheden met betrekking tot de innerlijke werking van den bond — reizen, manier van propageeren, leden aanwerven, geldelijke moeilijkheden, voordrachten, enz., enz., — wordt de vergadering om 5 u. geheven.

AANWEZIG waren de volgende leden: Dr. Ing. C. Leurs, d.d. Voorzitter, Frans Luyten, Alg. Secretaris, Mej. Bertha Samijn, (Antwerpen), Ch. de Does, (Brussel), Hector Gyselinck (Gent), Jul. Pyck (Brugge), J. Clottens (Vilvoorde), Willem Heylen (Antwerpen), Frans Desmet (Leuven), L. Van den Hove (Mechelen), Frans Neyes, penningmeester, (Antwerpen), Edw. Van Hemel (Antwerpen), L. De Bruyne (Merksem).

VERONTSCHULDIGDEN zich wegens verhindering: Dr. Pil, Voorzitter, (Oude-God), Dr. J. Goossenaerts (Gent), Dr. Prof. Carnoy (Leuven), J. De Pue (Kortrijk).

VAN HET SEKRETARIAAT

LEDENAANGROEI. — Van 1 tot 15 Februari traden er **954** nieuwe leden toe! Weer een flink resultaat. Zullen we de tweede helft van Februari 1000 nieuwelingen inschrijven ?

::::

ADRESVERANDERING. — Steeds verandering van adres mededeelen aan het secretariaat maar ook aan het Postbureel!

::::

STORTINGEN. — Bij het overmaken van geld per postwissel of per postcheck op onze rekening Nr 93627 wordt men dringend verzocht steeds op de strook mede te deelen *waarvoor het bedrag bestemd is.* Een korte aanduiding voorkomt tijdverlies en misverstand.

::::

KAARTEN VAN HET KRIJGSKUNDIG INSTITUUT kunnen op het secretariaat besteld worden aan den zeer voordeeligen prijs van 6 fr. voor de kaarten op 100.000 ; 5 fr. voor de kaarten op 20.000. Kaart van België in zes deelen: 1 deel 8 fr., de zes deelen: 40 fr. Dezelfde kaarten opgeplakt op linnen: 1 deel: 10.50 fr., de zes deelen: 55.50 fr.

INHOUD :

Voor onze Boomen	blz.	62
Heist-Duinbergen	»	63
Reizen in Zweden	»	65
Verminderingen	»	68
Savoye	»	69
Het Flettner-rotorschip	»	72
Bondsleven	»	74
Van het Secretariaat	»	75
Uitstappen en Bijeenkomsten	»	76

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

AALST.

Dinsdag 10 Maart : Om 7.30 in de Belfortzaal, voordracht over Hongarije door den Z. E. H. Dr. Fl. Prims. Deze voordracht wordt ingericht door het « Verbond der Vlaamsche Kringen » waarbij onze V.T.B.-afdeeling aangesloten is. V.T.B.-ers uit den omtrek worden ook vriendelijk uitgenoodigd.

Zondag 15 Maart : Groepsreis naar Antwerpen. 's Morgens bezoek aan de haven per toogboot. 's Namiddags vertooning van « Hoffmanns Vertellingen » in den Kon. Vlaamschen Opera.

Vertrek uit Aalst om 8.44 u. — Prijs (trein en Opera) 16 fr.

Inschrijvingen bij de afgevaardigden van Aalst of omgeving (te Aalst : H. H. Van Overstraeten, Eilandstraat 2 of Talloen, Geeraardlaan 3) vóór 6 Maart.

ANTWERPEN.

Zondag 15 Maart: Bezoek aan het Stadhuis onder de leiding van Dr. Ir. Stan Leurs. Samenkomst om 10 u. op de Groote Markt.

2) De leden die er belang in stellen kunnen het bezoek aan de haveninstellingen meemaken (waarschijnlijk per toogboot). Bijeenkomst aan het Loodswezen om 11 u.

Zondag 5 April: Wandelvoordracht in het Museum van Schoone Kunsten door den Heer Cornette, Conservator. Vereeniging om 10 u. aan den ingang van het museum.

BRUGGE.

Zondag 8 Maart : Om 7.30 u. in het Pension St. Christophe houdt de Heer Herman Bossier een voordracht, opgeluisterd door een reeks prachtige lichtbeelden. over « Het Berner Oberland ». De toegang is kosteloos.

GENT.

Zondag 1 Maart: 9e groepsreis naar Antwerpen.

Zaterdag 7 Maart: Om 19.30 u. in de gebouwen van de Vlaamsche Geneeskundige vereeniging (Wilsonplein — rechtover de Zuidstatie — Ingang Scheldebank) voordracht met lichtbeelden over « Bouw en uitrusting van passagierschepen met het oog op de veiligheid der passagiers » door den Heer E. J. De Groote, Onderwijzer aan de Gemeentescholen te Gent. Vóór de voordracht zal een en ander worden medegedeeld aangaande de talrijke ontworpen reizen voor dit jaar. Hoe de V.T.B.-ers de kermisweek zullen doorbrengen zal ook worden medegedeeld.

Zondag 8 Maart: Om 10 uur bezoek aan St. Baafs onder de leiding van den Heer De Tracy. Samenkomst aan den ingang Vlaamsche Schouwburg vijf minuten vóór tien uur.

Zondag 22 Maart: 10e groepsreis naar Antwerpen. (Zie volgend nummer).

HERENTALS.

Zondag 15 Maart: Groepsreis naar Antwerpen Bezoek per toogboot aan de haveninstellingen. — Gezamenlijk middagmaal. — Bijwoning der vertooning in den Vlaamschen Opera. Vertrek uit Herentals om 7.58 u. Toetredingen te zenden tot 5 Maart, aan den afgevaardigde, Hr. C. Van Hove, of in het lokaal « De Wildeman ».

KAPPELLEN.

Maandag 2 Maart: Om 8 u. zeer stipt in het « Vlaamsch Huis» voordracht met lichtbeelden over « Natuurbescherming en Kempenland» door den Heer Am. De Lattin, sekretaris van de « Vereeniging tot behoud van Natuur- en Stedenschoon ».

Maandag 16 Maart: Om 8 u. in het « Vlaamsch Huis » voordracht met lichtbeelden over « Den Balkan » door den heer Stan. Dietvors, dagbladschrijver.

Maandag 30 Maart: Om 8 u. in het «Vlaamsch Huis » voordracht met lichtbeelden door den Heer Dr. Ir. Stan Leurs over : « Reizen door de Nederlanden in de 16e eeuw. »

Zondag 5 April: (Palmzondag) om 7 u. vertooning van « Onder één Dak » van Fabricius opgevoerd door het tooneelgezelschap « Ick Dien ». Kaarten te bekomen in het lokaal.

MECHELEN.

Dinsdag 24 Maart: Voordracht met lichtbeelden over « Italië » door den Z. E. H. De Vis, professor aan de Hoogeschool te Leuven. De voordracht heeft plaats in een der zalen van het Stadhuis en wordt opgeluisterd door zang en muziek.

VERGADERING VOOR AFGEVAARDIGDEN en belangstellenden op Zondag 8 Maart te *Roeselare* in het lokaal V.O.S., Statieplaats, om 2 uur.

: : : : :

VERGADERING VOOR AFGEVAARDIGDEN: Op 22 Maart : Vergadering voor de afgevaardigden der provincie *Brabant* in het Vlaamsch Huis, Groote Markt te *Brussel*, om 10 uur.

: : : : :

ZICHTKAARTEN: Op ons sekretariaat verkrijgbaar de reeksen zichtkaarten uitgegeven door « Kunst Adelt » van Peer. 10 t.h. vermindering voor de leden. De drie Zustersteden (Antwerpen, Gent, Brugge) drie boekjes elk van 10 kaarten per boekje 1.35 fr., de drie saamgenomen 3.60 fr. O. L. Vr. kerk te Tongeren (25 kaarten) 2.70 fr. Van Eyck. — « De aanbidding van het Lam » (10 kaarten) 2.25 fr.

ORGANISATIEFONDS

Overdracht lijst IX: 6774.50 fr.

EERELIJST X.

De Vlamingen steunen hun eigen instellingen vanwege Bestuur en Personeel van *Mercator* N. Verzekeringsmaatschappij, 125, Emiel Jacqmainlaan, Brussel. (Vijfjarig bestaan) 88.25

Totaal fr. 6862.75

EERELIJST XI.

Fietsclub Antwerpen,	fr.	50.—
Walter Lampaert, Gent	fr.	50.—

Totaal fr. 6962.75

(*) In het vorige nummer werd lijst X en XI misplaatst. We laten ze hierom nogmaals volgen

DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND, » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 6 **15 Maart 1925**

REIS NAAR NORMANDIE

(14 April—19 April).

REISPLAN.

1) *Dinsdag 14 April:* Bijeenkomst Station Rijssel te 9.30; vertrek Rijssel 9.48; aankomst Amiens 11.50 u.

Bezoek aan Amiens in 't bijzonder aan de eenig-mooie kathedraal ; vertrek Amiens 21.15; aankomst Rouaan 23.26. Logies te Rouaan.

2) *Woensdag 15 April:* Bezoek aan de talrijke bezienswaardigheden van Rouaan, de kathedraal, de kerken van St. Ouen en St. Maclon, het gerechtshof, de musea. — Logies te Rouaan.

3) *Donderdag 16 April :* Vertrek Rouaan te 6.32 naar Bernay, alwaar aankomst te 7.56. Bezoek aan het interessante oudachtig stadje Bernay ; van uit Bernay vertrek om 11.04 naar Lisieux; aankomst Lisieux 11.22. Bezoek aan deze zeer merkwaardige oude Normandische stad en haar mooie Kathedraal. Voor R. K. medereizigers gelegenheid tot bezoek aan de kapel der Karmelitessen. Vertrek uit Lisieux om 18.54 naar Caen alwaar aankomst te 19.20. Logies te Caen.

4) *Vrijdag 17 April :* Bezoek aan Caen, een der meest beroemde kunstcentra van Frankrijk: de oude stifts- en parochiekerken, de oude hotels, de musea. Logies te Caen.

5) *Zaterdag 18 April:* Autotocht door de omgeving van Caen: Ardenne (oude Abdij-mooie Kerk), Lasson (mooi Kasteel), Thaon (Kerk). Fontaine Henry (prachtig Kasteel), Lantheuil (Kasteel), Saint Vigor (interessante schuur), Bayeux (bezienswaardige kathedraal; interessante tapijtenreeks).

Van Bayeux naar de Badplaats Asnelles ; verder langs de zeekust over Bernieres (kerk), Laugrune (id.), Leon sur Mer (interessant Kasteeltje) en terug naar Caen.

6) *Zondag 19 April :* Vertrek uit Caen 8.26, aankomst Evreux (bezoek prachtige kathedraal); vertrek Evreux 15.39. Aankomst te Parijs 17.39. Vertrek Parijs 19.15; aankomst Brussel 23.00.

NORMANDIE

Ofschoon wel degelijk « Fransch », niet dus zooals Bretanje, Elzas of Vlaanderen een vreemd element in het staatsverband, vertoont deze streek zoowel wat betreft de geaardheid van bodem en menschen als de kunst- en kultureele traditie sterk uitgesproken provinciale trekken. Als onderverdeelingen onderscheidt men nog Opper-Normandië, de kalkachtige hoogvlakte ten Noorden van de Seine welke naar het kanaal toe eindigt op een steile rotswand: de bekende falaises van Etretat, Fecamp, Vaucotter of Saint Valery; verder weder Normandië met haar door diepe valleien doorploegde oergronden, met haar heuvelketen waarvan de uitloopers zijn de Roule vlak bij Cherbourg en de hoogten welke Avranches en de Mont Saint Michelbaai beheerschen.

Wat echter deze twee tamelijk van geologische structuur verschillende streken tot een geographische eenheid samenbindt is het vochtig en zacht zeeklimaat hetwelk Normandië maakt tot een uiterst vruchtbaar gewest, rijk aan koren maar vooral ten zeerste geschikt voor veeteelt, welke in den laatsten tijd heel wat is toegenomen. Normandië is het land van de boter en den kaas, ook van den cider, voortkomende uit de appelboomen waarvan in iedere weide een partytje groeit. Nijverheid is hier steeds geweest: vischvangst langs de kust, draperien in en om Rouaan, kantfabricatie in het Zuiden. Dank zij de ontdekking van ijzererts in de buurt van Caen is de metaalnijverheid er in den laatsten tijd flink aan 't opkomen. De Normandische kust heeft hare beteekenis voor de scheepvaart: Havere is de tweede haven van Frankrijk, Rowaan heeft beteekenis als binnenhaven, Cherbourg staat bekend als oorlogs- en aanleghaven; van uit Dieppe vaart een der groote verbindingslijnen tusschen Frankrijk en Engeland. In den zomer is er druk vreemdenbezoek in de talrijke badplaatsen langs het kanaal te Treport, Fecamp, Etretat, Cobourg, Granville, Trouville en vooral in het mondaine Deauville.

Evenals het overige Gallië was Normandië bij het begin onzer jaartelling bewoond door Keltische volksstammen, wier namen nog naklank vinden in deze van sommige steden en landschappen : de Eburovices te Evreux, de Lexovii te Lisieux, de Bajocasses te Bayeux en in het Bessin, de Caletes in het land van Caux. In den loop der IVe eeuw wordt de streek gekerstend; onder Clovis komt ze onder Frankische heerschappij. De kust wordt door de Saksen bestookt, langs het Zuid-Westen dringen de Bretoenen binnen en stichten er nederzettingen, waaronder sommige door hun benaming Bretteville duidelijk hun oorsprong verraden.

Van Noormannen zou hier maar eerst in de dagen van Karel de Groote spraak zijn. Alsdan beginnen de beruchte invallen der Scandinaafsche benden welke op hun lange draakschepen de Seine-uitmondingen kwamen binnengevaren. Een eeuw lang zetten ze de streek te vuur en te zwaard en er kwam geen rust over het land vóór dat in 911, door het tractaat van Saint Clair sur Epte, de Fransche koning Karel de Eenvoudige, aan den wikinghoofdman Rollo het land tusschen de Epte en de zee in leen afstaat. Het hertogdom Normandië kwam op die manier tot stand; de Noormannen aanvaardden met de suzereniteit van den Franschen koning de Christen godsdienst en werden van woeste krijgers vreedzame kolonisten welke spoedig worden opgeslorpt door de oudere kelto-romaansche bevolking.

Toch zijn er sporen van dezen Noorschen inval gebleven ; menige Normandische plaatsnaam klinkt nog erg Germaansch ; Ouistreham, Caudebec, Clitourp, evenals sommige woorden in de gewestspraak: bruman (bruidegom), loquet (sleutel-loket), cotin (keet). Opvallend zijn verder bij vele Normandiërs, hun blauwe oogen en blonde haren, ook is hun karakter niet vrij van Germaansche trekken ; zoo o. m. hun handigheid in handelszaken, hun thans wel wat verzwakte ondernemingsgeest, hun zin voor humor, welke zich uit in talrijke leuke anecdoten, zoo o.m. deze van den galgenboef van Domfront welke vóór den fatalen strop nog even deze opmerking weet te plaatsen:

Domfront, pays de Malheur
Arrivé à midi, pendu à une heure
Point seulement le temps de dîner.

De nieuwe Normandische staat was geheel geschoeid op feudale leest. Zijn macht blijkt uit de verovering van Zuid-Italië en Sicilië en nog meer uit de « conquest » van Engeland in 1066, door de meest bekende onder de Nor-

mandische hertogen, Willem de veroveraar.

De verschillende bedrijven van deze voor de wereldgeschiedenis hoogst belangrijke gebeurtenis ontplooiën zich op de beroemde tapijten van Bayeux, geborduurd door de vrouw zelve van den veroveraar, koningin Mathilda; een document dus van onschatbare waarde, niet alleen voor de groote geschiedenis, maar ook met het oog op de studie van de kleedij, de wapens en de zeden uit dien tijd.

De verfranschte Normandiërs voerden in Engeland de Fransche taal welke er zich echter niet wist te handhaven en de Normandische instellingen, waarvan men thans nog de sporen in het Britsche staatsorganisme kan terugvinden.

Een eeuw later is Normandië het hart van hetgene wat men noemt het Argevijnsch rijk en hetwelk zich uitstrekte van Scotland tot aan de Pyreneeën. Maar in 1204, na een langen strijd hebben de Fransche koningen Normandië terug heroverd. Met deze nieuwe meesters neemt het gewest genoegen ; trouwens, de eerste eeuw welke ze onder het rechtstreeks gezag der fransche koningen meemaakte was een heel voorspoedig tijdperk ; waarop echter beroerde dagen volgden, nl. die van de Engelsche bezetting tijdens den honderdjarigen oorlog. Slechts noode aanvaardde Normandië het gezag van het land dat ze zelf eertijds had beheerscht. Op haar bodem stierf heldhaftig de redster Jeanne d'Arc en werd de slag van Formigny geleverd welke den bepaalden aftocht der Engelschen uit Frankrijk voor gevolg had.

Van dien oogenblik af loopt het historisch verleden van Normandië ineen met dat van Frankrijk. De renaissance bloeit er sterk, de streek lijdt onder de godsdienstoorlogen. De maatregelen van Colbert openen mooie vooruitzichten, welke door het intrekken van het edict van Nantes gedeeltelijk worden vernietigd; in de XVIIIe eeuw breken evenwel betere dagen aan.

Met de Fransche revolutie en de indeelingen in departementen verdwijnen de laatste sporen van de administratieve en cultureele zelfstandigheid.

Van den wereldoorlog had Normandië weinig te lijden; deze bracht integendeel in het gewest leven en vertier. De haven van Rowaan werd een belangrijke basis voor de Engelsche en later voor de Amerikaansche legers. Havere was eveneens een Engelsche basis en tevens zetel der Belgische regeering. Belgische instructiecentra bestonden te Fecamp, Coutanes, Granville en Bayeux.

(Wordt vervolgd). *Dr. Ir. Stan Leurs.*

VAN HET SEKRETARIAAT

LEDENAANGROEI. — Van 15 tot 28 Februari traden er 503 leden toe. Dit maakt voor de heel de maand 1457 nieuwe inschrijvingen.

—::—

STORTINGEN. — Bij het overmaken van geld per postwissel of postcheck op onze rekening nr 93627 wordt men dringend verzocht steedts op de strook mede te deelen *waarvoor het bedrag bestemd is*, zelfs wanneer men de storting per brief heeft aangekondigd. Een korte aanduiding voorkomt tijdverlies en misverstand.

—::—

VERGADERINGEN VOOR AFGEVAARDIGDEN. — Op 22 Maart vergadering voor de afgevaardigden der provincie *Brabant* in het Vlaamsch Huis, Groote Markt te Brussel om 10 u. (In den namiddag: bezoek aan een merkwaardig gebouw. Zie onder Uitstappen).

Op 29 Maart vergadering voor de afgevaardigden der provincie *Oost-Vlaanderen* te Gent, in «De Wapens van Zeeland» — Koornmarkt, om 11 uur.

—::—

KAARTEN VAN HET KRIJGSKAARTKUNDIG INSTITUUT kan men tegen zeer voordeelige voorwaarden bestellen op het Sekretariaat:

Kaarten van België :

1/ 20.000 tegen 5 fr. het deel (voll. in 27 deelen).
1/100.000 tegen 6 fr. het deel (volledig in 28 deelen).
1/200.000 tegen 8 fr. het deel (volledig in 6 deelen) de 6 deelen: 40 fr.
Op linnen: 1 deel 10.50 fr. ; de 6 deelen: 55.50 fr.

—::—

ONZE UITGAVEN. — *De Wet op het Verkeer* verscheen voor een week ! Het is een frisch uitgegeven brochuurtje dat bevat het Algemeen Reglement op het Vervoer en het Verkeer (wet van 1 November 1924), benevens het Koninklijk Besluit van 19 Januari 1925. Automobilisten, motorwielrijders, fietsers, allen die van de openbare wegen gebruik maken moeten dit boekje bezitten. V.T.B. biedt het U aan tegen 1 fr. voor de niet-leden en 0.75 fr. voor de leden (te bestellen op het Sekretariaat).

—::—

STEDEN EN LANDSCHAPPEN. — Een reeks prachtboeken die uitgegeven worden onder de leiding van Dr. Ir. Stan Leurs. Reeds verscheen: De Kempen, Mechelen, De Haven van Antwerpen. Elke V.T.B.-er zal er aan houden die werken te bezitten. De prijzen zijn voor de V.T.B.-ers dan ook bizonder gunstig: De Kempen — 12.50 fr.; Mechelen en De Haven van Antwerpen — 6.50 fr.

—::—

DE ZES KAARTEN VAN HET VLAAMSCHE LAND. — Schaal 1/200.000. Elk deel 1 fr. de 6 deelen: 5 fr. Op linnen — elk deel 2.25 fr.; de 6 deelen 12.50 fr.

—::—

LANDDAG. — De landdag zal dus dit jaar gehouden worden te Aalst op 9 en 10 Mei (dus niet den eersten Zondag, zooals in het vorig nummer verkeerd stond vermeld). Deze datum zal gewijzigd worden indien de verkiezingen rond dien tijd moesten plaats hebben.

—::—

PLAKBRIEVEN in te vullen voor de voordrachten kunnen onze afgevaardigden bestellen op het sekretariaat tegen 5 fr. de 10.

HET LAND VAN WAAS

VRACENE

In 1182 wordt deze gemeente voor het eerst vermeld onder de benaming Frassene. In 1183 wordt de naam geschreven « Vracene» en tot op heden bleef deze schrijfwijze de meest gebruikte. In een diploma van 1330 staat echter « Vrassene » en wij schrijven « Vrasene » of « Vracene ». In 1196 en 1197 wordt ook Frasnes geschreven; in 1196 lezen we ook eens «Fraisnes».

De wapens dezer gemeente zijn: Op azuur een hoog kruis van zilver, beladen met een doornenkroon van sinopel (oktrooi anno 1845).

Vracene wordt ten N. begrensd door de Klinge, Meerdonk en Verrebroek, ten O. door Beveren, ten Z. door Beveren en Nieuwkerken en ten W. door St. Gillis. Het ligt op 43 KM. van Gent, op 7 KM. van St.-Niklaas, op 25 KM. van Dendermonde en op 7 KM. van St. Gillis. De oppervlakte van zijn grondgebied bedraagt 1888 H.A. Men telt er omtrent 900 huizen. Zijn afhankelijkheden of gehuchten zijn (let hier op die veelzeggende, klinkende namen) : Dorp, Kouter, Groot Laar, Klein Laar, Duikeldam, Voswijk, Grotlam, Kolk, Doorentje, Brand, Zoetwater, Mosselbank, en Koefering. — De gemeente wordt van Z.-W. naar het N.-O. doorsneden door twee waterloopen, die zich verder vereenigen en den naam dragen van Kruinaarsbeek en Beversche watergang; aan de noordergrens van de gemeente vindt men de Groote Guil, van aan den Groenendijk tot aan den Waterstaat. — Over het grondgebied der gemeente loopen, van N. naar Z., de provinciale steenweg en de stoomtram van St. Niklaas op Kieldrecht, van O. naar W., de gemeentelijke steenweg van Beveren op St. Gillis waarmede zich de steenwegen van Meerdonk op Vracene en St. Gillis, bij de plaatsen genaamd Kemphoek en Beroesten Degen (!) verbinden.

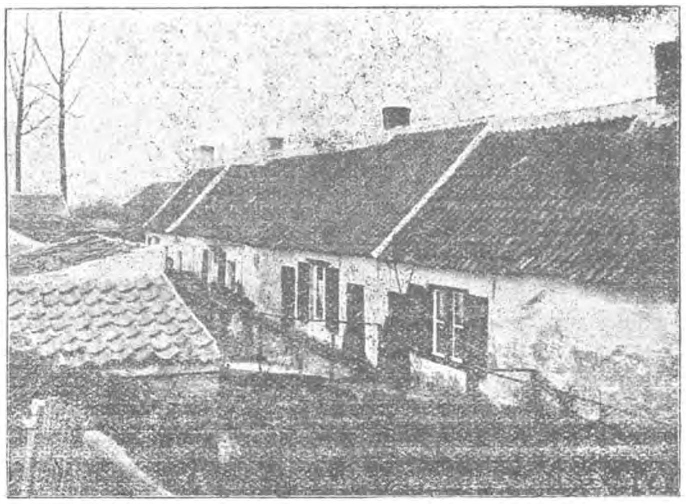

In het land van Waas.
(Werkmanswoningen in den Polder).

Te Vracene worden uitgeoefend: de klompenmakerij, het kantklossen, brouwerij en looïerij. Eerstgenoemde nijverheid werd er omstreeks 1760 ingevoerd; het kantklossen omstreeks 1820 en de leerlooierij rond 1860. De 2/3 van de bevolking houdt zich met landbouw bezig. De aanzienlijkste boerderij had, vóór een tiental jaar, 42 HA. land in gebruik. Vracene bezit een modelhofstede van dewelke een gelukkige invloed uitgaat op de landbouwers van dit gedeelte van het land van Waas. — Men telde te Vracene in 1774, 3798 inwoners ;in 1794, 4200; in 1808, 4760; in 1824, 5275; in 1866 slechts 3857 door het feit, dat Vracene in 1846 het gehucht Meerdonk verloor hetwelk tot een op-

zichzelfstaande gemeente verheven werd ; in 1920 nagenoeg 5000.

In 1869 werd een nieuwe school gebouwd. Men geeft ook les in de kloostergebouwen en in het pensionaat. Het onderwijs wordt aan plus minus 500 leerlingen verstrekt. De muziekmaatschappij « Concordia » bestaat sinds 1804. Verder heeft Vracene het «Vlaamsch Gezelschap» onder kenspreuk « Eendracht voor de Taal » en met het doel « het aanmoedigen van den leeslust ten opzichte van Nederduitsche werken, de verbroedering der minnaars der Vlaamsche taal en letterkunde en het voorstaan en verdedigen der Vlaamsche taalrechten». Deze vereeniging kwam vóór 75 jaar tot stand en bezit thans een boekerij welke 500 uitsluitend Vlaamsche boekdeelen bevat. — Het gasthuis was een ouderwetsch gebouw, hetwelk omtrent het midden der 18e eeuw aan de familie Van Puymbroeck toebehoorde. Het Bureel van Weldadigheid kocht het in 1835 met de bedoeling het voor zijn huidige bestemming in te richten.

Vracene wordt den 8n Oktober 1182 voor de eerste maal vermeld in een brief van Paus Lucius III, gedagteekend uit Verona en welke brief de St. Pietersabdij bevestigt in het bezit te zijn van het patronaat der kerk van Vracene. Het oorspronkelijke van deze oorkonde wordt in de archieven der St. Pietersabdij bewaard. In 1599 wordt het dorp in brand gestoken door de N.-Nederlandsche troepen der forten van Lillo en Liefkenshoek. Gedurende den oorlog 1914-1918 werd de omgeving van Vracene door de Duitschers geheel onder water gezet; versterkingen werden er aangelegd maar niet veel vernield. — De godsdienstoorlogen uit de XVIe eeuw samen met de overstroomingen hebben aan deze gemeente aanzienlijke schade berokkend. Heden nog staat de polder van Vracene menigwerf onder water. Het leven der bewoners is niet meer onmiddellijk in gevaar maar de vruchten der aarde worden jaarlijks bedreigd. Voor dit gedeelte van het Land van Waas konden de openbare besturen wel wat meer belangstelling toonen, want het is zeker, dat een doelmatige afwatering naar de toekomstige vaart van Burgt op St. Gillis, te dezer plaatse aanzienlijke schade zou voorkomen.

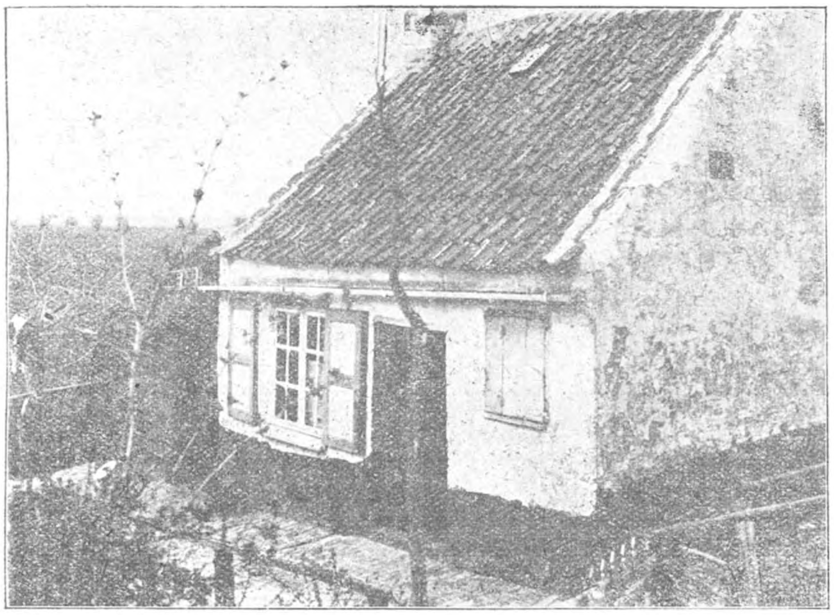

In het land van Waas.
(Landarbeiderswoning in den Polder).

In 1615 werd de polder van Vracene ingedijkt, na de geweldige stormen welke de streek tijdens de XVIe eeuw teisterden. — Bij besluit van het opperkollege werden de straten van Vracene in 1752 gekasseid. — De archieven dezer gemeente werden nog niet uitgevorscht.

Vracene bezat verscheidene hoofdleenen zooals dat van Ter Broeke, met de kasteelen van Ten Boekel en Ten Meulenberge.De naam eener andere heerlijkheid, die van Braderick, komt nog al eens voor in de jaarboeken van

Brugge. Inderdaad: in de XIVe en XVe eeuw ontmoet men te dezer stede schepenen en burgemeesters die dezen naam dragen. Men kent ook een Joris van Braderick, in 1450 de waardigheid bekleedende van opperschepen van het Land van Waas. Na dit tijdstip gaat de heerlijkheid over tot de familie Baerland, waarvan een dochter, Magdalena, in het huwelijk treedt met Filip de Rocourt de Liques. De laatste afstammeling uit deze familie, Ivo, sneuvelt in den slag van Paffenhove. Braderick gaat over aan het stamhuis de la Kethulle en daarna aan de familie Stiers uit Antwerpen.

Verder bestonden nog op het grondgebied der gemeente de kasteelen van Sierceliere en van Steenbrugge ; de heerlijkheden van Van de Verre, van den Sleutel, Ter Biest, Durmon, Waasdonk, de Heihoek, Sterrehoek of Sterrebeek, 't Huis van Dendermonde, de Campagne, de Ganzendries, Ten Dooren, Vinderhaute, Basegem, Bandeloo, de Kamer, de Kluize, Ter Ecke, 't Hof ter Aalst, 't Hof der Leugenhaege, 't Hof der Weyns. Nauwelijks een heugenis is er van al deze heerlijkheden overgebleven. Al de heeren zijn verdwenen, hun kasteelen eveneens. De plaats zelf heeft geen naam bewaard welke nog aan de adellijke bezitters van voorheen zou kunnen herinneren.

De parochiekerk van Vracene is gewijd aan het H. Kruis en is in hoofdzaak in den loop der XVe eeuw gebouwd geworden. In 1607 werd door een schrikkelijken storm de torenspits afgeworpen. De stukken vielen op de kerk en veroorzaakten aanzienlijke schade. In 1609 werd de toren hersteld en kreeg hij zijn huidig uitzicht. Binnen in de kerk vinden we vijf altaren. Het tabernakel van het voormalig hoogaltaar werd in 1761 door W. Pompe, den vermaarden Antwerpschen beeldhouwer, vervaardigd. — We moeten de aandacht vestigen op de schroefvormige zuilen der zijaltaren. In bedoelde schroeven zijn kinderen, bloemen, vruchten, enz. gebeeldhouwd. Beschotten bekleeden de muren ; gedeeltelijk werden ze in 1792 gemaakt. — Onder de schilderijen moeten we een oud stuk vermelden: het verbeeldt St. Joris' marteldood. Dit schilderstuk, krachtig koloriet, is van een onbekend meester. In deze kerk is ook aanwezig een nieuwerwetsch gewrocht van E. Dujardin (1858), den Rozenkrans verbeeldende. — De zerksteenen zijn in deze kerk talrijk geweest. Er waren er onder welke de graven van Spaansche officieren dekten. De familiën van Puymbroeck en van der Hoven hebben hare grafsteden met gedenkplaten in het koor. In 1618 werd in deze kerk het broederschap van den H. Rozenkrans ingesteld. In het jaar 1672 werd een diefstal in de kerk gepleegd waarbij ze beroofd werd van een deel van het priestergewaad en van het zilverwerk. — In 1685 werden de relikwieën van het H. Kruis in de kerk van Vracene ter vereering gesteld.

In het land van Waas.
(Naast elkaar: stal, woning en mesthoop).

Omstreeks 1720 werd te Vracene geboren, Joanna Catharina Van Goethem. Zij dichtte een groot getal liederen en gelegenheidsdicht-

jes. Verscheidene harer dichtstukken werden te Antwerpen en te Mechelen gedrukt. De oudheidkundige kring van het Land van Waas bezit de handschriften van verschillende opstellen dezer Vlaamsche dichteres, 16 September 1776 overleden.

Pieter Jan Robyn, Vlaamsch dichter, werd den 18n Maart 1768 te Vracene geboren en stierf te Gent in 1824. Volgens Rens en Van Duyse stond Robyn aan het hoofd der dichters uit zijn tijd. Het werk van dien Wazenaar is aanzienlijk, eensdeels bestaande uit vertalingen van Goethe, Borleon en Voltaire, anderdeels uit oorspronkelijke voortbrengst. Een groot deel zijner werken is in bezit van den Oudheidkundigen Kring. Slechts een gering gedeelte van zijn talrijke dichtstukken werden gedrukt. Een uitgave van Robyn's werken ware wenschelijk.

J. FLORIZOONE.

In het land van Waas.
(Waasche melkvee).

BONDSLEVEN

ANTWERPEN. — Op Vrijdag 27 Februari trad op als spreker Meester Jozef Muls met een prachtige voordracht over Moskou. De geleerde voordrachthouder schetste ons in een beeldrijke, suggestieve taal het Moskou van voor de omwenteling en het Moskou van nu. Meer speciaal werd de aandacht getrokken op het « heilige » Kremlin. Een aardig reeksje fraaie lichtbeelden verduidelijkte de spreekbeurt. Deze objectieve beschouwingen over de groote Russische stad zullen er voorzeker toe bijgedragen hebben dat de talrijke toehoorders zich thans een klaar idee zullen vormen van de Russische toestanden die zoo vaak verkeerd worden begrepen.

NAAR NORMANDIE

Het plan van de Kommissie voor Toerisme om een buitenlandsche reis tijdens het Paaschverlof in te richten, is bij de leden ingeslagen, meer zelfs dan we aanvankelijk verwachtten en dit in weerwil van het feit, dat de belangstelling van een niet onaanzienlijk getal V.T.B.ers op de komende verkiezingen is gericht. Maar vooral voor deze meer kombattief gestemde medeleden zal onze reis een aangename en zeer welkome verpoozing zijn na de roerige dagen van den kiesstrijd!

't Is inderdaad een mooie reis. Wij bezoeken een eenig-mooie en hoogst interessante streek, rijk aan stemmige steden en typische landschappen, 'n eldorado voor liefhebbers van oude kunst.

Wij zullen veel zien en heel wat genieten in betrekkelijk korten tijd, zonder ons erg te vermoeien, zonder te veel her- en derwaarts te moeten sjouwen. Het reisplan is methodisch opgevat en voor komportabel onderkomen en goed eten wordt gezorgd.

Van heden af en tot op 4 April kan men zich laten inschrijven op het Secretariaat V.T.B. Mogen wij met het oog op den bijval welke die reis te beurt is gevallen, de liefhebbers verzoeken zich zoo spoedig mogelijk op te geven. Zoodra het maximum aantal deelnemers bereikt is, bestaat er geen kans meer.

De kostprijs, zijnde 430 Belgische frank, (onder voorbehoud van wijzigingen, afhankelijk o. m. van het aantal deelnemers of van de valuta) moet bij inschrijving op de postcheckrekening V.T.B. worden gestort (Nr 93627).

Nadere inlichtingen worden steeds graag door het Secretariaat verstrekt.

VACANTIEDAGEN IN ENGADIN

door HENRI DEKKING

(Vervolg van blz. 51).

En nog een derde openbaring van de Engadinsche schoonheid zochten we : een reis met de Berninabaan.

Hier is de Albulabaan nog overtroffen. Het is de hoogstgelegen spoorweg over de Alpen, van 1907 tot 1910 gebouwd. Ook hier loopen, op smallen rail-weg, electrische trams. Er is een stijging van soms 70 pCt. en men rijdt tot 2256 M. bij Berninahospitz. Tunnels zijn er in dezen spoorweg nagenoeg niet, het uitzicht is gedurende de geheele reis vrij.

Men vertelt van de ontzaglijke kosten die in den winter het vrijhouden van den spoorweg veroorzaken ; met moeite houdt een Amerikaansche sneeuwschuifploeg het bedrijf tot Hospitz mogelijk.

Van Pontresina voeren wij weg, dadelijk snel stijgend en langs den waterval van den Morteratsch, zóó dichtbij dat het schuim in de wagens spat. Sterk stijgt de baan langs de berghellingen, boven zich ziet men vier, vijf keeren den spoorweg onder de armen van de electrische geleidraden liggen, men zal er straks, soms na een half uur, komen. Tot op het hoogste punt, de Berninahospitz, dan rijdt de tram een wijde verlaten hoogvlakte in, zonder eenige begroeïing, en langs een uitgestrekt meer vol vuil, grijs water. Tegen de spoorbaan op liggen dikke muren van sneeuw. Dan daalt men naar Alp Grum, met een prachtig uitzicht op de Palugletscher en hier, even later, opent zich het verre dal van de groene Poschliav met zijn meer. Aldoor, een uur lang, ziet men het stadje Poschiavo aan den « see »-oever, aldoor komt men er dichter bij, in wijde golven. Gelijk een vogel neerstrijkt op zijn nest, zoo daalt de trein naar Poschiavo.

En de groene wouden staan weer aan alle zijden omhoog, de trein ratelt over viaducten, met diep omlaag een wilde Schlucht, in vier lange kronkelingen, die men onder zich ziet. Het Zwitsersch-Italiaansche stadje, romaansch van bouw, veel wit, veel grillig monumentaals, erkers en torentjes van oude kerkgebouwen en villa's.

Bij Meschino opent zich aan de andere zijde weer het verre uitzicht op sneeuwbergen, men daalt achter de geweldige viaduct spiraalsgewijze en tenslotte onder dezelfde viaduct door, uit de landen van dorheid en van dennenhout tot een groene heerlijkheid van noten- en kastanje-aanplantingen naar Campocologna, het Zwitsersche grensstation, laag in het dal.

Even verder komen de drukke Italiaansche grenswachters in het treintje springen en onderzoeken, nogal gemoedelijk, passen en bagage. En de reis eindigt in een smoorheet dorp aan den spoorweg naar Milaan : Tirano, waar de schilderachtige schoonheid van een in onbedorven renaissancestijl als gestolten bebouwing van kleine huizen om monumentale hoven diep bekoort.

En vuilheid, armoe en zwermen vliegen doen weer terug verlangen naar de koele frissche zuiverheid van het Engadin.

* * *

Maar wie het Engadin in zijn eigenlijke schoonheid genieten wil, zoekt het niet in auto- en treinreizen. Hij kleedt zich gerieflijk, steekt de voeten in achtenswaardige schoenen en trekt op wandelingen heen.

Hij stapt zijn hotel uit en vindt er wegen naar omhoog, naar omlaag, de bergen op, de bosschen in. Er rijden geen auto's en maar héél zelden een voertuig met paard. Er is geen stof of ander ongemak. De wegen zijn voor de wandelaars.

Van ons chalet te Stazersee uit liepen smalle boschpaden dadelijk omhoog de berghelling op en dan een bosch van den-en-spar in met den magnifiken naam « Celerinawald ». En daarin een spiraalsgewijze tot verrukkelijke uitzichten voerend pad, dat ook weer fraai gedoopt is : « Herzogin Wera promenade ». Men stijgt enkele honderden meters, ettelijke kilometers lang, aldoor in schaduw. In een lijst van boomen staan telkens schilderijen van berg-en-bosch en meer. En dan in eens een plateau met St. Moritz in de diepte en daarachter het eindelooze dal met de meren tot ver in Italië.

Of men daalt over den breeden weg met diepe wagensporen van het houtvervoer in het voorjaar, maar aan de kanten glad als een fietspad, tot Celerina, waar de Berninaspoorweg een lust van een houten stationnetje plaatste en klimt hier het Celerinawald in.

Wij waren er toen het « seizoen » nog

moest beginnen. Houthakkers van Celerina hadden er honderden boomen gekapt en in stukken gezaagd en die keurig langs den weg gestapeld. De prikkelende geur van het bloedende hout vulde het woud. « Grüsz Gott », de lieve groet uit het bergland, kwam uit de boschdiepten tot ons. Als we dan even toekeken legden de houthakkers hun bijlen neer en begonnen een praatje.

Ieder dorp heeft zijn eigen bergterrein, waar het zijn boomen voor den winter kapt. Voor elken neergeslagen boom moet aanstonds een nieuwe worden geplant, dit is rijkswet. Elke gemeente verkoopt zijn hout in eigen kring. Splinters en takken mogen alleen gesprokkeld worden door kinderen beneden twaalf jaar en door vrouwen.

Hout voor industrie wordt afzonderlijk verzameld en langs de hellingen omlaag gesleurd en als het kan in het meer neergelaten en daar tot vlotten bijeen gebonden.

De zware arbeid geschied rustig en weloverlegd. De maaltijden van brood en kaas en landwijn worden onder kalmen kout genomen. Het is een idylle van arbeid, voor ons, die uit de jagende stoomende steden komen. De discoursen, in Romaansch of Duitsch-Zwitsersch dialect, zijn voor ons niet te volgen, maar ze zijn hartstochtloos, altoos welgehumeurd.

Bij Celerina staat op een afgezonderde hooge plek een oud kerkje, al uit de elfde eeuw en een klein kerkhof er rondom met veel bescheiden monumenten en veel bloemen. Vrouwkens uit het dorp wieden er het onkruid en perken de paden behoedzaam af. En 't is dan hinderlijk als met veel sleutelgerammel de koster uit het dorp met gezelschappen toeristen komt, die de kerk van binnen willen zien, waar zij maar vluchtig naar kijken, want aldoor in hun Baedeker lezen zij hoe die het vindt.

(Wordt Vervolgd)

Afgevaardigden van V. T. B.
maak in Uwe respectievelijke
omschrijvingen propaganda voor
U W K A N D I D A A T
H o t e l B o s c h e n H e i d e
En vergaar voor hem het grootst
mogelijk aantal inschrijvingen.

AANGESLOTEN HOTELS

MILAAN: *Hotel Victoria,* Corso Vittore Emmanuelle 52. — Kamer voor 1 persoon van 14 tot 18 l. Kamer voor 2 personen van 25 tot 28 l. Ontbijt van 4.50 tot 6 l. Middagmaal van 14 tot 16 l.. Avondmaal van 16 tot 18 l. Pension per dag van 40 tot 48 l.

ROME: *Pensione Boos,* Via 24 Maggio, Roma 3. Volledig pension van 70 tot 75 l. gedurende de maanden Juni en Juli van 60 tot 65 L. 10 t. h. vermindering voor de leden van V.T.B.

VENETIE: *Hotel Cavalletto,* San Marco, Venezia. Kamer van 15 tot 20 L. Ontbijt 5L. Middagmaal 15 L. Avondmaal 16 L. Pension per dag 50 tot 60 L. 10 t. h. vermindering voor de leden van V.T.B.

LONDEN: *Bangor Hotel,* Torrington Square 4& 5, London W. C. — Kamer met licht en bediening en ontbijt: van 7 sh. 6 d. tot 8 sh. 6 d. — Volledig pension 12 sh. 6 d. — Kamer met ontbijt en een warmen maaltijd 10 sh. 6 d. — 5 t. h. vermindering voor V.T.B.-ers. — Nederlandsche keuken, Nederlandsch personeel.

— VERMINDERINGEN —

BRUSSEL: H. Nauwelaers, Gediplomeerde kleermaker, herstellingen van allen aard. Dassen en klakken op maat. Komediantenstraat 55. 10 t.h. korting.

— BOEKBESPREKING —

O. L. V. van Affligem door den E. H. Gabriel (J. B. H. Willems) is een werkje vroom van inhoud, een gebed tot de H. Maagd, op bizondere wijze vereerd te Affligem. Op naïeve wijze verhaalt de schrijver hoe op zekeren dag het beeld van O. L. V. van Affligem den voor haar neergeknielden H. Bernardus groette : « Salve Bernarde », hoe daarna het beeld werd vernietigd, hersteld en vereerd. Op den achtergrond wordt de erg beroerde geschiedenis der abdij ontwikkeld. Zestien mooie opnamen op glanspapier verluchten het boek dat voor den historicus niet van alle belang is ontbloot, en er voorzeker zal toe bijdragen den eeredienst tot Maria doelmatig te sterken. E. H. Gabriel heeft verdienstelijk werk geleverd. Het boek werd uitgegeven door A. Dewit, Koninklijkestraat 53 te Brussel en kan aan den voordeeligen prijs van fr. 5.— besteld worden bij den schrijver ter Abdij van Affligem.

***

Dictionnaire Historique et Géographique des Communes Belges. — Eug. De Seyn.

De 11e aflevering van deze belangrijke uitgave is zooeven verschenen. — Ze omvat de 48 laatste bladzijden van het eerste deel (einde van de letter L) en zet het tweede gedeelte in met de eerste gemeenten van de letter M. — Een gelukkig toeval vereenigt in deze aflevering de documentatie over twee onzer schoonste steden: Leuven en Mechelen, verlucht met een zorgvuldig gekozen reeks hedendaagsche en historische illustraties. — Onder meer andere gemeenten worden er in de 11e aflevering nog besproken: Lillo, Lissewege, Lodelinsart, Lokeren, Loncin, Loo-ten-Hulle, Lophem, Louveigné, Lovendegem, Maaseik, Machelen, Maldegem, enz.

De afleveringen zijn te verkrijgen tegen fr. 6.50 bij alle boekhandelaars en bij den uitgever: A. Bieleveld, 66, Waarmoesberg, Brussel. Losse afleveringen worden niet verkocht; men moet op heel het werk inschrijven, hetwelk nagenoeg 25 afleveringen zal omvatten.

DENEMARKEN

Door heel het moderne leven van Denemarken's hoofdstad Kopenhagen, heen, herkent men toch steeds de oer-oude koningsstad.

Omgeven door spiegelende grachten, ligt op « Slotsholm » (Slot Eiland) het, zoowel in de 18de als in de 19de eeuw afgebrande, maar steeds weer opgebouwde, koninklijke slot : Christiansborg, met zijn door den brand gespaarde kolonnaden en pavillioenen, manège en slotkapel, die met de prachtigste, geoxydeerd-koperen daken bedekt zijn — als oudheden met 't voorname stempel der eeuwen.

De Rijksdag en het Hooggerechtshof houden hun zittingen in het slot, een museum met werken van Denemarken's grootste beeldhouwer, Bertel Thorvaldsen, en waarin hij zelf begraven ligt; het is in den vorm van een antiek mausoleum tegen de slotkapel aangebouwd; aan den anderen kant van het slot liggen groôte, statige gebouwen, in barokstijl opgetrokken, met regeeringskantoren, terwijl gevels en torens in renaissancestijl zoowel de Beurs — aan 't water gelegen — als het oudste gedeelte van het tuighuis versieren, dat met de gebouwen van den generalen Staf, het Rijksarchief en de Koninklijke Bibliotheek, een klein plantsoen en stillen vijver met waterlelies, omlijst.

Bruggen verbinden het slot-eiland aan alle zijden met de stad ; hout- en visschersschuiten en allerlei andere vaartuigen, liggen aan den kant vastgemeerd, of bewegen zich door de grachten, en de stroom van sleepbooten, met groote lichters op sleeptouw, komende uit de haven, gaat onder de grootste der 6 bruggen van het slot-eiland, de ophaalbrug « Knippelsbro » door.

Als gevolg van haar geschiedkundige beteekenis en het steeds wisselend leven, is Slotsholm en zijn naaste omgeving het symbool en het middelpunt van de geheele stad geworden.

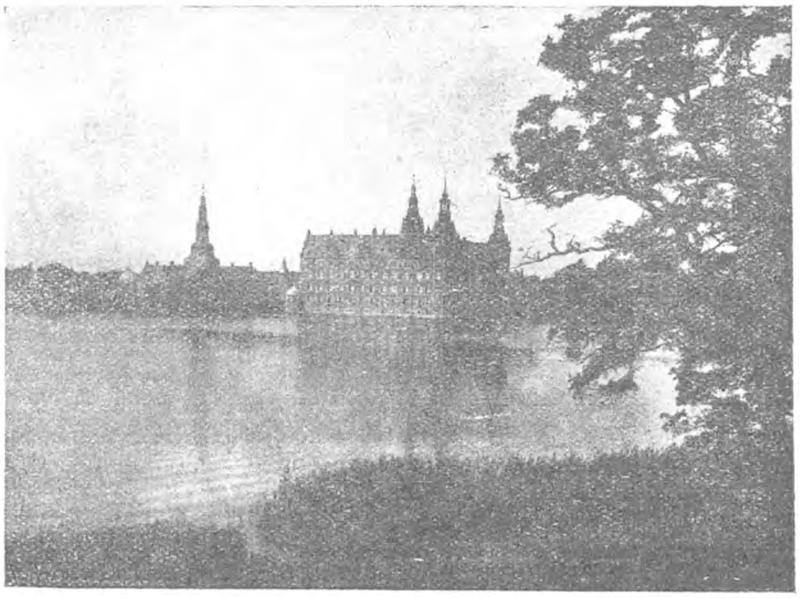

FREDERIKSBORG. — SLOT.

(Gebouwd met medewerking van den Mechelschen Architekt Van Obberghen).

Op dit kleine eiland liet een zekere bisschop in de 12e eeuw een versterkten burcht, ter bescherming tegen de wendische zeeroovers, bouwen; uit dezen versterkten burcht, met visscherswoningen en eenige dorpjes rondom, ontstond in het midden der 13e eeuw een haven voor kooplieden: «Köpmannaehafn», die zich in 1443 zoodanig ontwikkeld had, dat zij Denemarken's hoofdstad werd.

En als men nu over Slotsholm's hooge brug (Höjbro) gaat, ziet men aan de linkerhand, langs de gracht, de schilderachtige, open vischmarkt, recht voor zich een overdadige bloemen- en groentenmarkt, en wandelt men daarlangs, dan komt men te staan voor het middelpunt van Kopenhagen's zakenwereld en het monter floreerend straatleven. Recht vóór U liggen, uit historisch oogpunt, belangrijke gebouwen als Runde Taarn (de Ronde Toren), een astronomisch observatorium uit het begin der 17de eeuw, en « Regensen », een studenten-tehuis uit dezelfde periode, in de drukke winkelstraat Köbmagergade, die uitmondt in de uitgebreide arbeiderswijk Nörrebro. Slaat men rechts af, dan komt men in de voornaamste winkelstraat der stad, Oestergade, die naar Kongens Nytorv, met den Koninklijken Schouwburg, loopt, vanwaar de Bredgade verder leidt naar de beroemde havenpromenade, Langelinie, oorspronkelijk het glacis voor het nog bestaande oude kasteel. Slaat men vanaf Köbmagergade links af, dan voert een andere winkelstraat U naar Gammeltorv, met het mooie oude Gerechtsgebouw en vroeger stadhuis, en verder naar de «Raadhusplads» met het nieuwe stadhuis (voltooid in 1905), typische uiting van een bepaalde richting in de moderne Deensche bouwkunst. De Raadhusplads is 't centrum van het tramnet en vormt het middelpunt van het « Kopenhagen, waar men zich vermaakt», vlak bij een groot aantal restaurants en café's, schouwburgen en variété's en het beroemde zomer-etablissement «Tivoli», omringd van hotels, in de onmiddellijke nabijheid van het hoofdstation (Centralbanegaard) en met de beste verbinding naar Frederiksberg (voorstad), met zijn oude park, en uitgebreide nieuwe villawijken.

Binnen bovengenoemde grenzen bevindt zich op niet al te grooten afstand van elkaar, al wat den vreemdeling kan interesseeren: rijke musea en kunstverzamelingen, bibliotheken en hoofdkerken, de grootste banken, handelsfirma's, magazijnen enz., het stijlvolle komplex roccoco-paleizen, Amalienborg waar de koninklijke familie woont en bewaakt wordt door de statige lijfgarde, in ouderwetsche, napoleontische uniformen, met berenmutsen en witte kruisbandelieren. En tusschen Raadhusplads en Langelinie bruist het vroolijke Kopenhaagsche promenade- en caféleven, waaraan de vrouwen veel levendiger deelnemen dan in de meeste andere groote steden van Europa.

Kopenhagen heeft 650.000 inwoners en is niet in min of meer opzichzelf-staande stadsdeelen verbrokkeld, doch het geheel wordt als het ware bijeengehouden, door een allesbeheerschend middelpunt. Het is een groote stad, die erin geslaagd is toch klein, gezellig, gemoedelijk en intiem te blijven.

En zij bezit een buitengewoon schoone omgeving, die even verscheiden, overzichtelijk te bereiken is als de stad zelf.

Richt men zijn schreden naar het Zuid-Oosten dan komt men in het schilderachtige Christianshaven, hetwelk, met zijn kanalen en bruggen, naar het geheel vlakke eiland Amager voert, wiens bevolking nog steeds namen, gewoonten en gedeeltelijk ook kleederdrachten bewaard heeft van de Hollandsche kolonisten, die in de 16de eeuw, ter bevordering van den Deenschen landbouw, werden aangezocht naar hier te komen.

In Z.-W. richting gaat een spoorweglijn

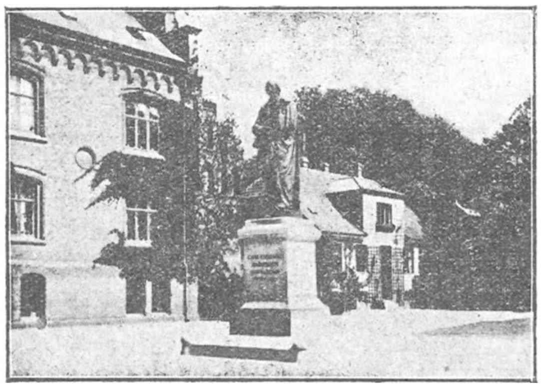

Standbeeld van H. C. Andersen.

naar Roskilde, de oudste koningsstad des lands, een vriendelijk plaatsje, dat slechts 39 KM. van Kopenhagen verwijderd ligt, aan een der karakteristieke fjorden. Een oude Domkerk, uit het einde der middeleeuwen, verheft zich met twee slanke torens hoog boven de stad; zij heeft interessante, voor een groot deel mooi-versierde, kapellen, waarin de leden van het Deensche koningshuis bijgezet worden.

Naar Noord-Sjaelland loopen van Kopenhagen uit twee, voor toeristen zeer praktische, treinverbindingen: de Kustbaan en de Nordbaan. In anderhalf uur komt men met de kustbaan, door prachtige beukenbosschen, op wier grasvelden het wemelt van kroon- en damherten, te Helsingör, aan den ingang van den Sont, een schilderachtig stadje, met aardige oude huisjes en interessante hekjes, aan het door grachten en vestingwallen omgeven en in renaissancestijl opgebouwde kasteel

Kronborg, hetwelk in vroeger dagen de Sont beheerschte. Helsingör is de wereldberoemde stad van Hamlet ; het graf van den door Shakespeare vereeuwigden koningszoon wordt den toerist aangewezen in de onmiddellijke nabijheid van de mondaine badplaats Marienlyst, en in een der kasematten van Kronborg, diep onder den grond, ligt volgens de overlevering, de Deensche nationale held Holger Danske, (Ogier le Danois) een van Karel de Groote's palladijnen.

De noordbaan eindigt eveneens in Helsingör, doch loopt langs Hilleröd, op een uur afstand van Kopenhagen, en langs Fredensborg, 10 minuten verder gelegen. De groote

Vallo — Slot.

bezienswaardigheid van Hilleröd is het in renaissancestijl gebouwde slot, Frederiksborg, midden in een, door bosch omgeven, meer gelegen. Het bevat belangrijke historische kunstverzamelingen en een buitengewoon mooie slotkapel, in barokstijl opgetrokken. — Fredensborg was destijds het geliefde buitenverblijf van Czaar Alexander III, die daar, in dat kleine, eenvoudige, in Italiaanschen stijl gebouwde slot, bij zijn en, zooals men destijds zeide, « Europa's Schoonvader » vertoefde. Het prachtige slotpark strekt zich, met zijn honderdjarige lindenlanen, uit tot aan een der mooiste van Sjaelland's vele meren, Esromsö.

Langs de geheele Sont en tot diep in het land, liggen de zomervilla's der Kopenhagenaars, en 't was nogal geestig opgemerkt door een globetrotter, die gewoon aan groote verhoudingen en snel reizen, zeide, dat heel Sjaelland slechts bestond uit Kopenhagen en Kopenhagen's buitenverblijven. Een groote stad met de Dyrehave (hertenpark) de villatuinen der burgers en de zomertuintjes der arbeiders!

Als geliefde vacantie-uitstapjes voor de Kopenhagenaars, had dezelfde wereld-reiziger kunnen noemen: het eiland Moen (vlak bij Sjaelland) en Bornholm, in de Oostzee, tusschen Denemarken, Zweden en Duitschland gelegen. De schitterend-witte krijtrotsen van Moen zijn begroeid met beukenbosschen en liggen in de meest phantastische vormen, aan de blauwe zee. Bornholm heeft wilde granietklippen, met bosch begroeide dalen, oude ruïnen en een kust, met dikwijls zware branding.

Maar van hoeveel beteekenis Kopenhagen, waar 1/5 der bewoners van Denemarken woont, en dat, om zoo te zeggen het middelpunt is van alle cultureele stichtingen, ook moge zijn, met heel Sjaelland en de omliggende eilandjes meegerekend, dan is dit toch nog niet héél Denemarken!

Het eiland Fyen (Funen) biedt, vooral in de omgeving van Svendborg, een rijkdom aan idyllische kunstlandschappen en heeft, uit een geschiedkundig en kunstoogpunt beschouwd, belangwekkende landgoederen en parken. De grootste stad van Fyen, Odense, is de geboorteplaats van den wereldberoemden sprookjesschrijver H. C. Andersen; zijn geboortehuis is nu ingericht als museum. Van het schilderachtige Faaborg, op de Z.W. zijde van het eiland, vaart er een veerpont af naar Sonderborg op het eiland Als, in dat deel van Zuid-Jutland, dat na de volksstemming, en door den vrede van Versailles, weder vereenigd geworden is met het Deensche Koninkrijk. Tegenover Sönderborg ligt de Dybbol-Berg met omgeving, de geschiedkundig en als landschap even belangrijke slagvelden uit den Deensch-Duitschen oorlog in 1864.

En hoe klein Denemarken, met zijn 43.016 KM², en zijn 3 millioen inwoners, ook zij, toch biedt het wat geschiedenis, ligging en kultuur aangaat, een buitengewoon groote verscheidenheid, die niet het minst uitdrukking vindt in het, met Zuid-Jutland verbonden Noord-Jutland, Denemarken's grootste provincie.

Evenals Zuid-Jutland kan men Noord-Jutland naar zijn geschiedenis en cultuur verdeelen in Midden-, West- en Oost Jutland. De Oostkust bezit talrijke kleine en grootere steden, aan lieflijke fjorden gelegen, met beukenbosschen en schilderachtige heuvelruggen — b. v. in de Zuid-Jutlandsche landstreken Aabenraa en Haderslev, en in Noord-Jutland:

Vejle en Aarhus, na Kopenhagen 's lands grootste stad (78.000 inwoners). Midden-Jutland bezit minder steden en heeft, ondanks de toenemende ontginning, bijna overal het sombere doch poetische karakter van het heidelandschap bewaard. De Westkust bestaat in Zuid-Jutland voornamelijk uit kleigrond met groote weilanden voor het vee; in Noord-Jutland loopen vanaf het noordelijkste punt: Skagen — een der eigenaardigste badplaatsen van Noord-Europa — tot aan Esbjerg toe, hooge schilderachtige duinen, met een breed strand langs de Noordzee.

Jutland bezit ook eerwaardige, historische monumenten, als de hunnebedden te Jelling, uit de 9de eeuw, waaronder Gorm de Oude en zijn gemalin Thyra Danebod begraven liggen, terwijl het tevens de meest ontwikkelde,

Klippen op het eiland Móen.

moderne, economische stichtingen bezit, zooals de Coöperatieve Zuivelfabrieken, Slachterijen enz., waardoor de Deensche boer bewezen heeft in 't bezit te zijn van groote technische vaardigheid en economischen zin.

In Viborg's Domkerk vindt men het voornaamste kunstwerk op het gebied der moderne religieuse kunst n.l. Joakim Skovgaard's fresco's, en te Askov, bij Vejen, ligt de grootste der typisch Deensche vervolgscholen voor boeren, die vooral sedert 1864 meer en meer in zwang gekomen zijn.

—Het voortreffelijk georganiseerde reddingswezen bij Skagen en langs de geheele Westkust, is wereldberoemd; onder de Jutlandsche visschersbevolking zijn helden, die meegeholpen hebben om honderden menschenlevens uit de golven te redden. En op het eenvoudige kerkhof te Skagen, tusschen graven van zeelieden van allerlei nationaliteit, rust menig Jutlandsch visscher, die het leven liet in den strijd tegen de zee en voor zijn medemenschen: een reeks van dooden, die met ongewoon ontroerende macht getuigen.

Denemarken is een klein land, hetwelk er niet in geslaagd is zich, in den loop der tijden, politiek te handhaven. Tegen het einde der 17de eeuw had de eerste verdeeling plaats, bij welke gelegenheid de oorspronkelijke Deensche provinciën Skaane, Halland en Bleking, na een ongelukkigen oorlog, in de handen van Zweden vielen. In 1814 eindigde de zevenjarige oorlog tegen Engeland, met het gevolg dat Noorwegen van Denemarken gescheiden werd, en in 1864 gingen de Duitsche landstreken, die Denemarken bezat, nl. Holstein en Z.-Sleeswijk, verloren, en daarmee de oorlogshaven Kiel en het laatste restje van Denemarken's heerschappij op de Oostzee.

Maar met zijn belangrijke historische herinneringen, zijn afwisselend natuurschoon en het streven der bevolking op economisch en geestelijk gebied, zijn vlug begripsvermogen en vriendelijke gastvrijheid, heeft Denemarken tot heden een bescheiden doch waardige plaats weten te bewaren onder de volken.

Prof. Karl LARSEN.
(Vert. Mary Horrix).

ORGANISATIEFONDS

EERELIJST XII.

Overdracht lijst XI	fr. 6962.75
Mortier G., Klapdorp 93, Antwerpen	12.50
Van Es, F., Albrechtlaan 5, Aalst	15.—
De afgevaardigden van Aalst en omgeving	50.—
De deelnemers aan den vierdaagschen fietstocht in Limburg, Aalst	25.—
De Winter, Lange Klarenstraat, Antwerpen	100.—
Van Herreweghe I., Aalst	25.—
Samen	fr. 7190,25

V. T. B.ers

U haalt er door
UW KANDIDAAT
Hotel Bosch en Heide
met onmiddellijk U W E inschrijving aan het Secretariaat te laten geworden.

VICTOR HUGO IN ZEELAND

De Zeeuwsche eilanden hebben te allen tijde heel wat menschen bekoord. Als men denkt aan de namen Walcheren, Beveland en Schouwen, dan rijst voor onzen geest het stille landschap van de spelende Noordzee rondom den Hollandschen Archipel.

Toen ik vóór enkele maanden in eenzamen tocht op de eilandjes van Zeeland voor 't eerst belandde, scheen het mij alsof ik eensklaps een ver verleden terug vond. De molens, de torens, de djente menschen, de stralend reine Zeeuwsche woningen, het prachtige vee op de frischgroene vlakte: het was als de levende verrijzing van een blijden droom uit de jaren van voorheen. En zoekende naar de reden dier welbekendheid wist ik weldra, dat hier alles even frischkleurig en jeugdig was en dezelfde splinternieuwe bekoring had van het sierlijke speelgoed dat menig kind heeft verblijd en vromelijk wordt genoemd: « De Ark van Noach »!

Niet lang bleef het een raadsel waarom zoovele kunstenaars, schilders en dichters — de eeuwige jeugd ! — naar Zeeland hebben verlangd. — Wijl het een heimat is vol kloostervrede, vol onbegrensdheid, vol landschapsvroomheid, vol dichterszaligheid! Veere en Middelburg, Domburg en Zierikzee: allen klaarklinkende namen!

Om thans aan eigen bespiegelingen te verzaken en met mijn onderwerp eindelijk te kunnen aanvangen, helpt mij vooreerst het troostend voornemen later Zeeland te mogen beschrijven.

Het was in 1868 toen Victor Hugo de drukste woelstad van West-Europa ontvluchtte om van zijn lastige roemkoorts te genezen en zijn hart te sterken aan Zeeland's vredigheid.

Hij spoorde naar Antwerpen, naar de stad van Teniers en van Breughel. Ondanks de vluchtigheid van zijn bezoek kwam hij toch in vervoering voor de pracht van O.-L.-Vr.-toren, voor den put van de Handschoenmarkt en voor Metsys' en Rembrandt's werk in het Museum der Venusstraat.

Uit zijn gedenkschriften vernemen wij dat de hotelhouders van den Scheldekant zich allerminst bekreunden om toeristenbelangen. De groote Victor Hugo heeft er zijn slaapgelegelegenheid slechts verkregen na langdurig pramen.

Des anderendaags verliet hij zijn gasthof « La Croix Blanche » om met het stoomschip « De Telegraaf » den Scheldestroom op te varen tot Wemeldinge. De kapitein van Maenen had tijdig den heer Frans Van de Putte, zoon van den senator voor Zeeland verwittigd: dat Victor Hugo naar Goes wilde. — Bij de aanlanding te Wemeldinge stond het rijtuig van Van de Putte klaar en Franschman en Zeeuw bolden in de gemoedelijke sjees over den klinkerd naar Goes. Onderweg drukte de schrijver herhaaldelijk zijn bewondering uit : dat de kleederdracht zoo schilderachtig was, dat de koeien zoo prachtig en de zwijnen zoo rein waren ! Het was toen, dat de mee ook nog bloeide in Zeeland!

Te Goes vond Hugo gastvrijheid, overal ! De inwoners maakten hem met vreugde attent op het merkwaardige rokokohuis waar in 1810 Napoleon met Marie Louise vernachtte.

M. Abrahams was Hugo's leidsman naar Middelburg. In deze stad betrok de schrijver het Hotel Bulterijs. De hotelbaas was een zonderling, van dewelke de Franschman niet te veel goeds zegt. Wanneer eenmaal het uur voor den maaltijd geslagen had dan konden de te-laat-komers volstrekt niets meer krijgen. Klagen mocht niet baten. Mr. Bulterijs bleef weerbarstig ten koste van eigen profijt en ten koste van de maag zijner gasten.

Tot overmaat van tegenkans moest onze reiziger vernemen dat alle kamers reeds benomen waren. — Het was op dit ongelukkig oogenblik een blijde verrassing toen Hugo ervaren mocht dat een zijner vereerders, Arthur Stevens, opzettelijk de kamers had afgehuurd om ze hem te kunnen afstaan. — Bijaldien herwon hij dra zijn stemming, bezocht het juweelschoone raadhuis om er het tapijtwerk van meester Frans Spierinck uit Delft te bewonderen.

Van Middelburg uit reisde hij langs den zeedijk van Westcapelle naar Domburg. Zijn tocht was koninklijk. — Aan de Zeeuwsche tafelen werd de Fransche schuimwijn bovengehaald ..... en de Zeeuwsche gulheid verbroederde ermee onder de gedaante van vele Zeelandsche oesters.

Per omnibus ging de tocht verder naar Vlissingen, waar Hugo onmiddellijk inscheepte voor Wemeldinge. Daar wachtte Kapitein Van Maenen hem op om naar Zierikzee te varen.

Het volk ontving er hem zeer geestdriftig. De schrijver begreep moeilijk hoe zijn naam hier in het verre Zeeland bekendheid genoot. De twee kinderen De Does brachtten hem een zeer grooten bloemruiker. — Zichtbaar ontroerd begaf hij zich naar de Kerk van Zierikzee. Bijgestaan door de ingevende hulp van een meesterlijk bespeeld orgel dichtte hij er een allerfraaist poëem.

Hugo versmaadde Zierikzee's merkwaardigheden niet. Hij bezocht de glaszandlagen en den Romeinschen tempel. Hij kreeg er ook een (gewezen) Eskimo te zien! Ja lezer, een Eskimo in Zierikzee! Vermoedelijk was het een drenkeling van Groenland of Alaska die in zijn kajak aan de kusten van Zierikzee kwam aangespoeld ...... en na zulk een degelijk bad voldoende dóórpekeld werd geacht om den tijd te trotseeren en te worden opgenomen als curiosum voor het Raadhuis. Dit bezit werd een aantrekkelijkheid voor Zierikzee, die menig museum van gebalsemde mummie's zou benijd hebben!

Met den meekraphandelaar Van de Vliet ging Hugo verder naar Brouwershaven, waar de burgemeester zich aanstelde als voorkomend leidsman, die niet naliet de plaatselijke foltertuigen te toonen. Gedrieën wandelden zij langs het standbeeld van Jacob Cats en gingen dan op het raadhuis een merkwaardig exemplaar van diens werken bezichtigen. De tocht werd opgeluisterd met den overvloedigen uitleg van den zeer vereerden burgemeester.

Na de Zeeuwsche eilanden te hebben doorkruist zou Hugo te Zype inschepen met « De Telegraaf » om Dordrecht te bereiken. Dominee Perk leidde hem rond. In de kerk werd voor het zien van elk kunststuk betaling gevergd. Dit maakte den schrijver zoo razend, dat hij de protestanten kortweg « vijanden van de kunst » noemde.

Helaas! Eenmaal terug in Antwerpen ondervond hij hetzelfde euvel. Hij was zeer verbitterd dat ook hier in de hoofdkerk het kunstgenot — als een gemeene koopwaar — slechts tegen klinkende munt te «verkrijgen» was! Hij omschreef de nadeelen van dit exploitatiesysteem in scherpe bewoordingen ; « Wat geweldige afzetterij, roept hij uit, men moet er zelfs inkomgeld geven voor het bezoeken van een museum » !

Hugo vereerde den toen wereldberoemden schilder Baron Leys met zijn bezoek. Als alle brave vreemdelingen ging hij ook eens naar de Zoologie. Bij het zien van al die vrijheidslievende gevangenen werd hij zoodanig weekhartig, dat hij zijn gedenkschriften sluit met een vurigen oproep voor dierenbescherming en met een haast uitzinnige aanklacht tegen de vivisectie.

EDG. ERNALSTEEN.

GEMENGD

HET ALBUM DER TENTOONSTELLING TE ZOUT-LEEUW.

Men herinnert zich den grooten bijval welke verleden Zomer, te Zout-Leeuw, de tentoonstelling van Kunst, Oudheidkunde en Folklore heeft genoten.

De provinciale dienst voor geschiedkundige folkloristische nasporingen in Brabant heeft een mooi album uitgegeven geheel en al gewijd aan de kunstschatten van Zout-Leeuw.

Het boekje telt 160 bladzijden en bevat 120 illustraties. Wij geven hier een opgave van de verschillende bijdragen: De tentoonstelling van Zout-Leeuw (Ch. Gheude) ; De juweelen der Gilden; De St. Leonarduskerk (Sander Pierron) ; Een koffer uit de XIVe eeuw (Graaf J. De Borchgrave d'Altena) ; De familie van Wilre (L. Wilmet) ; De paaschkalender (Baron A. de Terwangne) ; Zout-Leeuw en zijn geschiedenis (M. Peremans) ; Zandtapijten bij de processie van O.L.V. op den Ossenweg (J. P. Peeters) ; Volkssagen en Legenden te Zout-Leeuw (Fr. Hendrickx).

Het is een prachtige herinnering voor allen die de tentoonstelling hebben bezocht.

INHOUD

Reis naar Normandië	blz. 77
Normandië	» 78
Van het Secretariaat	» 79
Het Land van Waas	» 80
Bondsleven	» 83
Naar Normandië	» 83
Vacantiedagen in Engadin	» 84
Aangesloten Hotels...	
Vermindering	
Boekbespreking	» 85
Denemarken	» 86
Organisatiefonds	» 89
Victor Hugo in Zeeland	» 90
Gemengd...	» 91
Uitstappen en Bijeenkomsten	» 92

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

AALST.

Zondag 15 Maart: Groepsreis naar Antwerpen.

ANTWERPEN.

Zondag 15 Maart : Bezoek aan het stadhuis onder de leiding van den heer Dr. Ir. Stan Leurs. Samenkomst om 10 u. op de Groote Markt. Inkomgeld 0.50 fr. (in plaats van 1 fr.).

De leden die er belang in stellen kunnen het bezoek aan de havensinstellingen meemaken (per toogboot). Bijeenkomst aan het loodswezen om 11 u.

Zondag 29 Maart: Wandelvoordracht in het museum van Schoone Kunsten door den heer Cornette, Conservator. Samenkomst om 10 u. aan den ingang van het museum.

Zondag 19 April : Bezoek aan eenige weinig gekende hoekjes van Antwerpen.

Voor de Liefhebbers-Fotografen: De V.T.B.ers liefhebbers-fotografen worden opgeroepen tot een vergadering die zal gehouden worden op *Donderdag 26 Maart* in het sekretariaat, Dambruggestraat 116, om 8.30 u. 's avonds. Dagorde: Oprichten van een V.T.B.-fotoclub.

BRUSSEL.

Zondag 22 Maart, 's namiddags: Bezoek aan de Sinter Goedelekerk, onder leiding van den heer H. De Cort. Samenkomst vóór de kerk te 2 uur.

Op Donderdag 26 Maart, te 8 u.: Voordracht met lichtbeelden over « Zwitserland en zijn Bewoners », door den heer Dr. Remi Sterkens, Leeraar aan het Koninklijk Atheneum te Elsene. Zaal Pletinckxstraat, 19, (Beurs).

GENT.

Zondag 22 Maart: 10e Groepsreis naar Antwerpen. In den voormiddag wandeling door de stad. Om 11 ¾ u. gezamenlijk middagmaal. Om 2 ¾ u. opvoering van « Herbergprinses » van Jan Blockx in den Kon. Vlaamschen Opera. Gewone voorwaarden. Toetredingen in te zenden tot 17 Maart ten huize van den afgevaardigde hr. Gijselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent.

Wie inlichtingen wenscht omtrent de Urlusvertooningen — de ring der « Niebelungen » — kan zich wenden tot den afgevaardigde aan hoogergenoemd adres.

In vooruitzicht: Gedurende de maand April : 3e Voordracht met lichtbeelden, — 2e Bezoek aan de St. Baafskerk.

HERENTALS.

Zondag 15 Maart : Groepsreis naar Antwerpen.

KAPPELLEN.

Maandag 16 Maart: Om 8 u. zeer stipt in het Vlaamsch Huis, voordracht met lichtbeelden: « Natuurbescherming en Kempenland » door den heer De Lattin, sekretaris van de «Vereeniging tot behoud van Natuuren Stendenschoon».

Maandag 30 Maart: Om 8 u. in voornoemd lokaal voordracht met lichtbeelden : « Reizen door de Nederlanden in de XVIe eeuw » door Dr. Ir. Stan Leurs.

Zondag 5 April, (Palmzondag): Om 7 u. voorstelling van « Onder één Dak » van Fabricius opgevoerd door het tooneelgezelschap « Ick Dien ». Kaarten te bekomen in het lokaal.

LEUVEN.

Vrijdag 30 Maart: Voordracht met lichtbeelden : « Schilderachtig Mechelen » door den heer De Rees. De leden worden verzocht hun lidkaart mede te brengen. De personen die nog niet in het bezit zouden zijn hunner lidkaart kunnen ze bekomen vóór de voordracht.

MECHELEN.

Zondag 22 Maart: Bezoek aan het archief. Leider : Hr. Dierickx, Archivaris. Samenkomst om 11 u. voor het archief (oud Schepenhuis) Steenwegstraat.

Dinsdag 24 Maart: Om 7.30 u. in de trouwzaal (Stadhuis) voordracht: met lichtbeelden: « Noord-Italië » door den Z. E. H. Devis, prof. aan de Hoogeschool te Leuven. Zanguitvoeringen tijdens de voordracht.

Dinsdag 31 Maart: Lichtbeeldenavond: « De meest typische hoekjes van oud Mechelen » door Kunstfotograaf De Kock van Antwerpen. Gezien deze voordracht naar alle waarschijnlijkheid veel volk zal lokken zal ze gehouden worden in een ruimere zaal. Vriendelijk verzoek tijdig de dagbladen te raadplegen.

— NIEUWE AFGEVAARDIGDEN —

De volgende afgevaardigden werden door het Dagelijksch Bestuur aangesteld:

Voor *Zwitserland:* De heer Van der Hoydonck, Heimstrasse 7, Wettingen.

Voor *Nederlandsch-Indië :* De heer Van Praag, Salemba 32a., Weltevreden, Batavia — Nederlandsch-Indië.

Voor *Brussel:* Mejuffrouw J. Leurs.

Voor *Erpe :* De heer Van Keymeulen.

Voor *Genk. :* De heer Driessen, Statiestraat te Genk.

Voor *Mechelen :* Mejuffrouw De Wit.

De Heer Verhoeven.

De Afgevaardigden in de provincie Brabant verzuimen niet hun vergadering bij te wonen op 22 Maart te Brussel. (Vlaamsch Huis, 10 uur).

De Afgevaardigden in de provinctie Oost-Vlaanderen verzuimen niet hun vergadering bij te wonen op 29 Maart te Gent (Wapens van Zeeland, 11 uur).

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND. p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND. » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 F.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 7 **1 April 1925**

REIS NAAR NORMANDIE

(14 April—19 April).

Het plan van de Kommissie voor Toerisme om een buitenlandsche reis tijdens het Paaschverlof in te richten, is bij de leden ingeslagen, meer zelfs dan we aanvankelijk verwachtten en dit in weerwil van het feit, dat de belangstelling van een niet onaanzienlijk getal V. T. B.ers op de komende verkiezingen is gericht. Maar vooral voor deze meer kombattief gestemde medeleden zal onze reis een aangename en zeer welkome verpoozing zijn na de roerige dagen van den kiesstrijd!

't Is inderdaad een mooie reis. Wij bezoeken een eenig-mooie en hoogst interessante streek, rijk aan stemmige steden en typische landschappen, 'n eldorado voor liefhebbers van oude kunst.

Wij zullen veel zien en heel wat genieten in betrekkelijk korten tijd, zonder ons erg te vermoeien, zonder te veel her- en derwaarts te moeten sjouwen. Het reisplan is methodisch opgevat en voor komportabel onderkomen en goed eten wordt gezorgd.

Van heden af en tot op 8 April kan men zich laten inschrijven op het Secretariaat V. T. B. Mogen wij met het oog op den bijval welke die reis te beurt is gevallen, de liefhebbers verzoeken zich zoo spoedig mogelijk op te geven. Zoodra het maximum aantal deelnemers bereikt is, bestaat er geen kans meer.

De kostprijs, zijnde 430 Belgische frank, (onder voorbehoud van wijzigingen, afhankelijk o.m. van het aantal deelnemers of van de valuta) moet bij inschrijving op de postcheckrekening V.T.B. worden gestort (Nr 93627).

Nadere inlichtingen worden steeds graag door het Secretariaat verstrekt.

REISONKOSTEN IN HET MIDDEN DER 16e EEUW.

't Was op Vrijdag, den 16n September 1564, 's morgens te acht ure, dat twee afgevaardigden van de stad Oudewater de reis naar Brussel aannamen. De eene was de burgemeester Jan Govertsz. en de andere heette Pieter Speyert, en was denkelijk een Thesaurier der stad. Hun reis had natuurlijk de bevordering van stadsbelangen ten doel, doch hierover spreken wij niet; — wij letten slechts op hun reis en op de kosten daarvan.

Ze hadden Gerrit Pietersz. den molenaar met zijn wagen besproken, om hen van Oudewater naar Schoonhoven te brengen, en wel voor de som van zes stuivers. De vrachten waren dus toen al vrij wat hooger dan 100 jaar vroeger, toen een Pensionaris van Hoorn slechts tien duiten betaalde aan den voerman, die hem naar Averhorn bracht.

Maar niemand, die ooit zijn « vaderlijcke stad » voor korter of langer tijd vaarwel zei, zonder afscheidsdronk vóór de poort; ja, velen namen den dronk dubbel, eerst binnen en dan buiten de poort. Al zouden de Amsterdammers maar een dag heen en weer met de Haarlemmer trekschuit gaan, dan gingen ze eerst in de « Bel », op den hoek van 't Haarlemmerplein « 'n frissche morge » nemen, en stapten vervolgens de vermaarde kromme poort uit, en de kromme brug over, en 't Haarlemmerboschje door, naar 't « Amsterdamsche Wapen », en dronken er « 'n goê reis ».

Onze Oudewatersche reizigers deden 't op de eerste, d.i. de enkelvoudige manier, en dronken een glaasje buiten de poort. De voerman kreeg natuurlijk ook een teug, en ze verteerden met hun drieën vier duiten.

« Buyten die vuylpoort verdroncken IIIJ d. » staat er in de rekening. Te Schoonhoven gekomen, zette de molenaar hen aan de poort af, en keerde met zijn wagen terug: terwijl Jan Goverstz. en Pieter Speyert de stad doorwandelden naar 't Veer. Hun «dingen», d.w.z. hun bagage, lieten zij dragen; en daar zij toch zeker ieder een koffertje en een reiszak bij zich hadden, waren er ten minste twee dragers voor noodig. Deze werden ieder met één duit betaald.

« Voor ons dingen duer Schoenhoven te dragen IJ d. » teekende Pieter Speyert aan. En hieruit blijkt tevens, dat de stamboom der lieden die thans aan de spoorwegstations om vrachtjes loopen, en wier vaders en grootvaders 't zelfde aan de schuiteveren gedaan hebben, opklimt tot de 16e eeuw.

De stad uitgaande, om zich naar 't « Schoenhoefse veer » te begeven, moesten zij den Lekdijk passeeren; maar ieder, die een dijk betrad, moest ook bijdragen tot het onderhoud, en dijkgeld betalen; dit bedroeg één duit voor hen beiden. 't Overvaren daarentegen kostte vijf duiten, denkelijk twee duiten de persoon, en een duit voor hun koffers.

Hier huurden zij een wagen tot Papendrecht, en wel voor twaalf stuivers; trouwens de afstand is dan ook wel tweemaal zoo groot als die van Oudewater naar Schoonhoven. Te Alblas lag een brug, waar tol betaald moest worden; dit « bruggegeld » bedroeg echter voor paard, wagen en reizigers in 't geheel niet meer dan één duit.

Te Papendrecht schijnt de voerman hen tot den dijk, en tevens hun goed uit den wagen in de veerpont gebracht te hebben, want hier wordt « van ons dingen te dragen » niets in rekening gebracht; wel andermaal één duit dijkgeld, want anders hadden ze er niet mogen over gaan. Het veer van Papendrecht op

Trekschuit uit de 17e eeuw.

Dordrecht was duurder dan 't Schoonhoofsche, en kostte wel twee stuivers, — denkelijk een blank de persoon en een groot voor de bagage.

Zoodra zij de pont uitstapten, hadden ze weer twee pakkedragers noodig, en die schijnen ook spoedig bij de hand geweest te zijn. Die lieden waren hier echter duurder dan te Schoonhoven, natuurlijk, omdat Dordrecht zooveel grooter en aanzienlijker en er alles duurder was. Zij ontvingen ieder een oortje.

Het gewone veer tusschen Holland en Brabant was, sedert het jaar 1421, van Dordrecht met een zeilschuit op Oudenbosch, waartoe op laatstgenoemde plaats een veerdam gelegd was. Door aanslibbing van gorzen echter en vervolgens door 't indijken van den polder « 't Sandt daer buyten », was de overvaart hier bezwaarlijker geworden, vooral bij lagen waterstand, en in 1550 werd er geraadpleegd dit veer te verleggen naar de Lage Zwaluwe of naar Geertruidenberg. In 1564 was daar echter nog geen gevolg aan gegeven, en onze reizigers scheepten zich te Dordrecht in om « met die scuyt in den Oudenbosch te varen » ofschoon de schuit hen daar niet bracht, maar zij aan den Nieuwenbosch moesten afstappen en zich eenige minuten loopens getroosten moesten, terwijl zij hun koffers na lieten dragen. De schuitvracht van Dordrecht op Oudenbosch bedroeg niet minder dan achttien stuivers, — alweer aanmerkelijk duurder dan de schuitvrachten honderd jaar vroeger waren, toen de straks genoemde pensionaris voor een afgehuurde schuit van Alkmaar naar Haarlem slechts twee stuivers betaalde. Het dijkgeld was hier hooger dan in Holland, — namelijk twee duiten, maar voor het dragen van hun goed van den Nieuwenbosch naar den Oudenbosch betaalden zij evenveel als te Dordrecht.

Natuurlijk ging de reis door Brabant met wagens. Van den Oudenbosch tot Antwerpen was de vracht vijftien stuivers ; van Antwerpen tot Mechelen acht stuivers, en van Mechelen tot Brussel andermaal acht stuivers .

't Was Zondagavond (18 September), toen zij te Brussel van den wagen stapten, zoodat ze de geheele reis in drie dagen volbracht hadden. Zeker voor ons, die aan spoorwegsnelheid gewend zijn, vervelend lang; maar nog niet zoo heel lang geleden zou men dit een vrij voorspoedige reis hebben genoemd en 't zoo heel veel vlugger niet hebben gedaan. In allen gevalle leert ons dit voorbeeld, dat men zich vergissen kan, als men zich het reizen in de 16e eeuw als een slakkengang voorstelt, en dat men niet altijd moet denken aan een luie, hobbelende en krakende kar op een ongelijken weg, driemaal in een uur omvallende, en evenzooveel maal stillestaande, terwijl de reizigers, wilden zij verder komen, den voerman moesten helpen, om hindernissen uit den weg te ruimen of paarden en kar door een diepen kuil te trekken. Neen, zóó ellendig waren hier te lande de voertuigen niet, en zóó slecht de wegen ook niet, althans in 't zomerhalfjaar; 's winters stonden ze wel eens onder water. Al waren de reiswagens van dien tijd maar open vrachtwagens en al zat men op houten banken, men reisde er toch vlug mee, want de voerman wist de zweep te laten klappen, en de oude leus was: « Kort overweg en lang in de kroeg ». En dit laatste woord behoefde niemand aanstoot te geven; 't is, in voermansstijl eenvoudig de pleisterplaats, en hij wil maar zeggen: « Ik zal snel rijden, dan kunt ge langer pleisteren », wat de reizigers heel pleizierig vonden. Ieder, die heugenis heeft van vroeger dagen — d.w.z. van voor de intense spoorperiode — herinnert zich, hoe gezellig 't in zoo'n pleisterplaats was: hoe men, bij 't uitstappen uit den wagen, alles gereed zag, wat 't hart begeerde: vleesch en visch, ham en gebakken paling, wijn en bier, ja, een slaatje met een eitje zelfs, en dunne pannekoekjes er bij; en hoe noode men er van scheidde, als de voerman aan de deur kwam roepen: «asseblief, Heere, instappe ! »

Daar weet het hedendaagsch geslacht echter niet meer van ; het kent wel wachtkamers, maar geen Oud-Hollandsche pleisterplaatsen.

In 't terugkeeren hebben onze reizigers minminder spoed gemaakt, omdat ze te Mechelen, en mogelijk ook te Antwerpen, nog iets te verhandelen hadden. In den voormiddag van Vrijdag, den 14en October, verlieten zij Brussel. Volgens rekening van Pieter Speyert echter was die Vrijdag nog pas de 13de, want hij beging de zonderlinge fout in September 31 dagen te tellen, een vergissing te opmerkelijker, omdat hij niet enkel de datums der maand, maar ook de dagen der week aanteekende, in welke laatste hij zich toch onmogelijk vergissen kon, daar hij, als goede Christen, wel weten moest, wanneer het Vrijdag, Zaterdag of Zondag was. Maar de lieden van die dagen hadden dat heirleger van almanakken niet, dat ons ten dienste staat, en telden doorgaans maar op hun vingers rekenden « met een boerenkrijtje ». Zoo was dan onze Pieter met zijn datums in October één ten achter geraakt, maar is zeker met Allerheiligen wel terecht gekomen, eenvoudig door

October in plaats van September 30 dagen toe te tellen.

Op Vrijdag den 14den October dan, na goed ontbeten en hun « slaephuyr » betaald te hebben, stapten ze op den wagen, om naar Mechelen te rijden, waarvoor ze nu 10 stuivers betaalden. Ze kwamen daar te twee uren aan, en vertoefden er tot 's maandagsmorgens, toen ze met een wagen naar Antwerpen reden. Ze gaven voor het dragen hunner goede-

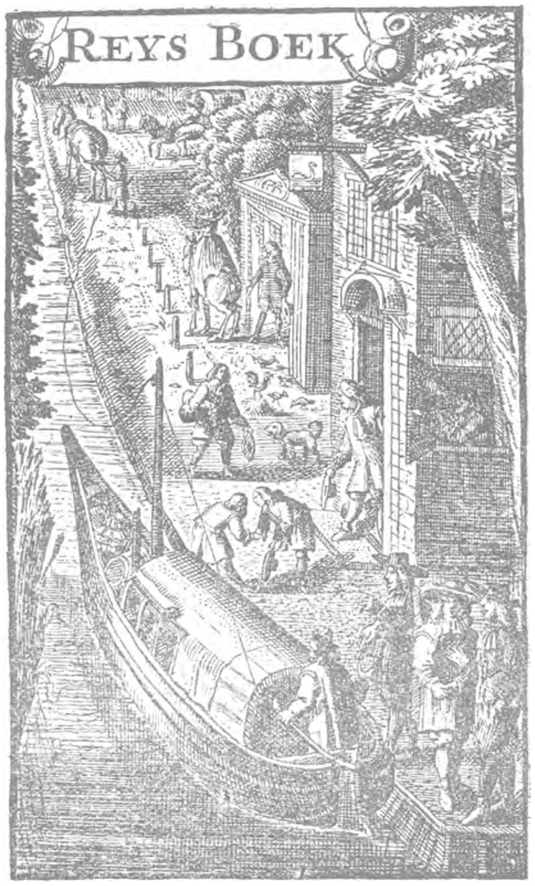

Titelprent uit een Reisdagboek van 1678.

ren toen een stuiver, en voor wagenvracht twaalf stuivers. Te Antwerpen bleven ze tot den volgenden morgen, toen de wagen gereed stond, die hen naar den Oudenbosch zou brengen. Ze lieten weer voor een stuiver hun pakkage van 't logement naar den wagen dragen, want deze kwam destijds niet voor de deur, maar reed aan de poort af, en men vond toen en nog lang daarna de wagenaars en de stalhouders op 't Wagenplein vóór de poort of in een Wagen- of Paardestraat bij de poort. Alleen de sleepersstallen waren, in de Hollandsche koopsteden, vooral in Amsterdam, door de heele stad verspreid.

Eer zij afreden, hadden ze nog een hartsterking noodig, en « droncken aen den wagen an bier » één stuiver. Bij hun aankomst in den Oudenbosch betaalden zij den voerman den bedongen vracht, en wel zes en twintig stuivers. Men ziet, dat de wagenvrachten nu merkelijk hooger waren dan een maand vroeger, en zelfs met den dag rezen: den 14den October was de verhooging ¼, den 17den October ½ en den 18den 1 ½. Dit was aan 't jaargetijde te wijten; de wintervrachten waren met 1 October begonnen. Van elders weten we, dat de vracht voor een wagen (voor 2, 3 of 4 personen, dit was 't zelfde) van Geertruidenberg op Antwerpen in den zomer 30, in den winter 38 stuivers bedroeg. Maar de toenemende rijzing bewijst, dat het een regenachtige October was (waarvan we zoo aanstonds nog een bewijs zullen vinden) : daarom lieten de wagenaars zich duurder betalen naarmate de wegen slechter werden. De open wagens werden dan met een zeil, om haspels gespannen, overdekt.

Maar opmerkelijk is het, dat zij, zoodra ze weer in Holland waren, goedkooper werden. Van den Oudenbosch op Dordrecht schijnen zij een scheepsgelegenheid gevonden te hebben, die hun geen duit kostte, want er is voor den overtocht, die heen de duurste was, niets in rekening gebracht; alleen hebben zij voor hun «dingen van den Oudenbosch te sceep te brengen », zes duiten gegeven, en ook weer, als vroeger, twee duiten dijkgeld betaald. Doch, te Dordrecht gekomen, keerden zij niet langs den zelfden weg dien zij gekomen waren, terug; waarschijnlijk omdat de wegen in de Alblaserwaard onder water stonden. Zij voeren dan van Dordrecht naar Gouda, en betaalden daarvoor slechts zeven stuivers, terwijl zij voor de som van één stuiver van laatstgenoemde stad weer thuis kwamen, ofschoon de afstand tusschen Gouda en Oudewater even groot is als die tusschen Oudewater en Schoonhoven, waarvoor zij aan den molenaar zes stuivers betaald hadden. En waarom gaf men voor een wagen zooveel meer dan voor een schuit? Omdat men liefst « kort over weg » was.

Tellen wij nu de reiskosten eens op : vracht-, veer- dijk-, brug- en draaggelden.

De heenreis :

	st.	d.
Vracht v. Oudewater t. Schoonhoven	6	—
» v. Schoonhoven t. Dordrecht	12	—
» v. Dordrecht t. den Oudenbosch	18	—
» v. den Oudenbosch t. Antwerpen	15	—
» v. Antwerpen t. Mechelen	8	—
» v. Mechelen t. Brussel	8	—
Aan pakdragers	1	2
» veergeld	2	5
» dijkgeld	—	4
» bruggeld	—	1
Totaal	71	4

De terugreis

	st.	d.
Vracht v. Brussel t. Mechelen	10	—
» v. Mechelen t. Antwerpen	12	—
» v. Antwerpen t. den Oudenbosch	26	—
» v. Dordrecht t. Gouda	7	—
» x. Gouda t. Oudewater	1	—
Aan pakjesdragers	2	6
» dijkgeld	—	2
Totaal	59	—

De heenreis bedroeg dus f. 3 — 11 ½ st.
De terugreis bedroeg dus f. 2 — 19 st.

Alzoo van Oudewater naar Brussel en terug voor twee personen in 't geheel f. 6 — 10 ½ st.

Ofschoon de Heeren nog den 18den October des morgens te Antwerpen bier gebruikt hadden, waren zij toch reeds den 19den 's avonds thuis. — wat inderdaad verbazend vlug is; zij moeten het op hun waterreis wel vóór den wind gehad hebben. En reeds den 20sten October zijn Jan Govertsz. en Pieter Speyert weer « in den Haech getogen », waar zij dienzelfden dag « tsavonds te halff thien uren» aankwamen. Een nieuw bewijs, dat Oud-Hollandsche reizigers niet als slakken over den weg kropen.

De vracht van Oudewater naar den Haag was één gulden en terug even zooveel. De weg ging over Alfen. Van dijk- en bruggeld was op deze reis geen sprake, en de reizigers schijnen ook geen koffer medegenomen te hebben, trouwens, zij bleven slechts drie dagen uit.

En zien wij nu ten slotte, hoe duur de logementen in dien tijd waren.

Toen onze Oudwaterlingen te Brussel kwamen, was 't avond, en daar zij « noch nyet voorsien en waren van logys » — zoo namen zij hun intrek voor één nacht in de herberg « de Luypert ». Daar lieten zij zich goed opschaffen, en ze dronken, op hun eigen wellekomst en 't goed succes van hun besognes, een frissche teug, eer zij slapen gingen, en de rekening van den waard was twaalf stuivers.

Te Antwerpen was 't duurder. Zij logeerden er een nacht bij Willebrord Visschers, maar moesten hem vijftien stuivers betalen, t. w.:

Aan de maaltijt elc drie stuvers	6	st.
» bier	2	»
» wijn	5	»
Van slapen elc een stuver	2	»
Facit	15	st.

't Logement in den Haag stond met dat te Brussel gelijk; zij waren drie dagen bij Gerrit Cornelisz en verteerden 35 stuvers.

En wil men nu ook nog een voorbeeld van een dorpsherberg in Holland?

In het terugkeeren van den Haag overviel hen bij Alfen « groot onweder ende regen », zoodat zij « van nootswegen opgaen (t. w. op stal gaan) moeten ».

Hier hadden ze niet enkel eten, drinken en slapen. maar ook voor hun voerman en hun paard te betalen, en de rekening beliep één gulden. — het was hier dus al niet goedkooper dan te Brussel in « de Luypert ».

J. TER GOUW
in «De Oude Tijd» van 1871.

De illustraties van dit artikel werden ontleend aan «Dr. Van der Meulen en M. ten Bouwhuys. *Platen-atlas voor de Vaderlandsche Geschiedenis* » en ons welwillend door den Uitgever J. B. Wolters te Groningen (Ned.) ter beschikking gesteld.

LANDDAG

Onze landdag gaat dit jaar door op grootsche wijze den 9n en 10n Mei te Aalst. Het uitvoerig programma zal in ons nummer van 1 Mei worden bekend gemaakt. Wij maken er onze leden — en vooral die ijverige leden welke in onze werking veel belang stellen — attent op dat er 's Zaterdags 's avonds om 7 uur een algemeene vergadering wordt belegd waarop al aktieve V.T.B.ers en vooral onze afgevaardigden dringend worden uitgenoodigd. Als er personen zijn die vraagstukken van algemeen belang voor de actie van V.T.B. wenschen te bespreken dan verzoeken wij hen ons voor 15 April een heel bondige samenvatting van het onderwerp te laten geworden op het Secretariaat, Dambruggestraat, 116. — De tijd tot spreken is strikt beperkt.

NORMANDIE

(Vervolg en slot van blz. 79).

In de fransche kunst en litteratuurgeschiedenis bekleeden de Normandiërs een lang niet te misprijzen plaats. Uit bedoelde provincie stammen o.m. de grondlegger der klassieke XVIIe eeuwsche letterkunde Pierre Malherbe en een harer meest geniale vertegenwoordigers Pierre Corneille evenals verschillende vooraanstaande schrijvers zoowel uit het begin als uit de latere jaren der XIXe eeuw: Bernardin de Saint Pierre, Casimir Delavigne, Gustave Flaubert welke de Normandische «province» zoo treffend schetste in zijn Madame Bovary, zijn neef Guy de Maupassant, verder nog Octave Feuillet, Barbey d'Aurevilly en Octave Mirbeau. Op muzikaal gebied schijnt de Normandiër minder goed begaafd wat echter niet belette dat de niemand minder dan Saint Saëns van Normandische afkomst is. De streek kan er zich ook op beroemen het levenslicht te hebben geschonken aan enkele schilders van beteekenis, waartusschen in de allereerste plaats dienen te worden vermeld de XVIIe eeuwer Pousin en de XIXe eeuwer Millet, de bekende meester van het Angelus.

Maar waar Normandië zijn roem op kunstgebied vooral hoog houdt, dat is op het terrein der bouwkunst en dit niet het minst voor wat betreft de romaansche periode. Alsdan ontstaat in dit gewest een sterk gekarakteriseerde bouwschool waarvan het gebied mede Engeland omvat en ook in zekeren zin Noord-Frankrijk en het graafschap Vlaanderen. De beide abdijkerken « des hommes » en «des dames» te Caen, de abdijkerken van Bermay, Lessay, Mont Saint Michel, Jumièges, Boscherville, de oudste gedeelten der cathedralen van Bayeux en Evreux, hooren onder hare meest bekende voortbrengselen.

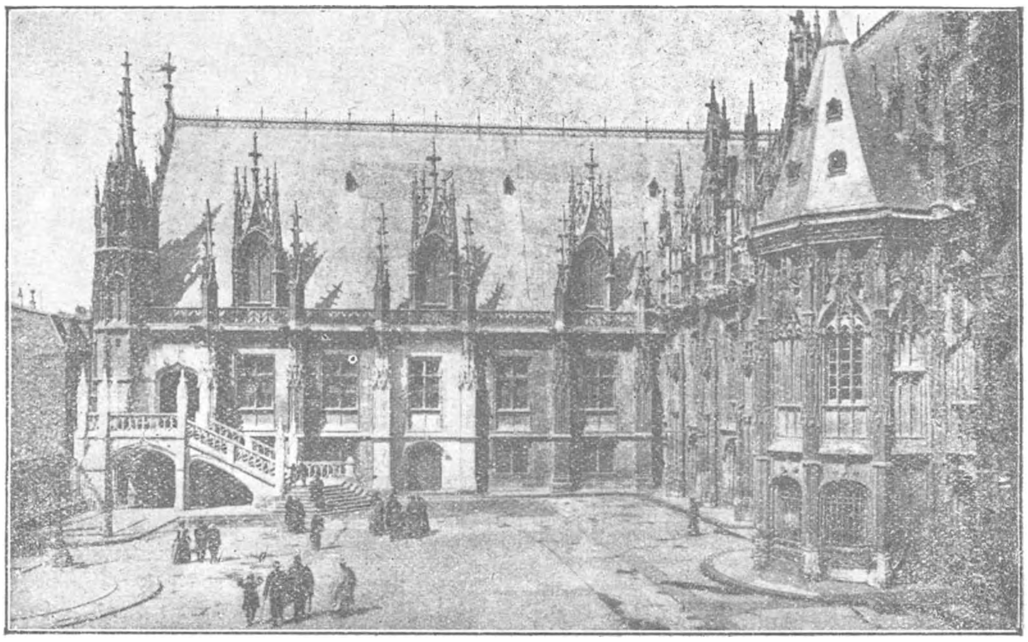

Rouaan. Paleis van Justitie.

Bij al deze bouwwerken gaan eigenschappen der fransche richting in de romaansche architectuur zooals uitwendig het afgroepeeren der bouwmassa's om het centrale punt der vie-

ring en inwendig het nastreven van een zeker verticalisme gepaard met meer Germaansche trekken zooals de soberheid der detailleering en het bonkige der massa-verschijning.

Aan het ontstaan van het kruisribbengewelf: het hoofdkenmerk der gothiek schijnt Normandië een actief aandeel te hebben gehad, maar het is toch hoofdzakelijk onder den invloed van de Ile de France waar hij zich intusschen had gevormd dat de nieuwe stijl Normandië binnendrong. Niettemin is de Normandische gothiek wel eenigszins anders dan deze van het « Domaine Royal ». Naast een sterk opvallende spichtigheid en dorheid voortkomende uit het gemis aan eigenlijk ornement, het vermenigvuldigen van lijstwerk en de voorliefde voor ranke vormen en afmetingen, vinden we er nog romaansche trekken zooals het gebruik van tribunes en van den lichttoren op de viering.

Typische voortbrengselen van dezen bouwstijl zijn de cathedralen van Lisieux, Coutances, Bayeux, Seez, de abdijkerken van Saint Pierre sur Dives, het choor der «abbaye aux hommes » te Caen ; de kloostergebouwen van de » Mont Saint Michel » alle behoorend tot de vroeg-gothiek Zeer merkwaardig zijn voor dat tijdperk de mooie torens met hun rijzige steenen naalden welke niet alleen Normandische cathedralen of stiftkerken maar ook tal van bescheiden dorpskerken tot sieraad strekken.

Met de XIVe eeuw verliest de Normandische architectuur haar lokaal karakter ; ze wordt op weinig na algemeen fransch, getuige de abdijkerk van Saint Ouen te Rowaan en van Sainte Wandrille. De bouwbedrijvigheid eenigzins verzwakt ten gevolge van den honderdjarigen oorlog, neemt in de XVe eeuw weer geweldig toe: er verrijzen talrijke bouwwerken opgevat in een weelderigen flamboyautstijl, zoo b.v. te Rouen de tour du heurre, de kerk van Saint Maclou en het paleis van justitie, verder de kerken van Caudebec, Saint Lo, Louviers, Argentan en het choor der abdijkerk van Mont Saint Michel.

Uit de middeneeuwen, vooral uit de XIIe en XIIIe eeuw bleven interessante brokken militaire architectuur bewaard zoo o.m. de burchten van Falaise, Caen, Dieppe, Gisors en Chateau Gaillard.

Hun pittoresk uitzicht danken enkele Normandische steden aan het feit dat woonhuizen met houten vakwerk uit de XVe XVIe eeuw er in tamelijk aantal bewaard bleven. Vooral te Lisieux is zulks het geval. Evenals haar voorgangster de laat-gothiek heeft de renaissancestijl in Normandië heel wat moois voortgebracht. Vooreerst gebouwen in overgang zooals enkele gedeelten der cathedraal van Bayeux, der kerk van Gisors, van Saint Pierre te Coutances en vooral het kasteel van Gaillon, gebouwd in opdracht van den aartsbisschop van Rowaan,kardinaal d'Ambacheoise, wiens graftombe geheel in renaissancestijl en gebeeldhouwd door Jean Goujoun samen met een ander strenger werk uit dezelfde periode nl. de graftombe van Louis de Breyze een der mooiste sieraden is van de Rowaansche hoofdkerk.

Als typische voorbeelden van weelderige vroeg-renaissance komen vooral in aanmerking de werken van den Caenschen architekt Hector Sohier o.m., het choor der kerk van Saint Pierre en dat van Saint Sauveur te Caen. Tot een rijpere bouwstijl behooren het hotel d'Escouville te Caen en het kasteel van Mesnères.

Tamelijk goed vertegenwoordigd is de vroege barok o.m. door het statige kasteel van Balleroy (1626) het werk van François Maunsart.Monumentale gewrochten uit de eerste jaren der XVIIIe eeuw zijn de toen heropgerichte abdijgebouwen van St. Ouen te Rowaan en van St. Nicolas en St. Etienne te Caen. In die dagen begon ook de bloeiperiode der Normandische meubelfabricatie, dewelke zich uitstrekt tot aan de revolutie. In diezelfde XVIIIe eeuw floreerde ook de goudsmeekunst en de porselein en platteebakkerij; van deze laatste tak der kunstnijverheid was Rowaan het bijzonderste centrum.

Dr. Ir. STAN LEURS.

— VERMINDERINGEN —

VOOR ONZE BADGASTEN. — Het is een feit dat Vlaamsche gezinnen zich meermalen geen verblijf aan de kust kunnen veroorloven, wegens de hooge pensionprijzen. Met groot genoegen kunnen wij dan ook aan onze leden mededeelen dat wij met een 1e klas hotel aan de kust een overeenkomst getroffen hebben. Van heden af tot 15 Juli en ook in September kunnen wij aan onze leden een volledig pension verschaffen tegen 16 fr. per dag. Men gelieve aanvragen aan het sekretariaat te zenden.

ALGEMEEN REGLEMENT OP HET VERKEER

Bezit U reeds deze brochure ? Voor elken gebruiker van den openbaren weg is ze onmisbaar !

VISBY

Omgeven van sage en geschiedenis ligt in de Oostzee, Gotland, het eiland der oude Goten, het in historisch opzicht meest belangwekkende gedeelte van Zweden.

In de eeuwen vóór de tochten der Vikings ondernamen de Goten, dit oeroude Germaansche kultuurvolk, van Gotland uit verre handelsvaarten door Rusland naar de Zwarte- en naar de Kaspische zee, naar Voor-Azië, Griekenland en Rome. Nagenoeg tienduizend Arabische zilvermunten, goudstukken van Romeinsche keizerrijken alsmede vaatwerk en sieraden uit die tijden en gewesten werden in onze dagen in den bodem van Gotland gevonden. Ook in kultuur-historisch opzicht was Gotland geruimen tijd van dezelfde beteekenis voor de Oostzee als Rhodes, Kreta, Sicilië en andere eilanden voor de gewesten bij de Middellandsche zee waren.

De massavolksverhuizing, welke in de geschiedenis als de Gothische bekend is, het Europeesch vasteland in beroering bracht en er de oude keizer- en koninkrijken omvormde, moet, naar verschillend nieuwere vorschers, haar stuwkracht van Gotland uit ontvangen hebben.

Wanneer Visby — de stad (by) der offerplaatsen (vi) — gesticht is weet men niet. Maar omstreeks het jaar 1000 bevonden er zich Christelijke kerken, en de stad won in aanzien als doorvoerplaats voor den ruilhandel tusschen het Oosten en noordelijk Europa. Duitsche kooplieden begonnen na de verovering der Vlaamsche en Engelsche markten, de Gootsche handelsvoortrekkers te volgen en aanhoudend vestigden zich Duitschers in Gotland.

In dien tijd was het sagenrijke Vineta op het eiland Wollin een groote en machtige stad met een werkzame bevolking en in het bezit van rijkdommen van elken aard. In 1184 werd Vineta door de Denen verwoest en de bewoners zouden naar Visby uitgeweken zijn.

Van Visby's macht in de 12e en 13e eeuw getuigt dat keizer Lotharius, koning Hendrik III van Engeland, Margareta en Gwijde van Vlaanderen, grootvorst Jaroslaw van Novgorod e.a. de Gootsche kooplieden voorrechten toekenden of verdragen met deze sloten. En de machtspositie der stad werd nog verstevigd nadat Visby in handels-, gerechtelijk en kultureel opzicht het brandpunt der Hanza binnen haar Baltisch kolonisatieterrein geworden was.

Hecht waren ook de instellingen dezer vrije handelsrepubliek. Binnen vele en rijke gilden en genootschappen, met pronkerige gildehuizen en kostbare versieringen, ontmoetten kooplieden, stielmannen en zeelui elkander. Op het gemeentehuis zetelden een Gootsche en een Duitsche burgemeester en achttien raadsheeren van de eene en evenveel van de andere taalgroep. Naar eigen wetten werd de rechtspraak uitgeoefend. « Visbyer Stadsrecht » of naar het merkwaardige eigen zeerecht, « Visbyer Seerecht », wiens uitspraken gedurende ettelijke eeuwen in vele landen en op vele zeeën van kracht waren en die aan het zeerecht van de meeste landen ten grondslag liggen : « Waterrecht, dat de Koplüde und Schippers gemaket hebben to Visby ».

In deze tijdruimte van welvaart werden 15 kerken gebouwd, welke voor het meerendeel nog als ruïnen aanwezig zijn, — ontstonden ook de geweldige stadsmuren, eveneens nog grootendeels bestaande.

Na eeuwen van den grootsten bloei en spreekwoordelijken rijkdom verwierf het voor de Duitschers gunstiger gelegen Lubeck op het einde van de 13e eeuw de opperheerschappij in de Hanza en daardoor tevens in het Baltische handelsbedrijf. Ook werden na de kruistochten andere wegen gekozen voor den handel met het Oosten, en de beteekenis der stad als handelsmidden, slonk meer en meer. In 1361 kwam de Deensche koning Waldemar Atterdag en brandschatte Visby. Volgens de sage zou de verovering door het verraad eener burgeres mogelijk gemaakt zijn. Deze burgeres werd wegens het misdrijf in een der torens van de stadsmuren, — den nog bestaanden « Jonkvrouwtoren » — levend ingemetseld om aldus voor het verraad te boeten. Een andere sage verhaalt, dat de schepen waarmede Waldemar zijn schatten wegvoer bij de Karlseilanden, in de nabijheid van Gotland, zonken en dat de koning nauwelijks aan den dood ontsnapte.

Ten tijde van den wisselenden strijd tusschen de Hanza, Denemarken en Zweden, was Gotland het toevluchteiland, Visby lange jaren het steunpunt der « Vitalianen » (gevreesde zeeroovers in de Noord- en Oostzee) die van hieruit de koopvaardijschepen plunderden en rooftochten naar vreemde kusten ondernamen. Ze werden door Duitsche orderidders bevochten, die dan tijdens een reeks jaren meester van het eiland waren. Noordelijke Kondottieri namen daarna de Visborg — het in 1679 door de Denen vernielde stadsslot van Visby — in bezit en verspreidden van hier uit dood en verschrikking over de gansche Oostzee. De stoutste hunner was Sören Norrby, die zich «Gods vriend en 's werelds vijand» noemde.

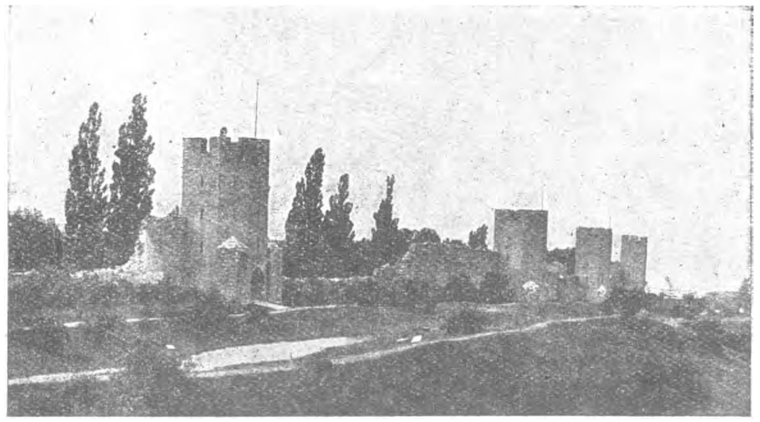

Visby, Gedeelte van den Stadswal.

Eindelijk verviel Visby, in 1525 door die van Lubeck gedeeltelijk verwoest, tot in 1645 aanhoudend door Denemarken onderdrukt, door het uiteenvallen der Hanza en door de verplaatsing der handelsbelangen in het voordeel der nieuwe werelden, tot een onbeduidende plaats ; slechts de jongste tientallen jaren brachten een goeddoende heropleving met zich meê.

Op den terrasvormigen rotsbodem, met uitzicht op de vrije uitgestrektheid van

de Oostzee, verheft zich het Visby dat we heden ten dage zien, Visby, met den geweldigen, 4000 M. langen ringmuur met zijn zeven en dertig (15 tot 20 M. hooge) wachttorens, elf tempelruïnen, met den grijzen, middeleeuwschen dom en oude burgerlijke gebouwen, alles zeldzaam en schilderachtig niettegenstaande de indringerige produkten van den nieuweren tijd. De straten en stegen zijn er doorgaans zeer eng, krom en hobbelig; ze worden echter vaak verfraaid door het groen van aangrenzende tuinen, door hooge noten- en kastanjeboomen alsmede door talrijke rozenstruiken. Het zijn deze rozenboomen die aan de plaats den naam « Stad der ruïnen en der rozen » gegeven hebben. — Van de kerkruïnen is die van de H. Katarina de vermaardste. Kunstvaardige handen en vrome gemoederen bouwden ze voor de navolgers van den H. Franciscus van Assisi en droegen ze op aan de H. Katarina van Alexandrië. De schoon gevormde peilers verheffen zich majestatisch ten hemel, heden nog even krachtig als voorheen, als vóór bijna zeven honderd jaar, toen stoute gewelven ze nog bekroonden. Thans hangt het hemelsblauw over hen henen en de maan en de sterren zenden hun zacht licht in de verlaten tempelhallen. Waar lang geleden het gezang van vrome scharen klonk, waar de lofliederen van ingekeerde monikken in gelijkmatige rhythmen ten hemel stegen en de machtige tonen van het orgel door het heiligdom dreunden, — daar heerscht reeds vierhonderd jaar de stilte en de vrede van het graf. Over de stad en haar kerken hangt niet meer de sagenpracht van weleer; slechts de zee bruist nog met geweld in de verte, en zachtjes, als de weergalm van een vredig nonnenkoor, klinkt het oude lied van Visby's gulden tijd......

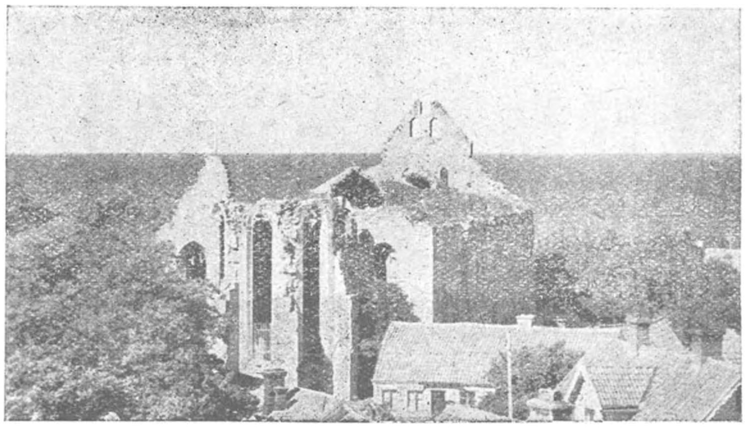

Een van de vele kerkruïnes te Visby, waardoor de stad vermaard is.

De geweldigste ruïne is die van St. Nikolaas, de kerk der Dominikanen, — de eigenaardigste is die van den H. Geest (Helgeandskyrkan), een dubbele kerk met twee verdiepingen en een achthoekigen toren. Van bijzonder belang zijn eveneens St. Hans en St. Per, alsmede de « zusterkerken » St. Drotten en St. Lars.

Onder meer bezienswaardigheden der stad dient vernoemd te worden : het met wingerd omslingerde Burmeister-Huis, in 1650 door den koopman Burmeister opgericht en met goedbewaarde muur- en plafondschilderingen versierd. Het museum van Gotlandsche oudheden

Strand Promenade.

(Gotlands Fornsal), dat de Gotlandsche kultuur van het vroegste steentijdperk af tot op heden weerspiegelt, is van oneindig meer dan plaatselijk belang. Volgens het oordeel van deskundigen overtreft «Gotlands Fornsal» de grootste musea op het punt van volledigheid in zake verzamelingen van ruïnensteenen met geometrische en diermotieven en van kerkelijk, middeleeuwsch houtbeeldhouwwerk.

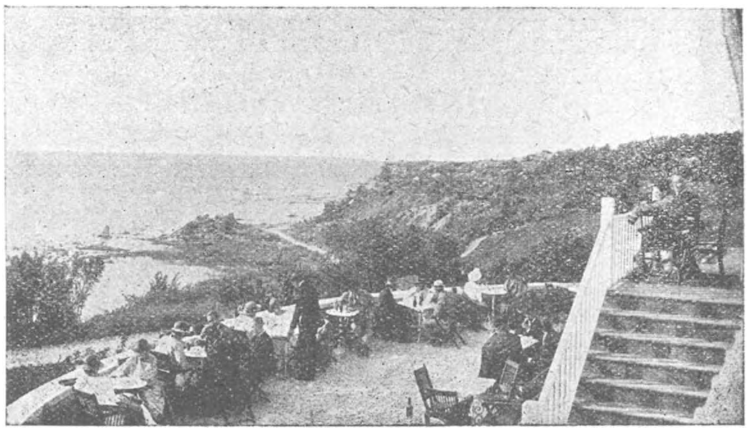

Snaeckgaerdsbaden. Restaurant en Badhuis.

Ten Noorden van de stad ligt de « Galgenberg » met drie hooge steenen peilers, overblijfsels van galgen en de eenige van dit soort in het noorden. Zeeroovers en misdadigers werden er opgeknoopt. In dezelfde omgeving ligt de oeroude Trojeborg in doolhofvorm en die aan den tijd van de zonsaanbidding herinnert.

Iets verder Noordwaarts bevindt zich op den hooggelegen oever, Snaeckgaerdsbaden met grootsch uitzicht op de zee, restaurant en een ruim en druk bezocht badstrand.

Meer binnen in het vruchtbare, door een bijzonder mild klimaat bedeelde Gotland, staan heden nog, onder meer belangrijks, een honderdtal middeleeuwsche kerken met een verrassenden, haast ongerepten overvloed aan kerkelijke romaansche, gothische- en renaissancekunstprodukten. — De kleine eilanden Stora en Lilla Karlsö zijn door hun eigenaardige berg-formaties en uit hoofde van een druk vogelleven beroemd.

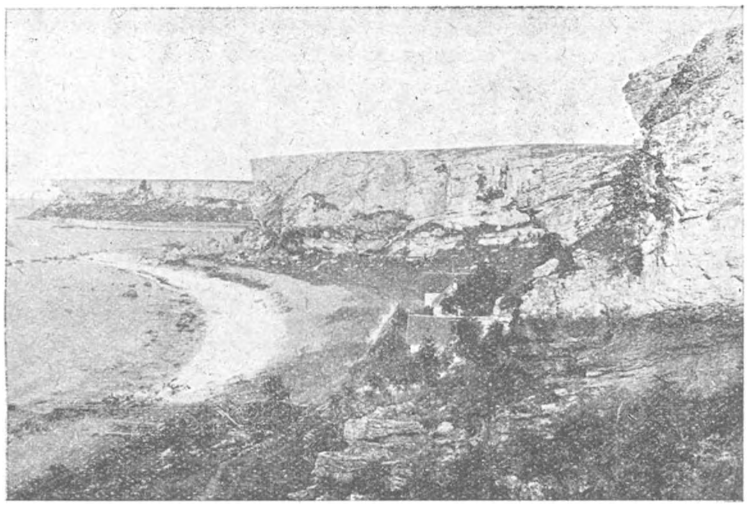

Eiland « Stora Karlsö ».

Het juweel van heel het groote eiland is en blijft de «Stad der ruïnen en der rozen», een in puin gevallen Rotenburg maar met uitzonderlijk eigenaardig karakter, het alles omgeven door den geweldigen stadsmuur, beheerscht door de torenreuzen der trotsche kerken, bezield door den eeuwigen glans van de Oostzee, waarover Visby zoo lang als koningin heeft geheerscht.

De clichés werden ons ter leen gegeven door het Svenska Trafikforbündet te Stockholm.

GEMENGD

AFDAMMING DER WARCHE. — Wij hoorden dat het voornemen bestaat de Warche, het leuke riviertje, dat in de nabijheid van Malmedy vloeit, af te dammen. Wij zouden het werkelijk erg jammer vinden zoo dit brokje natuurschoon vernietigd werd. Laat ons hopen dat men van hoogerhand ingrijpen zal om voor de toeristen dit onschuldige riviertje gaaf te bewaren.

AAN DE LEIDERS DER FIETSCLUBS. — De fietsclub van Antwerpen zou zich in betrekking wenschen te stellen met de fietsafdeelingen der andere gemeenten ten einde meer samenwerking te bewerkstelligen. Wij verzoeken daarom de leiders van plaatselijke V.T.B.fietsclubs hun naam en adres te willen opgeven aan het Secretariaat V.T.B., Dambruggestraat, 116.

HET ANTWERPSCH STADHUIS

De juiste datum waarop het eerste Antwerpsche stadhuis werd gebouwd, is ons niet met zekerheid bekend. Het is echter zeer waarschijnlijk, dat de voorganger van het thans bestaande, ons bekend door de schilderij van Mostaert in het Antwerpsch museum, niet voor 1400 zal zijn gebouwd. 't Was een betrekkelijk onaanzienlijk gebouw, lang geen tegenhanger van de monumentale raadhuizen der Brabantsche zustersteden Leuven en Brussel. Een smalle gevelpartij met verdieping, de top leuk geflankeerd door uitkragende achtkantige torentjes. Het schijnt werkelijk of in genoot Cornelis Floris tijdens zijn leven reeds wereldberoemdheid. Niet alleen zijn buiten het Antwerpsche stadhuis ook nog andere vooraanstaande gewrochten der renaissance in de Nederlanden, zooals de tabernakels te Zout-Leeuw en te Suerempde, de epitafen te Breda en te Leuven, de gildehuizen en het Hansahuis te Antwerpen, de graftombe van Jan van Merode te Geel en het oxaal van Doornik door hem uitgevoerd of ten minste ontworpen, maar ook voor het buitenland heeft zijn atelier werk geleverd, zoo de Schauenburg epitafen in den Dom te Keulen, de praalgraven

Het Stadhuis te Antwerpen.

de XVe eeuw hier te Antwerpen alle energie op architectonisch terrein opgeslorpt werd door den bouw der Lieve Vrouwe kerk. In ieder geval : op het gebied van burgerlijke bouwkunde wordt eerst na 1500 iets gepresteerd, en we schrijven 1560 eer er voor goed besloten wordt, de toen volop bloeiende Scheldestad met een waardig raadhuis te verrijken. Een prijskamp werd uitgeschreven en de opdracht viel Cornelis de Vriendt — ook wel eens Cornelis Floris genaamd — te beurt. Tevens architekt, beeldhouwer en ornamentist, van den Deenschen koning Frederik I te Sleeswijk en deze van diens opvolger Christiaan III te Roeskilde, graftombes te Herfulsholm en te Honderup eveneens in Denemarken, en ten slotte in het verre Pruisen de epitafen der hertoginnen Dorothea en Anna Maria benevens het wandgraf van Hertog Albrecht I in den Koningsberger dom.

Van al de architectonische scheppingen van den meester is het Antwerpsche raadhuis wel het belanrijkste; het mag tevens als het meesterwerk der renaissance-bouwkunst in de Ne-

derlanden worden beschouwd. De architekt heeft inheemsche en Italiaansche elementen op een gelukkige wijze weten samen te brengen ; men zie de afbeelding op blz. 104. In eenen palazzogevel in den geest der Italiaansche hoog-renaissance is de façade van een Nederlandsch gildenhuis ingelascht, façade welke hier de plaats inneemt van het belfort bij gothische hallen en raadhuizen. De begane grond in rustiek, met evenveel rondbogige poortopeningen als er vensterramen zijn, vormt een sterk sprekende horizontale basislijn. De twee hoofdverdiepingen toonen ons twee streng ge-

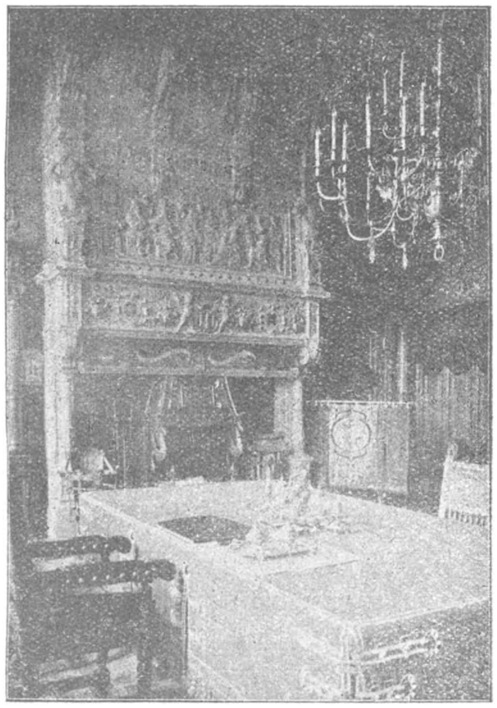

Het Stadhuis te Antwerpen.
(Burgemeesterskamer).

houden pilasterorders met sokkels, waartusschen kruisvensters volgens gothische traditie. Een vlakke dakbedekking heeft De Vriendt hier niet aangedurfd, bij gaf den bouw een sterk sprekend landseigen silhouet door het scherpe, ietwat ingebogen dak waarmede hij hem bekroonde. De overgang tusschen dit — in den geest gothisch — dak en de klassieke etageordonnantie heeft plaats door middel van een lage open gaanderij waarover een krachtige daklijst op consoles hare schaduw werpt. Samen met den sokelachtigen onderbouw maakt deze doorgang de horizontale lijn overheerschend ten minste voor wat de zijdeelen van den gevel betreft, want in het middenrisaliet beerscht de verticale lijn, dit niet alleen door den spitsen gevel en de vermeerdering der pilasters, hier feitelijk door half-zuilen vervangen, «maar ook door het mede omhoog groeien van het schaduwdonker der loggia in een fries van nissen, driehoeksgewijs in den top van den gevel geplaatst. Dit overgangsmotief is waarlijk een voortreffelijke vondst ter wille waarvan men den beeldhouwer graag vergeeft dat hij met de zuiver sculpturale flankeering van den geveltop het wandsysteem der renaissance verliet en de plastische architectuuropvatting van den barok aankondigde ». (*)

Ook naar kleurenafwisseling heeft de architect gestreefd: rood marmer wisselt af met wit gelen zandsteen.

Een bouwwerk van zulk een gansch bijzondere beteekenis als het Antwerpsch stadhuis zou op de verdere ontwikkeling onzer renaissance stellig zijnen invloed uitoefenen. Toch dient deze niet te worden overschat. In 1594 ontwierp Paulus Moreelse voor Vlissingen een kopij van het Antwerpsche raadhuis, welk bouwwerk jammer genoeg bij het bombardement van 1809 werd in brand geschoten. Marten Arendt uit Delft heeft voor het stadhuis van Emden verschillende details aan dat van Antwerpen ontleend (1574—1576), evenzoo de architekt van het tribunaal te Veurne (1612-1628) en die van het raadhuis van Sint Winoksbergen (eveneens begin XVIIe eeuw).

De eerste steen werd op 27 Februari 1561 gelegd, in 1564 was het werk denkelijk voltooid, in 1565, eveneens op 27 Februari, greep de plechtige inhuldiging plaats. De kosten bedroegen ongeveer 250.000 gulden, wat thans ongeveer het tiendubbele zou vertegenwoordigen. In 1576 brandde het raadhuis totaal uit, slachtoffer der Spaansche furie; in 1581 was het echter weer hersteld.

Aan die verschillende wederwaardigheden herinnert een opschrift aan den Noordkant « Anno '60 wert dit huys ghemaect, en int 76 het verbrand in het 81 weder op-ghemaect door boumeest met verstant.»

Al bleef dus denkelijk het uiterlijke van het gebouw gespaard, de rijke stoffeering waarmede Cornelis de Vriendt het interieur had verrijkt, was reddeloos verloren Heel sobertjes — men leefde toen in een erg benarden tijd — werd het stadhuis van binnen heringericht. Niets is daarvan overgebleven, behalve misschien een gedeelte der schouw van de voor-

(*) Dr. Jan Kalff — Het landseigene in de Belgische bouwkunst.

kamer der raadzaal. Een schitterend renaissancewerk, maar dat eerst sinds 1870 zich hier bevindt, is de schoorsteen uit het hotel de Moeleneere afkomstig en welke nu het kabinet van den burgemeester siert. Zij dagteekent van 1549 en wordt toegeschreven aan den grooten meester der groteske richting, Pieter Coecke. Op de schelp prijken tusschen forsche schraagbeeldjes drie relatiefstafereelen uit den Bijbel, voorstellend: de aanbidding der koperen slang, de Calvarieberg, het offer van Abraham; daaronder het laatste avondmaal. Een andere bezienswaardige schouw — groteske stijl van ongeveer 1600 — met twee mooie caryatiden prijkt in de trouwzaal. Vermelden we verder de beschildering der plafonds van raadzaal en voorkamer tusschen de jaren 1713 en 1717 uitgevoerd door Jacob de Roore en Balthazar Barbiers.

Tusschen 1880 en 1884 werd het inwendige opgeknapt volgens ontwerp van den stadsbouwmeester Pieter Deus, en wel in dien pronkerig neo-rennaisance stijl welke te Antwerpen tijdens het laatste kwartaal der vorige eeuw volop furore maakte. Als kunstwerk heeft deze « restauratie » niet zoo heel veel te beteekenen; alleen op de wandbeschildering dient even te worden gewezen, vooral op die tafereelen welke het werk zijn van den bekenden Antwerpschen schilder Leys. Voor de « groote Leyszaal » schilderde hij tafereelen, uit de Antwerpsche geschiedenis; gemoedelijke tafereelen, aan het huiselijk leven ontleend, sieren de kleine Leyszaal, eigenlijk een reconstructie van de eetzaal uit het woonhuis van den meester. In de trouwzaal vinden we tafereelen van Lagye, welke betrekking hebben op de geschiedenis van het huwelijk. De vijf groote paneelen langs de beide langszijden van de midden-hal werden respectievelijk gemaakt door Piet Verhaart (de scheepvaart), Karel Boom (de handel), Hendrik Houben (de Toonkunst), Edward Dejans (de beeldende kunsten) en Edgard Pharasijn (de letterkunde).

Dr. Ir. STAN LEURS.

De cliches van dit artikel werden ons door den Stedelijken Propagandadienst in Bruikleen afgestaan.

NIEUWE AFGEVAARDIGDEN

BASEL.
Th. Ulburghs, Gemeentesecretaris.

DE KLINGE.
Edg. De Bruyne, Nieuwstr., 2.

OOSTENDE.
A., Vervaeke, Jozef Ilstr., 50.

ROESELARE.
J. Termote, Nabij het station.

SCHERPENHEUVEL.
Cauwenberghs, Hotel « Flandria ».

STEKENE.
Constant Coupé, Nieuwstr., 2.

BONDSLEVEN

ANTWERPEN. — Op 15 Maart hadden vele leden van V.T.B. het genoegen onder de leiding van den heer Dr. Leurs het stadhuis te bezoeken. De deelnemers werden vergast op een puike wandelvoordracht die aanvang nam voor het raadhuis op de Groote Markt en eindigde nadat we de zalen, getooid met de werken van Leys, De Keyzer, Wappers en andere, hadden doorloopen. Door den h. Schimmel werd Dr. Leurs een hartelijk woord van dank toegestuurd, dankbetuiging die voorzeker wel verdiend was.

BRUGGE. — De aangekondigde voordracht over Zwitserland op Zondag 8 Maart had bij de Brugsche V.T.B.ers een buitengewone belangstelling gaande gemaakt. Voor een uiterst talrijk publiek onderhield de H. Bossier ons ruim anderhalf uur over « Het Berner Oberland ». Een serie mooie plaatjes verduidelijkte de spreekbeurt. Het was een aangename avond die op waardige wijze de gezellige wintersamenkomsten sloot.

VAN HET SEKRETARIAAT

LEDENAANWAS. — Van 1 tot 15 Maart traden er 423 nieuwe leden toe.

DE WET OP HET VERKEER. — Steeds op het Sekretariaat voorradig de brochure « De Wet op het Verkeer » voor 0.75 fr. voor de leden en 1 fr. de nietleden. Allen die fietsen of autorijden moeten zich dit boekje aanschaffen !

TELEFOON. — Sinds eenigen tijd heeft het Sekretariaat van V.T.B. zijn telefoon. Het nummer is: 583.30.

V.T.B. SLUITZEGEL. — V.T.B. heeft zijn sluitzegel! Weer een propagandamiddel — en een allerbest — meer in de hand onzer propagandisten. V.T.B. zal overal doordringen, tot in de verste hoekjes, als gij elken brief die ge post met een dergelijken zegel versiert. Want hij ziet er flink uit onze zegel! Op gelen grond klauwt op het achterplan de Vlaamsche Leeuw, op het voorplan straalt het V.T.B.schild. Dit beste propagandamiddel houden we ter beschikking onzer leden tegen 2 fr. de honderd. Men gelieve niet minder dan 50 zegels te bestellen.

VACANTIEDAGEN IN ENGADIN

door HENRI DEKKING

(Vervolg en slot van blz. 85).

In het Engadin wil de schoonheid niet uit reisgidsen worden gezocht, die vindt de wandelaar zelf en waar hij komt is hij bekoord.

Een wandeling, o niet langer dan een half uur, en dan bij St. Moritz ineens wel bedorven door de « electriciteits fabriek » daar, maar aldoor boeiend, is die langs de Inn van Celerina uit. Het smalle riviertje breekt in woeste vaart door de rotsen heen en maar een heel smal pad ligt er langs. De welbefaamde en met sterretjes in Baedeker aangeteekende Schlucht wandelingen bij Meiringen en elders, zijn niet meer romantisch dan deze. En deze wordt niet eens als bezienswaardigheid geëxploiteerd.

De reizigers van Berner Oberland moeten — dit is hen al in het vaderland bezworen — de Axenstrasse zien. Maar is een wandeling langs den meeroever van Campfer naar Silvaplana niet even schoon ? Ook hier is in de rotsen een weg geslagen, maar minder breed, minder verzorgd dan de Axenstrasse. Men wandelt onder hoog overhangende, als wankelende en bijna gevaarlijk aandoende rotsstukken heen. En daar staan rondom de sneeuwbergen, grauw en grimmig omhoog, dit alles is zoo onbedorven, de Engadiner natuur in haar eigen trotsche pracht.

Bergbeklimmers hebben hier het ware land van hun meest sportieve illussies. Wel elke berg in het Engadin heeft zijn historie van moeilijke tochten, van ongevallen, van bewonderenswaardige overwinningen. Er is jeugd en kracht en onversaagdheid, routine óók, noodig voor wie de Engadin bergen wil bestijgen. Maar die levert telken zomer de wereld hier volop .

Men komt ze, op de wegen omlaag, telkens in groepen tegen, de zonderlinge gekleede Alpentoeristen met hun zware ransels, touwen, stokken, pikhouweelen en bijlen en op schoenen, waarmee, met één schop, een paard te vellen is. Ook meer keurig uitgedoste, als salontyrolers hupsche heertjes en dametjes, die met fluweelen broeken en zijden japonnetjes en kwieke hoedjes, met een veer op zij, in de gletscher-wereld reclame gaan maken voor mode-magazijnen.

Wij vonden de tandradbaan op de Muottos-Muraigl wel zoo geriefelijk. Want, ongeoefend en onvoldoende toegerust, heeft een wandeling naar den Morteratsch gletscher, die zelfs voor ouden en amechtigen een spelevaart heet, ons matig voldaan.

Met den Berninaspoorweg tot station Morteratsch. Daar lieten we ons toegangskaarten verkoopen voor de ijsgrot. Zwendel ! Eerst een wandeling van een goed half uur over een triest veld van enkel scherpe steenen, een als door een felle lawine voor altoos verwoeste wereld, tot den voet van den Morteratschberg. En dan blijkt daar in den gletschermuur een rondgaande korte gang uitgeslagen, met electrische lampjes verlicht. Het glitteren van de lichtjes op de groene ijswanden doet wel even aardig aan. Maar als men na vijf minuten weer buiten staat, voelt men zich toch zeer bekocht, vooral omdat men dan weer een half uur door de bergafbraak heen moet. Al moe en ontstemd begint men den klimtocht naar den Morteratschgletscher. Over een smal, kronkelig, en soms als een oneffen trap uit ruwe steenen stijgend pad, gaat men omhoog. De ijsvlakte, vuil bestoft, alsof zij een kolenbergplaats was blijft voor den klimmer aldoor even ver verwijderd, Bergsportlui vinden dit niets, nóg niets, straks komt in de onbebaande wereld nog wel heel wat ergers. Maar de rustiggezinde bezoeker, wiens schoeisel 't al gauw te kwaad krijgt, die van de eene gevaarlijke narigheid in de andere komt en aldoor den gletscher zelf verre ziet, die aan den terugtocht denkt — als hij over deze ongewisheid naar beneden moet, vast duizelig wordt en valt — hij heeft maar matig genoegen. En als dan een wegwijzer aan den rand

INHOUD

Reis naar Normandië ... ... blz. 93
J. ter Gouw, Reisonkosten in het midden der 16 eeuw ... ... » 94
Landdag ... ... » 97
Dr. Ir. Stan Leurs, Normandië ... ... » 98
Verminderingen ... ... » 99
Visby ... ... » 100
Gemengd ... ... » 103
Dr. Ir. Stan Leurs, Het Antwerpsche Stadhuis » 104
Nieuwe Afgevaardigden — Bondsleven — Van het Sekretariaat ... ... » 106
Henri Dekking, Vacantiedagen in Engadin ... » 107
Uitstappen en Bijeenkomsten ... ... » 108

van een groen bergpad hem naar Pontresina wijst, geeft hij graag zijn Mount-Everest-bevlieging op en kuiert met een verlicht gemoed den zekeren weg naar het dorp met z'n genoeglijke Conditorei Kochendorffer.

Ah, daar is het beter. Pontresina heeft schattige plekjes. Een restaurant in het bosch heet Sans Souci en dat van Frederik den Groote kan niet liefelijker zijn geweest. En een « Schlucht promenade » die óók weer voor reizigers-zonder-hoovaardij een volkomen bevrediging van toeristentrots schenkt.

Want hij zoekt hier in 't Engadin immers rust van het slavige leven in zijn stad.

Die vindt hij gul en overal. Uren lang dwaalt hij door de bergbosschen van Pontresina tot voorbij St. Moritz. Dan, op een open weideplek, een klein hekje. Om een graf. En een steen er op met een inschrift. Schaduw van een rozeboompje er over :

Hier ligt ons lieve hondje,
Bobbie van Epe.
Geboren in 1897 in Holland,
Gestorven in 1910 in St. Moritz.

En de moede wandelaar, hier verdwaalt, peinst over het hondje, dat op zóó aanvalligen leeftijd zóó ver van huis verscheiden is. Aan de tranen die op dit grafje zijn geschreid. Aan Pyramus en Thisbé. En aan Piet Paaltjens.

Waarna hij deze delicate vondst opbergt bij zijn vele schoone en onvergetelijke herinneringen aan het romantische, prachtige Engadin.

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ANTWERPEN.

Zondag 12 April: Bezoek aan eenige minder bekende hoekjes en gebouwen van Antwerpen. (Toegang tot de private gebouwen uitsluitend voor de leden). Bijeenkomst om 10 u. op de Ossenmarkt.

Zondag 26 April: Lentewandeling naar het Peerdsbosch». Wandelvoordracht door den heer Van Rompaye. Bijeenkomst om 9.30 u. aan den *Kleinen Barreel* bij de aankomst der trams.

Zaterdag 9 en Zondag 10 Mei: Groepsreizen naar Aalst alwaar de landdag gehouden wordt.

GENT.

Zondag 12 April : 11e Groepsreis naar Antwerpen. Gewone voorwaarden. In den voormiddag bezoek aan den dierentuin. Zich aanmelden bij den afgevaardigde Hr. Gijselinck, Begijnhoflaan, 31 Gent.

Zondag 26 April: 2e Bezoek aan de hoofdkerk van St. Baafs.

In de tweede helft der maand April: 3e Voordracht met lichtbeelden. Nadere inlichtingen in het volgend nummer.

KAPPELLEN.

Maandag 6 April: Om 8 u. in het Vlaamsch Huis voordracht met lichtbeelden door den heer Gaston Stampaert, algemeen Sekretaris van den Vlaamschen Kolonialen Studiekring, over «Oost- en West-Indië».

Zondag 19 April : Tooneelfeest ten voordeele van het propagandafonds. Opvoering van «Onder één Dak» van Fabricius

Zondag 26 April: Wandelvoordracht naar het Peerdsbosch onder de leiding van den heer Van Rompaye. Samenkomst aan den Kleinen Barreel om 9,30 u. bij de aankomst der trams.

LEUVEN

Maandag 13 April (2e Paaschdag) : 1e uitstap der fietsers naar Hakendover, waar de beroemde processie uitgaat. Vertrek Leuven statie om 8 u. stipt.

MAASTRICHT.

Maandag 13 April (2e Paaschdag) : Bij gunstig weer fietstochtje naar Bassenge onder de leiding van den vertegenwoordiger. Er zal een bezoek gebracht worden aan de kapel en de grot. Verzamelen om 1 u. bij de St. Lambertuskerk. Heenreis via Canne, terug over Visé. Terugkeer ongeveer om 7 u. 's avonds.

MECHELEN.

In vooruitzicht: Begin Mei: Bezoek aan de kerken van St. Jan en St. Pieter onder bevoegde leiding.

In dezelfde maand uitstap naar Buggenhout-bosch en bezoek aan de Hoogere Landbouwschool te Laken.

RIJKEVORSEL.

Zondag 26 April: Poppenvertooningen voor groot en klein door het gezelschap van den alouden Antwerpschen poesjenellenkelder.

In het volgend nummer meer nieuws daarover.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert. Baasrode.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50 BUITENLAND, » » 12.50 LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 8 **15 April 1925**

LANDDAG OP 9 EN 10 MEI TE AALST

ZATERDAG 9 MEI :

6 uur. Ontvangst der deelnemers aan het station.

7 uur. Algemeene vergadering : Bespreking van punten van organisatorischen aard. Voorstellen en wenschen der leden.

9 uur. Gezellig samenzijn.

ZONDAG 10 MEI :

8,30 uur. Bezoek aan den schat van het gasthuis.

10 uur. Algemeene vergadering : Openingswoord door den Voorzitter ; Verslag over de werking ; Financieel verslag.

12 uur. Officieele ontvangst door het Gemeentebestuur.

12,30 uur. Fotografeeren van de groep.

Middagmaal.

2 uur. Per speciale tram naar Hekelgem.

Plechtigheid op den **Boekhoutberg : Ont**hulling der Orientatieplaat.

Groepsreizen naar Aalst : Zie onder « Uitstappen en Bijeenkomsten ».

Logies : Wie ter gelegenheid van den landdag te Aalst, waar logies moeilijk te vinden is, wenscht te vernachten, gelieve zoo spoedig mogelijk — in ieder geval vóór 3 Mei — een der beide plaatselijke afgevaardigden (Eilandstraat 2 of Gheeraerdtslaan 3) te verwittigen met duidelijke en omstandige opgave van wat verlangd wordt. Per omgaande worden dan alle gewenscht inlichtingen verschaft.

WOMMELGEM

Verpoozingen bij het eilandje van Immerseel ; den 23-jarigen burgemeester van Antwerpen ; Napoleon ; een wereldberoemd juweel ; muziekruikers en bij vele andere dingen en menschen.

Aan toondichter H. Watelet.

In het weilandendal achter het hof « Ter Rivieren » spartelt het glanzende beekje « De Schijn » in grillige wendingen. Aan zijn zijde wandelt zonder omwegen de bezadigde Herenthalssche vaart dezelfde richting uit. Beiden spoeden zich naar 't Oosten waar men op de begrenzing van een gouden graanveld en de blauwe lucht het elpenbeenwitte kerkje van Wommelgem ontwaart.

Als een lichttoren groeit het boven een eindelooze korenzee : 's morgens een pijlscherp schimmenbeeldje tegen den rooden dageraadslucht, 's avonds een goudkegeltje dat met de laatste zonnestralen speelt. Een lieflijke gedaante, waarmee de fantazij zich rijkelijk vermaken kan, altijd nieuw en altijd anders.

Wommelgem bij Antwerpen, het heeft geen vermaardheid. De naam zelfs wekt verwarring ; alleen den dialectnaam snappen de lieden zooals het luidt in het aardige spotzegsel : « D'r kwam 'n boerke van Oemelegoem ! »

* * *

Zoodra Deurne Noord achter ons ligt, zien we rechts van den steenweg naar Turnhout het duister opwolkend geboomte van het Hof Ternesse. Alvorens dit te bereiken bemerken wij op het eilandje tusschen Schijn en Herenthalssche vaart een bouwval, welke langs de krijgsbaan staat te treuren. Ter plaatse stond eertijds een molen. Nadat deze in 1472 was afgebrand verkocht Elisabeth van Immerseel de omliggende gronden aan de stad Antwerpen om er een sluis te bouwen, waardoor men het water van de Schijn vergaderde om de Herenthalssche vaart te bevoorraden. Deze zou vervolgens voorzien in de waterbedeeling van 10 brouwerijen, die volgens het plan van den ingenieur Van Schoonbeke in 1553 dienden opgebouwd. In 1914 verdween het fraaie « Spinhuis » als slachtoffer van den oorlog. Sindsdien vergat de Stad zijn voormalige sierlijkheid en het vroegere verrijst niet meer. Wij weten niet waarom.

Een jaar nadat de douairière Markiezin Guadagni Aurora van Immerseelhove aan senator Frede gandus Cogels de historische burgt van Immerseel verkocht had, werd het slot afgebroken. Het was in 't jaar 1891.

Tegenover de wipstang van de schuttersgilde zien we de brouwerij « De Draaiboom » in 1770 reeds vermeld als « De Gulden Camer » en sinds 1823 behoorend aan de familie Beirens.

Door het geboomte links zijn de witte muren zichtbaar van het hof Ternesse. In de 18e eeuw was dit kasteel « Ten Esschen » bewoond door de familie Cornelissen, waarvan een der leden op 23-jarigen leeftijd burgemeester werd van de stad

Antwerpen. Op dit buitenverblijf, omgeurd door de gezonde Wommelgemsche landlucht zaten eens keizer Napoleon en keizerin Maria-Louisa als tafelgenooten van burgemeester Cornelissen te genieten van een schitterend eerefeestmaal. Deze gebeurtenis gaat echter zoo diep in de jaren terug dat weinige menschen in Wommelgem van dit heerlijke feit iets afweten. Men wil zich verstrooien met historische beschouwingen en wellicht bemerkt men dan de zonderlinge hoeve van Guerdegem noch haar rond torentje noch de oude kapel van Sint-Jan de Krijter.

Reeds wenkt de reusachtige steenen molen het welkom, wij naderen de dorpskom van Wommelgem.

Nergens nog bleek het spreekwoord « de kerk moet in 't midden van het dorp blijven » zoo letterlijk uitgevoerd dan hier. In krans staan er de huizen, vriendelijk, als blijmoedige kinderen klaar voor een reidans rondom de blinde griet, geschaard rond de oude kerk. — De aanplantingen op het plein doen jeugdig aan. Merkwaardiger dan het vroeg-gothisch koor met z'n mooie nog rondbogige sacristij-ingang, is voorzeker de « kaak » die als een werkelijk sieraad mag gelden, tegenover het deftige gemeentehuis geplant. Tijdens de Fransche Revolutie geraakte deze arduinen schandpaal in onbruik maar de familie d'Oultremont,naar men zegt, zorgde voor de heroprichting. En ieder krijgt thans nog de mooie middelpijler te bewonderen, bekroond met de wapens der familie De Neuff « van Goud met de hoofden der drie everzwijnen van sabel ». — Zondag na Zondag wordt er de veldwachter niet « aan » maar « op » de kaak gesteld om er met de meest schuldelooze vredigheid de notarisplakkaten voor te lezen.

Een paar minuten gaans nu en we naderen het kasteel van Selzate, in Vlaamschen stijl heropgebouwd. De Italiaan, prins N. Affaytady bouwde er in de 16e eeuw een hof in Toskaanschen stijl. Deze prins was de bekende diamanthandelaar, de bezitter van den wereldberoemden « Sancy », de prachtige amandelvormige « Sancy », geslepen door Lodewijk van Berckem. — Toen Karel de Stoute in den veldslag van Granson (1476) sneuvelde verwierf de hertog van Sancy (+1629) genoemden edelsteen. Vandaar dus den naam « Sancy ». — Wij weten tevens dat dezelfde diamant als ornaat heeft geschitterd aan de hand van koning Filips II. In de laatste jaren was hij in bezit der Russische familie Demidof. Het lijdt geen twijfel dat het juweel in de Wommelgemsche heimat ook thans nog méér vereering te beurt zou gevallen zijn dan wel in den zoo woeligen Sovietstaat.

Door een prachtige eikenlaan verlaten wij het kasteel van Selzate en wandelen naar het hof van Huligerode. Een lange olmendreef leidt naar een tuin van 20 hectaren uitgestrektheid. Het hof is dicht beplant met reuzige kanadas en cypressen, indische kastanjelaren, popels en linden, honderden beuken en welig struweel. Acht heerlijke platanen overschaduwen de grasperken. Sterker geboomte met spookachtiger takkengroei vindt men elders niet zoo licht.

Den aandachtigen toerist zou ik graag, bij 't eind van onze wandeling, nog willen nooden tot een kleinen omweg langs Fort 2. Te dezer plaatse « Het Laer » tusschen krijgsbaan en Fort 2 liggen het « Candonckelaershof » thans bewoond door den dierenschilder J. Schippers, daartegenover de moderne villa « Candonckelaer » ; en bescheiden-lieflijk verduikt zich in het geboomte het « Roozecapelhoef » alias « Het Hofke Roose ». — Frisch en lommerig, kleurig en vol vogelzang is wel deze vredige buurt, gelegen waar de uitgestrekte vestingvijvers droomen tusschen met-olmenbeplante reuzige wallen.

Bij avond vooral kan het er stemmig worden... wanneer de verduldige hengelaars er het spel der visschen komen gadeslaan, de muggendansen beginnen en de geluiden verstillen alom. En het moet dan niet langer verbazen dat midden deze natuurschoonheid Wommelgem ook het geboortedorp kan zijn van een dichter, Raphael Verhulst, die een naam maakte met den dichtbundel « Langs groene Hagen » het boek « Jezus de Nazarener » en zich vooral als journalist en polemist onderscheidt.

Eveneens daar, waar tusschen de boomgaarden het Hofke Rooze zijn lieve trapgeveltjes bòven het groen beurt leeft in stemmige kamers bij oudheerlijken kunstigen huisraad de toondichter H. Watelet, de ziel der Bachconcerten.

En dikwerf, tot in mijn tuin deinden op het avondluwtje Beethoven's fugas mij tegemoet, als ruikers muziek, door Watelet frisch aan zijn orgels geplukt.

Edg. ERNALSTEEN.

UIT INSULINDE
(Vereenvoudigde spelling).

Nieuwjaar is 'n rare dag. 'n Dag die is als alle andere dagen, maar die toch weer anders is ook. Gedachten gaan terug naar wat kwam en wat ging, en gebeurtenissen uit de vergane periode komen weer levend aankloppen aan de deuren van het geheugen. Maar voor stille meditaties laat 'n Indies Nieuwjaar geen gelegenheid. Indies Nieuwjaar is heel biezonder, om z'n drukte en z'n lawaai, om z'n vreemdheid voor ons, en z'n ón-huiselikheid, en om z'n eigenaardig folkloristies karakter.

Masker.

Als hier mensen bij elkaar zitten, doen ze 't natuurlijk altijd in de voorgalerij. Kom je daar nu op Oudejaarsavond om 'n uur of 8 kijken, dan begint het spektakel al. Van héél in de verte tot bij m'n naaste buurman, en van m'n andere naaste buurman tot weer héél in de verte, is 't van nu af 'n aanhoudend knallen en paffen. Want dez avend is gewijd aan 't vuurwerk. Telkens weer gaat tussen de stammen en de takken een vuurpijl op, en 't geknetter van allerlei kleingoed is niet van de lucht. Of je 't wil of niet, meedoen moet je ook, want stuurde niet de langanan (de Chinese kruidenier) als nieuwjaarsgift 'n grote taart en . . 'n pak vuurwerk? De zevenklappers moeten er dus aan geloven en ze maken 't grote konsert nog wat intenser. Van tijd tot tijd gaat er 'n zware dreun van 'n « bom », maar die komt nog alleen, als één die te vroeg op 'n feest verschijnt. Hùn beurt komt straks.

Maar 't gepaf is lang niet alles waarvan hier te genieten valt. Al lang intrigeren ons schelle schalmeigalmen, en als die dichter en dichterbij komen zien we meteen 't potsierlike spektakel dat ze begeleiden: 'n stuk of drie inlanders hebben zich verborgen onder grote,

Masker.

groteske hoofden en staan te springen of ze de « reuskes » van Borgerhout in hoogsteigen persoon waren. We roepen ze voor de grap op 't voorerf en voor 'n paar senten bewonderen we de grimassen, en vooral de zonderlinge muziek die ze begeleidt: 'n doordringende schalmei met klaaglike mineur-tonaliteit, en daarbij 'n paar doffe hand-trommen en 'n gong. Even maar kijken we er naar, of we horen aan de andere kant van ons erf 'n nieuw geluid. Tokkelen op zoet-klinkende koperschalen: 'n gamelan. De twede groep is alvast maar binnengekomen, en wacht ongeduldig op z'n beurt. Maar ze zijn niet alleen binnengetreden: 'n Kleine honderd inlanders hebben van 't buitenkansje geprofiteerd en zijn ook maar 't voorerf opgelopen. In een halven kring staan ze nu meê van het schouwspel en

Masker.

ooit zag. Er zit een vormen-beschaafdheid in, die wij bij ónze volksdansen vergeefs zouden zoeken. Rythmies is iedere beweging, en fijn-gestyleerd is alles, tot de strakgespannen gezichtjes, die geen enkel oogenblik uit de plooi komen, zolang het dansen duurt. Deze dans is werkelik niet te versmaden voor wie probeert de Javaanse volksgeest te benaderen.

Na de serimpie's blazen we even uit, verdedigen ons erf 'n half uurtje tegen de troepen die telkens willen binnendringen : dansers, acrobaten, slangenbezweerders en veel anderen schijnen er hun zinnen op gezet te hebben ons 'n « slamat taoen baroe » te wensen. Dan komt, met fel gedreun van zware koper-blaasinstrumenten, een troep acrobaten. Vooruit maar! En weer is 't feest voor de Javaantjes die meê binnendringen. Handige, lenige lichamen komen in actie, geven een voorstelling zoals 't beste circus ze niet beter kent, draaien en tollen met elkaar, en schijnen aan de zwaartekracht en evenwichtswetten naar hun beliefte te gebieden. In adem-

van de muziek te genieten, en als we van onze voorgalerij het licht op het erf richten, is 't een fantasties geglunder en gegrijns van al die donkere tronie's.

Van 't geschetter van de rietjesman hebben we nu genoeg gekregen, en we roepen de anderen. Reeds zit de gamelan klaar; vijf, zes mensen die op vreemd-vormige schalen en klokjes tokkelen met slanke hamertjes, en 'n donker-dreunende gong die zwaar rythmeert. Maar we begrijpen niet dadelik waarom ze in 't halfdonker blijven, en de lichtkring ledig laten die onze lamp naar buiten werpt. Tot er acht kleine, getooide meisjes naar voren treden en met sierlik-gestyleerde beweginkjes, op 'n rij, de gebruikelike groet komen brengen aan de «toean's en «jnonja's». En dan, op 'n teken, stellen ze zich op en beginnen hun dans. Fijn, vol gratie is hun bewegen; het lenige wuiven van slanke handjes geeft het eigenaardige-Javaanse aan hunne verschijning, dat zo treft telkens men hier ziet dansen. Het is iets van voornaamheid. O zeker, wat deze serimpie's geven is volkskunst, is heel gewoon. Maar er is 'n afspiegeling in van de edele Javaanse kunstdans, die in hogere vorm tot de meest verfijnde kunstuitingen behoort die ik

Masker.

loos toekijken worden al hun bewegingen gevolgd, bewonderd, maar na elke krachtsproef, dàn als 'n Europees publiek zou losbarsten in toejuichingen, blijft stilte heersen: de Javaan en de Soendanees zijn niet luidruchtig, en blijven uiterlik onbewogen. Maar geloof veilig dat ze genieten!

Langzaam schuiven ze naar buiten; weer is 't donker vóór ons, we menen dat we alleen zijn. — Daar komt uit de duisternis, van laag bij de grond, een zoete, diepe fluittoon. In vreemdsoortige toonaard murmelt 'n melodie,

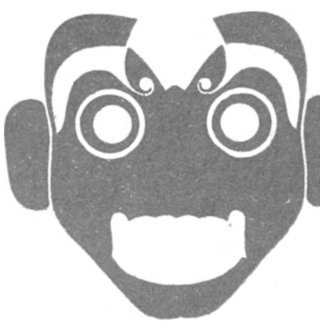

Masker.

zacht, gedempt geluid, waar de zin ons van ontgaat, maar zó eindeloos-droef van stemming. 't Geknal en 't gepaf van vuurpijlen en klappers gaat voort in de verte, maar die weke bamboe-fluitkracht vult de ruimte, trekt ons hele wezen naar zich toe. Ook dit is volkskunst. Elke èchte uiting van Javaans gevoel is als deze: ernstig, weemoedig dikwijls, en tot in vreugdeklanken steeds met die ondertoon van zwaarmoedigheid.

Het is nu later geworden, en iets minder druk. Blikken gaan naar de wijzers, of nog hèt ogenblik niet daar is. En we herinneren ons hoe we, — nu reeds jaren geleden ! — dit ogenblik hoorden aankondigen door alle stoomfluiten en sierenen van de schepen in de haven, in ónze haven... (1) Herinneringen stijgen, vrolike « van 't een-in-'t-ander »-avenden komen voor de geest, en ook in ons is nu de ondertoon ernstig, met iets van weemoed...... Daar dondert een slag als die in « Pallieter », hoofdstuk II, en meteen is 't er nu op, aan alle kanten. 't Is 12 uur, en al 't grof geschut van de Indiese vuurwerkmakerij is voor dit oogenblik opgespaard. 't Is 'n lawaai dat horen en zien vergaan, dat je ziel en je maag en al de rest in je lichaam davert. Als 't de bedoeling is je het nieuwe jaar flink wakker te doen instappen, dan is het doel wèl bereikt. Ln om de pret niet te kort te maken, wordt het gedaver gedurende de rest van den nacht maar voortgezet, tot « de Dageraad met rozige vingeren... », ach neen, hier zijn ze niet rozig: hier gloeit en straalt de zon bij 't opgaan reeds !

H. M. VAN PRAAG.
Januari 1925.

(1) Schrijver is Antwerpenaar.

P. S. — De heer H. M. van Praag, onze medewerker aan « De Toerist » en Afgevaardigde voor Batavia, verklaart zich gaarne bereid om belangstellenden behulpzaam te zijn en inlichtingen te verschaffen. Zijn adres is : Salemba, 32a, Batavia-Weltevreden.

De heer van Praag stuurde ons bovenstaande op 26 Januari jl. ; zes en dertig dagen nadien bereikte het ons. (Red.).

De illustraties bij «Uit Insulinde» hebben wij te danken aan Kunsthandel « Frans Buffa en Zonen » te Amsterdam, Kalverstraat, welke ons wel de noodige clichees heeft willen in bruikleen geven. Bedoelde illustratie werd ontleend aan het pracht-boekje « Kunstschilder P. A. J. Moojen en zijn Indisch werk. — Met 24 reproducties » door dichter Noto Soeroto. — in 1925 uitgegeven door Frans Buffa en Zonen. Onze Brusselsche, en ook andere medeleden, hebben eenige dagen geleden stellig het zeer merkwaardig werk van P. A. J. Moojen in het Holland Huis te Brussel bewonderd. — Kunsthandel Frans Buffa en Zonen heeft te Brussel — evenals verleden jaar te Antwerpen met het werk van den Amerikaanschen kunstenaar Singer, in de Stedelijke Feestzaal, — zijn goede reputatie weer bijzondere faam bijgezet!

VAN HET SEKRETARIAAT

LEDENAANWAS. — Van 15 tot 31 Maart traden er 502 nieuwe leden toe. Dit maakt voor de gansche maand 925 nieuwelingen.

DE WET OP HET VERKEER. — Steeds op het Sekretariaat voorradig de brochure « De Wet op het Verkeer » voor 0.75 fr. voor de leden en 1 fr. de niet-leden. Allen die fietsen of autorijden moeten zich dit boekje aanschaffen !

V.T.B. SLUITZEGEL. — V.T.B. heeft zijn sluitzegel ! Weer een propagandamiddel — en een allerbest — meer in de hand onzer propagandisten. V.T.B. zal overal doordringen tot in de verste hoekjes, als gij elken brief die ge post met een dergelijken zegel versiert. Want hij ziet er flink uit onze zegel ! Op gelen grond klauwt op het achterplan de Vlaamsche Leeuw, op het voorplan straalt het V.T.B. schild. Dit beste propagandamiddel houden we ter beschikking onzer leden tegen 2 fr. de honderd. Men gelieve niet minder dan 50 zegels te bestellen.

ZAKATLAS VOOR ZWITSERLAND. — Wij hebben nog een kleine voorraad der zoo practische en onmisbare zakatlasjes « La Suisse ». Prijs fr. 5 ; zeer voordeelig.

ALGEMEENE BESTUURSVERGADERING. — Een vergadering van het algemeen Bestuur wordt belegd op Zondag 26 April om 2 uur stipt.

WINTERSPORT IN ZWEDEN

Zweden is het land der wintersporten bij uitnemendheid ! Geen ander land ter wereld is voor het uitoefenen van elke wintersport zoo geschikt als Zweden en in geen ander land neemt de bevolking zoo algemeen aan het wintersportleven deel als in Zweden.

Weersgesteldheid en natuur alsmede de topografie van het land werken er samen voor een gezond, opwekkend openluchtleven in sneeuw en op ijs, onder dennen, pijnen en berken, op overgroote meren, op hellingen, op hoogvlakten en boven in het gebergte. Geen eentonigheid in het Zweedsche landschap : afwisseling en schoonheid kenmerken het. Gemakkelijk is het te begrijpen, dat in deze karakteristiek langwerpige strook land de weersgesteldheid in de onderscheidene streken merkelijk verschilt. In de zuidelijke en middengedeelten is de weersgesteldheid in Januari en Februari aangenaam ; ze gaat er tot weinige graden vorst. In de noordelijke gedeelten van Zweden daalt het kwik, gedurende de maanden December tot Maart veel aanzienlijker. Maar in geenendeele is deze temperatuur hinderlijk, — ook niet voor de bewoners uit het Zuiden —, dank zij drooge en reine lucht en het feit, dat bij deze koude meestal windstilte en open hemel met blijden zonneschijn heerschen. In Januari is de gemiddelde temperatuur voor Stockholm : 2,9° C, voor Falun (Dalekarlië) : 6° C ; Ostersund (Jämtland) : 8° C ; Kiruma (Lapland) : 12° C.

Stockholm en omgeving. — Zweden is het land der wintesport bij uitnemendheid, en Stockholm — de schoonste hoofdstad ter wereld — is het middenpunt van dit heerlijk, alles en allen omvattende sportleven. — Stockholm op een midwintersche Zondag ! Een opwekkend, afwisselend, kleurenblijbeeld, zat van levensjool, beweging en gezondheid ! Stockholm op een midwintersche Zondag ! Een wereldstad welke tot het laatste deeltje van de in zorg en arbeid der weekdagen onzuiver geworden lucht uit het meest verborgen hoekje blaast ! Stockholm op een midwintersche Zondag !

Dan worden de menschakkumulatoren van al deze wereldstedelingen tot hoogste kapaciteit opnieuw geladen voor den geestelijken en lichamelijken arbeid.

Nog heerscht het donker wanneer men reeds uit de stad trekt. Op al de wegen in de natuurschoone omgeving van Stockholm is het uitermate druk en wanneer de eerste zonnestralen tusschen de sneeubeurende sparren en dennen doorbreken en hun spel beginnen op het diamanten sneeuwkleed, dan liggen de stadspoorten reeds kilometers achter hen die 't eerst uit de veeren konden. Zij vormen de voorhoede en de verkennerspatroelje van dat leger ski-loopers, hetwelk den natrekkers den weg wijzend voor dezen het terrein verovert, snijdend zijn sporen in den ongerepten sneeuw. En dan komt het uit oud en jong, mannen en vrouwen en kin-

deren bestaande volksleger. Op slanke, lichte ski's en tusschen een bosch van stuwpieken gaat het voorwaarts naar Noord en Zuid, naar Oost en West, om ziekte en zorg,

overspanning, slaaploosheid en mistroostigheid en hoe ze ook alle heeten mogen, om deze openlijke en heimelijke vijanden van het hedendaagsche leven te verdrijven.

Ski-loopen is de sport onder de wintersporten ! Ski-loopen is in Zweden de nationale sport ! Een enkele midwintersche Zondag volstaat om zich hiervan te overtuigen. Overal kruisen de ski-loopers elkaar, en overal ziet men opgewekte gezelschappen, de kleur der gezondheid op de wangen, en de oogen stralend van levenslust, naar ver-

schillende bestemmingen heenglijdend : wellicht naar de groote, beroemde skibaan bij Fiskartorpet — mits een wandeling van een uur van uit het midden der stad te bereiken — alwaar de keurbent der skispringers plegen bijeen te komen, — of misschiën gaat de tocht naar de moderne badplaats Saltsjöbaden — ten Zuiden van Stockholm, (30 min. tram), gelegen met het oog op een heerlijken kamp tusschen Zweden en Noorwegen. op de van duizelingwekkende hoogte afloopende skibaan, — ofwel zijn het de vliegensvlugge ijsjachten en zeilschaatsenrijders op de breede bocht bij Djürnholm — een fraaie buitenplaats ten Noorden van Stockholm — die ze aantrekken ?

Op een midwinterdag is er in Stockholms omgeving oneindig veel te zien en oneindig veel te genieten.

Alhoewel de ski inzonderheid als ontspannings- en genotmiddel aangewend wordt, toch zijn op haar niet alleen diegenen aangewezen die er op uit gaan om in den schoot der natuur genoegens en op-

beuring te zoeken. De Zweed en vooral de Stockholmer verstaat wonderwel de kunst om zich al de mogelijkheden welke hem ten dienste staan ten nutte te maken.

IJsjacht- en schaatszeilen. — Ja, een sport waarop men, wanneer men er eenmaal van genoten heeft, snel verslingerd geraakt. De ongelooflijk snelle vaart welke men bij dit zeilen bereiken kan beroest en daar vaardigheid en uithoudingsvermogen hier van beslissende beteekenis zijn, is het licht te begrijpen, dat velen er zich hartstochtelijk aan geven. Voor het ijsjachtzeilen moeten, terwille der veiligheid, meer bekende en betrouwbare oorden uitgekozen worden. Voor het schaatszeilen kiest men gewoonlijk de ruime ijsvlakten van Schärenhof, dezelfde wegen waarop men, in den Zomer, heeft gezeild of de kano gepaddeld. Of men verkiest de verschillende binnenwaters met hun wonderschoone landschappen, noordelijk, westelijk en zuidelijk van Stockholm.

Het genot, hetwelk dergelijke schaatstochten, met of zonder zeil, verschaffen is haast niet te beschrijven. De natuur krijgt een heel nieuw uitzicht en het avontuurlijke is niet zelden tochtgenoot. Raadzaam is het in ieder geval zich bij, met de plaats

vertrouwde lieden aan te sluiten en zich tevens te voorzien van de ijskaart door de Stockholmer Schaatszeilklub uitgegeven.

Deze kaart van het Schärenhof geeft de veiligste wegen aan en waarschuwt waar noodig. Ja, avontuurlijk kunnen zulke tochten stellig worden, maar... zou het niet juist dat zijn wat ze zoo aantrekkelijk maakt ? Van ijsstok en reddingstouw voorzien trekt menig zeilschaatser het laatdichtgevroren ijsvlak op waar geen sneeuwkleed he schaatsen hindert maar de dunne ijskorst wel eens begeeft. Het gebeurt, dat men noodgedwongen op handen en voeten moet voortkruipen, over bijten moet heenspringen of, drijvend op een groote ijsschol, over de breuk moet trachten te komen. De werkelijkheid overtreft in zulke gevallen niet zelden wat de verbeelding zich kan voorstellen.

Keeren wij nu terug naar de stad. Hier en daar ontmoeten we ruiters van beide geden achter zich voorttrekken. Dit is een alleszins vermakelijke sport welke aan de slachten, die in flinken draf skiënde vrienbeoefenaars nochtans groote eischen stelt. Volkomen meesterschap over de ski's, tegenwoordigheid van geest, vlugheid bij het nemen van het eindbesluit moeten zich hier doen gelden. Niet zelden wordt het paard door het kloppend motorrijwiel of de puffende auto vervangen ; het spreekt vanzelf dat bij dergelijke vluggere voortbeweging ook de eischen in zake evenwichthouden en lenigheid aanzienlijker worden.

In de stadsparken en trouwens overal elders waar de gesteldheid van den bodem het toelaat, ziet men de kleinen rodellen hun eerste wankele schreden op ski's wagen. De vele skibanen hebben eveneens hun volledig publiek, 's voormiddags meest kinders en bandyspelers, — 's avonds een wat oudere jeugd, die bij kleurrijke verlichting en knetterend stijgende vuurpijlen wedijvert in sport en flirt.

De heeren van meer gezetten leeftijd ontmoeten elkander gaarne bij de curlingbanen, even na den lunchtijd, al is het meer dan waarschijnlijk, dat ook zij, in den vroegen morgen, verscheidene kilometers op ski's hebben afgelegd. « The royal game of curling » is in Zweden, vooral in Stockholm, buitengewoon algemeen geworden, niet weinig te danken aan de Schotsche curlingspelers die vaak de Zweedsche hoofdstad en verschillende andere wintersportplaatsen in het land bezoeken.

Het beeld, hier in groote trekken van het wintersportleven in Stockholm gegeven, is nagenoeg ook voor de overige plaatsen van Zweden juist, mits er slechts ijs en sneeuw voorhanden zijn, en voorhanden zijn ze — wanneer de winter niet ongewoon mild is — over gansch het land behoudens in de meest zuidelijk en zuidwestelijke gelegen provincies.

Götenburg en omgeving. — Men zou kunnen veronderstellen, dat Götenburg, gelegen d a a r waar Skagerrak en Kattegatt samenkomen, juist uit oorzaak van deze ligging, haar inwoners en de bezoekers niet de gelegenheid zou kunnen bieden om aan allerhand wintersport te doen. Zulks is evenwel niet het geval. Te Hindäs hebben de sportlui der westkunst een sportplaats van internationaal belang. Ze is nauwelijks op een uur sporens van Gotenburg verwijderd en bij het ongemeen schoone Nedsjön-meer, 150 m.b.z., gelegen. De sportterreinen zijn van eerste gehalte : skibaan met sprongschans, rodel- en schaatsbaan. Een hotel op Engelschen leest geschoeid.

Wie er de tijd toe heeft kan in 3 u. tijds, met het spoor, van uit Gotenburg het wonderschoon gelegen Ed bezoeken. Ed is een

winterkuur- en sportplaats, 144 m.b.z. Er is voortreffelijke gelegenheid tot skiën en een heerlijk dennenbosch. . .

Dalarna (Dalekarnië). — Niet slechts wegens de aardrijkskundige ligging wordt Dalarna « her hart van Zweden » genoemd. Het is een van de oudste provinciën van het land, en reeds, in een zeer verwijderde periode speelde Dalarna's bevolking een groote beslissende rol in 's lands kamp voor vrijheid en onafhankelijkheid. Het gevolg hiervan is dat de bevolking een eigen karakter, eigen zeden en een eigen kleederdracht hebben.

Bijzonder belangwekkend voor den vreemdeling zijn de schoone en opwekkend kleurrijke volksdrachten der onderscheidene kerspels alsmede hun hoogstaande huisnijverheid. Maar om een andere reden is Dalarna nog aantrekkelijk, hier vooral voor de beoefenaars van wintersport gesproken: echt noordsch winterlandschap van ontroerende, indrukwekkende schoonheid. Dalarna's middelpunt is het Siljanmeer (« Oog van Dalarna ») met liefelijke omgeving. Deze omgeving is rijk aan historische herinneringen en sagen en niet alleen haar eigen bevolking maar tevens die van gansch Zweden bewaart ze in het hart. Bij de oevers van het Siljanmeer liggen verschillende groote, rijke, goedgebouwde dorpen in wier nabijheid prima hotels werden opgericht, Een van de grootste en meestbekende dorpen is Rättvik, aan de Oostzijde van het meer met Persborgs Hotel, Turisthotel en het hotel Siljansborg, bekend voor hun behaaglijke inrichting en goede keuken.

Siljansborg is een Eden, 232 m.b.z., omgeven van hoogstammig dennenwoud. Siljansborg is het hoofdkwartier van de wintersport. Het ski-terrein is voortreffelijk en talrijke wintersportgenoegens worden er belegd. Bij de zuidspits van het Siljanmeer ligt Leksand met hotels van eerste gehalte. De kerk van Leksand is een groote merkwaardigheid. Het derde van de groote dorpen om het meer gelegen is Mora, aan de noordspits. Van hieruit werd in 1521. den door Gustav Wasa aangevoerden vrijheidskamp tegen de Deensche verdrukkers aangebonden. Tot aandenken werd bij Mora een standbeeld van den vrijheidsheld opgericht. De kunstenaar Anders Zorn, die het schiep, werd zelf te Mora geboren. Hier moet even uitgeweid worden over den zoogenaamden « Wasaloop ». Gustav Wasa had zich, nadat zijn eerste poging om de Dalekarniërs voor den vrijheidsstrijd tegen de Denen te winnen, mislukt was, naar de Noorsche grens begeven om aan zijn vervolgers te ontkomen. Intusschen hadden de Dalekarniërs over hun besluit berouw gekregen en zonden zij twee vlugge ski-loopers den jongen edelman achterna. Deze achterhaalden Wasa bij het dorp Sälen, kort voordat hij de grens zou hebben bereikt en haalden hem ertoe over terug te keeren.

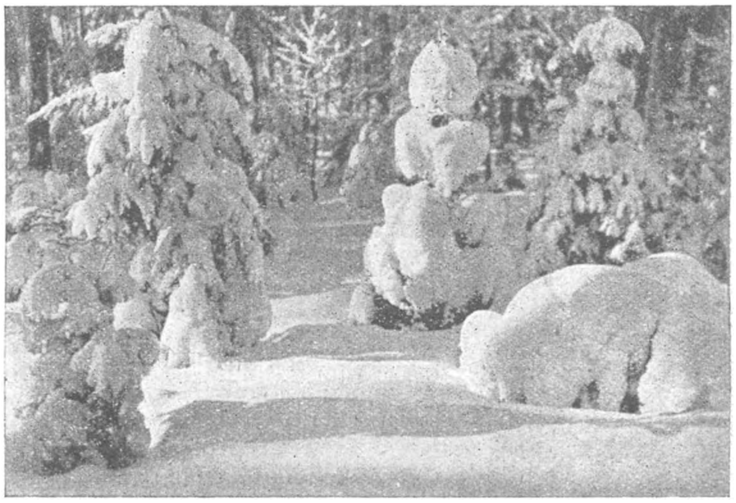

De herinnering aan dezen voor Zwedens toekomst veelbeteekenden ski-loop zou worden bestendigd door het inrichten van den « Wasaloop » (vergelijk met « Marathon »). Om technische redenen is de richting omgekeerd geworden, zoodat de loop van Sälen naar Mora geschiedt. De afstand bedraagt 90 Km.; het vertrek geschiedt gemeenschappelijk en de weg is niet afgebakend. De eerste « Wasaloop » werd in 1922 belegd en al van dien keer af was hij populair : er vertrokken toen meer dan 100 kampers. In de twee volgende jaren steeg het aantal deelnemers aan dezen reuzenwedloop tot nagenoeg 150. Wat bij deze rennen moet volbracht worden grenst aan het ongelooflijke. De kortste tijd was, tot nu toe, 6 u. 32 m. Aan den wedren in 1923 nam een jonge dame deel ; zij deed over den afstand wat meer dan 10 uur. Dezen ren bijwonen is een gebeurtenis die levenslang bijblijft. Want verre van alledaagsch is dezen kamp waarbij wilskracht, taaiheid en uithoudingsvermogen het halen moeten op de tallooze hindernissen en moeilijkheden van een noordsche winternatuur.

EEN INTERESSANT BOEKWERK

In een der zijhallen der nieuwe lokalen van het Brusselsch cinquantenaire museum is de heele wandvlakte bezet met kaders waarin schitterende groot-formaat photos hangen der meest vooraanstaande Belgische monumenten. De bezoeker wordt er sympathiek door gestemd en vraagt zich af of nu eindelijk onze openbare besturen wat meer belangstelling gaan wijden aan 's lands dere een bijna volledige photographische inventarisatie geven van de werken van oude kunst in de voornaamste Vlaamsche en Waalsche centra.

De inrichting welke deze omvangrijke arbeid aanpakte en ten deele althans tot goed einde voerde is een commissie samengesteld uit de meest vooraanstaande Duitsche kunsthistorici en financieel mild ge-

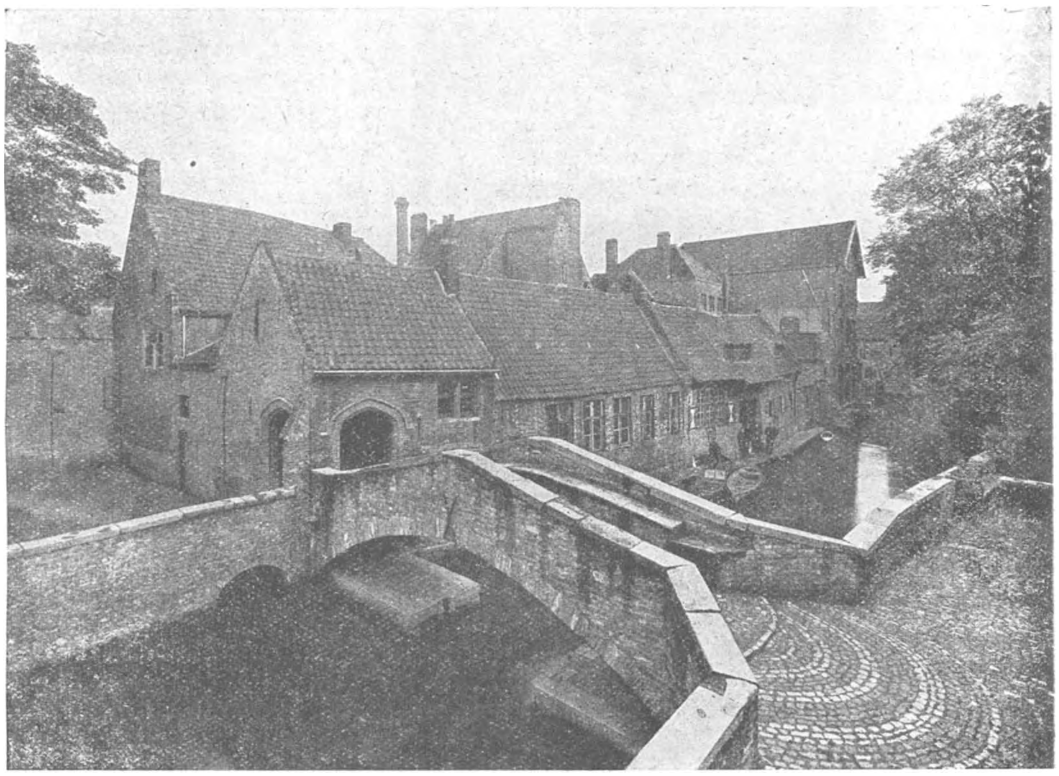

Achter de O.L.Vrouwe-kerk te Brugge
(Uit „Belgische Kunstdenkmäler". Uitg. Bruckmann A. G. Munchen).

kunstschatten. Zou de documentatiedienst der koninklijke musea of de kommissie voor monumenten en landschappen nu eens een begin hebben gemaakt met het systematisch photografeeren en inventariseeren van 's lands kunstrijkdom ? Zulks vermoeden, en dit aan de hand van bedoelde photo's, is zich aan een erge vergissing blootstellen, want men vergat (?) bij den naam der inrichting te vermelden waaraan bedoelde opnamen hun ontstaan te danken hebben, welke samen met een overtalrijk aantal an- steund door de Pruisische staatskas en door onderscheiden Duitsche Mecenassen. De leiding werd waargenomen door de gunstig bekende Bonner, hoogleeraar Dr Paul Clemen. Als leiders der provinciale afdeelingen en als assistenten fungeerden o.m. Dr Heusley, Prof. Dr. Kehrer, Prof. Dr. Rauck, Prof. Dr. Schmid-Burgh, Dr. Konrad, Dr. Greta Ring. In aansluiting met deze photographische inventarisatie werd er aan een volledige literatuuropgave betreffende de Belgische monumenten gewerkt terwijl ver-

schillende der medewerkers zich toelegden op een wetenschappelijke studie over een of meer onderwerpen betrekking hebbende op het kunstverleden van het door hen geïnventariseerde gebied. De meeste dezer studies verschenen, hetzij dan ook in min of meer beknopten vorm onder den naam van Belgische kunstdenkmäler. (München F. Bruckmann A. G., 1923, 2 deelen). Bedoeld boekwerk, tot stand gekomen onder naar het geduldig onderzoek van bepaalde vraagstukken, — dan zal men ten minste mijlpalen vinden, en dikwijls zeer goede, voor al de tijdperken en voor de meeste takken van onze nationale kunst en terzelfdertijd kostbare verzameling van afbeeldingen en bibliographische inlichtingen». Aldus wordt deze uitgave bevoordeeld door de Leuvensche hoogleeraar Kan. Maere, een der meest vooraanstaande onder onze

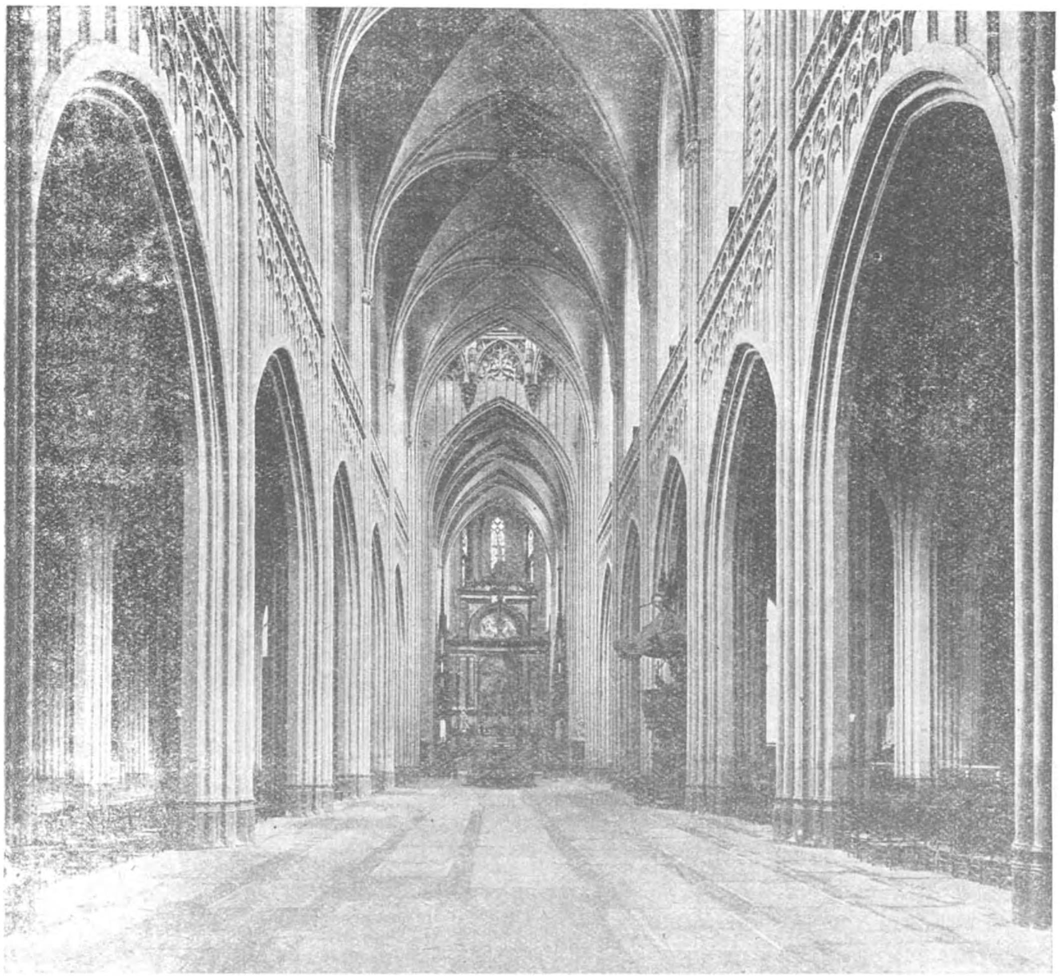

Interieur Kathedraal te Antwerpen
(Uit „Belgische Kunstdenkmäler". Uitg. Bruckmann A. G. Munchen).

de leiding van Prof. Paul Clemen, omvat niet minder dan vier en twintig bijdragen, waarvan sommige van de hand van eerste rangs kunsthistorici. « Het omvat de Belgische (?) kunst van af de IXe eeuw tot de XVIIIe. Indien het niet een volledige synthesis van diens ontwikkeling geeft, — werk waartoe de Duitsche geest zich trouwens minder aangetrokken voelde dan wel kunsthistorici. Wij kunnen er nog bijvoegen dat de technische verzorging der uitgave bijzonder goed mag heeten niet het minst de wijze waarop het overrijke illustratiemateriaal, — 569 reproducties van photo's en teekeningen en 83 keurige buitentekstplaten, — wordt gepresenteerd.

« Een goede inzet is de zeer zakelijke studie van W. Kochler over de werken der Ka-

rolingsche kunst in België », volgt een beknopte maar uiterst degelijke beschrijving der « Kathedraal van Doornik » van de hand van Fr. Hoeber en een goede bijdrage over « De Belgische monumentale plastiek der XIIe eeuw » van Adolf Goldschmidt, daarna krijgen we een grondige studie over « de stedebouwkundige ontwikkeling der stad Brugge » door H. Flesche, waarna een overzicht der « Goudsmeekunst in het Rhijn-Maasgebied » door M. Keutz. Heel geschikt de verhandeling van A. Grisebach over de « Sint Gudulakerk te Brussel » evenals deze van J. Baum over « de Luiksche beeldhouwkunst in de XIVe eeuw ». Na enkele opmerkingen van M. Schmidt Burgh over het « Middeleeuwsche Burgershuis in Henegouwen » krijgen we een echte openbaring nlijk. de bijdrage van R. Hamann over « Het laat-gothisch beeldhouwwerk der Sint Martenskerk te Hal ». Veel nieuws vertelt ons eveneens Fr. Winkler over « De Noord-Fransche schilderkunst der XVe eeuw en hare verhouding tot de oud-Nederlandsche ».

Wat Greta Ring over « De Doorniksche beeldhouwkunst in de XVe eeuw » schrijft is lang niet mis. Heel degelijk de bijdrage van L. Paffendorf en M. Konrad over de « Abdijkerk van Sint Hubert » evenals deze van J. Friedlander over de « Brusselsche schilderijen uit het einde der XVe eeuw ».

Het tweede deel begint met een flinke verhandeling van Clemen over de « Lancelot Blondeel en het begin der renaissance te Brugge » volgt een degelijke studie van R. Graul over « de Gebrandschilderde ramen der Sint Gudulakerk te Brussel ». In het volgend kapittel behandelt K. Wach « de Brabantsche watersloten » ; daarna komt E. Hensler aan de beurt met een goede monographie over « De graftomben van Jean Mone ». Op een heel oorspronkelijke manier behandelt H. Schmitz « De Brusselsche tapijtkunst », een volledige overzicht der bouwgeschiedenis van « De abdij van Park » door H. Mylius. In plaats van den diepbetreurden Weensche professor Max Dnorak wijst J. Gluck over de beteekenis van « Rubens kruisoprichtingsaltaar ».

Goed gedokumenteerd en keurig geschreven overzicht is dat van Dr. M. Konrad over « De Antwerpsche interieurs uit Ruben's tijd ». R. Oldenburg, laat ons daarna de beteekenis zien van « Abraham Jansens ». Met een verhandeling over « Quellen de Jongere » van H. Kehrer en met enkele opmerkingen aangaande « Het Vlaamsche woonhuis sinds het midden der XVIIe eeuw » eindigt deze in elk opzicht zoo verdienstelijke uitgave.

Dr Ing. Stan LEURS.

GEMENGD

Afbrokkelend Helgoland (R.D.V.). — De afbrokkeling die op 3 Maart jl. het eiland Helgoland aantastte is niet aanzienlijker geweest dan de meerdere afbrokkelingen aldaar, in den jongsten tijd voorgekomen ; wel is ditmaal de instorting ernstiger omdat het hier een bewoond gedeelte van het eiland geldt. De officieel naar Helgoland uitgezonden geologen hebben berekend, dat nagenoeg 6000 kubiekmeter land afgebrokkeld zijn. Wegens de aanwezigheid van klooven bestaat de vrees dat kortelings nog instortingen van kleineren omvang zullen plaats grijpen ; het is zoo goed als zeker dat in zulk geval het reeds ontruimde « Fischerhaus » mee zou neergehaald worden, of ten minste beschadigd. De toestand van het bedreigde « Gartenpavillon » heeft men inmiddels kunnen verbeteren. Men is van meening dat niet alleen natuurlijke oorzaken deze instorting hebben teweeggebracht. Eenige jaren geleden werd Helgoland langs deze zijde geweldig geschud door het ontploffen eener mijn. Daarbij denke men aan de geweldige schokken die de vernieling der haveninstellingen op last van de Entente indertijd meebracht. Maatregelen, zooals er vóór den oorlog getroffen moesten worden met het oog op den kritischen toestand van Helgolands westkust, dringen zich thans andermaal zeer ernstig op voor het heden aangetaste gedeelte van dit eiland, hetwelk — mogelijk binnen afzienbaren tijd — geheel zal verdwijnen.

Internationale verstandhouding (R.V.D.). — Onder den naam « Touring Club Italo-Tedesco, Deutsch-Italienischer Touristenverband » werd onlangs een uit Italianen en Duitsche leden bestaande vereeniging gesticht die ten doel heeft het Italiaansch-Duitsch-Duitsch-Italiaansch toeristenverkeer te bevorderen. Nevens de reisbureaux zullen inrichtingen worden tot stand gebracht die het den reizenden mogelijk zullen maken overal in Duitschland en in Italië mits een minimum van moeilijkheden en formaliteiten terecht te komen en die hen van al het noodige inlichtingsmateriaal zullen voorzien. Wetenschappelijke reizen en gelegenheden van sportief karakter zullen daarbij worden belegd. De zetel van deze vereeniging is, voor Italië, te Napels en, voor Duitschland, te München gevestigd. De eerste gemeenschappelijke reis naar Duitschland zal in Juni plaats vinden. Ziedaar verstandhouding die onder meer dan een opzicht goeds met zich brengen kan.

Bond van Vlaamsche Gidsen voor Brussel en Omstreken. — Scholen, kringen en groepen welke een bezoek willen brengen aan Brussel en zijn omgeving moeten weten dat er een Bond van Vlaamsche Gidsen bestaat en dat deze Bond bereid is degelijke gidsen aan de hand te doen welke gebeurlijk zullen optreden als begeleiders bij wandelingen en studiebezoeken. De gidsen waarvan hier spraak zijn onderwijzers en onderwijzeressen welke na maandenlang een kursus tot voorbereiding te hebben gevolgd in het bezit zijn gekomen van een officieel getuigschrift van bekwaamheid. Voor inlichtingen en voorwaarden wende men zich tot E. Coolsaet, Jetschelaan 274, Jette.

BONDSLEVEN

ANTWERPEN. — De leden die, spijts het tegenvallertje van Zondag 29 Maart op 5 April teruggkeerden en de wandelvoordracht van den Heer Cornette meemaakten zullen zich voorzeker die dubbele verplaatsing niet beklaagd hebben. 't Was bepaald iets van 't patersvaatje getapt in fonkelende kristallen roomers ! In een beeldrijke taal en aan de hand van meesterstukken van eerste gehalte schetste ons de Heer Cornette de evolutiën in de schilderkunst van af de XIVe tot de XVIIe eeuw. Zijn levenwekkend woord zette de schilderijen in hun kader, t.t.z., plaatste ze in hun tijd, in hun omgeving, en verduidelijkte hun beteekenis. Opvolgentlijk had hij het over de mystieke, tot vroomheid nopende primitieven tot de robuste, breed, haast zinnelijk geborstelde en in één kleurengamma opgaande doeken van de barokschilders uit de XVIe eeuw om te eindigen met het kleinere meer bescheiden genre van de Noord-Nederlandsche school der XVIIe eeuw.

Nogmaals dank aan den Heer Cornette voor zijn cultureel hoogstaande wandelvoordracht.

In den schoot der kommissie voor plaatselijke werking te Antwerpen, werd, door eenige vlijtige liefhebbers, een FOTO-CLUB gesticht. De leden dezer afdeeling hebben zich ten doel gesteld elkaar meer op de hoogte te brengen van hun geliefkoosde liefhebberij, gezamenlijke uitstapjes te maken om natuur- en stedenschoon op papier te brengen, de noodige stappen te doen om vermindering te bekomen voor de leden in winkels van foto-artikelen. Alle leden van V.T.B. zijn van harte welkom op bijeenkomsten en uitstappen van de foto-club ; echter zouden wij deze leden verzoeken hun naam te willen opgeven aan het sekretariaat Dambruggestraat 116. Zij zullen regelmatig op de hoogte gesteld worden van wat omgaat in de foto-club.

BERLAAR. — Een nieuwe V.T.B.afdeeling is tot stand gekomen te Berlaar (bij Lier). Een der leden had bemerkt dat op het sekretariaat het fichental der leden van Berlaar zoo gering was, zoo nietig tusschen de twee volgestopte vakken Berchem en Borgerhout. Dit lid wou hierin verandering brengen ! En dra had men een geschikt lokaal gevonden en was een voordracht met lichtbeelden belegd. Op 25 Maart in de feestzaal van het lokaal « De Burgerkring » was een propaganda-avond op touw gezet. Na een inleidend woord van den afgevaardigde de Heer De Belser kwam de Heer Van Hemel, bibliothekaris van V.T.B. aan 't woord om in extenso aan de hand van enkele lichtbeelden te spreken over het doel en de werking van V.T.B., een sappige, geestige toelichting. Daarna had de Heer Dr. R. Sterkens het over « Zwitserland en zijne bewoners », een puike spreekbeurt, verduidelijkt met interessante lichtbeelden. Aan beiden onzen besten dank.

De leden van V.T.B. welke bij gelegenheid eens langs Berlaar komen zullen op uitstekende wijze bediend worden in het V.T.B. lokaal aldaar : « Burgerkring », Berlaar Dorp, nr. 62.

MECHELEN. — A) Op Zondag 22 Maart brachten een dertigtal Mechelsche V.T.B.ers een bezoek aan hun stedelijk archief onder de zeer verdienstelijke leiding van den Heer Dierickx, Archivaris. Nadat de leider de beknopte geschiedenis van het gebouw zelf had gemaakt doorwandelde men de verschillende zalen. De heer Archivaris verstrekte belangwekkenden uitleg over hetgeen hij toonde : charters, belangrijke documenten, oude boekdeelen, schilderijen, gedenkpenningen en vele andere zaken meer die getuigen van de grootheid en macht onzer stad in vroeger dagen. Ook « Op-Sinjoorken » — het echte — mocht eens even het daglicht zien.

Wat vele Mechelaars niet eens weten is dat de **Bibliotheek van ons Archief** — de rijkste wellicht van het land (ruim 80.000 boekdeelen) — steeds openstaat, alle dagen van 5 tot 7 uur, voor het weetgierig publiek.

Iedereen was over dit bezoek ten zeerste voldaan. — Een hartelijk woord van dank aan den heer Dierckx.

B) Voor Dinsdag 31 Maart was aangekondigd een lichtbeeldenavond over « Oud-Mechelen » door den Heer De Kock, kunstfotograaf te Antwerpen. Daar men niet beschikte over een lichttoestel (1200 kaarsen) kon spijtig genoeg deze voordracht niet doorgaan.

De onvermoeibare bestendige sekretaris van V.T.B., de heer L. De Bruyne, wist ons uit den nood te helpen ! Hij hield een flink gedocumenteerde voordracht over « De Straatjes en de Steegjes van het Oude Antwerpen » wat aantoont dat de Heer De Bruyne Antwerpen wondergoed kent, alhoewel hij deze stad nog zoolang niet bewoont. Een prachtige spreekbeurt — verduidelijkt door menig interessant plaatje — die best insloeg. Onzen besten dank.

Na de voordracht richtte de Heer Van den Hove, afgevaardigde, ook een woord van dank tot het Gemeentebestuur van Mechelen voor den zoo gewaardeerden steun die het V.T.B. verleende bij het op touw zetten dezer voordrachten.

ALGEMEEN REGLEMENT OP HET VERKEER

Bezit U reeds deze brochure ?
Voor elken gebruiker van den openbaren weg is ze onmisbaar !

V. T. B. SLUITZEGEL

— V.T.B. heeft zijn sluitzegel! Weer een propagandamiddel — en een allerbest — meer in de hand onzer propagandisten. V.T.B. zal overal doordringen, tot in de verste hoekjes, als gij elken brief die ge post met een dergelijken zegel versiert. Want hij ziet er flink uit onze zegel! Op gelen grond klauwt op het achterplan de Vlaamsche Leeuw, op het voorplan straalt het V.T.B.schild. Dit beste propagandamiddel houden we ter beschikking onzer leden tegen 2 fr. de honderd. Men gelieve niet minder dan 50 zegels te bestellen.

WEGEN

De Minister van Landbouw en Openbare Werken deelt ons 14 Maart jl. mede, dat als gevolg aan zijn dépêche dd. 24 Juni 1924, Nr. 164-12-N/376, de Vlaamsche Toeristenbond regelmatig zal op de hoogte gesteld worden van de onderbrekingen in het verkeer op de staatsbanen. — In deze rubriek zullen dus voortaan regelmatig mededeelingen als de hier volgende verschijnen.

Prov. Brabant. — Het verkeer met pneumatische voertuigen, max. 3 Ton, is van 4 dezer af, tot nader bericht, toegelaten op de teer-makadam der laan van Schaarbeek op Vilvoorden, tusschen de Leeuwenstraat en het einde naar Vilvoorde. Wegens de aldaar in uitvoering zijnde herstellingswerken zal het verkeer met zwaarder vervoermiddelen voorloopig geschieden langs een gekasseide strook van 3 m. van den ouden steenweg, tusschen de voormelde punten.

Prov. Namen. — Tusschen Burnot en Rivière is, op de baan Namen-Dinant, het verkeer onderbroken. Borden zullen inmiddels den weg aanduiden om zich te begeven van Namen naar Dinant. De werken die er uitgevoerd worden zullen nagenoeg veertien dagen duren. Daar evenwel nog andere herstellingswerken binnenkort zullen worden uitgevoerd raden wij onze automobilisten en motorrijders aan van nu af den rechteroever van de Maas te nemen alsmede de brug van Jambe.

— Het verkeer op de baan Namen-Dinant, grondgebied Thon-Samson, is wegens herstellingswerken aan den steenweg tusschen deze gemeente en Sclayn, tot 30 April aanstaande verboden. Er is verkeersmogelijkheid langs Vezin op den linkeren langs Bonneville op den rechteroever van de Maas.

Prov. Oost-Vlaanderen. — Herstellingswerken worden uitgevoerd op de banen :

a) Meulestede-Selzate, grondgebied Evergem van den spoorweg-overgang Langerbrugge af ;

b) Antwerpen-Rijsel, grondgebied Loochristy.

Deze werken zullen tot einde Juli het plaatselijk verkeer belemmeren.

Prov. West-Vlaanderen. — Het verkeer is onderbroken op het gedeelte der baan van Yper naar Nieuwkerke, begrepen tusschen Kemmel en het gehucht « Hooghof », gedurende gansch het tijdstip der buitengewone herstellingswerken in uitvoering aldaar. Het verkeer zal daarom geschieden langsheen Kemmel-Loker-Dranouter-Nieuwkerke.

— VERMINDERINGEN —

VOOR ONZE BADGASTEN. — Het is een feit dat Vlaamsche gezinnen zich meermalen geen verblijf aan de kust kunnen veroorlooven, wegens de hooge pensionprijzen. Met groot genoegen kunnen wij dan ook aan onze leden mededeelen dat wij met een 1e klas hotel aan de kust een overeenkomst getroffen hebben. Van heden af tot 15 Juli en ook in September kunnen wij aan onze leden een volledig pension verschaffen tegen fr. 16 per dag. Men gelieve aanvragen aan het sekretariaat te zenden. (Vervolg op bladz. 124).

REIZEN EN UITSTAPPEN IN 1925

14-19 April : Reis naar Normandië onder de leiding van den Heer Dr. Leurs. Reisplan : Amiens, Rowaan, Lisieux, Caen, Bayeux (autorit), Evreux, Parijs, Brussel.

31 Mei en 1 Juni : Provinciale toeristendag voor Oost-Vlaanderen. Bezoek aan Oudenaarde en vergadering aldaar. Wandeling naar den Kluisberg.

14 Juni : Uitstap per autocar van Brussel uit naar Villers-la-Ville en Waterloo, onder de leiding van den Heer Dr. Leurs.

5 Juli : Uitstap door de Maasvallei (Namen en Dinant). Leider : de Heer J. Joos.

18-21 Juli : Reis naar Parijs.

id. Uitstap langs de boorden van de Semois onder de leiding van den heer De Combe.

18-24 Juli : Reis door de Eifelstreek. Reisplan : Hooge Venen, Eupen, Montjoie, Eifel, langs het Aardal naar den Rijn, terug langs den zuidelijken Eifel, door het Brohdal, Geroldstein, Prümm, St. Vith, Malmedy. Leider : de Heer Dr. Leurs.

26 Juli : Waterreis naar Vlissingen. De leden die er aan houden kunnen onder deskundige leiding een bezoek brengen aan Middelburg.

3 Augustus : Provinciale toeristendag voor West-Vlaanderen. Uitstap naar de Kust met wandeling naar het Zwin.

13-20 Oogst : Reis naar Zwitserland onder de leiding van den Heer Dr. Leurs.
Reisplan : Basel, Bern, Interlaken, Jungfrau, Lochbergtunnel, het Rhônedal, Genfermeer, Lozanne, Dijon, Parijs.

14-17 Oogst : Reis naar Parijs onder de leiding van den Heer De Combe.

23 Oogst : Provinciale toeristendag voor Brabant. Bezoek aan Sichem en Averbode (Abdij).

6 September : Provinciale toeristendag voor Antwerpen. Uitstap naar Brecht waar de opening van het Kempisch Congres plaats heeft. (Tentoonstelling, historische stoet).

13-18 September : Uitstap naar Laroche. Vijfdaagsch verblijf aldaar. Van Laroche uit worden wandelingen gedaan in den omtrek. .

27 September ; Provinciale toeristendag voor Limburg. Van Moll uit autorit door Limburg langs de koolmijnen. Vergadering te Genk.

INHOUD

De Landdag	blz.	109
Wommelgem, *Edg. Ernalsteen*	»	110
Uit Insulinde, *H. M. Van Praag*, ...	»	112
Van het Secretariaat	»	114
Wintersport in Zweden	»	115
Een interessant Boekwerk, *Dr. Ir. Stan Leurs* .	»	119
Gemengd...	»	121
Wegen — Verminderingen — Reizen en Uitstappen in 1925 — Inhoud	»	123
Uitstappen en Bijeenkomsten	»	124
Verminderingen	»	124

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ANTWERPEN.

ZONDAG 19 APRIL : Bezoek aan eenige minder gekende hoekjes en gebouwen van Antwerpen. (Toegang tot de private gebouwen **uitsluitend** voor de leden). Bijeenkomst om 10 u. op de Ossenmarkt.

ZONDAG 26 APRIL : Lentewandeling naar het Peerdsbosch. Wandelvoordracht door den heer Van Rompaye. Bijeenkomst om 9,30 u. aan den « Kleinen Barreel » bij de aankomst der trams.

ZATERDAG 9 MEI : Groepsreis naar Aalst. Vertrek uit Antwerpen-Zuid om 17,03 u., overstappen te Dendermonde, aankomst te Aalst om 18,46 u. — Deelnemingsprijs : 10 fr. (heen en weer). Men schrijve in **vóór 6 Mei.**

ZONDAG 10 Mei : Tweede groepsreis naar Aalst. Vertrek uit Antwerpen (Centraal) om 6,29 u. Overstappen te Brussel. Aankomst te Aalst om 8,49 u.

Fietstochten : ZONDAG 19 APRIL : Schilde, 's Gravenwezel, Brasschaat. Vertrek om 9 u. aan de Turnhoutsche Poort (tram 10) 40 km.

ZONDAG 26 APRIL : Bezoek Peerdsbosch. Fietstocht in verband met de wandeling. Vertrek om 9 u. aan de Schijnpoort.

ZONDAG 3 MEI : Lier, Bouwel, Grobbendonk — Zwart Water Bosschen. Vertrek Berchem kerk om 8 u. — 45 km.

ZATERDAG 9 MEI : Landdag te Aalst. Vertrek om 3 uur aan het Zwemdok, 110 km.

ZONDAG 10 Mei : Landdag te Aalst. Vertrek om 6 uur aan het Zwemdok.

Fotoclub : ZONDAG 3 MEI : Uitstap naar het Zoniënbosch voor het opnemen van lentezichten. Alle foto-liefhebbers worden uitgenoodigd aan dezen uitstap deel te nemen. Vertrek Antwerpen (Middenstatie) om 8,28 u.

GENT.

DONDERDAG 23 APRIL : Om 7,30 u. in de zaal Casino, Gouden Leeuwplaats, laatste voordracht met lichtbeelden. De heer Dr. Remy Sterkens spreekt over « Zwitserland en zijn Bewoners ».

ZONDAG 26 APRIL : 2e bezoek aan de St. Baafskerk onder de leiding van den Heer De Tracy. Samenkomst om kwart vóór vijf vóór de kerk.

ZONDAG 10 Mei : Uitstap naar Aalst — Landdag.

KAPPELLEN.

ZONDAG 26 APRIL : Uitstap naar Peerdsbosch onder de leiding van den heer Van Rompaye. Samenkomst aan den Kleinen Barreel om 9,30 u bij de aankomst der trams.

MECHELEN.

ZONDAG 3 MEI : Bezoek aan de zoo interessante St. Jans- en St. Pieterskerk onder de zeer bevoegde leiding van den Heer De Rees. Samenkomst om 2,15 u. voor de St. Pieterskerk (Veemarkt).

ZONDAG 10 MEI : Alle Mechelsche V.T.B.ers naar Aalst ! Landdag.

MERKSEM.

ZONDAG 26 APRIL : Uitstap naar het Peerdsbosch onder de leiding van den heer Van Rompaye. Samenkomst aan den « Kleinen Barreel » om 9.30 u.

OUDENAARDE

ZATERDAG 25 APRIL : Om 6 u. in « De Zalm », Hoogstraat, algemeene vergadering voor de leden van V.T.B. De V.T.B.-afdeeling te Oudenaarde komt er ! Alle leden van Oudenaarde wezen er op post !

RIJKEVORSEL.

ZONDAG 26 APRIL : De Antwerpsche Poesjenellenkelder geeft drie vertooningen in de Gemeentezaal : Om 1 u. voor meisjes (Opvoering van « Ourson en Valentijn » en « De Leeuw van Vlaanderen ») ; om 4 u. voor de jongens (Opvoering van « Haar en Quito » en « De Leeuw van Vlaanderen ») ; om 6 u. voor volwassenen (Opvoering van « Ourson en Valentijn », « Romeo en Juliette » — muzikale matinée — en « De Leeuw van Vlaanderen »). Inleidend woord door den Heer Heylen. — Prijzen der plaatsen : voor de kindervertooningen : 0.50 fr. Voor de avondvertooning fr. 3 en fr. 2 (programma inbegrepen). Voor V.T.B.ers en studenten op vertoon der lidkaart 2,50 fr. en 1,50 fr.

BOUCHOUT

Edw. D'Hollander, Frans Seykersstraat 18, 10 °/° vermindering op pijpen en sigaren per kistje genomen ; 5 °/° op sigaretten en tabak.

LEBBEKE.

Publ. « **Excelsior** », Vlaamsche propagandapijpjes naar Hollandsch model : 6,50 fr. per stuk in plaats van 7 fr.

OOSTENDE.

Pâtisserie de l'Opéra, Huis Buyck, 20 °/° vermindering.

Hôtel National, R. Verhulst, 10 °/° vermindering (behalve in de maand Oogst) het geheele jaar geopend.

HOTELS :

Hotel « **De Noordzee** », Lippenslaan, Knokke. Vermindering 5 °/°.

Kamer voor 2 personen fr. 12 tot 20. Kamer voor 1 persoon fr. 8 tot 10. Ontbijt fr. 2,50 ; middagmaal fr. 6 tot 10 ; avondmaal fr. 5 tot 7 ; pension per dag fr. 20 tot 25.

Van 15 Juli tot 31 Juli en van 1 tot 15 Sept. Ontbijt : fr. 3 ; middagmaal : fr. 8 tot 12 ; avondmaal : fr. 7 tot 10 ; pension per dag 25 tot 30 fr.

Hotel Dijksterhuis (P. Vreugde-Kockx), Statieplein, 22, Antwerpen.

Kamer met volledig ontbijt : fr. 16 per persoon.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND. p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND. » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 9 **1 Mei 1925**

OP 9 EN 10 MEI TE AALST LANDDAG

ZATERDAG 9 MEI.

6 uur : Ontvangst der deelnemers aan het station.

7 uur: Algem. Vergadering in « De Koornbloem » (lokaal « Redt u Zelven »), Groote Markt : Bespreking van onderwerpen van organisatorischen en algemeen-toeristischen aard. — Voorstellen en wenschen der leden.

9 uur: Gezellig samenzijn.

ZONDAG 10 MEI.

8.30 u.: Bezoek aan het Gasthuis. — Bijeenkomst op de Groote Markt (*zeer stipt* op het aangeduide uur).

10 uur: Algem. Vergadering in het Belfort : Openingswoord door den Voorzitter ; Verslag over de werking 1924 door den Algem. Secretaris ; Financiëele verantwoording door den Penningmeester.

12 uur: Officiëele ontvangst door het Gemeentebestuur in de feestzaal van het Stadhuis (Landhuis).

12.30 u.: Fotografeeren van de groep. — Middagmaal.

2 uur: Naar Hekelgem met tram of per fiets in groep. Tram: 14.10 aan de Zeebergbrug (Brusselschesteenweg). Aankomst te H. (Gemeentehuis) om 14.29 u. Fietstocht: 2 u. stipt aan het Belfort. — Terug langs Affligem en «de Kluizen». — Leden uit Aalst en omgeving dringend uitgenoodigd!
Plechtigheid op den Boekhoutberg: Onthulling der 1e Oriëntatieplaat van den V.T.B.

Logies: Al wie van Zaterdag op Zondag te Aalst verlangt te vernachten gelieve zoo spoedig mogelijk en wel vóór 5 Mei, een der beide afgevaardigden, HH. M. Van Overstraeten, Eilandstr., 3, Aalst, of Rob. Talloen, Geeraerdtlaan, 3, te Aalst, te verwittigen met duidelijke opgave van wat verlangd wordt. Per omgaande worden alle gewenschte inlichtingen verschaft.

Groepsreizen naar Aalst : Zie achterin dit nummer onder «Uitstappen en Bijeenkomsten».

NAAR AALST

Verleden jaar heeft de Vlaamsche Toeristenbond ons in de gelegenheid gesteld om met de congresdagen het mooie oude Brugge te bezoeken. Die Landdag in Vlaanderens oude stede slaagde ongemeen : van uit alle hoeken van Vlaanderen en zelfs van over de grenzen toog men er heen in een mate en met een geestdrift die het bewijs leverden dat er groeikracht zit in den V.T.B., een uithoudingsvermogen, dat men niet gemakkelijk zal vermogen te fnuiken.

Dit jaar zal de Landdag moeten zijn de uiting, eenerzijds, van dat vermogen, anderzijds, van den ernst en de waarde van de bondswerking. Ik zou zeggen, dat die twee zoo nauw in verband staan tot elkaar, dat men het een als het uitvloeisel van het ander mag beschouwen. Maar, is er nog veel meer commentaar noodig om de deugdelijkheid van den V.T.B. te bewijzen wanneer we thans op een ledencijfer mogen roemen dat hooger staat dan 20.000 ?

Mogen wij er aan twijfelen, dat honderden bondsleden en zelfs buitenstaanders er zullen aan houden naar Aalst te komen ? Immers : ze zullen er veel te zien krijgen, ze zullen er goed ontvangen worden, ze zullen er slechts vrienden ontmoeten en de punten welke er besproken worden zijn van bijzonder belang.

Landdagen of congressen — men kan het noemen zooals men wil — moeten een uiting zijn zoowel van innerlijke waarde als van uiterlijke sterkte. Bondsleden, zorgt er voor dat onze betooging te Aalst massaal weze, een betooging waaruit blijken mogen : vertrouwen in het werk van diegenen die de « trekossen » van den soms zeer zwaren bondswagen zijn en het vast vooruitzicht, dat binnen kort heel Vlaanderen langs onzen kant zal staan.

Als we op Zaterdag 9 of Zondag 10 Mei te Aalst uit den trein zullen stappen, en alom door vriendenhanden zullen mogen drukken, als we de gulle Vlaamsche gezichten zullen zien dan zullen we onmiddellijk voorvoelen dat deze Landdag tevens een Triomfdag wordt.

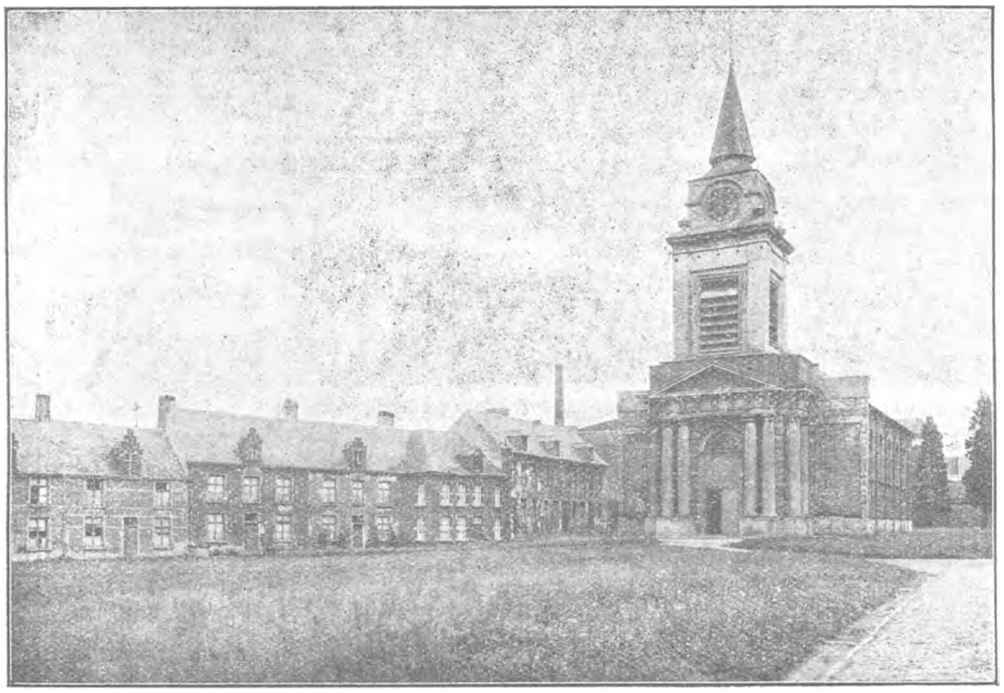

AALST — Begijnhofkerk

Al wie verleden jaar te Brugge was, zal ditmaal voorzeker Aalst niet willen missen en de duizende nieuwe leden moeten dààr den Bond nader leeren kennen.

Vooruit, uw belofte weze hierbij afgelegd ! En zorg voor heerlijke zon in de nieuwe Lente ! Zorg mee voor dichte scharen en blij leven op onzen Landdag !

Mochten onze... 20.000 leden te Aalst aanwezig zijn ! Dr sc. Albr. Pil.

ST MARTENSKLOOSTER TE AALST

Zoowel om het gebouw zelve als om de kunstwerken welke er zich bevinden, mag de collegiaalkerk van St Marten beschouwd worden als de voornaamste bezienswaardigheid der Denderstad. De uiterlijke verschijning is echter niet het harmonische van een voltooid bouwwerk ; immers de Aalstersche hoofdkerk te laat begonnen en te grootscheeps ontworpen om te kunnen klaar komen vóór dat met het tweede kwartaal der XVIe eeuw de groote godsdienstige en politieke crisis intrad, bleef torso en dit spijts de pogingen aangewend om ze in de XVIIe eeuw te voltrekken.

't Is maar eerst in 1481 dat met den bouw der huidige kerk werd aangevangen. In de stadsrekeningen van 1481-1482 vinden wij voor de eerste maal melding van 't nieuwe werk. De hulpmiddelen waarover de kerk beschikte waren echter te gering om de aanzienlijke kosten, aan deze onderneming verbonden te dragen. Daarom gaf de gemeente reeds in 1481 een eerste toelage ten beloope van 173 pond 8 schellingen parisis, zijnde de opbrengst van een deel der stadsaccijnzen. Bovendien verleenden de schepenen datzelfde jaar een tweede hulpgeld van 50 pond groote « in helper ende vorderuessen van den nieuwe wercke, dat begonnen ende up hande es up doofthende van der prochiekerken... ». Hier werd dus evenals dit voor de meerderheid der middeneeuwsche kerken het geval was, begonnen van het koor.

De eerste « meester van den wercke » of architekt der kerk en denkelijk ook de maker van het eerste ontwerp, is Jan van der Wouwe, in 1489 werd de leiding toevertrouwd aan een der meest vooraanstaande onder de Vlaamsche bouwmeesters uit dien tijd, n.l. de Antwerpenaar Herman de Waghemaker, « meester warcman van Onser Vrouwe kercke te Antwerpen ». Buiten zijn aandeel aan de werken van bedoelde kerk wier toren hij voortbouwde tot aan de tweede gaanderij, staat hij nog bekend als architekt van de Sint Jacobskerk en van het vleeschhuis te Antwerpen alsook van het choor der Sint Gummaruskerk te Lier.

Herman de Waghemaker stierf in 1503 en

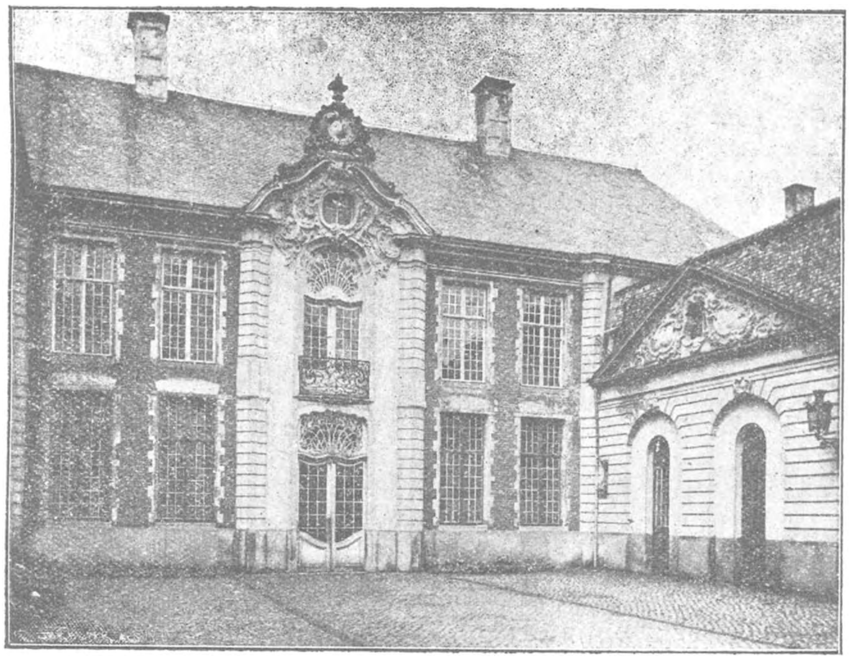

AALST — Binnenplein Landhuis

werd te Aalst, evenals in zijn andere werken, opgevolgd door zijn zoon Domien, vooral bekend als hebbende, samen met Rombout Keldermans, den O.L.Vrouwetoren te Antwerpen voltrokken en het ontwerp gemaakt voor het stadhuis van Gent en het paleis van den grooten raad te Antwerpen. In 1505 werd een gedeelte van den « nieuwen wercke » onder dak gezet en in 1524 was de overkluizing van het koor klaar. In 1527 werd als bouwmeester aangenomen Laureins Keldermans (Domein de Waghemaker was intusschen gestorven).

AALST — Oude Barbarakamer

Laur. Keldermans, neef van den beroemden Rombout, heeft als architect weinig zelfstandig werk verricht. Hoofdzakelijk staat hij bekend als hebbende de gebouwen door zijn oom ontworpen verder afgewerkt zoo b.v. de kerk van Hoogstraten, het stadhuis van Gent, het paleis van den grooten raad te Mechelen.

In 1534 was men op de hoogte der kruisbeuk gevorderd, daarna traden de beroerde tijden in en het werk schreed langzaam voort. Stilaan werdt er weinig of niets meer aan de kerk gedaan, en na 1566 (jaar van den beeldstorm) worden de werken bepaald stop gezet. In 1595 gewaagt men van enkele herstellingen, maar het duurt tot 1628 vooraleer er ernstig spraak is van het voortzetten van den bouw. In 1650 wordt aanbesteed het voltooien der kruisbeuk, het afbreken der oude en de eerste werken der nieuwe beuken. Men wrocht aan de kerk tijdens geheel de tweede helft der XVIIe eeuw, maar geraakte niet verder dan de tweede travee van het schip. De vier overige traveën alsmede de flinke toren welke op de afbeelding der kerk in « Leroy Théâtre sacré du Brabant » worden voorgesteld kwamen nooit tot stand.

Bedoelde toren zou in barokstijl moeten verrijzen. Voor het schip werd ofschoon het in volle XVIIe eeuw oprees de ordonnantie der oudere deelen aangehouden welke deze is van eene kerk in Brabantsche hoog-gothiek met hier en daar laat-gothische elementen vooral in de versiering.

Brabant heeft trouwens op gebied van kerkelijke architectuur geene eigenlijke laat-gothiek gekend. Ook nog op andere plaatsen dan te Aalst werden in volle XVIIe eeuw kerken volgens den oorspronkelijken gothischen opzet voort gebouwd zoo b.v. Sint Walburgis, Sint Jacobs en Sint Paulus te Antwerpen.

Voor de bekleeding der binnen- en buitenmuren, alsmede voor de zuilen en de gewelfribben werd Ledeschen zandsteen — het typische bouwmateriaal der Brabantsche gothiek — gebezigd. De stadsrekening van 1843 gewaagt van steen afkomstig uit de groeven van Vilvoorde, in 1535 is er sprake van de « putten binnen Lede ende op d'Bouchout » (Boekhoutberg).

In haar tegenwoordigen toestand bestaat de kerk uit een onafgewerkt slechts twee traveën diep schip met zijbeuken en zijkapellen, een tamelijk sterk uitspringende kruisbeuk waarvan iedere arm vier traveën omvat, met een zijbeuk aan de westzijde een choor van drie traveën met zevenkan-

tige sluiting en omgang waar langs aan iedere zijde drie zijkapellen en om het choor hoofd zeven mekaar rakende transkapellen.

De vijf middenste onder deze laatste zijn door geen dwarsmuren gescheiden, zoodat hier als het ware een tweede omgang ontstaat waarmede deze kapellen dan innig zijn verbonden, een schikking in den geest van

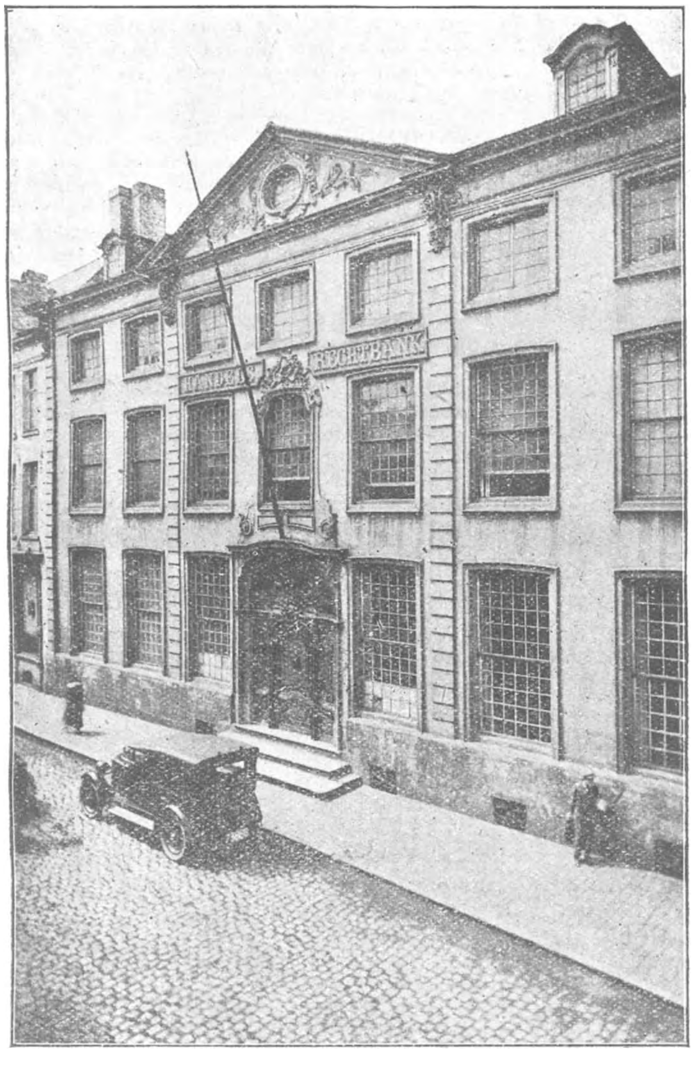

AALST -- Handelsrechtbank

sommige onzer vroeg-gothische kerken der Schelde- en Demerstreek zoo b.v. Sint Niklaas te Gent, O.L.Vrouw te Brugge, Sint Walburgis te Veurne.

De inwendige ordonnantie der kerk is deze welke zich tot vervelens toe in iedere groote Zuid-Nederlandsche kerk der latere middeneeuwen herhaalt.

Een eigenlijk triforium zooals in de meeste oudere Brabantsche kerken is hier niet aanwezig, wel loopt om de kerk even onder de bovenste lichtrij een doorgang waarvan de balustrade (in haar huidigen toestand naar het grootste gedeelte afkomstig uit de jongste restauratie) van flamboyante traceeringen is voorzien. Zulkdanige balustrade vinden we ook terug in de Sint Jacobs, Sint Paulus, Sint Andries en Sint Walburgis te Antwerpen waarvan de eerste, tevens de oudste door Herman I de Waghemaker werd ontworpen. Het is dan ook goed mogelijk dat het aanwenden van bedoelde schikking te Aalst te wijten is aan het optreden van de Waghemaker als « meester van den wercke ». Daarbij komt dat een bruske overgang der gewelfdiensten van een eenvoudige driekantige vorm naar deze van drie samengekoppelde zuiltjes, juist gebeurt op de hoogte van bedoelden omgang wat een verandering in de leiding van het werk doet veronderstellen, verandering welke niet anders kan zijn dan het optreden van den ouden De Waghemaker.

De inwendige ruimteindruk der kerk doet niet sterk gothisch aan : de hoogte van de hoofdbeuk is in verhouding tot dezes breedte betrekkelijk gering. De horizontale lijn wordt door den omgang beneden de bovenvensters tamelijk sterk geaccentueerd.

Van buiten is de architectuur der kerk een vrijwel eenvoudige ; steunbogen ontbreken en evenals in de meeste Nederlandsche kerken uit dien tijd schijnt zich de versieringslust te willen concentreeren op bepaalde deelen van den bouw. In de Sint Maartenskerk komt daarvoor vooral in aanmerking, den zuider transeptgevel welke, door twee zijtorentjes geflankeerd, met zijn groot venster met flamboyante traceeringen waaronder een typisch laat-gothiek portaal en waarboven een eigenaardige op- en afgaande gaanderij en met de drie spherisch-driehoekige openingen in den geveltop, een goed

architectonische geheel vormt en tevens een geschikte afsluiting voor de Brusselsche straat.

De stoffeering bestaat uit enkele niet onbelangrijke kunstwerken. In de eerste plaats de bekende schilderij van Rubens voorstellend Sint Rochus, de genezing afsmeekend voor de pestlijders waarover elders in dit nummer langer wordt uitgewijd, verder als verdienstelijke tweede rangswerken : de Begroeting van Elizabeth aan Maria en de Heilige Familie, door Otto Venius en een goede De Craeyer, de Heilige Maagd omringd van de Heiligen. Meer kunsthistorisch belang dan echte kunstwaarde heeft het laat-renaissance tabernakeltorentje in 1602 door Jeroom Duquesnoy de oudere in laat-renaissance stijl vervaardigd. Enkele altaren zijn goede voorbeelden van barokstijl o.m. dat der Catharinakapel van 1664 met een typische schilderij van P. Thys de marteldood van voornoemde heilige voorstellend, en dat der St Niklaaskapel van 1771, voorts twee merkwaardige grafzerken, deze van onzen eersten Vlaamschen boekdrukker den in 1533 gestorven Aalstenaar Dirk Martens en de renaissance zerk van Ridder Gheraert Du Bosch. In den choorommgang merkt men nog interessante brokken van laat-gothische gewelfbeschildering.

AALST — Jezuitenkerk

Dr Ing. Stan LEURS.

VAN HET SEKRETARIAAT

LEDENAANGROEI. — Van 1 tot 15 April jl. traden 538 nieuwe leden toe.

BUITENLANDSCHE LEDEN! De buitenlandsche leden die ons om een nieuwe ledenkaart verzoeken omdat ze zich een nieuw rijwiel of motorrijwiel aangeschaft hebben *zijn verplicht ons de oude ledenkaart terug te sturen*. Wij willen in geenen deele betwistingen of onaangenaamheden met de douane en zullen daarom tegenover leden die niet aan vorenstaand verzoek voldoen streng weigeren!

INWONENDE-LEDEN. — De Bond neemt slechts inwonende leden op wanneer dergelijke personen wezenlijk reeds bij iemand inwonen die lid, gewoon lid, (binnenland fr. 7.50; buitenland fr. 12.50) van den Bond is. Het is er om te doen dat ons blad zoowel in handen van gewone als van inwonende-leden komt.

V.T.B.-GIDS : « LAROCHE EN OMGEVING ». Deze eerste V.T.B.Gids zal ongemeen interessant en alleszins oorspronkelijk zijn! Vraagt onmiddellijk inlichtingen aan het Secretariaat voor het plaatsen van aankondigingen. Dit is hier een buitenkansje voor : Rijwielhandelaars, Garagisten, Handelaars in Reisbenoodigdheden, Automobielfabrikanten e.a.

DE PROPAGANDAZEGEL wordt met honderden gevraagd! Het is dan ook een zeer geschikt middel om propaganda voor den Bond te voeren. U hebt toch wel een enkele frank te veel voor 50 stuks ?! Stort dus onmiddellijk dit «bedrag» op onze postcheckrekening 93627 met aanduiding op de keerzijde van de strook.

BIJ VERZOEK OM INLICHTINGEN of opgave van reisplans of dgl. zijn onze leden verzocht steeds zoo volledig mogelijk te zijn b.v. aantal **dagen, of dag van** aankomst of van vertrek daarin begrepen zijn, welke dagen (sommige musea zijn op bepaalde dagen gesloten, op andere dagen soms kosteloos te bezoeken). Zegel voor antwoord bijvoegen a.u.b.

NIEUWE AFGEVAARDIGDEN

ANTWERPEN:
Hr. Willem Heylen, 58, Bredastraat.
TURNHOUT:
Hr. C. Jansen, onderwijzer, 95, Warandestraat.

WEGEN

PROVINCIE ANTWERPEN. — Het verkeer met voertuigen is *zeer moeilijk* op de baan van Brussel op Antwerpen, tusschen Waalhem en Oude-God, wegens het uitvoeren van buitengewone herstellingswerken. Deze werken zullen 6 maand duren. Het is geraadzaam voor autogeleiders, die zich van Antwerpen naar Brussel (of omgekeerd) begeven te rijden *Mechelen-Lier-Oude-God*.

PROVINCIE BRABANT. — Het verkeer op de baan Brussel-Charleroi, tusschen het punt 20K.200 (gedenkteeken Gordon) en 21K.500 (Belle Alliance) is onderbroken tot 6 Juni aanstaande. Men neme den weg St. Jansberg (Mont St. Jean) op Nijvel.

SCHETSEN VAN REISPLANNEN

Het reisseizoen nadert. Ten einde de briefwisseling en het daaruit voortvloeiend werk eenigszins te verminderen hebben wij het voordeelig geacht onderstaande schetsen van reisplannen te publiceeren ; het is natuurlijk wel verstaan dat elk reisplan eenigszin kan gewijzigd worden, ingekort of uitgebreid naar believen van den toerist.

De uren hier aangeduid zijn deze van het treinboek in voege tot 4 Juni 1925.

REISPLAN A.

3 dagen in Zuid-Vlaanderen
(Vlaamsche Ardennen).

N.B. — Kan insgelijks heel gemakkelijk met de fiets gedaan worden.

1e dag : Vertrek uit Aalst : 10.8 u. ; overstappen te Denderleeuw. Aankomst Ninove : 10.54 u. ; wandeling door de stad : typisch uitzicht — Koepoort — zeer interessante kerk(oude abdijkerk) Te 12.42 u. trein naar Geeraardsbergen : bezoek stadhuis (fonteintje), St. Bartholomeuskerk — prachtig vergezicht op den Ouden-Berg (100 m. boven den zeespiegel). Rond 5 u. met trein of stoomtram naar Audenaarde.

2e dag : Bezoek Audenaarde : prachtig stadhuis — St. Walburgakerk ; O.L.Vr. van Pamel ; het gasthuis met zijn gobelijns ; het Begijnhof ; de Burgschelde. — 's Namiddags : trein tot Ruien : beklimming van den Kluysberg (141 m.) — prachtig panorama — van hieruit, langs de Hootond (150 m.) naar Ronse : prachtige krocht in de kerk. Daarna wandeling naar Tiegem-Ingoigem-Vichte, bekoorlijke streek ; te Vichte trein : 14.19 u. naar Kortrijk ; stadhuis ; belfort ; St. Maartenskerk ; O.L.Vrouw kerk ; Broeltorens ; Groeningen-Kouter.

N.B. — Raadplegen : De Vlaamsche Ardennen, door O. Wattez.

REISPLAN B.

6 dagen in de provinciën Brabant en Limburg.

N.B. — Kan insgelijks heel gemakkelijk per fiets gedaan worden.

1e dag : Vertrek uit Leuven te 10.04 u. ; aankomst Aarschot 10.29 ; Bezoekenswaardige kerk — vestingen (Orleanstoren) : prachtig vergezicht. Met stoomtram (13 u.) naar Westerloo (10.50 u.). Overnachten : te bezoeken hof van de Merode ; mooie wandelingen.

2e dag : Voormiddag : Uitstap naar Geel (Kolonie voor krankzinnigen) ; St. Dymphnakerk (prachtig passie-altaar), St. Amanduskerk, XVIIe eeuwsch gasthuis. — 's Namiddags : Uitstap en bezoek : Abdij van Tongerloo.

3e dag : Te voet naar Averbode (of met stoomtram over Oosterloo-Eynthout). Bezoek der abdij. Verder naar Sichem ; zeer oude plaats ; mooie markt. — Te 14.30 trein naar Diest ; bezoek St. Sulpiciuskerk, stadhuis, begijnhof, kerkhof met puinen van St. Janskerk, citadel met Allerheiligenberg.

4e dag : Uitstap naar Genk en bezoek koolmijn van Waterschei.

5e dag : Vertrek uit Hasselt te 7.30 u. naar Maastricht. Wandeling door de stad Maastricht : Vrijhof, St. Servaaskerk, St. Janskerk, Stadhuis. — Vertrek met trein te 12.36 u. naar Valkenburg ; bezoek aan de katakomben, ruinen, openluchttheater. Terug uit Valkenburg te 18.11 u. naar Maastricht ; te voet naar Vroenhoven (30 min.) heerlijke zichten : hier stoomtram (17.49 u). nemen naar Tongeren.

6e dag : Voormiddag bezoek aan Tongeren ; O.L. Vrouwkerk, Romaansch klooster, Romeinsche wallen, begijnhof, museum. — 's Namiddags : Vertrek met trein te 13.06 u. naar Zout-Leeuw, te bezoeken : stadhuis en de prachige St. Leonarduskerk. Terugreis : verrek 18.05 u. over Tienen.

REISPLAN C.

3 dagen in de Luiksche Ardennen.

1e dag : Vertrek uit Brussel te 6.54 u. ; aankomst te Spa om 10.23 u. Wandeling door de stad (de Baden, Kursaal, Pouhon, enz.) ; Promenade de la Sauvenière of andere. — Namiddag : trein tot Sart-lez-Spa. Wandeling langs de Hoëgne, buitengewoon schilderachtig. Duur : 3 u. — Men kan deze wandeling ook maken van Hockay uit, afdalend langs de Hoëgne, is ons inziens echter minder mooi. Overnachten te Hockay, rustig dorpje.

2e dag : Vertrek uit Hockay, 7.10 u. Overstappen te Stavelot naar Malmedy, mooie ligging. Hier middagmalen : om 13 32 u. naar Trois-Ponts. Hotel bespreken. In den namiddag wandeling naar de Waterval van Coo en bestijging van het « Point de vue de Ster ».

3e dag : Vertrek uit Trois Ponts om 7.43 u. naar Remouchamps. Voormiddag : bezoek aan de Grot. Namiddag : Wandeling langs de Ninglinspo en naar de Fonds de Quarreux. Terugreis.

REISPLAN D.

5 dagen in de Naamsche Ardennen.

1e dag : Aankomst te Namen rond 8½ u. of 9 u. Hotel bespreken. Voormiddag : wandeling door de stad, bezoek Kathedraal en kerk St. Loup ; beklimming citadel : prachtig uitzicht. 's Namiddags : uitstap per trein, langs de heerlijke Maasvallei (Nijverheidsinrichtingen) naar Hoei, Schilderachtige omgeving. Puinen van Beaufort, Moha, e.a.

2e dag : Met boot naar Dinant (aankomst 12.45 u.) ofwel met trein ; voorbij Yvoir (puinen van Montaigle, Bouvignes e.a.). Hotel bespreken. Bezoek Dinant : Beklimming der citadel, bezoek grot la Merveilleuse, Rocher Bayard. Wandeling naar Anseremme en kasteel van Walzin.

3e dag : Langs de prachtige Lesse-vallei naar Houyet ; overstappen naar Paliseul, stoomtram tot Bouillon. Bezoek : kasteel van Bouillon. Uitstap naar Corbion (Rochers du Diable en R. des Hottée).

4e dag : Uitstap naar Alle en Vresse : buitengewoon schilderachtige streek.

5e dag : Over Paliseul, Houyet naar Rochefort ; verder per tram naar Han (heerlijke rit over de rotsenkam van Faulc). Bezoek aan de grot van Han, en desgevallend aan deze van Rochefort. — Terugreis.

(Vervolg in volgend nummer).

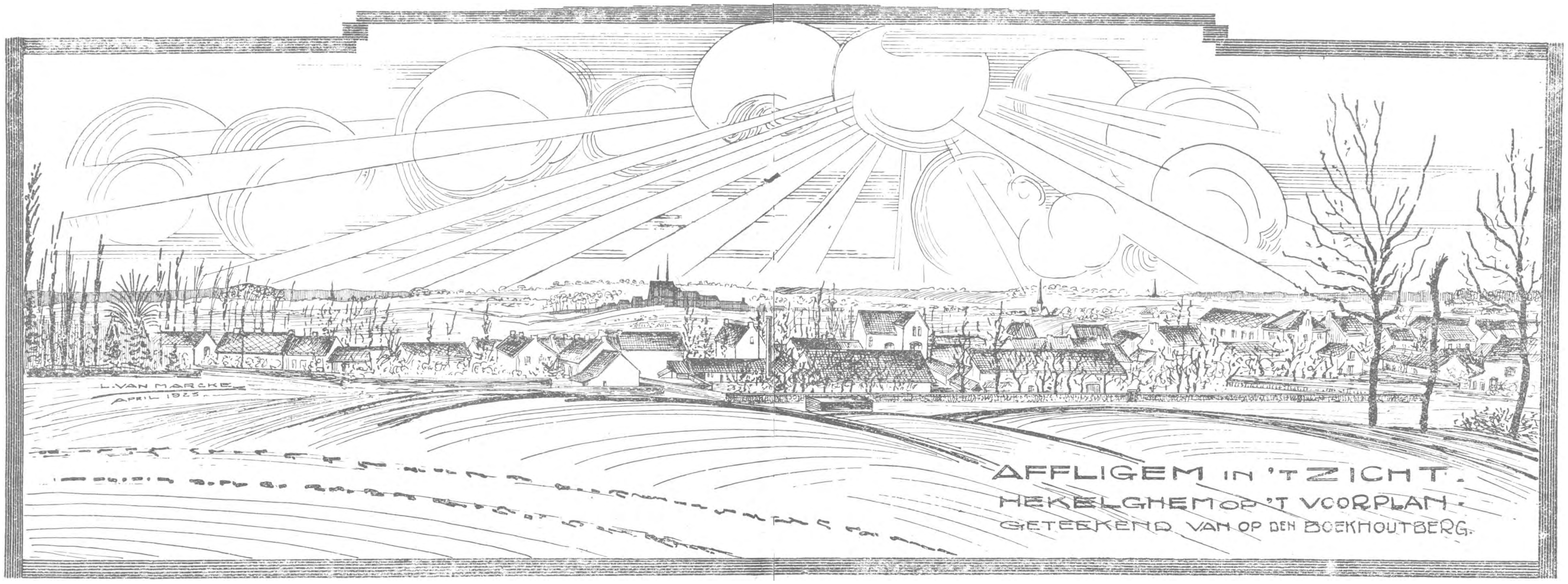

ONZE ORiENTATiETAFEL

Bij het tot stand komen van onzen Vlaamschen Toeristenbond wérd o.m. tot de door hem te beoogen doeleinden gerejeend het bevorderen, vergemakkelijken en veraangenamen van het Toerisme in het Vlaamsche land. Op dien weg ligt het aanbrengen van wegwijzers, van opschriften op merkwaardige gebouwen of historische beroemde plekken, en niet het minsi van oriëntatietafels op punten belangwekkend om hunne topografische ligging of om hun mooi panorama.

Aan het plaatsen van dergelijke tafels werd tot nog toe in Viaanderen zeer weinig gedaan, om rede wellicht dat de betrekkelijk vlakke gesteldheid van onzen bodem daartoe weinig aanleiding gaf. Toch heeft men van uit verschillende punten van ons land lang nieî te versmaden vergezichten zoo niet wat betreft de grootschheid, dan toch voor wat aangaat den omvang van het panorama.

De V*T.B. beschouwde het als een vaderlandsche plicht deze betrekkelijk nog versmaadde bezienswaardigheden van het eigen land in eere te stellen en wel met door het plaatsen van oriëntatietafels de aandacht erop te trekken en de beteekenis ervan nader toe te lichten.Dit jaar en wel bij gelegenheid van onzen landdag te Aalst zal de eerste orie'ntatieplaat door den Vlaanischen Toeristenbond geplaatst feestelijk worden ingewijd. Als standplaats werd verkozen de Boekhoutberg. Gelegen op zoowat een K.M. afstand van de Dorpsplaats van Hekelgem en vlak längs de rijksbaan Brussel-Aalst, vormt deze hoogte een der uiterste punten van het West-Brabantsche heuvelland. De hoogterug waarvan hij op weinig na het einde daarstelt b|grenst längs de Noordzijde de vallei det Bellebeek en loopt *in* West-Oostelijke richting over Assche-ter-Heide, Assche en Walfergem om daarna de scheidingslijn Senne-Dender te gaan vervoegen.

De Boekhoutberg zelve vormt veeleer dan een eigenlijke heuvel, een körte hoogterug welke naar het Zuiden tamelijk afhelt, veel minder echter in de andere richtingen.

Het hoogtepunt bevindt zieh op 78 meter boven den* zeespiegeL Van geen enkel punt uit laat zieh het vergezicht in geheel zijnen omvang onbelemmerd genieten. Daardoor zijn hinderiijk de beide molens welke op de twee uiteinden van den berg zijn opgericht en het kasteel met bosch welke daarenboven vlak tegenaan het westelijk uiteinde oprijst.

Nicttemin heeft men van de verschillende pîaatsen op den Boekhoutberg zeer mooié en merkelijk interessante panorama's* Zuidwaarts strekt zieh de blik uit over de vallei der Bellebeek van af den Dender tot op de hoogte van Ternat, waar ze verdwijnt achter den berg waarop het oude Romeinscfo Assche troont en waarachter men de witte koepeltrommel van het Brussekche justitiepaleis aan den gezichteínder kan zien schitteren.

Het zieht op de Bellebeekvallei wordt begrensd door een heuvelrug, parallel loopend met deze waarvan de Boekhoutberg deel uitmaakt en waarvan het eindpunt de tegenhanger is van deze laatste, de Ledeberg bij PameL

Rechts van den Ledeberg strekt zieh het zieht uit over de vallei van den midden Den-d.r in die richling teekent zieh aan den horizon t af de bekence berg van Geeraarasbergen. Van het Westelijk uiteinde van den Boekhoutberg kiikt men zeer mooi op de niet verafgelegen stad Aalst, alsmede op den beneden Dender. Ten Noorden begrenzen de uiterste çolvingeiï van het Zuid-Vlaamsche heiwlland deze vaarop o.m. de dorpjes van Moorsel en Baardegem zoo leuk oprijzen, hec niet al te weidschegezichtsveld. Bij helder weer kan men in die richting de schouw zíen uitpieken der Hobokensche zilverfabriek.

Op bet hoogste punt van den Boekhoutberg, 78 m. boven. peil, komt-de oriëntatietaiel V.T.B., 't is een soort van kuip in zandsteen van Felvry van 0.80 cm. hoogte en een maximum diameter van 1 m. Op bet blad in arduinste.en wordt*de ligging der omliggende plaatsen, benevens enkele van op den berg zichtbare punten opgegeven.

De oriëntatietafel werd volgens teekening van arcbitekten Dr, Ir» Sîan Leurs en Jos. Ritzen, uitgevoerd door de gunstig gekende firma Renaat en Gustaaf Peeters te Antwerpen,

HET O.L.VROUWGASTHUIS TE AALST

Onder de Aalstersche merkwaardigheden die veel te weinig gewaardeerd worden, zelfs door de Aalstenaars, omdat ze schier onbekend blijven, staat zeker vooraan de prachtige verzameling meubelen, beeld- en schilderwerk van den «grooten en wydt vermaerden Hospitale », het oudste gesticht der stad. Een beknopte, zeer onvolledige opsomming dezer schatten, die een ziekenhuis tot een rijk museum hebben omgetooverd, zal bewijzen, hopen we, dat Aalst ook hierom een bezoek overwaard is.

Doch eerst moet een woordje geschiedenis ons de gebouwen leeren kennen die ze eeuwenlang opluisterden en waaraan men ze tot groote schade van beide, heeft ontnomen.

Een hospitaal bestond stellig reeds in 1236. Vijf jaar later schonken Thomas, graaf van Vlaanderen en zijn echtgenoote Johanna van Konstantinopel een eigendom, « Het Zelhof », aan den Ouden Dender, rechtover den grafelijken burcht, om er een nieuw gasthuis te bouwen.

In 1242 zagen de schepenen, ten voordeele van het hospitaal af van al het recht der gemeente op het Koornhuis. In dien afstand was ook het recht begrepen om uit elken zak van iedere graansoort ten verkoop in de stad gebracht, een vollen lepel te scheppen.

Het stedelijk museum en het hospitaal bewaren nog een paar van de gebruikte koperen maten, op groote soeplepels gelijkend. Het « **lepelrecht** », dat in de ruimste mate de geschiedenis van het hospitaal beinvloedde, werd slechts in 1803 door de Franschen afgeschaft. Het Koornhuis verdween in 1871. Het hospitaal werd immer door zusters bediend (1) en hare tegenwoordige kleedij verschilt weinig van de oorspronkelijke. De hoogst belangrijke akte waardoor de bisschop van Kamerijk haar in 1266 een regel verleende berust in 't nieuw gasthuis.

De kapel, uit 1242, in de 15e eeuw vergroot, was omtrent 1521 voltooid. Een pleisteren Louis XV-vout van 1733, verbergt een houten gewelf uit de 13e eeuw, vernieuwd in de 15e en 16e eeuwen. Het fraaie gothische gebouwtje mocht door het stadsbestuur wel eens flink gerestaureerd en door de kunstakademie die het in gebruik heeft, wat beter onderhouden worden.

In het portaal staan een paar verwaarloosde alhoewel belangwekkende arduinen grafzerken van oversten uit de 16e eeuw, met het afbeeldsel der overledenen. Een ervan is een prachtstuk met in koper het wapen der zuster en de zinnebeelden der 4 evangelisten.

Kloosters en kloosterpand, alsmede de voornaamste ziekenzalen, in hun huidigen toestand, zijn uit de eerste helft der 17e eeuw. Op den buitenmuur aan den Dender leest men het jaartal 1622. Boven de ingangdeur van het klooster, naast de kapel, bevinden zich in zandsteen gekapte wapenschilden van twee oversten, het een uit het begin der 16e eeuw, het andere uit 1648. Het mooie obiit der tweede, Maria Goethals, eene kunstminnende vrouw, hangt achter in de nieuwe kapel).

De leelijke neo-gothische gebouwen aan de Oude Graanmarkt en de Achterstraat dagteekenen uit 1877-1878 ; de onooglijke vleugel langs de Oude Vischmarkt is van 1843.

Het heele complex beslaat ongeveer 2/3 Ha en 's waard vluchtig doorloopen te worden, óm zijn historische beteekenis, óm de enkele stemmige hoekjes (schilderachtige uitzichten b.v. van onder den breedgekruinden beukeboom in den voorkoer, en over den Dender), en vooral óm het milieu te kennen waar de gewrochten welke we thans gaan bewonderen door de eeuwen heen zoo kunstzinnig werden verzameld en zoo pieteitvol bewaard.

In het Nieuwe Gasthuis (1899) op de Hertshage, gaan we rechtstreeks naar de **eerste ontvangstzaal.** Hier trekt vooral de aandacht de eerste van die hooge gothieke kassen (einde 15e of begin 16e eeuw), elk met 12 tot 21 paneelen, versierd met « perkamenten », twee ervan ook met gebeitelde makelaars en keurig ijzerwerk. Erboven een houten drieluik van een onbekenden zestiend eeuwschen meester. Het middenpaneel verbeeldt Kristus in 't stalleke door engelen aangebeden. Op de zijluiken : de Boodschap en Maria's Hemelvaart. Verder bemerken

(1) In 1871 werd op het kerkhof door de bevolking een praalgraf in blauw arduin opgericht ter nagedachtenis der overleden zusters. Het opschrift is roerend.

AALST — Belfort

loos, hoewel toch kleurig.

Een groot doek uit de 16e eeuw is het prachtig portret van een zwart-getoogden man die een papier vasthoudt waarop « Requesens » staat geschreven. Een heerlijk geteekende en zacht gekleurde « Boodschap » is prae - Rubeniaansch. « De Koningin van Saba vóór Salomon » (16e-17e eeuw) treft door rijk koloriet, behaaglijke en levendige groepeering. Een « Lieve Vrouw met Kind » uit de eerste helft der 17e eeuw, onder Italiaanschen invloed, is een bevallig tafereel, in een mooi gebeitelde Louis XIII-lijst. Twee Vlaamsche kassen van het einde der 16e eeuw en eene uit de 17e eeuw, mogen we zeker niet vergeten. De prachtigste mist echter de middencariatide.

In de **apotheek** een viertal godsdienstige doeken der 17e eeuw, waaronder twee fraaie landschappen met evangeliefiguren, in den trant der gobelins en vooral een « Hemelvaart van Maria » door De Crayer. Het hoofd der H. Maagd is verrukkelijk, de tien engeltjes die haar omzweven zijn allerliefst. Deze schilderij, die wellicht de schoonste van het hospitaal, is ongelukkiglijk erg versleten. Verder twee gothieke kassen gelijkend op deze die we in de eerste zaal ontmoetten, en waarvan eene vooral gaaf is behouden.

In den **gang** verdienen een paar slecht verlichte schilderijen belangstelling : een groot landschap door G. De Coxie (1703) en « Jezus van het kruis afgedaan », met een indrukwekkende Kristusfiguur, door den Gentenaar Anselmus Van Hulle (eerste helft der 17e eeuw). Het Gentsch museum bezit er een min schoone weerga van. Een kopie « Eneas zijn vader uit het brandend Troye reddend » naar F. Barrocci (16e eeuw) is weinig merkwaardig, tenzij door hare aanwezigheid... in een Vlaamsch vrouwenklooster ! Een bel uit 1598 is van Hans

we : drie welgelukte kopie's naar Rubens, waarvan een stellig uit de 17e eeuw, doch later « zedig » geretoucheerd ; een goed doekje « Christus gegeeseld » (18e eeuw), een Vlaamsche troonkas en een Vlaamsch kasken, beide uit het begin der 17e eeuw ; eindelijk eenige schilderstukken van mindere beteekenis.

De **tweede ontvangstzaal** bevat veel meer kostbaars, en in de eerste plaats een lang houten altaarstuk, tooneelen uit Kristus' lijden voorstellend. De negen paneelen zijn gescheiden door zuilen, boven met accolade-bogen verbonden. Dit stuk, uit de jaren 1450-1470, is, geschiedkundig gesproken, het merkwaardigste der galerij. Als schildering is het evenwel te barbaarsch, te leven-

van den Ghein. Een statige kas der 15e eeuw onderstond zooveel veranderingen dat hare kunstwaarde fel is verminderd.

Op een gang der eerste verdieping staat het prachtigste meubel van het huis : eene groote kist der 15e eeuw, in vlammenden stijl, met vijf fijn gebeitelde paneelen, waarvan de 4 bijzonderste voorstellen de Pauselijke Drijkroon, den Keizerlijken Dubbelen Arend, het Burgondisch Vuurslag en de Fransche Lelie.

Een klein « Vagevuur » met eenige waarschijnlijkheid aan Rubens — of zijn atelier — toegeschreven, konden we tot nog toe niet te zien krijgen.

Eene der bovenkamers pronkt met een meesterlijk ivoren Mariabeeldje uit het begin der 15e eeuw, een echt juweeltje, in een houten kapelleken met twee langs weerskanten beschilderde luiken (17e eeuw).

Het schraal architectonisch uitzicht der **kapel** is niet in verhouding met het drietal zeer mooie kunstwerken die ze smukken. In het koor, een lieve Burgondische credenstafel (15e eeuw) met drie à-jour gebeeldhouwde paneelen. Een heerlijke triptiek van Frans Pourbus den jonge stelt den H. Johannes vóór : predikend aan alle menschenrassen (middenstuk) ; Jezus doopend ; onthoofd in het gevang. Op de buitenzijden : de schoone, doch geschonden beelden der HH. Joannes en Ambrosius. Dit zeer groote houten drieluik, afkomstig uit St Janshospitaal te Brussel, werd onbehendig hersteld. Een voortreffelijke « H. Augustinus met O. L. Vrouw en het Jezuskind » is van De Crayer.

Het eiken muurbeschot uit de oude kapel in Louis XVI-stijl, en veertien gebeitelde kniebankjes in Louis XV, benevens talrijke relikwiën vragen ook een oogslag.

Fijngedreven zilverwerk der 17e eeuw, o.m. een zware remonstrantie, rijke damasten en zijden gewaden (18e eeuw) kunnen we ten slotte in de sakristij gaan bekijken. Een drietal gewaden zijn gedeeltelijk vervaardigd uit een kleed onzer Oostenrijksche goevernante, Maria-Elizabeth.

Voor een bezoek aan dit alles en nog veel meer, dat in deze bondige beschrijving noodgedwongen moest voorbijgaan, bezoek dat ons dunkens ruimschoots de moeite van den oudheids- en kunstkenner loont, en dat nog menige studiegelegenheid aanbiedt over onopgehelderde archeologische, historische en artistieke vraagpunten, zal steller dezes altijd met genoegen dienst bewijzen.

Jozef VAN OVERSTRAETEN.

LITERATUUR :

de Potter en Broeckaert : Geschiedenis der stad Aalst. (Een gansch hoofdstuk).

J. Roegiers : Het Hospitaal van O. L. Vrouw te Aalst. (Zeer degelijk).

Verscheidene werken van **Petrus Van Nuffel.**

GEMENGD

WERFT LEDEN AAN!

Wij zullen menig lid genoegen doen met het hier overnemen, uit een reeds oud nummer van « De Amsterdammer». Weekblad voor Nederland, van volgend vers, goed van toepassing op den V.T.B.:

« MOOI HOLLAND ».

—

Voor de Vereeniging tot behoud van Natuurmonumenten.

Wonderveel heeft voor natuurschoon
Die Vereeniging volbracht,
Zuinig wist zij te bewaren
Bosschen-, water-, bloemenpracht.
Wat al bracht zij in die jaren
Met een zorg een werk tot stand,
Hoe omzichtig bleef zij waken
Voor het mooie in ons land!
Rijdt of loopt eens, landgenooten,
Door of om het Naardermeer,
't Is er kwetteren en kwaken,
Tjilpen en gekwinkeleer.
't Is er vol van rietgeheimen,
Vol geritsel en geplas,
In het stille struikgewas.
Gaat eens snuffelen in Brabant,
In de buurt van Oisterwijk...
Waar in Holland vindt ge plekjes
Zoo aan heideplanten rijk?
Dwaalt eens langs de wonderpaadjes
In het Leuvenumsche Bosch,
Tuurt eens naar de edelboomen
Spiedt eens in het zachte mos.
Gaat op Hagenau eens loeren,
Snuift eens rond op Rhederoord,
En geniet eens van het schoone
Wat ge daar al ziet en hoort.
Vaart eens naar het eiland Texel,
Speurt voorzichtig wat daar broedt,
Wat voor vogels men daar veilig
Tegen ondergang behoedt.

Landgenooten, buiten-zwervers,
Treedt in die Vereeniging
En vergroot voor ons natuurschoon
Haren ledenkring.
Doctors Oudemans en Thijsse,
Bijgestaan door het Bestuur,
Waken voor de monumenten
Van de Hollandsche natuur.
Kom, bevordert dit,
Wordt lid !

J. H. Speenhoff.

RUBENS' ST ROCHUS EN DE PESTLIJDERS IN SINT MAARTENSKERK TE AALST

De Kollegiale kerk van St Maarten te Aalst bezit een prachtige Rubens, den Meester door de hophandelaars dezer stad besteld.

Max Rooses schreef dat dit schilderij in 1623 uitgevoerd werd. Wat er van zij : de ets naar dit werk, door Paulus Pontius, dagteekent van 1626.

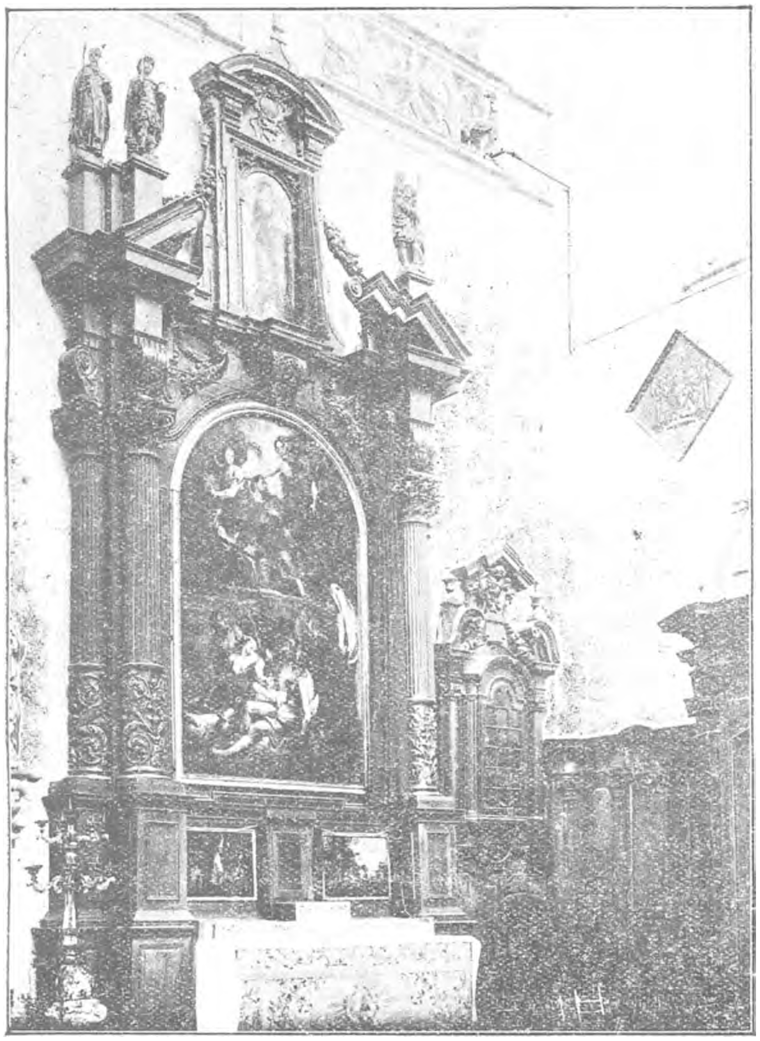

RUBENS — St Rochus

Het schilderij stelt den H. Rochus voor. St Rochus draagt Christus de zware taak op de pestlijders te helpen. De titel « Patroon der Pestlijders » wordt door St Rochus als het ware officieel toegekend door een engel die hem een plaat aanbiedt waarop staat te lezen : « Eris in peste patronis » (« Gij zult de patroon van de pestlijders zijn »). De kompositie is in de breedte verdeeld door een trap welke opgaat boven het gewelf van een soort gevangenis waarin zich een tooneel van verschrikking en dood afspeelt.

Vooraan reikhalzen drie pestlijders vol hoop naar de hulp die hen van boven werd aangekondigd. Op het achterplan ligt een vierde uitgestrekt en is wellicht reeds gestorven. Twee barmhartige samaritanen verleenen bijstand. Links bevindt zich een geheimzinnig personnagie in lijkgewaad gehuld, — de Dood ? de Pest zelve ? —, wachtend, naar het lijk, op het goddelijk dekreet hetwelk het dwingen zal zijn werk van vernietiging te eindigen. Met zijn hooge gestalte de trap overheerschend, vormt het om zoo te zeggen de materieele band tusschen de twee groepen van het schilderij. De psychische band tusschen deze groepen — de een stralend van glorie, macht en triomf, de andere gebukt onder smart, verschrikking en dood —, is niet minder opvallend. Terwijl Gods goedheid nederdaalt over de ongelukkigen, welt dezer onwrikbaar geloof op naar den hemel, als in een wierookwolk. Maar wisselwerking merkt men ook in het koloriet hetwelk nochtans licht en helder blijft in zijn geheel. Christus' roode tunica, de gele van den engel,

de bruine en violette van den H. Rochus leggen speling in het bovenste gedeelte. De naakte lichamen in de andere groep zorgen voor een warmere en lichtere tonaliteit.

Moet men uit de aanwezigheid van de versperring aan het venster, links, besluiten dat de pestlijders in Rubens' tijd strenger bewaakt en afgezonderd bleven dan misdadigers ; Zulks blijkt uit meer wel het geval te zijn geweest.

Het doek zelf is van hooge kwalitatieve waarde. Het is de prestatie van een Rubens in volle bezit van zijn rijpe vermogens, vrij van allen vreemden invloed. Niets doet ons hier gissen dat de bedrijvigheid van den Meester juist toen in beslag werd genomen door de twee en twintig enorme doeken die Maria van Medici aan den genialen Vlaming in 1622 bestelde ter gelegenheid van haar verzoening met Lodewijk XIII. Voegen wij hier terloops aan toe, dat Rubens reeds vóór 1625 de bestelling uitgevoerd had. Niets herinnert in het Rochus-schilderij aan de pompeuse en representatieve stijl van de Medici-galerij met haar sterk konventioneel historisch - mythologisch symbolism. Het schilderij van Aalst is integendeel een bij uitstek diskreete en bezadigde uiting van den Meester. Maar in de manier van groepeeren, in de losse en tevens plastische volheid der vormen, in den rijkdom van kleur vindt men onmiddellijk den Rubens van vorengenoemde galerij terug, met bovendien nog die blonde atmosfeer welke over vormen en omtrekken ligt en de evolutie laat voelen welke het werk van den geweldigen Vlaming zal verfrisschen en, evenals Helena Fourment zijn leven, verjongen. De reis naar Madrid (1628) en de nieuwe aanvoeling met Titiaan, aldaar, zouden deze evolutie tot verwezenlijking leiden.

Dr. J. G.

AALST

LIJST VAN HOTELS EN SPIJSHUIZEN

«St. Jansgasthof», Albert Liénartstraat, 27, nabij het Station. Geeft 10 t.h. vermindering aan de leden.
Spijshuis Leo De Grauwe, Statieplein, 14.
Spijshuis Gezusters Philips, Statieplein, 2.
Hotel du Comte de Flandre, Statieplein.
Hotel de Flandre, Statieplein.
Hotel des Arcades, Statieplein.
Spijshuis Van Stijvendael, Groote Markt, 22.
Spijshuis De Winter, Korte Zoutstraat, 17.

— BOEKBESPREKING —

WET OP HET VERKEER. — Bij de welbekende uitgeversfirma Van In te Lier is verschenen, in brochuurvorm, het « Algemeen Reglement van de Politie op het Vervoer en het Verkeer ». Het boekje ziet er netjes uit, zooals alle uitgaven van Van In. Het omvat 24 bladzijden en kost fr. 1,—. Het is te verkrijgen bij vorengenoemde firma, Lisperstraat 156, Lier.

J. HALKIN : « **Leerboek van Aardrijkskunde** ». Van het Huis Ad. Wesmael-Charlier, uitgeverij te Namen, ontvingen wij de Nederlandsche vertaling van het « Leerboek der Aardrijkskunde » door Halkin. Het eerste deel dezer handleiding geeft begrippen van algemeene aardrijkskunde en aardrijkskunde van Europa ; het tweede deel de aardrijkskunde der vreemde werelddeelen. — Wat ons allereerst in deze uitgave treft is de netheid van uitvoering, het handig formaat, de rustige letter en een overvloed van wezenlijk mooie foto-illustraties. Het hoeft daarbij gezegd, dat ook de inhoud van deze handleiding alleszins degelijk is. — Vele onzer leden, vooral zij die zich ontwikkelen willen alsmede onze leden-studenten, zullen goed doen zich het hier aangekondigde leerboek aan te schaffen.

DEUTSCHLAND IN EINEM BANDE (Karl Baedeker), Leipzig 1925. 4e oplaag, 12 Mark. — Dit uitstekend werk, zooals trouwens al de deelen die verschenen in de standaard-reisboekenreeks, uitgegeven door de alom gunstig gekende firma Baedeker, bevat, buiten allerlei praktische en onontbeerlijke inlichtingen (tol, verkeersmiddelen, hotels en gasthoven, rondritten voor automobiel, post, telegraaf), een eenigszins uitgebreide beschrijving over alle belangrijke plaatsen in Duitschland, ingedeeld in 6 hoofdstukken :

I. Berlijn en Potsdam. — II. Hamburg, Schleswig-Holstein, Ostseeküste. — III. Schlesien-Sachsen. — IV. Hannover-Westfalen-Hessen-Nassau-Thüringen. — V. Rheinprovincies Hessen-Baden. — VI. Wurtemberg-Beieren.

Als toelichting bevat het boek 25 volledige met zorg afgewerkte kaarten ; waartusschen een algemeene kaart over geheel Duitschland en 73 plattegronden van belangrijke en bezoekenswaardige plaatsen. Dit boek is vooral nuttig voor hem die eenigszins vluchtig Duitschland bereist. De toerist die zich meer tot één streek of één gewest bepaalt, beschikt over de « gespecialiseerde » deelen zooals het insgelijks zoo onlangs verschenen werk :

INHOUD :

Op 9 en 10 Mei te Aalst Landdag . . . blz. 125
Naar Aalst, *Dr. sc. Albr. Pil.* . . . . » 126
St. Martensklooster te Aalst, *Dr. Ir. Leurs*. » 127
Van het Secretariaat — Nieuwe Afgevaardigden — Wegen . . . . » 130
Schetsen van Reisplannen . . . . . » 131
Onze Oriëntatietafel . . . . » 132
Het O.-L.-Vrouwgasthuis te Aalst, *J. Van Overstraeten* . . . . » 134
Gemengd . . . . » 136
Rubens' St. Rochus en de Pestlijders in Sint Maartenskerk te Aalst, *Dr. J. G.* . . . » 137
Lijst van Hotels en Spijshuizen — Boekbespreking . . . . » 138
Uitstappen en Bijeenkomsten . . . . » 139
Verminderingen . . . . » 140

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

AALST

ZATERDAG 9 EN ZONDAG 10 MEI : **Landdag. Aalst rekent er op dat het van uit alle hoeken van het land deelnemers zal mogen ontvangen !**

ZONDAG 24 MEI : Fietstocht naar Antwerpen, over St Niklaas. Per boot naar Lillo. Bezoek aan de reusachtige havenwerken van de « Kruisschans ». Nadere inlichtingen in het volgend nummer.

ANTWERPEN

ZATERDAG 9 EN ZONDAG 10 MEI : **Landdag !**

ZATERDAG : Groepsreis naar Aalst. Vertrek uit Antwerpen-Zuid om 17,03 u., overstappen te Dendermonde ; aankomst te Aalst om 18,46.

ZONDAG : Tweede groepsreis naar Aalst. Vertrek uit Antwerpen (C) om 6,29 u., Overstappen te Brussel. Aankomst te Aalst om 8,49 u. Voor de beide groepsreizen is de prijs fr. 10,25 (heen en weer). **Vóór 6 Mei** inschrijven op het Secretariaat.

ZONDAGAVOND : Terugreis van uit Aalst om 19,26 u. Overstappen te Dendermonde om 20,49. Aankomst te Antwerpen om 22,03 u.

DONDERDAG 21 Mei (O.H. Hemelvaart) : Uitstap naar Geel ter gelegenheid van de Jubelfeestelijkheden (o.m. uitgang van een Jubelstoet). —Vertrek Antwerpen (C.) om 8,16 u. Bezoek aan de stad. Om 7 u. 's avonds terugkeer van uit Geel. Aankomst te Antwerpen om 8,10 u. Prijs : fr. 8,50. Deze uitstap moet ten minste 20 deelnemers vereenigen.

ZONDAG 24 MEI : Bezoek aan de geweldige havenwerken van de « Kruisschans ». De Heer Cateloin, Opzichter op de werken, is weer zoo goed geweest de leiding op zich te willen nemen en dat wil wat zeggen ! Er worden twee groepen gevormd :

a) Vertrek met stoomboot Vlotbrug (Steen) om 10 u. 's morgens, tot Lillo. Prijs nagenoeg fr. 2. Wandeling langs den Scheldendijk tot de « Kruisschans » (1 uur gaans). Eten medebrengen. Koffie verkrijgbaar.

b) Vertrek met stoomtram Yskelder om 12 uur tot Oorderen (dorp). — Samenkomst voor a) en b) aan de « Kruisschans » om half twee. Na het bezoek wandeling naar keus langs de Schelde of Polderdijken ; ofwel met stoomtram Oorderen (Dorp) om 17,20 u. vertrekken.

Fietstochten maand Mei :

3 Mei : Lier, Bouwel, Grobbendonk, Zwart Water Bosschen. Vertrek 8 u. Berchemkerk — 45 Km.

10 Mei : **Landdag te Aalst !** Eerste groep Zaterdag namiddag 3 u. Zwemdok. — Tweede groep Zondag morgen 6 u.

18 Mei : Bezoek aan de Parken van den Heer E. Havenith te Mariaburg, Schooten, Brecht, Wuustwezel, Loenhout. Terug over Gooreind, Brasschaat. Vertrek 8 u., Turnhoutschepoort bij Halte, tram 10. Zwemgelegenheid — 60 Km.

21 Mei : (O.H. Hemelvaart). Bezoek aan het « Hof van Lire » te Santhoven. Wynegemvaart, Massenhoven, Vierseldijk. Zwemgelegenheid. Vertrek 8 u. Turnhoutschepoort — 45 Km.

24 Mei : Bezoek aan de parken van de heer Baron de Kerckhove-d'Exaerde (Sterrebosch) te Wuustwezel. Vertrek 8 u., Schijnpoort — 60 Km.

AUDENAARDE

ZONDAG 3 MEI : Om half drie namiddag : Algemeene Vergadering in « De Zalm ». De Heer Edw. Van Hemel zal doel en werking van den V.T.B. toelichten. — Iedereen is welkom !

BRUSSEL

10 MEI : Deelname aan den Landdag te Aalst. Vertrek uit Brussel-Noord te 8,17 u.

24 MEI : **Deelname aan het bezoek aan de « Kruisschans ». Zie onder Antwerpen. Vertrek uit Brussel-Noord te 8,44 uur.**

21 MEI : Uitstap naar de Abdij van Grimbergen. Nadere inlichtingen in het volgend nummer.

31 MEI : **Fietstocht naar het Bosch en de Kapel van Buggenhout, met bezoek aan Merchtem, Hof Ten Houte, molen van Malderen. — Samen-komst om 1 ¼ u. vóór de O.L.Vrouwekerk te Laken. — Vertrek stipt om 1 ½ u. (ongeveer 40 km.).**

Merchtem, Opwijk, Steenhuffel, Tisselt, enz. : **Deelname aan den uitstap naar Buggenhout.**

EEKEREN

ZONDAG 24 MEI : **Deelneming aan het bezoek aan de « Kruisschans » (zie Antwerpen). Vertrek Eekeren om 12,16 u.**

GENT

ZATERDAG 9 en ZONDAG 10 MEI : **Landdag te Aalst.** Met het oog op den Landdag heeft het Bestuur van V.T.B.-Gent het volgende beslist : Er worden **twee groepsreizen** ingericht. **De eerste** op Zaterdag, vertrek ter statie St Pieters om 18 u. Aankomst te Aalst om 18,34 u. **De tweede** op Zondag, vertrek uit Gent-St. Pieters om 8,14 u. Aankomst te Aalst om 8,42 u. 's Avonds vertrek uit Aalst om 20,54 u. Aankomst te Gent-Zuid om 21,34 u. Prijs per hoofd : fr. 7,—. Al wie slaapgelegenheid alsmede inlichtingen omtrent maaltijden verlangt kan zich met dit doel, tot 6 Mei, wenden tot den heer H. Gyselinck, Provinciaal Afgevaardigde voor Oost-Vlaanderen, Begijnhoflaan, 31, Gent.

ZONDAG 17 MEI : **Rijwieltocht** naar de radiotorens van Ruisselede en naar den Kraanpoel van Bellem. **Reiswijzer :** Deinze, Aarseele, Kanegem, Ruisselede, Pick-nick in de bosschen van St. Pie-

tersveld. — 'n Namiddags over Aalter naar den Kraanpoel. Terug te Gent rond 7 u. Vertrek om half negen 's morgens aan « de Sterre », Kortrijkschesteenweg (Terminus tram 8). Het ware wenschelijk dat fietsers uit de omliggende gemeenten te Gent of onderweg aansloten.

OP ZONDAG 24 MEI : Groepsreis naar Antwerpen met bezoek aan Dierentuin in den voormiddag. 's Namiddags bijwoning in de Koninklijke Fransche Schouwburg der uitvoering van « De Pacificatie van Gent, muziek van Peter Benoit ».

JUNI : **Fietstocht** naar Watervliet en de Zeeuwsche polderstreek.

KAPPELLEN

ZONDAG 24 MEI : Deelneming aan het bezoek aan de werken van de « Kruisschans ». De fietsers komen om half twaalf in het Vlaamsch Huis bijeen. De andere deelnemers gaan per tram naar Antwerpen om te 10 u. met de boot aan de vlotbrug (Steen) te vertrekken. Nog weer andere deelnemers kunnen de bezoekers vervoegen op de werken zelf rond 1 uur 's middags.

LEBBEKE

ZONDAG 17 MEI : Fietstocht naar Henghene, Bornhem, Temsche. Samenkomst bij J. Callaerts, Kleine Plaats, te 9 u. stipt. Deelneming van andere gemeenten gewenscht.

DONDERDAG 21 MEI (O.H. Hemelvaart) : Uitstap naar Linkebeek en het Zoniënbosch. Vertrek : 8,36 u. Lebbeke. Terug uit Brussel om 22,42 u. Knapzak meebrengen.

LEUVEN.

ZONDAG 3 MEI : Algemeene Uitstap naar het Heverlee-bosch. Vertrek per stoomtram tot Meerdaal ; Leuvenstatie : 12,50 u. ; Parkpoort : 12,58 u. ; Heverlee Staatstatie : 13,10 u. Wandeling langs de oude Romeinsche baan door het Meerdaelbosch. Op zoek naar den «Dikken Eik». Bij de «Zoete Waters» : Aangename rustpoos met zang, declamatie, volksspelen en verrassingen. Iedereen welkom !

ZATERDAG 9 en ZONDAG 10 MEI : **Landdag.** — Leuven richt een groepsreis in. Vertrek over Brussel om 8,27 u. In te schrijven bij den heer Frans Desmed, Diestschesteenweg, 40. De reiskaarten af te halen in het Vlaamsch Huis, Muntstraat, op Zaterdag 9 Mei, 's avonds, tusschen 8 en 9 u. Leuven rekent op veel deelnemers voor dezen eenigen uitstap.

ZONDAG 17 MEI : **Fietstocht** langs de taalgrens : Leuven, Opvelp, Meldert, Geldenaken, Piétrebais, Grez-Doiceau, Archenne, Hamme-Mille, Blanden, Leuven. Maximum 65 Km. Vertrek Parkpoort om half negen zeer stipt.

DONDERDAG 21 MEI (O.H. Hemelvaart) : Bezoek aan de Abdij van Grimbergen.

ZONDAG 24 MEI : Tervueren en het Zoniënbosch. Meer uitleg in het volgend nummer.

MECHELEN

ZONDAG 3 MEI : Bezoek aan de kunstschatten van de rijke St. Pieters- en St. Janskerk te Mechelen. Zeer gewaardeerde leiding van den Hr Aug. De Rees. Bijeenkomst om kwart over twee, stipt, vóór de St. Pieters op de Veemarkt.

ZATERDAG 9 en ZONDAG 10 : **Landdag te Aalst.** Vertrek Zondag morgen om 7,08 u. ; overstappen te Brussel ; aankomst te Aalst om 8,19 u. ; terugkeer om 18,57 u. ; overstappen te Londerzeel (W.) ; terug te Mechelen om 20,17 u.

Fietsers ! mee naar Aalst ! Samenkomst Battelschensteenweg om kwart vóór negen.

DONDERDAG 21 MEI (O.H. Hemelvaart) : In samenwerking met Vilvoorden, Brussel en Leuven : Uitstap naar de Abdij van Grimbergen. In het nummer van 15 Mei meer uitleg.

ZONDAG 24 MEI. — In samenwerking met Antwerpen en omliggende : Bezoek aan de ongemeen interessante, reusachtige havenwerken van de « Kruisschans ». Leiding : de Heer Cateloin, Toezichter op de werken. Voor aansluiting bij een van de twee groepen (Zie Antwerpen). — Wie met de boot (1e groep) mee wil storte vóór 15 Mei twee frank bij den Heer L. Van den Hove (elken avond van half zes af). Meer uitleg in het volgend nummer.

ZONDAG 31 MEI. — Met Brussel naar Buggenhout-Bosch. Samenkomst Brusselpoort om kwart voor negen. Een mooi reisje !

Merchtem, Opwijk, Steenhuffel, Tisselt. — Deelname aan den uitstap naar Buggenhout (zie onder : Brussel).

ST NIKLAAS

ZONDAG 10 MEI : **Landdag !** Groepsreis naar Aalst per autobus. Vertrek om 7,30 u. aan bondslokaal « De Hoop ». Prijs : fr. 16,— (autobus en middagmaal). Inschrijven tot 5 Mei bij één der afgevaardigden : Regentiestraat, 4, of Hemelaerstraat, 2.

ZONDAG 14 JUNI : Gent en Antwerpen bezoeken St Niklaas (zie volgend nummer).

ZONDAG 28 JUNI en vier volgende dagen : Bij voldoende belangstelling reis naar Parijs gedurende deze kermisdagen. Inlichtingen bij de afgevaardigden.

VEURNE

ZONDAG 3 MEI : Tocht per auto naar Duinkerke, St. Winoksbergen en Hondschoote.

— VERMINDERINGEN —

ANTWERPEN.

Drogerij «De Lindebloem», L. Stroobant, 160, Diepestraat, geeft 5 t.h. vermindering op vertoon van de lidkaart.

Fotografie « St. Jans Drogerij », Al. Van den Broucke, 6, Vondelstraat, geeft 10 t.h. vermindering op de foto-artikelen.

Papierhandel. — Mortelmans, 21, Klapdorp, Telefoon 314.51, geeft 5 t.h. vermindering.

GENT.

Kinema. — «Coliseum», Kuiperskaai Dinsdag- en Woensdagavond 25 t.h. vermindering, op vertoon der lidkaart welke strikt persoonlijk is.

KOEKELBERG.

Drogerij. — J. Thys, 161, Steenweg op Jette, verleent 5 t.h. vermindering op allen aankoop boven de fr. 10.— (verven, vernissen, borstels, enz.). Lidkaart moet vertoond worden.

LEUVEN.

5 Mei, om kwart voor achten in « Alhambra Schouwburg»: Herman Heijermans-avond. Opvoering van « Op Hoop van Zegen ». Medewerking van Arie Van den Heuvel en van verschillende speelsters verbonden aan den Vlaamschen Schouwburg van Brussel. Leden van den V.T.B. kunnen van nu af tot 4 Mei kaarten tegen verminderden prijs bekomen bij Fr. Desmet, Diestschesteenweg, 40, Blauwput (Leuven).

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND, » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116. ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 10 **15 Mei 1925**

OUDENAARDE

Het kleine, amper zeven duizend inwoners tellende arrondissementsstadje aan de midden-Schelde, is in weerwil van zijn betrekkelijk gering bevolkingscijfer, een der meest inressante plaatsen van Vlaanderen. Als monumentstad mag het vanwege ieder liefhebber van oude architektuur op een meer dan gewone belangstelling aanspraak maken. Immers, iedere periode uit het architectonisch verleden onzer lage landen is er vertegenwoordigd door menig interessant exemplaar, waarvan enkele terecht als paradigma's kunnen worden beschouwd. De oude gebouwen van Oudenaarde en omgeving volstaan op zich zelf om een volledig overzicht te geven van de ontwikkeling der bouwkunst in Vlaanderen. De Romaansche kerkjes van Neder-Eename, Eename en Eine zijn van de best bewaarde van heel het land. De kerk van Pamele is wellicht het meest typische exemplaar der Doorniksche of Schelde-vroeg-gothiek, waarvan het choor van Sint-Walburgiskerk en de kapel van het gasthuis eveneens interessante voorbeelden uitmaken, terwijl de toren van Boudewijn en de oude hallen eigenaardige fragmenten zijn van de burgerlijke bouwkunde uit die dagen. Beuk en toren der Walburgiskerk zijn een grootsch opgezette brok Brabantsche hooggothiek van welke stijlrichting het terecht wereldberoemde raadhuis een ongeevenaard meesterstuk is. Het tochtportaal in laatstgenoemd gebouw is een leuk produkt frissche vroeg-renaissance ; de strengere laat-renaissance hebben wij aardig vertegenwoordigd in het Bisschoppelijk kwartier en in het gasthuis; enkele brokken klein-architektuur (altaren in de Sint Walburgiskerk en de ingangspoort van het Begijnhof) zijn ietwat povere voorbeelden der Rubeniaansche barok. Daarentegen komt de proto-klassicistische richting welke onze barok omstreeks zeventienhonderd insloeg hier heel goed tot haar recht aan de oude kanselarij; in welke laat-barok de gevel van het gasthuis werd opgetrokken.

Toch spant alles de kroon het onvergetelijke raadhuis. In 1525 werd aan den Brusselschen architekt Hendrik van Pede opdracht gegeven tot het opmaken der plans, op 5 Mei 1526 werd de eerste steen gelegd door den kapitein der stad, Philips van Lalaing. In 1536 was het werk gansch voltooid. De ontwikkeling van den monumentalen profaanbouw in onze lage landen, waarvan de reuzenhalle van Ieper de grootsche inzet en de stadhuizen van

Oudenaarde. — Stadhuis.

Brugge, Brussel en Leuven evenzooveel schitterende stadia zijn, bereikt hier haar hoogtepunt. Het stadhuis te Brussel schijnt wel voor den architekt, trouwens een inwoner der Brabantsche hoofdstad, een bron van inspiratie te zijn geweest. De verbinding tusschen gebouw en toren is hier echter heel wat beter opgelost dan ginds.

« Door den grooten voorsprong kwam de toren solieder op den grond te staan en de behandeling van zijn hoofdingang als voortzetting der bogenrij langs beide vleugels, houdt hem toch mooier gebonden aan het geheel. Maar, vooral van een vruchtbare gedachte zijn de slanke dakvensters in de middenas van elk der vleugels, als rythmische begeleiders van den toren en bemiddelaars tusschen hoogte en breedterichting. De wand is menigvuldiger gerimpeld dan te Brussel maar met meer mate dan te Leuven ; de toren, hoewel wat gedrongen vindt een prachtig eind in de open kroon waarop een vaandrig met de stadsbanier (Hanske 't Krijgerke) ; de detailleering toont al de verscheidenheid van een vindingrijke geest ». (Dr. Jan Kalf « Het landseigene in de Belgische bouwkunst ».

De vormentaal is op heel weinig na nog een zuiver gothische, toch is de evenwichtigheid van algemeene opzet in den geest der komende renaissance. Zelfs vormenlijk renaissance zijn de putti welke op de ranke pinakels der zoo goed gedachte groote dakvensters tronen. In de inwendige stoffeering van het gebouw zou de nieuwe stijl trouwens geheel tot zijn recht komen. De Oudenaardsche beeldhouwer Paul van der Schelden, welke voor de zaal van de eerste stagie den mooien, maar nog geheel laat-gothischen schoorsteenmantel beitelde, vervaardigde voor deze tweede verdieping het wondere vroegrenaissance houten tochtportaal op wiens keurig gesnede paneelen zich al de frissche vreugde van het arabesken dekor uitstort.

Aan de overzijde van het ruime marktplein wenkt de flinke toren en het hooge schip der Walburgiskerk. Bij den eersten blik springt in het oog het gemis aan samenhang tusschen het vroeg-gothisch choor en het latere schip. Het choor met de bijna evengroote zijkoren zal kort na 1250 zijn opgetrokken en hooren natuurlijk tot de Schelde vroeg-gothiek. Een bizondere kunsthistorische beteekenis heeft dit gedeelte der kerk als zijnde wellicht het oudste voorbeeld van een hallenkerk in Vlaanderen. De vijfzijdige vluchting van het hoofdchoor is een niet mislukte aanbouw van 1406.

Korten tijd daarna besloot men tot den heropbouw van geheel de kerk op een veel grootere schaal. In 1414 werd het oude schip gesloopt en werd met den bouw van het huidig schip en den westtoren aangevangen. Men had hier echter meer ondernomen dan men blijkbaar kon verwezenlijken want in 1525 was de toren nog niet en het schip maar amper vol-

Oudenaarde. — De Burgschelde.

trokken. Het sterk uitspringend transept werd aangepakt maar daarvan kwam niet veel meer dan de zijbeuken der beide armen tot stand. In zijn onvoltooiden staat blijft deze kruisbeuk een eigenaardig bouwfragment waarbij zich dan verder de oudere choorpartij aansluit

Van binnen vertoont het XVe eeuwsch gedeelte het typisch element der Brabantsche Gothiek : de rondzuil met bladkapiteel. De algemeene indruk is niet een zeer gunstige : de hoogte is wel, wat voor een Nederlandsche kerk uitzonderlijk is, betrekkelijk groot in verhouding tot de breedte, maar de te groote muurvlakte tusschen scheidsbogen en bovenvensters is op een niet bijster gelukkige manier gevuld door de uitgespaarde paanderbogen met balustrade. — De klokvormige afdekking van den toren waarboven tot in 1804 een peervormige naald prijkte, dagteekent van 1624.

De stoffeering heeft niet veel om het lijf : een hemelvaart van de Crayer, een verheerlijking van Maria van Roose, enkele werken van den Oudenaardschen schilder Simon de Pape (1623-1677),voorts een paar verminkte laatgothische epitapen en gewelfschilderingen uit denzelfden tijd.

Meer bescheiden van omvang maar van architektonisch standpunt uit stellig merkwaardiger is de tweede parochiekerk O. L. Vr. van Pamele, in 1234 opgetrokken in opdracht van Arnold IV, baron van Pamele, door meester Arnold van Binche. Aan den oorspronkelijken bouw werden later toegevoegd de laatste travel van den Noordelijken kruisarm (einde XIIIe eeuw) en de kapellen langsheen de zuiderzijbeuk (1524). De gewelven behalve die van de zijbeuken en van den choordoorgang waren niet in den oorspronkelijken opzet voorzien. Toch hebben die latere wijzigingen aan het « einheitlich » voorkomen van het bouwwerk toch maar een heel betrekkelijke afbreuk gedaan.

Een schitterende creatie is de Pamele-kerk alleszins. Organisch groepeeren zich de onderscheidene bouwmassa's om de viering, waarop het hoofdmoment van de heele architectonische compositie de mooie achtkantige middentoren zich zoo natuurlijk uit het gebouw losmaakt.

Van binnen de ietwat stoere maar zuivere eenvoudige vroeg-gothische vormen waar het kruiskapiteel, logische uiting van den overgang tusschen kracht en last, als nagenoeg eenig versieringsmotief optreedt. Bezienswaardige meubelstukken zijn benevens een barokke biechtstoel twee laat-renaissance graftombes van Heeren van Pamel.

Zooals de lezer reeds uit het begin dezer bijdrage heeft kunnen merken is het gasthuis van Oudenaarde een soort monsterboek van oude architectuur. De enkelvoudige beuk der kapel — een tamelijk interessant exemplaar van Schelde-vroeg-gothiek kan wellicht ouder zijn dan 1379, jaar waarop de gasthuisnonnen zich op deze plaats vestigden ; in 1409 werd het driekantig gesloten choor opgetrokken. De zuidervleugel van het kloosterpand is eveneens gothisch en dagteekent van ongeveer 1560. In 1599 bouwde architekt Gillis-Simon de Pape het bisschoppenhuis waarvan de nuchtere classiseerende renaissancevormen aardig contrasteeren met den weeken Louis XV barok van den daartegenover gelegen hoofdgevel, in 1772 opgericht evenals het overige gedeelte van de kloostergang.

De kapel bevat een interessante serie gothische, renaissance en barokke grafzerken van priorinnen; in een der ontvangstzalen prijkt mooi XVIIIe eeuwsch Oudenaardsch tapijtwerk en een ivoren Christus, door sommigen aan Duquesnoy toegeschreven. Bezienswaardig zijn verder de portretten der vroegere priorinnen en een verlucht psalmboek van 1440.

Dr. Ir. STAN LEURS.

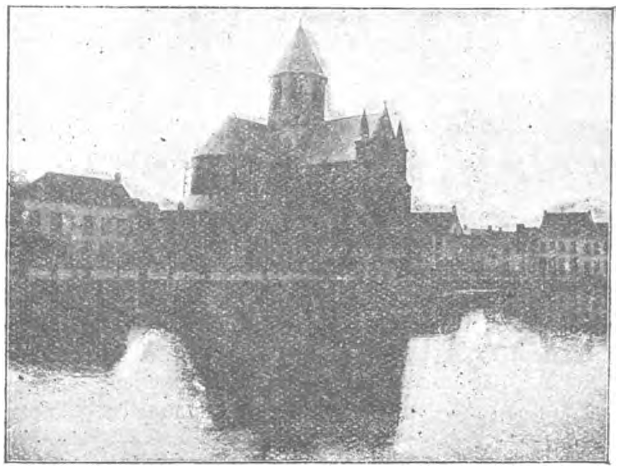

Oudenaarde. — O.-L.-Vr. Kerk van Pamele

GEEL

« Het Paradijs der Krankzinnigen ».
Dr. Droste van Osnabrück.

Wapen der Gemeente Geel.

Op 15, 21 en 31 Mei zullen in deze mooie Kempische gemeente, groote feestelijkheden plaats hebben, ter gelegenheid van den 1325sten verjaardag van den marteldood der Heilige Dymphna en Gerebernus.

De gansche gemeente, de inwoners, alle politieke groepeeringen zoowel als de geestelijke en burgerlijke overheid en het Bestuur der wereldberoemde Krankzinnigencolonie, hebben eendrachtig samengewerkt om aan deze feestelijkheden allen mogelijken luister bij te zetten en om vooral van den jubelstoet, welke op de hierboven vermelde dagen zal uitgaan, iets eenigs in de Kempische annalen te maken.

Dat de gansche bevolking eener Belgische gemeente, voor enkele weken alle politieke twisten en alle meeningverschil vergeet, om mede te werken aan de viering eener in schijn uitsluitend kerkelijke feestelijkheid ; dat ook een Staatsinstelling zooals de Krankzinnigencolonie hieraan deelneemt, is alleen toe te schrijven aan het feit dat zoowel de voorspoed der gemeente als het ontstaan der Krankzinnigencolonie te danken zijn aan de buitengewone vereering, waarvan sedert eeuwen de H. Dimphna het voorwerp is geweest bij de Kempische bevolking.

De Legende.

De H. Dymphna werd in Ierland geboren rond het einde der zesde eeuw. Haar vader, een Iersche koning, was heiden, terwijl hare moeder zich in het geheim, door den priester Gerebernus, tot den Katholieken Godsdienst had laten bekeeren. Door denzelfden priester werd ook Dimphna gedoopt en onderwezen.

Toen nu de koningin, die buitengewoon schoon en bevallig was, en daarom en wegens nog andere gaven door haar gemaal hartstochtelijk bemind werd, plotseling stierf, was de droefheid van den vorst woest en wanhopig.

Om hem te troosten, stelden de hovelingen hem voor boden in het land rond te zenden met opdracht een vrouw te zoeken, welke de overleden koningin in schoonheid zou evenaren. De afgezanten keerden echter spoedig onverrichterzake terug: geen enkele vrouw in het gansche rijk kon met de afgestorvene worden vergeleken.

Toen raadden de hovelingen den koning aan zijn eigen dochter, evenbeeld harer moeder, tot vrouw te nemen. Op dezen raad ingaande, gaf de koning spoedig daarop zijn inzichten aan zijn dochter te kennen. Uiterst verschrikt door dit voorstel, vroeg Dimphna enkele dagen bedenktijd. Zij ging haar biechtvader Gerebernus opzoeken en deelde hem het voorstel haars vaders mede. Gerebernus raadde haar aan zich door de vlucht aan de schandelijke voornemens van den koning te onttrekken. Een bootje werd gehuurd en samen met Gerebernus en twee trouwe dienstboden werd in zee gestoken. Het toeval bracht hen te Antwerpen aan wal. Vandaar trokken de vluchtelingen verder het land in en vestigden zich eindelijk in de heide, daar waar het gehucht Zammel zich thans bevindt, op een paar kilometer van Westerloo.

Toen de Iersche koning de vlucht zijner dochter vernam, ontstak hij in een helsche woede en deed onmiddellijk de vluchtelingen opzoeken. Zoo kwam ook hij met zijn gevolg te Antwerpen aan. Van hieruit werd door zijn soldaten het gansche land afgeloopen tot een paar hunner in Westerloo kwamen. Daar, in

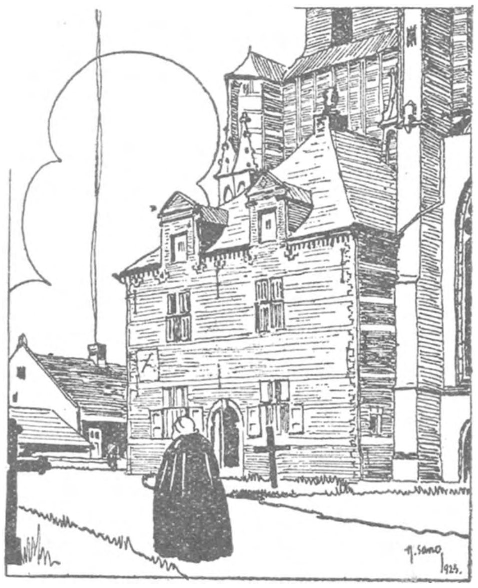

De Ziekenkamer.

Landelijke streek (Poeiel).

een herberg met Iersch geld betaald hebbende, verhaalde hen de waard dat een wonderschoone jonge vrouw, welke zich niet ver van daar gevestigd had en bij hem eetwaren koopen kwam, ook steeds met zulk geld betaalde.

De soldaten begrepen dadelijk dat het 's konings dochter zijn moest en zij gingen zonder verwijl hun Heer verwittigen. Deze trok er met zijn gevolg op af. In Geel zelf, waar Gerebernus regelmatig de Mis ging lezen in de toen bestaande Sint-Marentskapel, werden de vluchtelingen aangetroffen.

Dadelijk hernieuwde de koning zijn verzoek. Daar Dimphna in hare weigering door Gerebernus werd aangemoedigd, werd deze op 's konings bevel dadelijk vermoord.

Dol en radeloos van toorn omdat smeekingen noch bedreigen kon baten, gaf de koning bevel ook zijn dochter te onthoofden. Daar geen der soldaten dit bevel dierf of wilde uitvoeren, trok de koning zijn zwaard en hakte met eigen hand zijn dochter het hoofd af.

Na het vertrek der Ieren, werden de lijken der twee martelaren vereerd door de inwoners en met veel eerbied begraven op de plaats waar zich thans de St. Dimphnakerk bevindt.

Tot daar de legende.

Toen later de lijken werden ontgraven vond men hun overblijfsels in twee kisten van in de streek onbekende witte steen zonder eenige zichtbare voegen. Op het lichaam der H. Dimphna werd bij het openbreken der « Sarcophagen » een rooden steen gevonden, waarin de volgende woorden gegrift stonden : « Hic jacet corpus S. V. & M. Dimphna »: « Hier rust het lichaam der H. M. en M. Dimphna ».

Spoedig gebeurden op die graven wonderen zoodat de geloovigen van heinde en ver kwamen om door de tusschenkomst der martelaren genezing hunner kwalen te bekomen.

Het ontstaan der Colonie.

Tot vóór een honderd-vijftigtal jaren, werden de zinneloozen nooit als zieken behandeld maar zij werden beschouwd als bezetenen. Daar nu de H. Dimphna, om aan de booze ingevingen van den duivel te weerstaan, tot zelfs den marteldood getrotseerd had, waren het vooral geesteskranken (bezetenen), welke op haar graf gebracht werden. En het was om den duivel uit de lichamen dier ongelukkigen te verjagen, dat hare tusschenkomst werd afgesmeekt.

Daar nu soms de zieken van zoo ver kwamen dat zij verplicht werden te Geel te vernachten, — daar ook spoedig de «boeten» (godvruchtige oefeningen) door de kerkelijke overheid werden geregeld en negen dagen duurden, werd aan de kerk een «ziekenkamer» gebouwd, waar de zieken gedurende hun verblijf te Geel in kleine kamertjes werden opgesloten. Daar werden zij elken dag door de priesters overlezen en wanneer hun toestand zulks toeliet, konden zij rechtstreeks uit de « ziekenkamer » in de kerk worden gebracht, om de Godsdienstige oefeningen bij te wonen.

Door den grooten toeloop der Pelgrims en ook omdat sommige zieken, na de negendaagsche oefeningen, nog te Geel wenschten te blijven, werd spoedig de « ziekenkamer » te klein; en zoo vinden wij weldra vermeld in de «*Liber Innocentium*» (Boeken der Onnoozelen) dewelke in het archief der St. Dimphnakerk worden bewaard, dat sommige krankzinnigen de «ziekenkamer» verlaten om, eerst bij priesters, doch spoedig daarop ook bij de rond de kerk wonende burgers te worden geplaatst.

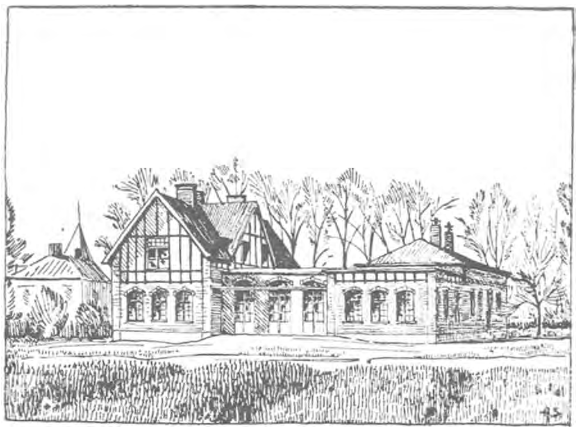

Nieuw opnemingspaviljoen.

Hoeve op 't Stokt (Geel).

Dit is de oorsprong der colonie en zooals men ziet is deze oorsprong uitsluitend kerkelijk en godvruchtig.

In de vijftiende eeuw, werd een Collegie gesticht van 9 Vicarissen en een Directeur, om de Goddelijke diensten in de St. Dimphnakerk te verrichten en voor het plaatsen der zieken zorg te dragen. Dit Collegie werd later vervangen door een kapittel van tien kanunnikken. Later weer werd de gemeentelijke overheid verplicht bij het steeds aangroeiend getal der bestedelingen, bestuurlijke maatregelen te treffen : reglementen werden uitgevaardigd, aan het gemeentelijk hospitaal werden zinneloozenkamertjes toegevoegd.

Nog later werden te Geel geplaatste zinneloozen toevertrouwd aan de zorgen van bijzondere personen, die zich gelastten met hun plaatsing, hun onderhoud en kleeding. Een geneesheer-specialist werd aan de Colonie toegevoegd.

Eindelijk, in 1852, werd de Colonie een Staatsinstelling, met aan het hoofd een geneesheer-bestuurder, bij koninklijk besluit benoemd. Een gasthuis (infirmerie) werd in 1862 gebouwd met plaats voor 60 zieken ; later vergroot zoodat zij 100 zieken kon herbergen.

Het celregiem is er sedert enkele jaren volledig afgeschaft en het celkwartier werd afgebroken, om plaats te maken voor nieuwe gebouwen, zonder nochtans het aantal bedden te vermeerderen.

De huidige Colonie.

Zooals wij hooger zegden, staat de huidige colonie onder de leiding van een geneesheer-bestuurder, thans Dr. Sano, een niet alleen in België maar ook in het Buitenland zeer gekend en gewaardeerde zenuwarts. Aan zijn welwillendheid hebben wij de inlichtingen, welke wij over de huidige colonie geven, te danken, alsook de mooie clichés welke dit artikel opluisteren, en wij houden er aan hem onzen dank te betuigen.

De colonie is verdeeld in wijken of secties. Aan het hoofd van elke sectie staat een zenuwarts, die geholpen wordt door gediplomeerde ziekenverplegers, te Geel « sectiewachters » genaamd.

Er is ook een sectiewachteres voor de vrouwen en een verpleegster voor de abnormale kinderen. Bij deze laatste afdeeling is een school gevoegd, waarin drie gespecialiseerde onderwijzeressen onderricht geven.

Een sociaal assistent, gediplomeerde van de School voor Maatschappelijk Dienstbetoon van Antwerpen, is aan de colonie verbonden. Deze zorgt voor werk en een passend milieu voor hen, die, genezen, de colonie mogen verlaten.

In elke sectie is een badhuis.

Wanneer nu een krankzinnige te Geel aankomt, wordt hij eerst gedurende enkele dagen in de « Infirmerie » in observatie gehouden Daarvoor zijn twee paviljoenen bestemd, een voor mannen en een voor vrouwen; in elk paviljoen is plaats voor 25 zieken: Wordt de patient voor het familieleven geschikt bevonden, dan wordt hij uitbesteed. In de « Infermerie» is ook een midden-paviljoen, waar eveneens plaats is voor 25 mannen en 25 vrouwen en hetwelk als gasthuis dienst doet. Hier worden de zieken ondergebracht die een voorbijgaande erge crisis doormaken, of die door een of andere ziekte zijn aangetast.

In tegenstelling met wat vele menschen den-

Bevolking der Colonie (horizontale cijfers).
Van 1875 tot 1 Januari 1924 (verticale cijfers).

ken, bestaat te Geel geen eigenlijk krankzinnigengesticht; alle patienten worden bij de burgers uitbesteed; zieken die niet voor het familieleven geschikt zijn, worden er niet aangenomen.

De gebouwen van het hospitaal en de observatiepaviljoenen bevinden zich aan de Steelensche baan. Aan de groote rijksbaan liggen de dienstgebouwen en de woningen der geneesheeren. Het doodenhuis en het laboratorium, alsook de ingang van de school voor abnormale kinderen, vindt men in de baan welke deze twee steenwegen verbindt.

De woningen, waarin de zieken worden geherbergd, verschillen in geenendeele van de andere huizen. De zieken dragen geen opvallende kleeding. Elke « kostgast » (dit is de naam te Geel aan de zinneloozen gegeven) heeft zijn eigen kamertje. Hij werkt samen en vermaakt zich met zijn « kostgever ». Hij eet aan de gemeenschappelijke tafel.

Meestal heeft de kostgever twee zieken. Echter nooit meer. En altijd zijn de zieken in hetzelfde huis van het hetzelfde geslacht. Elke zieke heeft een boekje met inventaris van de voorwerpen welke aan de instelling behooren. In dit boekje ook worden de bezoeken der wijkwachters en wijkgeneesheeren opgeteekend.

Thans telt de Colonie een bevolking van omtrent 3.000 patienten, het hoogste cijfer ooit bereikt.

De Gemeente.

Geel beslaat een oppervlakte van 11.853 hectaren en is, na Moll, in uitgestrektheid, de grootste gemeente van België. Zij telt nagenoeg 18.000 inwoners, waarbij dan nog de circa 3.000 verpleegde krankzinnigen dienen geteld te worden.

Er zijn te Geel 9 parochiekerken : St.-Amandus (de dekenij), Ste.-Dimphna, beide in de kom der gemeente; verder Bell, Oosterloo, Steelen, Zammel, Larum, Ten Aart en Winkelomheide; deze laatste bedienen elk een of meer gehuchten.

De kerken van Ste.-Dimphna en St.-Amandus zijn zeer merkwaardig en een bezoek overwaard. De eerste werd in haar huidigen staat rond het midden der veertiende eeuw opgetrokken, terwijl de tweede in 1532 werd ingewijd .

Het zou ons te ver brengen al de merkwaardigheden, welke in deze twee kerken te zien zijn, uitvoerig te beschrijven ; vestigen wij vooral de aandacht van den bezoeker op de kunstglasramen en de sierlijke bogen en zuilen der Ste. Dimphnakerk, alsook op de prachtige gebeeldhouwde altaren, de relikwiekasten en het monumentaal graf van Jan III, baron van Merode, en van zijn echtgenoote, Anna van Ghistelle, stichters van het collegie der Vicarissen in de Ste.-Dimphnakerk.

De St. Amanduskerk mag als een der schoonste van de provincie worden beschouwd: de marmeren altaren en beelden der apostelen in barok-stijl, alsook het houtwerk: biechtstoelen, enz., zijn zeer merkwaardig.

Ook het gasthuis bevat een schat van belangrijke oude meubelen en voorwerpen.

Voegen wij hier aan toe dat de bevolking van Geel zeer gastvrij is en steeds gaarne bereid om den vreemden bezoeker alle mogelijke inlichtingen te verschaffen.

G. MAUQUOI.

PROV. TOERISTENDAG TE OUDENAARDE

Het bezoek aan Oudenaarde op Pinksterdag wordt ten zeerste aan onze leden aanbevolen. Oudenaarde is een van de meest interessante kunststeden van Vlaanderen en dus een bezoek overwaard. Het stadhuis is het mooiste van de wereld. De kerken van Pamele en St. Walburgis zijn zeer interessante produkten van onze kerkelijke bouwkunst. Het gasthuis, bediend door Zusters in Middeleeuwsche kleedij, is naast het St. Jans Hospitaal te Brugge het meest merkwaardige van Vlaanderen. Het bevat prachtig Oudenaardsch tapijtwerk uit de XVIIIe eeuw.

De uitstap naar den Kluisberg is een passende gelegenheid om kennis te maken met het wondere natuurschoon van Zuid-Vlaanderen en om van het heerlijk panorama te genieten dat zich uitstrekt tot aan de Noord-Fransche industriestreek.

Programma : Zondag 31 Mei :

Om 11 u. Samenkomst aan het station te Oudenaarde.

Om 11.30 u. Ontvangst door de Gemeentelijke Overheid. — Bezichtiging van het stadhuis onder de leiding van den heer Dr. Ir. Stan Leurs.

Om 2 u. Bijeenkomst aan het stadhuis. Bezoek aan het Gasthuis, de kerken van St. Walburgis en O.L.Vr. van Pamele.

Om 6 u. Concert op de Groote Markt. Daarna Gezellig Samenzijn.

Maandag 1 Juni :

Om 9.10 u. Vertrek naar Berchem. Van daaruit wandeling naar den Kluisberg. Op den berg : *Provinciale Vergadering.* Toespraken o.a. door de heeren Gyselinck, prov. afgevaardigde, en Dr. Leurs, lid van het hoofdbestuur. — Pik-nik in de bosschen, veldbal. Terug naar Oudenaarde over Ruien en Leupegem.

Groepsreizen: Zie onder Uitstappen en Bijeenkomsten.

Logies : Bondsleden, die 's Zondags te Oudenaarde wenschen te vernachten, gelieven zich aan te melden op het Sekretariaat.

DE NIEUWE HAVENWERKEN TE ANTWERPEN

Veel werd er gesproken, geschreven, getwist en « gepolitiekt » over de werken van de « Kruisschans ».

Wat beoogt men feitelijk door het graven der verlengenis van het bestaande « Kanaaldok » en het bouwen van de nieuwe zeesluis.

De huidige haveninrichting van Antwerpen, alhoewel te rekenen onder de meest moderne, gaat toch mank aan een paar gebreken.

Eerstens heeft Antwerpen langs den stroom onvoldoende kaaien met grooten diepgang waar de schepen rechtstreeks kunnen aanleggen. Onze haven bezit slecht 5.5 KM.. rechtstreeksche aanlegplaat, terwijl Rotterdam er 30 en Hamburg er 25 bezitten (vóóroorlogsche cijfers).

Het tweede gebrek, moeilijkheid voor groote schepen, bij het invaren van de haven. De Schelde boven Antwerpen biedt zeer groote krommingen aan (zie het kaartje). Van aan de Kruisschans tot aan de reede heeft onze stroom den vorm eener S. Bochten en krommingen doen aan binnenkomende en uitvarende schepen kostbaren tijd verliezen; tevens, na langs de Royersluis te zijn ingevaren, moeten ze opnieuw noordwaarts stoomen (bij gebrek aan aanlegplaaats in de Schelde zelf) om vervolgens koopwaar te laden of te lossen bij de kaaien van de dokken.

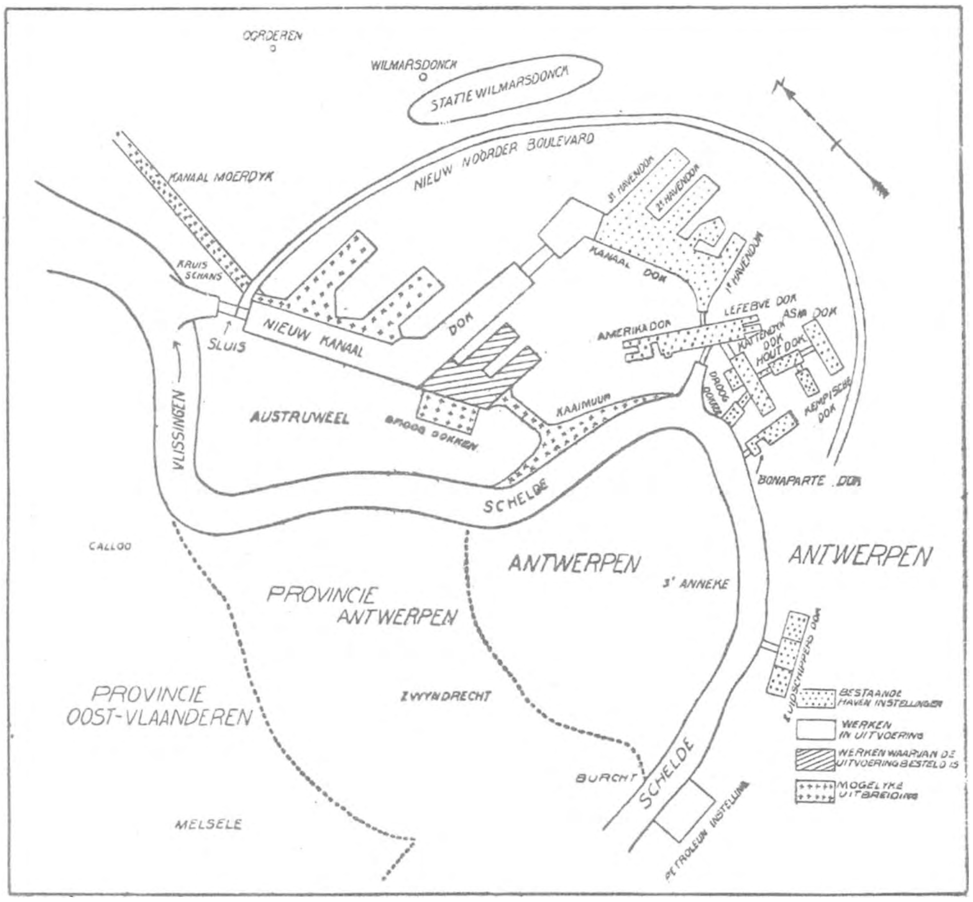

Kaartje van de nieuwe Havenwerken.

Verbetering van den Scheldestroom is voor Antwerpen en voor heel het land een eerste levenskwestie.

Verschillende ontwerpen werden, jaren vóór den oorlog reeds, ingediend en besproken.

Eén daarvan, het plan van den « grooten doorsteek », zou de strooming van de Schelde verplaatesn. Een zachtgebogen bedding zou van aan de Kruisschans tot beneden Austruweel gegraven worden. Dit grootsche plan moest opgegeven worden, daar sommige deskundigen het voor gevaarlijk hielden den gewonen loop van den stroom te storen ; de groote doorsteek zou het bestaan van onze haven in gevaar brengen.

Het tweede ontwerp, hetwelk thans in uitvoering is, en waarvan het bouwen van de « Kruisschanssluis » een der belangrijkste deelen is, voorziet het graven ven een kanaal van 5.1 K.M. op 300 meter (400 m. in den bocht aan de bestaande Noorderdokken).

De uitvoering van dit plan zal de grootste schepen toelaten uit de Schelde, door de Kruisschanssluis, rechtstreeks in de dokken te varen.

* * *

De Kruisschanssluis wordt gebouwd op 8 K.M. noordwaarst van de stad, dus verder nog dan de oude eforten St. Philip, Ste. Marie en de Perel.

Het gedeelte tusschen de binnenste sluisdeuren, het zoogenaamde « Sas » waarin de schepen een ligplaats kunnen vinden, zal een lengte hebben van 270 m. en een breedte van 35 m. (Afmetingen der zeesluizen van het Panamakanaal: lengte 330 m., breedte 36 m., hoogte 20 m.). De waterstond bij lage tijvloed bedraagt 10 meter, bij hooge tij (eb) tot 14½ meter.

Om eenigszins een gedachte te geven van het massale van de onderneming, zij aangestipt, dat de Kaaimuur 15 meter basisbreedte heeft, om geleidelijk in trapvorm (langs de buitenzjide van de sluis) te klimmen tot een breedte van 3 meter en een hoogte van 16 meter.

De gansche onderneming zal,na voltooiing, een vernuftig gewrocht van beton, ijzer, graniet en blauwen steen uitmaken. Om aan het geheel nog meer sterkte en duurzaamheid te verleenen, heeft men de betonmuren met van massa ijzeren staven van 8 meter lengte en 5 cm. doorsnede voorzien. Met dit doel werden voor elk sluishoofd 3.800.000 staal gebruikt.

Aan beide uiteinden van de sluis bevinden zich de twee zoogenaamde « sluishoofden », waar twee inhammen van 8 meter breedte werden vrijgelaten. In deze openingen zullen de sluisdeuren, bewogen door elektrische drijfkracht, rollen. In tegenstelling met de methode, toegepast bij het bouwen van de Royeissluis, waar slechts drie deuren zijn aangebracht, één aan elk uiteinde en één in het midden, zijn de afsluitingen hier ten getalle van vier paarsgewijze aan elk sluishoofd opgesteld.

De sluisdeuren zelve, ongeveer 8 meter dik, gansch uit beton vervaardigd (en niet uit hout of ijzer zooals dit tot nu toe steeds het geval was), zullen een gewicht hebben van 1.400.000 Kgr. Het manœuvreeren zal in glijvorm geschieden, t.t.z. op het rustvlak zullen stalen riggels, onwrikbaar vastgeklonken aan een paar zware stalen bouten, gemetseld in den betonnen vloer, aangebracht worden, waarover deze massa's gemakkelijk zullen kunnen heenschuiven. Voor elke sluisdeur zal ongeveer 280.000 M3 beton benuttigd worden.

Als bijhoorigheden van deze reusachtige onderneming, die den bloei en de verdere uitbreiding van onze haven moet ten goede komen, zij aangestipt: uitgestrekte, op de meest moderne wijze toegeruste inrichtingen, die het noodige beton vervaardigen, samengesteld naar beproefde verhoudingen; een speciaal spoornet dat langs de werken (uitgestrektheid 160 H.A.) loopt en een lengte heeft van 32 K.M. Voor materiaalvervoer is een gansch stel wagonnetjes of kipkarretjes, getrokken door 16 locomotieven, in gebruik ; een elektrische centrale met een drijfkracht van 1200 P.K. ; verder een installatie voor watervoorziening die het noodige bruikbare water put uit een klein meertje achter de kerk van Wilmarsdonk gelegen, op 5 KM. van de eigenlijke werken.

Bij de voltooiing van deze werken, voorzien in 1927, waartoe ook later het bouwen behoort van verscheidene zijdokken, tot het aanleggen van twee dier zijdokken, werd door de Stad reeds besloten zal de haven van Antwerpen een kaailengte hebben van 45 K.M. en een wateroppervlakte in de dokken alléén van 540 HA. ofwel 595 HA., zoo men langs de muren van Schelde een band van slechts 100 meter breedte bijrekent.

* * *

Onze leden zullen op Zondag 24 Mei e.k. nogmaals de gelegenheid hebben, en zulks onder de bevoegde leiding van den heer Catelein, algemeen opziener bij Bruggen en Wegen, om de in aanbouw zijnde sluis te bezoeken.

W. HEYLEN.

HOTELS

VILVOORDE : Hotel Coomans. A. Coomans-Delvaux-Du Chastel,, Andelotplein. Kamer voor meerdere personen fr. 15 tot 20 ; kamer voor 1 persoon fr. 7.50 tot 10 fr. 25 °/° voor de leden.

SCHETSEN VAN REISPLANNEN

(Vervolg van vorig Nr.)

Het reisseizoen nadert. Ten einde de briefwisseling en het daaruit voortvloeiend werk eenigszins te verminderen hebben wij het voordeelig geacht onderstaande schetsen van reisplannen te publiceeren ; het is natuurlijk wel verstaan dat elk reisplan eenigszins kan gewijzigd worden, ingekort of uitgebreid naar believen van den toerist.

De uren hier aangeduid zijn deze van het treinboek in voege tot 4 Juni 1925.

DIE RHEINLANDE — von der Elsassischen bis zur Holländischen Grenzen Rheinpfalz-Saargebied, Karl Baedeker, Leipzig 1925. 33e oplaag, 8 Mark. met 47 kaarten en 50 plattegronden van steden en interessante plaatsen. Deze uitgaaf, up to date, geheel bijgewerkt tot op onzen tijd en dus degelijk aktueel zooals trouwens ook de hierboven besproken uitgaaf, bevat een uitvoerige beschrijving met alle gewenschte toelichting over alle steden van beteekenis van af Frankfurt, Mainz, Wiesbaden tot Dusseldorf, Elberfeld, Barmen en Emmerich, over Bingen, Coblenz, Trier, Bonn en Keulen ; daarbij uitgebreide gegevens over den Beierschen Pfalz, den Eifel en de mooie dalen van Nahe, Lahn, Moezel, enz.

Wie deze streek wenscht te bezoeken, kan onmogelijk dit boekje missen.

Door het uitgeven van deze 2 degelijke boekdeelen heeft de firma Baedeker nogmaals een flinke prestatie geleverd en de faam van haar uitgeverij nog vergroot.

REISPLAN E.

7 dagen in de Ardennen.

1e en 2e dag zooals aangeduid bij reisplan C.

3e dag : Vertrek uit Trois Ponts om 7.43 u. naar Remouchamps. Voormiddag : Wandeling langs de Ninglinspo. Om 15.05 u. : Vertrek over Rivage, langs de mooie Amblève en Ourthevallei naar Marche : overnachten. Mooie wandelingen.

4e dag : Vertrek 8.57 u. over Jemelle naar Rochefort ; hotel bespreken. Naar de Grot van Han. Per tram over de rotskam Faule ; bezoek aan de grot.

5 dag : Vertrek uit Rochefort, langs de schilderachtige Lessevallei, naar Dinant. — Hotel bespreken. Bezoek Dinant : Beklimming citadel, bezoek grot la Merveilleuse, Rocher Bayard. Wandeling naar Anseremme en kasteel van Walzin.

6e dag : Per boot naar Namen, of per trein : voorbij Bouvignes, Yvoir. (Puinen van Montaigle), Wépion e.a. Te Namen : Bezoek aan de stad, beklimming citadel. Terugreis.

REISPLAN F.

5 dagen in het Groot Hertogdom Luxemburg.

1e dag : Aankomst te Luxemburg rond den middig : hotel bespreken. Namiddag : Bezoek aan de stad, zeer mooie ligging.

2e dag : Vertrek met stoomtram om 6.54 u. naar Echternach ; mooie rit. Te Echternach : hotel bespreken. In den voormiddag : Wandeling door het stadje. — Namiddag : uitstap naar Mullertal. Autodienst. (Schliessentümpel, Eulenburg, Dewenpetz), terug naar Echternach met den stoomtram langs Consdorf.

3e dag : Voormiddag : langs Trosskneppchen, Wolfschlucht, Labyrinth, Perekop, Hollay naar Berdorf ; middagmaal. — Namiddag : langs Wehrschrumschluff ; de Hölle, Sievenschluff en Kasselt naar Grundhof. Hier trein naar Echternach om 18.18 u.

4e dag : Uitstap naar Vianden : regelmatige autobusdienst langs het mooie Sauer- en Urdal. — Bezoek aan het kasteel van Vianden ; heerlijke ligging. In den namiddag : bezoek aan Diekirch. Uitstap naar den Haardt. — Terug naar Echternach om 17.41 u.

5e dag : Vertrek uit Echternach om 6.18 u. ; overstappen te Ettelbruck, aankomst te Clerf (Clervaux) om 8.50 u. ; bezoek Benediktijnerabdij. Zeer schilderachtige streek. — Terugreis.

REISPLAN G.

12 dagen in Noord-Italië en Zwitserland.

1e dag : Aankomst te Luzern. Van Luzern per boot over het Vierwoudstedemeer tot Flüelen (aldaar vernachten).

2e dag : Van Flüelen per trein langs de Gothardbahn tot Bellinzona ; wandeling, vernachten.

3e en 4e dag : Per trein van Bellinzona tot Locarno : Bezoek aan de stad en wandeling langs het meer.

5e dag : Van Locarna te voet naar Cannobio (20 Km.) langs het meer en van daar per boot tot Pallanza, ofwel rechtstreeks per boot tot Pallanza. Vernachten te Pallanza.

6e en 7e dag : Uitstap naar het meer van Orba. Kan gedaan worden te voet van Pallanza tot Omegna over Gravellona (twee dagen vernachten in Orba of Omegna).

8e dag : Terug naar Pallanza, uitstap per boot naar Baveno. Isola Bella, de eilanden Borromée (kan gedaan worden in een halven dag). Indien er geen haast bij is terug naar Pallanza (om te vernachten). Anders : denzelfden weg per boot tot Luino, trein tot Ponte Presa, en per boot tot Lugano (hier vernachten).

9e dag : Bezoek aan Lugano ; Monte Salvatore en omliggende.

10e en 11e dag : Per boot van Lugano naar Porlezza ; vandaar per stoomtram naar Menaggio op het meer van Como. In Menaggio twee dagen verblijven. Uitstapjes in den omtrek, vooral langs de boorden van het meer.

12e dag : Van Menaggio per boot naar Bellagio. Van Bellagio per boot naar Colico. Van Colico per trein naar Chiavenna en dan over St. Moritz (Zwitserland) naar België terug.

REISPLAN H.

14 dagen in Midden-Italië.

1e dag : Aankomst te Milaan.

2e dag : In den voormiddag uitstap naar Pavia. In den namiddag bezoek aan Milaan.

3e dag : Nog bezoek aan Milaan. In den namidag vertrek naar Venetië.

4e dag : Bezoek aan Venetië — Gondeltochtje.

5e dag : In den voormiddag vertrek naar Florentië. In den namiddag bezoek aan Florentië.

6e dag : Vertrek van Florentië naar Napels.

7e dag : Boottocht naar het eiland Capri ; bezoek aan de Blauwe Grot. Middagmaal te Capri. In den namiddag uitstap naar Ana Capri, van daar per boot naar Sorrente.

8e dag : Vertrek van Sorrente naar Amalfi, La Cava en Pompeï. Bezoek aan de ruïnen en aan het museum. Middagmaal te Pompeï. Daarna vertrek naar Pugliano. Met den ringspoorweg op den Vesuvius. Terug naar Napels.

9e dag : Bezoek aan Napels.

10e dag : Voormiddag : Vertrek van Napels naar Rome. Namiddag : Bezoek aan Rome.

11e dag : Bezoek aan Rome.
12e dag : Bezoek aan Rome.
13e dag : In den voormiddag vertrek naar Pisa. In den namiddag bezoek aan Pisa (Scheven Toren).
14e dag : Terugkeer.

N.B. Bij reizen naar het buitenland schaffe men zich steeds een goede reisgids aan b.v. Baedeker. Guides Joanne, Guides Conty, enz.

In de hotels verkoopt men doorgaans plaatselijke gidsboeken.

Men late zich geen gidsen of Cicerone's opdringen. Onafhankelijk en vrij zijn.

AAN ONZE LEDEN. — Wanneer U van het sekretariaat een reisplan of andere inlichtingen wenscht te bekomen, wacht dan niet tot den laatsten dag ! Schrijf aan het sekretariaat minstens één maand voor U op reis gaat en specifieer steeds goed welke streek U wenscht te bezoeken, waar U graag zoudt vernachten, over hoeveel dagen U beschikt om de reis te maken.

Wij verstaan onder reisplan : het opgeven van den wegwijzer, hotels, aanbevelenswaardige gidsen, allerhande raadgevingen.

Bij vragen om inlichtingen postzegel voor antwoord voegen.

EEN PARELTJE ONDER ONZE GEBOUWEN TE HAMME

Van architectorale schoonheid bezitten wij in onze gemeente weinig ; iets hebben wij toch n.l. een kapelletje gewijd aan de H. Moeder Gods, dagteekenend uit het jaar 1818, gebouwd in rococo of Louis XV stijl (zie plaat).

Wat zeer opmerkbaar is, is de eigenaardige samenstelling van het geveltje, geschraagd aan beide kanten door keurig bewerkte pilaren ; het geheel omsluit een halve glazen dubbele deur waarvan het glas beschermd is door een fijn ijzeren hekwerk.

Het huidige kapelletje werd gebouwd op de grondvesten van het vorige dat dagteekende uit de XVIe eeuw, nog in den tijd dat onze gemeente onder het bisdom Doornik stond. Dit oude kapelletje was opgericht als bedevaartplaats tegen de cholera ; ten tijde van het Fransche schrikbewind werd het door de sansculotten afgebroken, en wederom herbouwd door den vader van den kortgeleden overleden Karel Houtekerk.

Bedoelde begiftiger werd geteisterd door sterfte onder zijne kinderen, en beloofde, indien de sterfte ophield, het kapelletje te herbouwen. Ten huidigen dage staat het onder beheer der heeren notaris De Geyter en dokter Leysens.

Het wordt in de Meimaand druk bezocht door bedevaartgangers op weg naar Gaverland en slechts een maal in 't jaar wordt het geopend, op Onze Lieve Vrouw Hemelvaart. Dan dient het tot rustplaats voor het Allerheiligste gedurende den omgang.

Lodewijk VAN WIELE.
IJzergieter.

BOEKBESPREKING

VERBETERING

De wet op het verkeer is niet te verkrijgen in de Lisperstraat, zooals in het vorig nummer verkeerd werd medegedeeld, maar wel bij de uitgevers Van In en Cie, Groote Markt, te Lier.

DICTIONNAIRE HISTORIQUE ET GEOGRAPHIE DES COMMUNES BELGES. — De aflevering O van deze zoo gedocumenteerde uitgaaf is verschenen. Dit deel werd met ongeduld verbeid ! Het geeft de hoofdgedachten van den schrijver weer, het plan dat hij gevolgd heeft bij 't opstellen van zijn zoo uitgebreid werk. In de aflevering O vinden wj een bondig algemeen overzicht van België's aardrijkskunde : water-, berg-, planten-, wilde dierenbeschrijving, enz., de groote perioden zijner geschiedenis, verder een nota betreffende elke provincie, dan spreekt de auteur over de oude feodale staten van het land en ten laatste maakt hij de geschiedenis van de bouwkunst.

Heel het gedetailleerd programma der geschiedenis van de Belgische gemeenten wordt aldus op meesterlijke wijze samengevat.

De afleveringen I tot XI met de aflevering O vormen het eerste deel van het werk dat dus heelemaal verschenen is.

Men kan inschrijven voor het volledige werk (ongeveer 25 afleveringen van 64 bldz. elk) tegen 6,50 fr. de om de maand verschijnende aflevering bij al de boekhandelaars en bij den uitgever : A. Bieleveld, 66, Warmoesberg te Brussel.

GUIDE HISTORIQUE ET DESCRIPTIF DES ENVIRONS DE BRUXELLES, door **A. Cosyn.** Deel I : Linkeroever der Senne. Deel II : Rechteroever der Senne. Uitgave Touring Club).

Als « Gids » is het dus geen aangenaam leesboek maar een praktisch begeleider die ons bij de eerste ondervinding dadelijk verleidt tot de heele reeks wandelingen door de Brabantsche gouw. — Wie op zoek gaat naar de merkwaardigheid van elk dorpje vindt er onmiddellijk zijn gading. Een beter wegwijzer die tegelijk raad en afstanden opgeeft en korten uitleg verschaft zoeke men maar niet. De vlijtige penteekeningen van R. Van de Sande, veelvuldig geschetst naar de architectuur der Brabantsche kasteelen doen het goed. — Een gelukkige uitzondering op zijn soortgenooten : deze gids vervalt niet in pijnlijke lange beschouwingen over bouwkunde of historische archiefbijzonderheden die niet den reislust bevorderen maar het geheugen martelen.

Wij hebben slechts een wensch : dat ook de V.T.B. zich op gebied van Gidsuitgaven verdienstelijk mocht maken. E. E.

VAN HET SEKRETARIAAT

LEDENAANGROEI. — Van 15 April tot 1 Mei traden 323 nieuwe leden toe.

BUITENLANDSCHE LEDEN. — De buitenlandsche leden die ons om een nieuwe ledenkaart verzoeken omdat ze zich een nieuw rijwiel of motorrijwiel aangeschaft hebben **zijn verplicht ons de oude ledenkaart terug te sturen.** Wij willen in geenen deele betwistingen of onaangenaamheden met de douane en zullen daarom tegenover leden die niet aan vorenstaand verzoek voldoen streng weigeren !

INWONENDE LEDEN. — De Bond neemt slechts inwonende leden op wanneer dergelijke personen wezenlijk reeds bij iemand inwonen die lid, gewoon lid, (binnenland fr. 7.50 ; buitenland fr. 12.50) van den Bond is. Het is er om te doen dat ons blad zoowel in handen van gewone als van inwonende leden komt.

V.T.B.-GIDS : « LAROCHE EN OMGEVING ». — Deze eerste B.T.B.-Gids zal ongemeen interessant en alleszins oorspronkelijk zijn ! Vraagt onmiddellijk inlichtingen aan het Secretariaat voor het plaatsen van aankondigingen. Dit is hier een buitenkansje voor : Rijwielhandelaars, Garagisten, Handelaars in Reisbenoodigdheden, Automobielfabrikanten e.a.

DE PROPAGANDAZEGEL wordt met honderden gevraagd ! Het is dan ook een zeer geschikt middel om propaganda voor den Bond te voeren. U hebt toch wel een enkele frank te veel voor 50 stuks ? ! Stort dus onmiddellijk dit « bedrag » op onze postcheckrekening 93627 met aanduiding op de keerzijde van de strook.

BIJ VERZOEK OM INLICHTINGEN of opgave van reisplans of dgl. zijn onze leden verzocht steeds zoo volledig mogelijk te zijn b.v. aantal dagen, of dag van aankomst of van vertrek daarin begrepen zijn, welke dagen (sommige musea zijn op bepaalde dagen gesloten, op andere dagen soms kosteloos te bezoeken). Zegel voor antwoord bijvoegen a.u.b.

FIETSVLAGGETJES. — De V.T.B.-fietsvlaggetjes zijn klaar ! Degelijk en mooi ! Prijs 3,50 fr. Onze fietsers zullen niet aarzelen van dit uitstekend propagandamiddel gebruik te maken.

JAARBOEK 1925. — Het nieuwe jaarboek komt een dezer dagen van de pers. Het is werkelijk een interessante brochure waar wetenswaardigheden op alle gebied in te vinden zijn. Men bestelle het op het sekretariaat. Prijs : fr. 1.—

V.T.B. ZAKAPOTHEEK. — Binnenkort zal de V.T.B. Zakapotheek klaar zijn ! In het volgend nummer meer daarover.

TOEWIJZING NA AANBESTEDING JAARBOEK 1925. — Op 10 April, om 9 u. 's avonds, werden de omslagen waarin prijsbiedingen van onderscheidene leden-drukkers, opengebroken. De voorwaarden van de Firma « Eigen Pers » van Antwerpen waren het voordeeligst en het drukken werd daarom aan gemelde Firma toegewezen. Haar prijs beliep fr. 0,66 per exemplaar. Waren bij het kennisnemen met de aanbiedingen aanwezig : Mevr. Dr. Gabriëls, Dr. Leurs, Fr. Luyten, Fr. Neyes, L. De Bruyne, Van Extergem, Edw. Van Hemel.

HOTELWEZEN

Uittreksel uit het verslag der vergadering van 4 Maart van de Vereeniging van Belgische en Luxemburgsche steden.

DE VOORZITTER. — Wij hebben er groot belang bij de Kempen als villegiatuuroord te doen kennen, want het is een streek die te bereiken blijft voor de kleine beurzen die er niet aan mogen denken zich een verblijf te veroorloven aan de kust of in de Ardennen, wegens de hooge eischen der hotelhouders.

Deze opmerking wordt het vertrekpunt eener levendige bespreking waaraan deelnemen : de heeren DE VEYLDER die protesteert tegen de campagne gevoerd door de Belgische dagbladschrijvers tegen de Belgische hotelhouders terwijl aan de Azuren Kust de toerist op de schandelijkste wijze wordt gestroopt ; SCORFF die, alhoewel hij de verdediging van de perswereld op zich neemt, toch klaagt over het nadeel dat men aan het Belgisch hotelwezen toebrengt ; DE LAME, die aan het publiek suggereert eerst in het stedelijk inlichtingsbureel te rade te gaan vooraleer in het eerste het beste hotel af te stappen ; eindelijk Dr. TERWAGNE, die op uitstekende wijze de gedachtenwisseling samenvat als volgt : « Moeten wij den oorlog verklaren aan de slechte hoteliers of moeten wij de goede aanmoedigen ? » (zeer wel). Ik verkies het tweede middel. Deze kwestie die al onze aandacht verdient zou best kunnen onderzocht worden op de volgende zitting. (Aangenomen).

DE VOORZITTER.— Het zij zoo.

Wij hebben er aan gehouden een deel uit dit verslag te publiceeren omdat het heelemaal de gedachte weergeeft die wij er op nahouden. Het deed ons genoegen te vernemen dat een machtige vereeniging als de « Vereeniging van Belgische en Luxemburgsche Steden » ook van meening is dat de goede hotels dienen aangemoedigd.

Voor de zooveelste maal richten wij een oproep tot de hotelhouders die het goed meenen opdat ze zich zouden aansluiten bij V.T.B. In ons blad « De Toerist » en in ons Jaarboek zullen wij de degelijke hotels steeds aanbevelen.

GEMENGD

IN 30 U. VAN MOSKOU NAAR LONDEN OVER KONIGSBERG-BERLIJN-AMSTERDAM. «Dereluft» zet met 1 Mei weder zijn Zomerdienst Königsberg-Moskou in. Het vliegplan is derwijze opgevat, dat rechtstreeksch aansluitingen tusschen Moskou, Berlijn, Londen en Parijs mogelijk zijn. De luchtlijn loopt van Moskou over Smolensk en Kowno naar Königsberg, — vandaar over Berlijn naar Hannover en Amsterdam. Te Amsterdam vertakt zich de baan in twee richtingen: de eene gaat over Antwerpen, Brussel naar Parijs, de andere rechtstreeks naar Londen. Zoodat reizigers, postzendingen en vrachten in plus minus 30 u. van Moskou uit, de Engelsche, Belgische en Fransche hoofdsteden kunnen bereiken. Dit is ontegenzeglijk vooruitgang in het internationaal verkeer. (R.D.V.).

EEN VERKEERSKAART VAN DE OOSTZEELANDEN. — De Propagandadienst voor de haven van Lubeck, Breiterstrasse, 6, Lubeck, levert op aanvraag, kosteloos, een verkeerskaart welke een overzicht geeft van de verkeersmogelijkheden van uit Lubeck naar de Oostzeelanden. De landen zijn door opvallende kleuren sterk aangegeven en de voornaamste straten, zeevaartlijnen en spoorbanen komen bijzonder goed uit. (R.D.V.).

LEERGANG VOOR GIDSEN. — Het bestuur van de Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding, tak Brussel, heeft besloten, bij voldoende aantal toetredingen, nog deze maand de leergangen voor Gidsen weer te beginnen, ditmaal in een lokaal meer in het centrum der stad gelegen.

Het examen zal nog vóór het einde van het loopend jaar afgenomen worden, zoodat zij die slagen, recht zullen hebben op de vergoeding voor de speciale diploma's. Elkeen weet dat die vergoeding nu bepaald behouden is.

Zonder uitstel dus, gelieven de belanghebbenden hun toetredingen te sturen aan E. H. De Vis, Kunstenaarsstraat, 14, Laken.

PASSEN EN TOLTARIEVEN. — Dezer dagen sprak Dr. Stresemann, Duitsch minister van Buitenlandsche Zaken over het onderwerp « Wereldhuishouden Wereldpolitiek ». Vooral wijzende op de noodzakelijkheid eener zeer nauwe wisselwerking tusschen wereldhuishouden en -politiek, zegde hij o.m. : « Pasmoeilijkheden, toltarieven en verblijfsvoorwaarden zijn evenzooveel hindernissen voor de ontwikkeling der Europeesche œconomie. Er bestaan geen meer improductieve inkomsten in de begrooting van een Staat dan de inkomsten verwezenlijkt door paskosten ». Men mag uit deze woorden opmaken, dat de Duitsche rijksregeering zich ernstig bezighoudt, om de tot op heden bestaande moeilijkheden voor het reizigersverkeer tusschen de onderscheidene landen op te heffen. Het komt er natuurlijk op aan, dat ook andere landen op dit punt toegevingen doen. (R. V. D.).

EEN AUTO-BAAN AKEN-BERLIJN. — Het Rijnlandsch provinciaal beheer houdt zich onledig met plannen omtrent een baan Aken-Berlijn, uitsluitend bestemd voor auto-verkeer. Met het aanleggen dezer baan, welke loopt langs Keulen, Dusseldorf, Duisburg, Hamm, Bielefeld en Hannover, zou reeds in den Herfst van dit jaar begonnen worden. (R.D.V.).

VASTE HOTELPRIJZEN IN DUITSCHLAND. De Duitsche hotels die zich in een groote organisatie, het « Reichsverband der Deutschen Hotels, Restaurants u. verwandter Betriebe », vereenigd hebben, hebben voor het aanstaande seizoen standaard-prijzen vastgesteld. Als gevolg hiervan zijn de hotels in verschillende kategorieën ingedeeld. Elke kategorie verbindt zich de voorgeschreven prijzen in acht te nemen. Zoodat men in Duitschland reeds hotels vindt met kamers van M. 1.75 en ééndagspensioen tegen M. 5.—. In de hoogste kategorie beloopt de standaardprijs M. 6.— voor kamer en M. 14.— voor pensioen. Dit zijn natuurlijk minimum-prijzen, welke verhoogd worden naar de eischen van den gast. Een Duitsche hotelgids, zooeven verschenen en gratis verkrijgbaar : « Reichsverband d. Deutschen Hotels, Restaurants u. verwandter Betriebe ». Dusseldorf, 12, Wilhelmplatz, bevat een opgave van hotels zoowel in Berlijn, als in de kleinste kuurplaats. Aan de hand van deze gids kan de vreemdeling zich gemakkelijk orienteeren in zake adressen van hotels, beddenaantal, centrale verwarming, baden, garages, enz., alsmede over minimumprijzen voor kamer, ontbijt, pensioen e.a.

— VERMINDERINGEN —

VOOR ONZE BADGASTEN. — Het is een feit dat Vlaamsche gezinnen zich meermalen geen verblijf aan de kust kunnen veroorlooven, wegens de hooge pensionprijzen. Met groot genoegen kunnen wij dan ook aan onze leden mededeelen dat wij met een 1e klas hotel aan de kust een overeenkomst getroffen hebben. Van 15 Juli tot 31 Augustus kunnen wij aan onze leden een volledig pension verschaffen tegen fr. 16 per dag. Men gelieve aanvragen aan het secretariaat te zenden.

AALST. — Rijwiel- en Motorhandel, **Cl. Hanssens**, Gentschesteenweg.

ANTWERPEN. — Kinema **Coliseum,** Carnotstraat, 104, 25 °/° vermindering op al de prijzen der plaatsen. Vrijdag, Dinsdag en Woensdag, in avondvertooning, Donderdag in namiddagvertooning.

Kinema **Majestic**, Meir, 65, 40 °/° vermindering. Dins-, Woens- en Vrijdagen in avondvertooning en alle dagen in namiddagvertooning.

Schouwburg **Hippodroom**, Leopold de Waelplaats, 25 °/° vermindering de Dins- en Woensdagen.

ST JORIS-WINGHE. — Zondag 24 Mei ter gelegenheid van den kermis groot 3 jaarlijksch feest der St. Jorisgilde. Processie van Florence. Calvacade. — Loopkoers enz. enz. — Voor de leden, op vertoon hunner lidkaart 1 fr. in plaats van fr. 1,25.

INHOUD :

Oudenaarde. *Dr. Ir. Stan Leurs.* . . .	blz. 141
Geel. *G. Mauquoi.*	» 144
Prov. Toeristendag te Oudenaarde . . .	» 147
De nieuwe Havenwerken te Antwerpen *W. Heylen*	» 148
Schetsen van Reisplannen	» 150
Een pareltje onder onze gebouwen te Hamme. *Lodewijk Van Wiele,*	» 151
Boekbespreking	» 151
Van het Sekretariaat. Hotelwezen . . .	» 152
Gemengd. Verminderingen.	» 153
Uitstappen en Bijeenkomsten.	» 154

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ALGEMEEN UITSTAPPEN :

ZONDAG 31 MEI en MAANDAG 1 JUNI : **Provinciale Toeristendag voor Oost-Vlaanderen** te **Oudenaarde.** Nadere bijzonderheden elders in dit nummer.

ZONDAG 14 JUNI : Uitstap naar Villers-la-Ville en Waterloo. (Zie volgend nummer).

AALST

DONDERDAG 21 MEI (O. H. Hemelvaart) : Fietstochtje over Mespelare, Dendermonde, Vlassenbroek, Baasrode, terug over Lebbeke en Wieze (∓ 45 km.). Vertrek om 14 u. aan de St. Jozefskerk. De uitstap is rijk aan afwisseling.

ZONDAG 24 MEI : Fietstocht naar Antwerpen over St. Niklaas (51 km.). Per boot tot Lillo. Langs den Scheldedijk naar de reusachtige werken der kruisschans die we onder deskundige leiding bezoeken. Vertrek om 6 u. stipt aan de St. Jozefskerk. Deze uitstap geschiedt in samenwerking met talrijke afdeelingen.

ZONDAG 31 Mei (Sinksen) : Fietstocht naar Oudenaarde (37 km.).

MAANDAG 1 JUNI : Per trein of per auto naar den Kluisberg.

ZONDAG 7 JUNI : Fietstochtje naar Merchtem en Buggenhout-bosch. In samenwerking met andere afdeelingen. — Nadere bijzonderheden in de plaatselijke pers.

ANTWERPEN

DONDERDAG 21 MEI (O.H. Hemelvaart) : Groepsreis naar Geel. (St. Dymphnafeesten, — Uitgang van den Jubelstoet). Vertrek uit Antwerpen (C) om 8,16 u. Bezoek aan Geel en aan de krankzinnigenkolonie (eenige gelegenheid). Uitgang van den praalstoet — voorbehouden plaatsen voor de leden. — Terug om 19 u. Deelnemingsprijs 8,50 fr. Inschrijven op het sekretariaat tot 18 Mei. Deze uitstap moet minstens 20 deelnemers vereenigen. Geraadzaam eten mee te brengen. Koffie verkrijgbaar. — De leden uit Lier, Herentals, Turnhout, Mol, Rijkevorsel worden aangezet aan dezen uitstap deel te nemen. — Algemeene leider : heer Mauquoi.

ZONDAG 24 MEI : Bezoek aan de geweldige havenwerken van de « Kruisschans ». De Heer Cateloin, Opzichter op de werken, is weer zoo goed geweest de leiding op zich te willen nemen en dat wil wat zeggen ! Er worden twee groepen gevormd :

a) Vertrek met stoomboot Vlotbrug (Steen) om 10 u. 's morgens, tot Lillo. Prijs fr. 3 (boot en onkosten). Wandeling langs den Scheldendijk tot de « Kruisschans » (1 uur gaans). Eten medebrengen. Koffie verkrijgbaar.

b) Vertrek met stoomtram Yskelder om 12 uur tot Oorderen (dorp). — Samenkomst voor a) en b) aan de « Kruisschans » om half twee. Na het bezoek wandeling naar keus langs de Schelde of Polderdijken ; ofwel met stoomtram Oorderen (Dorp) om 17,20 vertrekken.

De leden worden dringend aangezet (om zeker plaats te hebben op de boot) hun deelnemingskaart af te halen op het sekretariaat Dambruggestraat 116.

ZONDAG 31 MEI : Uitstap naar Oudenaarde. Vertrek uit Antwerpen (Z) om 7,44 u. Overstappen te Gent. Vertrek uit Gent om 10.04 u. Aankomst te Oudenaarde om 10.50 u. — Vertrek uit Oudenaarde om 19,43 u. Overstappen te Brussel. Vertrek uit Brussel om 21.19. Terug uit Antwerpen om 22,13 u.

ZONDAG 7 JUNI : Uitstap naar Bouwel, Grobbendonk (Watermolen)', Kasteel van Vorselaar, de Goorkens, Herentals. Vertrek Antwerpen (C) om 8,59 u. Uitstappen te Bouwel. Terug uit Herentals om 7,20 u. Mondvoorraad medebrengen. Koffie verkrijgbaar.

Foto-Club : DONDERDAG 21 MEI (O.H. Hemelvaart) : Fietsuitstap naar Heist-op-den-Berg en omstreken. Vertrek om 7,30 u. 's morgens aan Berchem kerk. Wegwijzer : Lier, Heist-op-den-Berg, Hallaar, Bruggeneinde, Itegem, Herenthout, Bouwel, Grobbendonk, langs de vaart tot Wijneghem, Antwerpen. Ongeveer 70 km. Alle liefhebbers welkom ! De leden der naburige gemeenten kunnen zich bij de groep voegen tusschen 10 en 10,30 u. aan het station van Heist.

FIETSCLUB :

17 MEI : Bezoek aan de parken van den Heer E. Havenith te Maxburg. Tocht langs Schooten, Brecht, Wuestwezel, Loenhout. Terug over Gooreind, Brasschaat. Vertrek stipt 8 u. Turnhoutsche Poort. — Zwemgelegenheid.

21 MEI : (O.H. Hemelvaart). Deelname aan den uitstap naar Geel. Vertrek stipt 8 u. Berchem kerk. Tocht over Lier en Herenthals. Terugtocht Herenthals vaart.

24 MEI : Deelname aan het bezoek der havenwerken « Kruisschans ». Tocht langs Schooten, Kappellen, Hoevenen, Oorderen. Vertrek 8 u. Turnhoutsche Poort.

31 MEI : Bezoek aan het « Hof van Lire » te Santhoven. Vertrek 8 u. Turnhoutsche Poort.

1 JUNI : Picknick in de bosschen van Schilde. — Voetgangers vertrekken per stoomtram Turnh. Poort 9,04 u. tot Wijnegem Stokerij, aankomst 9.41 u. alwaar de fietsers hen opwachten. Fietsers vertrekken 8 u. Turnhoutsche Poort.

7 JUNI : Deelname aan den fietstocht naar Buggenhout Bosch en Kapel. Vertrek 8 u. Zwemdok. Deze tochtjes gaan onder de leiding van den heer E. Dessoye.

BRUGGE

ZONDAG 17 MEI : Uitstap der fietsers naar Oostende ter gelegenheid van de uitvoering van Benoits Rubenscantate. Samenkomst aan de Scheepsdaalbrug om 13,30.

DONDERDAG 21 MEI : Uitstap naar het land van Cadzand (deze uitstap kon verleden jaar wegens het slechte weer niet doorgaan). Bezoek aan Zuidzande, Nieuwvliet, Groede, de Nieuwe Sluis, de Zwarte Polder. Terugkeer over Cadzand. — Knapzak medenemen.

MAANDAG 1 JUNI : Groepsreis naar de al te weinig bezochte Vlaamsche Ardennen. Vertrek om 7 20 u. 's morgens naar Amougies (overstappen te Kortrijk). Aankomst aan den Kluisberg rond 10 u. Terugkeer uit Ruien te 18,13 u. Kort oponthoud in het schilderachtige Oudenaarde. Vertrek uit Oudenaarde om 19,47 u. over Gent naar Brugge. Aankomst te 21,52 u. Knapzak medenemen. De inschrijvingen 16 fr. per persoon worden tegen onmiddellijke betaling aangenomen bij den heer Pijck, Hoogstraat, tot 28 Mei.

BRUSSEL

DONDERDAG 21 MEI : Uitstap naar Grimbergen. Bezoek aan de abdij. Samenkomst aan het vertrekpunt van den buurttram Noordstatie om 1,15 u. Vertrek om 1,20.

ZONDAG 24 MEI : Deelneming aan den uitstap naar de Kruisschans (Zie Antwerpen). Vertrek uit Brussel-Noord om 8,44 u.

ZONDAG 7 JUNI : Fietstocht naar het bosch en de kapel van Buggenhout met bezoek aan Merchtem, hof ten Houte, molen van Malderen. Samenkomst om 1,15 u. vóór de O.L.V. kerk te Laken. Vertrek om 1,30 u. stipt (ongeveer 40 km.).

Dendermonde, Lebbeke, Merchtem, Opwijk, Steenhuffel, Tisselt : Deelneming aan den uitstap naar Buggenhout op 7 Juni.

ZONDAG 21 JULI : Uitstap naar Steenokkerzeel. Nadere bijzonderheden in het volgend nummer.

DENDERMONDE

ZONDAG 24 MEI : Uitstap per fiets over St Niklaas naar de Kruisschans (Antwerpen). Verderen uitleg elders in dit blad. Vertrekuur : in aansluiting met de groep uit Aalst op de Groote Markt.

ZONDAG 7 JUNI : Uitstap naar Buggenhoutbosch, waar we de groepen uit Brussel, Mechelen, enz. vinden.

DUFFEL

Fietstochtjes :

ZONDAG 17 MEI : Lier, Emblehem, Bouwel, Bosschen. Vertrek om 1 u. op de Wilsonplaats.

DONDERDAG 21 MEI : Uitstap naar Geel (St. Dymphnafeesten — Historische stoet). Vertrek om 8,45 u. op de Wilsonplaats. Wij vervoegen te Lier de groep der Antwerpsche leden.

ZONDAG 24 MEI : Deelneming aan den uitstap naar de Kruisschans. Vertrek om 10,15 u. van de Wilsonplaats. De niet-fietsers per trein om 8,21 u.

DONDERDAG 11 JUNI : Tocht Scherpenheuvel, Averbode, Westerloo.

ZONDAG 21 JUNI : Uitstap naar Steenokkerzeel.

EEKEREN

ZONDAG 24 MEI : Deelneming aan het bezoek aan de Kruisschans (Zie onder Antwerpen). Vertrek uit Eekeren om 12,16 u.

GENT

ZONDAG 17 MEI : Rijwieltocht naar de radiostations van Ruiselede en naar den Kraanpoel van Bellem. Wegwijzer : Deinze, Aarseele, Kanegem, Ruisselede, Pick-nick in de bosschen van St. Pietersveld. 's Namiddags over Aalter naar den Kraanpoel. Terug te Gent rond 7 u. Vertrek om 8,30 u. aan « De Sterre », Kortrijksche steenweg (tram 8).

ZONDAG 24 MEI : Groepsreis naar Antwerpen. Vertrek uit Gent (Dampoort) om 7,19 u. In den voormiddag bezoek aan den Dierentuin. Om 13,30 u. gezamenlijk middagmaal. Om 15 u. in den Kon. Franschen Schouwburg opvoering van « De Pacificatie van Gent » van Peter Benoit. Vertrek uit Antwerpen om 18,55 u. Aankomst te Gent-Dampoort, om 20,25. — Deelnemingsprijs : voor trein, toegang dierentuin, middagmaal, toegang schouwburg (plaatsen van 7 fr. gewaarborgd) voor leden 23 fr. voor niet-leden : 25 fr. Houders van vrijkaarten of abonnementen betalen respectievelijk fr. 13 en 15 fr. Toetredingen tot 17 Mei ten huize van den afgevaardigde Hr H. Gijselinck, Begijnhoflaan 31, Gent.

ZONDAG 31 Mei : Deelneming aan den provincialen landdag te Oudenaarde.

MAANDAG 1 JUNI : Jaarlijksche uitstap met muziek naar den Kluisberg. Vertrek uit Gent St Pieters om 7,40 u. aankomst te Oudenaarde om 8,25 u. waar de deelnemers aan den toeristendag ons opwachten. Om 9,10 u. vertrek naar Berchem. Van daaruit wandeling naar den Kluisberg. Pick-nick in de bosschen. Veldbal. Terug uit Ruien om 18,13 u. tot Leupegem en verder te voet naar Oudenaarde. Vertrek uit Oudenaarde om 19,49 u. Aankomst te Gent-St. Pieters om 20,33 u. Prijs per deelnemer : trein 7,20 fr. Onkosten muzikanten (verplichtend) 1,50 fr. Toetredingen tot 28 Mei aan hoogervermeld adres.

IN JUNI : Reis naar St. Niklaas en Dendermonde. Fietstocht naar Watervliet.

IEPER

MAANDAG 1 JUNI (2en sinksendag) : Groepsreis naar den Kluisberg. Vertrek uit Ieper om 6,35 u. Aankomst te Orroir om 10 u. Terugkomst te Ieper om 19,13 u. Elk pakt zijn « stuiten » mee voor den pick-nick. De deelnemers geven hun naam op « In het Belfort », Rijsselstraat, of « In Vlaanderen », Stationstraat.

ISEGEM

MAANDAG 1 JUNI : Deelneming aan den uitstap naar den Kluisberg in samenwerking met Brugge. Vertrek uit Isegem om 8,20 u. Aankomst te Amougies om 10 u. Terugkomst per trein rond 18 u.

KAPPELLEN

ZONDAG 24 MEI : Deelneming aan het bezoek aan de werken van de « Kruisschans ». De fietsers komen om half twaalf in het Vlaamsch Huis bijeen. De andere deelnemers gaan per tram naar Antwerpen om te 10 u. met de boot aan de vlotbrug (Steen) te vertrekken. Nog weer andere deelnemers kunnen de bezoekers vervoegen op de werken zelf rond 1 uur 's middags.

ZONDAG 7 JUNI : Uitstap naar Bouwel, Grobbendonk (Watermolen), Kasteel van Vorselaar, de Goorkens en Herenthals, in samenwerking met groep Antwerpen. Vertrek uit Antwerpen (C) naar Bouwel om 8,59 u. Mondvoorraad mede nemen ; koffie verkrijgbaar. Terug te Kappellen om 7,30 u. ofwel 9,30.

LEUVEN

ZONDAG 17 MEI : Wandeling op de Kesselsche bergen. Vertrek om 2 uur aan de Tiensche Poort.

Fietsers : Fietstocht langs de taalgrens. Vertrek Parkpoort om half negen. (Zie wegwijzer voorgaand nummer).

DONDERDAG 21 MEI : Bezoek aan de abdij van Grimbergen. Vertrek der fietsers om half negen, Groote Markt.

ZONDAG 24 MEI : Uitstap naar Tervuren en het Zoniënbosch. Vertrek 8 ½ u. **Tervuursche Poort.** — De dames welke voor de vermoeiende en slechte baan « Leuven-Tervuren » zouden terugschrikken kunnen best met hun fiets op den stoomtram tot Tervuren reizen. De tram vertrekt aan de statie om 8 u. juist. De fietstocht door het Zoniënbosch is niet vermoeiend, doch bijzonder aangenaam.

ZONDAG 31 MEI : Fietstocht naar Geel. Vertrek Leuven statie om 8 u. stipt. Wegens de verre uitstap zal de leider zeer stipt om 8 u. vertrekken. Ongeveer 80 km. schoone platte baan.

MECHELEN

DONDERDAG 21 MEI : In samenwerking met Vilvoorden, Brussel, Leuven : Uitstap naar Grimbergen. De fietsers vertrekken aan de Brusselsche Poort om 13 u.

ZONDAG 24 MEI : In samenwerking met Antwerpen en omliggende : Bezoek aan de ongemeen interessante havenwerken der Kruisschans, onder leiding van den heer Cateloin, toezichter der werken. Voor aansluiting bij een der twee groepen zie onder Antwerpen. Wie met de boot (1e groep) meewil storte vóór 23 Mei bij den HeerVan den Hove, Van Benedenlei 59, de som van 3 fr. (elken avond van 5 u. tot 7.30 u).

De Fietsers komen samen aan de Lierschen steenweg (Koepoort) te 9 uur. De voetgangers nemen de trein om 8,15 uur.

ZONDAG 7 JUNI : Naar Buggenhout-Bosch. (Zie volgend nummer).

MERCHTEM, Opwijk, Steenhuffel, Tisselt.

Deelneming aan den uitstap naar Buggenhout-Bosch. (Zie onder Brussel).

OUDENAARDE

ZONDAG 14 JUNI : Eerste groepsreis naar de Scheldestad. Vertrek Oudenaarde om 7.15 u. Overstappen te Gent. Aankomst Antwerpen om 10 u. Bezoek aan prachtschip. Middagmaal. Dierentuin. Terug Antwerpen 5.03 u. Aankomst Oudenaarde om 9,20 u. — Onkosten alles inbegrepen voor leden 23.00 fr., voor niet-leden 25.50 fr. Houders van vrijkaarten of abonnementen 7.00 fr. niet-leden 2.50 fr. meer. — Inschrijvingen tot 10 Juni bij de heeren afgevaardigden : M.M. Thienpont, adv. Eynestr. Oudenaarde ; Van Synghel, Doornikstr. 6, Oudenaarde ; R. Lelieur, onderw., Petegem-Oudenaarde ; H. De Groote, secretaris, Wortegem ; R. Dumortier, Mooregem.

ST NIKLAAS

ZONDAG 24 MEI : Fietstocht naar Antwerpen in samenwerking met Gent. Boottocht naar Lillo. Bezoek aan de werken der Kruisschans. Nadere inlichtingen per kaart. — De leden die bovenstaanden tocht niet meemaken zijn in de gelegenheid de opvoering bij te wonen in den Kon. Franschen Schouwburg te Antwerpen van « De Pacificatie van Gent ». Plaatsen van fr. 7.— gewaarborgd. Inschrijven tot 17 Mei bij den afgevaardigde, Hemelaarstraat, 2.

ZONDAG 14 Juni : Bij vergissing werd in het vorig nummer bekend gemaakt dat de Afdeeling Antwerpen en Gent onze stad bezoeken. Dit is verkeerd.

VEURNE

DONDERDAG 21 MEI (O.H. Hemelvaart) : Uitstap naar Duinkerken, St. Winnoxbergen en Hondschoote. Vertrek om 8 u. 's morgens aan « De Beurs ». Terug te Veurne rond 19 u. Deelnemingsprijs van 15 tot 20 fr. (Belgisch geld). Middagmaal te Bergen inbegrepen. Inschrijven vóór 19 Mei bij Mathieu van Heesch, in het lokaal « De Beurs » en bij Maurits Aertssen, 46, Zuidzandstraat, Veurne. Te storten als voorschot bij de inschrijving fr. 5.—

VILVOORDE

DONDERDAG 21 MEI (O.H. Hemelvaart) : Uitstap naar de abdij van Grimbergen. Samenkomst vóór het hotel Coomans om 13 u. voor de voetgangers ; om 13,30 u. voor de fietsers.

ZONDAG 7 JUNI : Fietstocht naar Buggenhout (zie onder Brussel). Samenkomst om 13,30 u. vóór het hotel Coomans.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND. p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND. » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116. ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108. BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 11 **1 Juni 1925**

ONZE Ve LANDDAG TE AALST OP 9-10 MEI JL.

Aalst lag rustig in de gemoedelijke stemming van een lief-zonnigen zaternamiddag, toen rond half zeven 's avonds de trein met de eerste niet Aalstersche deelnemers aan den Landdag het station binnenstoomde. Dirk Martens' goede stede stak in feestdos. Het stadsbestuur had de staken geplant en de wimpels uitgehangen. De aankomst te Aalst had veel van die te Brugge, verleden jaar. Maar de herinnering aan Brugge kon ons slechts opgewekter stemmen.

Het plaatselijk comiteit dat aan het station de bezoekers afwachtte en gulhartig verwelkomde, bracht de deelnemers naar het lokaal « Redt u zelve », waar een huishoudelijke vergadering plaats vond. — Dr. Ingr. Stan Leurs zat, wegens afwezigheid van den voorzitter, Dr. B. Pil — ongesteld —, voor.

Na een groet tot de aanwezigen door arrondissementsafgevaardigde, hr. Van Overstraeten en een woord van dank door Dr. Leurs om het aangenaam onthaal verklaart laatstgenoemde den IVen Landdag ingezet. Dr Leurs verleent het woord aan den algemeenen secretaris, hr. Fr. Luyten, die met een bespreking over het verkeerswezen, het eerste punt aan de dagorde, aanvat. We kunnen hier, in dit verslag, slechts bondig samenvatten, het veel en zeer belangrijke door den heer Luyten aangetoond.

«De drie groote verkeersindeelingen, verkeer te water, op het land en langs de lucht, hebben, voorloopig, voor ons niet een even groot belang. Het verkeer te land en wel hoofdzakelijk per spoorweg houdt ons vooralsnog inzonderheid bezig.

Van 4 Juni af zullen ettelijke hervormingen in het spoorwegverkeer toegepast worden; wij juichen dit pogen van harte toe. Echter is hier gelegenheid te wijzen op wantoestanden die in Vlaanderen blijven heerschen. Is het niet kras dat op de baan Gent-Adinkerke, het vak Deinze-Adinkerke, waar een buitengewoon druk verkeer heerscht, met een enkel-spoor wordt uitgebaat? En dezelfde toestand heerscht op het spoor Gent-Antwerpen, door het Land van Waas. De spoorbaan die onze twee aanzienlijkste steden van het Vlaamsche land verbindt uitgebaat met een enkel-spoor! Voor wanneer dan wel de spoorwegbrug nabij Antwerpen? — Verbetering in het spoorwegverkeer tusschen de Kempen en Brussel en Antwerpen zou worden gebracht; deze is er wel gekomen voor Brussel, maar voor Antwerpen niet. «Rechtstreeksche verbinding » wanneer de reizigers bvb. van

Diest komende naar Antwerpen dient te reizen via en over te stappen te Leuven en te Mechelen? — Wij vragen, bij herhaling, een rechtstreeksche trein Antwerpen-Luik, over Lier, Diest, Hasselt, en Tongeren, aansluiting verzekerend met treinen vertrekkend uit Diest, Hasselt en Tongeren. — Een nieuwe spoorbaan Maldegem-Knokke is dringend noodig. Bij voldoening in deze wordt de afstand Gent-Knokke over 1/4 verminderd en de over-drukke baan Gent-Brugge merkelijk ontlast. — De brug over de vaart te Selzate is reeds meer dan zes jaar in onbruik. Wanneer verbetering in dezen wantoestand ? — Weinig voordeel voor Aalst bij de wijziging in de spoorwegverbinding tusschen Brussel-Gent-Brugge en de kust : het rechtstreeksch verkeer gebeurt langs de nieuwe lijn, 20 minuten van Aalst af gelegen. Dringend noodig de mogelijkheid tot inrichting van een reizigersstation te Aalst-Terjoden te onderzoeken. Ook Aalst moet van rechtstreeksche verbinding kunnen genieten.

Verkeer op de baan voor auto's, fietsers en voetgangers. — Bij het sluiten van den wapenstilstand waren onze wegen erbarmelijk, vooral in de streek bij het front. — De herstellingen rond dien tijd uitgevoerd waren in de meeste gevallen van bedenkelijken aard. Inmiddels is het aantal auto's en vrachtwagens, van de lichtste tot de logste,geweldig gestegen. Als gevolg aan een en ander bevindt zich menige baan in een toestand die onverwijld verbetering vraagt. Maar de betrokken Beheeren moeten zich daarbij goed rekenschap geven van de eischen die door het geëvolueerd verkeerswezen aan de wegenis gesteld worden. Onze wegen zijn, over 't algemeen, te smal thans. Men ondervindt nu ook hoe hinderend die tallooze bochten en zwenkingen zijn; ongemak en gevaar ontstaan door al te eng doorgevoerde onteigeningen bij aanleg der wegen. Wij hebben een ander voorbeeld aan de regelrechte baan van Keulen en Berlijn enkel voor auto's welke dit jaar nog zal worden ingehuldigd en waarvan het plan slechts voor betrekkelijk korten tijd werd opgevat. — Kan macadamiseeren op aanzienlijke diepte onze wegen zoo verbeteren, dat de aldoor zwaarder wordende tractors en vrachtwagens onze woningen niet meer op hun grondvesten doen daveren? — De V. T. B. wil een volledig dossier omtrent al deze aangelegenheden. Het is daarom aan zijn afgevaardigden het Bestuur onverwijld in te lichten omtrent de wegenis en aanverwante kwesties slaand op hun omgeving.

De fiets, dit bij uitstek democratisch vervoermiddel, heeft ook medezeggenschap. Op zijn domein valt ook nog veel te verbeteren. De provincie West-Vlaanderen heeft de toestand goed ingezien en dient als voorbeeld gesteld. Oost-Vlaanderen laat te wenschen over. — Weer eens: Afgevaardigden, licht ons goed in op dit punt ! En vergeet niet, dat de plaatselijke overheid in deze veel doen kan.

De autobus. — Heeft het niet den schijn of de toekomst hààr toebehoort ? Zij toch heeft op een drietal jaren, als het ware, een overrompelende rol gespeeld. Met den dag worden nieuwe lijnen tot stand gebracht. De carren worden ruimer en prettiger en bollen thans waar men voor enkele jaren, nog zeer pessimistisch gestemd was over iedere verkeersmogelijkheid, dank zij weigerend beslissen van officiëele zijde.

Natuurlijk, zeer belangrijk : de veiligheid van voetganger en reiziger zelf. Toezicht op het autobus-verkeer! Waarborgen omtrent bekwaamheid en geschiktheid der geleiders ! Zoowel de een als de ander is gehouden de reglementatie in deze te kennen en toe te passen. Dit heeft de Bond begrepen en daarom uitgegeven, in brochuurvorm: het « Algemeen Reglement van de Regeling op het Vervoer en het Verkeer ». — Wet van 1 November 1924 — (prijs fr. 0.75). Zoodat men weer ziet dat de Bond practisch meewerkt.

De onbewaakte overwegen! Nogmaals vestigen wij de aandacht der betrokken Beheeren op deze ernstige kwestie. Sedert de Bond in 1923 voor het eerst, in « De Toerist », hieromtrent schreef en afdoende maatregelen eischte, kwamen nog zeer vele, en daarbij ettelijke doodelijke, ongelukken voor.

De hr. Luyten vraagt, met het oog op de behandelde kwesties, het samenstellen van een bijzondere, bevoegde onderzoeks- en studiecommissie.

De hr. Van den Hove, afgevaardigde voor Mechelen, vraagt rechtstreeksche verbinding tusschen Lier en Mechelen.

De hr. Van Hove, afgevaardigde voor Herentals en secretaris der V.V.V.K., steunt deze vraag. Rechtstreeksche verbinding Herentals-Lier-Mechelen langs het spoor door de Duitschers tijdens den oorlog gelegd, beteekent rechtstreeksche verbinding tusschen de Kempen en Brussel.

De hr. W. Heylen, afgevaardigde voor Antwerpen, drukt den wensch uit, dat de wegwijzers beter zouden worden onderhouden en het aantal kilometers er op vermeld met de werkelijkheid zou overeenstemmen.

De hr. H. Gyselinck, provinciaal afgevaardigde voor Oost-Vlaanderen vraagt voor de automobilisten, practische aanduidingen aan gevaalijke verkeerspunten ; wijst ook op de ellendige spoorwegverbinding tusschen Antwerpen en Gent.

Dr. Ing. Leurs dankt de sprekers en stelt aan de vergadering voor een Commissie van deskundigen samen te stellen die zich zou beijveren met het bewerkstelligen der uitgebrachte wenschen; algemeene instemming.

Tweede punt : Vulgarisatie der Kunstschatten, ingeleid door den hr. *Van Overstraeten,* leeraar, arrondissementsafgevaardigde voor Aalst. Spreker stelt vast, dat zoowel in onze godsdienstige als in onze burgerlijke gebouwen tal van kunstschatten verborgen zijn waarvan men niet eens het bestaan vermoedt. Daarom reeds inventariseerde inleider de kunstschatten van meerdere kerken. Die inventaris, streng wetenschappelijk, zal in de kerken worden opgehangen.

Dr. Ing. Leurs juicht het initiatief van den hr. Van Overstraeten toe en stelt voor een commissie van specialisten te benoemen die zich ernstig zou bezighouden met het inventariseeren van kunstwerken. De commissies, van officiëele zijde benoemd, zijn niet steeds bevoegd. Raadslid Kennis interpelleerde hierover nog laatst in den provincieraad van Antwerpen. De Bond zal het initiatief nemen en dit ook tot een goed einde trachten te brengen.

Een lid acht het gewenscht, dat in het gemeentehuis der kleinere gemeenten en ten gerieve der toeristen een lijst vermeldende de merkwaardigheden der plaats zou te vinden zijn. — Algemeene instemming.

*Derde punt: Moderniseering der officiëele schrijfwijze van de plaatsnamen,*ingeleid door den hr. *Van Overstraeten.* De hr. V. O. zegt, dat de officiëele schrijfwijze der Nederlandsche namen van tal onzer gemeenten een bespotting te meer aan het adres der Vlamingen is. Hij stelde met genoegen vast, dat reeds in « De Toerist » pogingen werden aangewend om hierin verbetering te brengen. Het is echter noodzakelijk dat door taalkundigen de volledige lijst der benamingen van de gemeenten worde opgemaakt. De nieuwe atlas van L. Heylen (uitgave Wolters, Groningen) kan in zekere maten als leidraad dienen.

Dr. Ing. Leurs betuigt zijn instemming. Hij doet opmerken, dat hier onze nationale waardigheid met de voeten wordt getreden.De Bond zal ook hier, waar de regeering andermaal blijft talmen, doorwerken. Een commissie van deskundigen zal binnen de zes maand de kwestie tot een goed eind brengen. De regeering zal worden aanzocht haar goedkeuring aan de gemoderniseerde schrijfwijze te hechten.

De hr. Verbouwe, afgevaardigde voor Brussel, meent dat men zich niet te zeer mag richten naar den atlas van L. Heylen, omdat in dit werk sommige namen geschreven worden, zooals men ze in de plaats zelve uitspreekt.

De hrn. Joos en Van Overstraeten verzekeren dat deze kwestie in allereerste plaats een zuiver wetenschappelijke behandeling zal krijgen.

Vierde punt : Federatie van Fietsers ingeleid door den heer *Coeckx* van Antwerpen. Drie voorname punten : a) Organisatie der fietsclub, b) het propagandeeren voor den Bond, c) verbetering der fietsbanen. De groepeering fietsers is te Antwerpen degelijk georganiseerd, is zeer sterk en het ware misschien gewenscht dat andere afdeelingen zich naar haar richten. Om verschillende reden is het noodig dezen Zomer te Antwerpen een congres voor fietsers te beleggen en er een hoofdbestuur samen te stellen. De fietsers zijn de meest practische propagandisten voor den Bond. Te Antwerpen bestaat er zelfs een groep fietsers-zangers die tijdens de ritten voor goede stemming zorgen. Overal maken onze zingende fietsers de aandacht gaande en zij hebben ertoe bijgedragen, dat tal van nieuwe leden zich aangemeld hebben. — Het is ontegenzeggelijk, dat een machtige federatie fietsers, degelijk georganiseerd en doelbewust eensgezind veel zal vermogen en een treffend woordje zal kunnen meespreken in zake onderhoud, aanleg en verbetering der wegenis.

Dr. Leurs dankt hierop de sprekers. Alle fietsclubs moeten zich vereenigen en zich onder de bescherming van den V.T.B. stellen.

De hr. Gyselinck meent een degelijk propagandamiddel te zien in het zich mengen der fietsclubs in plaatselijke feestelijkheden. Eens te meer wordt daardoor de aandacht op den Bond gevestigd en andere fietsbonden, nu aangesloten bij minder Vlaamsche organismen, zullen zich voorzeker aan onze zijde scharen.

De hr. Maucquoi, lid van de Commissie voor Propaganda (Antwerpen) betuigt den wensch, dat de fietsclubs en later de federatie zeer nauw in voeling zouden blijven met de Commissie voor Propaganda.

Dr. Leurs raadt de afgevaardigden, die fietsgroepeeringen willen tot stand brengen, aan zich tot het hoofdbestuur te wenden.

Hij sluit vervolgens deze bespreking met een woord van oprechten dank voor de inleiders en woordvoerders, brengt hulde aan den

heer. F. K. Dankelman, afgevaardigde voor Hollandsch Limburg die voor deze gelegenheid wel zoo ver is willen komen. Al de aanwezigen brengen luide hulde aan den heer Dankelman.

Wij bemerkten nog in de zaal: Dr. Goossenaers (Gent), Dr. J. Gabriëls (Antwerpen), de heer Van Op den Bosch (Aalst), Volksvertegenwoordiger, de heer Verachtert (Aalst), bestuurder der Middelb. School; vertegenwoordigers van de pers en tal van afgevaardigden.

Gezellig samenzijn. — Er was gezorgd voor ontspanning en genoegen na deze meer ernstige besprekingen. Het uitbundig en opgewekt karakter der Aalstenaars alsmede de luimige toespraken van Dr. Leurs droegen er merkelijk toe bij opdat, spontaan, van de aandachtig aanhoorde kunstprestaties werd overgegaan tot luidruchtige uitingen van Aalsterschen volksgeest, interessant genoeg voor folkloristen.

De hr. Van Ackeren geeft enkele mooie klavierstukken ten beste. Mevrouw Gyselinck, Sopraan, bedeeld met een zuiver orgaan, welverzorgde diktie en gevoelde voordracht, alsmede de joviale, Vlaamsche zanger Jef Ariën, en de leuke Sinjoor, Paul Ringoir, brengen om beurt de vergadering in verrukking. Nadat het meer officiëel gedeelte van het programma uitgevoerd was, beijverden zich nog verschillende aanwezigen om er de goede stemming in te houden: in dit opzicht hadden de Aalstenaars zelf zoowat de leiding maar in één adem moeten we vervolgens toch ook vernoemen: de Antwerpsche fietsers-zangers en vooral Dr. Leurs die vooral op dreef was geraakt en ongemeen sappig en leuk was geworden. — Het had reeds geruimen tijd middernacht geslagen toen de laatste deelnemers huiswaarts keerden.

(Vervolg — 10 Mei — in «D. T.» van 15 Juni).

UITSTAP NAAR VILLERS-LA-VILLE EN WATERLOO, OP ZONDAG 14 JUNI.

Deze uitstap gebeurt in groote gemakkelijke auto-cars. Het is een interessante rit over heel het slagveld met bezoek aan de bizonderste historische plekken der streek onder meer aan h t monument van Quatre-Bras, waar een pieteitsvolle hulde zal gebracht worden aan de gesneuvelde Vlamingen en Nederlanders, welke door hun cordaat optreden de bizonderste oorzaak waren van Napoleons nederlaag. Ook aan de andere historische plaatsen zal worden stilgehouden : aan de kerk van Waterloo (met wereldberoemde oorlogsmonumenten) aan den leeuwenheuvel vanwaar men een heel mooi uitzicht over heel het slagveld geniet. De reis gaat dan verder naar Villers-la-Ville met de bekende Cisterciënzer abdij, de meest stemmige ruïne van heel het land en tevens een eenig voorbeeld van vroeg gothische kloosterarchitectuur. De terugkeer gebeurt door de schilderachtige vallei der Thyle en het Waalsch-Brabantsch hoogland over Genval, het mooie Waalsche kuuroord, waar even halt wordt gemaakt ; verder naar Brussel langs de schoone streek van Ter Hulpen en het altijd even stemmige Zoniënwoud.

Leider: De heer Dr. Ir. Stan Leurs.

Programma : Voor de deelnemers uit Antwerpen en omgeving vertrek per autocar aan de kerk van Berchem (steenweg op Mechelen) om 7 u. Aankomst te Brussel om 9 u.

De deelnemers uit Brussel en omgeving vertrekken aan het Noordstation om 9 u. of aan de «Barrière» van Sint Gillis om 9.15u.

Reisplan: Kleine Hut, Groote Hut, Waterloo (halt), Mont St. Jean, Belle Alliance, Plancenoit, Genappe, Quatre-Bras (halt), Villers-la-Ville (aankomst rond 13u.) Rust; Bezoek aan de abdij. Om 4u. vertrek uit Villers-la-Ville. Verder langs Genappe, Genval (halt), Groenendaal, Brussel. Aankomst te Brussel rond 7 u., te Antwerpen rond 9 u.

Ectmalen : Eenige mondvoorraad mede nemen. De personen die het middagmaal wenschen te gebruiken te Villers-la-Ville (Hotel des Ruïnes) à 8.50 fr. dienen dit te vermelden bij de inschrijving.

Deelnemingsprijs : Voor den autorit van Antwerpen uit 34 fr., van Brussel uit: 28 fr. Zeer voordeelig dus!

Inschrijvingen : De plaatsen zijn zeer beperkt. Wij verzoeken dus de deelnemers heel dringend *dadelijk* in te schrijven en het bedrag te storten op onze postcheckrekening nr 93627 opdat we zoo noodig, meer autocars zouden kunnen bespreken. De inschrijving wordt gesloten zoodra het cijfer der beschikbare plaatsen is bereikt. Na 7 Juni worden geen inschrijvingen meer aangenomen.

FINLAND, HET TOEKOMSTIGE PARADIJS DER TOERISTEN!

I.

Onbekend maakt onbemind.

Suomi — zooals de Finsche naam van dat land luidt — staat in een kwaden roep.

Jules Leclercq, in zijn te Parijs in 1914 uitgegeven werk « *La Finlande aux mille lacs* », noemt Finland Europa's meest onbekende streek , waaromtrent verwarde en zonderlinge gedachten heerschen.

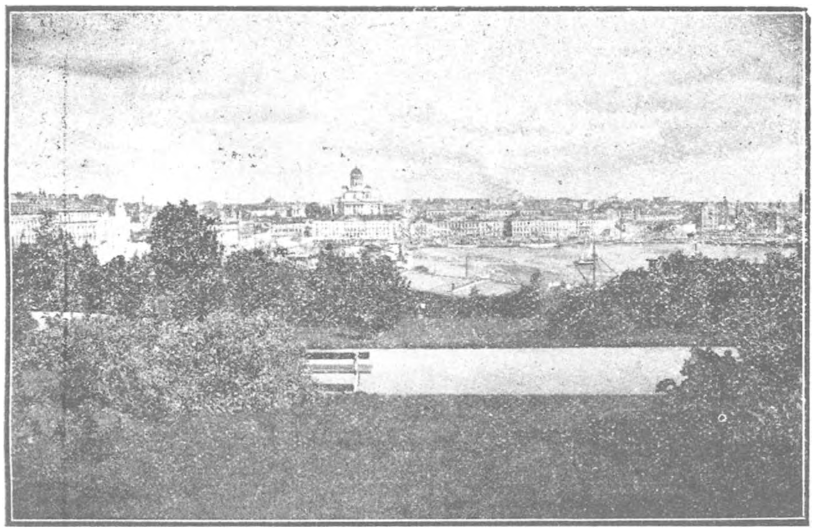

HELSINGFORS.

Wie den naam Finland, niet toegelicht, hoort, denkt onwillig aan Rusland, aan benarde toestanden, aan klippen en koude, aan omwenteling, opstanden, rood en wit schrikbewind.

Jammerlijk misverstand, des te pijnlijker voor het Finsche volk, wijl het zich in alles met Rusland contrasteerend gevoelt en dag in, dag uit, aan den lijve ondervindt hoe het noodlottig nabuurschap van Rusland bij de andere volkeren wantrouwen wekt tegenover zijn binnenlandsche toestanden.

Het is niet alleen tusschen de Finsche natuur met haren granietbodem en haar ontelbare meren — en de ruime Russische vlakten, dat er een scherp contrast bestaat, maar ook tusschen den aard en de gebruiken dezer twee volkeren.

Ten opzichte van taal, heeft het Finsch met het Russisch niets gemeens en Finland blijft een voorpost van de West-Europeesche beschaving.

Vraagt men nochtans de Vlamingen en overigens vele anderen, wat zij van Finland weten, dan krijgt men ongeveer het volgend antwoord — een landje... ergens hoog in het Noorden... tusschen Zweden en Rusland... een doolhof van meren en waterwegen.... veel sneeuw en ijs, hout, dat in de rivieren geworpen wordt en van zelf zijn weg naar zee vindt... koude dagen, lange nachten... donkere menschen....

Er schemert in ons gedachtenleven iets van Eskimo-achtige bewoners, in bontjassen, gezeten in arresleden door drie paarden getrokken en achtervolgd door huilende wolven, vliegend over sneeuwvlakten of door onmetelijke wouden van pijnboomen.

Een enkele onzer die toevallig een boek in handen kreeg, waarin over Finland sprake was, keek verwonderd op toen hij las van de wondere schoonheid der Finsche natuur, van de zeldzame bekoring van het landschap, van de glansrijke nachten, « ces nuits du nord qui ne sont en été qu'un long crépuscule » —, van de roemrijke geschiedenis van het volk en de eigenaardige aanlokkelijkheid der steden :

Helsingfors. — Universiteitsgebouw.

Helsingfors, de schitterende metropool, — Abo, de melancholische en vervallen hoofdstad, kortom van prachtige tooneelen in een verre van eentonig land.

Finland is een toekomstland, waarop binnenkort veler oogen zullen gevestigd worden.

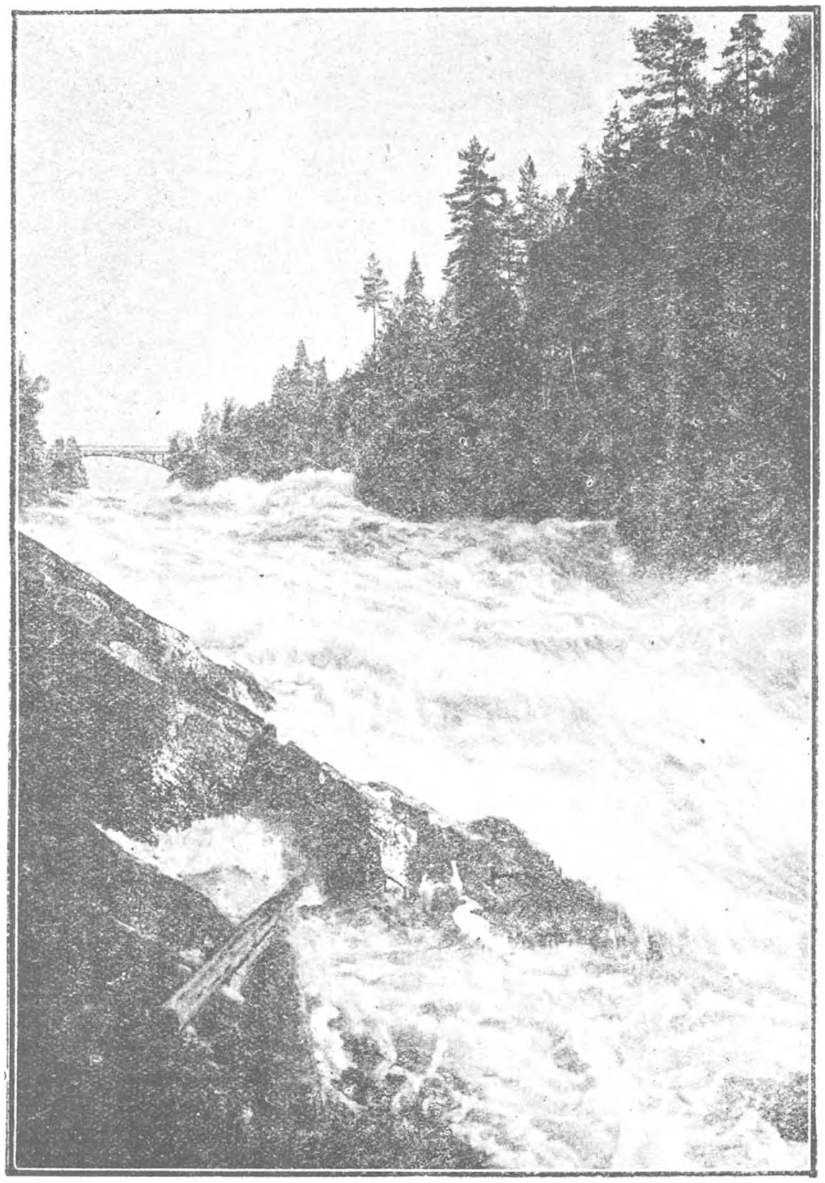

De Imatra-waterval.

Het heeft eigen natuur- en stedeschoon, met een karakter dat ons, Vlamingen, zeer sympathiek is.

Evenals in België dragen aldaar de meeste steden en dorpen twee namen : een Finschen en een Zweedschen. Helsingfors heet in 't Finsch *Helsinki*, Abo: Turku; Viborg: Vüpuri; Björneborg: Pori en dat is, zoowel als ten onzent, een verrassing voor den vreemdeling.

Om Finland's wonderen te bezoeken, verkieze men de maanden Juni, Juli of Augustus en besteede men aan dit bezoek een twintigtal dagen.

De reis per boot geniet de voorkeur. Als uitgangspunt neme men Helsingfors, de hoofdstad.

Van uit Engeland gaat er een Finsche stoomboot naar Helsingfors of Hangö, eenmaal in de week. Van uit Denemarken denzelfden dienst van Kopenhagen.

Van uit Zweden heeft men tweemaal in de week Finsche of Zweedsche schepen van Stockholm naar Helsingfors en driemaal van Stockholm naar Abo.

Van uit Duitschland vertrekken langs *Stettin* Finsche en Duitsche booten tweemaal in de week, 's zomers, en eenmaal, 's winters. Van uit Lübeck vertrekken Finsche schepen eenmaal in de week.

Als men van hieruit naar Finland wil reizen, ga men eerst naar Berlijn of naar Warschau en van daar naar Riga en Reval, met doorgaande treinen. Alle twee dagen kan men te Reval inschepen naar Helsingfors. Men kan de rondreis eindigen terug keerende over Tornea en Haparanda, Noord-Zweden of door Lapland, waar een nieuwe weg geopend werd naar de arktische kust tot de Kaap-Noord en de Noorsche fjords.

Maar laat ons de reis aanvangen... Wij bezoeken eerst Helsingfors, moderne stad van 200.000 inwoners, met een prachtig complex havens, waar alle stoombootlijnen te samen

komen, — zetel van Regeering en Parlement, van de Hoogeschool, — centrum van het wetenschappelijk, artistiek financie- en handelsleven.

De esplanade is een veelbezochte wandelplaats en veruit met de evenwijdig loopende Alexanderstraat, het Regeerings- en het Senaatsplein, met de in klassieken stijl opgetrokken bouwwerken als de St. Nicolaaskerk en het Universiteitsgebouw, het monumentale middelpunt van de stad.

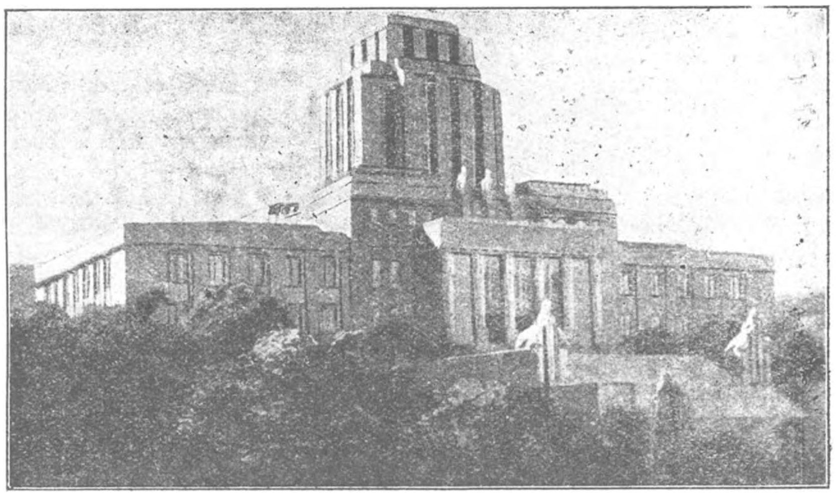

Helsingfors. — Ontwerp Parlementsgebouw.

De nieuwe spoorhalle is bezienswaardig, alsook daarnaast het Nationale Theater, twee belangrijke bouwwerken van graniet in modernen stijl.

De omstreken van de hoofdstad zijn de moeite waard. Een tocht met een van de talrijke kleurige en grootere stoombooten door den archipel is aan te bevelen. Te Munsknäs, Brandö, Drumsö en andere plaatsen bevinden zich goede hotels en restaurants.

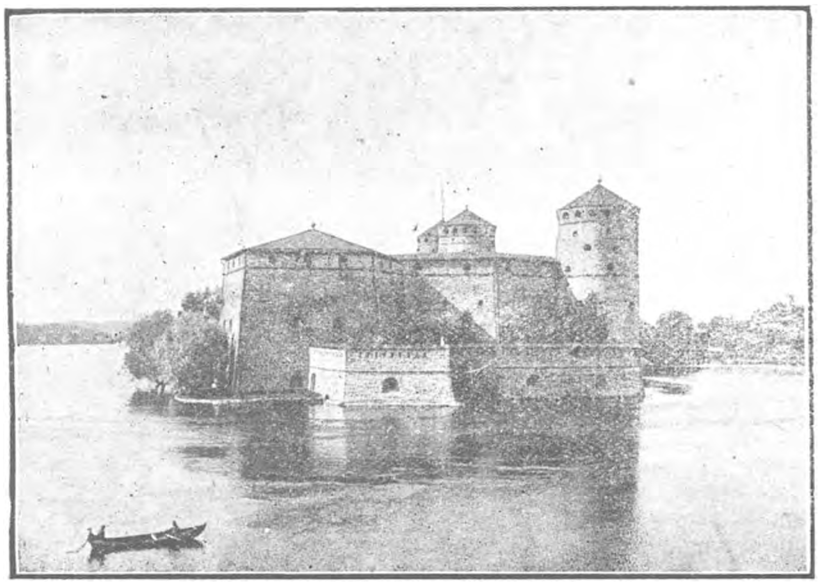

Nyslott. — De Olavi of Olofsburcht.

Uit Helsingfors gaat men met kustbooten naar Wiborg, in het oosten gelegen. Men vertrekt vroeg in den ochtend om denzelfden avond aan te komen. De boot doet verschillende plaatsen aan, o.a. de drie voornaamste uitvoerhavens van hout en papier: Lovisa, Kotka, Fredrikshauen en Trongsund, de voorhaven van Wiborg. Vanaf de boot ziet men de groote houtzagerijen bij Kotka liggen.

Wiborg is een koopmansstad van 45.000 inwoners met oude en moderne architectuur : kasteel, spoorhalle, esplanade, parken «mon repos» (a. u. b.) Popula, enz....

Uit Wiborg vertrekken booten die door het Saima-kanaal varen, een allerinteressante tocht die de voorkeur verdient boven een reis per trein, want te Rättijärvi verlaat men toch de boot om zich per omnibus of per auto te laten brengen naar de Imatra-watervallen.

De Imatra-stroomversnellingen worden gevormd door de Vuoksenrivier die de groote afvloeiing is van het Saiinabekken, hetwelk met zijn tallooze eilanden en bochten een oppervlakte van 60.000 vierkante kilometer (21 °/° van Finland's heele oppervlakte) beslaat.

De Imatrawatervallen liggen 75 meter bo-

ven de zee, zijn 20 meter hoog en 325 meter lang.

Het geluid van het over de rotsen neerploffende en door nauw berglandschap stroomende water wordt gehoord op een afstand van 10 kilometer. In een seconde vallen ongeveer 500.000 liter naar beneden. Bij normalen waterstand bereikt deze overweldigende massa 141.000 Paardekracht.

Van Imatra of de nabijgelegene stad Lappeenranta (Willmanstrand) gaat de tocht verder, hetzij bij dag, hetzij in de « bright summernight *through lonely desolate regions*» naar Nyslott (Savonlinna) in welks onmiddellijke nabijheid het oude kasteel Olofsborg ligt en iets verder Puvkarhaju — een der

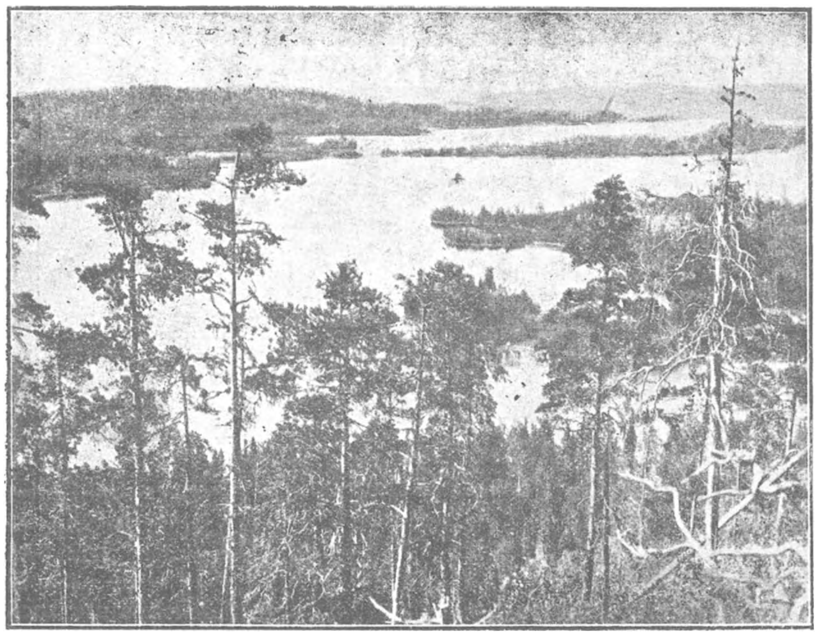

Het Päyäne-meer.

mooiste plekjes van het merenlandschap, 7 kilometer lang en slechts honderd tot twee honderd meter breed, in werkelijkheid de spiegel van zulke volmaakte en typische schoonheid.

Van Nyslott bereikt men per boot Kuopis, 300 kilometer verder gelegen — het hartje van het merenrijk « where one can listen in to the inmast secret of a northery landscape ». Het vergezicht vanuit de uitkijktoren Puijo «over de duizend zeeën » zal de toerist nooit vergeten.

Van Kuopio heeft men de keuze om per trein ofwel terug naar Helsingfors te rijden ofwel naar Jyväskyla, het grootste centrum van de triplexhoutindustrie in Europa alsmede van het middenste Finsche waterbekken. Dit bekken, — het Paijänne water systeem, met een oppervlakte van 29207 vierkante kilometer — staat zooals Kuopio door het Saimakanaal met zijn 28 sluizen — door de Kymmenerivier in rechtstreeksche verbinding met de Finsche Golf .

Aldaar, bij de watervallen, zijn prachtige gelegenheden voor vischvangst.

In de omgeving van Juväskylä liggen de uit Runebergs' gedichten, om hun natuurschoon zeer bekende dorpen Saarijarvi en Vintasaari.

Van daar gaat men met een direkte of met een boemelboot over de 120 K.M. lange Paijännezee naar Vesijärvi en dan verder naar Heinola, een klein rustig stadje, wier omgeving zeer geschikt is om uitstapjes te voet of per boot te doen. Het meest gekozene is de tocht per speciaal geconstrueerde stoomboot door de Mankala-stroomversnellingen.

Men bereikt vervolgens Tammersfors (Tanyere) een typische nijverheidsstad, een rookloos Manchester, in het derde belangrijke waterbekken van Finland, welke wateren een gebied beheerschen van 28.800 K. M. en door de Kokemaenjokirivier, met haar 35 watervallen naar de Bothnische golf stroomen. Door gebrek aan het noodige kapitaal worden de meeste dezer watervallen nog niet door de nijverheid uitgebaat.

Wie meer wenscht te zien van de Finsche industrien gaat van uit Mankala met de stoomboot « Hüdensalmi » naar Konvola om de papier-, houtpulp- en cellulosefabrieken van de grootsche Finsche onderneming, de *Kymmene maatschappij* te Voikka (Kuusankaski en Kymmene, te bezichtigen.

Het paijänne waterbekken is van groote beteekenis voor de Finsche houtindustrie omdat de boomen van uit de bosschen als vlotten vervoerd worden tot aan de Finsche golf.

(Wordt vervolgd). Dr. FELIX BERTIJN.

HET HOOGSTE VAN DERBY

(Van onzen afgevaardigde voor Londen).

Zooals men weet zijn, bij ons in Engeland, Kerstmis en Boxing Day (tweede Kerstdag) algemeene feestdagen. De Zaterdag daaraanvolgend is het niet ; integendeel alles is dan in Londen zeer kalm en in de meeste bureelen krijgen slechts enkele bedienden — aan te duiden door het lot — verlof. In deze verloting kwam ik best uit en was daardoor in staat een uitnoodiging van mijn vriend z'n tante, te Baslow, in het hoogst van het graafschap Derby (Baslow in the High Paek of Derbyshire) aan te nemen.

Driekoningenavond (Christmas Eve) vond ons aan het station St. Pancras, te midden van een massa Schotten en Lancastrianers (Lancastrian=inwoner van Lancashire) die naar het Noorden wilden om Kerstmis in den familiekring door te brengen. Natuurlijk was het al donker en om de verveling te verdrijven, zetten we ons aan het uitwerken van kruiswoordraadsels, een passie waaraan voor 't oogenblik gansch Londen verslaafd is. Maar, wat voor een diner hebben we in den spijswagen gehad ! Echt Engelsch : Ox Tail Soup (Ossenstaartsoep), Fried Sole, Roast Beef, Turkey, Christmas Pudding, Stilton Cheese (een in Engeland veel gegeten kaas, genoemd naar een dorp in Huntingdonshire, waar die kaas voor 't eerst op de markt kwam). Daarbij een fleschje Heinekens, hier wel bekend en gewaardeerd, in Amsterdam gebrouwd. Lagerbier.

In Derby (stad) overstappen. Dan langzaam verder in een ander echt weelderig derde-klas-coupee van de Midland Ry C°, langs Matlock en Matlock Bad, tot het stadje Bakewell aan den Wye gelegen. Van hier uit verder per auto langs witte, met kalksteen geplaveide wegen, tot Baslow.

Baslow ligt aan den Derwent waar de hoofdwegen uit Sheffield en Chesterfield, de stad met de scheve torenspits, naar Baxton en Derby, de rivier overgaan. Aan den rechteroever van de rivier bestaat de bodem uit bergkalksteen; aan den linkeroever uit zeer harde zandsteen. Daaruit: aan den eenen kant de gewone kalksteenformaties als, spelonken, steile rotsen, ook weiland. Aan den anderen kant scherpe, onvriendelijke wanden van zandsteen en, bovenop, breede vlakten, bestrooid met groote en kleine rotsblokken, alles wild, winderig, geheel aan de natuur overgeleverd. Verder, in de richting van Sheffield en Chesterfield, komen steenkoolbedden aan de oppervlakte.

Op Kerstmorgen gingen we wat zuidelijk wandelen, in 't park van Chatsworth House, buitenplaats van den hertog van Devonshire. Een massief zandsteenen gebouw, een kleine vlakte langs de rivier, dan heuvelen en wouden vol herten en reebokken; vischvijvers en gevogelte: het echte type van een Engelsch domein. Zij die belang stellen in weelderige meubileering en in de Kunstschatten (een Memling-altaar inbegrepen) van de familie, kunnen het huis bezoeken. Daarna kwamen we in het tuindorp Edesnor waar de hertog juist met zijn familie uit de kerk kwam om te voet naar huis te keeren, want auto's op een Zondag of kerkelijken feestdag gebruiken, dat doet de hertog niet.

's Namiddags ging het door het steenachtige dal in de richting van Sheffield; vervolgens, na een klimpartij over scherpe rotsen, kwamen we bij de Wellington-zuil die over het dorp uitziet. Aan den tegenovergestelden kant rijst een staak ter eere van Blucher. Bij Wellington-column staat de Eaglestone, een groot, natuurlijk-rond rotsblok op het vlakke moorland. Met behulp van uitgevreten ringen beklimmen we dit rotsblok en vinden er bovenop enkele holten als waschkommen, door de natuur, wellicht na duizende en duizende jaren, gevormd met als begin misschien een enkele waterdroppel.

De mooren zelf steken in een kleed van heidekruid (heather Erica) en blauwe boschbeziestruiken (Bilberry). — Men wandelt over zandachtigen bodem, soms geheel naakt (nimmer diep zand als in de Kempen) maar in zekere mate met rotssteenen bezaaid,en hier en daar moerassig. Als men zoo daarlangs slentert vliegen de korhoenen (grouses) met een «ker-ker » op, en witte berghazen vluchten wat verderop in 't gewas. Soms, maar zelden, ziet men sneeuwhoenen en vossen.

Als men de baan nadert dan bemerkt men de lage steenen muren die hier overal aangebracht zijn en de zuiderlijke hagen vervangen. Klimt men er over om op den weg te komen dan verrast men zeker een aantal vuile schapen, hier tegen den wind beschut, rustend.

Wat bijzonder in het oog van een Londenaar valt, zijn de huizen: geen dorpshutten als in 't Zuiden, maar ruime zandsteenen

huizen en de dorpsherbergen zijn paleizen bij de « public houses » van 't Zuiden vergeleken. Men kan hier zijn bier op waardige wijze drinken.

Het volk zelf is er echt Germaansch. Bijzonder talrijk zijn de lieden met rood haar, terwijl bruine of zwarte oogen volstrekt niet voorkomen. De plaatsnamen zijn meestal Deensch van oorsprong. Nooit spreekt men sjovel als te Londen. We zijn in het gebied van het Northumbrian dialect. Hier nochtans geen moeilijk taaltje als in Lanchashire of Yorkshire, want het Mercian gebied ligt dichtbij. Zooals men weet is het Merciaansch of midden-Engelsch het beste Engelsch, want in het Wessebsche (Londen daarbij begrepen) zijn de klinkers heelemaal tot tweeklanken vervormd. Hier komt zulk een tweeklank nooit voor en in een Londensch oor klinken «a», «i» en «o» absoluut zuiver als in 't Nederlandsch, heel prettig.

Baslow roemt zich op zijn één groot hotel «Hydro». «Hydro» is eigenlijk een kuuroord te oordeelen naar het feit dat men er bronwater kan drinken, maar de kuur die men hier doet bestaat gewoonlijk in dansen en golfspelen.

We zijn tot den Zondagavond in Baslow gebleven en dan weer terug naar ons marteldom, het mistige Londen, gegaan. Maar zooveel hebben we gezien, dat alles verhalen hier onmogelijk is. Voldoende moet het zijn slechts het belangrijke aan te stippen.

Haddon Hall, waar Koningin Elisabeth, Marie van Schotland gevangen hield, ligt in puin, een half uur gaans van Bakewell.

Bijzonder aan te bevelen is de autobusrit Sheffield-Buxton, langs de prachtigste van Derbyshirs dalen. Eerst Stony-Middelton Dale (dal) om zijn nauwheid beroemd, dan Eyam Dale, hetwelk men bereikt door bij Baslow in te stappen om naar Buxton te rijden. Eyam heeft een bijzondere geschiedenis: Oude kleeren brachten van uit Londen de pest naar hier. Tengevolge daarvan hebben de inwoners der andere dorpen geen betrekkingen met Eyam willen onderhouden. Ze kwamen tot halverwege Eyam, waar een post en een bron nog te zien zijn, en in welke laatste het Eyamsche geld gewasschen werd. Tot op heden behielden de inwoners van de dorpen uit het omliggende van Eyam voor de Eyammers een zekere afkeer. Als een jongen naar Eyam gaat om er een meisje het hof te maken, dan wordt hij bij zijn terugkomst op een hagel van steenen en houtsblokken ontvangen, tot hij leert meer van zijn huid dan van het meisje te houden. In Eyam zijn veel kreupelen, tengevolge van huwelijken onder verwanten, zeggen de lui.

Voorbij Eyam voert de weg door het stadje Taddington (groote kerk) om plotseling te dalen in het Millarsdal. We komen in de niet weinig geprezen kalksteen-vallei. Valer, naakter, over 't algemeen steiler dan het Waalsche Ourthedal, missen de Wyedalen (aldus naar den waterloop de « Wye » genaamd) veel aantrekkelijkheid door het feit,

HADDON HALL

dat zij schaarsch beboscht zijn.

Tusschen Bakewell en Buxton liggen Monsaldal, Ashforddal, Monsaldal Millardal, Totley Pike en Ashwooddal, ook best van uit de trein te bewonderen. Monsaldal alleen moet te voet doorgetrokken worden.

Buxton heeft veel van Spa; met dergelijke gebouwen, maar hier in gele steen opgetrokken. Het is de hoogste stad in Engeland en wegens zijn duizend voet hooge ligging zelfs in den Zomer kil in windig. We staan hier als op de ruggegraat van Engeland.

Niemand late na in autobus langs de dalen te rijden uit angst dat de rit ongemakkelijk zoude zijn, want bus en wegen zijn heel wat anders dan bvb. tusschen Antwerpen en Sint Niklaas.

Niet te missen ook het bezoek aan Castleton. Jammer zijn hierheen de verkeersmiddelen niet best en wanneer men niet in de onmiddellijke omgeving geherbergd is valt er niets anders te doen dan een auto te huren. Dat kost zoowat 2 pond sterling per dag, maar, dan kan men toch op zoo één dag Castleton, Kinder Scout, en de vergaarbak in het hoog Derwentdal bezoeken.

Castleton is fier, vooreerst op Peveril Castle, burg van Peveril van de Peak, een klein landheer, bloedarm held uit een Schotsche roman. Ook op zijn spelonken. De beste, het Peakhol (Peak Cavern) konden we niet bezoeken omdat de eigenaar,strikt methodist, geen geld op Zondag wilde verdienen. De Speedwell Cavern, een oude loodmijn, vaart men een halve mijl ver, in een bootje door. De Bluejohnmijn, waaruit men een purper getint flourspar delft, is een bezoek overwaard, bijzonder voor den aardkundige. Bluejohn zelf is nergens anders gevonden, wordt in vazen gewerkt en in dasspelden gezet. De mijn werd eerst door de Romeinen ontgind. Men vindt er talrijke groote zalen met stalagmieten en stalagtieten en rivierbedden, door het water gevormd, juist als te Rochefort en Han, alleen zijn die van Castleton niet zoo grootsch. Daarentegen vindt men veel fossielen in de kalksteen en wandelt men door verschillende straten, waaronder klein met ijzererts, barytes (sulfaat v. barium), galena, (sulfaat v. lood), sulfaat van koper, oxied van mangaan e.a.m.

Een beetje hooger op dan de Bluejohnmijn staat Mom Tor, ook «huiverende berg» genoemd, omdat zijn vorming bestaat uit losse, altijd stortende leisteen. Als men van klimmen houdt, dan kan men best de boorden van de Wynatts, onmiddellijk achter de Speedwellmijn, beklimmen. Hier vindt men mooie kristallen.

Twee mijl verder leidt een slechte weg tot in de nabijheid van Kinder Scout of Peak zelf. Dit is een breed moor, meer dan tweeduizend voet hoog gelegen, dikwijls onder een waas van mist verloren. Hier zijn geen paden meer; voorzichtigheid en goede kaarten, alsmede kompas, ook wat reserve-voedsel, zijn noodig als men ten uitersten top geraken wil over onzekere moerassen en steile, onverwachte, scherpe klippen. Veel ongelukken komen hier voor, elke Winter brengt er mee, omdat de Engelschman, welk weder het ook zij, niet ophouden wil met zijn uitstapjes en bijgevolg niet zelden door strenge koude overvallen wordt of verloren geraakt .

Het geheele bovengedeelte van de Derwentvallei is tot vergaarbak vervormd om water naar Leicester, Nottingham en andere streken te leiden. Gileppe (alwaar het eenmaal Vlaamsch land was) is hierbij vergeleken, niets. Meer is de Derwent-vallei met de werken in de Roervallei bij Stolberg ten Zuiden van Aken, te vergelijken. Alleen is hier de omgeving, tien mijl in het ronde, behalve ten Zuiden, geheel onbevolkt, onbebouwd en onbezocht. De toppen rijzen woest en kaal en daar vandaan vormen zij een keten die tot Schotland reikt.

Wie Derbyshire bezoeken wil zou wel doen zich kaarten van de Ordnance Survey aan te schaffen, om vooreerst te beslissen wat zal worden bezocht en wel in het bijzonder omdat de verkeersmiddelen niet overal toereikend zijn. Ook moet men op 't oog houden dat er in Engeland geen hotelwezen bestaat zooals in Vlaanderen en Wallonië. Buiten de groote steden en zekere welbekende toeristencentra, is er elders niets dan het eenvoudigste voedsel te krijgen. Om een bed te bekomen moet men soms lang zoeken: in een gewoon gasthof of herberg heeft men niet meer dan ééne kamer voor reizigers, terwijl dorpen en dorpjes gewoonlijk niet meer dan ééne herberg bezitten. Ook is vlot Engelsch spreken onontbeerlijk. De Engelschman spreekt geen vreemde talen. In een Engelsch dorp is een buitenlander, zelfs een Amerikaan, een soort vreemd dier, hetwelk met nieuwsgierigheid wordt aangekeken en met argwaan behandeld.

Het is met ons aldus gesteld omdat we op een eiland wonen. Maar, zoo kunnen we tenminste onze taal zuiver houden en veilig voor opdringing van welk andere ook.

THOSS. JUPP, LONDEN.

VERSTERKEN EN VERZWAKKEN

Wat verstaat men door verzwakken en versterken van negatieven ? — Als een plaat te weinig belicht of niet genoeg ontwikkeld is kan men zijn toevlucht nemen tot zekere scheikundige produkten welke de eigenschap bezitten, de witte en zwarte partijen der plaat krachtiger te doen doorkomen en aldus een beeld te verkrijgen, dat ongeveer gelijkwaardig is met een goed bewerkt negatief. Dit heet versterken. Een plaat is te weinig belicht wanneer het bekomen beeld grijs en eentonig van kleur is, weinig of geen details en tegenstellingen in waar te nemen zijn, wanneer dus in de licht en schaduwpartijen der plaat geen kleur ligt.

Er bestaan verschillende formulen om platen te versterken. De meest gekende zijn het « sublimaat procédé », de Uraniumnitraatversterker, de kopersulfaatversterker en de methode met « eau oxygénée ». Men gebruikt vooral de eerste twee. De sublimaatversterker wordt als volgt samengesteld:

A. 100 cc3 H_2O (water) + 50gr. $Hg\,Cl_2$ (sublimaat)
B. 100 cc3 H_2O (water) + 15 gr. NH_4OH (ammon.)

Men legt eerst de plaat, welke bijzonder goed moet uitgewasschen zijn, en niet het minste spoor van Hypo meer mag bevatten, gedurende een half uur in zuiver water, ten einde de gelatienlaag te weeken. Versterkt men aanstonds na de laatste wassching, dan is dit natuurlijk niet noodig. Men brengt dan het negatief in bad A tot het geheel wit geworden is; daarna enkele malen spoelen en dan in bad B, waar de plaat terug zwart wordt en versterkt.

Voor versterking met Uraniumnitraat lost men onderstaande producten strikt in volgorde op :

1° Rood bloedloogzout K_3Fe (CN) à 10 °/°=25cc3.

2° Uraniumnitraat Ur NO_3 à 10 °/°= 25cc3.

3° Azijnkuur $C_2H_4O_2$, 10 cc3.

Men handelt als hierboven, dus: eerst weeken, dan in het bad laten tot de versterking voldoende is. Tijdens de behandeling de schaal goed in beweging houden.

Deze beide versterkers zijn uit hevige vergiften samengesteld, en men moet dus de grootste voorzorgen nemen.

De laatste twee versterkers, vooral de koperversterker, zijn gemakkelijk gansch bereid in de fotomagazijnen te verkrijgen. De gebruikswijze is er bij gevoegd, zoodat het overbodig is ze hier aan te duiden.

Wanneer en hoe moet men een plaat *verzwakken ?* Wanneer ze overbelicht is, ofwel te lang ontwikkeld, zoodat de zwarte partijen schier ondoordringbaar geworden zijn, en het dikwijls uren vergt om ze in daglicht af te drukken. Dan kan men door middel van de scheikundige stoffen, welke wij hierachter opgeven, de plaat tot een normale herleiden, waarvan vrij snelle afdrukken zullen kunnen gemaakt worden. Er bestaat natuurlijk veel verschil in opvatting, om te weten wanneer een plaat verzwakt of eventueel versterkt moet worden; dit moet de liefhebber door ondervinding leeren. Nochtans kan men de te verzwakken platen in vier bepaalde kategorieën rangschikken:

1° Het negatief is overbelicht, en geeft toch een goede afdruk.

2° De plaat drukt langzaam af en geeft een grijze proef.

3° Men bekomt een zeer harde proef met te veel contrasten.

4° Het kan gebeuren dat een plaat te veel versterkt wordt (dit geval behandelen wij verder) door middel van sublimaat of een andere stof, en terug hoeft verzwakt te worden.

Onderzoeken wij de verschillende gevallen die zich kunnen voordoen.

1° *Het negatief is overbelicht* : nochtans goed gedetailleerd, doch drukt traag af en is een weinig gesluierd. In dit geval kan men kiezen. Wel schiet het werken langzaam op doch de afdruk is mooi. Vindt men het lastig of hindert de grijze sluier te veel, dan kan men de plaat verzwakken en den sluier wegnemen in het volgende bad :

H_2O (water) 1000Cc3
$K_2Cr_2O_7$ (Kalium-bichromaat) 2 gr.
H_2SO_4 (Zwavelzuur) 16 cc3

Zoodra de sluier verdwenen is, wascht men de plaat zorgvuldig gedurende een half uur, om al de sporen der scheikundige stoffen te verwijderen.

2. Het negatief drukt grijs en eentonig af en geeft een gesluierd beeld zonder kontrast. Dit bewijst dat de plaat niet genoeg ontwikkeld werd. Het eenige wat er overblijft is, ze eerst te verzwakken met bovengenoemd bad, om daarna de plaat met sublimaat en ammoniak te versterken.

Drukt de plaat te traag af en geeft ze een grijze proef, dan bewijst dit dat de plaat verder ontwikkeld werd dan in het voorgaande geval, maar de overbelichting liet ons niet toe ze gansch door te werken. De verkregen sluier neemt men weg door het volgende bad :

A — Water 100 Cc3.
Hypo ($Na_2\,S_2\,O_3$) 25 gr.
B — Water 100 Cc3.

Rood bloedloogzout $K_3 Fe (CN)_6$ 10 gr.
100 Cc 3van A
+
5 à 10 Cc3 van B.

Hoe meer men van bad B gebruikt hoe sneller de verzwakking gaat, om dus te vermijden dat men te veel zou verzwakken, doet men goed met weinig van B te beginnen om, naarmate de vereischte, steeds bij te voegen.

Men hoeft de beide oplossingen A en B afzonderlijk te bewaren, daar hunne mengeling na korten tijd onbruikbaar is.

3. Het negatief geeft te veel tegenstellingen. Dit komt doordat de plaat te lang in den ontwikkelaar verbleven heeft. Om daaraan te verhelpen, gebruikt men hetzelfde bad als hiervoor, brengt ze in normalen toon, wascht ze bijzonder zorgvuldig en laat ze dan drogen. Men zal alsdan schoone afdrukken bekomen. Daaruit leert men dat, alhoewel de plaat overbelicht is, het beter is ze door te ontwikkelen, ten einde er alle détails uit te halen en ze later te verzwakken in het Farmerbad. Ontwikkelt men ze niet door, dan is het duidelijk dat ook de détails niet kunnen aanwezig zijn, en zulk negatief nooit mooie beelden kan leveren.

Nu zijn er nog enkele uitzonderlijke gevallen, b.v. : een plaat kan te veel versterkt geworden zijn door Sublimaat of Uranium.

Bij versterking met sublimaat neme men :
100 Cc3 Water,
1 gr. Hypo ($Na_2 S_2 O_3$).

Langzaam ziet men de hevige versterking verdwijnen en als men denkt dat de plaat genoegzaam verzwakt is, wordt ze gewasschen en gedroogd.

Bij versterking met Uranium :
100 cc3 Water,
1 cc3 Ammoniak ($NH_4 OH$).
en handelt daarna als in bovenstaand geval.

Wie deze aanwijzingen volgt, welke al de gevallen voorzien welke men in de photographische praktijk kan ontmoeten, mag zeker zijn, bijna altijd behoorlijke negatieven te bekomen, al was ook de belichting niet de juiste of liet de ontwikkeling te wenschen.

— BOEKBESPREKING —

J. C. NONNEKENS Jr. Radiotelegrafie en -telefonie voor Amateurs, Rotterdam, Nijgh & Van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, 1925. — Tweede, vermeerderde druk met 119 figuren in den tekst. — Ingenaaid: fl. 1.90.

Hier hebben we nu eens een werk over Radio dat een gelukkige uitzondering maakt op de meeste werken in dien aard. Het is niet, zooals meestal de fransche werken, uitsluitend constructief opgevat; het geeft niet enkel aan hoe een post kan en moet ineengezet worden, zonder daarbij het hoe en het waarom te verklaren. Een radiotoestel in elkaar steken vraagt enkel wat handigheid; maar bij elke behandeling, elke verbinding het waarom weten is heel wat minder gemakkelijk, maar daarom te interessanter. De theorie goed onder den knie hebben is trouwens het eenige afdoende middel om bij storingen dadelijk de fout te kunnen ontdekken en er doelmatig aan te verhelpen. En dan, de theorie is toch maar de proefondervindelijke verklaring van de praktijk ! De ingewikkelde theoriën van draadlooze zending en ontvangst heel bevattelijk te hebben voorgesteld is de groote verdienste van Nonnekens Jr. Ook de praktische zijde van het vraagstuk werd niet verwaarloosd, want waar het pas gaf, zijn de betrekkelijke afmetingen, verhoudingen en waarden aangeduid, zoodat voor het bouwen van een post ook de noodige betrouwbare gegevens voorhanden zijn.

Gaarne zagen we dit uitmuntend werk in handen van elk bewust radio-liefhebber en in de rekken van elke openbare boekerij. Dat het boek in Nederland heel gunstig onthaald werd blijkt ten overvloede uit het feit dat de eerste druk reeds binnen het jaar uitverkocht was. Mogen we den heer Nonnekens ten slotte verzoeken, bij een volgenden druk, ook het degelijke Zuid-Nederlandsche tijdschrift « Radio » niet te vergeten ?

V. v. d. B.

TRYPTIEKEN

Goed nieuws voor onze automobilisten ! Wij zijn er in geslaagd, na lang onderhandelen, onze leden te kunnen bevredigen in zake afleveren van tryptieken. Dit nieuws zal velen verblijden. De haastigen kunnen wij reeds helpen. In het volgend nummer nader nieuws en meer uitleg.

Motorrijders die naar Nederland willen kunnen wij ook een kaart bezorgen die hen ontslaat van het storten eener borgsom aan de grens. Meer nieuws in het volgend nummer. Voor nadere inlichtingen wende men zich tot het sekretariaat!

— VERMINDERINGEN —

ANTWERPEN.
Fotografie. — Comptoir Photographique, A. Masquelier, Mechelschesteenweg, 32, op vertoon der lidkaart 10 t. h.

BORGERHOUT.
Fotografie. — Huis Mans, Turnhoutschebaan, 121. Op de benoodigdheden voor fotografie, 10 t.h.

ERONDEGEM-(AALST).
Rijwielen en motors. — Huis Cl. Hanssens, Gentschesteenweg, 5 t.h.

VOOR ONZE BADGASTEN. — Het is een feit dat Vlaamsche gezinnen zich meermalen geen verblijf aan de kust kunnen veroorloven, wegens de hooge pensionprijzen. Met groot genoegen kunnen wij dan ook aan onze leden mededeelen dat wij met een 1e klas hotel aan de kust een overeenkomst getroffen hebben. Van heden af *tot 15 Juli* en ook *in September* kunnen wij aan onze leden een volledig pension verschaffen tegen 16 fr. per dag. Men gelieve aanvragen aan het sekretariaat te zenden.

N. B. — De data van het berichtje verschenen in t' vorig nummer waren verkeerd.

— ONS JAARBOEK 1925 —

Ons Jaarboek 1925 is verschenen! Het bevat 150 blz. tegen 100 blz. in dat van 1924. De prijs is zoo laag gesteld dat eenieder het zich zonder dralen zal aanschaffen. Want wat is thans nog één frank? Het Jaarboek 1924, dat veel succes beleefde, is bijna heelemaal uitverkocht : het jaarboek van dit jaar zal voorzeker nog veel gretiger verlangd worden. Immers het is merkelijk interessanter dan het vorige ! Benevens de gewone rubrieken: Standregelen, Verminderingen, Aangesloten Hotels, Afgevaardigden, is dit jaarboek verrijkt met tal van wetenswaardigheden op elk gebied. U vindt er zeker iets in dat U aanbelangt ! Paspoortenstelsel, vreemde munten, douaneformaliteiten, meedeelingen omtrent het grensverkeer, iets over bouwstijlen, een bijdrage over spoorwegen, post en telegraaf, Bibliografie, en zoo meer. Wij twijfelen niet of ons huidig Jaarboek dat veel vollediger, veel nuttiger, veel aantrekkelijker is zal een nog grooter succes bij onze leden vinden. Verzamelaars, denkt er aan dat V.T.B. ieder jaar een dergelijke uitgave zal bezorgen. Schaft U onze eerste jaarboeken aan want zij zullen zeldzaam worden. De V.T.B. jaarboeken zullen na verloop van eenige jaren een mooie reeks vormen.

VAN HET SEKRETARIAAT

AAN DE AFGEVAARDIGDEN. — Wij verzoeken heel dringend onze afgevaardigden GEEN UITSTAPPEN in te richten op de data waarop door het hoofdbestuur (kommissie voor Toerisme) algemeene uitstappen worden op touw gezet. Het is niet mogelijk dat deze reizen goed slagen als de afdeelingen die dagen niet vrij houden. Wij zetten de afgevaardigden aan zich onderling te verstaan bij het inrichten hunner wandeltochten (zie als voorbeeld: uitstap naar Buggenhout) en dringen er ten zeerste op aan dat ze groepsreizen zouden uitschrijven naar de plaatsen waar door onze Kommissie voor Toerisme een uitstap is georganiseerd. Door dergelijke samenwerking bereiken we tot nog toe ongekende machtprestaties en levensuitingen van den bond !

———

LEDENAANGROEI. — Van 1 tot 14 Mei traden 588 nieuwe leden toe. Vooruit propagandisten !

———

BESTELLINGEN-STORTING. — Bij bestellingen het bedrag steeds storten op onze postcheckrekening 93627.

———

LIDKAART. — De leden zorgen er steeds voor de lidkaart bij zich te hebben ! Bij uitstappen en bezoeken hebt U ze steeds noodig. Ook wanneer ge U op het sekretariaat aanbiedt om U te laten inschrijven voor een uitstap of dergl.; draagt dus steeds Uw lidkaart op zak !

———

HET ALGEMEEN BESTUUR vergadert op Zondag 7 Juni, om 2 u. stipt: zeer belangrijke besprekingen.

WET OP HET VERKEER. — Onmisbaar voor elk van ons; prijs 0.75 fr.

———

JAARBOEK 1925. — Hebt u reeds het Jaarboek 1925 besteld ?

———

V.T.B.-GIDS: « LAROCHE EN OMGEVING ». Deze eerste V.T.B.-Gids zal ongemeen interessant en alleszins oorspronkelijk zijn! Vraagt onmiddellijk inlichtingen aan het Sekretariaat voor het plaatsen van aankondig.ngen. Dit is hier een buitenkansje voor : Rijwielhandelaars, Garagisten, Handelaars in Reisbenoodigdheden, Automobielfabrikanten e.a.

—— BONDSLEVEN ——

ANTWERPEN. — De uitstap naar Geel op O.-H.-Hemelvaartdag ging door onder de grootste belangstelling. Het was dan ook een mooie dag. Bezoek aan de schatten van het Gasthuis, aan de Kolonie voor Krankzinnigen, aan de beide Parochiekerken en last not least de Jubelstoet. Overal werden de deelnemers op de vriendelijkste wijze ontvangen en rondgeleid, de koren van den stoet hieven speciale zangen aan toen ze ter hoogte kwamen van den V.T.B.-groep. Die mooie dag hadden we te danken aan den heer Mauquoi, die de leiding op zich had genomen. Onzen besten dank !

***

Bezoek aan de werken der Kruisschans. — Een schoone zonnige dag die werd ingezet met een boottochtje tot Lillo dat in de beste omstandigheden verliep. Rond het middaguur, nadat de hr. De Bruyne, een woordje uitleg had verstrekt over de versterkte vesting van Lillo, gingen de vierhonderd deelnemers op weg naar de Kruisschans. Hier wachtte een bijna even talrijke groep leden, per tram en per fiets toegekomen. Onder de zeer verdienstelijke leiding der heeren Cateloin en Heylen werd een bezoek gebracht aan de reusachtige sluis en bijhoorigheden. De heer Luyten was de tolk der aanwezigen om de leiders van harte dank te zeggen. In de beste stemming keerden de deelnemers huiswaarts, per tram, per autobus, met de boot en anderen die niet terugschrikten van den afstand, wandelden door de breede polders tot Antwerpen.

We kunnnen niet nalaten hier een speciale hulde te brengen aan den onvermoeibaren Antwerpschen afgevaardigde, de heer Heylen, voor de flinke (en zoo moeilijke) organisatie van dezen zoo puik geslaagden uitstap. Nogmaals dank aan de heeren Cateloin en Heylen !

———

MECHELEN. — Op 3 Mei waren een 20tal leden op post om een bezoek te brengen aan de kerken van St. Pieter en St. Jan. Onder de flinke leiding van den heer De Rees werd in St. Pieters kerk heel wat moois opgemerkt dat voorheen menigmaal onachtzaam werd voorbijgegaan. Gezien het gevorderde uur zag men af van het bezoek aan St. Janskerk, uitgesteld tot een later te bepalen datum.

***

Op 21 Mei ondernamen een 25tal Mechelsche fietsers een tochtje naar Grimbergen. Aldaar bezocht men onder algemeene belangstelling de machtige renaissancekerk der beroemde abdij. Een orgelconcert met uitvoering van enkele monetten en Vaderlandsch gebed, besloot dit welgelukt bezoek. Enkele Mechelaars hadden het geluk de abdij zelf te mogen bezichtigen. De terugtocht ging langs Laken — door de prachtige lanen — Vilvoorde om te Mechelen rond 8 uur aan dien prachtigen uitstap een einde te maken.

***

WELGESLAAGDE FOTO'S van den uitstap naar Grimbergen, zijn te verkrijgen bij den heer Frans De Smet, Diestsche steenweg, 40, Leuven. Prijs 1 fr.

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ALGEMEENE UITSTAPPEN. — *Zondag 14 Juni:* Villers-la-Ville en Waterloo(zie elders in dit nummer).

Zondag 5 Juli: Maasvallei-Namen, Dinant. (Nadere bizonderheden in het volgend nummer). Leider : de heer Jos. Joos.

Van 18 tot 21 Juli : De Boorden der Semois. Leider: de heer De Combe.

Van 18 tot 23 Juli: Eifelstreek. Leider: Dr. Leurs.

Van 18 tot 21 Juli: Parijs. Leider : de heer Bombeke.

Zondag 26 Juli: Waterreis naar Vlissingen.

VOOR DE NAVERMELDE UITSTAPPEN PER TREIN RAADPLEGE MEN HET NIEUW TREINBOEK DAT DEN 1sten JUNI VERSCHIJNT. MOGELIJK ZIJN DE VERTREKUREN DER TREINEN GEWIJZIGD.

AALST.

Zondag 7 Juni: Fietstocht naar Buggenhout-Bosch met bezoek aan Merchtem, Hof ten Houte, Molen van Malderen, de Boschkapel. (± 40 K.M.) in samenwerking met Brussel en andere afdeelingen. Vertrek om 1.15 u. aan de kerk van Mijlbeek.

Zondag 21 Juni : Fietstocht naar Nederbrakel, Ronse en de prachtige streek van Louise-Marie, Schoorisse, St. Maria-Hoorebeke, St. Blasius-Boekel, en Rooborst. Nadere inlichtingen in volgend nummer.

In 't vooruitzicht: Belœil, Rijssel, Groot Hertogdom-Luxemburg.

ANTWERPEN.

Zondag 7 Juni: Uitstap naar Bouwel, Grobbendonk (Watermolen), kasteel van Vorselaar, de Goorkens, Herentals. Vertrek uit Antwerpen(C) om 8.59 u. Terug uit Herenthals om 19.20 u. Mondvoorraad medenemen. Koffie verkrijgbaar. Ieder neme zijn reiskaartje. Geen groepsreis.

Zondag 14 Juni: Uitstap naar Waterloo. (Zie elders).

Fietsclub.

Zondag 7 Juni: Deelneming aan den fietstocht naar Buggenhout-Bosch en Kapel. Vertrek om 8 u. aan het Zwemdok.

Zondag 14 Juni: Bezoek aan de parken van den heer Baron de Kerckhove d'Exaerde (Sterrenbosch) te Wuustwezel. Vertrek aan de Schijnpoort om 8 u. (60 K.M.).

AUDENAARDE.

Zondag 14 Juni: 1ste groepsreis naar Antwerpen, met bezoek aan prachtschip en Dierentuin.

Prijs heen en terug (middagmaal inbegrepen) — voor de leden fr. 23.—. Houders van vrijkaarten en abonnementen fr. 7.—. Niet-leden betalen fr. 2.50 meer.

Inschrijvingen tot 5 Juni bij de heeren afgevaardigden. Hr. Thienpont, adv., Eynestraat, 36, Audenaarde; R. Delieur, onderwijzer, Petegem; M. Van Synghel, Doornijkstr., 6, Audenaarde; H. De Grote, Gemeentesecretaris, Wortegem; R. Dumortier, Mooregem.

BRUSSEL.

Zondag 7 Juni: Fietstocht naar het bosch en de kapel van Buggenhout met bezoek aan Merchtem, Hof ten Houte, molen van Malderen. Samenkomst om 1.15 u. voor de O. L. Vr. kerk te Laken. Vertrek om 1.30 u. stipt (± 40 K.M.)

Zondag 14 Juni: Deelneming aan den algemeenen uitstap naar Villers-la-Ville en Waterloo, Nadere inlichtingen elders in dit nummer.

Zondag 21 Juni : Uitstap naar Steenokkerzeel met bezoek aan Humelgem (mooi romaansch kerkje) en beiaardconcert. Vertrek met de trein tot Brussel-Noord om 13.19 u. tot Nossegem. Men kan ook de tram nemen achter de St. Mariakerk te Brussel om 13.40 u.

De Fietsers komen samen achter den triomfboog van het Jubelpark en vertrekken om 1.30 u. over Woluwe.

DENDERMONDE, LEBBEKE, MERCHTEM, OPWIJK, STEENHUFFEL, TISSELT, enz.

Deelneming aan den uitstap naar Buggenhout op 7 Juni. Al de fietsers komen samen te Merchtem om 15u.

DUFFEL.

Zondag 7 Juni: Tocht naar Buggenhout. (Zie onder Brussel). Vertrek om 12.30 u.

Donderdag 11 Juni (Sacramentsdag): Scherpenheuvel, Averbode, Westerloo, Tongerloo. Bezoek der merkwaardigheden onder deskundige leiding. Vertrek Wilsonplein, te 6 u.

Zondag 14 Juni: Deelneming aan den algemeenen uitstap naar Waterloo (zie elders in dit nummer).

GENT.

Zondag 14 Juni: Deelname aan den autotocht naar Villers-la-Ville en Waterloo (nadere inlichtingen elders in dit nummer). Bij voldoende belangstelling wordt een groepsreis aan verminderden prijs ingericht. Prijs per reiskaart tot Brussel 11 fr. Inschrijven bij den afgevaardigde, de hr. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31. Voor den autotocht dadelijk inschrijven op het sekretariaat te Antwerpen.

Zondag 14 Juni: Fietstocht naar Watervliet en de Zeeuwsche Polderstreek. Reiswijzer: Evergem, Sleidinge, Lembeke, Kaprijke, Watervliet (halt), de Braakman, de haven van Phillipine, Sas-van-Gent, Selzate, Terdonk. 70 K.M. Fietsen op voorhand laten looden. Vertrek om 8 u. op de Koornmarkt.

Zondag 28 Juni: Groepsreis naar Sint Niklaas en Dendermonde. Bezoek aan de merkwaardigheden der beide steden Fietstocht.

Begin Juli: Bezoek aan het Gravenkasteel en boottochtje op de Leie.

KAPELLEN.

Zondag 7 Juni: Uitstap naar Bouwel, Grobbendonk, (Watermolen), Kasteel van Vorselaar, de Goorkens, en Herentals, in samenwerking met groep Antwerpen. **Vertrek uit Antwerpen (C) naar Bouwel om 8.59 u.** Mondvoorraad mede nemen ; **koffie verkrijgbaar. Te**rug te Kapellen om 7.30 u. ofwel 9.30 u.

Zondag 14 Juni : Fietstocht onder deskundige leiding naar Hoogstraten. Vertrek Vlaamsch Huis om 8.30 u. Aan de kerk te Brasschaat om 9 u. Beroemde processie te Hoogstraten om 11 u. Bezichtiging der kunstschatten (Gobbelijnen, relikwiekast, enz.) van den vermaarden tempel. 's Namiddags tochtje langs het kasteel naar het zoo schilderachtige Wortel. Bezoek aan de gemeente. V.T.B.-ers van Eekeren, St. Mariaburg, Brasschaat worden speciaal uitgenoodigd. 60 K.M. beste velobaan. Proviand mede nemen!

LEUVEN.

Zondag 7 Juni : Algemeene wandeling in de bosschen. Vertrek om 8.30 u. 's morgens aan de Naamsche Poort. Pick-nick in het bosch. Alle liefhebbers van natuurschoon moeten mede want we bezoeken de mooiste plekjes van het Meerdalbosch.

Zondag 14 Juni: Uitstap naar Waterloo en Villers-la-Ville, onder de leiding van Dr. Ir. Stan Leurs. Vertrek uit Leuven om 8.27 u. tot Brussel. Aan het Noordstation wacht de autocar. (Zie elders in dit nummer). Deelneming onmiddellijk zenden aan het secretariaat te Antwerpen, Dambruggestraat 116.

De Fietsers vertrekken om 8 u. zeer stipt aan de Tervuursche poort.

Zondag 21 Juni: Uitstap naar Steenokkerzeel in samenwerknig met Brussel, Antwerpen, Mechelen, Vilvoorde, enz. Vertrek om 1.44 u. per trein tot Kortenberg. Van daar te voet naar Steenokkerzeel.

De *fietsers* vertrekken te 8 u. zeer stipt op de Groote Markt. Aan Campenhout Sas ontmoeten we de fietsers van Haacht en omstreken. In Mechelen ontmoeten we de Mechelsche en Antwerpsche collega's We fietsen dan tot Hever. Rust. Verder over Elewijt, en Perk tot Steenokkerzeel. Bezoek aan de kerk waar een prachtig nieuw glasraam is aangebracht, aan het kasteel, aan de kerk van Humelgem. Beiaardconcert.

Zondag 28 Juni: We hebben de toelating aangevraagd een steenbakkerij te mogen bezoeken te Boom. Zoo we een gunstig antwoord ontvangen, fietsen we dien dag naar Boom. Van Mechelen langs de vaart tot aan het Sennegat, van daar langs de dijken der Dijle en Rupel tot Boom. Mooie en aangename weg. Nader nieuws in volgend nummer.

LIER.

Zondag 7 Juni. Uitstap naar Bouwel en Grobbendonk. (Zie onder Antwerpen). Vertrek om 9.30 u. tot Bouwel.

MECHELEN.

Zondag 7 Juni : Fietsuitstap naar Buggenhout-bosch. Vertrek aan de Brusselsche poort om 12.45 u. zeer stipt.

Zondag 14 Juni : Uitstap naar Villers-la-Ville en Waterloo. Vertrek per trein om 8.28 u. tot Brussel. Aan het Noordstation wachten de auto-cars. (Zie elders in dit nummer). Voor den autotocht (28 fr.). Onmiddellijk inschrijven op het secretariaat te Antwerpen Dambruggestraat 116, en het bedrag storten op postcheckrekening 93627.

Zondag 21 Juni: Uitstap naar Steenokkerzeel en Humelgem. Om 2.15 u. samenkomst der verschillende afdeelingen voor de kerk te Steenokkerzeel. Om 2.30 u. vertrek naar Humelgem. Bezoek aan de oude romaansche kerk en de « Duivelsvleug ». Terug te Steenokkerzeel om 3.30 u. Bezoek aan het middeleeuwsch kasteel en het park, rijk aan mooie boomsoorten, aan de kerk, aan de andere merkwaardigheden onder bevoegde leiding. Beiaardconcert om 4.30.Naderen uitleg over beiaardsysteem en beiaardtechniek door den heer Van den Hove op St. Romboutstoren te Steenokkerzeel.

Zondag 28 Juni : In voorbereiding : Uitstap naar de Roserie te Putte of per fiets naar Beerselberg. Keerbergen en Rijmenam, of 't kasteel van Gaasbeek.

OPWIJK.

Zondag 7 Juni : Deelneming aan den uitstap naar Buggenhout Bosch. Vertrek om 2.30 u. Bijeenkomst in het lokaal.

OOSTENDE.

Op Zondag 7 Juni : Gezellig uitstapje naar « Den Haan ». Bijeenkomst te 2 u. in « Ons Huis », Jozef II straat, 21.

Op Zondag 21 Juni. bezoek aan Nieuwpoort en deDuinen van Coxyde. Vertrek per tram om 10.15 u. Samenkomst bij G. Schellinckx, Café Boldershof, Rogierlaan, 41.

SINT NIKLAAS.

Aandacht. We verzoeken de leden van tak Sint-Niklaas te willen vertegenwoordigd zijn op de *algemeene vergadering* op Vrijdag 5 Juni om 8 u. 's avonds in de bovenzaal van ons bondslokaal « De Hoop ». — Dagorde: Algemeene V.T.B. reizen en plaatselijke uitstappen gedurende den Zomer.

Let wel: Om reden van bezuiniging worden in het vervolg geen persoonlijke uitnoodigingen meer gestuurd. Alle uitstappen worden aangekondigd in « De Toerist » en in het lokaal.

Zondag 7 Juni : Uitstap naar Hamme. Wandeling door den « Bunt ». Bijeenkomst voor het station om te vertrekken met den trein van 13.20 u.

Van Zaterdag 27 tot Donderdag 2 Juli : (Kermis). Vierdaagsche reis naar Parijs en Versailles. Vertrek Zaterdag 27 Juni om 7.25 u. Het reisplan omvat o.m.: mooie orientatieritten door Parijs (per auto-car), boottochtje op de Seine. morgenwandeling langs de beroemde kaaien, bezoek aan de zoo interessante kerken, musea en monumenten. groote magazijnen, aan de ten-toonstelling van decoratieve kunst. Tocht naar Versailles. De reiskosten bedragen (alles inbegrepen) 350 fr. tot 400 fr. Voor nadere inlichtingen wende men zich tot een der afgevaardigden: Regentiestr., 4, tel. 191, of Hemelaarstr., 2. De inschrijvingen worden gesloten den 10den Juni a.s.

VILVOORDE.

Zondag 7 Juni: Fietstocht naar Buggenhout. (Zie onder Brussel). Samenkomst om 13,30 u. voor het Hotel Coomans.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND. D. i. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND. » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116. ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108. BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 12 **15 Juni 1925**

EEN MOOI FIETSTOCHTJE VOOR BRUSSEL, LEUVEN, MECHELEN EN OMTREK.

DUISBURG — BOSSUT — GOTTECHAIN.

:::::

Meer dan aanbevelenswaard is het volgend fietstochtje:

Te Tervuren, langs den steenweg op Leuven, rechtover de herberg « In de vier Winden», de baan nemen (Wegwijzer: Duysbourgh (sic) 2KM. 8) die den naam draagt van « Waalsche Baan », loopend van Waver op Mechelen, en die een Romeinsche heirbaan is geweest. Vandaar de benaming « Waalsche Baan ». Bedoelde baan bestaat thans nog voor een deel, tusschen Duisburg en Elewijk over Sterrebeek, Voskapel en den Molen van Loo, onder Steenokkerzeel. Tusschen Sterrebeek en « de vier Winden » is ze op haar mooist. Jammer nochtans dat de heerlijke boomen die haar vroeger overlommerden, thans verdwenen zijn !

De « Waalsche Baan », te Duisburg «Mechelsche straat» geheeten, leidt langs het heerlijk park van Tervuren. Van hieruit heeft de opmerkzame fietser een allerfraaist vergezicht op den vijver van Vossem, een spiegel in de lieve zonne blinkend.

En zoo leidt het tochtje naar de vallei der lieve Voer. Over een kronkelend bed van kiezel stuwt ze het helder water naar de vuile Dijle.

Tervuren heeft zijn naam te danken aan de Voer. Met onze huidige spelling zou men dienen te schrijven : « Tervoeren » d.w.z. op de Voer. Tervuren heeft echter de oude schrijfwijze bewaard terwijl die van «Voer» veranderd is, en eigenlijk « Vuer » zou moeten zijn.

De Voer stuwt een ouden molen, gebouwd anno 1755, vroeger eigendom van de abdij van Park. Het gebouw is niet alledaagsch. Men kan even afstijgen om het te bekijken en dan zijn weg voortzetten langs den muur van het Park, tot aan den draai, om dan rechtdoor te rijden naar de kerk van Duisburg, die vandaar zichtbaar is.

Aan het einde der Mechelschestraat ligt een stilstaand water, te Duisburg « Dollepoel » genoemd en die naar men ter plaatse beweert, reeds tijdens de Romeinsche bezetting bestond. Een dergelijk waterke ligt ook voor de kerk te Duisburg.

Deze laatste is een bezoek meer dan waard, en we raden den fietser aan even halt te houden om den tempel binnen te treden. — Toren en schip dezer kerk dagteekenen uit het

begin van de 13e eeuw en hooren tot den romaansch-gotischen overgangsstijl, maar het koor is zuiver gotisch en werd bij de kerk aangebouwd ten jare 1263. Voorwaar een mooie brok oude bouwkunst. Als curiositeit bezit de kerk van Duisburg een offerblok waarvan het zeer primitief hangslot van een bestaan getuigt dat al even in de eeuwen terugloopt als de Kerk zelf. De eenige schilderij die hier Godes huis versiert bevindt zich in tamelijk slechten staat, zooals, helaas, zooveel andere kunstwerken van dien aard in onze kerken van te lande

De toren van Duisburg's kerk is de tweede hoogste in Plattelandsch Brabant; die van St. Kwintens-Lennik is nog hooger.

Duisburg wordt voor de eerste maal genoemd in 1190 en zijn naam wordt dan «Dusborc» gespeld. In 1226 verleende Hertog Hendrik I verscheidene voorrechten aan de inwoners. Hij stelde o.m. een wekelijksche markt in die echter nooit schijnt bestaan te hebben, vermoedelijk wegens de nabijheid der druk-bezochte markten van Tervuren en Over-IJssche.

Duisburg is een fraai dorp dat er veel fraaier uitziet dan het naburig Vossem. Ook de wegenis is hier veel beter en terwijl Vossem zijn nederige huisjes om een oude romaansche kerk geschaard, langs kromme en slecht geplaveide straten heeft moeten bouwen, staan in Duisburg mooie nieuwe huizen langs rechte en breede wegenis, waarvan de kassei niet moet onder doen voor die van de hoofdstad.

Langs de straat naar IJzer en Over-IJssche, die we tot het eerste kruispunt volgen, liggen mooie, deftige huizen. Op deze straat stond vroeger een linde die zoo heerlijk moet geweest zijn, dat de bewonderende tijdgenooten ze kortweg « Schoonen boom » heetten.

Een wegwijzer toont ons de baan naar Huldenberg ; een aarden weg dien we zullen volgen tot aan een met jonge boomen geboorde dreef. Reeds ontplooit zich vóór onze oogen een allermooist panorama (we bevinden ons hier 103 meter boven den zeespiegel) : het Zoniënbosch, dat achter ons massaal den einder hindert; in 't Voerdal: Vossem met zijn wit-en-roode- huisjes; op een heuvel het donkere « Dwersbosch », dat zijn afscheuring van 't Zoniënbosch nog schijnt te betreuren; en, bij zonnig weder, flauw in de verte: de torens van Brabant's oude hoofdstad Leuven. Vlak vóór ons een windmolen, de eenige der streek, want om er meer te vinden dient tot Neer-Velp gegaan. Echter worden talrijke watermolens gestuwd door de beekjes die in dit heuvelachtig land kabbelen.

Dezen molen even voorbij ontmoeten we twee heerlijke linden en een kapel aan de H. Barbara toegewijd. Plots verschijnt in een dal rechts, het gehucht IJzer, met zijn ontelbare broeikassen. Deze plaats die haar naam van den grond heeft waarop ze gebouwd is, wordt reeds in de IXe eeuw vermeld als « Iserna ». Toen was, zegt de overlevering, Over-IJsche de voornaamste stad van het hertogdom Brabant.

Tegenover IJzer ligt, omringd met boomen, het Hof ten Bosch, leengoed der heerlijkheid van Huldenberg. Bedoeld hof werd in 1620 aan de adbij van Park, voor 19.125 gulden verkocht.

Midden op den weg teekent zich de stompe vierkante toren van Ottenburg af, Op den heuvel waar hij zich bevindt, is hij als een schildwacht bij de Waalsche grens. De toren verheft zich 95 meter boven den zeespiegel en is van zeer ver zichtbaar.

Eens de dreef bereikt, hebben we weer een allermooist vergezicht : het Meerdaalbosch ontrolt zijn donkere groente, waartegen, met helderheid van roode daken, het dorpje Blanden.

Die dreef voert geleidelijk naar Huldenberg, niet zonder een prachtigen kijk op het dorp, dat zich bescheiden in het IJssche dal schuil houdt. Niet onaardig is dit dorpje wiens gehucht Smeisberg (verbastering van 's Meiers-berg: — een Meier ofte Maire van het paleis der hertogen had hier zijn kasteel) schilderachtig in de hoogte troont.

De Steenweg Leuven-Nijvel welke het fraaie IJssche dal volgt, brengt ons naar de dorpplaats, een driehoekig met boomen beplant plein. Niet minder dan 70 trappen om ons den heuvel te doen beklimmen waarop de kerk nestelt. Deze is een bouw uit de XIIIe eeuw in gotischen stijl die, ondanks oorlogen, beeldstorm en..... herstelling nog mooie deelen vermag te vertoonen aan liefhebbers van oude bouwkunst. Zoo zijn ons de vensters van het koor in hun oorspronkelijken staat bewaard gebleven, terwijl de oude ingang welke thans tot venster voor de sakristij dient, half toegestopt is. Vinden wij er niet meer de schoone gekleurde ramen. zoo kunnen we toch nog verscheidene beelden bewonderen : boven den ouden ingang een drielobbige nis waarin, gekroond, God de Vader, Jezus-Christus die hem aanziet en de Heilige Geest. Daaronder de Heilige Antonius met het varken. Op de hoeken staan (of beter «stonden» want één ervan is verdwenen) de beelden der vier Evangelisten en van twee manspersonen;

volgens Wauters de stichters der kapel. Op den gevel der kruisbeuk een zonnewijzer en een opschrift. Beide bevinden ze zich op den zuidelijken gevel. Evenals de beelden zijn ze in slechten staat en verdienen ze door kundige hand te worden opgeknapt. Het opschrift is door den regen bijna uitgewischt en aan den wijzer ontbreken heel wat letters. De nog overblijvende beelden heeft de regen half verteerd en mos bedekt de gehavende ledematen.

Het paar schilderijen die den tempel versieren zijn tamelijk wel bewaard. Een ervan verbeeldt de Graflegging van Ons Heer en werd vóor een halve eeuw door den Huldenbergenaar Vloeberg geschilderd. De andere, die men eens aan de Crayer toegeschreven heeft (volgens anderen weer werk van een leerling van van Dyck) verbeeldt O.-L.-Vr.-Hemelvaart.

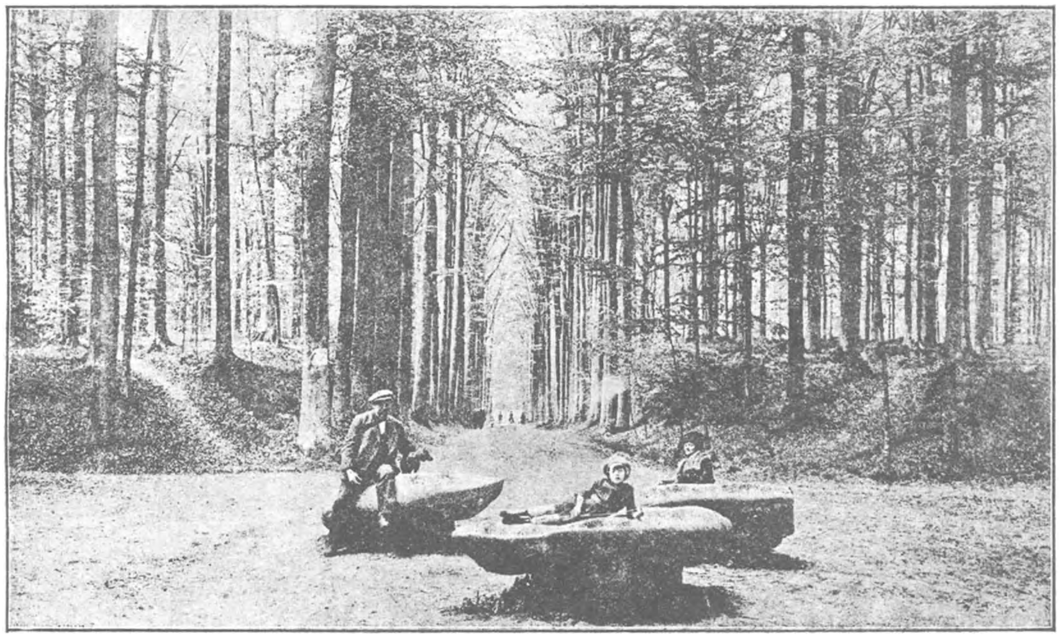

Tervuren. — De dolmen in het park.

Buiten die beide schilderijen wordt de aandacht nog gaande gemaakt door een op het altaar van O.-L.-Vr. staande relikwiekast in ebbenhout, met twee kleine vazen. Het is een zeer merkwaardig gewrocht (45 cm. hoog) uit de 17e eeuw.

Huldenberg was vroeger een heerlijkheid. We vinden ze voor het eerst, onder den naam van « Hildeberga » vermeld in 1145.

Thans weer de fiets op om het lieve dorpje te verlaten. Vóor de kerk ligt de baan die ons den weg opent naar nieuwe schitterende panorama, naar verre horizonten, naar betooverende landschappen, door het fraaie Lasnedal heen, het mooiste van heel Brabant. — Aan de eerste vertakking nemen we links, om vervolgens de kassei te volgen.

In het begin, tot aan een draai, hebben we een lastige heuvelhelling te bestijgen. Maar het einde dezer bestijging loont de moeite, want even op den kam en daar ligt voor onze bewonderende blikken het mooiste zicht dat men droomen kan in het lommer van hooge populieren door de groene weiden kronkelt. We fietsen verder.

Een voor een rijzen dorpen, hoven en bosschen uit de dalen, tusschen heuvels en golvingen op. Achter ons het Stokkembosch bezoomd met een weide wier schoonheid onovertrefbaar is. Overgoten met lentezonne of omhuld met herfstmis is ze voor het oog een waar genot. In de verte, links, het Hof Tersaet, kenbaar aan zijn dreef.

Nu nog een kam over en daar ontplooien zich in al hun heerlijkheid het Lasne- en het Dijledal; het dal van de zoo dichterlijk schoone Dijle wier water, helaas, door de nijverheid bevuild en vergiftigd wordt. Het panorama is hier oneindig en wel een der mooiste van Vlaamsch-Brabant. Van rechts naar links: Ottenburg met zijn rond de banale kerk en over een heuvel verstrooide huisjes ; in de verte, aan de baan Waver-Geldenaken, een helder-rood plekje: Grez-Doiceau, een mooi dorpje, vroeger de hoofdplaats van een zeer belangrijk graafschap, gezeten op de bei-

de oevers van het lief riviertje de « Train » en waar romeinsche oudheden opgedolven werden.

Archennes, met zijn nieuwen spitsigen kerktoren, verschuilt zich achter de boomen van zijn kasteel. Eveneens op de Train gelegen, was dit dorpje vroeger een heerlijkheid. Op zijn gebied lag gedeeltelijk de beroemde abdij van Florival, in 't Vlaamsch « Bloemendaal » ; krijgt men op 't hooren van dien naam niet vanzelf een liefelijke schilderij voor den geest ?

Ginds nog Pécrot met den vierkanten kerktoren, dien we straks zullen bezoeken. Daarachter, in de verte, Bossut, met zijn huizen op den kam der scheidingslijn van de kommen der beide Nethen en van de Train.

Op zij Sint Joris Weert, met zijn nieuwere villa's en zijn onbeduidend kerkje. Daarachter, tegen het Meerdaal-bosch, voorwaar zeer mooi, hokt het vredig Waalsch dorpje Nethen, dat eenmaal Vlaamsch was maar, door de bosschen van zijn oorspronkelijk taalgebied afgezonderd, nu totaal verwaalscht. Toch zijn er nog, zooals overigens in meer andere plaatsen, nog wel menschen die de twee talen spreken.

Op den achtergrond staan, pijlrecht, de prachtige boomen der rijksbaan Leuven-Hamme-Mille-Namen.

Uit een golving rechts, daagt plots het gehucht Ter-Laanen op, dat zijn naam verworven heeft van het riviertje de « Lasne », waarop het ligt. Vóor ons Sinte Aagtenorde, in 't Waalsch, Roux Sainte Agathe en, officiëel, Sinte Agatha Rhode. Na een snelle ietwat gevaarlijke daling, bereiken we den weg Neer-IJssche Lombeek. We slaan hem links in tot aan de eerste straat rechts die ons leidt tot de dorpsstraat van waaruit we de kerk in het oog krijgen.

Aan haar ons eerste bezoek. 't Is een mooi gotisch gebouw uit de XIIIe eeuw. Haar uiterlijk is zeer eenvoudig en nooit « hersteld » geworden. Ze bezit zeer fraai gekleurde ramen en enkele grafsteenen. Deze laatste echter onbereikbaar omdat ze tegen den kerkmuur staan en er een nieuw graf voor ligt. In 1830 werd vóor de kerk een Vrijheidsboom geplant: de boom staat er nog, thans een reusachtige linde.

Na het bezoek aan de kerk, volgen wij de straat, een goed gekasseide baan. Voorbij het gemeentehuis, een kasteel. Aan de eerste vertakking ontleenen we een weg links, die over de bruisende Dijle het Walenland inloopt. De Dijle volgt een tijdje onzen weg, om dan wat verder de noordelijke richting te kiezen. Wij evenwel fietsen rechtdoor tusschen de brem die in de Lente den grond als met een gouden tapijt bedekt. Eens over den spoorweg slaan we den eersten weg rechts in. Deze weg « la chaussée » genoemd, schijnt vroeger een Romeinsche heirbaan te zijn geweest. Wat er van zij, langs den weg, die vanuit Limelette (boven Waver) over Gastuche, Archennes en Nethen het Meerdaal-bosch inliep, werden talrijke oudheidkundige voorwerpen van uit het Romeinsch tijdvak gevonden.

Het kerkje van Pécrot (vroeger in 't Vlaamsch, Pekrode) hetwelk links en wat hooger dan de baan staat, werd omtrent 1845 gebouwd. Het is een driebeukig gebouw met een vierkanten toren zonder spits. Dit kerkje bezit een zilveren beker op wiens kelk drie medaljons : Geloof, Hoop en Liefde. Op het voetstuk: de Wassching der Voeten en Christus in den Olivetenhof. Deze kelk, in Louis XIV-stijl, is 29 cm. hoog. Tevens bezit deze kerk twee eikenhouten biechtstoelen in Louis XIV, die alleszins bezienswaard zijn.

Voorbij de kerk ontleenen we links een weg die ons rechtstreek naar den kom van het dorp Bossut brengt. Dit dorp wordt voor de eerste maal vermeld in het jaar 1092 en heette toen zooals nu Bossut. De Vlaamsche naam «Bosuit» vinden we voor 't eerst in 1209. Er dient echter opgemerkt, dat « Bossut » van Vlaamschen oorsprong is, nl. een vervorming van Bossuit, t.t.z. van «uit het bosch». Deze uitleg lijkt ons zeer logisch vermits in de middeleeuwen het Meerdaal-bosch, onder den naam « Sylva Carbonaria », heel Midden-Braband omvatte.

Vroeger werd te Bossut, in de beemden langs de Dijle, turf gestoken. Deze ontginning werd omstreeks het midden der XIXe eeuw stopgezet.

De kerk van Bossut is een mooi drie-beukig gebouw in renaissance en bevat vele merkwaardigheden. Zonder te spreken van de prachtige eikenhouten muurbekleeding in Louis XVI, zijn er zes houten kandelaars met medaljons in verguld lood, verbeeldend : Jezus Christus, O. L. V. en de vier Evangelisten ; een zilveren ciborie met op de kelk drie medaljons, een zeer fraai gewrocht uit het midden der XVIIIe eeuw. In de zijkapellen twee altaren uit de XVIIIe eeuw. Op het hoogaltaar met rechte zuilen en verkorte kapiteelen, staat een kopij van een de Crayer : « Aanbidding der drie Koningen ». Dit schilderij is 4 m. hoog en 2.50 m. breed en komt uit de abdij van Bloemendaal. Dezelfde Aanbidding vindt men terug op een ander doek van $1^{m}19 \times 1^{m}83$ uit de XVIIIIe eeuw.

Van uit Bossut is het allergemakkelijkst de provinciale baan Waver-Hamme-Mille te bereiken.

H. W.

Werden geraadpleegd :
Wauters : «Hist. des environs de Bruxelles ».
Tarlier & Wauters: « Hist. des communes au canton de Wavre ».
Inventaire des objets d'art des arrondissements de Louvain et de Nivelles.
Als landkaart (maar niet noodzakelijk) te gebruiken: kaart nº 32, 1/40.000, van het Krijgskaartkundig Instituut.

OVERMEIRE DONK

In het hart van Oost-Vlaanderen ligt een schitterende parel van Vlaamsch natuurschoon: het Meer te Overmeire-Donk.

Wel komen honderden lui uit de naaste omgeving er hun Zondagsrust genieten al spelevarend op het wijd-glinsterend water, maar veel te weinig werd de algemeene aandacht der toeristen uit andere gouwen er op gevestigd.

Wij kunnen de leden niet genoeg aanzetten een bezoek te brengen aan dit oord van vrede en geluk. Omgeven door een weelde van bosschen en landouwen strekt het meer zich uit over verscheidene hectaren.

Niet ver van daar staat op een heuvel een heel stemmige kapel, anno 1774.

Voor de komendee zomermaanden trekken we vooral de aandacht der toeristen op de *Openluchtfeesten* welke te Overmeire-Donk zullen plaats vinden. — Ligging en omgeving bieden er zich uitstekend voor openluchttooneel. — Van nu af staat het vast dat het Vlaamsche Volkstooneel er zal optreden op navermelde dagen : Zondag 21 Juni, te half vier namiddag met «Het groote schouwspel der Wereld » van Calderon de la Barca, warin Renat Verheyden de rol van « de Wereld » vertolkt. Oud-krijgsaalmoezenier, Wel E. H. Jan Beernaerts zal deze opvoering inleiden. — Zondag 19 Juli, zelfde uur, de langverwachte « Reynaert de Vos » naar het oud epos door Paul de Mont bewerkt. Inleidend woord door den tooneelschrijver.

Plaatsen: stoelen fr. 6.—; 1ste omheining fr. 4.—; 2de omheining fr. 2.—. Mits fr. 2.— opleg worden stoelen voorbehouden. Te bekomen bij den ingang zelf of bij het Kom. Vl. Volkst., Gasstr., Lokeren. Te Zele: « De Kroon ». Te Dendermonde : M. De Meyer, Buisstr., Te Overmeire-Donk : Villa «Pretoria». Te Gent: Boekhandel «Artes», St. Baafsplein en bij de Bondsafgevaardigden.

20 °/° vermindering op vertoon der lidkaart van den V.T.B.

Bewaakte bergplaatsen voor fietsen en auto's.

Dezen die niet met de streek vertrouwd zijn, zij er op gewezen dat het meer gelegen is dichtbij de baan Gent-Dendermonde, tusschen Overmeire (Dorp) en Zele.

De zomerdagen leenen er zich niet toe om zich op te sluiten in muffe tooneelzalen. — Naar het voorbeeld der oude, kultuurgroote Grieken, willen de Vlamingen het openluchttooneel in eere herstellen.

Vlaamsche Toeristen, die bewonderaars zijt van natuurschoon, komt in grooten getale naar Overmeire-Donk!

Wij noodigen de Heeren Afgevaardigden uit groepsreizen naar Overmeire-Donk op bovenvermelde data te beleggen.

EEN PROPAGANDAPRIJSKAMP

waaraan alle V.T.B.ers kunnen deelnemen wordt uitgeschreven door tak Aalst. Deze prijskamp zal bestaan in het oplossen van een aardrijkskundig (toeristisch) kruiswoordraadsel dat in ons volgend nummer verschijnt. Geld- en boekenprijzen voor een waarde van 200 fr. zullen bij puntenoptelling (één punt voor elke juiste letter) worden toegekend. Eerste prijs : fr. 100 in toeristische boeken (naar keuze) of fr. 75 in geld. Negen andere prijzen worden in het eerstkomend nummer opgesomd. Wie zendt nog een of meer prijzen naar het Secretariaat ? Alles wordt in dank aanvaard. Om deel te nemen aan den prijskamp moet men : 1) Zijn oplossing sturen naar het hoofdsecretariaat, vóór 1 Augustus. Bij 't adres het nummer der lidkaart vermelden.

2) Terzelfdertijd op postcheckrekening 93627 (V. T. B. de bijdrage van een nieuw lid storten, met vermelding « Propagandaprijskamp »). Wie deze tweede voorwaarde niet vervult komt niet in aanmerking.

Een jury samengesteld door de Kommissie voor Propaganda met de hh. Van Overstraeten en Taloen voor V.T.B. Aalst zal zijn beslissing in het nummer van 1 September mededeelen. Verdere bijzonderheden in de volgende nummers.

Neemt deel aan onzen prijskamp ! Bevordert aldus den machtigen groei van V.T.B. !

V.T.B. *Aalst.*

WIJZIGING DER VERKEERSWET
van 1 Nov. 1924

Ministerie van Landbouw en Openbare Werken.
Beheer der Gemeentewegen.

POLITIE VAN HET VERVOER EN HET VERKEER.

Albert, Koning der Belgen,
Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, *Heil.*

Gezien de wet van 1 Augustus 1899, gewijzigd door de wet van 1 Augustus 1924, betreffende de politie van het vervoer en van verkeer :

Herzien Ons besluit van 1 November 1924, houdende algemeen reglement desaangaande;

Op voorstel van Onzen Minister van Landbouw en Openbare Werken,

Wij hebben besloten en Wij besluiten:

Artikel 1. — Bij wijziging aan het koninklijk besluit van 1 November 1924, worden de volgende schikkingen aangenomen :

Artikel 5 wordt vervangen door den volgenden tekst:

« Art. 5. De bestuurder blijft voortdurend bij het gespan, de te besturen dieren of den motor van een voertuig dat in gangvaardigen staat is. Ieder motorvoertuig wordt aanschouwd als zijnde in gangvaardigen staat, wanneer de rem niet gesloten is ofwel wanneer de motor in gang is.

» De bestuurder moet in staat zijn te besturen, de vereischte lichamelijke hoedanigheden hebben en de noodige kennis en bekwaamheid bezitten.

» Slechts personen die ten volle 18 jaar oud zijn, mogen een motorvoertuig besturen.

» De bestuurder van een motorvoertuig mag het stuur van de loopende machine niet loslaten.

» De wielrijders mogen bij het rijden het stuur niet loslaten en moeten de voeten op de trappers houden. Het is hun verboden zich van achter aan een voertuig vast te klampen en zich aldus te laten voorttrekken».

Artikel 15 wordt vervangen door den volgenden tekst:

» Art. 15. — De snelheid der niet op sporen loogende voertuigen moet, volgens het totaal gewicht of den aard der wielbanden, derwijze beperkt worden, dat zij de op navolgende tabel aangegeven snelheden niet overschrijdt; het in aanmerking te nemen totaal gewicht is het eigenlijk gewicht van het voertuig wanneer het ledig rolt, of het maximum toegelaten gewicht (zie hoofdstuk IV) indien het geladen is, zelfs gedeeltelijk :

(Totaal gewicht in kilos)	(Aard der banden) (Onbuigzaam)	Elastische	Pneumatische
	(Kilometersnelheid per uur)		
3,500 tot 5,00	15	25	50
5,001 „ 8,00	18	20	25
8,001 „ 11,00	[illegible]	15	20
11,001 en meer	5	10	15

» *Worden als* elastische banden beschouwd, de rubberbanden van ten minste vier centimeter dik.

» De Minister van Landbouw en Openbare Werken mag, voor de toepassing van onderhavig reglement, zekere bijzondere elastische banden gelijkstellen met de pneumatische.

» Indien de wielbanden van verschillenden aard zijn, stemt de geoorloofde snelheid overeen met de minst buigzame soort.

» Wanneer een voertuig er verschillende andere sleept, is het totaal gewicht, in aanmerking te nemen voor het toepassen der getallen van bovenstaande tabel, de som der gewichten te nemen voor elk voertuig afzonderlijk.

» Daarenboven mag de snelheid van vijf kilometer per uur niet overschreden worden door de motorvoertuigen die bijwagens sleepen, in de volgende gevallen:

» 1° wanneer de bijwagen wielen met onbuigzame banden heeft;

» 2° wanneer de trein bestaat uit meer dan één bijwagen ;

» 3° wanneer het totaal gewicht van den trein zestien duizend kilogram bereikt. »

Het begin van het laatste lid van artikel 17 wordt opgesteld als volgt :

» Wanneer een voertuig staat te wachten of wegens een ongeval niet meer voort kan... »

De verwijzing (1) in artikel 19 moet aangevuld door het inlasschen bij de namen der landen die toetreden tot de overeenkomst van 11 October 1909, der vermelding « Lithauen L. T.».

In het eerste lid van artikel 22 moeten de woorden: « Elk voertuig, dat zich op den openbare weg *bevindt*» vervangen worden door : « elk voertuig, dat over den openbaren weg *rijdt* ».

De teksten der paragrafen *d)* en *e)* van artikel 22 worden vervangen door de volgende teksten:

» *d)* De *bespannen voertuigen* zooals de motorvoertuigen (zie paragraaf *a*).

» Het wit licht rechts is nochtans niet verplichtend. Daarenboven mogen de landbouwvoertuigen, die van de hoeve naar het veld of vice-versa rijden en de hondenkarren, aangeduid worden enkel door een wit licht, aan het voetlicht derwijze gehangen dat het in alle richtingen licht uitstraalt, of dat het in de hand gedragen wordt door een begeleider voor elk voertuig.

» *e)* Al de hierboven niet vermelde voertuigen rijdende op de gedeelten der openbare wegen toegankelijk voor de motorvoertuigen, bespannen voertuigen of rijwielen moeten aangeduid worden door een wit, in alle richtingen uitstralend licht, vastgemaakt aan het voertuig of in de hand gedragen door een begeleider ».

De uitdrukking « den openbaren weg » in het eerste lid van artikel 24 wordt vervangen door de woorden « de groote verkeerswegen of op een buurtweg van groot verkeer ».

Het laatste lid van artikel 29 wordt afgeschaft.
tekst:

Artikel 37 wordt vervangen door den volgenden

» Behalve de navermelde uitzonderingen, moet elk voertuig voorzien zijn van een metalen plaat, goed zichtbaar vastgemaakt en waarop in holle of in verheven letters de volgende aanduidingen staan:

» 1° De tarra; 2° het toegelaten maximum totaal gewicht of de toegelaten maximum totaal gewichten ; 3° de beginletters van de povincie (1) waar de eigenaar zijn woonplaats heeft ; 4° het volgnummer van het wegings-proces-verbaal.

» Dit proces-verbaal wordt door den bestuurder van Bruggen en Wegen van het gebied afgeleverd, het behelst al de noodige aanduidingen tot vereenzelving van het voertuig en van zijn eigenaar, alsook de rechtvaardiging van de tarra en van het maximum gewicht, die er op vermeld staan.

» Het wegen geschiedt in bijzijn van den bestuurder van Bruggen en Wegen, op de kosten van den eigenaar en mits overlegging, door laatstgenoemde, van de eenzelvigheidskaart en van het ontvangstbewijs der storting eener som van twintig frank in de handen van den ontvanger der belastingen.

» Alle verandering aan het voertuig waardoor de

tarra verzwaard of het toegelaten totaal gewicht verminderd is, moet gevolgd worden van een vernieuwing van het proces-verbaal en van de plaat.

» De voertuigen die, vracht inbegrepen, minder dan drie duizend vijf honderd kilogram wegen, alsook de uit den vreemde komende motorvoertuigen die, overeenkomstig arikel 19 van onderhavig reglement, tot het verkeer zijn toegelaten, zijn vrijgesteld van het dragen der plaat, voorzien in het eerste lid van dit artikel.

» De beschikkingen van dit artikel zullen zes maand na het in werking treden van onderhavig reglement toepasselijk zijn ».

Het derde lid van artikel 38 wordt vervangen door den volgenden tekst :

» Het toegelaten maximum totaal gewicht voor een rijtuig met een as of met twee assen, is gelijk aan de som der lasten aldus berekend voor elk zijner wielen, zonder rekening te houden met de werkelijke verdeeling van den last. Dit gewicht, dat volgens de aanduidingen der tabel twee waarden kan hebben, naar gelang van den aard der bekleeding van den bereden weg, mag niet overschreden worden ».

Dit artikel 38 wordt aangevuld door het volgende lid :

» Op verzoek van de belanghebbenden kan de Minister van Landbouw en Openbare Werken vergunningen afleveren, tot verhooging, bij afwijking van de voormelde regels, van het toegelaten maximum gewicht, ten einde voor een beperkten tijd en voor vastgestelde wegen, het verkeer te dulden van met paarden bespannen voertuigen waarvan de wielen een geringen doormeter hebben wegens het bijzonder gebruik waartoe die voertuigen zouden bestemd zijn ».

Art. 2. — Onze Minister van Landbouw en Openbare Werken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat op 1 Juni 1925 in werking zal treden.

Gegeven te Brussel, den 22sten Mei 1925.

ALBERT.

Van 's Koningswege :

De Minister van Landbouw en Openbare Werken,
Baron RUZETTE.

SPECIAAL BEIAARDCONCERT

OP 21 JUNI A.S.

te Steenokkerzeel voor de leden van V.T.B. ter gelegenheid van den uitstap.

Programma : A. Door den heer A. Elskens, beiaardier te Steenokkerzeel:

1. 't Ros Beiaard, oud Dendermondsche lied, bewerkt voor pedaal door G. Nees.
2. Zeg Kwezelken, G. Nees.
3. Des winters als het regent, G. Nees.
4. Marschlied, Brandts Buys.
5. Een Smidje, Andelhoff.
6. Klein Moederken, J. Reinhardt.
7. Boven Gent rijst, G. De Stoop.

B. — Door den heer Jan Donnes, beiaardier van St.-Geertruide te Leuven en leerling aan de beiaardschool van Mechelen :

1. Rubensmarsch, Peter Benoit.
2. Windeken daer het bosch afdrilt, Peter Benoit.
3. In Vlaanderen, F. Mille.
4. Duifjes met de blanke veêren, J.w.Willems.
5. Vlaandren, dierbaar land, Jan Blockx.
6. Vogelijn, Johan de Veer.
7. Verborgen Liefde, Brandts Buys.
8. De Vlaamsche Leeuw — K. Miry — door den heer Elskens.

VAN HET SEKRETARIAAT

LEDENAANGROEI. — Van 15 Mei tot 31 Mei traden 810 nieuwe leden toe, dat maakt dus over heel de maand 1398 !

BESTELLINGEN-STORTING. — Bij bestellingen het bedrag onmiddellijk storten op onze postcheckrekening nr 93627, en op de strook vermelden waar voor het bestemd is.

WET OP HET VERKEER. — Onmisbaar voor elk van ons : prijs fr. 0.75.

JAARBOEK 1925. — Hebt U reeds het Jaarboek 1925 besteld ? Voegt het bedrag bij uw aanvraag.

FIETSVLAGJE. — Het zoo lang verwachte vlagje is eindelijk klaar. Te bekomen op het Secretariaat voor fr. 3.50; met verzendingskosten fr. 3.65.

FIETSPLAAT. — Deze plaat in koper en met zorg afgewerkt is eveneens te bekomen op het Secretariaat voor fr. 3.75; met verzendingskosten fr. 3.90.

DE PROPAGANDAZEGEL wordt met honderden gevraagd! Het is dan ook een zeer geschikt middel om propaganda voor den Bond te voeren. U hebt toch wel een enkele frank te veel voor 50 stuks ? ! Stort dus onmiddellijk dit « bedrag » op onze postcheckrekening 93627 met aanduiding op de keerzijde van de strook.

V.T.B.-SLUITZEGEL. — Welhoe, u zoudt geen armzalige frank kunnen besteden aan 50 *onzer* sluitzegels ? Waarom draalt u dan?

AAN DE AFGEVAARDIGDEN. — Wij verzoeken heel dringend onze afgevaardigden GEEN UITSTAPPEN in te richten op de data waarop door het hoofdbestuur (Kommissie voor Toerisme) algemeene uitstappen worden op touw gezet. Het is niet mogelijk dat deze reizen goed slagen als de afdeelingen die dagen niet vrij houden. Wij zetten de afgevaardigden aan zich onderling te verstaan bij het inrichten hunner wandeltochten en dringen er ten zeerste op aan dat ze groepsreizen zouden uitschrijven naar de plaatsen waarvoor door onze Kommissie voor Toerisme een uitstap is georganiseerd. Door dergelijke samenwerking zullen we tot nog toe ongekende machtprestaties en levensuitingen van den bond bereiken.

Foto's van den Landdag; deze prachtig geslaagde foto's zijn te bekomen op het secretariaat voor den prijs van 3.— fr.; men haaste zich!

Kongres voor de bondsfietsers.

Op 26 Juli 1925 wordt te Antwerpen een Kongres voor Fietsers gehouden. — In het volgend nummer zal het programma medegedeeld worden.

De heeren fietsleiders worden verzocht vóór 15 Juli aan het Secretariaat, Dambruggestraat, 116, bij benadering mede te deelen, met hoeveel medeleden zij denken aanwezig te zullen zijn.

Zeggen wij reeds dat de bijeenkomst plaats vindt, om 10 u. in het Stadspark (einde Quellinstraat).

De fietsers zorgen ervoor van een fietsvlaggetje-V.T.B. voorzien te zijn!

IVe LANDDAG — AALST 9 en 10 MEI 1925 (Vervolg).

De inzet van den Landdag, de Zaterdag was voorbij. Goed gestemd, — met reden — zijn we naar bed gegaan. Aalst-bij-nacht heeft iets heel speciaals over zich, iets juist niet prettigs. Kwam die impressie over ons toen we dat « unheimisch » smal bruggetje over angstig stortend, klotsend, kokend sluiswater over moesten — of was het door de herinnering aan dien stemmigen maannacht in lief Brugge, een jaar vroeger ?....

«Zonderling hoe scherp muziek soms naklinkt» dachten we, toen we half-wakend-half-slapend even moesten terugdenken aan het gezellig samenzijn.... Toen we ons spontaan en goed wakker rechtop in bed zetten werd alles ons duidelijk: daarbuiten werd ons een aubade gebracht ; zoete snarenmuziek streelde den vroegen vaag-aanschemerenden morgen... Het was schoon maar het duurde niet lang... — Een amerijtje nadien kwamen, van heel in de verte naar het ons scheen, in sourdine, nog wat vleugjesmuziek.... « Dàt heeft Brugge ons niet gegeven » konden we nog vaag ons zelve zeggen vóor Morpheus ons weer in de armen nam...

Toen we ontwaakten stroelde de regen onbarmhartig dichtbij het venster uit een buis de verzadigde goot in. Dat was het minder aangename vervolg der aubade ! En heel de lucht was toe !

Onze lieve hospita schonk ons geurige koffie in en had een extra en extra-groot eierenbrood gebakken. We hadden die brave menschen nooit gezien. En toen we vroegen wat onze schuld was mochten we vernemen, dat goede Vlamingen onder hun dak waren als koeien in het gers : zonder zorg en zonder schuld.

Aalst: dank voor die aubade, dat was een lieve verrassing; proficiat om je brave menschen...

* * *

Om halfnegen vervoegden we («goed»-nat) de wachtende deelnemers aan het bezoek dat zou worden gebracht aan O. L. Vrouwegasthuis. Gelukkig, opdat we in de breede gangen konden schuilen, waren de poorten van het stadhuis wijd voor ons geopend. Met een honderdtal bijeen togen we eerst naar het oude oorspronkelijke Gasthuis, het aloude tehuis van het vele mooils, dat we straks in het nieuwer Gasthuis terugvinden. De heer Van Overstraeten lichtte hier een en ander toe, — bewees eens te meer goed op de hoogte van de merkwaardigheden zijner stad te zijn (Zie « De Toerist » nr 9, blz. 134). Inmiddels was het aantal deelnemers tot ongeveer tweehonderd aangegroeid. Vierhonderd vuile voeten stonden wat later op de kraakzindelijke steentjes van de stemmige kloostergang. De Eerw. H. Roegiers, met het droomerig, grijze hoofd en stil-vriendelijke zusterkens heetten ons, de een met schaarsche woorden, de anderen met een schaarsch, vroom groetje, welkom. De Heer Van Overstraeten en Dr. Leurs hebben ons rondgeleid en veel bewonderenswaards toegelicht en verklaard : schilderijen, eeuwen oude kasten, voorwerpen van religieuzen aard, andere voor dagelijksch gebruik brachten ons bij herhaling in verrukking. In de kapel van het Gasthuis mocht ook de E.H. Bestuurder terecht met zoowel kostbare als mooie en lieve dingen het oog en ziel streelen: Missaal, kelk, kazuifels, relikwieën, met precieuze hand aangeraakt, — vloerkleeden, oud en toch zóó frisch, zonder één pluisje, met precieuzen voet betreden, — bloemen: tulpen, seringen en begonia's, wit, rood, geel, lilla, lichtblauw, met precieus gebaren getoond...Zou in zulk oord van althans uitwendig volmaakten vrede zelfs de ongeloovigen niet in een peiselijke stemming komen?

DE V.T.B. E AALST.

* * *

Toen we O. L. Vrouwegasthuis verlieten toonde de hemel zich goedjonstig jegens ons: de regen milderde zienderoogen en liet welhaast de zon op 't voorplan treden. Dat alleen ontbrak nog meer.

Toen we rond 10 uur het Belfort in 't zicht kregen wierp de beiaard wat blijden klank naar ons. De mooie antieke zaal was er weldra met belangstellenden gevuld. Noemen we van de aanwezigen: de heer Bosteels, Burgemeester van Aalst, Mr A. De Beuckelaer, Dr. J. Gabriëls, Hr. F. K. Dankelman, Maastricht (afgevaardigde voor Ned. Limburg), Dieleman, Axel, Zeeuwsch-Vlaanderen (afgevaardigde). Vertegenwoordigers van de pers. Aan de bestuurstafel: Dr. Pil, voorzitter, Fr. Luyten, algemeen secretaris, Fr. Neyes, Penningmeester, Dr. Leurs, Dr. Goossenaers, HH. Gyselinck, provinciaal afgevaardigde voor Oost-Vlaanderen, Van Overstraeten,kantonnaal afgevaardigde voor Aalst, Dankelman, Dieleman.

De heer Van Overstraeten heet de aanwezenden welkom. Aalst is gevleid, dat de V.T.B. zijn Landdag in zijn midden viert, maar Aalst is die eer waard: Aalst is bouwkundig en artistiek aantrekkelijk en Aalst is daarenboven een centrum van welbegrepen bondswerking. Heer V. O. dankt de stedelijke overheden waar ze den V.T.B. een alleszins eervol onthaal bereid hebben en wel bij de gelegenheid persoonlijk hebben willen aanwezig zijn.

Dr. Pil onderlijnt de woorden van vorigen spreker, dringt verder op nog nauwere samenwerking aan vooral tusschen de afgevaardigden; heft een wekroep voor het Organisatiefonds; wijst terloops op de actie van den bond in zake het tot stand komen van een hotelwezen, degelijk,beantwoordend aan al de eischen van dezen dag.

De Heer Luyten, algemeen secretaris, neemt het woord en komt — na den betreurden heer Kuylaerts herdacht te hebben — met een verslag over de bondswerking in 1924, voor den dag. Zoowel verwondering als bewondering wekt zijn lezing.

Voor de vierde maal mag de heer Luyten fier gewagen van ongemeenen vooruitgang. Voor 1922, 1923 en 1924 respectievelijk 5465, 9.880 en 16.869 nieuwe leden ! In 1924 meer dan 50 wetenschappelijke voordrachten met lichtbeelden; meer dan 112 bezoeken aan steden en streken; meer dan 84 bezoeken aan fabrieken, haveninstellingen, musea, privaatwoningen, -parken, kasteelen, enz., enz.; 15 groote algemeene reizen ! Meer dan 260 bijzondere prestaties dus !

En toch is de Bond op sommige plaatsen nog haast onbekend. Daarom zij de leus : verdubbelde actie! En toch geniet de Bond bijna geen steun, zedelijk: onvoldoende, materieël: schaarsch, geldelijk :bijna nul! Dat én de enkeling én de officieël inzien dat het ongelijk aanzienlijk langs hun kant overhelt !

Maar dank aan onze, betrekkelijk vele, medewerkers: de afgeveerdigden en de propagandisten. Namen noemen gaat hier niet.

Maar volge een eerelijst van steden en streken: Gent, Antwerpen, Brussel, Mechelen, Aalst, Leuven, Brugge, Sint Niklaas, Kapellen (met voorbeeldige werking), Rijkevorsel, Lebbeke, Vilvoorden, Herentals, meer de plaatsen in Zeeuwsch-Vlaanderen en vooral Maastricht in Nederlandsch-Limburg.

Dank ook de Vlaamsche en Nederlandsche pers, de talrijke dag- en weekbladen welke ons zeer vaak hebben gesteund door gereedelijk opnemen van berichten en verslagen.

De *Komissie voor Propaganda* hield nauwe voeling met de afgevaardigden. 22 maal heeft ze vergaderd. Vele nieuwe centra werden door haar bewerkt. Tal van nieuwe afgevaardigden werden benoemd, minder geschikte of uittredende vervangen. Te Brussel, Kortrijk, Ieper, Aalst, Hulst (Zeeuwsch-Vlaanderen), Hasselt, Mechelen, Antwerpen en Brugge werden voor onderlinge verstandhouding en opneming van den stand van zaken, vergaderingen voor afgevaardigden belegd. Meer aangelegenheden waarin de K. v. P. zich « op hoop van zegen » deed gelden: voordrachtavonden, reizen, uitstappen en bezoeken; hotelplaat-V.T.B., sluitzegel-V.T.B., fietsvlaggetjes-V.T.B., Vlaamsche Jaarbeurs te Antwerpen, welke ons meer dan 250 nieuwe leden en bovendien meerdere prijsverminderingen opleverde. De K. v. P. is een voorbeeld zoowel onder opzicht van regelmatig zittinghouden als van goede opkomst harer leden.

De *Kommissie voor Toerism* vergaderde 21 maal. Ook hare taak is niet te onderschatten. Had groot aandeel in het beleggen van de 15 groote algemeene reizen in 1924 ondernomen. Het in elkaarsteken dezer reizen loopt niet steeds van een leien dakje: altijd zijn moeilijkheden van verschillenden aard, beslommeringen en ook wel alles te nietdoende heirkracht mee aan de dagorde. De K. v. T. rustte niet in zake het plaatsen van wegwijzers. De uitvoering van dit plan moesten wij om technische en andere redenen voorloopig laten varen. Onze eerste Oriëntatietafel is er : een begin ; geeft de juiste richting aan ; is hecht en geroepen om de eeuwen te trotseeren: ze is de concretiseering van den Vlaamschen Toeristenbond.

Opstelraad: Alleen de zorg voor »De Toerist » geeft den opstelraad werk genoeg ; lastige, ondankbare, verantwoordelijke arbeid. De leden zelf oordeelen over de uitwerking van zijn trots alles met liefde behartigde taak. Wel zal het opvallen dat bvb. het illustratief gedeelte van het blad rijker is geworden. Maar de bond niet mèt het blad. Vele illustraties moeten nl. voor eigen rekening worden geclicheerd. Maar de Opstelraad begint den weg te kennen om dit materiaal in bruikleen te krijgen en zoodoende dezen kwaden post zooveel mogelijk te verlichten. Einde 1924 werd op deze wijze reeds aanzienlijk bespaard. Scherp tekort aan kopij is er niet geweest in 1924. Maar menig ingezonden opstel heeft den Opstelraad, wegens noodzakelijk toe te brengen wijzigingen en verbeteringen, tal van vervelende, soms ergerende, in ieder geval verloren uren gekost ! — De Opstelraad bezorgde het Jaarboek 1924. — Veel documentatie werd reeds vergaard voor den wandelgids rond Antwerpen. — De heer Eug. De Ridder, onderwijzer te Antwerpen, stelde ons, kant en klaar, een zeer origineele tekst ter hand voor een reisgids « Laroche en Omstreken ». Deze gids is in druk en verschijnt kortelings.

Door onderhandelingen met de gemeentebesturen van Groot-Brussel kwamen wij in bezit van de volledige lijst der Nederlandsche straatnamen. Weer een stap verder in zake uitgeven van een plattegrond voor Brussel en Omgeving met Nederlandsche tekst.

Dat « De Toerist » niet steeds tijdig verschijnt is te wijten aan meerdere spijtige omstandigheden waarvan sommige hun oorsprong vinden in minder meegevallen resultaten van schikkingen tijdens de ontstaansperiode van den Bond getroffen. Het Bestuur heeft het steeds op verbetering in deze toegelegd en blijft in dien zin al het mogelijke doen.

Binnen de bevoegdheid van den Opstelraad ligt ook het tot stand brengen eener boekerij. Meerdere giften mochten we, in boekvorm, van sommige vrijgevige leden ontvangen zoodat ons boekenfonds gedurende het afgeloopen jaar aanzienlijk rijker is geworden. Zoo ontvingen wij in 1924 in grooten dank een en ander van de volgende leden en niet-leden: HH.Bruyninckx A., Duffel: F. Slaert, lid 6007; Thos. Jupp, afgevaardigde voor Londen; Svenska Trafikförbundet, Stockholm ; P. L. M., Parijs; HH. Vleugels, Antwerpen; Daems, C., id.; Van Robays H., St.-Kruis ; L. Van Marcke, Antwerpen ; Deensche Toeristenbond, Kopenhagen; Nederlandsch Ministerie; Publicity Department, Zuid-Afrika ; Alg. Ned. Wielrijdersbond ; Fr. Desmet, Leuven; Edw. Van Hemel, Antwerpen; Chr. de Does, Vorst ; Rob. Ringoir, Katanga; Gemeentebestuur van Antwerpen; en vooral Hr. A. van Wint, Antwerpen, die ons nl. het standaardwerk : Sven Hedin's « Van Pool tot Pool », in zes prachtige boekdeelen, ten geschenke gaf.

Kommissie voor Financiën: De Penningmeester zal weldra verslag uitbrengen over het geldelijk beheer gedurende 1924. Het moet toch hier speciaal gezegd worden dat deze Kommissie er vooral mee toe bijgedragen heeft dat de provinciën Antwerpen en Brabant ons geldelijk steunen en dat de andere provinciën vermoedelijk weldra dat goed voorbeeld zullen volgen.

Kommissie voor Buitenlandsche aangelegenheden met zetel te Brussel. Zij gelukte er in het vrij grensverkeer per fiets, naar Frankrijk toe, te verwerven.

Secretariaat. — Duizenden en duizenden nieuwe leden, duizenden stuks briefwisseling, het wegwerken van duizenden grootere en kleinere zendingen drukwerk, tewoordstaan van een paar duizend leden en niet-leden die om inlichtingen komen ; vreugde en riemen onder het hart door mee- en bijval ; ergernis en teleurstelling in minder aangename omstandigheden; geestelijk en lichamelijk besef, dat de steeds wassende taak geen handen genoeg vindt; honderden idée's die overwogen en besproken, toegepast of verworpen worden: dit alles door of voor het welvaren van den Bond. Ziedaar de scherpste wezenstrekken, — physionomische en psychologische — van het Secretariaat. — De onderscheidene medewerkers, zoowel niet- als wèl bestendige, hebben zich, het hoeft te hunner eer gezegd, heel en al aan den V.T.B. gegeven. Naar al deze stille, offervaardige werkers, die, wanneer de drukte ons over het hoofd zou gaan, zoo bereidwillig hebben ter zijde gestaan. Wie idealisten kennen wil bezoeke af en toe ons Secretariaat. De arbeid staat er omwijlen als bergen maar steeds wordt hij hardnekkig aangevat en zuiver opgeruimd.

Het *Algemeen Bestuur* vergaderde 3 maal.

Het *Dagelijksch Bestuur* 27 maal. Het Dagelijksch Bestuur keurde het aanstellen van 41 nieuwe afgevaardigden goed.

Op de vergadering van 15 Januari werd een overeenkomst bekrachtigd waarbij de Bond officieël afgevaardigde voor België werd van het machtig Nederlandsch zusterorganisme « Alg. Nederl. Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer ». Dit lichaam heeft zelf den Bond hiertoe uitgenoodigd.

Onderhandelingen met de Med. Pharmaceutische Centrale, te Gent, werden op zulke wijze gevoerd, dat wij binnen kort aan de beschikking onzer leden een eigen bijzonder zak-apotheek voor reizenden zullen kunnen stellen. Het is vooral Dr. Goossenaerts die ons in deze de goede wenken heeft gegeven.

De V. T. B. stichtte het zeer nuttige organisme « Vereeniging tot bevordering van het Vreemdelingenverkeer in de Kempen ». Voor de eerste maal heeft de Bond hier een nevenafdeeling tot stand gebracht, welke, het blijkt klaar uit den naam, inzonderheid de belangen van de Kempen zal ter harte nemen.

Van « De Kempen » nummer I uit de reeks Monographieën is een tweede zeer vermeerderde en verbeterde uitgave verschenen.

De N. V. Bosch en Heide, gesticht met het doel geschikte hotels op te richten, hebben onzen zedelijken steun toegezegd.

Wij knoopten betrekkingen aan met verschillende binnen- en buitenlandsche toeristische organismen en gezaghebbende officieële lichamen welke ons niet te onderschatten materieëlen en zedelijken steun verleenden: Alg. Nederl. Ver.v.Vreemdelingenverkeer, Zweedsche Toeristenbond,Deensche Toeristenbond, Zweedsche Verkeersbond, Association des Villes Belges et Luxembourgeoises, in 't bijzonder te vernoemen.

Velen zullen reeds vaak aan den onvergetelijken Landdag te Brugge teruggedacht hebben.

De heer Luyten besloot zijn verslag met het wel zeer optimistisch en toch niet eutopistisch vooruitzicht: « Indien de Bond zijn groeikracht kan bewaren, wanneer ieder van ons een minimum van medewerking verleent, t.t.z. één nieuw lid aanbrengt, dan bestaat er geen twijfel of, ter gelegenheid van ons vijfjarig bestaan, in 1927, telt de Vlaamsche Toeristenbond 50.000 leden ! »

(Vervolgt).

VERBETERING. — De atlas in het eerste deel van dit verslag een paar maal vermeld is deze van J. Verschueren S. J. — De hh. Ballieus en Heylen werkten er aan mede. Voor een logische spelling der aardrijkskundige namen is in dit boek zeer verdienstelijk werk verricht. De pianist die zoo bereidwillig zijn flink talent ter beschikking van V.T.B. stelde is de hr. Steven-De Jonghe. De heer Alfons Van Acker trad met uitbundigen bijval op als declamator.

6e ALGEMEENE BEDEVAART NAAR DE GRAVEN VAN DEN IJZER.

Er werd ons medegedeeld dat dit jaar de Bedevaart naar den IJzer plaats heeft op *Zondag 30 Oogst* te Diksmuide. (Nadere inlichtingen worden in een volgend nummer verstrekt).

— UIT INSULINDE (IIe Brief) —

(Van onzen afgevaardigde te Weltevreden-Batavia).

Wie naar de Tropen gaat, weet dat hij z'n schepen achter zich verbrandt, en dat z'n testament van te voren moet gemaakt zijn. Z'n uitrusting bestaat natuurlik uit doosjes conserven, scheepsbeschuit voor 'n jaar, kralen om ruilhandel te drijven met de wilden, helmhoed en groot zonnescherm, en vooral: een, liefst twee, grote kisten geweren en revolvers. Dit is tenminste de vastgeroeste mening van vele braven, die 'n reis van Antwerpen naar Brussel voor 'n gewichtige gebeurtenis houden in hun kalm leventje. En, jawel, er zullen ook nog wel streken zijn, in Nieuw Guinea e.a., waar 'n Europeaan zich nog enigzins in «nieuw land» voelt, maar de werkelijkheid, als men zich b.v. naar Java begeeft, is wel heel anders. In je uitrusting is geen spoor van conserven, tenzij men 'n paar dozen chocola om op de boot de tijd te korten, aldus noemen wil. Wèl heeft je vrouw gezorgd voor aardige lichte toiletjes in de koffers, en die zullen werkelik niet in de wildernis moeten dienst doen. De wapenkisten ontbreken totaal, maar daar is toch het enige restje van de oude begrippen mee gemoeid. je eega had natuurlik nog wel 'n klein beetje angst vóór 't vertrek, en wilde in ieder geval 'n stevige Browning meenemen. Maar, invoer van dergelijk speelgoed in Nederlandsch-Indië is verboden. De schrik voor de hoge boete was groter dan de angst voor de koppensnellers, en zo bleef het schiet-ding in Europa. We hebben 't nog niet gemist.

Neen, wie hierheen komt, moet weten dat hij gaat naar 'n land met 'n heerlike natuur, met 'n bevolking die ons wel in talrijke opzichten vreemd aandoet, maar die veel minder gevaarlik is dan bv. de Europese bedienden, en minder lastig ook, naar 'n land waar klimaat en omgeving er wel elk oogenblik aan herinneren dat men in de Tropen is, maar waar de levensomstandigheden van de Europeanen buitengewoon veel lijken op wat we thuis kenden.

Men stapt van de boot, en vindt loodsen en afdaken en rails als bij ons; buiten hele rijen wachtende taxi's, die je voor matige prijs (veel matiger dan bij ons: vervoer is hier goedkoop) naar de stad brengen. 't Uitzicht van Batavia is niet eens erg buitengewoon : wel overal groen en bomen tussen de nergens tegen-elkaar-gebouwde huizen, maar veel Europese tuinsteden hebben vrijwel hetzelfde uitzicht. Even kijkt men op van de inrichting van 'n Indies hôtel. Nergens is 'n verdieping opgebouwd; alle kamers liggen achter en naast elkaar en hebben eigen voorgalerij en (in de goede hôtels) eigen badkamer. Maar al heel gauw is ook de eerste indruk weer verwerkt, en merkt men alleen nog maar op hoe verbazend veel alles lijkt op wat men... uit Europa kent. Al het bekende vindt men hier terug, tot het strijkje bij 't eten, de dancing na, en in de stad de talloze bioskopen. Zó gaat het door. Het huis wordt Europees ingericht, de tafel voorzien van alles wat 'n Vlaamse huismoeder zou kunnen bedenken. 'n Schelvis is even goed te kopen als thuis, vruchten, vlees, zelfs wild wordt in koelkamers aangevoerd. Voor alles wat de levensomstandigheden betreft kan men rustig zeggen, dat slechts onbelangrijke verschillen bestaan met de Oude Wereld.

Loont het dan wel de moeite naar hier te komen ? Is dan die reis van haast vijf weken met de prachtige mailschepen van de Mij Nederland of Rotterdamsche Lloyd niet anders dan een cirkelgang die weer terug voert in het hartje van het vanouds-bekende? Laat niemand dàt denken!

Onze dagelikse handel en wandel wijkt niet af van de Westerse, uiterlikheden lijken op 't eerste, oppervlakkige gezicht op wat alle andere landen bieden, en, natuurlik, gevaarlike woudbewoners, zo dieren als mensen, zijn hier tot 'n sprookje geworden. Maar, als men 'n ogenblik buiten de woonwijken van de blanken treedt, als men even in aanraking met de Javanen, en iets van zeden en gebruiken kan opmerken; als men buiten de stad voor de ontzagwekkende tropiese natuur staat, dan voelt men wel: alle Westers « confort », alle ingewikkelde pogingen om zich hier in Indië knusjes thuis te voelen als in Vlaanderen, 't is alles maar 'n vernisje dat wel makkelik is, maar dat direct verdwijnt buiten het enge kringetje dat de blanken hier om zich heen trekken. Weltevreden is een van de woonwijken van Batavia, en weinig typies daardoor. Maar sla 'n nauw zijgangetje van 'n hoofdweg in, en ge staat plotseling midden in de « kampong », 'n inlandse buurt, waar alle moderne beschaving vergeten is. Ga naar de benedenstad, waar de Chinese buurten zijn, en ge bevindt u in een wereld, zo vreemd, dat de-in-Holland-gelaten Browning enige spijt wekt. Geen nood ! Al die krioelende mensen, de Chinezen, de Javanen, Soendanezen, Madoerezen, Arabieren, en de zoveel anderen, die daar rondlopen zijn vreedzaam en ongevaar-

lik en leven hun leventje zonder zich van de « orang-blanda » (=Hollande mensen) ook maar 't minste aan te trekken.

Het besluit : Dit heerlike land bereizen is te doen zonder avonturen. Romantiese ontdekkingsreizigers-wederwarigheden zal men er niet vinden. Wie die wil, ga naar de Noordpool of naar 't Himalaya-gebergte, maar haaste zich of komt ook dáàr te laat!

Maar, wie een uiterst belangwekkende wereld van dichtbij, wil leren kennen, — wie een land met ontroerende schoonheid en intens leven wil bereizen, zonder ontberingen, die kome naar Java. In volgende brieven hoop ik enkele delen van wat hier te zien is, te belichten.

H. M. VAN PRAAG.

WEGEN

PROVINTIE ANTWERPEN.

1) De fietsweg op de Krijgsbaan grondgebied Hoboken en Wilrijk: slecht.
2) De fietsweg Temsche-Burgt: slecht.
3) De fietsweg Mechelen-Hombeek is in allerbesten staat, behalve een gedeelte van ongeveer 200 meter rechtover het boschje van Hombeek (grondgebied Mechelen). Met weinig onkosten is aan dit kwaad te verhelpen.

PROVINTIE BRABANT.

1) Men meldt ons dat de fietsweg tusschen de Schietbaan en de Kerkhoflaan op den Leuvenschen steenweg, alsook in den doortocht der gemeente St. Stevens-Woluwe in zeer slechten toestand verkeert. Onze berichtgevers zijn bitter in hun klacht en gewagen op onvriendelijken toon van belastingen die ze te betalen hebben.......
2) Het verkeer van voertuigen zal onderbroken zijn van 2 Juni tot 11 Oogst op de Van Praetlaan, tusschen de baan Brussel-Antwerpen en het Chineesch Paviljoen, wegens kasseiingswerken. — Het verkeer met voertuigen op dit vak der baan zal afgeleid worden langs de baan Brussel-Antwerpen en de laan van het Kon. Park.
3) Einde Juni : Baan van Tienen op Charleroi: herstellingswerken aan de brug van Hougaarde.
4) Einde Juli: Baan van Scherpenheuvel op Averbode: herstellingswerken aan de brug van Sichem.
5) 1 Oogst: Baan van Schaarbeek op Vilvoorden : herstelling van een baanvak.
6) Werken zijn in 't vooruitzicht, — datum nog niet bepaald —, op de baan van Leuven op Namen, tusschen 16K.719 en 19K.9.

PROVINTIE NAMEN.

1) Herstellingswerken zijn aangevat op de baan Brussel-Namen, baanvak tusschen 38326.40 en 41060. Alle verkeer met vervoermiddelen is op dit gedeelte verboden. Gedurende de werken zal het verkeer kunnen plaatsvinden over de baan Brussel-Namen tot aan de z.g. « Maugréto » te Ernage; te dezer plaats wordt ze verlegd langs den gemeenteweg (links van genoemde baan) gaande langs Walhain St. Paul en uitkomende op de baan Tienen-Bergen op de plaats gn. «Malakoff». Langs de baan Tienen-Bergen is er middel om den overweg Gembloux te bereiken. — Nader bericht over voleinding der werken: volgt.
2) Herstellingswerken zijn ingezet op het baanvak tusschen het einde van de kassei van Rivière en het begin van de kassei van Rouillon, op de baan Namen-Dinant. Verkeer met vervoermiddelen verboden. Verkeer mogelijk langs de pronviciale baan, rechteroever van de Maas, vak Namen-Ruoillonbrug. — Nader bericht over voleinding der werken volgt

VERMINDERINGEN

BRUSSEL.

In den Grooten Sint Crispijn, Blaesstraat, 34, schoenen in allen aard, 5 t. h. korting.

In 't Blauw Huis (Maison Bleue), Hoogstr., 47, schoenen in allen aard — 5 t.h. korting.

Cordonnerie Leo, Hoogstraat, 265, schoenen voor kinderen, mannen en vrouwen, — 5 t.h.

Huis Goemans A., Mercerien-Witgoed, Schaarbeekscheweg, 28, 5 t.h. op alles uitgenomen garen en katoen, plus premiezegels dus 7½ t. h.

ST. GILLIS-DENDERMONDE.

Van den Abeele-Seleslagh, Brusselschesteenweg, 71, Boek- en Steendrukkerij « De Wet op de Pensioenen » fr. 1.— in plaats van fr. 1.25.

Het *Vlaamse Volkstoneel* geeft op 5 Juli a.s. een voorstelling te Laathem. De leden krijgen 20 t.h. vermindering op vertoon der lidkaart.

VOOR ONZE BADGASTEN. — Het is een feit dat Vlaamsche gezinnen zich meermalen geen verblijf aan de kust kunnen veroorloven, wegens de hooge pensionprijzen. Met groot genoegen kunnen wij dan ook aan onze leden mededeelen dat wij met een 1e klas hotel aan de kust een overeenkomst getroffen hebben. Van heden af tot *15 Juli* en ook in *September* kunnen wij aan onze leden een volledig pension verschaffen tegen fr. 16.— per dag. Men gelieve aanvragen aan het secretariaat te zenden.

BONDSLEVEN

MECHELEN. — Op Zondag 1sten Sinksendag, maakten een twintigtal V.T.B.-Fietsers uit Mechelen een uitstapje naar het mooie Kempische stadje Geel. — De tocht ging over Berlaar waar ook de V.T.B.-ers uit dit dorpje aansloten. — Een bezoek, onder leiding, werd gebracht aan de vakschool en de St. Dymphnakerk. — De terugweg ging over Westerloo. Een prachtigen rit die fel insloeg alhoewel niet aangekondigd in « De Toerist ».

's Anderendaags vergaderden te 8 uur aan de Koepoort nogmaals de V.T.B.-fietsers van Mechelen. — In aansluiting met Antwerpen was een recht aangenaam pick-nick op touw gezet in de bosschen van Schilde.

AALST. — Met 52 fietsers naar Mespelare, Baasrode en Lebbeke: met twintig voorzichtige « autobussers » en dertig moedige wielers naar Antwerpen (Kruisschans): met een zestigtal leden naar den Kluisberg, meest allen per trein: met 65 fietsers eindelijk naar Merchtem en Buggenhout... Indien we daar nu bijvoegen dat deze uitstappen ons vele tientallen leden aanbrachten dan is de balans van tak Aalst sinds den Landdag ongeveer opgemaakt.

Vergeten we niet met vreugde vast te stellen, dat Lede en Hofstade, weer flink aan 't werk zijn geschoten en op O. H. Hemelvaartdag met 18 leden naar Gent-Terdonk fietsten.

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ALGEMEENE UITSTAPPEN.

5 Juli : Uitstap naar de Maasvallei. — Zie elders in dit nummer.

Van 18 tot 21 Juli : De Boorden der Semois, Leider: de heer De Combe.

Van 18 tot 23 Juli: Eifelstreek. Leider: Dr. Leurs.

Van 18 tot 23 Juli. Parijs. Leider: de heer Bombeke.

Zondag 2 Oogst: Provinciale toeristendag voor West-Vlaanderen. Uitstap naar de Kust.

AALST.

Zondag 21 Juni: Fietstocht over Aspelare naar Nederbrakel, het bosch van Vloesbergen, Louise-Marie, Schoorisse, Sint Maria-Hoorebeke, Sint Blasius-Boekel, Rooborst, Velzike: deze uitstap een der prachtigste welke men in Zuid-Vlaanderen kan maken, wordt zoodanig geregeld dat hij weinig vermoeiend zal zijn.

Vertrek om 8 u. stipt aan den Haring (Geeraardsbergschesteenweg).

Dinsdag 7 Juli : (Kermis). Per autobus naar het park en het woud van Belœil. Kort bezoek aan Lessen en Ath op de heenreis.; aan Geeraardsbergen op de terugreis. Vertrek om 8 u. op de Keizerlijke Plaats. Prijs ongeveer 12 fr. Inschrijven vóór 1 Juli.

Zondag 12 Juli: Naar Meerbeke waar in het kasteelpark de première gaat van «Reynaert de Vos» door het « Vlaamse Volkstooneel ». *25 t. h. vermindering op vertoon der lidkaart.* Nadere bizonderheden in het volgend nummer.

ANTWERPEN.

Zondag 28 Juni: Deelneming aan den uitstap naar het kasteel van Gaasbeek en het Payottenland. (Zie onder «Brussel»). Groepsreis aan verminderden prijs. Prijs 8.50 fr. Inschrijven op het secretariaat tot 26 Juni. Vertrek Antwerpen-Zuid om 7.53 u. Terug te Antwerpen om 9.40 u. 's avonds. Knapzak mede nemen.

Zondag 5 Juli : Uitstap naar de Maasvallei. (Zie elders in dit nummer).

Fotoclub. Zondag 21 Juni. Uitstap per fiets naar Zwijndrecht, Melsele, Vrasene, Verrebroek, Kieldrecht, Doel, aldaar overzetten naar Lillo; verder over Hoevenen, Oorderen, Eekeren of Austruweel naar Antwerpen terug. Alle liefhebbers welkom. Vertrek aan het Steen om 8 u. 's morgens.

Fietsclub Zondag 21 Juni: Deelneming aan den uitstap naar Steenokkerzeel. De uitstap gaat over Lier, Duffel, Mechelen, (aansluiting met de groepen dezer afdeelingen). Vertrek om 8 u. Berchem-Kerk.

Zaterdag 27 Juni: Nachtrit naar de heuvels in de bosschen van Nijlen en Bouwel. Zonsopgang in de Heide! Eten en drinken meenemen. Vertrek om 1 u.'s nachts aan Berchem-kerk.

Zondag 28 Juni: Tocht naar de bosschen van Nijlen en Bouwel waar wij de nachtfietsers vinden. Verder naar Herenthout (zwemgelegenheid in de Wimpbeek aan de plaats Uilenberg). Eten en rust te Herenthout. 's Namiddags pick-nick in de bosschen. Vertrek om 8 u. aan de kerk van Berchem.

BERLAAR.

21 Juni: Uitstap naar Steenokkerzeel. (Zie onder «Mechelen»). Vertrek te Berlaar om 8.30 u. aan het café « De Burgerkring ».

BRUGGE.

Zondag 21 Juni: Uitstap naar de Westelijke Zeeuwsch-Vlaamsche grensstreek. Vertrek met den tram aan het station om 9.10 u. naar Schapenbrugge. Van daar wandeltocht naar St. Anna ter Muiden. Bezoek aan de hervormde kerk en bestijging van den toren. Verder langs de 18e eeuwsche dijken naar de voormalige Zeeuwsche vesting Retranchement en pick-nick aan het Zwin. Terugkeer langs het zeestrand naar Knokke en vertrek per tram naar Brugge om 19,12 u.

Een groepje V.T.B.-ers rijdt per fiets tot Westkapelle en treft aldaar den hoofdgroep op den tram naar Schapenbrugge. De onkosten voor tram beloopen tot 5 fr. per persoon.

Zondag 5 Juli: 's Namiddags bezoek aan den *school kruiser d'Entrecasteaux* en bezichtiging van de machinekamer onder bevoegde leiding. Daarna zullen de belangstellenden de gelegenheid hebben den *Torpedoboot A42* te bezichtigen onder de leiding van den 1sten meester Renier. Samenkomts om 15.30 u. aan de nieuwe haven.

BRUSSEL.

Zondag 21 Juni: Uitstap naar Steenokkerzeel met bezoek aan het romaansche kerkje van Humelgem en beiaardconcert (zie onder «Mechelen»). Vertrek met den trein uit Brussel-Noord om 13.19 u. (afstappen te Nossegem) ofwel met de electrische trams om 13.40 u. achter de St. Mariakerk te Schaarbeek. De fietsers komen samen achter den triomfboog van het Jubelpark en vertrekken om 13.30 u. stipt(de tocht gaat over Woluwe en Saventem).

Zondag 28 Juni: Bezoek aan het kasteel te Gaasbeek en aan het Payottenland Vertrek aan het Rouppeplein om 9 u. met de tram Z(Zuun) tot 't Negenmanneken (steenweg van Bergen). Vandaar vertrek om 10 u. stipt langs het kasteel van Rattendaal naar St. Pieters Leeuw. Bezoek aan plaatselijke aangelegenheden. Vertrek uit Leeuw naar Gaasbeek om 13.30 u. Vermoedelijk langs St. Kwintens Lennik naar het kasteel van Gaasbeek. Terugkeer langs Quade Wegen en Het Rad. Knapzak mede nemen. Leider: De sympathieke letterkundige en folklorist Cypriaan Verhavert.

DUFFEL.

Zondag 21 Juni: Hofstade. Steenokkerzeel. Vertrek Gemeenteplaats, om 9.30 u.(Zie onder «Mechelen»).

Zondag 28 Juni: Herenthout, Bouwel (Zwemgelegenheid). Vertrek om 8.30 u. op de Wilsonplaats.

N. B. Een verzoek: Stipt op tijd vertrekken en achter den leider blijven.

GENT.

Zondag 21 Juni: Fietstocht naar Zuid-Vlaanderen.

Reiswijzer: Melle, Leeuwergem, Nederbrakel, (aansluiting met de fietsers van Aalst). Verder door het bosch van Vloesbergen, naar Louise-Marie, St. Maria-Hoorebeke, St. Blasius Boekel en den Hundelgemschen Steenweg naar Gent.

Vertrek om 8 uur aan de bruggen van den Brusselschen steenweg te Ledeberg.

Zondag 28 Juni: Het bezoek aan St. Niklaas, aanvankelijk op dien dag bepaald, is tengevolge van de reis naar Parijs van de Waassche vrienden, tot een lateren datum verschoven.

Zondag 5 Juli: Openluchtvertooning te St. Martens-Laathem door het «Vlaamse Volkstoneel». Opvoering van « Reynaert de Vos », aanvang om 3 u. Prijzen der plaatsen fr. 6, 4 en 2. De leden V.T.B.-ers bekomen op vertoon hunner lidkaart 20 t. h. vermindering. Kaarten zijn te bekomen bij de afgevaardigden hh. Bombeke, Florastr., 11, Ledeberg, en Gyselinck H. Begijnhoflaan, 31.

Zondag 5 Juli: Boottochtje op de Leie met motorbootjes, uitsluitend voor de leden. Prijs fr. 5.— per persoon. Vertrek om 1 uur, watertrap Koornlei achter het Postbureel. Terug om 9 uur. Toetredingen bij afgevaardigde hr. Gyselinck tot 1 Juli.

Zaterdag 18 Juli: Zesdaagsche reis naar de Eifelstreek. Leider Dr. Ingr. Stan Leurs van Antwerpen.

Zondag 12 Juli : Bezoek van de Antwerpsche vrienden aan Gent. In den voormiddag brengen wij met hen een bezoek aan 't Gravensteen. Om 12 u. gezamenlijk noenmaal. Om 2 uur, boottochtje op de Leie met motorbootjes tot Deurle. De Gentsche vrienden die wenschen aan die tochtjes deel te nemen kunnen voor verdere inlichtingen zich wenden tot den heer Gyselinck.

Uitstap naar de Semois van 18 tot en 21 Juli. — Op veelvuldige, dringende aanvraag onderneemt de Bond op 18 Juli 1925 en volgende dagen een groepsreis naar de Semois. Vertrek van uit Brussel (Leopoldswijk) Zaterdag 's namiddags, waarna het gaat tot Florenville.

Zondag : Bezoek aan Chiny en La Cuisine. — Boottochtje op de Semois. — Vertrek naar Bouillon, gedeeltelijk per autocar, gedeeltelijk te voet.

Maandag : Bezoek aan Bouillon en omgeving. — Wandeling naar Alle. — Dinsdag : Tochtje naar Orchimont, langs Vresse. — Middagmaal. — Naar huis.

Bij voldoende deelneming hetzij te Gent, hetzij te Antwerpen of in andere plaatsen, worden van daaruit groepsreizen — aan verminderden prijs tot Brussel — ingericht. — Prijs : ongeveer fr. 225.—. Volledige inlichtingen in het volgend nummer.

Reis naar Parijs van 18 tot en met 22 Juli. — De Gentsche en Brusselsche feesten hebben den Bond de gelegenheid geboden een groepsreis naar Parijs en Versailles in te richten.

Vertrek uit Brussel op Zaterdag 18 Juli. — 19, 20, 21 en 22 daaraanvolgend bezoek aan verschillende merkwaardigheden der « Ville-Lumière » : Louvre, Notre Dame, Hôtel des Invalides, Panthéon, Palais du Luxembourg, Musée des Gobelins, Grand et Petit Palais, Arc de Triomphe, Trocadero, Eifeltoren. Bezoek aan de wereldberoemde porceleinfabriek van Sèvres. Tochtje op de Seine. Een dag te Versailles (Château, Grand et Petit Trianon) en St. Cloud.

Nadere inlichtingen over juiste prijzen en vertrekuren worden in het nummer van 1 Juli verstrekt.

Belangstellenden kunnen zich ook wenden tot het Secretariaat of tot den heer H. R. Bombeke, afgevaardigde, Florastraat, 11, Ledeberg (Gent).

N. B. Van 9 tot 14 Oogst (Antwerpsche kermis) wordt een 2de groepsreis naar Parijs ingericht.

LIER.

Zondag 21 Juni.— Uitstap naar Steenokkerzeel in samenwerking met andere afdeelingen. — De fietsers vertrekken te 8¾ u. op de Groote Markt te Lier, waar de Antwerpsche vrienden hen vervoegen (zie verderen uitleg onder «Mechelen»). De voetgangers trachten in Mechelen te zijn, om met de V.T.B.-ers uit deze stad te vertrekken te 12 u. 36 (Zie Mechelen).

Zondag 28 Juni : Bouwel, Herenthout. Vertrek om 9 u. op de Groote Markt. Aansluiting met de groepen Antwerpen en Duffel.

LEUVEN.

Zondag 21 Juni: Uitstap naar Steenokkerzeel in samenwerking met Brussel, Antwerpen, Mechelen, Vilvoorde, enz. Vertrek om 1.44 u. per trein tot Kortenberg. Van daar te voet naar Steenokkerzeel.

De *fietsers* vertrekken te 8 u. zeer stipt op de Groote Markt. Aan Campenhout Sas ontmoeten we de fietsers van Haacht en omstreken. In Mechelen ontmoeten we de Mechelsche en Antwerpsche collega's. We fietsen dan tot Hever. Rust. Verder over Elewijt en Perk tot Steenokkerzeel. Bezoek aan de kerk waar een prachtig nieuw glasraam is aangebracht, aan het kasteel, aan de kerk van Humelgem. Beiaardconcert. (Zie onder «Mechelen»).

Zondag 28 Juni. — Uitstap naar Boom met bezoek aan een steenbakkerij onder de leiding van den heer Gillé, Bestuurder der Nijverheidsschool. Vertrek om 8 u. op de Groote Markt. Van Mechelen langs de vaart tot aan het Sennegat, van daar langs de dijken der Dijle en Rupel tot Boom, Mooie en aangename weg.

MECHELEN.

Zondag 21 Juni. — Uitstap naar Steenokkerzeel en Humelgem. Te 2.15 u., samenkomst der verschillende afdeelingen voor de kerk te Steenokkerzeel. Te 2.30 u. naar Humelgem. — Bezoek aan de oude Romaansche kerk; leider: Z. E. H. Van der Hulst, pastoor ; daarna aan de « Duivelsbrug ». — Terug te Steenokkerzeel te 3.30 u. Bezoek aan het Middeleeuwsch kasteel met zijn prachtig park en andere merkwaardigheden onder de bevoegde leiding van den E. H. Ooms. — Bezoek aan de kerk, leiding Z. E. H. Lemmens, pastoor. Te 4¾ u. beiaardconcert door den heer Elskens A., beiaardier te Steenokkerzeel en Donnes Jan, beiaardier van de St. Gertruide kerk te Leuven.

Na het beiaardconcert naderen uitleg over beiaardsysteem en beiaardtechniek door den heer Van Hove op St. Romboutstoren te Steenokkerzeel.

De voetgangers vertrekken te Mechelen om 12.36 u. tot Haacht en nemen daar den electrischen tram tot Steenokkerzeel.

De 1ste groep fietsers komt samen op de Groote Markt te Mechelen voor « Café Royal » te 10 uur waar ook de fietsers uit Antwerpen-Leuven-Lier en Duffel hen vervoegen. Pick-nick aan de putten van Hofstade (koffie is aldaar te bekomen) badgelegenheid. 's Namiddags te 2 uur heel stipt naar Steenokkerzeel.

De 2de groep fietsers vertrekt te 1½ u. heel stipt aan de brug van Coloma (Leuvensche vaart).

Zondag 28 Juni: Bezoek aan het kasteel van Gaasbeek en aan het Payottenland. Vertrek uit Mechelen met de trein van 8.24 u. We vervoegen de Brusselsche vrienden op het Rouppeplein, de leden uit Antwerpen komen met denzelfden trein te Brussel aan. (Zie onder Brussel).

MERCHTEM.

Zondag 21 Juni: Fietstocht naar Steenokkerzeel. Vertrek om 12.30 u. op de Markt.

SINT NIKLAAS.

Let wel ! Om reden van bezuiniging worden er in de toekomst geen persoonlijke aankondigingen meer gestuurd. Alle uitstappen worden aangekondigd in » De Toerist « en in het lokaal.

Zondag 21 Juni. — Boottochtje Temsche-Antwerpen en terug per Wilfordboot. Vertrek uit Temsche met de boot van 13 u. ; terug in Temsche rond 5 u. De fietsers komen bijeen aan de Hoop om 12.30 u. stipt. (Te Temsche is gelegenheid om de fietsen te bergen). De andere leden vertrekken met de trein van 12 u. Prijs van den overtocht per boot (enkel kaartje) 1e klas 4 fr. 2e klas 3 fr.

Van Zaterdag 27 Juni tot Donderdag 2 Juli (Kermis): Vierdaagsche reis naar Parijs en Versailles. Vertrek Zaterdag 27 Juni om 7,25 u. Het reisplan omvat onder meer: mooie oriëntatieritten door Parijs (per autocar), boottochtje op de Seine, morgenwandeling langs de beroemde kaaien, bezoek aan interessante kerken, musea en monumenten, groote magazijnen, tentoonstelling van decoratieve kunst, tocht naar Versailles.

Zondag 19 Juli: Wandeling langs de Durmeboorden.

VILVOORDE.

Zondag 21 Juni: Deelneming aan den uitstap naar Steenokkerzeel (zie onder «Mechelen»). De fietsers vertrekken om 13,30 u. aan de statie, de voetgangers om 13 u. ook aan de statie.

Zondag 28 Juni: Deelneming aan den uitstap naar Gaasbeek. Samenkomst om 7.45 u. op de Groote Markt aan het vertrekpunt van den tram.

UITSTAP NAAR DE MAASVALLEI OP ZONDAG 5 JULI. — Voor hen die verleden jaar dezen zoo aangenamen uitstap meemaakten zal het een waar genoegen zijn hem thans te herhalen. Voor ons leden welke verleden jaar verhinderd waren, of welke — gezien het afsluiten der lijsten — niet meer konden in aanmerking komen, wordt de gelegenheid gegeven om op één dag, en tegen zeer lagen prijs, een der prachtigste uitstapjes te maken: namelijk de Maasvallei tusschen Namen en Dinant en een gedeelte der schilderachtige Lessevallei.

Hier volgen thans de volledige inlichtingen. — De leden van groep Antwerpen vertrekken uit de Middenstatie om 6.29 u. over Schaarbeek. Aankomst te Namen om 8.55 u. — Prijs, met inbegrip van de bootreis en het noenmaal, te Dinant: 39.50 fr. (3e klasse) heen en terug. Voor houders van vrijkaarten: 14 frank. Het vertrekuur uit Brussel (Leopoldswijk) is laat genoeg gesteld om onze leden uit verschillende streken in de gelegenheid te stellen dezen prachtigen uitstap mee te maken. Wij verzoeken onze afgevaardigden zooveel mogelijk deelnemers bijeen te brengen om zoo mogelijk een groepsreis tegen verminderden prijs te bekomen. — De trein vertrekt uit Brussel (L.-W.) om 7.52 u. De Antwerpsche deelnemers zullen, zooveel mogelijk, in de twee eerste wagens plaats nemen. — De prijs van Brussel uit, heen en terug (3e klasse), met inbegrip van noenmaal en bootreis, is bepaald op 30.50 fr. Voor houders van vrijkaarten of abonnementen: 14 frank. — Ter inlichting laten wij hier volgen de vertrekuren der treinen waarmeê leden uit andere gewesten tijdig onzen trein kunnen halen: Gent (Zuid): vertrek om 5.14 u.; aankomst te Brussel (N.) om 6,36. Vertrek uit Aalst om 5.57 u. — Leuven: vertrek om 6.18; aankomst te Ottignies om 7.19 u., alwaar onze trein vertrekt om 8.17 u. — Tienen: vertrek om 7.09 u., over Geldenaken; aankomst te Namen om 8.49 u. — Dendermonde: vertrek om 5.09 u. over Opwijk; aankomst te Brussel (N.) om 6.27 u. — De deelnemers uit al deze streken kunnen nog denzelfden avond thuis komen: Gent (Z.) om 0.31 u. — Dendermonde om 23.54. — Leuven om 22.36 u. — Tienen om 21.19. — Voor verdere inlichtingen zich te wenden tot den groepsleider .

Bij de aankomst te Namen, onmiddellijke inscheping op de boot, welke vertrekt te 9.15 u. Aankomst te Dinant om 12.45 u. Beklimming van de « Citadel ». Eetmaal te 14 uren. Rond 15 uren vertrek voor de wandeling te voet langs de Lessevallei tot Walzin. Vertrek uit Walzin om 17.55 u. ; aankomst te Brussel (L.-W.) om 20.41 u. en te Antwerpen (C.) om 23.52 u.

De inschrijvingen voor deze hoogst aangename reis worden aanvaard op het secretariaat. Tot nu toe kwamen reeds 76 deelnemers binnen. Het aantal blijft bepaald op honderd. Men haaste zich dus zijn toetreding te zenden, daar de lijsten onherroepelijk zullen gesloten worden op Dinsdag 30 dezer of wanneer het honderdtal bereikt is. De afgevaardigden worden dringend verzocht om hun lijsten meê te deelen vóór Dinsdag 30 dezer te 20 uren. Bij de inschrijving voege men het juiste bedrag, anders komt de aanvraag niet in aanmerking. — Men gelieve zich te voorzien van een paar gemakkelijke schoenen, een verrekijker en een weinig mondvoorraad, daar er buiten het middagmaal weinig kans bestaat om onderweg te eten. — Op weg houde men goed den leider in 't oog en blijve in groep. Alle deelnemers komen een kwartier voor 't vertrekuur der treinen in de statie.

De groepsleider Jos. JOOS.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS | DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA | INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND. p. j. Fr. 7.50 BUITENLAND. » » 12.50 LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116. ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 13 **1 Juli 1925**

De luxe-reis van V.T.B. voor 1925 is per autocar van Brussel naar den Rijn. 'n Vierdaagsche rit door de Ardennen en den Eifel, op 19, 20, 21 en 22 Juli

Programma :

Zondag 19 Juli, om 8 u., vertrek uit Brussel. Over Leuven, Thienen, St. Truiden, Luik naar Chaudfontaine, alwaar middageten.

Van Chaudfontaine door de vallei van de Weser naar Verviers, de stuwdam der Gileppe (bezoek), Eupen (bezoek) en het eenig mooie Mondschau (logist).

Maandag 20 Juli. Van Mondschau over Scheiden (bezoek) naar Gemund en het Urftter-meer met den beroemden stuwdam; bezoek aan den stuwdam en boottocht op het meer. Middageten te Gemund. — Van Gemund over de Prœmonstratuezer abdij Steinfeldt (bezoek) naar het Ahrdal. Door het schilderachtige Ahrdal over Altenahr naar het mooie stadje Ahrweiler alwaar logist.

Dinsdag 21 Juli. Van Ahrweiler naar Sinzig (mooie Romaansche kerk) en dan langs den Rijn tot Brohl. Van Brohl naar de «Laacher-zee». Bezoek aan de wereldberoemde abdij. — Middageten te Laach. — Van de «Laachersee» naar Mayen. Bezoek aan de Genovevabrug en het mooie kasteel Burresheim. Van Mayen naar Daun alwaar logist.

Woensdag 22 Juli, Bezoek aan de «Maren» in de buurt van Daun. Van daar over Gerolstein en Stadt Kyll naar Malmedy, door de mooie vallei van de Warche naar Stavelot (bezoek) en dan langs de vallei der Ambleve naar Coo, Quarreux, Remouchamps en Aywaile. Van Aywaile naar Luik. Van Luik naar Brussel alwaar aankomst om tien uur 's avonds. — Leider Dr. Ir. Stan Leurs. — Prijs 485 frs. (onder voorbehoud van het aantal deelnemers en de stand der valuta).

De reis gebeurt geheel en al met prima-luxe autocars.

Een «boniment» hoeft hier niet meer gemaakt. Het reisplan spreekt voor zichzelf. Alleen een wenk aan de eventueele liefhebbers. Laat uw toetreding tijdig geworden, want het aantal plaatsen is streng beperkt.

Uiterlijk op 8 Juli moeten de inschrijvingen toekomen.

De deelnemers moeten voorzien zijn van een buitenlandsch paspoort *zonder visa;* zich wenden tot gemeente- en provinciaal bestuur.

DE EIFEL

Tot de voornaamste en meest bezochte toerisme gebieden in Westelijk Europa, hoort ongetwijfeld het groote leisteenplateau, ruïne van een voormalig reuzengebergte, dat zich uitstrekt van de Samber tot aan de Weser en waardoor de Rijn en de Maas zich ieder een uiterst schilderachtige vallei hebben gebaand.

Het meest westelijk gedeelte der Ardennen, is, ons Vlamingen en trouwens de Nederlanders, over 't algemeen heel goed bekend, minder echter het onmiddellijk daaraan grenzende bergland. Dit laatste, de Eifel, wordt ten opzichte der Ardennen afgebakend door de scheidingslijn tusschen het bekken van de Maas eenerzijds en anderzijds dat van de Roer (bijrivier der Maas) en dat van den Rijn. Bewuste lijn komt op weinig na overeen met de Waalsch-Duitsche taalgrens en de huidige Duitsch-Belgische landsgrens. In andere richtingen strekt de Eifel zich uit tot tegen Aken, Duren en Bonn, tot aan den Rijn, de Moezel en de Oer.

In het Noorden zijn Eifel en Ardennen gescheiden door het hooge Veen met prachtig woud- en hoogveenlandschap. Het Westelijk gedeelte is een naar den Moesel hellende hoogvlakte, matig doorsneden door rivieren. De doorsneehoogte is 550 m. boven peil; onder de hoogrepunten hooren o.m. de Schneifel (700 m.) in de buurt van de oude abdijstad Prum en het meer noordwaarts gelegen ongeveer evenhooge Losheimer woud, dat thans voor een gedeelte bij België hoort. België bezit thans bijna de heele Hooge Veen-kam welke ook nagenoeg op dezelfde hoogte ligt. De dalen zijn er over 't algemeen diep ingesneden, eng en kronkelachtig ; het verkeer gaat er met moeilijkheden gepaard en de valleien zijn dan ook weinig dicht bevolkt.Zoo kwam het Kyldal, ofschoon het heelemaal ligt in de richting Trier-Keulen, als verkeersweg van beteekenis niet in aanmerking; de oude romeinsche heirbaan liep westwaarts op de hoogten. Wel heeft men thans, dank aan het boren van een tamelijk aantal tunnels, de Eifelspoorweg langs het Kyldal weten te leiden.

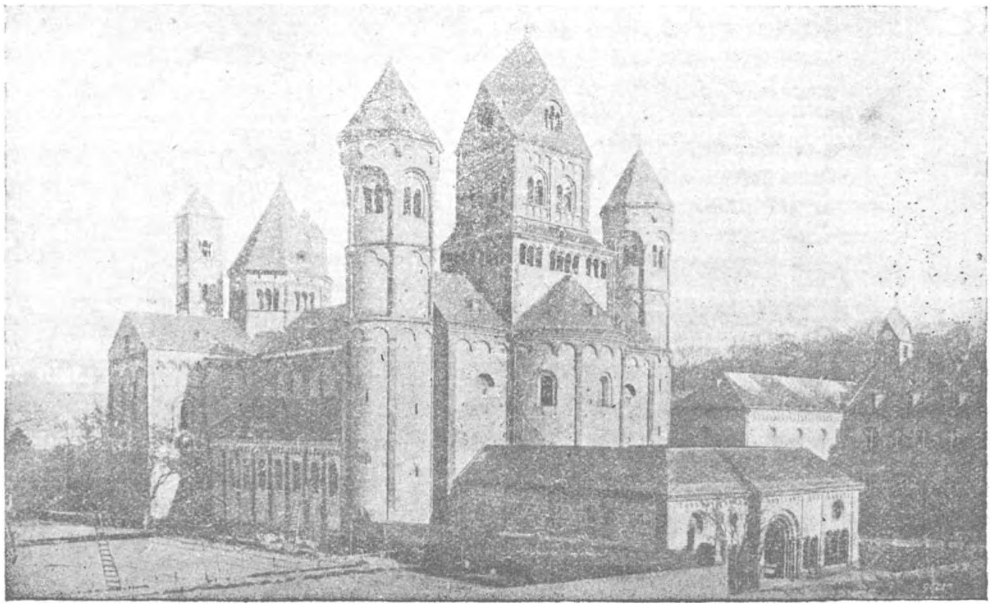

Kloosterkerk Maria Laach.

Een heel ander karakter heeft de Eifel ten Oosten van de Kyll en van de Roer. In de tertiaire en quaternaire periode, een groot aantal vulkanen tot stand gekomen. Zoo is hier, vooral tusschen Ahr en Boven-Rijn, op vele plaatsen het relief heel wat bewogen. De meest opvallende verhevenheden van den oostelijken Eifel, de hooge Acht (746 m.), de Nurburg, de op verren afstand van uit de vlakte zichtbaren Michielsberg met zijn bedevaartskerk ten zuiden van Munstereifel, werden allen in de tertiaire periode uit basalt opgebouwd. Tot de jongste vulkanische formatie. hooren de eigenaardige « Maren », typische

met water gevulde ontploffingtrechters. Een gelijkaardig geografisch verschijnsel is het ietwat-afzijdig gelegen Laachermeer, tusschen Nette en Brohl, niet heel ver van den Rijn. Het Laacherseegebied heeft zijn ontstaan te danken aan zandschuivingen door westerwinden hierheen en tot over den Eifel gebracht. De vulkanische neerslagen van den Eifel werden reeds van ouds geexploiteerd. De tras wordt voor waterdichte mortel gebezigd, tuf als bouwmateriaal evenals bazalt dat vooral zijn belang heeft als herstratingsmateriaal. De oostelijke Eifel is rijk aan koolzuurachtige bronnen. De ontginning maakt in heel den Eifel, welke vroeger hoofdzakelijk woeste grond was, groote vorderingen. Nochtans blijven de dorpen klein en weinig talrijk. Bijzonder schaarsch is de bevolking in de streken van Prum en Losheim. Op gebied van monumentenschoon is de Eifel beter voorzien dan de armoede van het land zou kunnen doen vermoeden. De abdijkerk van Laach hoort tot het mooiste wat de Romaansche stijl voortbracht. Belangrijke Romaansche kerken vindt men verder te Munstereifel en te Nideggen. Een interessante brok vroeg-gothiek is de stiftskerk van Munstermarfeld. Typische voorbeelden van middeneeuwsche burchtarchitectuur zijn de ruïne van Nideggen, de kasteelen van Eltz en van Burresheim en de Genoveva-burcht te Mayen.Leuke oude hoekjes vindt men in menige Eifelstad, niet het minst te Mondschau, waar het huis « Schleiber » én om zijn architectuur én om zijn cader terecht beroemd is.

Dr. Ir. STAN LEURS.

Reis naar Parijs op 18, 19, 20, 21 en 22 Juli

Als aanvulling van het berichtje verschenen in «De Toerist» van 15 Juni deelen wij het volgende mede:

Vertrek uit Gent (Zuid) over Moeskroen en Rijssel, waarschijnljik om 8.10 u. De reiskaarten voor den terugkeer zijn geldig tot 25 Juli. Deelnemers kunnen desgewenscht hun verblijf te Parijs — op eigen kosten — verlengen.

Op 8 Juli wordt de inschrijvingslijst afgesloten. Prijs 345 fr. Nadere inlichtingen worden verstrekt door onzen afgevaardigde de heer Bombeke, Florastr., 11, Ledeberg-Gent.

Uitstap naar de Semois van 18 tot en met 21 Juli

Op veelvuldige, dringende aanvraag onderneemt de Bond op 18 Juli 1925 en volgende dagen een groepsreis naar de Semois. Vertrek van uit Brussel (Leopoldswijk) Zaterdag 's namiddags, waarna het gaat tot Florenville.

Zondag: Bezoek aan Chiny en La Cuisine. — Boottochtje op de Semois.— Vertrek naar Bouillon, gedeeltelijk per autocar, gedeeltelijk te voet.

Maandag: Bezoek aan Bouillon en omgeving. — Wandeling naar Alle. — Dinsdag: Tochtje naar Orchimont, langs Vresse. — Middagmaal. — Naar huis.

Bij voldoende deelneming hetzij te Gent, hetzij te Antwerpen of in andere plaatsen, worden van daaruit groepsreizen — aan verminderden prijs tot Brussel — ingericht. — Prijs: ongeveer fr. 225.—. Leider: Heer J. De Combe.

Tryptieken en Douanekaarten

V.T.B. is in de gelegenheid aan zijn leden tryptieken en douanekaarten af te leveren.

Tryptieken: De autoeigenaars die een tryptiek verlangen dienen aan het sekretariaat een aanvraag voor tryptiek te bestellen en tevens op de postcheckrekening 1.50 fr. te storten voor den formaatzegel. Dit formulier hebben de aanvragers zorgvuldig in te vullen; tevens vermelden bij welke maatschappij de autoeigenaar verzekerd is. Zoo deze maatschappij door ons wordt goedgekeurd kost de tryptiek fr. 15, zoo deze maatschappij niet bij de aangenomen vermeld staat zijn de kosten hooger.

Geleibrieven: Deze documenten worden vereischt door de internationale wet op het verkeer. In te vullen formulier aanvragen op het sekretariaat. De geleibrief kost fr. 5. Portret bij de aanvraag voegen.

Douanekaarten: Dit zijn de kaarten die de motorrijders ervan ontslaan een borgsom te storten bij het overschrijden der grens. Formulier aanvragen op het sekretariaat. Prijs voor de douanekaart 5 fr. Portret bij de aanvraag voegen.

AAN ONZE BUITENLANDSCHE LEDEN

Wij maken er onze buitenlandsche leden attent op dat de foto op de lidkaart, om geldig te zijn voor het grensverkeer, ofwel een drogen stempel ofwel de handteekening van den titularis moet dragen. Onze leden die dus in het bezit zijn hunner lidkaart, moeten hun handteekening dwars over de foto plaatsen vooraleer op reis te gaan.

MEERBEEK

Meerbeek, een paar kilometer oostwaarts van Ninove gelegen, hoort onder de meest interessante dorpen der Denderstreek. Thans hoort deze gemeente tot de provincie Oost-Vlaanderen. Vroeger echter was zij Brabantsch grondgebied en dit tot aan de Fransche overheersching op het einde der XVIIIe eeuw wanneer Meerbeek evenals Meldert, Baardegem, Buggenhout en Opdorp van de overige zuid-Brabantsche gemeenten werden gescheiden en bij het departement der Schelde, de latere provincie Oost-Vlaanderen, werden ingedeeld, daarentegen kwamen de vroegere Vlaandersche dorpen Liedekerke en Opwijk bij het departement der Dijle terecht om later deel uit te maken van de provincie Brabant.

Meerbeek is een stemmig dorp. De ruime dorpsplaats met nette bebouwing en mooie beplanting heeft karakter, dit niet het minst door de aanwezigheid der oude collegiaalkerk, welke wel is waar aan den Heiligen Petrus is toegewijd, maar waaraan vooral de gedachtenis van de Heilige Berlindis verbonden is. Bedoelde heilige werd hier geboren, verbleef echter langen tijd te Moorsel, maar keerde echter na den dood van haar vader te Meerbeek terug. Ze sleet er in hare kluis aange-

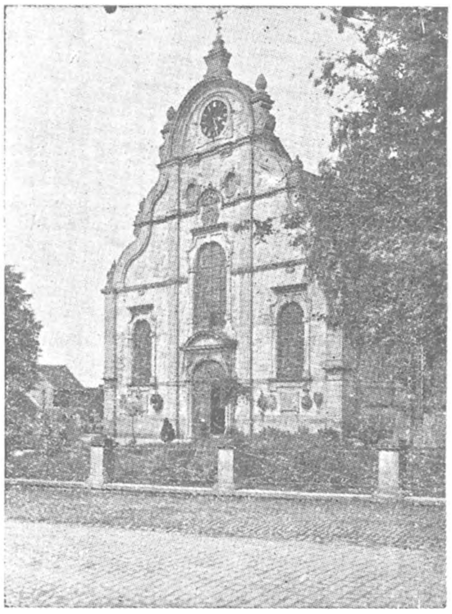

bouwd aan de kerk, zeventien jaren in gebed en boete. Op 3 Februari 628 zou ze zijn gestorven.

De kerk hoort tot de type in Vlaanderen en in West-Brabant gebruikelijk, nl., deze met toren op de viering. Dit laatste is evenals het koor en de kruisbeuk de oudste brok van het gebouw. Bedoelde gedeelten kunnen in kern althans tot de XIIIe eeuw opklimmen

maar werden in de XVIIe en in de XVIIIe eeuw fel verbouwd. De toren welke grootendeels uit timmerwerk bestaat verkreeg zijn huidigen vorm in 1806. De nogal ruime drie-

beukige benedenkerk is geheel in barokstijl en moet dagteekenen van 1750. Bedoelden datum prijkt althans op den nogal bezienswaardigen westgevel.

deze laatste prijken geschilderde paneelen, tafereelen uit het leven der Heilige Berlindis voorstellende. Vermelden we nog verder den preekstoel, verdienstelijk werk van den be-

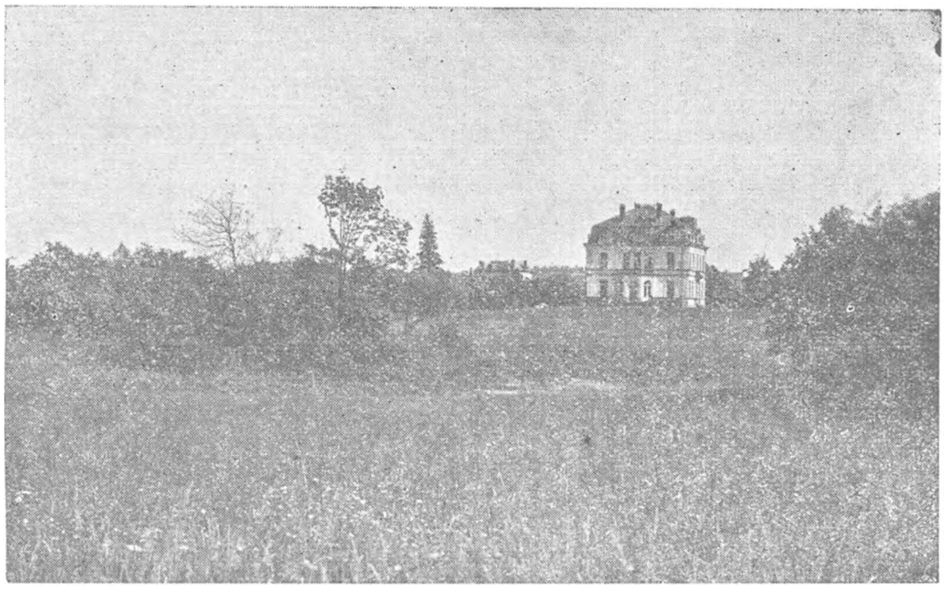

Nogal interessant is het mobilair der kerk hetwelk aan haar vroegere beteekenis als kapittelkerk en nog meer als bedevaartskerk herinnert. Bezienswaardig is vooral de lambriseering, in rococostijl, der zijbeukmuren met de erin ingewerkte biechtstoelen. Tusschen kenden Mechelschen beeldhouwer Pieter Valckx, de leerling van Theodoor Verhaegen. Bedoelde Valckx beitelde in 1773 eveneens voor deze kerk de mooie relikwiekast der Heilige Berlindis. C. L.

— BOEKBESPREKING —

Dictionnaire historique et géographique des communes Belges.

Het 132 boekje is van de pers gekomen. Het is andermaal een bevestiging van het verlangen van den samenstelelr — De Seyn — om zijn werk voort te zetten door de documentatie zoo volledig mogelijk te maken alsmede door een verluchting niet alleen aangenaam en overvloedig maar tevens onderrichtend.

Wanneer wij deze 64 aantrekkelijke bladzijden doorbladeren dan overschouwen wij in beschrijving en in beeld de geschiedenis van Moerkerke, Mohiville, Molenbeek, Mol, Monceau, Mons, Scherpenheuvel, Montignies, Moorsel, Moorslede, Morlanwelz, Moulbaix, Moeskroen, Namen, Matoye, Nethem, Neuville, Nieuwpoort.

Het werk zal in nagenoeg 25 afl. volledig zijn en 2 deelen (A-L en M-Z) uitmaken. Het zal omvatten een twaalftal kaarten in 8 kleuren; aan een der volgende afleveringen zullen deze kaarten, voor de helft, toegevoegd zijn. — Men kan op het werk inschrijven tegen fr. 6.50 per aflevering, bij den uitgever A. Bieleveld, Waarmoesberg, 66, Brussel en bij alle boekhandelaars.

ERNEST CLAES: «Een klassieke reis in het schoon Italië». — In het voorwoord heet het o.m. « Men moet dit kleine boekje niet als een letterkundig werk beschouwen, daar is het niet voor in de wereld geroepen, het moet dienen als een kleine handleiding der ontworpen reis en als trouw reisgezel door Italië heen». Dat is in weinige woorden bijna alles gezegd. Maar wij moeten hier nog aan toevoegen, dat Claes' werkje bepaald in het bezit moet zijn van hen die zich als toerist naar Italië begeven. Inderdaad niet literair maar alleszins practisch ! En wat het uitzicht van het boekje betreft: netjes, bijna honderd bladzijden, mooi papier en aangename letter. Enkele interessante illustraties maken mede dit gidsje nog aangenamer. Prijs: fr. 3.50. Verkrijgbaar in den boekhandel en bij Ernest Claes zelf: Korte Gasthuisstraat, Antwerpen.

— VERMINDERINGEN —

ANTWEREN.

« Velox », Brederodestraat, 172, 5 t. h. op alle aankoopen van rijwielartikelen.

Philipsen fr. en Zoon, Anselmostraat, 11, 5 t. h. op Motors en rijwielen.

LIER.

Janssens B., Kunstfotograaf, Eikelstraat, 10, 10 t.h. op Fotoartikelen. Donker kamer voor onze leden.

Janssens Jos., Traiteur, Lispstraat, 47, Koud-Buffet, 5 t. h.

Van Dessel Cam., Kleermaker, 33, 10 t.h.

Wellens Karel, Velomaker, Maasfortbaan, 1, 10 t.h.

Boyens V., Berlaarstraat, 39, 5 t.h. op radiotoestellen.

Van Ael, Groote Markt, 42, 10 t. h. op dranken.

St. MALO

Moet men reisindrukken schrijven gedurende de reis, onmiddellijk daarna of over eenigen tijd ? Dit is een vraag welke verschillend kan worden beantwoord.

Gedurende de reis zou het min of meer een moment-opname worden; onmiddellijk na de reis een beeld, gekleurd door het frissche rood van enthousiasme. — Ik, voor mij, beschouw een reis liefst op afstand, in het schemerrose licht der herinnering,dat de omstreken slechts vaag laat ontwaren.

Bovenstaande gedachte kwam in mij op toen, in gezelschap, over het heerlijke van het reizen gesproken werd. Reeds maanden zijn verloopen maar steeds nog denk ik terug aan de heerlijke dagen doorgebracht in St. Malo, het mooie St. Malo in Bretagne. Hier geldt, voor mij, wel degelijk: herinneren is genieten !

Bij de hoofdpoort « St. Vincent » heerscht veel drukte. Het is hier het centrum voor de badgasten. — Men is op de Place de Chateaubriand, het voornaamste stadsmidden, met vele café's en hotels (in een ervan werd de groote de Chateaubriand geboren). Hier op deze plaats kan men volop genieten van muziek en... openluchtbioscoop. Er is middel om even kostelijk te genieten op het zicht van de straatjeugd die deze kostelooze vertooningen naar waarde weet te schatten en die gillend van het eene doek naar het andere tent, wanneer ergens de film afgedraaid is.

Een trap dicht bij de poort « St. Vincent » voert naar boven op den vestingmuur, thans ingericht als wandeling rondom de stad. Van hieruit is het zicht heerlijk: achtereenvolgens ziet men de oorlogshavens, St. Servan (stad tegenover St. Malo gelegen), de visschersha-

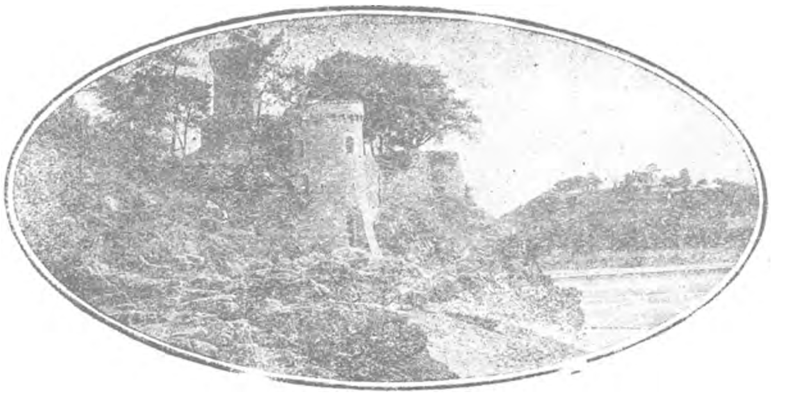

Vallée de la Rance. — Le Chêne Vert.

ven en de volle zee. Een oogenblik sta ik stil om volop te kunnen genieten van het overprachtig schouwspel. O, wat is de zee hier heerlijk ! Links van mij ligt St. Dinard, de luxe-badplaats voor de « upperten ». Vóór mij, tegen den vestingmuur aan, liggen, opeengestapeld en verspreid, de rotsmassa's die een natuurlijke borstwering voor het stadje vormen. Meer op den achtergrond, achtereenvolgens, de rotsen « Le grand Bey », « Le petit Bey » en schuins-rechts het «fort» National.

Want onuitwischbare indrukken roept mij de naam St. Malo te binnen.

Enkele dagen slechts bracht ik er door. Langs het heerlijk strand heb ik er gewandeld en ik heb gezeten op de fantastische rotsen bij de woeste zee..... St. Malo....

»Often I think of the beautiful town
»That is seated by the sea;
»Often in thought go up and down
»The pleasant streets of that dear old [town».

(Longfellow).

Dear old town! Gebouwd vlak bij de zee, op een granietrots, — ingesloten binnen sterke vestingmuren, met nauwe straatjes en hooge huizen, vele uit de jaren veertien- en vijftienhonderd, hoort dit stadje tot het meest ziens-waardige van de zoogenaamde Côte d'Emeraude welke zich uitstrekt van de baai van Mont St. Michel tot die van Brieuc.

Verderop het beruchte « Ile de Cézembre ». Een oogenblik dwalen mijn gedachten naar de edele figuren die eens op die kale rotsmassa, als moedige bannelingen moesten verblijven. — De wandeling langs de zee voortzettend, zie ik weldra, vóór mij uit, het heerlijk halve-maanvormig strand van Paramé.

Het is laag water. Langs een speciaal aan-

gelegden dijk stap ik op den «Grand Bey». Na weinige minuten ben ik op den top van de rots. — Hoelang ik daar gebleven ben weet ik niet... Maar, die oogenblikken van stille mijmering, bij het eenvoudig graf van de Chateaubriand, in het open zicht van de volle zee, zijn voor mij rijk aan emoties en vol wijding geweest, ja, van de heerlijkste in mijn leven....

Nog zie ik terug het spel van licht en kleuren der rood-gouden stralen van de zinkende zon op de grijsgrauwe wateren der stijgende zee. Nóg geniet ik van de heimelijke muziek der tegen de rotsen aanrollende, klotsend' uiteenspattende schuim-witte baren. Nog komt het stemmingvoile van dien onvergetelijken val-avond over mij, — ver van alle menschengewoel, alléén met de grootsche natuur... Het water stijgt, de zee wordt wilder... Weldra zal de dijk, de eenige verbindingsweg met St. Malo overstroomd zijn. De tijd om terug te keeren is aangebroken. Noodgedwongen neem ik afscheid van deze plaats, maar gelukkig toch en tevreden met de opgedane, onuitwischbare indrukken... Herinnering aan St. Malo, gij zijt me dierbaar !

J. CALON.
Antwerpen.

VAN HET SEKRETARIAAT

LEDENAANGROEI. — Van 1 tot 14 Juni traden er 533 nieuwe leden toe.

V. T. B.ers weest er fier op lid te zijn van den grooten V. T. B. met zijn 24000 leden! Draag daarom steeds den knoop; hecht aan uw auto's en moto's het vlagje van den bond, aan uw rijwiel de fietsplaat!

FIETSPLAAT. — We hebben een nieuwe voorraad fietsplaten. Erg voordeelig : slechts 5 fr.

V.T.B.-VLAGJE. — Het vlagje dat slechts 3.50 fr. kost *(verzendingskosten inbegrepen)* moeten alle fietsers, auto- en motorbezitters zich aanschaffen.

PROPAGANDAZEGEL. — Wie heeft geen frank te veel voor 50 sluitzegels?

JAARBOEK 1925. — Hebt u reeds het nieuwe Jaarboek besteld? Het is mooi. U moet het hebben !

GIDS LAROCHE. — Eerstdaags komt de gids «Laroche en Omgeving» door Eug. De Ridder van de pers, origineel opgevat en fraai uitgevoerd, waarin o.m. een total wandelingen en nagenoeg 13 plans nuttige wenken en aangename toelichting !

HET JAARBOEK

In ons vorig nummer hadden we reeds gewaagd van ons « verschenen » jaarboek, en toch deden de talrijke bestellers de ervaring op dat het nog niet verschenen was. Toen wij schreven « Het Jaarboek is klaar » dan waren wij er vast van overtuigd dat, wanneer onze leden die woorden zouden onder oogen krijgen, het sinds lang verbeidde jaarboek inderdaad beschikbaar zou zijn. Dit is nu een tegenvallertje geweest ! De drukkers zijn de schuldigen ! Maar laat ons dit alles nu vergeten! Ons « Jaarboek 1925 « ligt hier voor ons ! Het ziet er frisch uit in zijn lentekleurigen omslag. De kenners die het in handen krijgen hebben er niets op af te keuren. Het is een *jaarboek* dat voldoet aan alle eischen, waar eenieder iets in vindt dat hem interesseert Laat ons het eens doorbladeren: Het boekje van 160 blz. bevat buiten de gewone rubrieken (Het leven van V.T.B., Standregelen, Bestuur, Afgevaardigden, Verminderingen, Aangesloten hotels, Bondssecretariaat, Bondsuitgaven), een keus van wetenswaardigheden en fraaie artikeltjes: Op 't Spoor, In den Vreemde, In het tolkantoor, Eenige eigenschappen van een goed toerist, Verschillende bouwstijlen, Grensverkeer, Internationale geleibrieven, Tolkantoren, Inlichtingsbureelen, Toeristische en aanverwante organismen, Reisplannen, Fietstochten, Konsulaten,Luchtvaart Posttarieven,Olympische spelen, Onderhoud van een fiets, Verkoop of afstand van een motorvoertuig, Verlies of ontvreemding van platen, Paspoortstelsel, Eenvoudige begrippen over Fotografie, Zich oriënteeren, iets over weerkunde.

En dit alles: die 160 blz. tekst, die wetenswaardigheden, dit bondnieuws, die aangename lectuur, dit alles hebt u voor één frank ! Wie aarzelt nog ? De eerste honderden jaarboekjes die we op 't secretariaat ontvingen smolten weg. Leden van de V.T.B., zorgt er voor dat de oplage veel te klein weze !

NIEUWE AFGEVAARDIGDEN

DENDERLEEUW: Van der Starten Remi, onderwijzer, Langestraat, 89.
BERLARE-DENDERMONDE: Grégoire Arthur.
ERONDEGEM: Hanssens F., Leeraar, Gentschesteenw.
HERDERSEM-AALST : De Meyst Frans, Groote Baan, 53.
HERZELE: Van der Neste Hendrik, onderwijzer.
HILLEGEM : A. Mertens, Meren.
HEIST-AAN-ZEE : Dr. De Keetelare, O.-L.-Vr.-straat, 16.
PETEGEM-BIJ-OUDENAARDE : Lebeur, R., onderwijzer.
PUTTE-BIJ-MECHELEN : Mertens, Notaris.
STEKENE-WAAS: Waterschoot, Nieuwstraat.
STEENOKKERZEEL : Buggenhout, Hoofdonderw.
KRUIBEKE : De Kock-Van Herck, Gemeentesecretaris.
OUDENAARDE: Thienpont M., Adv., Einestr., 36.
RUMPST: Stuyck A., Onderwijzer, Markt 7.
TIELT: De Vries C., Kortrijkschestraat 58.
ST.-GILLIS-DENDERMONDE: Feytens Fr.
TIENEN: Jansen Marcel.
VILVOORDE: Jacobs Domien, Groote Markt, 14.
— Kantonale Afgevaardigde.

ORGANISATIEFONDS

Gravez L., Bestuurder Handelsbank te Aalst,	25.00
Een oude Kristendemokraat te Aalst	25.00
	fr. 50.00

FINLAND

(Vervolg en slot).

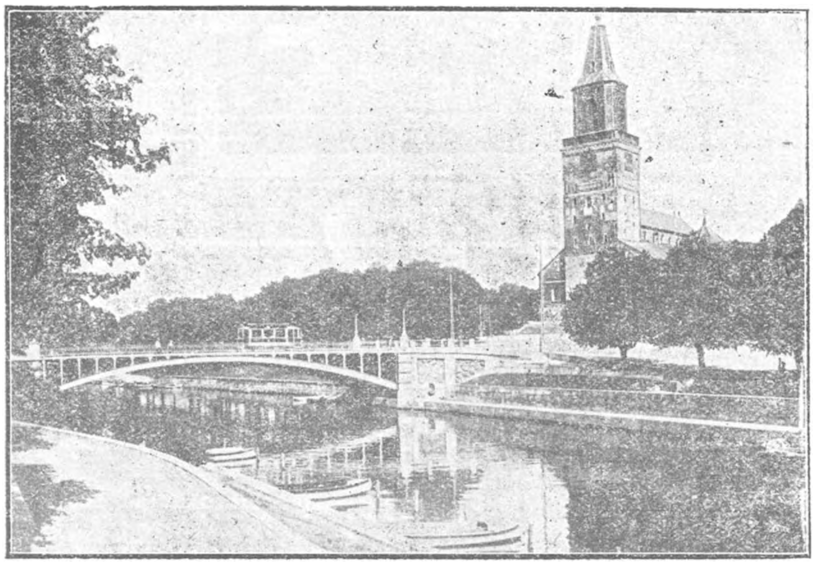

De Domkerk te Abo.

Water en bosschen en een bodem van graniet.

Meren groot en eenzaam, met donkere wouden omzoomd.

Bosschen duister en diep, met slanke pijnboomen die zich droomerig spiegelen in de klare blankheid van een roerloos binnenmeer.

Een land met duizend meren en meren met duizend eilandjes.

Tusschen de muren zoowel als tusschen de bosschen, in de meren als in de bosschen : brokken graniet, klompen, rotsen graniet, genoeg om er al de steden van Europa meê herop te bouwen, het graniet waarmede Peter de Groote Leningrad kon stichten, het graniet dat Napoleons graf in de Dôme des Invalides te Parijs dekt.

Finland is het land der contrasten, van nog ongerepte natuurschoonheden, met de Imatra- en en de Vuoksiwaterval, de fraaiste ter wereld, vaarlijke stroomver- — van de levensgesnellingen. De Pyhakoski-waterval (heilige waterval) is de gevaarlijkste : over een afstand van 18 kilometer verwekt ze een versnelling die 60 kilometer in het uur bereikt. En toch waagt men zich op dit element ! De Finsche toeristenvereeniging liet met dit doel eenige teerbooten (de teernijverheid is eene der oudste van Finland) als passagierbooten inrichten om er de stroomversnellingen van de Oulujoki-rivier die een van de meest noordelijk gelegen meerstelsels met de Bothnische golf verbindt — mee te bevaren. Vele — maar niet alle ! — toeristen die Finland bezoeken heeten deze sport eene van de genoeglijkste welke men in Finland vermag te maken.

Een woord over de eigenlijke teerbooten : Op deze booten worden een 20 tot 25 vaten

Ook de moderne landbouwwerktuigen zijn in Finland niet vreemd.

teer geladen, zoodat de zijkanten slechts een paar centimeter boven het watervlak uitsteken. Planken wanden van een meter hoogte worden aan de boot bevestigd en zoo uitgerust en geladen wordt ze losgelaten voor de vaart op de wilde versnellingen van de tusschen zwarte rotswanden en over rotskoppen en klippen heen bruisende rivier. Met bewonderenswaarde stuurmansvaardigheid weet de stuurman of de «stuurvrouw», door een enkele maar juist toegepaste wending, de boot over soms zeer woeste stroomdriften, ten getalle van vijf en dertig, heen te brengen.

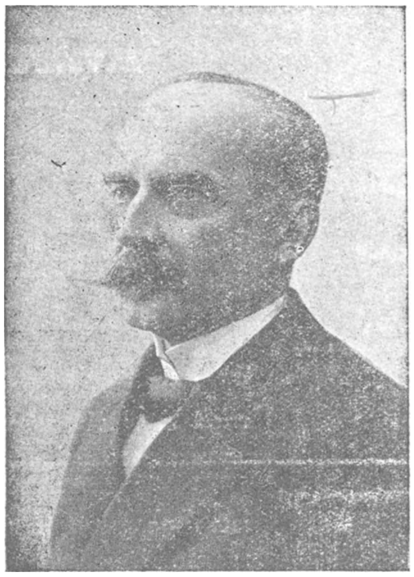

President Stahlberg.

De contrasten welke men in de natuur opmerkt vind men ook in het volk van Finland. Land en volk zijn nauw samen vergroeid. Beide stijgen ze: Het volk wordt steeds geestelijk beduidender en wat het land betreft, voortdurend rijst de bodem, wint op de zee, telkens weer leggen zich landtongen boven het watervlak bloot. Gelijk men overoude gletcherbeddingen tusschen de bergglooiïngen aantreft en op de toppen der heuvels nog overblijfselen van Vikinger-vaartuigen vindt, zoo ontwaart men naast de meest moderne en vooruitstrevende opvattingen en instellingen, getuigenissen van middeleeuwsche strekking

Zoowel de wetenschappelijk onderlegde als de arbeidersvrouw bekleedt in Finland een belichte plaats. De ontwikkeling der textielnijverheid is aan den arbeid der vrouwen te danken. In 1870 werd de eerste studente tot de hoogeschool van Helsingfors toegelaten. Sedert jaren heeft de vrouw er kiesrecht en maakt zij deel uit van de volksvertegenwoordiging. Een der befaamdste Finlandsche bouwkundigen is een vrouw.

Het beginsel der samenwerking heeft in Finland zeer practische uitwerking gevonden en is het land niet weinig ten goede gekomen. In weinig landen nemen de centralen voor opbrengst, uitbating, koop en verkoop een plaats in zooals in Finland. En het volk is hierbij goed gevaren.

Eeuwenlang maakte Finland,als autonoom gebied, deel uit van Zweden. Nadat Zweden in 1809 zijn plaats in de rij der groote mogendheden had moeten opgeven werd de band tusschen Zweden en Finland voorgoed verbroken. De Russische keizer opende datzelfde jaar de zitting van den Finschen Rijksdag en verbond zich de grondwettelijke rechten van het Finsche volk, waaronder vrijheid van godsdienst, te eerbiedigen. Alexander I hield woord. Alexander II evenwel niet. In 1898 werd generaal Bobrikoff, een hardvochtig man, tot goeverneur van Finland benoemd. Finlands rechten en wetten werden met de voeten getreden. Alom in Europa rees dittengevolge verzet op. Van 1899 af werd er gewaagd van finis Finlandiæ zooals van finis Poloniæ.. Maar niet zoo heel veel later kwam de vrijheid. Sedert den gedenkwaardigen 6n December 1917, waarop Senator Svinhufvud 's lands onafhankelijkheid doorzette, is de groote hoop der Finnen — volkomen vrij zijn! een voldongen feit. Toen in het laatste stadium van den wereldoorlog de omstandigheden voor Finland gunstiger werden had het jongere geslacht met de « jagersbeweging » een organisme geschapen dat in samenwerking met de alom in het land tot stand gekomen weerbaarheidslichamen, geruggesteund door de Duitschers, den vaderlandschen grond van de Russische en Bolsçevistische elementen zuiverde.

Langs de Finsche oostgrens ligt het woudrijke Oost-Karelië dat onder huishoudkundig en aardrijkskundig opzicht als het ware met Finland zelf het Groot-Finland vormt. De tot den Finschen stam behoorende bevolking heeft er eerst onder het tsaristisch bewind en later onder de bolsjewiki een strenge onderdrukking te verduren gehad. Het baart dus geen verwondering, dat de inwoners er reikhalzend uitzien naar definitieve aansluiting bij Finland.

Een heel ander beeld biedt ons West-Finland met de voor de kust gelegen Alandsarchipel. Men weet wellicht dat krachtens uitspraak van den Volkenbond, deze eilandengroep aan den staat bleef waarmede hij aardrijkskundig één was en staatkundig trouwens reeds eeuwen verbonden was : Finland. Noch-

tans: deze eilandbewoners spreken Zweedsch. Hun zelfstandigheid is volkomen gewaarborgd: op raad van den Volkenbond heeft Finland loyaal in dezen zin beloften afgelegd. De stoere visschers van de Aalandseilanden zijn er Finland erkentelijk voor. Men ziet het: Finland durft de praktijk van het vrijheidsbeginsel aan. Welken Vlaming is Finland niet sympathiek ?

Dr. FELIX BERTIJN.

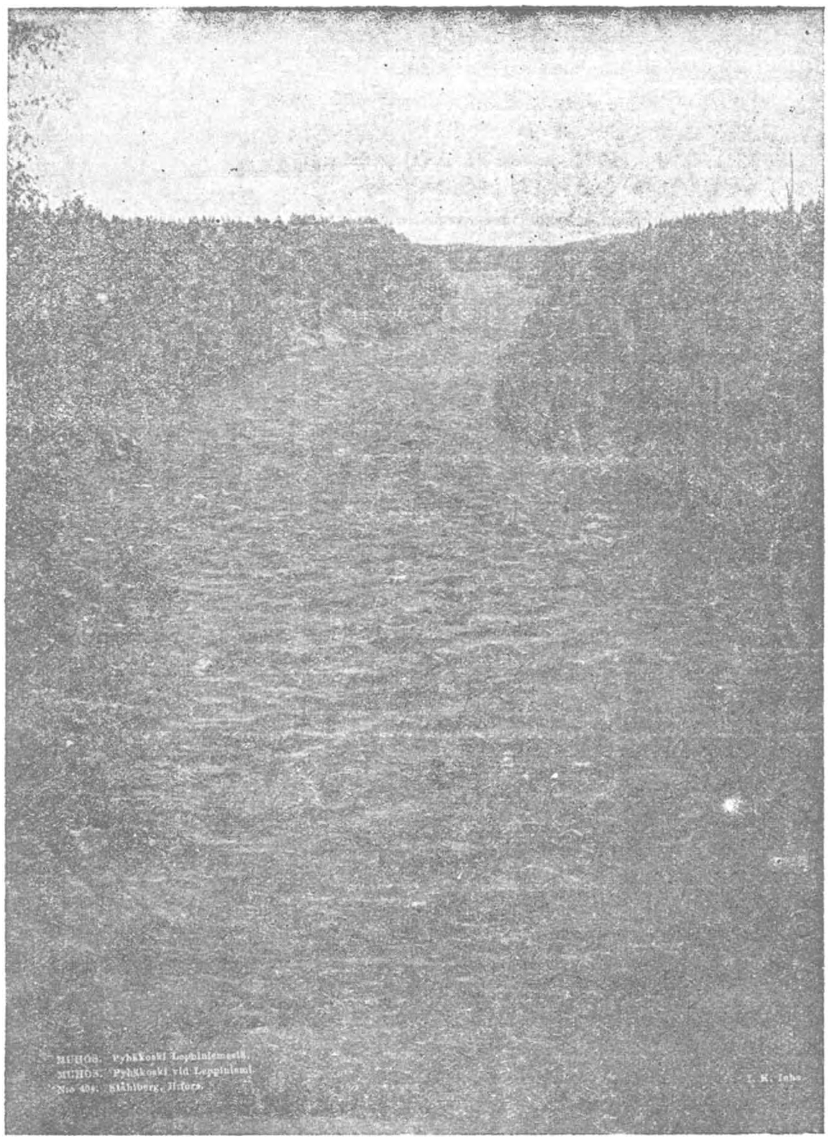

Stroomversnellingen van Pyhäkoski.

Onze Waterreis naar Vlissingen

Op Zondag 26 Juli aanstaande gaat dus bepaald de waterreis — de eenige door de kommissie voor Toerisme op touw gezet — door. De boottocht gaat naar de Zeeuwsche haven Vlissingen en naar de belangwekkende hoofdstad van Walcheren, Middelburg. Het bezoek aan de stad wordt geleid door den heer Dr. Ir. Stan Leurs. Vertrek aan de vlotbrug aan het *Loodswezen* om 8.15 u. Terugkeer te Antwerpen rond 9 u. Deelnemingsprijs : voor de boot 15 fr., voor den tram van Vlissingen tot Middelburg heen en terug, 4 fr. Speciale trams zijn ter beschikking van de leden die Middelburg wenschen te bezoeken. Inschrijvingen worden ingewacht tot 18 Juli (uiterlijk). Vermelden of men de reis meemaakt tot Vlissingen (boot) of tot Middelburg (boot en tram). Geboortedatum opgeven. De plaatsen zijn beperkt! De inschrijvingslijst wordt gesloten zoodra het aantal beschikbare plaatsen is volzet.

LANDDAG TE AALST

(Vervolg en slot).

De heer Neyes, penningmeester, komt aan het woord om verslag uit te brengen over het beheer der Bondsgelden gedurende het afgeloopen jaar. Onze leden vinden verder in dit nummer « Balans op 31 December 1925 ».

De heer Dr. Leurs breekt een lans voor de rationeele spelling der Vlaamsche plaatsnamen. Hij stipt aan dat alom groepeeringen van fietsers binnen den Bond ontstaan en dat welhaast zal moeten overgegaan worden tot het vormen eener machtige landsfederatie van fietsers. De mogelijkheid zal worden overwogen om in 1925 te Antwerpen een Landdag voor fietsers te houden. Spreker vraagt den steun van al onze Vlaamsche volksvertegenwoordigers voor onverwijlde verbetering der wegenis en betere regeling van het treinverkeer. Een beroep zal gedaan worden op de kunsthistorici om tot een degelijke inventarisatie van onze monumenten te geraken. Het hotelwezen heeft in 't bijzonder onze aandacht noodig en inzonderheid het hotelbedrijf op den Vlaamschen buiten.

Met een opwekkend woord, in het blijde vooruitzicht van nieuwe vruchtbare werkzaamheden, besluit Dr. Leurs zijn luid toegejuichte rede.

* * *

In de mooie feestzaal van het Landhuis (stadhuis) worden de deelnemers aan den Landdag ontvangen door den heer Burgemeester en den bijna voltalligen collegialen raad, waarbij de volksvertegenwoordigers Van Op den Bosch en Nichels. Vergeten wij hierbij niet aan te stippen dat én de groote trap én de zaal keurig met bloemen, te onzer eere, was versierd. Heel de feestzaal is weldra volgeloopen. Plechtig is het oogenblik waarop Dr. Pil de heeren Burgemeester en raadsleden, in naam van den Bond, allerhartelijkst dank zegt voor de bijzonder vriendelijke ontvangst die ons te Aalst is te beurt gevallen. De V.T.B. is hierdoor Aalst verplicht en zal dat schoone onthaal in Aalst zelf trachten te vergoeden.

Daar neemt de sympathieke, geleerde, en toch hartelijke en eenvoudige Burgemeester van Aalst het woord. De heer Bosteels verheugt zich in den bloei van den V.T.B. Van den beginne af heeft hij de werking van den Bond gevolgd, «eD Toerist» geregeld geraadpleegd en, ja, tot eigen vorming nog, gelezen. Het is den heer Burgemeester een eer — betuigt hij zelf — den V.T.B. te mogen ontvangen, goed ontvangen. De werking van den V.T.B. verdient gesteund, beloond te worden. Dat was mijn vaste overtuiging en zoowel onze raad als ik zelf hebben geen oogenblik getwijfeld toen uw verzoek om door ons officiëel ontvangen te worden binnenkwam. Dank voor het speciaal nummer van « De Toerist » heelemaal aan Aalst gewijd. Het is aangenaam en leerrijk zich aan de hand van «De Toerist » te kunnen spiegelen aan het verleden van ons volk en aan de kunstwerken die het ons nagelaten heeft. De heer Burgemeester is overtuigd dat het werk van den Bond zeer vruchtdragend zal zijn omdat de vereeniging onder degelijke, bevoegde, kranige leiding staat. En hier verwekt de schitterende speech van den heer Burgemeester een ovatie voor de heeren Algem. Secretaris, Penningmeester, Dr. Pil en Leurs.

Nogmaals dankt de heer Burgemeester voor de eer Aalst aangedaan en drukt de hoop uit dat ten minste de Vlaamsche gemeentebesturen het belang van nauwe samenwerking met den V.T.B. zullen inzien.

De heerlijke toespraak van den heer Bosteels werd op luid applaus onthaalt.

Dr. Leurs antwoordt: « Deze ontvangst in dit mooie Empire-stadhuis, maar tevens zoo innig Vlaamsch, is voor ons geen officiëele receptie zonder meer, maar bijna een verbroedering in hetzelfde streven. Dit onthaal zal voor ons werk een nieuwen, vinnigen spoorslag zijn. Hier werd reeds aangetoond hoe de V.T.B. en onze gemeentebesturen zouden moeten samenwerken, voor dezelfde materiëele en moreele betrachtingen. Uw schild prijkt met twee symbolen : de leeuw, materiëele energie, — de adelaar, moreel vernuft. Dit beeld is een treffend zinnebeeld van de geschiedenis van Aalst. Spreker herinnert aan eenige bijzondere figuren dezer geschiedenis: Dirk Martens, de aartsdrukker en wellicht den geleerdsten drukker van zijn land; Pieter Coecke, die te Aalst den eersten beiaard plaatste en als de uitvinder van den beiaard wordt beschouwd. Verblijdend is de huidige bloei van Aalst. Moge hare werkkracht steeds steviger worden en haar stoute vlucht steeds breeder opwieken. Moge de V. T. B. steeds op den steun van Aalst rekenen! Onze Bond en Aalst kunnen hand in hand, volgens het fiere Aalstersche motto

«Nec spe, nec metu» ijveren voor de materiëele en moreele grootheid van ons volk. — Toejuichingen.

De eerewijn deed toen zijn salvo knallen...

* * *

Na deze plechtigheid werden de deelnemers aan den Landdag in den stemmigen hof van Oude Landhuis gefotografiëerd. (Zie vorig nummer).

* * *

In den namiddag vond, op den Boekhoutberg, in de omgeving van het vermaarde Benedictijnerklooster van Affligem (de berg zelf ligt op het gebied Hekelgem), de onthulling plaats van de eerste oriëntatietafel van den bond. Velen hebben er aan gehouden bij deze plechtigheid aanwezig te zijn. De stoomtram waarop honderden deelnemers hadden plaats genomen werd gevolgd door meer dan honderd fietsers en enkele auto's. Te Hekelgem wachten ons twee muziekkorpsen op, het een van Hekelgem zelf en het ander van Affligem. We hadden dus de tocht naar den Boekhoutberg bezwaarlijk droefgestemd kunnen ondernemen. Er was muziek, er was veel volk en er was kleur, want de bevolking had flink gevlagd. Beklimmen wij den berg. Het uituitzicht is heerlijk. Velen zijn hier nooit geweest en staan verwonderd, ontroerd te genieten. Wat is alles in het ronde rustig op dezen zondagnamiddag.... Maar het mijmeren duurde niet lang want weldra nam de plechtigheid der onthulling aanvang. De aanwezigen hebben zich dicht rondom de oriëntatietafel geschaard, gemeenteoverheden en bestuursleden vooraan. Onder meer aanwezigen van naam was het ons mogelijk te ontwaren: de geestelijke overheid van Hekelgem, de heeren Burgemeesters van Hekelgem en Aalst, Mevr. Bosteels, de heeren Jozef Muls, Paul Lindemans, Dr Tristaert, 't Kint, de drie laatstgenoemden schepen der gemeente). Dr. Leurs zegt de aanwezigen dank omdat ze wel aan deze plechtigheid hebben willen deelnemen waarna het lieve dochtertje van den heer Joos, leider van de Kommissie voor Toerism, de 1ste oriëntatietafel van den Bond, door het wegnemen van het doek, voor eenieder zichtbaar maakt en als het ware aan de gemeenschap ten geschenke geft. Dr. Leurs komt andermaal aan het woord en geeft een beschrijving van het natuurschoon dat we van deze plaats af aanschouwen kunnen. Hij verzoekt de gemeenteoverheid de tafel in ontvangst te nemen. Burgemeester De Wit dankt namens de gemeente en belooft alle zorg te dragen voor den steen die ongetwijfeld vele belangstellenden zal aanzetten de gemeente te bezoeken en den berg te beklimmen. Het mag hier nog wel even aangehaald worden dat de toejuichingen bij de woorden van Dr Leurs aan het adres van de heeren Van Overstraeten en Talloen van Aalst en aan dat van den heer Dr Lindermans alleszins goed besteed waren. Heeren Van Overstraeten en Talloen waren het die het reuzenaandeel bij het beleggen van dezen welgeslaagden Landdag hebben gehad. En was het niet Dr. Lindemans die zich uitermate sympathiek wist te maken door zijn ijveren voor het toekennen, door de provintie Brabant, van een hulpgeld van fr. 3000 (begrooting 1925)? — Nadat de toespraken gehouden waren beklom de heer Ariën den steen en zong, innig-gevoeld, « Vlaanderen, mijn land, is het land van de stilte....» Zou de heer Ariën wel ooit zoo «hoogstaand» gezongen hebben?... Nadat hij nog een paar liederen aan de natuur heeft opgedragen brengen de fanfaren de omstaanders weer tot de werkelijkheid door een krachtigen Vlaamschen Leeuw. Thans kunnen de honderden kijklustigen de oriëntatietafel gemakkelijker van nabij aanschouwen. Wij werpen nog een laatsten blik op deze lieve omgeving en worden

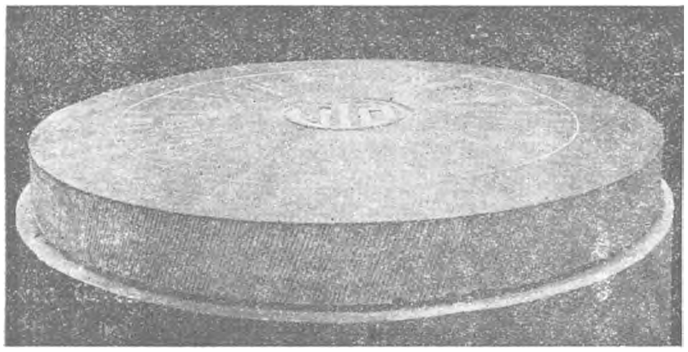

De Oriëntatietafel.

ervan bewust dat de IVe Landdag voorbij is. Wij brengen nog een bezoek aan het Zandtapijt en keeren, in tevreden stemming naar Aalst terug.

* * *

P. S. Zouden wij het voor een zeker deel aan den Landdag te Aalst te danken hebben, dat we gedurende de maand Mei bijna 1400 nieuwe leden hebben ingeschreven ??

BALANS OP 31 DECEMBER 1924

A k t i e f.

1. *Vastliggend.* —	
Mobilier : waarde der meubelen	6.841.79
2. *Verhandelbaar.* —	
Kas: in species	3.441.98
Bank: op loop. rek. Scheldebank	13.238.03
Postcheck C. Saldo postcheckrek.	1.008.95
Postcheck N. » » »	1.291.49
Uitgaven: op stock einde '24	8.898.83
Versch. debiteuren: saldo rek. C.	534.00
	35.255.07

P a s s i e f.

1. *Schulden aan derden.* —	
Stichtingsfonds: eereleden (leden voor 't leven). (beschermende leden (lid voor 10 jaar).	12.632.47
Organisatiefonds: fonds tot delging der inrichtingskosten Secretariaat	2.666.30
Bijdragen 1925 geïnd in 1924	11.809.05
Verschillende crediteuren volgens saldo Rek. Cour.	697.02
2. *Winst- en verliesrekening* : batig Overschot	7.450.23
	35.255.07

AARDRIJKSKUNDIG KRUISWOORDRAADSEL

Van links naar rechts. — 1) Scheldedorp bij Oudenaarde — 2) stad in Noord-Mesopotamië, aan de Tigris — 3) Belgische stad sinds 1920 — 4) stadje tusschen Lublin en de Weichsel — 5) eilandje bij Marseille, met burcht door Frans I gebouwd — 6) Oostenrijksche stad bewesten Linz — 7) in de Oudheid, land ten Z. van Palestina — 8) vloeit bij Grobbendonk in de Kleine Nethe — 9) gemeente bij Doornik — 10) landmaat — 11) arm van de Hardangerfjord — 12) beroemdste grot van België — 13) eiland bij La Rochelle — 14) bespoelt Cork — 15) besproeit Zwitserlands hoofdstad — 16) Egyptische zonnegod — 17) kantonshoofdplaats aan de Rhône in Savoie — 18) Zwitsersch kanton — 19) Zweedsche stroom die bij den Sulitelma ontspringt — 20) haven op 't eiland Ré — 21) badplaats benoorden Caen 22) stad in Chaldea vanwaar Abraham met de Hebreeuwen vertrok — 23) Italjaansche stroom — 24) bekend 16e eeuwsch kasteel tusschen Argentan en Sées — 25) Italjaansch grensdorp benoorden het Lago Maggiore — 26) bespoelt St Omaars — 27) gemeente in 't Noorden der provintie Luksemburg — 28) daar — 29) de baai van Amsterdam — 30) Geldersche stad aan

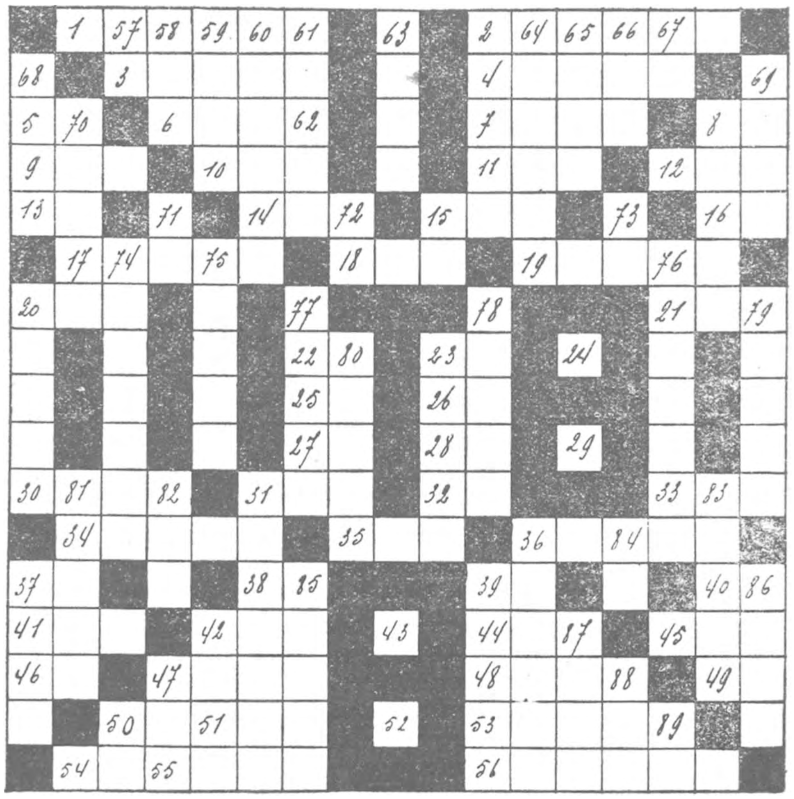

de Waal — 31) meertje in de heide — 32) schilderachig vlekje tusschen Hamoir en Bomal — 33) badstad bij Koblenz — 34) meer in Lapland — 35) gemeente bij Marche — 36) gemeente aan de Wester-Dender bij Ath — 37) zie 22 — 38) stadje tusschen het Wesermeer en Noorwegen — 39) zie 23 — 40) spoorwegkruispunt tusschen Dijon en Langres — 41) stadje aan de Loire, tusschen Blois en Orléans — 42) bijrivier van de Save, tusschen Bosnië en Kroatië — 43) bespoelt Breda — 44) stadje in Vancluse, ten O. van Avignon — 45) Engelsche rivier die met de Swale de Ouse vormt — 46) in Abessinië, tusschen Harrar en Faf — 47) Zwarte Zeehaven tusschen Sinope en Trebizonde — 48) gebergte tusschen Werra en Fulda — 49) dorp tusschen Dokkum en de Lauwerszee — 50) aan de Marne bij Epernay — 51) twee bijrivieren van de Tigris — 52) cijfer, tevens stadje tuschen Bremen en Hamburg — 53) land der Oudheid, benoorden Perzië — 54) stad met beroemd kasteel tusschen Dieppe en Abbeville — 55) de grootste baai der Engelsche Zuidkust — 56) mooi kasteel bij Nogent le Rotrou.

Van boven naar onder. — 57) naam van vele Friesche waterloopen — 58) aan de Bug, tusschen Bjelostok en Warschau — 59) hoofdstad der Westelijke Samoa-eilanden — 60) de meest noordelijke gemeente van ons land — 61) zie 46 — 62) stroom in Wales, bespoelt Chester — 63) Vlaamsche provintie-hoofdplaats — 2) Zwitsersch zijriviertje van de Ticino; ontspringt bij den San Bernardinopas — 64) ten O. van Dendermonde 65) Boheemsch dorp in het Reuzengebergte bekend om 2 Pruisische overwinningen op de Oostenrijkers (1745-1866) — 66) boom die langs onze wegen zeldzaam wordt — 67) waterweg tusschen Leeuwarden en Dokkum — 68) de stad van Pallieter — 69) in Galilea, beroemd om een bruiloft — 70) schilderachtig Maaslandschap benoorden Waulsort — 8) hoofdstad van het Zwitsersch kanton Aargan — 71) bezuiden Marche — 72) zie 54 — 15) zie 50 — 73) een der voornaamsten Alpentoppen bij Sankt-Moritz — 74) grensgemeente ten N. van Antwerpen — 75) Waalsche provintiehoofdplaats — 76) tusschen Gaasbeek en Kester — 20) stad van Dirk Martens — 77) rivier in Waasland — 78) aan de Amazone in West-Brazilië — 79) eiland bewesten Smyrna — 80) Chileensch eilandje bij de straat van Magellaan — 23) bij Treviso — 81) het volk van Erin — 82) bewoner van Noord-Skandinavië — 31) ten Z.-O. van Groningen — 83) bij Aalst — 36) tusschen Torhout en Brugge — 84) kantonshoofdplaats tusschen Besançon en Gray — 37) aan de Ume-Elf in Zweden — 85) Zwitsersch meertje bij den Gemmi-pas; ook bergtop ten Z.-O. van Interlaken — 39) beroemde stad tusschen Piacenza en Modena — 86) bisschoppelijke stad aan de Orne — 42) bij Nevers (Nièvre) — 87) hoogste groep der Glarner Alpen — 47) middeleeuwsche taal ten N. der Loire waaruit het Fransch ontstond — 88) tusschen Waver en Gembloers — 50) aan den Zuidoever van het Zürichermeer, bij Horgen — 89) eerste lid van tallooze Araabsche plaatsnamen.

N. B. — Geen enkele V.T.B.-ër late zich afschrikken door de betrekkelijke moeilijkheid van dit leerrijke raadsel. Minstens tien prijzen worden bij *puntenoptelling* toegekend (één punt voor elke juiste letter) zoodat ook dezen die geen volledige oplossing sturen kansen behouden.

Herlees aandachtig de voorwaarden van deelname op blz. 177; ze zullen streng worden toegepast. Men mag ook de bijdrage storten van een nieuw inwonend lid of voor zich zelf (1925). De lijst der prjizen voor een waarde van minstens 200 fr. verschijnt op 15 Juli.

Wie zendt nog een of meer prijzen (geld, boeken, kaarten...) *naar het sekretariaat?*

Lijst der toe te kennen prijzen in ons volgend nummer.

BONDSLEVEN

OUDENAARDE. — Zondag, 16 Juni jl., ondernam Oudenaarde zijn eersten uitstap. Hoewel de dag slecht inzette, daar de auto die ons moest wegbrengen niet op post was, is de reis naar de Scheldestad, voor 't overige, alleszins geslaagd. Na het middagmaal — degelijk ! — bezochten we den Dierentuin met zijn duizend aantrekkelijkheden. De heer Luyten, Algemeen Secretaris van den Bond, geleidde ons daarna, doorheen het schoonste stadsgedeelte, naar de haven. Onderweg werd ons voor iedere bezienswaardigheid toelichting verstrekt. En wat hebben we genoten van het bezoek aan het reuzenschip van de « Canadian Pacific », de « Minnedossa » ! De heer Segers (Antwerpen) in deze hartelijk dank. Al de deelnemers waren ten zeerste voldaan over deze reis en hopen nog dikwijls aan dergelijke uitstappen deel te kunnen nemen. — Over eenige weken groepsreis naar de kust. Alle leden warm aanbevolen.

INHOUD

De luxe-reis van V.T.B. voor 1925 is per autocar van Brussel naar den Rijn. 'n Vierdaagsche rit door de Ardennen en den Eifel, op 19, 20, 21, en 22 Juli blz. 189
De Eifel, *Dr. Ir. Stan Leurs*, ... » 190
Reis naar Parijs op 18, 19, 20, 21 en 22 Juli — Uitstap naar de Semois, van 18 tot en met 21 Juli — Tryptieken en Douanekaarten . . . . » 191
Meerbeek, *C. L.*, ... » 192
Boekbespreking — Verminderingen . . . . » 193
St. Malo, *J. Calon*, ... » 194
Van het Sekretariaat . . . . » 195
Finland, *Dr. Felix Bertijn*, ... » 196
Onze Waterreis naar Vlissingen . . . . . . » 198
Landdag te Aalst . . . . » 199
Aardrijkskundig Kruiswoordraadsel . . . » 201
Bondsleven . . . . » 202
Uitstappen en Bijeenkomsten . . . . . » 203

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ALGEMEEN UITSTAPPEN :

JULI :

Zondag 5 : Maasvallei. Leider : de Hr. Joos.

Van 18 tot 21 : De Oevers der Semois, (zie vorig nummer). Leider : de hr. De Combe.

Van 19 tot 22 : Eifel en Rijn. Leider Dr. Leurs. (Zie elders).

Van 18 tot 22 : Parijs. Leider: de hr. Bombeke.

Zondag 26 : Waterreis naar Vlissingen met bezoek aan Middelburg. Leider : Dr. Leurs.

AUGUSTUS :

Zondag 2 : Provinciale Toeristendag voor West-Vlaanderen, Uitstap naar Knokke. Vergadering. Wandeling, onder de leiding van den hr. W. Bossier.

Van 14 tot 17 : Reis naar Zwitserland per autocar. Leider: Dr. Leurs.

Van 14 tot 18 : Parijs. Leider: de hr. De Combe.

Zondag 23: Toeristendag voor Brabant. Bezoek aan Sichem en Averbode, onder de leiding van den hr. Ernest Claes, Letterkundige.

— — — — — — — — — — — — —::::— — — — — — — — — — — — — — —

AALST.

Dinsdag 7 Juli : Per autobus naar het park en het woud van Belœil. Bezoek aan Lessen en Ath op de heenreis, aan Geeraardsbergen op de terugreis. Vertrek 7.30 u. Keizerlijke plaats. Prijs ongeveer 15 fr. Inschrijven voor 5 Juli.

Zondag 13 Juli : Naar Meerbeke. Première van « Reynaart de Vos » door het «Vlaamse Volkstoneel». 20 t. h. vemindering op vertoon der lidkaart.

ANTWERPEN.

Zondag 5 Juli: Uitstap naar de Maasvallei. — St. Romboutsfeesten te Mechelen (zie onder Mechelen).

Zondag 12 Juli: Naar Gent. — Boottocht op de Leie.

Vertrek Antwerpen (Waas) 7.45 u. Aankomst Gent 9.18 u. Bezoek aan eenige Kunsthistorische gebouwen onder deskundige leiding. In den namiddag tochtje op de Leie tot Deurle met motorbootjes. Vertrek: Gent (Dampoort) 21.55 u. Aankomst Antwerpen 23,32 u. Inschrijven voor de groepsreis op het sekretariaat tot 10 Juli. Opgeven of men het middagmaal verlangt (5 fr.) Trein en Boottocht 16 fr.

Zondag 19 Juli: Naar Klein Brabant en de Durmeboorden. Vertrek Antwerpen (Zuid) 7.24 u. Reiskaart nemen tot St. Amands-aan-de-Schelde. Terug met de Wilfordboot (aankomst te Antwerpen rond 7.30 u.) of gedeeltelijk te voet (aankomst Antwerpen rond 9 u.)

Zondag 26 Juli : Boottocht naar Vlissingen. (Zie elders in dit nummer).

Van Zaterdag 8 tot Dinsdag 11 Oogst: Reis naar de valleien der Warche en Hoëgne. (Spa en Malmédy).

Beknopt Reisplan : Zaterdag namiddag : Vertrek naar Spa; logies te Sart. — Zondag : Vallei van de Hoëgne, per trein naar Malmédy, wandeling naar Floriheid. — Maandag : Vallei van de Warche langs Bévercé tot Rheinardstein. Terug naar Malmédy over Chôdes en Mont du Calvaire. — Dinsdag : Wandeling naar Pouchon des Cuves en Ermitage. Na den middag vertrek naar Stavelot en wandeling langs « Ster » naar Coo (waterval). Terugreis langs de heerlijke Amblèvevallei.

Aantal deelnemers beperkt (gezien het moeilijk te verkrijgen logies). Inschrijven op het Sekretariaat tot 25 Juli . Onkosten alles inbegrepen: ongeveer 175 fr.

FIETSTOCHTEN.

5 Juli : Bergen op Zoom. — Bezoek Wouwsche Plantages. — Vertrek 7.30 u. Schijnpoort. — Fietsen laten looden Stapelhuis Antwerpen — allen lidkaart medebrengen. — Voorziet u van eten en drinken.

12 Juli : Thielen-Casterlé. Geologische uitleg der streek onder leiding van den Z. E. H. Dr. Prims. — Voorziet u van waterdichte schoenen. — 1e groep vertrekt 's nachts 1 u., bij slecht weder om 6 u.; 2e groep fietst tot Wechelderzande en vertrekt om 8 u. Bijeenkomst aan Berchem-Kerk.

19 Juli : Deelneming uitstap Putte-bij-Mechelen. Pic-nic, dus eten en drinken medenemen. Zie verder onder Mechelen.

26 Juli : Fiets-Landdag te Antwerpen.

BRUGGE.

Zondag 5 Juli : In den namiddag bezoek aan den schoolkruiser « d'Entrecasteaux » bezichtiging der machinekamer onder bevoegde leiding. Daarna bezoek aan den torpedoboot A42 onder leiding van den 1n meester Renier. Samenkomst 15.30 u. aan de nieuwe haven.

BRUSSEL.

Zondag 12 Juli: Naar Zevenborren. Vertrek : Trein Brussel(Zuid) 8.58 u. Afstappen te Buisingen. (1.50 fr.) Van Buisingen te voet over Bruineput en Dworp naar Zevenborren (10 K.M.) Terugkeer : Te voet over St. Genesius-Rode (5 KM.) verder per trein tot Brussel (1.50 fr.) Aankomst te Brussel-Zuid om 19.35 u. — De fietsers komen samen voor de Zuidstatie (Grondwetplein) om 9.30 u. De tocht gaat over Buisingen, Dworp. Terug over Alsemberg. Knapzak meenemen.

DUFFEL.

Zondag 5 Juli: Bergen-op-Zoom met bezoek aan de Wouwsche Plantage. Vertrek 6 u. Wilsonplaats. (Zie onder Antwerpen).

Zondag 12 Juli : Bosschen van Wechelderzande. Vertrek 8 u. Wilsonplaats. (Zie Antwerpen 2e groep).

Zondag 19 Juli: Putte-bij-Mechelen. Vertrek 8 u. Wilsonplaats.

Zondag 26 Juli : Fietserscongres te Antwerpen.

Alle Woensdagen te 20.30 vergadering bij den heer Jules Mariën, Wilsonpl.

GENT.

Zondag 5 Juli : Boottochtje op de Leie. Vertrek 13,30 u. watertrap Koornlei terug om 21 u.

Zondag 12 Juli: Bezoek der leden uit Antwerpen. De leden uit Gent nemen aan dit bezoek deel. Samenkomst om 9.16 u. aan Gent-Dampoort. Bezoek aan het Klein Begijnhof en het Gravenkasteel onder de leiding van den heer Van Werveke. 12.30 u. gezamenlijk middagmaal. 14 u. met motorbootjes tot Deurle; prijs 5 fr. Vertrek Koornlei aan den watertrap. Toetredingen tot 8 Juli bij den afgevaardigde den hr. H. Gijselinck, Begijnhoflaan 31.

Zaterdag 18 Juli : Groepsreis naar de Semois. (2 dagen).

Zaterdag 18 Juli : Groepsreis naar Parijs. (4 dagen).

Zondag 19 Juli ; Per autocar naar den Eifel. (4 dagen).

Bij voldoende belangstelling worden voor de eerste en laatste reis groepsreizen tegen verminderden prijs ingericht.

Zondag 26 Juli: Openluchtvertooning te St. Martens-Laatem; opvoering van »Reinaart de Vos« door het Vlaamse Volkstoneel. Begin 15 u. Prijzen der plaatsen 6, 5 en 3 fr. 20 t.h. vermindering voor de leden van V.T.B.

KAPELLEN.

Zondag 5 Juli : Fiets en autotocht naar de Wouwsche Plantage en Bergen-op-Zoom onder leiding van den Wethouder heer H. P. M. Verlinden, Consul van de A. N. W. B. Samenkomst Vlaamsch Huis, Kapellen om 8.30 u. stipt. Bezoek Rozenhof Speth. Vertrek uit Putte te 9.15 u. naar het buitengoed De Groote Meir. Rond 11.30 u. samenkomst op het buitengoed Emsens (Wouwsche Plantage). — Ververschingen aan matige prijzen. Pick-nick in het woeste gedeelte. Gareeren op de markt te Bergen-op-Zoom en bezoek aan de stad en haar oudheden onder de leiding van den heer Archivaris Asberg, aan de Rijkskweekplaats voor kreeften onder de leiding van den heer Dr. Haninca, Directeur, en den heer Belderbos. Om geen moeilijkheden te hebben aan de grens op voorhand de fietsen laten looden en uw naam opgeven aan den afgevaardigde.

Zondag 26 Juli: Deelneming aan het congres voor V.T.B.-fietsers te Antwerpen.

Zondag 9 Oogst: Bezoek aan het park Bunge en Osterrieth en V.T.B. tuinfeest in het lokaal van V.T.B. te Kapellen.

Zaterdag 5 en Zondag 6 September : Tocht naar Zundert, Loenhout en Brecht, (Kempisch congres, tentoonstelling en historische stoet).

Zondag 20 September: Autotocht naar Ierseke, Wemeldinge en Goes.

Zondag 27 September: Autotocht naar Genk en de Limburgsche koolmijnen.

EEKEREN, BRASSCHAAT, STABROEK, BEIERENDRECHT, ESSCHEN, KALMPTHOUT.

Zondag 5 Juli : Fiets- en autotocht naar de Wouwsche Plantage en Bergen-op-Zoom. Zie onder Kapellen.

LEBBEKE.

Dinsdag 21 Juli: Fietstocht Overmeire-Donk. Vergaderen op de Groote Plaats. Vertrek 1 u. stipt.

LEUVEN.

Zondag 5 Juli : Fietstocht naar Brussel en omstreken. Bezoek aan de Landbouwnormaalschool te Laken. Vertrek 8 u. Groote Markt.

Zondag 12 Juli: Fietstocht naar Tervuren en het Zoniënwoud. Vertrek Tervuursche poort om 8 u.

Zondag 19 Juli: Fietstocht naar Putte en bezoek aan de rozenkweekerijen. Vertrek 8 u. Groote Markt.

Zondag 26 Juli : Waterreis naar Vlissingen en bezoek aan Middelburg. (Zie elders in dit nummer). Reis Leuven-Antwerpen 9.25 fr. Prijs boottocht en tramrit elders in dit nummer. De deelnemers worden verzocht het gezamenlijk bedrag te storten op postcheckrekening nr 75385 (Vlaamsche Toeristenbond — Leuven). Het uur van vertrek wordt in het volgend nummer bekend gemaakt. Plaatsen op den boot streng beperkt.

LIER.

Zondag 19 Juli : Naar Putte. Bezoek aan de groote rozenkweekerijen. (Zie volgend nummer).

MECHELEN.

Zondag 5 Juli: St. Rumoldusfeesten. De leden die ter gelegenheid dezer feesten zouden in Mechelen toeven verzoeken wij zich te vereenigen om 10.30 u. aan de hoofdkerk (onder den toren). Bedoelde feesten omvatten het volgende : Uitvoering der vierstemmige mis van Guy Romparr, door het St. Romboutskoor om 11 u. Jubelprocessie (deelneming uit heel het land) om 16 u. onder de vespers uitvoeringen door het St. Romboutskoor. Er wordt het noodige gedaan voor voorbehouden plaatsen op den doortocht der processie, uitleg wordt verstrekt. Te 14 u. samenkomst onder den toren. Wandeling langs de schilderachtigste hoekjes der stad. Onder deskundige leiding. Bestijging van den toren.

Zondag 12 Juli ; Naar Gent. Zie onder Antwerpen. Vertrek Mechelen 7.14 u. overstappen te Dendermonde.

Zondag 19 Juli: Bezoek aan de rozenkweekerij Op de Beeck en Zonen te Putte. (De grootste van het land). In den voormiddag pick-nick in de beboschte zandheuvels. Aan rozen zal het niet ontbreken. Verder bericht in volgend nummer.

Zondag 26 Juli: Boottocht naar Vlissingen. (Zie elders in dit nummer).

Maandag 4 Oogst : Toeristenavond te Mechelen. — Beiaardconcert.

MEERBEKE-BIJ-NINOVE.

Zondag 12 Juli : Opvoering, ingericht door V.T.B. en V.O.S. van Ninove en Meerbeke, van « Reinaart de Vos», door « Het Vlaamse Volkstoneel ». Prijzen der plaatsen: 5 fr. 20 t. h. vermindering voor de leden van V.T.B. (Zie elders in dit nummer).

OPWIJK.

Zondag 19 Juli Fietstocht naar Steenokkerzeel. Stilhouden te Wolvertem. Beiaardconcert door Jef Denijn.

In vooruitzicht : Naar Gaasbeek ; boottocht op de Schelde.

SINT NIKLAAS.

Zondag 12 Juli : Te 18 u. opvoering in open lucht door de tooneelafdeeling van den V.O.S. in den hof van het stedelijk Museum van « De Schelmstreken van Scapin ».

Zondag 19 Juli : In aansluiting met den uitstap langs de Durmeboorden uitgaand van Antwerpen, per autobus naar Temsche, vandaar per motorboot tot Hamme. Terug op dezelfde manier. Vertrek uit St. Niklaas om 13 u. aan « De Hoop ». De deelnemers verwittigen vóór 15 Juli den afgevaardigde, Hemelaarstraat, 2. *Aantal deelnemers beperkt.*

VILVOORDE.

Zondag 12 Juli: Fietstocht naar Zevenborren. (Zie onder Brussel). Samenkomst te 8.30 u. voor het hotel Coomans.

Zondag 19 Juli: autoreis naar Overmeire-Donk waar het Vlaamse Volkstoneel in open lucht opvoert: Reynaert de Vos, oud epos verwerkt door Paul de Mont. Prijs: 12 frank voor de niet-leden en 11 frank voor de leden. Inschrijvingen worden aanvaard zoolang er plaatsen beschikbaar zijn, bij Joz. Hellemans, 25 Guldenschaapstr., Vilvoorde. Bij de vertooning genieten we 20 t .h. afslag en worden onze plaatsen zonder opleg voorbehouden. Vertrek te 8 u. Vermoedelijk terug te Vilvoorde rond 22 uur. In den voormiddag spelevaren op het meer. 's Middags pick-nick en in denachtermiddag bijwonen der vertooning. Verdere inlichtingen worden graag door de afgevaardigden verstrekt. Voor aansluiting wenden andere groepen zich tot D. Jacobs, 14, Groote Markt. De inschrijving wordt op Zondag 5 Juli gesloten.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND. p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND. » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 14 **15 Juli 1925**

De groote Reis voor Augustus 1925

Met V. T. B. naar Parijs, de " Ville Lumière "
8, 9, 10, 11, 12, 13 en 14 Oogst.

(Antwerpsche Kermis)

PRIJS : 350 FRANK

In dezen prijs is **alles** begrepen : trein, hotels en restaurants eerste klas, autocars, boot, muzea, ook drinkgeld en tafeldrank (wijn of andere) *Leider* : Mr De Combe.

Vertrek uit : Oostende 20.35 ; *Brugge* 21.02 ; *Gent-Zuid* 21,55 ; *Aalst-Noord* 22.30 ; *Aankomst Brussel-Noord* 23.06 ;

Vertrek uit : Leuven 21.35 ; Aankomst Brussel-Noord 22.09 ;

Vertrek uit : Dendermonde 20.27 ; Aankomst Brussel-Noord 21.40 ;

Vertrek uit: Antwerpen-Centr. 21.45 ; Mechelen 22.35; Aankomst Brussel-Noord 22,54.

Gezamenlijk vertrek uit Brussel-Zuid (Midi) 0.42.

Bezoek te Parijs aan Notre Dame, Sacré Cœur, Ste-Madeleine, beroemde Louvre-muzeum, hoven en muzeum du Luxembourg, muzeum de Cluny, Champs-Elysées, Bois de Boulogne, park Monceau, park Buttes-Chaumont, Tuileries, Grand et Petit Palais, Hotel des Invalides met graf van Napoleon, Stadhuis, Patheon, Opera Trocadéro, Arc de Triomphe de l'Etoile, Arc de Triomphe du Garroussel, Vendôme-kolon, Juillet-kolon, Place de la République met Monument, Place de la Concorde met obelisk en fonteinen, Innoncents-fontein, Manufacture des Gobelins, Manufacture de porcelaines (*met bezoek aan de werkplaatsen*) te Sèvres, de groote Hallen, Kerkhof Père Lachaise, bezoek aan het Krematorium, beklimming van den Eifeltoren (300 m. hoog). Bezoek aan Versailles, parken en Grand en Petit Trianon. Boottocht op de Seine, langs de prachtige kaden tot St-Cloud met zijn beroemde fonteinen. -- Bezoek aan de « *Internationale tentoonstelling van dekorative kunst* ».

Wandelingen langs de groote boulevards en door Montmartre. Twee dagen rijden per gemakkelijke autocar

Daar het aantal deelnemers beperkt is, raden we de liefhebbers aan zich **dadelijk** te laten inschrijven op het Secretariaat en het bedrag (fr. 350) te storten op postcheckrekening 93.627. Zoodra het vastgesteld aantal bereikt is wordt de lijst der deelnemers bepaald gesloten. Gewone achterblijvers, let op uw zaak !

Voor verdere inlichtingen : zie volgend nummer van « De Toerist » of vraag er om aan het Secretariaat. Wacht evenwel niet met uwe inschrijving !

Per Autocar door Zwitserland.

14, 15, 16, 17 Oogst

Vrijdag 14 Oogst : Vertrek uit Brussel (L.W.) 12,01 u. : aankomst Basel te 22,58 u.

Zaterdag 15 Oogst : Bezoek Basel (station, cathedraal musea). Vertrek uit Basel (per trein) te 5,11 u. Aankomst te Luzern om 17 48 u. Wandeling door Luzern (oude brug, leeuw, oude wallen, hofkerk, panorama over de Alpen van op den Dietschiberg) ; logies te Luzern.

Zondag 16 Oogst : Per autocar van Luzern naar Bern (bezoek aan Bern, Munster, oude bronnen, Kirchenfeld-brug, munsterkerk, musea) ; van Bern naar Thun, alwaar logies.

Maandag 17 Oogst : Van Thun over Spiez langs het meer naar Interlaken. Van uit Interlaken naar de Lauterbrunnen en Murren. Bestijging, per bergspoor, van de Jungfrau. Van Interlaken, langs het Brienzermeer, naar Brienz, alwaar logies.

Dinsdag 18 Oogst : Van Brienz, over Saren, naar Alpenach. Van Alpenach uit, per bergspoor, op den Pilatusberg. Van Alpenach naar Luzern.

Vertrek uit Luzern, per trein te 20,46. Aankomst te Brussel om 11,01 u.

Leider : Dr. Ir. Stan Leurs. — *Prijs :* 1000 fr. (naar voorloopige schatting). — *Inschrijvingen :* voor 5 Oogst op het secretariaat.

KEERBERGEN EN DE BRABANTSCHE KEMPEN

Het is verwonderlijk hoeveel mooie hoekjes in Vlaanderen ontdekt en aan het natuur- en schoonheids-minnend publiek bekend gemaakt werden sedert de stichting van den Vlaamschen Toeristenbond en het verschijnen van zijn steeds belang-wekkend orgaan. — Het Vlaamsche land is ook verlokkend door zijn rijke afwisseling van bodemgesteltenis en natuuruitzicht, door zijn prachtige steden en stemmige dorpen, door zijn vruchtbaarmakende, grilligloopende waters, door zijn welige akkers en zijn vette weiden, door zijn droomerigstemmende einders van de Kempen en de kust.

Vaak, wanneer een natuurminnaar weêr een eigenaardig plekje gevonden heeft en zijn hart heeft opgehaald bij het bewonderen ervan en het genieten erdoor, acht hij het zich ten plicht er de 20.000 V.T.B.-ërs opmerkzaam op te maken.

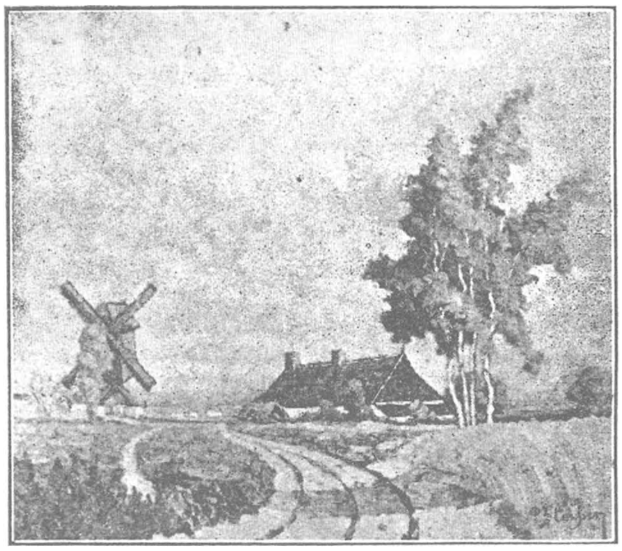

Zicht te Keerbergen.

Zoo was ik vóór eenige dagen te Brussel. Op een mooien morgen komt een jonge neef van me, een joviale Brusselaar, enthousiast van den buiten, me vinden en zegt : « Oom, ga je meê 'n autotochtje maken?» — «Waarheen?» — «Naar de Brabantsche Kempen». — «Naar de Brabantsche Kempen?» herhaalde ik met een ietwat ironischen glimlach, «nooit van gehoord, jongen ! Langs welken kant uit liggen die?...» — « Wel, oom toch!» klinkt het met een van verontwaardiging ongewone stem, «hoe is 't mogelijk, onze Brabantsche Kempen niet te kennen!? Ga meê. Over een goed halfuur zijn we er. Ge zult er iets eenigs zien: honderden hectaren mastbosschen, heigronden met vennen, witglinsterende zandwegen die t' allen kant verloren loopen, overal goudgebloemde brem, leemen hutten met een plekje ontgonnen grond erbij, hier en daar verspreid : Een pracht van een streek, een brok echt-oude Kempen, den Brusselaars, Leuvenaars, Mechelaars die er vlak bijwonen bijna onbekend !...

Ik laat me overtuigen en ga meê.

Enkele minuten en de ronkende auto is Evere voorbij en bolt over den lommerigen steenweg op Haacht. De bodem rijst. Links ligt Haren met zijn menigte spoorlijnen en op den achtergrond de hooge, beboschte linkeroever van de Willebroeksche vaart. Rechts de uitgestrekte vruchtbare akkers van het Brabantsche. Zoevend snort de auto door de dorpstraat van Diegem. Een welgevalligen blik op den eigenaardig-mooien kerktoren in Dongelbergsche steen, en daar gaan we, bijna in rechte lijn, op Haacht aan, laten rechts Steenokkerzeel, links Kampenhout liggen, bollen wat verder langs de brug over de Leuvensche vaart en over het spoor Leuven-Mechelen. Achter de herstelde schoone kerk van Haacht gaat de tocht voort. We rijden over de oude witsteenen Hombrug de Dijle over en, waarlijk, daar ligt onmiddellijk voor ons een heerlijk stuk Kempen !

We stijgen uit bij een hotel-pension, gelegen halverwege tusschen Haacht en Keerbergen, hetwelk ik niet noemen zal (want ik wil en mag geen reclame maken) ofschoon men er goed eet tegen zeer matigen prijs. En nu maar geslenterd in bosch en hei, urenlang, in zalig genot. Die mastbosschen van Keerbergen bieden iets eigenaardigs: tusschen statige sparren en jong plantsoen treft men bonkige, breedgekruinde oude mastboomen aan. Het zijn er als het ware ongerepte wouden waar de mensch de natuur in haar grillen vrijgelaten heeft. Diep ademen wij de harsige lucht in, want de sparren bloeien. De bleekgroene topscheuten steken fel af tegen de donkergroene naalden. Hier en daar een spichtig, witgeschubd berkje.

Achter de duinruggen ontwaren we ook wel zonken met helder water, — kleine ven-

nen gedeeltelijk bedekt met eendenkroos (1) en waterkers (2).

Van tijd tot tijd een plek heidegrond met ginst (3) en heidekruid (4) bewassen. Thans schitteren de goudgele bloemtrossen van de ginst in de blakerende zon. In September zal hier de bodem met het purperen tapijt der heidebloempjes overdekt zijn. Langsheen de zandwegen, hier en daar, een van die leemen huisjes met rieten dak, welke men eertijds overal in de Kempen aantrof maar nu tot de zeldzaamheden behooren. Het dorpje Keerbergen, met zijn nederig kerkje, zijn lagen, met scherpe naald bekroonden toren en met zijn eenige dorpstraat, heeft het gemoedelijk uitzicht van de Kempische gemeenten volkomen bewaard. De bewoners zelf zijn vriendelijk en aanhalig. Met de omliggende dorpen, geheel of gedeeltelijk geïndustrialiseerd, is het reeds anders gesteld.

Keerbergen is een parel voor liefhebbers van landelijk schoon en landelijke rust. Geen wonder dus, dat enkele Brusselaars het oog op dit eenig-mooie plekje geslagen hebben en sedert verleden jaar lusthuizen bouwen aan den zuidelijken kant van het boschcomplex. Toen ik de vrees uitte dat zulks de streek ging bederven, werd me verzekerd dat alle voorzorgen getroffen waren om dit te verhinderen. De koopers van boschgronden moeten de verbintenis aangaan het karakter van de streek te eerbiedigen: ze mogen enkel zooveel sparren verwijderen als noodig is voor het bouwen van hun woning en mogen geen moestuinen aanleggen. De daken mogen niet boven de hoogste sparren uitsteken. Een commissie van bouwmeesters zorgt ervoor dat de bouwstijl aan het midden wordt aangepast. Verstandige voorzorgen! Daarbij : men bouwt maar in een hoekje. Honderden hectaren bosch en hei blijven ongerept.

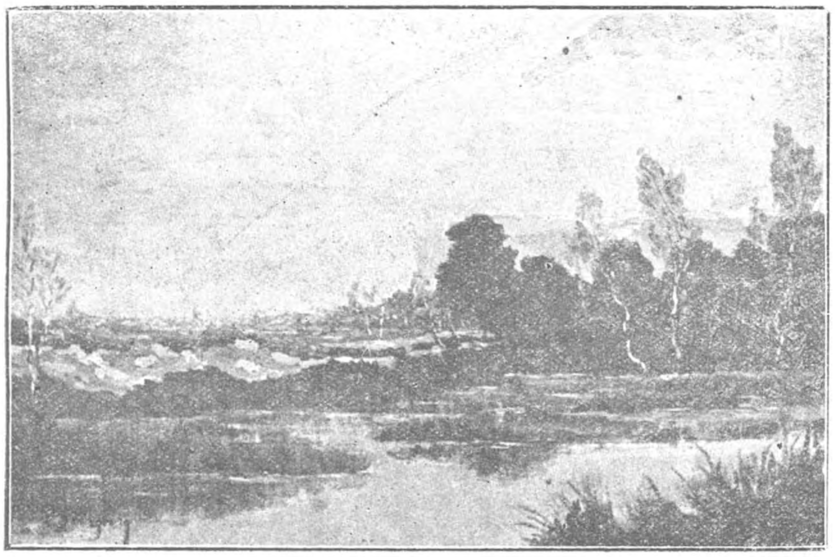

Vennen te Keerbergen.

Een uitstapje naar de Keerbergsche bosschen wordt den V.T.B.-ërs warm aanbevolen. Ze zullen er ongemeen veel genot aan beleven! Voor die van Mechelen en Aarschot is Keerbergen onmiddellijk nabij : de stoom-

(1) *Eendenkroos, eendenkroost, eendenkruid, eendenmoes, eendegroen,* enz.: eenjarige plantjes (lemna) aan de oppervlakte van stilstaande wateren met korte waterworteltjes, dient tot voedsel van watervogels en varkens en tot grondbemesting; men onderscheidt het «klein kroos» (l. minor); het «veelwortelig kroos» (l.polyrrhiza); het «blaaskroos»(l. gibba); het «puntkroos»(l. trisula); en het zeldzame «wortelloos kroos» (l. arrhiza).

(2) *Waterkers:* een plantengeslacht (nasturtium) tot de familie der kruisbloemigen behoorende, waarvan 3 soorten: de «gemeene w.»; de «moerasw.» of «wilde waterradijs» en de «tweeslachtige w.» of «waterraket», op vochtige akkers en op muren voorkomt; alleen de «gemeene w.» draagt witte, de andere drie soorten gele bloemen.

(3) *Ginst, ginster, genst, genster, keerbezemstruik :* volksbenamingen voor den «gaspeldoorn» (ulex europaeus), een heesterachtig gewas ; wordt ook gebruikt: «brem» (sarothamnus vulgaris) en « heidebrem» (genistral). «Naar Salomon-Voss' Wörterbuch is de Judenrute (Jodenroede), de gemeene Genst of Brem : diende zij den Joden tot Geeselroede?» («Flora Diabolica». De plant in de Demonologie, door Is. Teirlinck. — « De Sikkel » Antwerpen. — C. A. Mees, Santpoort).

(4) *Heidekruid, heide, hei :* « gewone heide » of « struikheide » (calluna vulgaris) en de « fijne heide » of «dopheide» (erica tetralix) echte miniatuurlantaarntjes, lilliputklokjes.

tram brengt hen er in weinige minuten. De Brusselaars nemen de electrische tram Brussel-Haacht aan de Sinte Mariakerk te Schaarbeek. Automobilisten en fietsers uit Antwerpen rijden best over Lier, Heist-op-den-Berg en Schriek. Voor hen die er in den zomer verblijf willen houden zijn interessante uitstapjes te doen naar Tremeloo, Bonheiden, Putte, de abdij van Averbode, Aarschot. Lijnvisschers hebben de Dijle en vischrijke vijvers in de nabijheid.

Mag ik tenslotte den lezers verzekeren, dat ik er dezen Zomer nog weerkeer ofschoon ik aan het ander uiteinde van het Vlaamsche land woon? Keerbergen en de Brabantsche Kempen lokken me onweerstaanbaar.

A. W.

VAN HET SEKRETARIAAT

LEDENAANGROEI — Van 15 tot 30 Juni traden 653 leden toe. Dit maakt voor de heele maand Juni 1186.

V.T.B.ERS WEEST ER FIER OP LID TE ZIJN VAN DEN GROOTEN V.T.B. MET ZIJN 24000 LEDEN ! DRAAGT DAAROM STEEDS DEN KNOOP; HECHT AAN UW AUTO'S EN MOTO'S HET VLAGJE VAN DEN BOND, AAN UW RIJWIEL DE FIETSPLAAT !

FIETSPLAAT. — We hebben een nieuwe voorraad fiestplaten. Erg voordeelig: slechts 3 fr.

V.T.B.-VLAGJE. — Het vlagje dat slechts 3.50 fr. kost *(verzendingskosten inbegrepen)* moeten alle fietsers, auto- en motorbezitters zich aanschaffen.

PROPAGANDAZEGEL. — Wie heeft geen frank te veel voor 50 sluitzegels ?

JAARBOEK 1925. — Hebt u reeds het nieuwe Jaarboek besteld? Het is mooi. U moet het hebben !

REISPLANNEN. — Het Sekretariaat wordt overstelpt met aanvragen voor reisplannen. Wij verwijzen onze leden naar ons jaarboek waar heel interessante reisplannen in voorkomen: o. m. « Zes dagen in de provincies Brabant en Limburg ». « Drie dagen in Zuid-Vlaandren ». « Drie dagen in de Luiksche Ardennen », «Drie dagen aan de boorden der Semois», «Vijf dagen in het Groot-Hertogdom Luksemburg ». Men raadplege dus het jaarboek !

NIET BESTELLEN VAN «DE TOERIST ». — Bij niet ontvangen van « De Toerist » verwittige men het postbeheer zijner omschrijving en doe met klem desnoods zijn recht op ontvangst gelden. Eerst wanneer dergelijke reklame geen voldoening meebrengt, hoeft ons Sekretariaat verwittigd te worden.

ONZE MONOGRAFIEËN.

De Kempen. — Wie zijn vacantie in de Kempen doorbrengt neme het standaardwerk over «De Kempen» mee door Dr. Ir. Stan Leurs, met inleiding van Georges Eeckhoud en medewerking van de beste specialisten 112 blz. tekst, prachtige illustraties op glanspapier. Prijs: 12.50 fr.

Mechelen. — Deze monografie vormt een volledige documentatie over de zoo interessante en schilderachtige oude stede. Opstellers: Dr. Ir. Stan Leurs en Prosper Verheyden. Prijs : 6.50 fr.

De Haven van Antwerpen. — Een meesterwerk dat bij alle deskundigen een allergunstigst onthaal genoot ! De heer Bollengier, Haveningenieur, heeft flink werk geleverd ! Prijs : 6.50 fr.

LIEFHEBBERS FOTOGRAFEN zendt steeds aan het Sekretariaat een exemplaar uwer opnamen. V.T.B. is van plan een heel documentatie aan te leggen. Van de door U ingezonden opnamen worden wellicht later diapositieven gemaakt.

Wie heeft nog opnamen van de landdagen te Mechelen (1922) en te Gent (1923) ?

PROPAGANDA-PRIJSKAMP

(Kruiswoordraadsel).

Lijst der prijzen :

1) Voor HONDERD frank toeristische boeken naar keuze of VIJF-EN-ZEVENTIG fr. in geld. — 2) Voor *vijftig* frank toeristische boeken naar keuze of *vijf en dertig* fr. in geld. — 3) De drie eerste monografieën uit de reeks «Steden en Landschappen». Prachtige, rijk geïllustreerde werken ter waarde van *dertig* fr. 4) Zes kaarten van het Vlaamsche land, op linnen. Waarde: 19.50 fr. — 5) « De Kempen », nr 1 der reeks «Steden en Landschappen». Waarde: 15 fr. — 6) Zes kaarten van het Vl. land (niet opgeplakt). Waarde: 8 fr — 7) « De Haven van Antwerpen », nr 2 der reeks «Steden en Landschappen ». Waarde : 7.50 fr. — 8) Zie nr 7. — 9) « Mechelen », nr 3 der reeks «Steden en Landschappen». Waarde: 7.50 fr. — 10) « Laroche en Omgeving ». (E. De Ridder). V T.B.-gids I. — 11) *J. H. Van Meerssen* : Zuid-Limburg. Aken en Luik. — Een Gids voor Toeristen. — 12) Practische Gids voor Londen met plattegrond. — 13) Geïllustreerde Hotel- en Pensiongids voor Nederland. — 14) Officieele Reis- en Wandelgids voor Geul- en Gulpdal. — 15) Gids door Walcheren. — 16) *Dorhout:* Naar Broek in Waterland, Monnikendam, Marken, Volendam en Edam. — 17) Gids voor Amersfoort. — 18) Apeldoorn in Dicht en Beeld. — 19) Zeeland (kaart op lijnwaad). — 20) Zuid- en Noord-Holland (id.). — 21) Limburg, Noord-Brabant (id.). — 22) Gemeentekaart van Hollandsch Limburg. — 23) In de Belgische Ardennen. — 24) Rotterdamsche Diergaarde. — 25) Le Grand-Duché du Luxembourg. — 26) Kopenhagen (platte grond). — 27) Londen (zichten).

DANK. — Wij danken van harte den heer Fr. Stockmans uit Vorst voor de prachtige boekzending ons toegestuurd als gift voor dit Kruiswoordraadsel.

SINT ANNA TER MUIDEN

« In den uitersten hoek van Nederlands Zuid-Westen, in de nabijheid van de zee, ligt een dorp, vermaard in oude tijden. Eens was het eene stad met schoone straten en groote kerk. Langzaam is het verminderd met de eeuwen en is nu geslonken tot eenige huizen. Met de golvende jaren is de kerk ook weggespoeld en alleen staat er nog een breed, massaal stuk vierkanten toren, waarboven de dool-kraaien kreitsen en elkander vertellen over de dagen van vroeger. Hij ligt eenigszins ter zijde en hoog gras buigt fluisterend in de heengaande winden en de spichtige halmen ongestoord in de verre stilte der landen». (Uit Frans Erens' « Litteraire Wandelingen », 1906, S. L. Van Looy, A'dam).

Het juiste tijdstip van de stichting der stad is niet meer nauwkeurig te bepalen. Vroeger heette ze « Ville sur mer » of « la Mue », in 't Nederlandsch « ter Muyden » of « Mude » (van het Friesche « muide », het Angelsaksische « muth »): monding van een rivier. Het was toenmalig gelegen op het Zwin, dat langs de plaats vloeide welke nu nog « de Kaai » genoemd wordt. Thomas de Savoie, graaf, en Johanna van Constantinopel, gravin van Vlaanderen, verhieven het dorp in 1241 tot smalstad. De privilegie werd door Margaretha de Zwarte, in 1275, bevestigd. Te dier gelegenheid werd ook een weekmarkt toegestaan. Voor Sluis was Mude de havenstad van Brugge. Maar de landen gelegen ten Westen van de stad geraakten van de zee verwijderd, zoo ook Mude. Als gevolg hieraan verplaatsten de inwoners zich meer zeewaarts. Doch in 1445 verbood Filips, hertog van Burgondië, hun zulks daar de vijand zich in die huizen kwam nestelen om zoo des te beter Sluis te kunnen bestoken. Mude bezat dezelfde keuren en denzelfden regeeringsvorm als het toenmalige Brugge. Mude was tolvrij in de gansche Sincfalla en te Damme, Nieuwpoort en Duinkerken, was tevens lid van de Vlaamsche Hanza. Door zijn toenemenden bloei deelde het den muntslag met andere min aanzienlijke steden. Het bezat twee burgemeesters. Een dezer was « den Courpse », de ander « vander Schepene », ttz. de een was voorzitter van het tribunaal en de ander meer als onze hedendaagsche burgemeesters.

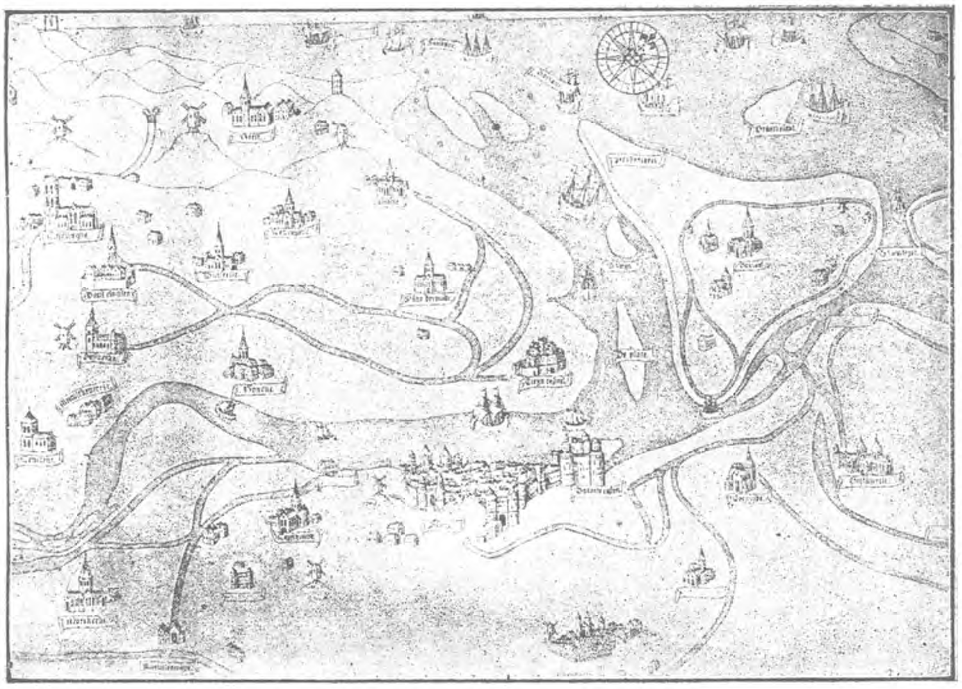

Loop van het Zwin in de 14e eeuw.
Naar een tafereel uit de Tentoostelling der Vlaamsche primitieven te Brugge 1902.

In de eerste helft der 14e eeuw bereikte Mude het toppunt van zijn glorie, speelde het eveneens zijn rol in de binnenlandsche onlusten tegen den kleinzoon van Robrecht van Bethune, Lodewijk van Nevers. Nadat, in 1328, de Vlamingen onder Zannekin een verpletterende nederlaag opliepen, werden ook de stedelijke keuren van Mude vernietigd. In 1330 evenwel werden aan de gestrafte stad de privilegiën teruggeschonken : dit gebeurde in de raadszaal te Damme nadat het magistraat van Mude zich, in tegenwoordigheid van Lodewijk, aan den landheer had onderworpen.

Vóór de kerkhervorming werden menigvuldige « pelgrimagiën » naar Mude gedaan. Sanderus getuigt: « De kerspelkerk is fraai en wegens de vereering der H. Anna door de pelgrims zeer bekend». Dit blijkt overigens nog uit een publicatie van 1525 toen men ook daar reeds verontrustende teekenen van gisting zien kon : de « damwasschers » moesten « op straffe daarover scherpelijk gecorrigeerd te zijn ter willekeur van schepenen » de beide dammen schoon houden opdat ter gelegenheid van het kerkwijdingsfeest de « pelgrims ende passagiers » door een moeilijke landing, van den tocht naar Sint Anna niet zouden afzien.

Aan de kerk van Mude, die oorspronkelijk aan Sint Jan was toegewijd, was een Sint-Annakapel aangebouwd. Een blinkende metalen kroon hing daar voor het heiligebeeld dat een groote vermaardheid kreeg door de mirakelen die er geschiedden. Wegens de populariteit die de bedevaart aan de wonderdoende heilige schonk, nam de kerk naderhand moeder Sint Anna tot patrones aan. Ter « pelgrimagie gaan naar Sint Anna », ieder wist het, was gaan naar Mude. Waar men de stad wilde aanduiden noemde men straks geen anderen naam dan dien der heilige die er bezocht en gevierd werd. Als bedevaartplaats had Mude zijn schitterende processiën. Heel dikwijls moesten in die ommegangen, volgens de middeleeuwsche rechtsspraak, de veroordeelden openbare boete doen. Zoo werd weleens, volgens oude vonnissen, de delinquent er toe verwezen « vooreerst met opene deuren op zijn eene knie den here en der wet vergiffenis te bidden » en hem werd « voorts geordonneerd te gaan in de processie ter Mude, blootshoofds, in zijn lijnwaad, met een kaarse gewrocht was van ..... (zooveel) pond, verwapend met 's princen wapen en het wapen van der Mude, en alzoo te blijven knielen de geheele hoogmisse op beide zijn knieen met dezelve brandende kaarse en daarna nog te bidden vergiffenis « notre Dame » presenteerende dezelve kaarse ten hooge autare, en voorts in profijtelijke beteringe te gaan een pelgrimage doen naar Sint Jacob in Compostelle ».

Zoolang hare belangen met die van Brugge overeen kwamen, hielp de moederstad « hare oudste dochter » uit al haar kracht, voornamelijk in de kwestie der gilden. Maar, toen ter Muiden door de verwijdering der zee verviel, toen werd het de plaats waar vriend en vijand hun twisten kwamen uitvechten.

In 1387 werd het voor het eerst door de Engelschen geplunderd en achttien jaar nadien door hen opnieuw aangevallen en verbrand. Tijdens de krijgsverrichtingen der Engelschen op de Vlaamsche kust, werd in 1405 admiraal Graaf Pembroke bij Mude gedood en in de kerk begraven. Om deze reden bleef genoemde kerk gespaard toen de stad te vuur werd gezet. Na vijf dagen evenwel moesten de plunderaars voor Jan zonder Vrees aftrekken. Wouter Jansen wist een roofschip te kapen voor het in Engeland zijn bestemming had bereikt. Wouter heroverde aldus, benevens meer kostbaarheden die hier geroofd waren, een bezienswaardig « autaer-stuck » dat terug aan de kerk geschonken werd. In 1485, tijdens den oorlog tegen Maximiljaan, werd Mude opnieuw geplunderd. Daarna in 1492, en andermaal in 1587, bij de belegering van Sluis door Alexander Farnese. Door den veldtocht van Prins Maurits voor de verovering van 't Land van Cadzand, in 1604, werd de streek waar middenin St. Anna ter Muide, het tooneel van verwoede gevechten. De strijd woedde tegelijk te Sluis en te Oostende. Om te beletten dat de Zeeuwen van uit Sluis Oostende zouden ontzetten, legden de Spanjaarden vlak voor St. Anna de Cantelmo-lijn aan die een reeks forten van aan de uiterste Noordelijke grens tot aan het boven-Zwin verbond. Na den val van het Isabella-fort door de staatsche troepen, sloot de Vice-Admiraal, Joost de Moor, met zijn oorlogsschepen den toegang tot het Zwin af tusschen Terhofstede en St. Anna. Geen wonder dat dit laatste ten zeerste geteisterd uit den strijd is gekomen. De ruim zestig meter hooge toren werd het mikpunt der vijandelijke artillerie en zoodanig beschoten dat hij nauwelijks op de helft van zijn vroegere hoogte is blijven staan. — In 1650 werd een aanzienlijk deel van het stadje de prooi der vlammen, en drie jaar later werden de drie derden der stadsgronden door de zee verzwolgen.

Ten slotte werden ook hier in 1831 de Belgen teruggeslagen door de bezetting van Sluis.

Uit dit zeer bewogen verleden is, benevens een weinig belangrijk stadhuisje, nog een stuk

overgebleven van de torenromp, een vierkante toren op een krachtigen schragenden voet. Het moet eertijds een flinke brok gothische baksteenarchitectuur zijn geweest. Wat er nog van te genieten is verraadt het hoofdkarakter van den Vlaamschen torenbouw: het massale. Slechts enkele smalle kijkgaten zijn in de wanden aangebracht. De boekbeeren die, als sprekend decoratief element, forsche sterk rhythmeerende sprongen vertoonen, vermoedelijk tot aan de doorgetrokken, zooals in den toren van Lissewege. In 1653 werd de eerste steen gelegd van de kerk die voor den Hervormden dienst moest gebruikt worden. Toch kwam reeds in 1608 de eerste predikant zich in de plaats vestigen.

Op een merkwaardige oude pomp, midden het rustige marktpleintje, prijkt het wapen van St. Anna: een zilveren anker met gouden steel, met een gouden zon links, een halve maan op den voorgrond van rood. Een oude bekende legende verhaalt dat die halve maan aan de inwoners door de Turken werd gegeven. De waarheid is, dat toen prins Maurits, Sluis in 1604 had ingenomen, de Turken die in Lepanto gevangen waren geweest en als slaven op de Spaansche galeien naar Sluis gezonden, in vrijheid werden gesteld.

« Over het pleintje van Sint Anna fluistert het gras zijn wiegelied in den avond, en in de twijgen der veeltakkige lindeboomen slaat de merel een klinkend lied dat luidt als klokkenmuziek van vervlogene jaren, als altstem van nachtegalen voller en luider en bij gebreke van menschen, als menschelijke taal.... Daar wordt het eenzamer en eenzamer. Grasvelden met hoogere en wrangere sprieten verraden den zouter wordenden bodem en in de verte gromt hoorbaar, maar gedempt, de oceaan. De vogels zijn hier talrijker en minder schuw, zij dalen in de gouden korenvelden. De reigers gaan dichter op en vliegen langzamer weg voor den stillen wandelaar. De leeuwerikken vooral stijgen hooger en zingen luider, alsof ze tegen het verre bruisen van de zee willen opzingen, en zie, hoe de rookpluimen der stoombooten blijven hangen aan den horizont of de witte zeilen wenken uit het verre blauw ». (Frans Erens' « Litteraire Wandelingen »).

W. BOSSIER.

— — WEGENIS — —

PROVINCIE ANTWERPEN.

(Officieel). Antwerpen, 15-6-'25. — Op de baan van Antwerpen op Brussel (Brussel-Breda), over het gedeelte begrepen tusschen den oorsprong, te Contich, van de Gemeentebaan Contich-Edegem en de plaats gekend als « Nieuwen Buiten » zal het verkeer onderbroken zijn van 22 Juni tot 4 Juli en van 8 Juli tot en met 8 Oogst. Buitengewone herstellingswerken noodzaken deze onderbreking. — Het verkeer zal geregeld worden als volgt:

A. — Voor het vervoer, van Brussel uit, langs de baan in herstelling, waarvan een kant zal blijven voorbehouden aan het verkeer.

B. — Voor het vervoer, naar Brussel, zal het verkeer langs de Staatsbaan verboden worden, tusschen den « Nieuwen Buiten » en den oorsprong van Gemeentesteenweg Contich-Edegem, te Contich. Het gerij zal voormelden steenweg gebruiken om de Groote Baan te vervoegen te Contich.

Voor de voerlieden zullen, waar noodig, borden worden geplaatst, met aanduiding der richting en van den te volgen weg.

(Officieel). Antwerpen, 22-6-'25. — Ten einde het uitvoeren van buitengewone herstellingswerken toe te laten aan het gedeelte der baan van Antwerpen (Schijnpoort) naar Wijnegem, begrepen tusschen de Gemeentebaan Merksem-Deurne en « De Boschuil » zal dit baanvak aan het verkeer onttrokken worden. *(Des Zondags zal het verkeer niet onderbroken zijn).* De noodige opschriften, zooveel mogelijk de te volgen richting aanduidende, zullen geplaatst worden. De onderbreking zal geschieden van 1 Juli a. s. tot 15 Oogst.

(Niet officieel). — Uit een mededeeling ons, 7 Juli jl. uit *Viersel* toegekomen, nemen wij over: « Het baanvak Veer-Broechem tot Nijlen-dorp wordt hersteld. Het rijtuigverkeer is er moeilijk. Een tweetalig bordje is aan beide einden van den weg geplaatst en luidt als volgt: « Moeilijken doortocht voor rijtuigen. Chau*sigé* en Repara*tioir*. Passage di*fisile* ». — De steenweg wordt meteen verbreed en zal, na de herstelling, eindelijk den naam van Staatsbaan waardig zijn».

PROVINCIE BRABANT.

(Officieel). Brussel, 24-6-'25. — Omstreeks 15 Juli zullen, gedurende nagenoeg 90 werkdagen, kasseiingswerken uitgevoerd worden aan de Kazerne- en Oefenlaan op het grondgebied van de gemeente Etterbeek.

Brussel, 1 Juli: Het heen- en weervervoer op de baan van Mont-St.-Jean op Binche, tusschen de afstandspunten 21.800 Km. en 25 Km., zal opgeschorst zijn tusschen 1 Juli en 17 November 1925. — Gedurende deze onderbreking zullen de voertuigen, gaande van Brussel of van Braine l'Alleud op Nijvel, zich begeven langs Mont-St.-Jean alwaar de baan zich in twee verdeelt aan den linkerkant van den hectometrieken paal 21.800 Km. — De voertuigen gaande van Nijvel op Brussel, zullen te Lillois de vertakking, aan de rechterzijde van den kilometrieken paal 25, nemen (offic.).

PROVINCIE WEST-VLAANEREN.

(Officieel). Ieper, 20-6-'25. — Het algemeen verkeer is onderbroken op het baanvak Nieuwkerke-Wulvergem, gedurende gansch den duur der herbouwingswerken aan de brug over de Douwe onder voormeld baanvak. — Het verkeer kan geschieden langs Nieuwkerke-gehucht « Hooghof »—Wulvergem.

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN.

Gent, 4 Juli: Uit hoofde van verbeteringswerken aan de bestrating is het verkeer voor rijtuigen onderbroken op de baan van St. Niklaas op Geeraardsbergen, grondgebied Hofstade, en zulks sedert 29 Juni en tot over een tiental weken. — Het verkeer is afgeleid langs de St. Annastraat, de Babbelaarstraat, de Molen- en de Zijpstraat, buurtwegen der gemeente.

BRIEF UIT SAWAH-LOENTE
(Sumatra)

... ...

't Is avond. In het diepe donker werpt een door onze arbeiders aangelegd vuur zijn schijnselen op het nabije steil gebergte. We hebben dit vuur doen aanleggen als verweer tegen de muskieten, van dewelke we, in vergelijking met andere streken op Sumatra, toch weinig last van hebben. — De streek waar de Ombitin-koolmijnen liggen is zwaar en bergachtig

Vergeef het me dat ik zoo plots van onderwerp verander, maar terwijl ik hier aan u zit te schrijven ruik ik a'door goedkoope eau-de-Cologne. Mijn «djongos» Doula is tevreden. Hij heeft zich, van zijn 15 gulden voorschot (mos) op zijn loon van 20 gulden, een fleschje reuk gekocht. Het fleschje is klein en kost 25 cent. Dat mijn «djongos» zich dit weeldeartikel heeft aangeschaft is voor hem een bewijs van tevredenheid.

Toen Doula bij mij in dienst kwam was hij alleen. Op een avond toen ik in mijn langen dekstoel — dien ik me voor de zeereis had aangeschaft — op de voorgalerij lag, richtte hij zich tot mij en sprak van « boeat kawin ». Ik ben hier een nieuweling, sloeg derhalve mijn liliput-woordenboekje open en wist weldra dat Doula wilde huwen. Ik vroeg, eenigszins ongerust, hoe lang zijn afwezigheid duren zou en verwachtte, ik met mijn Westersche ideeën nog, mijn « djongos » ten minste een paar dagen te zullen moeten missen. Maar Doula verstond de zaak zóó niet. Hij vroeg slechts vier uren, van 8 uur tot middernacht. Men zegt wel eens dat men hier sneller leeft. Mag ik een bewijs voor deze bewering vinden in het feit, dat Doula reeds om 11 uur dien avond terug was? — Eenige dagen daarna vroeg hij mij of zijn vrouw bij hem mocht wonen. Ik stemde toe, temeer omdat ik toch een tuinjongen hebben moest en kon dus best Doula's vrouw in dienst nemen. Ik heb dus op 't oogenblik twee bedienden: Doula en Isji. Meestal, in Indië, palen de vertrekken van de bedienden aan het heerenhuis, al geven zij er niet op uit. Doula en Isji hebben nu een kamertje van 2.50×2.50 m. Op den grond een matje en op het matje een matras met kapok (bewijs van welstand): verder beschikken ze nog over een oude houten kist waarover kranten en daarop eenige ledige jam- en pikklesflesschen. Hun sierkunst is eigenlijk niet veel meer dan naäperij. Ik zet af en toe bloemen in flesschen. Zij ook. Aan den wand heb ik eenige zichten gehangen. Doula vangt en hangt nu alles op wat ik wegwerp en waar wat illustratiefs aan is. Zoo ziet u aan den wand van zijn vertrekje: « Anhalter Machine Fabrik », een reclame uit het tijdschrift « Glückauf » : een plaatje uit een «Patria»-koekjesdoos en meer dergelijks. Maar wat de deur dicht doet dat is een op z'n kop gehangen kaart van de zeewegen der Koninklijke Paketvaart Mij.

Doula en Isji eten nooit samen. Aan loon verdient de man 20 gulden plus 30 katis (een kati is 600 gram) rijst, zijn vrouw .«kohi», 10 gulden plus dezelfde hoeveelheid rijst. Doula bereidt mijn eten. In den beginne ging hij overdadig te werk met melk en boter, zóó dat de spijzen meestal verre van smakelijk waren. Maar in dit opzicht heeft Doula reeds veel bijgeleerd dank zij de goede wenken van twee dames, de een echtgenoote van mijn collega, de andere van mijn buurman, een civielingenieur.

Het is stillekensaan tijd geworden om naar bed te gaan.

Wanneer ik, binnenkort, een fototoestel alsmede de noodige producten zal hebben, dan zal ik u nog wel eens schrijven en aan mijn brief dan wat kiekjes toevoegen van dit schitterend, wild gedeelte van Sumatra's westkust: het Barissan-gebergte met zijn vulkanen.

L. SMETS, Ingenieur.

Grensverkeer naar Zwitserland toe.

Vertaling van het officieel schrijven dat wij ontvingen vanwege het Algemeen Bestuur der Zwitsersche Douanen, waardoor aan onze leden toelating wordt verleend, op vertoon der lidkaart van V.T.B., met fiets en motorfiets de Zwitsersche grens te overschrijden zonder borg te moeten storten.

Eidg. Oberzolldirektion. Bern, 16 Juni 1925.
Direction Générale des Douanes.
Direzione generale della dogane.

N° 86/11.2

Aan den Vlaamschen Toeristenbond
Antwerpen, Dambruggestraat, 116.

Mijnheer de Algemeene Secretaris,

Als gevolg van uw vraag van 13 dezer hebben wij de eer u mede te deelen, dat wij bereid zijn ook u de voordeelen toe te kennen waarvan reeds de leden van andere wielrijders- en motorfietsbonden genieten, bij het overschrijden, met fiets of motorfiets, van de grens.

Evenwel verzoeken wij u ons, vooraf, voor toezicht, eenige van de lidkaarten welke u aan uwe leden aflevert, te bezorgen — en wij vestigen er uw aandacht op, dat deze kaarten moeten vermelden: de naam van de Vereeniging; het tijdverloop binnen hetwelk de lidkaart geldig is, alsmede het lidnummer; aanduiding en ruimte voor den naam, den voornaam en het adres van het lid : — voor de vermelding of dit laatste een gewoon rijwiel dan wel een motorfiets bezit ; — voor de vermelding van het fabrikaatsnummer en -merk ; voor de handteekeningen van den belanghebbende en de verantwoordelijke vereeniging. Buitendien moet op de kaart ruimte voorbehouden zijn aan de foto van het lid en deze foto moet, na opgeplakt te zijn, door de vereeniging gestempeld worden.

Wij voegen hieraan toe, dat, op vertoon der geldige kaart, op het Zwitsersch tolkantoor, de belanghebbenden mogen invoeren met tijdelijk vrijdom en zonder storting der rechten: niet alleen rijwielen, maar ook motorfietsen met of zonder zijspan.

De rijwielen mogen ingevoerd worden zonder andere formaliteit, op voorwaarde, dat de nummers op de lidkaart en van de machien overeenstemmen. Wat de motorfietsen aangaat: deze worden toegelaten, eveneens zonder storting van rechten, mits bijzonder kontroolgetuigschrift, gelijk aan het hierbijgaand druksel. Bedoelde kontrool-getuigschriften zijn geldig vanaf den datum waarop ze worden afgeleverd tot den 31sten Januari van het daaraanvolgend jaar. — Bij het verlaten van Zwitserland moet de titularis dit kontroolgetuigschrift alsmede het motorrijwiel op het uitgangtolkantoor, ter ontlasting, aan nazicht onderwerpen.

Wij verzoeken u ons een waarborg-verklaring, behoorlijk onderteekend en gewaarmerkt, — naar bijgaand voorbeeld, — te doen geworden, en betuigen u, Mijnheer de Algemeene Secretaris, onze gevoelens van hoogachting.

De Algemeene Douanebestuurder,
get. ....

2 Bijlagen.

BERICHT. — Doordat een zending kopij, Vrijdag per expresse uit Antwerpen verzonden, eerst Woensdag ter bestemder plaatse kwam, verschijnt dit Nr met eenige vertraging.

STOCKHOLM, DE STAD AAN 'T WATER

De wonderbaarlijke ligging, die de middeleeuwsche stichter met vooruitzienden blik aan de toekomstige hoofdstad van Zweden gegeven heeft, verleende aan Stockholm haar karakter en maakte deze stad tot een van de schoonste hoofdsteden der wereld. De stad in het noordelijke land, hetwelk menig bewoner van zuiderlijker landen op grond van de veronderstelde guurheid van het Zweedsche klimaat ducht, maar die de bezoeker geheel verschillend vindt van de voorstelling, die hij er zich van gemaakt heeft in zijn zuidelijker woonplaats, wordt door reizigers van alle deelen der wereld geprezen. Men is daarbij zeer vrijgevig geweest met schoone vergelijkingen, en men heeft Stockholm genoemd, «Het Noorsche Venetië», «een tweede Constantinopel», «een Zweedsch Lissabon» enz. De Stockholmer, die vriendelijk is, vat dergelijke gezegden als een vleiende attentie op, doch in zijn binnenste is hij er toch verheugd over, dat Stockholm een stad is, geheel verschillend van alle andere, en als zoodanig schoon.

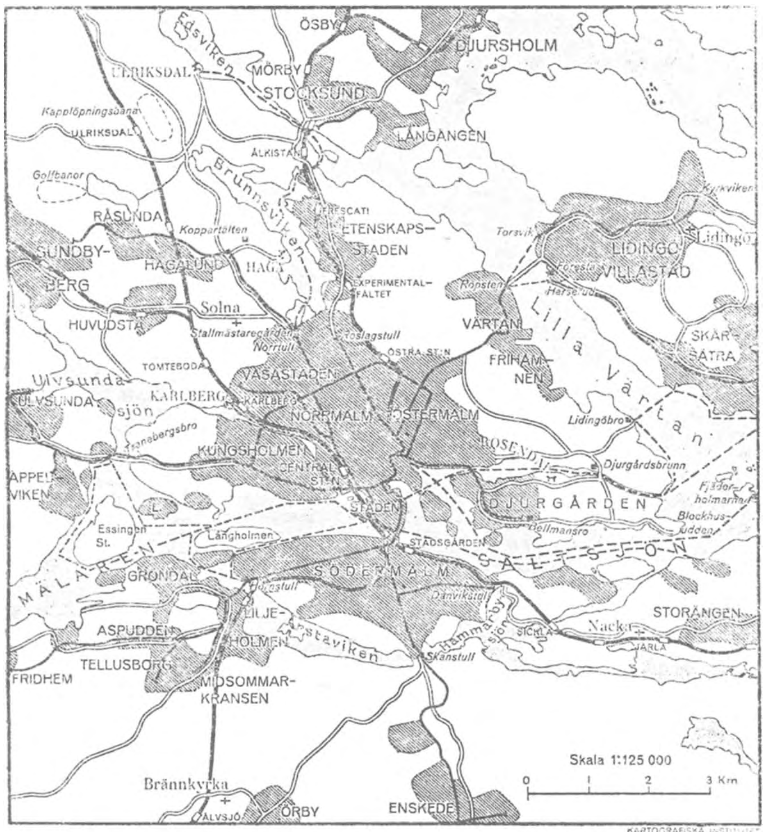

Zoo men van Stockholm al niet kan zeggen, dat het Zweden is, zooals men van Kopenhagen en Denemarken wel gewaagt, moet toch vastgesteld worden, dat de Zweedsche hoofdstad door hare uitgestrektheid, hare ligging in het centrum des lands, en de leidende positie, die zij inneemt, niet alleen als zetel van regeering en groote bestuurslichamen, doch ook als middelpunt van wetenschap en cultuur, aan den buitenlander een duidelijk begrip van Zweden kan geven. De Zweed spreekt gaarne over geschiedenis, zijn eigen eervolle geschiedenis en in Stockholm vindt men, in weerwil van den modernen geest, die het stratenbeeld vertoont en die zich in het dagelijksche leven uit, de Zweedsche geschiedenis van de oudste tijden af tot nu toe, op beknopte wijze vertegenwoordigd.

De stad werd in de middeleeuwen gegrond, meer bepaaldelijk in het midden van de 13e eeuw, en ontwikkelde zich van een klein visschersdorp aan de uitmonding van het Mälar-meer, in de Oostzee, tot de belangrijkste plaats des lands, tevens zijn hoofdstad. In middeleeuwschen stijl met smalle, kronkelende straten, werd de eerste stad gebouwd op de eilanden in den bruisenden stroom tusschen het groote Mälarmeer en de Oostzee. Het is deze wonderbaarlijke ligging, waaraan Stockholm een zoo buitengewone bekoring ontleent en die leven en bedrijvigheid gegeven heeft aan het stadsbeeld, verfrischt als het overal is door het wildstroomende of rustig vlietende water. Stockholm is, misschien meer dan eenig andere bestaande hoofdstad, een stad aan het water. In de eerste helft van de achttiende eeuw, gedurende de renaissance bijgebouwd Koninklijk Paleis, wijzigde zich het karakter van Stockholm. Van den stadsburcht met de uitgesproken verticale lijnen

van den Gothischen stijl, komt thans de voorliefde voor renaissance en barok met hun horizontale lijnen, voornamelijk voor Italiaanschen stijl, en verkrijgt Stockholm in hoofdzaak het karakter, dat het nog steeds bezit.

De « Gamla staden mellan broarna » (de « Oude stad tusschen de bruggen »), een van de grootste bezienswaardigheden van Stockholm, bestaat nog steeds met haar heuvelachtig terrein ; hare smalle en kronkelende straten, hare oude geveltjes en hare portieken verkeeren nog immer in ongeveer denzelfden staat, als toen zij, bewoond door de eerste families van Zweden, zich schaarden rondom den middeleeuwschen koningsburcht. Thans ligt daar het Tessinsche Paleis, van buiten pompeus breed en in Italiaanschen stijl opgetrokken, van binnen geheel in Franschen stijl. En daaromheen, in het oude centrum van de stad, op kaden en in stegen, klopt de polsslag van het moderne leven, dat, al naar gelang de stad zich heeft uitgebreid, de nieuwe, ruime stadswijken veroverd heeft en zelfs tot de vele, schoone en aanlokkelijke voorsteden en tuindorpen is doorgedrongen.

Koninklijk Kasteel Drottningholm.

Oudtijds werden de inwoners der steden, door vijandelijke aanvallen gedwongen, zich vast aaneen te sluiten en den rug naar de buitenwereld te keeren, — in Stockholm naar het water. In den loop der tijden echter, deed zich het gebrek aan ruimte op de kleine stadseilanden te zeer gevoelen, en zocht men in het Noorden en het Zuiden naar voorsteden met vrij uitzicht aan den waterkant. Hierheen verhuisden zoowel de meer als de minder begoeden en schoone paleizen verrezen in de nieuwe stadsgedeelten. Het zakenleven volgde de bevolking, alhoewel dit zich zoo lang mogelijk in de oude stad handhaafde, waar nog steeds een zeer bedrijvig zakenleven heerscht. Norrmalm (Noordelijke voorstad), het zich ten Noorden bij de oude stad aansluitende gedeelte, heeft zich langzamerhand tot een handelscentrum ontwikkeld, alwaar banken, de grootste magazijnen en zaken, en de voornaamste schouwburgen gelegen zijn. Dit stadsdeel is veelal van karakter veranderd en nieuwe groote zakencomplexen verrijzen in de plaats van oudere, meer gemoedelijke huizen.

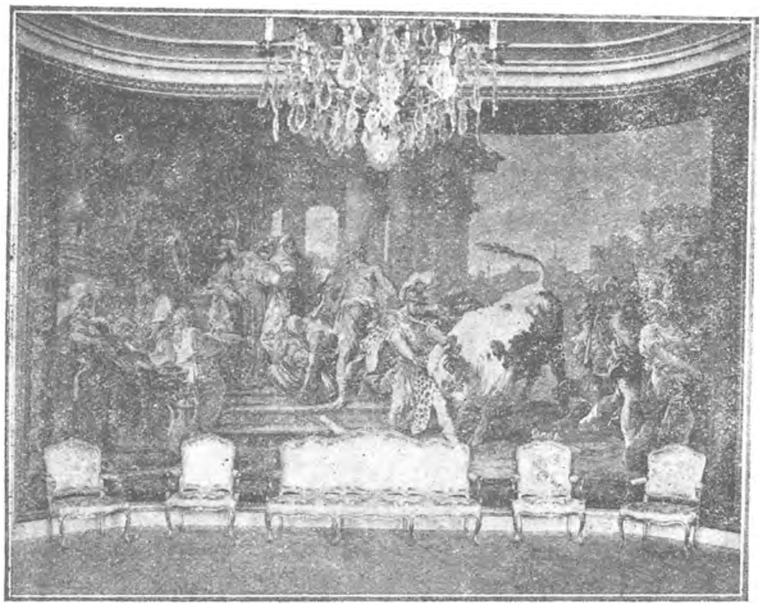

Koninklijk Slot.

In de jaren 1870-1880 begonnen de Stockholmers naar nieuw bouwterrein uit te zien. Ostermalm (Oostelijke voorstad) werd

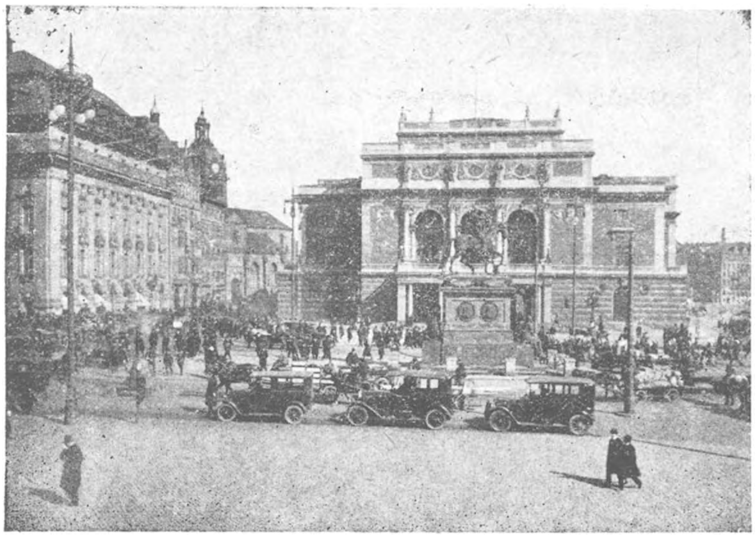

Stockholm. Plein «Gustav Adolfs torg» en de Kon. Opera.

houden prieeltjes gebouwd hebben. Daar brengen zij hun zon- en feestdagen door en daar oogsten zij de vruchten en groenten, die zij gezaaid en geplant hebben op door hen zelf bewerkten grond.

Stockholm heeft zich spoedig tot een wereldstad ontwikkeld, en telt nu zonder de voorsteden, 450.000 inwoners. Het leven is er karakteristiek. Levendig electrische tram- en omnibus-verkeer en automobielen. Men ziet er zeer weinig wagens of rijtuigen door paarden getrokken. Op het water wordt het verkeer onderhouden met kleinere bootjes en veeren, terwijl het verkeer naar meer afgelegen plaatsen langs de kust en naar de scheren of het Mälarmeer plaats vindt door middel van gewoonlijk in vroolijke witte kleuren geschilderde groote of kleinere stoombooten. Heerlijke parken, zooals Humlegärden, Kungsträdgärden, in de eerste plaats de verrukkelijke Djurgärden, goed onderhouden, met schoone wandelingen langs heuvelachtig bosch-terrein, schoone villa's en gezellige restauraties, geven afwisseling aan het stadsbeeld, lucht en verkwikking aan de inwoners. Deze mogelijkheden om gemakkelijk in de natuur te komen heeft de belangstelling ge-

nu het meer deftige stadsgedeelte met huurhuizen, gebouwd in een quasi-renaissance en gothischen stijl. Tegelijkertijd ontstonden villasteden, zoowel binnen als buiten de stad. De ontwikkeling ging vanuit het kleine eiland in het centrum en zoo is het steeds voortgegaan. In een soberen en vereenvoudigden stijl zijn de nieuwe wijken in alle deelen van de stad uitgegroeid, en terecht wordt de aandacht gevestigd op de schoone in eenvormigen stijl gebouwde wijken rondom de Engelbrechtskerk, op het z.g. Eriksbergsgebied en Oostelijk van het Karlaplein. Eveneens in « Vasastaden» (het Noordwestelijk gedeelte). Söder (het Zuidelijke gedeelte) en Kungsholmen (het Westelijke gedeelte) heeft men getracht de huizencomplexen in een meer gelijkvormigen stijl op te trekken. Maar het verlangen naar licht, lucht en water werd bij velen niet bevredigd binnen de stad. De villasteden trokken heel wat menschen naar buiten en Stockholm is nu omringd door een gordel van villaplaatsjes. De daartusschen gelegen, niet bebouwde terreinen, zijn grootendeels ter beschikking gesteld van vlijtige aanleggers van tuinkoloniën, welke bij duizenden hun primitieve maar aardige en goed onder-

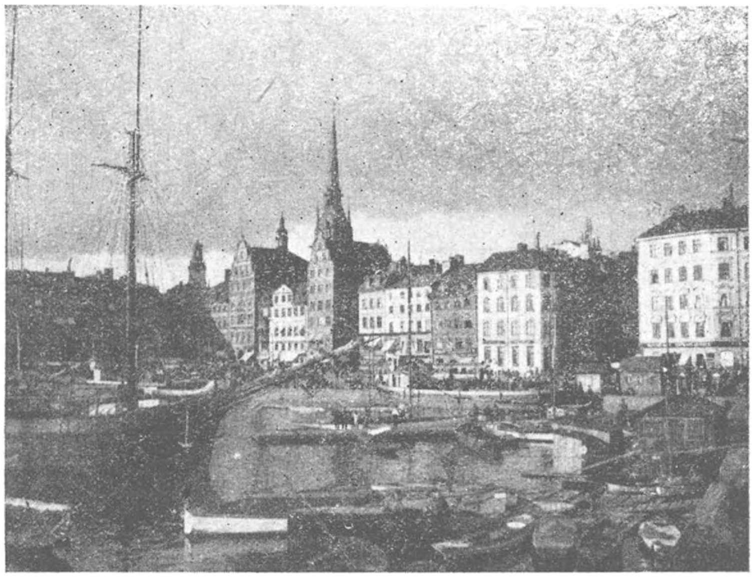

Stockholm. Een van de vele watergezichten in de « Oude Stad ».

wekt voor elke soort sport, zoowel gedurende den winter als in den zomer. Door beide geslachten, van zeer verschillenden leeftijd wordt zij beoefend. De Zweed bezit wellicht juist door deze behoefte en gewoonte om veel in de vrije natuur te vertoeven een zekere lenigheid en flinkheid van uiterlijk, waartoe de grond gelegd is door het wereldbekende gymnastiek-systeem van Ling, welke hoedanigheden in hooge mate ontwikkeld zijn door sport en verschillende soorten van lichaamsoefeningen.

De inwoners van Stockholm wekken den indruk van betrekkelijken welstand, en zijn inderdaad welstellend te oordeelen althans naar het stadsbeeld en het volksleven. Men ziet er weinig, bijna geen bedelaars, de straten zijn zindelijk en goed onderhouden, alhoewel bij sterken val de sneeuw aan de stadsreiniging heel wat moeilijkheden kan veroorzaken. Men is er echter bevrijd van de onaangename straatlucht en vuilnis, die in zuidelijke landen voor den reiziger dikwijls zeer onaangenaam zijn. In vele aanzienlijke winkels en magazijnen treft de kooper een rijke, goedgesorteerde verzameling aan, van allerhand uitstekende waren, evengoed Fransche en Engelsche luxeartikels, als specifiek Zweedsche. Men wordt gewoonlijk zeer goed bediend. In vele winkels wordt Fransch en Engelsch gesproken; de prijzen zijn er vast, afdingen bestaat niet.

De reiziger vindt er een groot aantal uitstekende hotels en pensions, modern en comfortabel ingericht, met of zonder badgelegenheid en met telefoon in iedere kamer. Overal treft men een goede Fransche keuken aan afgewisseld door echt Zweedsche gerechten. Verscheidene dezer hotels en pensions zijn gelegen op schoone punten met vrij uitzicht, hoofdzakelijk in het Zuidelijk gedeelte van Normalm, in de nabijheid van Norrström en in de zich aldaar bevindende straten.

NIEUWE AFGEVAARDIGDEN

AAIGEM. — Baetens Th., Onderwijzer.

BEVEREN-BIJ-ROESELARE. — Jozef Blondeel, Gemeentesekretaris.

ELSENE. — Dr. R. Sterckens, Leeraar, Atheneumstraat, 16.

OUDENAARDE. — Van Synghel Maurits, Doornikstraat, 6, (Plaatselijk Afgevaardigde).

PUTTE-KAPELLEN. — Van Assche P., Café « De Gulden Poort ».

TERJODEN-EREMBODEGEM. — Van den Steen Remi, Driehoek.

GEMENGD

EEN WANDELING IN HET VOERDAL.

De Leuvensche correspondent van *Het Laatste Nieuws* na hulde gebracht te hebben aan het ijverig bestuur van den plaatselijken tak van den V.T.B., raadt de leden aan met het goede seizoen een tochtje in het Voerdal te maken. Ter inlichting geeft hij de volgende bijzonderheden die wij voor onze leden-liefhebbers overdrukken.

De Voer is een schilderachtig riviertje, « dat in de vijvers van Tervurens kasteel zijn oorsprong vindt, en dichterlijk naar Leuven loopt om den overlast zijner wateren in den schoot der Dijle, zijn groote zuster, uit te storten.»

De tocht is best te schikken als volgt:

De deelnemers zouden met de stoomtram rijden van Leuven uit naar Leefdaal, om van daar hun voettocht naar Tervuren aan te vangen, over Vossem.

De wandeling Leuven, Eegenhoven, Berthem, Sinte-Vroene, Leefdaal, zou het voorwerp uitmaken van een tweeden uitstap.

EEGENHOVEN. — Blijkt te beteekenen « vrije hoeve », of « landgoed ». Sedert 1802, is het een gehucht onder Heverlee, terwijl het voor dien tijd hoorde aan Korbeek-Dijle, en nog vroeger onder Berthem. Eegenhoven moet vroeger een groote parochie zijn geweest, want op een akte, uit het jaar 1358 kan men lezen : « de geheime schepenen van Eegenhoven».

Het gehucht bezit nog enkele hoeven, die getuigen van zijn vroegeren luister, o.a. het pachthof der Jezuieten van Leuven, waar de vader van onzen bronzen kameraad, Sylvain van de Weyer, werd opgevoed.

De kapel of kerk van Eegenhoven werd gebouwd in 1781.

BERTHEM. — De samenstelling van dit woord zou aanduiden, dat Berthem of Bertheim de plaats is waar de laten van zekeren « Bert » of « edelman » gehuisvest waren.

De kerk van Berthem is waarschijnlijk de oudste uit den Leuvenschen omtrek. Ze dagteekent uit de XIe eeuw.

Berthem is zeer schilderachig gelegen midden hooge en lage gronden.

SINTE-VROENE. — Tusschen Berthem en Leefdaal, een kapel uit de XIIe eeuw.

LEEFDAAL. — « Vallei van leven » of « dal van vreugd », volgens de eenen, « vallei » of « dal van bosschen » naar de meening van anderen. Volgens den Leuvenschen oudheidkundige Alfons Jacobs, reeds enkele jaren overleden, « liefdal ».

In de « Brabantsche Feesten » of « Rijmkroniek van Brabant » door J. F. Willems uitgegeven, leest men inderdaad :

« Noch nam hi daer, in dat bestel,
Van Gusten her Wernier Buffel,
En de her Herman van Lievendale
Dese waren ridders altemale».

In dit dorp bewondert men een prachtig slot, dat den graaf van Liedekerke toebehoort. De kerk van Leefdaal is insgelijks de aandacht van den toerist overwaard; zij bevat gedeelten die in verschillende tijdstippen werden gebouwd of herbouwd. De toren dagteekent uit de XIIe eeuw. Zij is verscheidene merkwaardige stukken rijk.

VOSSEM. — Een fraai dorp « Vossenheim » of « woning van Vos ». Weer een op oudheidkundig gebied merkwaardige kerk. De absied of koornis werd gebouwd in de XIIIe eeuw.

TERVUREN. — Einddoel van den tocht. Hier kan

men het park, met zijn bossch n en vijvers, het Koloniaal Museum, het dorp, bezichtigen.

Gelegenheid bestaat in overvloed om een namiddag op aangename wijze alhier door te brengen.

De terugkeer naar Leuven gebeurt met de stoomtram.

DUIZEND-JAAR-TENTOONSTELLING TE KEULEN : : : : : : : : :

(R.D.V.). De tentoonstelling werd 16 Mei jl. feestelijk geopend. Ze is het indrukwekkendste wat, op dit gebied, tot nog toe werd tot stand gebracht. Ze is ongemeen omvangrijk en bestaat uit twee groote afdeelingen, waarvan de eerste gewijd is aan de geschiedkundige, staatkundige en artistieke ontwikkeling van het Rijngebied en de tweede voorwerpen en bescheiden omvat betrekking hebbende tot de politiek der gemeenten en tot huishoudelijke en sociale aangelegenheden.

Heel in het bijzonder wordt de aandacht der bezoekers gaande gemaakt door de overheerlijke kunstschatten der kerken uit de Rijnstreek, ongetwijfeld de grootste kostbaarheid van gansch de tentoonstelling. Het « Driekoningenschrijn » uit den dom van keulen is in een eigen heiligdom neergezet. Van de 18 relikwieschrijnen, in de geschiedenis der Duitsche kerkelijke kunst bekend, zijn de 16 welke op Rijnlandschen bodem bewaard worden, in de tentoonstelling bijeengebracht.- Ook het beroemde dombeeld van Stefaan Lochner, werd voor deze gelegenheid uit de Kapelschemering in het licht gebracht. De rijke gewaden der Rijnlandsche bisschoppen van eertijds, de kunstig gesmeede zwaarden, de beelden van Keizers en Keurvorsten, de oorkonden en zegels der heerschers trekken duizenden bewonderende oogen op zich. Ook de Joodsche-Godsdienst-Kunst is met een eigen tentoonstelling vertegenwoordigd.

Men ziet er eeredienstvoorwerpen, luchters en borduurwerk uit de Synagooggemeenten van Worms en veel andere steden. Van de voorwerpen uit het staatkundig verleden valt te bewonderen de vermaarde bul van Karel IV. Niet minder merkwaardig zijn er de insignes uit den keizertijd, ontleend aan den Weenschen schat: koningsmantels, kronen, zwaarden en rijksadelaars. Uit het kultureel leven der Rijnlanders, — met betrekking tot de Rijnlandsche Folklore, en het leven in den karnavaltijd zijn vele belangwekkende en merkwaardige dokumenten voorhanden.

Ook de wijnbouw is vertegenwoordigd.

Zoodat men hier reeds een klein vóór-idée krijgt van de groote Rijkstentoonstelling « Duitsche Wijn » welke in Oogst te Coblenz gehouden wordt. — Eindelijk geeft de sociale en de bedrijfsafdeeling een beeld van den intensieven arbeid, die in de Rijnlanden, gedurende tien eeuwen, geleverd werd en die een bloeiend bedrijfsleven geschapen heeft. Het is volkomen onmogelijk de veelzijdigheid van al de takken dezer grootsche, welgeslaagde tentoonstelling in 't kort op te sommen.

De twee organisators die deze tentoonstelling binnen korten tijd hebben ingericht zijn : Dr. Ewald, museum-bewaarder te Neuss en Dr. Kuske, bewaarder van het Rijnlandsch-Westfaalsch bedrijfsarchief te Keulen.

O. S. T. LUCHTVAART. — Uurtabel v. d. vliegdienst (Sabena).

Bazel — Brussel — Rotterdam — Amsterdam : Amsterdam, V. 7.55. — Rotterdam, A. 8.25 ; V. 8.40. — Brussel, A. 9.45; V. 10.00. — Bazel, A. 14.00.

Bazel, V. 8.45. — Brussel. A. 12.45; V. 13.00. — Rotterdam. A. 14.10; V. 14.25. — Amsterdam, A. 14.55.

Deze dienst wordt alle dagen behalve op Zondag uitgebaat.

R. V. D. VERLICHTING VAN HET HEIDELBERGSLOT. — De dagen vastgesteld voor de verlichting van het Heidelbergslot, die ieder jaar een buitengewone aantrekkingskracht op de toeristen van alle landen uitoefent, zijn, voor 1925, als volgt : 26 Juli, 9 en 11 Augustus, 12 September.

HET PARK VAN KOEKELBERG.

De overname door den Staat. — Iedereen kent het mooie Elisabeth-park,gemeenlijk geheeten park of «plateau» van Koekelberg, dat benoorden de Leopold II-laan, slechts op 20 minuten van de Beurs of het Noordstation gelegen is.

Dit park, waarin vele schoone boomsoorten staan, bevat ook talrijke boschjes, waarin tal van vogels nestelen; doch vooral om zijn sport- en speelpleinen is het bekend, zoodat het ten allen tijde de jeugd aanlokt. Gedurende het gansche jaar komen vele schoolkinderen er de frissche lucht inademen, terwijl honderden gezinnen gedurende de zomerverlofdagen, er een lommerrijk rustplekje uitkiezen.

De aanleg van dit park dagteekent van het jaar 1868; toen werd het initiatief ervan genomen door de « Cie foncière du Quartier Royal de Bruxelles-Koekelberg ». In 1880 werd door den gemeenteraad van Jette, onder het bestuur van burgemeester Vanderborgt, het gewijzigde plan goedgekeurd, zooals het door de nieuwe « Maatschappij van de Leopold II-wijk » ingediend was.

Van dat jaar af begon men op de Leopold II-laan en op de nieuwe, om het park getrokken lanen, te bouwen.

Nu is de wijk een der prachtigste en vooral een der gezondste van Brussel geworden.

Doch het onderhoud van het park was voor de gemeenten Koekelberg, Ganshoren en Sint-Pieters-Jette, een zware last; vooral voor de eerstgenoemde gemeente, waarover het zich grootendeels uitstrekt.

Reeds vóór den oorlog werd door voornoemde gemeenten gevraagd, dat de Staat het park zou overnemen. Slechts in 1925 moest eerst de oplossing komen; de Staat heeft aan de betrokken gemeenten medegedeeld, dat hij tot de overname en het onderhoud besloten heeft. Dit zal een groote geldelijke verlichting zijn voor de omliggende gemeenten.

De hoofdreden der overname schijnt te liggen in de oprichting van de nationale kerk ,de basiliek, die op de hoogvlakte van Koekelberg zal verrijzen. Van het park, dat eerst een 100 hektaar groot was, werden vóór den oorlog ongeveer een derde afgestaan om deze basiliek te bouwen. De nieuwe maatschappij, die weldra tot de oprichting ervan zal overgaan en de noodige kapitalen reeds bijeengebracht heeft, eischt nog een grondstrook... Hopen wij dat deze niet te groot weze!

Voor het bouwen der basiliek waarvan voor den oorlog de grondvesten reeds gelegd werden, voorzag men toen ongeveer 30.000.000 fr. Hoe groot zal de uitgave nu wel zijn ? A. D. C.

DE BASILIEK VAN KOEKELBERG.

De sedert den oorlog stopgezette werken aan de nieuwe basiliek op de hoogvlakte van Koekelberg-Brussel, zullen het volgend jaar worden hervat. Het oorspronkelijke plan is geheel gewijzigd, zoodat slechts een deel van de reeds uitgevoerde grondvesten voor het nieuwe gebouw kan worden gebruikt. De Gentsche Bouwmeester Van Huffel, met de uitvoering van het grootsche plan belast, legt thans de laatste hand aan een gipsen afgietsel van de basiliek. Dit afgietsel, m. 2.70 op m. 4.10 groot, wordt binnenkort te Brussel tentoongesteld. De aanbesteding van de aan de grondvesten der basiliek uit te voeren wijzigings- en voltooiingswerken zal in het komende jaar plaats hebben.

IN MEMORIAM.

Op 6 Juli overleed in den ouderdom van 42 jaar advokaat Eugeen Bosteels, burgemeester van Aalst. Zij die onzen jongsten landdag bijwoonden zullen stellig eene onvergetelijke herinnering hebben medegedragen aan den rijzigen, innemenden man die ons zoo schitterend en tevens zoo gemoedelijk, zoo hartelijk ontving in zijn « Landhuis », wiens aanwezigheid op de algemeene vergadering in het Belfort en bij de onthulling van de oriënteeringstafel blijken waren eener hooge waardeering van ons streven.

Van af het oogenblik dat hij spontaan tot onzen bond kwam, stelde hij het levendigst belang in onze werking en steunde hij met raad en daad onze Aalstersche afdeeling. Deze herdacht met innige dankbaarheid in de plaatselijke pers zijne veelvuldige medehulp bij de voorbereiding van den landdag.

Dat zulk een oprechte vriend van V.T.B. zoo vroegtijdig en zoo onverwacht heenging zal onze leden pijnlijk treffen. Het hoofdbestuur betuigt samen met tak Aalst aan de achtbare familie zijne innige deelneming.

J. V. O.

Toeristendag voor West-Vlaanderen te Knokke.

Op 2 Oogst wordt te Knokke, de geliefkoosde badplaats, de V.T.B.-Toeristendag voor West-Vlaanderen belegd. We rekenen er op dat niet alleen al onze leden uit de beide Vlaanderen, maar ook nog heel veel leden uit alle hoeken van het land op deze samenkomst zullen aanwezig zijn ! We verzoeken onze afgevaardigden groepsreizen uit te schrijven naar Knokke.

Te 10 u. aan het station ontvangst der toeristen.

Te 10.30 u. Vergadering voor afgevaardigden, propagandisten en alle belangstellenden in de feestzaal van het Noordzee-Hotel.

Te 12.30 u. Middagmaal in het Noordzee-Hotel.

Te 14 u. Wandeling langs de kust, St. Anna ter Muiden en het Zwin onder de leiding van den heer W. Bossier.

Terugkeer.

De personen die het middagmaal wenschen te gebruiken in het Noordzee-Hotel worden verzocht het hotel bijtijds te verwittigen. Adres : Lippenslaan, Knokke.

Reis naar de Hoëgne en de Warche (Malmédy)

REISPLAN: *Zaterdag* namiddag rond 4 u. vertrek naar Spa; Logies te Sart. — *Zondag:* 's morgens wandeling langs de Hoëgne-boorden vanaf de « Moulin Thorez » tot Hockay. Middagmaal. Vertrek per trein over Stavelot (kort bezoek) naar Malmédy (aankomst rond 5 u). Wandeling naar de hoogten van Floriheid (panorama op de stad). — *Maandag:* Wandeling langs de Warche-boorden naar de puinen van het kasteel «Rheinardstein» over Bevercé. Terug naar Malmédy over Chodes en Mont du Calvaire. — *Dinsdag:* Voor de «onvermoeiden» wandeling vóór het déjeuner naar het gezichtspunt «Thier de Liége» en de fontein «Pouhon des Iles» (1½ u.) Om 8 u. wandeling naar het «Pouhon des Cuves». Terug te Malmédy rond 11.30 u. Middagmaal. Vertrek om 13.30 u. naar Stavelot. Van hier uit wandeling langs de «Ster» naar Coo (waterval). Voor de vermoeiden kan Coo ook bereikt worden per spoor over Trois-Pont. (Inlichtingen worden ter plaatse verstrekt). Vertrek uit Roanne-Coo rond 17.30 u. Terug te Antwerpen rond 11.30 u.

Aantal deelnemers beperkt. — Prijs: alles inbegrepen: ongeveer 175 fr. — Ieder deelnemer ontvangt tijdig de noodige inlichtingen alsook een uitgebreid reisplan. De inschrijvingen worden op het Sekretariaat aangenomen tot 25 Juli. — Leider: De hr Willem Heylen.

BONDSLEVEN

ANTWERPEN — DUFFEL — KAPELLEN. — Op Zondag, 5 Juli, ondernamen deze takken een alleszins geslaagden fietstocht naar de Wouwsche Plantage en Bergen-op-Zoom. De afgevaardigde voor Kapellen, Dr. Libbrecht, begon met ons den prachtigen, bijzonder onderhouden Franschen tuin van den heer Speth te laten bewonderen; imposante steenen waterkom, omringd door prachtige rozenbedden, vele zeer fraaie bronzen beelden, mooie bloemenaanleg en een breede pergola. Aan de Hollandsche grens werd de V.T.B. hartelijk verwelkomt door den Heer H. P. M. Verlinden, wethouder der stad Bergen-op-Zoom en algemeen bestuurslid, konsul, van de Alg. Ned. Wielr. Bond (A. N. W. B.), inrichter van den tocht, een niet te overtreffen leider. Wij bezochten het goed « De Zwarte Meren », met zijn diepe vergezichten van af de boorden van zijn meer en van af zijn hoogen uitkijktoren. Bijna veertig torens hebben wij geteld! Daarna de Wouwsche Plantage, terecht beroemd, met hare statige dennen, milde schilderachtige bosschen en duinen en poëtische vennen waarop waterlelies sluimeren. — Vandaar naar de vergezichten der Oosterschelde, waar een zeewaterbad ons lekker opfrischte. Een hoogst interessante les van zootechnie werd ons gegeven in de rijkskweekplaats voor kreeften, door Dr. Haninca. De zoo vriendelijke heer Verlinden liet aan een deel van het gezelschap nog terloops de bijzonderste monumenten van Bergen zien. — In het met belgische kleuren behangen restaurant « De Draak » een gul afscheid van onzen gastheer en van den heer H. Stans, Voorzitter der Vereeniging tot bevordering van het Vreemdelingenverkeer, onder het spelen van het Belgische volkslied op het kiosk der Groote Markt. De avond dwong ons ons los te rukken van onze zoo hartelijke Bergsche vrienden! Allen verlangden we zoo haast mogelijk terug te komen naar Wouw en naar Bergen om nog nader kennis te maken met al het mooie, al het vriendelijke, dat we op onzen tocht ontdekken en ondervinden mochten. Beste Hollandsche vrienden, hartelijk dank en tot weerziens ! (Ruim 150 fietsers maakten dezen tocht meê!)

ST. NIKLAAS. — 27, 28, 29, 30 Juni, 1 en 2 Juli naar Parijs: Begunstigd door een lief zonnetje konden we die dagen niet genoeg bewonderen al het mooie waarop de leider, hr. De Combe, vader, ons attent maakte: Versailles en St. Cloud, het gedroomde oord voor natuurminnaars Parijs zelf met zijn monumenten, lanen, kunstschatten, zijn eenig-schoone Seine, zijn Eifeltoren, enz. enz. Het meer ernstige der reis werd — naar Vlaamsch gebruik — afgewisseld door leute en gezang. 't Was immers St. Niklaas-kermis ? En bij dat alles waren uitgekozen logies en extra-eetmalen niet vergeten. Al de deelnemers waren uiterst voldaan ! Heer De Combe, aanvaard onzen hartelijken dank voor uw flinke leiding !

INHOUD

Reis door Zwitserland per autocar. — Groote reis voor Augustus met V.T.B. naar Parijs blz. 205
Keerbergen en de Brabantsche Kempen blz. 206
Van het Secretariaat — Propagandaprijskamp blz. 208
Sint Anna ter Muiden blz. 209
Wegenis blz. 211
Brief uit Sawach-Loente(Sumatra). — Grensverkeer naar Zwitserland toe. — Bericht. blz. 212
Stockholm, de stad aan 't water blz. 213
Nieuwe Afgevaardigden. — Gemengd Blz. 216
In Memoriam. — Bondsleven. — Reizen blz. 218
Uitstappen en Bijeenkomsten blz. 219

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ALGEMEENE UITSTAPPEN.

JULI :

Van 18 tot 21: De Oevers der Semois. (zie vorignummer). Leider: de hr. De Combe.

Van 19 tot 22: Eifel en Rijn. Leider Dr. Leurs. (Zie elders).

Van 18 tot 22: Parijs: Leider: de hr. Bombeke.

Zondag 26: Waterreis naar Vlissingen met bezoek aan Middelburg. Leider: Dr. Leurs.

AUGUSTUS :

Zondag 2: Provinciale Toeristendag voor West-Vlaanderen. Uitstap naar Knokke. Vergadering. Wandeling. onder de leiding van den hr. W. Bossier.

Van 14 tot 17: Reis naar Zwitserland per autocar. Leider: Dr. Leurs.

Van 14 tot 18: Parijs. Leider: de hr. De Combe.

Zondag 23: Toeristendag voor Brabant. Bezoek aan Sichem en Averbode. onder de leiding van den hr. Ernest Claes. Letterkundige.

AALST.

Zondag 19 Juli: Nachtwandeling te voet in de schilderachtige bosch- en heidestreek tusschen Lede, Serskamp en Oordegem.Zonsopgang op den heuvel van Oordegem. Terug met de tram. Vertrek: Middernacht stipt aan den Zeshoek (Dendermondsche steenweg).Uitsluitelijk voor heeren V.T.B.-ers.

Zondag 26 Juli : Fietstochtje naar Assche en Ternath. Terug over St. Katelijne-Lombeek en Teralfene. Vertrek aan de Zeebergbrug.

Van 24 tot 29 Oogst : Zesdaagsche fietstocht door het Groot-Hertogdom Luksemburg. Trein tot Gonvy en van uit Luksemburg. Bezoek aan Clerf. Vianden. Diekirch. Echternach en omtrek. Trier, Grevenmacher, Remich. Mondorf. Luksemburg. De Leider. J. Van Overstraeten. Eilandstraat. 2. Aalst. verschaft gaarne uitvoerige inlichtingen. Inschrijvingen vóór 1 Oogst.

ANTWERPEN.

Zondag 19 Juli: Uitstap naar Klein-Brabant en de Durmeboorden. Vertrek Antwerpen-Zuid 7.24 u. Reiskaart nemen tot St. Amands-aan-de-Schelde. Terug uit Temsche met de Wilfordboot (aank. te Antwerpen, rond 7.30 u.). Eten meebrengen. Koffie verkrijgbaar.

Dinsdag 21 Juli: Uitstap naar de Calmpthoutsche Heide. Wandeling langs de Nolsche duinen, Stappersven. Vosbergen. Putsche moer. Vertrek Antwerpen (C.) 9.08 u. Treinkaart nemen tot Wildert. Terug uit Heide te 19.04 u. of 20.49 u. Eten en drinken meebrengen.

Zondag 26 Juli: Boottocht naar Vlissingen. — Zie elders in dit nummer.

Zondag 2 Oogst: Groepsreis naar Knokke, alwaar de provinciale vergadering voor West-Vlaanderen plaats heeft. (Zie elders in dit nummer. Vertrek uit Antwerpen (Z.) om 5.58 u. Overstappen te Brugge. Aankomst te Knokke om 9.16 u. Terug te Antwerpen om 23.55 u.

Deelnemingsprijs: 27 fr. Inschrijven tot Donderdag middag 30 Juli op het Sekretariaat, Dambruggestr. — Wandeling in de bosschen van Schootenhof, 's Gravenwezel en Schilde. Vertrek Antwerpen St. Janplaats met de tram van 12.50 u.

Maandag 3 Oogst: Uitstap naar Mechelen. Bezoek aan de stad, beklimming van den toren onder deskundige leiding. Beiaardconcert. Vertrek Antwerpen (C). 16.21 u. of Berchem 16.27 u. Kaartje nemen tot Mechelen-*Nekkerspoel.* Zie onder Mechelen.

Zondag 9 Oogst: Alle V.T.B.ers worden dringend verwacht te Kapellen. Bezoek aan de streek en Openluchtfeest. Zie onder Kapellen.

Van Zaterdag 8 tot Dinsdag 9 Oogst: Reis naar de valleien van de Hoëgne en de Warche (Spa en Malmédy). Zie elders in dit nummer.

FIETSCLUB.

19 Juli : Bezoek rozenkweekerij te Putte. — Zie Mechelen. — Vertrek 8 u. Berchem-Kerk — tocht over Lier en Mechelen. Duffel ontmoet ons te Lier om 9 u.

26 Juli : De Fietsers-Landdag wordt uitgesteld tot einde Augustus. Meer nieuws in 't volgend nummer. Uitstap naar St. Anthonis-Westmalle en omstreken. Pick-nick in de bosschen — voor drinken is gezorgd. Vertrek 8 u. Borsbeeksche poort (doorsteek) hoek Cogelslei.

2 Oogst : Interessante rit naar Oudenbosch (Holland) 100 K.M. totaal. Bezichtiging der Basilieken St. Agada en St. Barbara. — Besteiging van den 80 M. hoogen koepel. — Verrekijker medebrengen. Voorziet U van eten en drinken. Vertrek 7 u. Schijnpoort.

3 Oogst : Beiaardconcert te Mechelen. Een eerste groep vertrekt om 4 u.. een tweede om 6.30 u. beide aan Berchem kerk. Zie onder Mechelen.

BRUGGE.

Zondag 26 Juli: Naar Veurne ter gelegenheid der boetprocessie. Vertrek uit Brugge te 7.19 u. aankomst in Veurne rond 9 u. In den namiddag na de processie wandeltocht naar Coxyde. Terug met den tram naar Oostende te 18.58 u. Vertrek uit Oostende naar Brugge te 20.35 u. Inschrijvingen aan 8.50 fr. per persoon bij den heer Pyck tot uiterlijk 23 Juli s' avonds.

BRUSSEL.

Zondag 19 Juli : Bezoek aan de rozenkweekerij te Putte. (Zie onder Mechelen). Per trein tot Mechelen. Vertrek uit Brussel-Noord te 13.43 u. Met de tram tot Putte(vertrek uit Mechelen om 14.25 u.) Terug te Brussel om 8 u.

Maandag 3 Oogst : Uitstap naar Mechelen. Bezoek aan de stad, beklimming van den toren (onder deskundige leiding). Beiaardconcert. — Zie onder Mechelen. — Vertrek uit Brussel te 16.06 u. Terug te Brussel om 22.54 u.

DUFFEL.

Zondag 19 Juli : Bezoek aan de rozenkweekerijen te Putte. Vertrek 9 u. Wilsonplein.

Zondag 26 Juli: Boottocht naar Vlissingen. Zie elders in dit nummer. Zich tijdig aanmelden bij den afgevaardigde of op het Sekretariaat, Dambruggestraat, 176. Antwerpen.

Maandag 3 Oogst: Uitstap naar Mechelen. Zie onder Mechelen. Vertrek uit Duffel te 16.51 u. tot Mechelen-Nekkerspoel. — N.B. De terugkeer te Duffel — voor alle uitstappen — is bepaald op 8.30 u.

GENT.

Zondag 26 Juli: Openluchtvertooning door het Vl aamse Volkstoneel te Sint-Maartens-Laathem te 15 u. Opvoering van «Reinaart de Vos». Prijzen der plaatsen 6, 4 en 2 fr. 20 t. h. vermindering voor de leden van V.T.B. op vertoon der lidkaart.

Zondag 2 Oogst : Reis naar Knokke. Vertrek Gent-St. Pieters 8.25 u. Terug uit Knokke om 20.40 u. Aankomst te Gent St. Pieters om 22.17 u. Prijs 13 fr. voor de reiskaart. Toetredingen tot 30 Juli bij den afgevaardigde, Begijnhoflaan, 31.

Zondag 9 Oogst: Reis naar St. Niklaas en Antwerpen. Vertrek Gent-Dampoort 7,21 u. tot St. Niklaas. Bezoek aan de stad. *Middagmaal vrij.* Om 13 u, van uit Temsche met de Wilfordboot tot Antwerpen. Om 3 u. in het Nachtegaalpark te Antwerpen bijwoning van het feest op touw gezet door het syndikaat der Vl. Tooneelkunstenaars. Prijs per deelnemer: trein, boot en toegang Nachtegaalpark: ongeveer 17 fr. Nadere gegevens in volgend nummer. Toetredingen tot 4 Oogst bij den afgevaardigde H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent.

HOFSTADE-BIJ-AALST EN LEDE.

Zondag 19 Juli: Fietstocht naar Overmeire-Donk. Bijwoning van het openluchtspel Reinaart de Vos. Voor Hofstade: vertrek om 1½ u. in het dorp. Voor Lede: zelfde uur.

Zondag 26 Juli: Per autobus naar Beloeil. Vertrek om 8 u. uit Hofstade. Prijs: 15 fr.

KAPELLEN.

Zondag 26 Juli: Boottocht naar Vlissingen.

Maandag 3 Oogst: Uitstap naar Mechelen. Beiaardconcert. Auto- en fietstocht.

Zondag 9 Oogst : V.T.B. dag van Kapellen. — Ontvangst fietsers om 9 u. stipt aan het café «Prins Albert » te St. Mariaburg, tramrijders aan het Hoogboomsch Kruis om 9.30 u., treinrijders aan het Station te Kapellen om 9.38. Om 10 u. algemeene samenkomst aan de kerk van Hoogboom. Bezoek aan het Park Bunge. Pick-nick in de bosschen van Malinkradt. Daarna in het Vlaamsch Huis tuinfeest: allerhande vermakelijkheden, jaz-band, enz. enz.

Zondag 23 Oogst: Autotocht naar Scherpenheuvel, Sichem, Averbode, Westerloo (Toeristendag voor Brabant. Bezoek aan de streek onder de leiding van den heer Ernest Claes, Letterkundige).

Zaterdag 5 en Zondag 6 September: Tocht naar Zundert, Loenhout en Brecht. Kempisch Congres, feestelijkheden.

Zondag 13 September : Autotocht naar Ierseke, Wemeldinge en Goes.

Zondag 27 September: Autotocht naar Genet en de Limburgsche koolmijnen. — Elken Donderdag om 21 u. samenkomst in 't Vlaamsch Huis.

LEUVEN.

Zondag 19 Juli: Fietstocht naar Putte-bij-Mechelen. Pick-nick in de bosschen van Bonheiden. Bezoek aan de grootste rozenkweekerijen van het land. Vertrek Groote Markt te 8 u.

Zondag 26 Juli: Waterreis naar Vlissingen. De inschrijvingen zenden aan den afgevaardigde Heer Frans De Smet, Diestschestr. 40 tot 17 Juli. Prijs trein en boot 24.25 fr. voor trein, boot en tram 28.25 fr.

LIER.

Zondag 19 Juli. Bezoek aan de grootste rozenkweekerijen van het land, te Putte. Fietsers vertrekken om 13 u. op de Groote Markt, de voetgangers nemen den stoomtram aan de Leuvensche poort om 11.15 u.

Zondag 26 Juli : Boottocht naar Vlissingen met bezoek aan Middelburg. Zie elders in dit nummer. Prijs: voor den boottocht 15 fr. voor den tramrit Vlissingen-Middelburg en terug 4 fr. Vertrek uit Lier om 7.08 u. Terug uit Antwerpen per autobus om 9 u. Inschrijven bij den hr. L. Boeyens, Berlaarstr., 39.

Maandag 3 Oogst: Uitstap naar Mechelen. — Zie onder Mechelen.

Zondag 16 Oogst: Bezoek aan Lier. De afgevaardigden uit het omliggende worden verzocht op dien dag een reis naar Lier in te richten. De heer Felix Timmermans neemt de leiding op zich.

MECHELEN.

Zondag 19 Juli: Bezoek aan de grootste rozenkweekerijen van het land, te Putte. Voetgangers: Vertrek aan Nekerspoel om 2.30 u. stipt of aan de staatsstatie om 2.25 u. Terug om 5.10 u. of om 6.20 u. met de stoomtram. — *Fietsers:* 1e groep: samen met Antwerpen, Brussel, Leuven, Duffel en Lier. Pick-nick in de bosschen tusschen Peulis en Bonheiden. — Bijeenkomst te 10.15 u. op de Veemarkt, nr. 5. — 2e Groep: Vertrek Veemarkt 5 te 13.30 u. tot Peulis waar de eerste groep de tweede vervoegt(aan het café «Het Paradijs») om samen tot Putte te rijden.

FOTOCLUB. — *Zondag 19 Juli:* Deelneming aan den uitstap naar Klein-Brabant en de Durmeboorden. Zie hierboven.

Zondag 26 Juli : Boottocht naar Vlissingen. Zie elders in dit nummer — men kan tot uiterlijk 17 Juli inschrijven bij Mej. De Wit, Keldermansvest, 13, of bij de hrn L. Van den Hove, Van Benedenlaan, 59 en J. Verhoeven, Dodoensstraat, 75.

Maandag 3 Oogst: Toeristenavond te Mechelen. Samenkomst der deelnemers op de Groote Markt te Mechelen om 17 u. (de deelnemers worden aan het station opgewacht). Bezoek aan de schilderachtige stadsdeelen onder deskundige leiding. Voor de torenbestijging samenkomst onder den toren om 6.15 u. Beiaardconcert door Jef Denijn, om 21 u. Na het beiaardconcert wandeling door stemmige straatjes.

MOERBEKE-WAAS.

Zondag 30 Oogst: Te 15 u. openluchtvertooning door het Vlaamse Volkstoneel. Opvoering van Kaïn in het park van den heer Possel-Thuysbaert. Ruime en gewaarborgde bergplaats voor auto's en fietsen. 20 t. h. vermindering voor de V.T.B.ers.

OPWIJK.

Zondag 19 Juli: Fietstocht naar Steenokkerzeel. Beiaardconcert door Jef Denijn. Bezoek aan de kerk van Humelgem onder de leiding van den E. H. Pastoor Van der Hulst. Vertrek uit Opwijk om 12.15 u. terug uit Steenokkerzeel om 7 u.

OUDENAARDE.

Zondag 26 Juli: Fietstocht naar Overmeire-Donk. 35 à 40 K.M. Samenkomst op de Groote Markt voor het lokaal « De Hertog van Brabant » om 7 u. Niet-leden zijn ook welkom. Voor verdere inlichtingen wende men zich tot den heer Maurits van Sijnghel, Doornikstraat, 6, Oudenaarde.

ST. NIKLAAS.

Zondag 26 Juli: Waterreis naar Vlissingen. Zie elders in dit nummer. Vertrek uit St. Niklaas om 6.45 u. Terug uit Antwerpen (Waas) om 22.27 u. Deelnemingsprijs (boot en tram Vlissingen-Middelburg en terug) 19 fr. Inschrijven tot 18 Juli bij den afgevaardigde Heer Van Wiele, Hemelaarstraat, 2, St. Niklaas.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND. p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND. » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 15 — **1 Oogst 1925**

REIS NAAR ZWITSERLAND (zeven dagen)
op 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 Oogst

Vrijdag 14 Oogst: Vertrek Antwerpen (C.) 17.8; uit Brussel (N.) 18.10; uit Gent (Sint Pieters) 16.59. — Avondmaal in den trein.

Zaterdag 15 Oogst: Aankomst te Basel om 5.10 u. Ontbijt. Bezoek aan de stad. Middagmaal. Vertrek om 15.11. Aank. te Luzern, om 16.43. Bezoek aan Luzern. Avondmaal en ontbijt.

Zondag 16 Oogst: Vertrek uit Luzern na ontbijt om 8.13 naar Alpnachstadt. Bestijging van den Pilatus per bergspoor, alwaar aankomst om 11.30. Middagmaal op den top. Vertrek om 13.07 naar Alpnachstadt. Aankomst te Meiringen om 16.25. Avondmaal en logist te Meiringen.

Maandag 17 Oogst: Ontbijt en bezoek aan Meiringen. Middagmaal. Vertrek om 13.53 naar Brienz en van daar per boot naar Interlaken. Aankomst om 15.28. mogelijk oponthoud te Giesbach. Avondmaal en logist te Interlaken.

Dinsdag 18 Oogst: Ontbijt: vertrek uit Interlaken om 8.15. Aankomst te Lauterbrunnen om 8.53. Bezoek van den Trummelbach en de Staubbach. Vertrek om 11.32. Aankomst kleine Scheidegg 12.57. Middagmaal. Per bergspoor naar Grindelwald alwaar bezichtiging van de Gletschers. Aank. Interlaken om 19.31. Avondmaal en logist.

Woensdag 19 Oogst: Ontbijt. Vertrek uit Interlaken per boot om 9.13. Aankomst Thun om 10.55. Bezoek der stad om 11.55 van Thun naar Bern. Middagmaal. Bezoek van Bern. Om 17.05 vertrek van Bern naar Basel. Aankomst Basel 19 u. Avondmaal. Vertrek uit Basel naar België om 19.35.

Donderdag 20 Oogst: Aank. Brussel 7.37.

Kostprijs : 980 frs. Inbegrepen spoor 2e klasse Brussel-Basel; Zwitsersch spoor 3e klasse; boot 2e klasse, bergspoor: eetmalen en logist met fooi.

Niet inbegrepen: Toegangsprijzen monumenten en musea, drank aan tafel.

Inschrijvingen vóór 5 Oogst op het Secretariaat V. T. B. Bedrag der reis storten op postcheckrekening.

N. B. Dit reisplan vernietigt het plan in het vorig nummer van De Toerist verschenen.

STOCKHOLM, DE STAD AAN 'T WATER

(Vervolg en slot van blz. 216).

Een twaalftal schouwburgen en variétés bieden ontspanning. Noemen we hier de Kon. Opera, de Operettenschouwburg en een aantal revuetheaters. Op den vreemdeling, die de landstaal niet verstaat, oefenen natuurlijk de, werkelijk uitstekende, theaters voor gesproken dramatische kunst geen aantrekkingskracht uit. Gelegenheid tot dansen is er voor iedereen, zoowel in de stad, bijv. in de prima hotels en restauraties, alsmede op Djurgärden ; uitstekende bioskopen met gemakkelijke zitplaatsen en goede muziek lokken dengene, die van kinema houdt. Een vreemdeling kan het werkelijk aangenaam te Stockholm hebben, vooral, wanneer hij het geluk heeft een Zweed te kennen, die hem kan rondleiden.

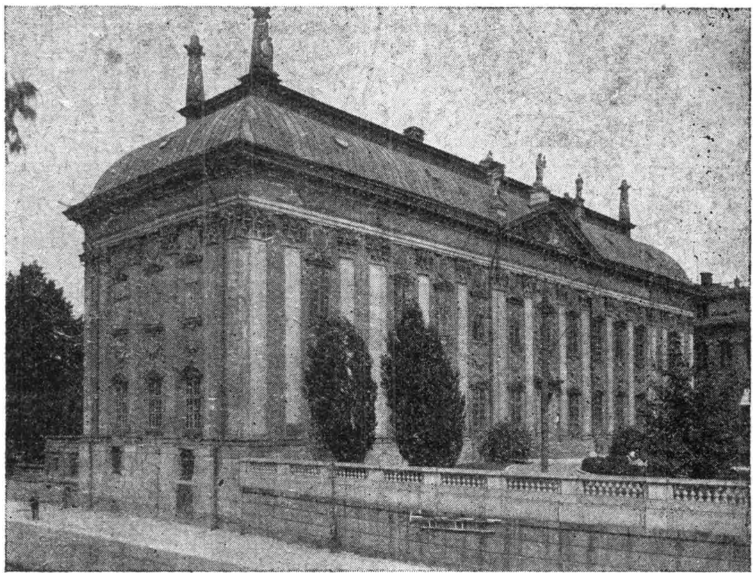

Het « Riddershuis ».

Het grootste genot schenkt echter Stockholm zelf door de heerlijke wandelingen, die men er maken kan zoowel in de stad, als in in de omgeving. Stockholm is misschien meer dan eenige andere hoofdstad van haar aanzien, een ideale zomerstad. Want ze is bijzonder frisch gelegen, omgeven als zij is door water, en van het weelderig-groen harer parken, die in het midden van de stad gelegen zijn en haar tevens langs alle kanten omgeven. Het gemak waarmede men zich met alle soort verkeersmiddelen van het eene stadsgedeelte naar het andere begeven kan, en ten slotte de heerlijke frissche lucht met matige warmte, kunnen op den bezoeker slechts den indruk van een werkelijk aangename stad maken, vol leven en schoonheid.

Wil men een uitzicht over geheel Stockholm en haar wonderschoone ligging hebben, dan zoeke men 's avonds een van de hoogst gelegen punten op, wanneer de lichten over land en water verspreid, ontstoken worden, de duizende lichten, groot en klein, die roerloos blijven of zich op vaar- en voertuigen voortbewegen. Stockholm, op een mooien Septemberavond met maneschijn, van de Katarinahissen (hiss-lift) gezien, of van het «Mosebacke-terras» op de rotsen van het Zuidelijke stadsdeel, is betooverend, evenals het bleeke zomerlicht over « strömmen», dat ons weemoedig en dichterlijk stemt. Ook indien wij van af Skansen onzen blik laten gaan over het groenende geboomte ontwaren wij een

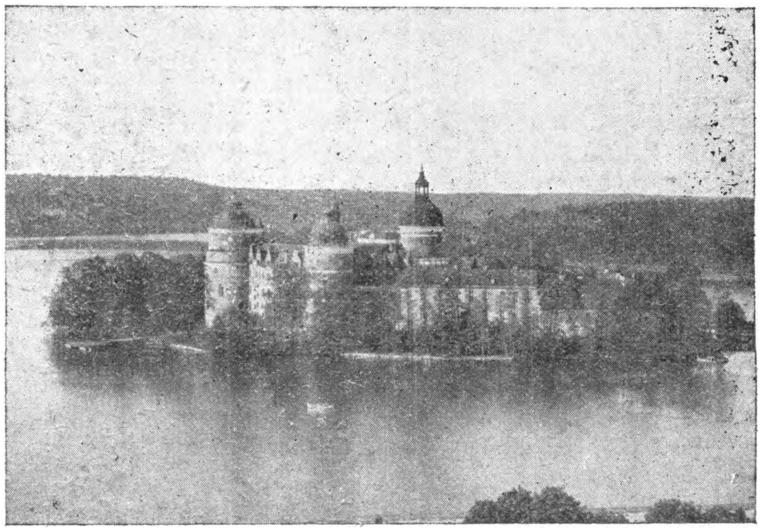

Gripsholm. — Koninklijk Kasteel.

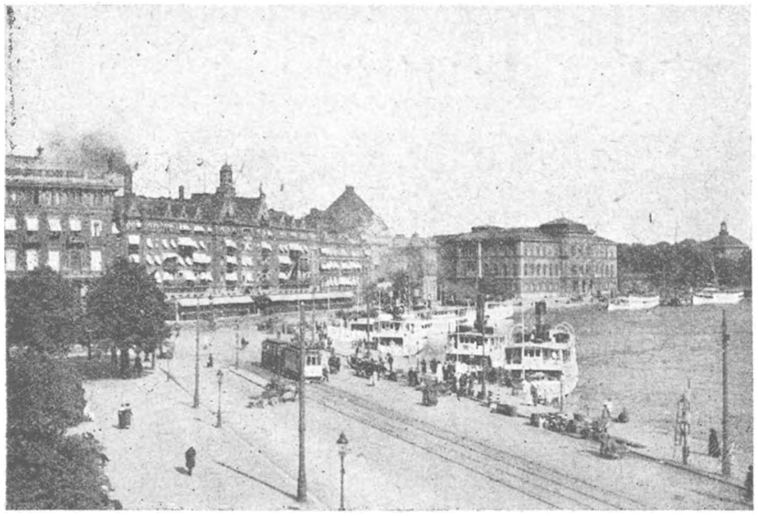

Stockholm. Grand-Hotel en het Nationale Muse um voor Kunst.

van de schoonste panorama's in Europa. Wonderbaarlijk is verder de centrale, laaggelegen kade vóór het Grand Hotel, vanwaar men den Koningsburcht omspoeld ziet door de golven van het Mälar-meer, terwijl de witte zeemeeuwen nog meer aantrekkelijkheid aan de omgeving verleenen. Een wandeling in een lichten zomernacht door de smalle stegen van de oude stad is iets heel bijzonders, poëtisch en ten zeerste aan te bevelen.

* * *

Al verwekt Stockholm ook, zooals reeds gezegd, den indruk van een volkomen moderne stad; al heeft de nieuwe architectuur krachtig haar stempel op het aanzien dezer plaats gedrukt, — met uitzondering van de oude stad, — en al is ook met de eeuwen menig oud gebouw en menige aanleg verdwenen tengevolge van de dikwijls voorgekomen branden of veranderingen in den aanleg van Zwedens hoofdstad, — toch zijn een groot aantal voortreffelijk architectonische kunstwerken voor de nakomelingschap gespaard gebleven.

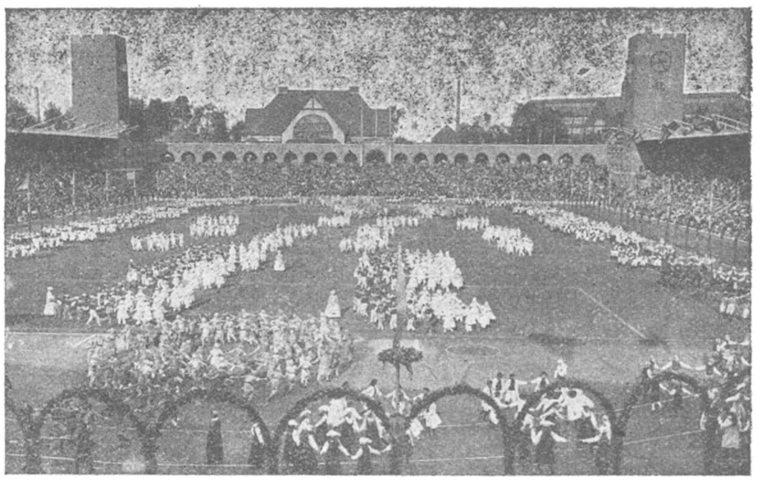

Het Stadion.

Het Koninklijk Paleis, gebouwd door Nicodemus Tessin de Jongere, met de Italiaansche paleizen tot voorbeeld, en ingericht volgens den 18de eeuwschen stijl, is in zijn grootschheid buitengewoon evenredig en schoon. De verzamelingen Sevreporselein, geweven Fransche behangsels en meubelen in stijl, zijn er voortreffelijk.

Volksdans.

Het « Riddarhuset » (« Het Riddershuis »),

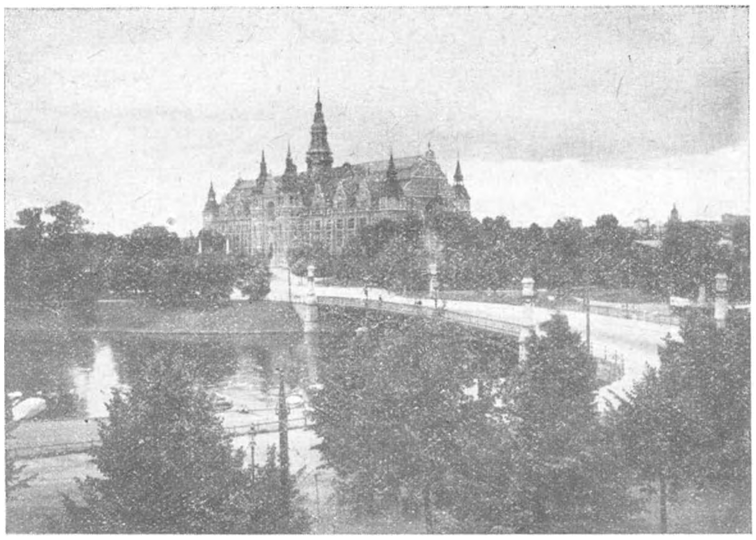

Stockholm. Noordsch Museum («Nordiska M useum»).

vermoedelijk het schoonste monument van Stockholm, is in de 17e eeuw door de Franschen Simon en Jean de la Vallée, in Fransch-Hollandschen barokstijl gebouwd.

In de « *Riddarholmskyrkan*» (kyrkan=kerk), het Zweedsch Panthéon, onlangs met piëteit hersteld bevinden, zich de graven van de meest bekende monarken, zooals Gustaaf II, Adolf, Carl XII, Carl XIV, Johan, en van eenige vooraanstaande Zweden.

De «*Storkyrkan*» (de Groote kerk), die eveneens vernieuwd is, op een wijze, getuigend van eerbied voor het verleden, is gebouwd omstreeks 1260 ; zij is de kroningskerk van Zweden. De Groep van St. Göran met den Draak, door den Lübecker Bernt Notke in hout gebeeldhouwd en polychromisch behandeld, evenals de monumentale schilderstukken van Ehrenstrahl, zijn alle aandacht waard.

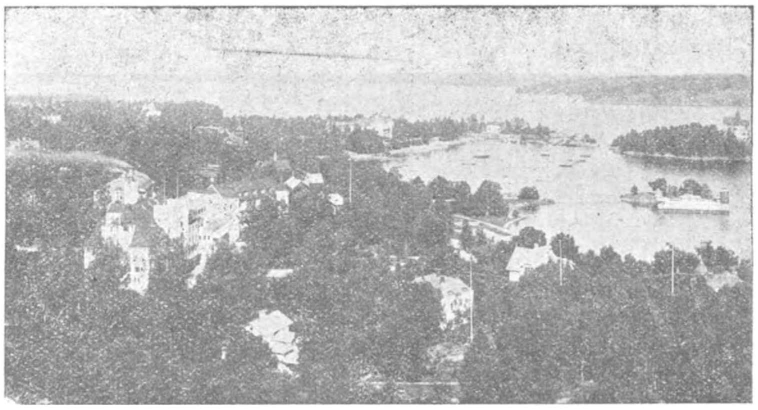

Saltsjöbaden, residentie en ontspanningsoord in de Stockholmsche Schoren.

Van de nieuwere bouwwerken dienen vermeld te worden :

Het Stadhuis, met een indrukwekkende ligging aan het Mälarmeer. Het is een voorbeeld van Zweedsch scheppingsvermogen op het gebied van architectuur en ruimtekunst en heeft ongeveer 17 millioen kronen gekost : het is als het ware een koppeling van zwaren Zweedschen ernst aan zuidelijke kleur en levendigheid.

Het Raadhuis, in machtigen Oud-Zweedschen stijl opgetrokken is van uit een oog-

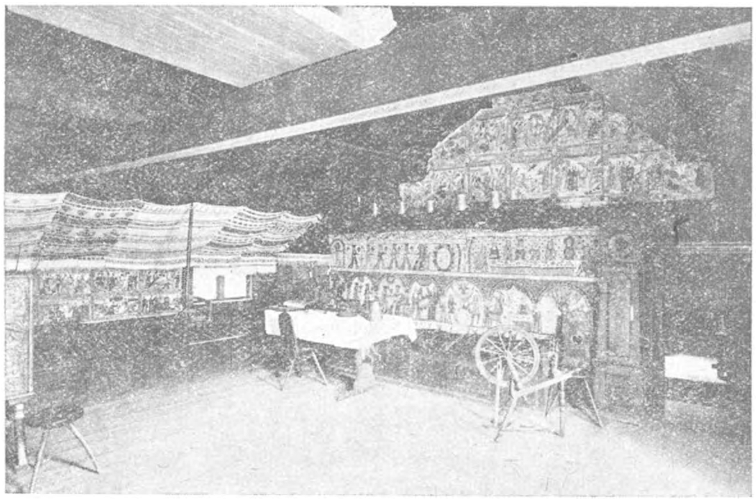

Museum «Skansen»

punt van architectuur zeer belangrijk, en tevens rijk aan artistieke détails.

Het Gebouw van den Rijksdag, op een eiland, in de nabijheid van het Paleis, gebouwd.

De Engelbrektskyrkan en Högalidskyrkan, (De Engelbrechtskerk en de Högalidskerk), beide voorbeelden van zuiveren stijl, vrij van alle overtolligheid, met weinig doch expressieve versieringen, van welke architectuur de Zweedsche bouwkundigen uitmuntende vertegenwoordigers zijn.

Het Gebouw van de Timmermansorde, in Oud-Zweedschen, machtigen stijl.

De Koninklijke Opera, met fraai salon en foyer, met schilderijen en beeldhouwwerk. (Seizoen 1 September-1 Juni).

Het Koninklijk Dramatisch Theater, prachtig gebouw van kleiner afmeting in Zweedsch marmer opgetrokken, met vele goede kunstwerken.

Het Stadion (19.000 plaatsen), schoon en harmonisch gelegen aan den Noord-oostelijken buitenkant van Stockholm.

Musea en Bibliotheek :

Het Nationaalmuseum, met heerlijke ligging aan «Strömmen», bevattende zoowel een buitengewoon rijken voorraad Oud-Noordsche archeologische voorwerpen, als een belangrijke verzameling kunstslödj-voorwerpen, schilderijen, beeldhouwwerken en origineele teekeningen. (De Hollandsche en de Fransche scholen en verder de nationale kunst

Het Noordsche Museum, een monumentaal gebouw, aan den ingang van Djungärden gelegen, verzamelplats van Scandinavische cultuur, in de eerste plaast Zweedsche, van den oudsten tot op den tegenwoordigen tijd. Daar zijn eveneens te zien wapenrustingen, kleederdrachten, vaandels en zegeteekenen, toebehoorend aan het Tuighuismuseum, uit een historisch oogpunt zeer interessante voorwerpen.

Skansen, annex van het vorige, is een wereldberoemd openluchtmuseum, aangelegd op een hoog boschplateau in Djurgärden ; het geeft in het oorspronkelijk een beeld van de cultuur van den Zweedschen boerenstand, met kerk, molens, klokkentorens, boederijen, enz., alles bijeengebracht uit de plaatsen van herkomst.Hier is ook een dierentuin in miniatuur, bevattende de meest representatieve soorten van de Zweedsche dierenwereld. Skansen is bij de Stockholmers, die 's zomers in de stad blijven, zeer geliefd ; gedurende de schoone zomeravonden worden er theatervoorstellingen gegeven, muziek gemaakt en volksdansen vertoond.

Het Biologisch Museum, in de onmiddellijke nabijheid van het vorige, geeft een volledige verzameling te zien van opgezette zoogdieren en vogels uit de Scandinaafsche dierenwereld in natuurgetrouwe, schoone omgeving.

De Thielsche Gallerij, verderop in Djurgärden gelegen, een verzameling moderne Zweedsche kunst.

Het Riiksmuseum, een geweldig complex, onmiddellijk ten Noorden van de stad gelegen (electrische tram en auto-omnibussen) met rijke en, wat de hoedanigheid betreft, aan hooge eischen beantwoordende verzamelingen van natuurwetenschappelijke en ethnografische voorwerpen.

Het Artilleriemuseum, Muziekhistorisch Museum.

De Kon. Bibliotheek bevat een verzameling van 400.000 banden en 15.000 handschriften, o.a. een Latijnsch Evangelieboek uit de zesde eeuw, genaamd «Codex aureus» en de «Duivels Bijbel» (Gigas librorum), beide in de tentoonstellingszaal.

Stand- en borstbeelden van Gustaaf II Adolf, Karel XII, Gustaaf III, Karel XIV Johan, en van beroemde mannen: Linnaeus, Berzelius, Johan Ericsson, enz., geplaatst op pleinen en in parken, die bovendien nog versierd worden door een groot aantal kleinere beeldhouwwerken van de beste beeldhouwers des lands.

DE OMGEVING VAN STOCKHOLM.

Op korteren en verderen afstand rondom de stad, liggen de Koninklijke paleizen en villa's meerdere van deze luxueus ingericht en met schoone verzamelingen, die een bezoek overwaard zijn.

Rosendal in Djurgärden, thans veranderd tot een Bernadotte-Museum, gebouwd omstreeks 1820 door Karel Johan. Behalve de vaste empire-inrichting, ook nog meubelen, schilderijen, boeken enz. die betrekking op en toebehoord hebben aan den Franschen Maarschalk en zijn Koninklijke nakomelingen.

Haga, onmiddellijk buiten en ten Noorden van Stockholm, met het kleine, door Gustaaf III gebouwde paviljoen, in een heerlijk park. Het is een kleinood, zoo goed als ongerept gebleven en getuigend van het vroolijk, lichtzinnig leven aan het hof van een vorst, die groote bewondering koesterde voor al wat Fransch was.

Drottningholm, in de 17e eeuw, in Franschen stijl gebouwd, met Versailles tot voorbeeld, aan den inham van het Mälar-meer (c. a. een uur met de boot). Deftige inrichting, prachtige meubelen en kunstvoorwerpen. Men verzuime vooral niet het kleine

theater uit de 18e eeuw te bezichtigen.

Gripsholm, (met den trein of met de boot in 3½ uur te bereiken), verderop aan het Mälar-meer gelegen, met massief, machtig Vasa-Kasteel, in rooden steen gebouwd, geflankeerd door massieve torens. Een rijke, kostbare verzameling meubelen en portretten vormt hier de historische en van uit artistiek oogpunt de zeer belangwekkende inrichting.

De Stockholmers vinden het heerlijk 's zomers buiten te wonen, te baden, zeil- en motor-sport te beoefenen en te visschen. Tallooze kleine scheepjes vervoeren ze heen en terug naar eigen of gehuurde villa's, pensions of hotels, op het vaste land en op eilanden aan de zee of aan het Mälar-meer. De vreemdeling houdt ervan zoo'n reis te maken om het eenigszins ruwe maar eigenaardige schouwspel te zien en te bewonderen, die het Stockholmsche scherenlandschap biedt. De tocht gaat dan naar *Øxholm* of naar *Sandhamn* buiten aan zee, naar *Furusund* en *Dalarö* of door de *Skurusunden* onder de statige betonbrug door lange idyllische villaplaatsjes naar het bekende *Saltsjöbaden*, gelegen aan een frisschen inham van de zee, met een mooi eersterangs hotel, verkwikkende baden en levendige sport. Hierheen komt men ook in een half uur per electrischen trein van het Zuidelijie stadsgedeelte van Stockholm. Een heerlijke tocht is eveneens de vaart per boot over het Mälar-meer naar *Uppsala* (c. a. 5 uur). Men vaart hier door het oeroude *Uppland*, bakermat van het Noordzweedsche heidensche rijk, en de boot legt aan bij de oudtijds voornaamste stad Sigtuna, thans klein en onbeteekenend, doch waar de ruïnes van meerdere middeleeuwsche kerken getuigen van vervlogen rijkdom en macht. Hier bevindt zich de «Sigtuna Stiftelsen», een cultuur-instelling, gedeeltelijk ook van religieusen aard, die in den jongsten tijd wederom de aandacht op dit plaatsje vestigt. Ook bij het kasteel *Skokloster* legt de boot aan. Het behoort aan 's lands aanzienlijkste grafelijke familie Brahe en er bevinden zich rijke verzamelingen van wapenen en kunstvoorwerpen, grootendeels oorlogsbuit uit den 30 jarigen oorlog. Het eindpunt van den boottocht bevindt zich in de smalle *Fyrisan* bij Uppsala. Uppsala kan trots zijn op hare meer dan achthonderdjarige *Universiteit*, op haar machtigen *Dom*, haar aanzienlijk *Vasaslot* en hare *Bibliotheek*. In de kerk liggen eenige van Zwedens grootste mannen begraven, o. a. Koning Gustaaf Vasa, Karl von Linnaeus en Emanuel Swedenborg. Heeft men weinig tijd, dan kan de reis naar Uppsala per trein in 1½ uur van Stockholm uit ondernomen worden.

Het Reisgoed in den goeden ouden tijd.

In het omstreeks 1653 verschenen boek «Martini Zeileri Fidus Achates of de Getrouwe Reisgezel» werd hun die een reis zouden ondernemen allerlei raadgevingen verstrekt. — Over het reisgoed heet het o.a. : « Aan reisbenoodigdheden zal men slechts medenemen wat men hoognoodig heeft, omdat anders de menigte voorwerpen den reiziger hinderen en de roovers tot overvallen aanzetten. Hij zal zich ook niet met boeken beladen, behalve een gebeden- en gezangboeksken; daarentegen wel ettelijke bladen papier alsmede een paar ganzepennen. Inktpotjes en strooizand, ook een vuurslag, naalden en draad meênemen, ook slootjes, om, als noodig, te hangen op een kamerdeur die niet naar behooren zoude sluiten. Een reiziger zal ook niet nalaten meê te nemen: drie of vier zuivere lijf- of onderhemden en evenzooveel kragen, een bovenhemd, verschillende zak- en handdoeken,ook een of twee slaapmutsen, handschoenen, een paar noodschoenen en een paar pantoffels, alles in een goed gesloten koffer, verder nog reiskistjes, ransel, reistasch of valies .En zullen de schoenen, vóór de afreis, ettelijke dagen gedragen worden, ook in dezelve zacht doek of vilt leggen zoo dat men zachter gaat. Op slikkerige, slechte wegen daarentegen en als het regent is men best met zware zolen. Wanneer de schoenen niet van korduaan, maar wel van gemeen leder zijn gemaakt,dan moeten dezelve vaak ingevet worden. Zijn de voeten door enge schoenen of botten gekwetst, dan is uiensap daarvoor best dienstig. Hij die per wagen of met een schip reist, doet goed een slaaprok of dergelijk en een bontkleed mede te nemen. Zij echter die rijden, moeten zich van rijlaarzen en sporen voorzien, al mag men met laatsgenoemde niet overal passeeren. Idem heeft men van noode een goeden degen en schietroer..»

Dat heette in 1653 het hoogstnoodige. Er is reden om aan de mogelijkheid ervan te twijfelen maar, ik wilde dan wel eens een reiziger uit dien tijd ontmoeten die zoowat van alles voorzien is! X.

— — WEGENIS — —

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN. — (Officiëel). — Gent. 17-7-'25. — Ten gevolge van den heropbouw der *Karnemelkbrug*, over de Poucquesbeek, in den doortocht van Nevele, zal het verkeer op de baan Hansbeke-Deurle, onderbroken wezen voor een termijn van vijf maanden, te beginnen met 20 Juli. — Op eigen verantwoording kunnen de voertuiggeleiders rijden langsheen den buurtweg gezegd «*Vierboomstraat*» die de baan Hansbeke-Deurle, met die van Nevele-Poesele verbindt, tusschen kilometerpaal 6 van de eene en den uitgang van Nevele, van de andere baan. Over een lengte van 500 meter ontbreekt het dien buurtweg aan bestrating.

ZWITSERLAND

— Wat denkt u over Zwitserland ? Of, beter gezegd, is u al eens in Zwitserland geweest ?

—O ja, bijna iederen zomer breng ik er mijn vacantie door. Een heerlijk land ! En hoe aangenaam is het er te reizen dank zij die alleszins verzorgde organisatie. Waar men ook zijn schreden wendt, in de diepste dalen, waar men slechts bosschen en ter nauwernood gebaande wegen denkt te vinden, men treft er aangename hotels aan waarvan het vriendelijk personeel als op u scheen te wachten en u, door zijn keurige bediening, verrast en verblijdt. — En hoe geraakt men in de onderen het hart bieden kan? Hij die ten minste niet éénmaal een week, of twee, drie weken in Zwitserland heeft vertoefd, kan zich geen denkbeeld vormen van het vele schoone en aantrekkelijke dat er voor den toerist weggelegd is. De ongeëvenaarde verscheidenheid in het landschap, de uit- en vergezichten, de levenswijs, de gewoonten en de zeden, verschillend van kanton tot kanton, ja, zelfs van vallei tot vallei en van dorp tot dorp, doen innig naar dat lieve landje terugverlangen wanneer men er eenmaal van gods heerlijkste schepping genoten heeft.

Neem, in gedachte plaats, in een van die

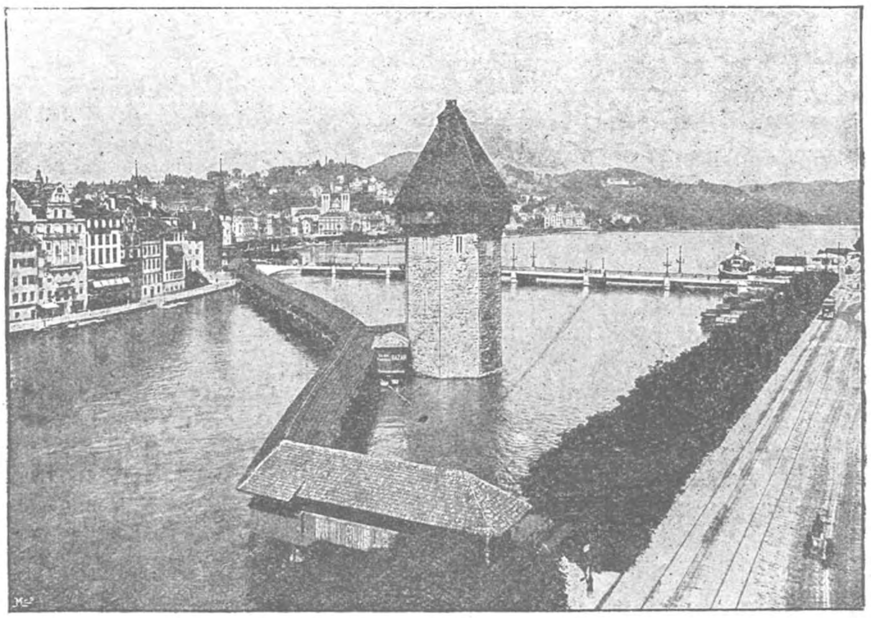

LUCERNE.

scheidene streken en bij die ontelbare schoonheden van Zwitserland? Dank zij ultra-moderne electrische spoorwegen, zindelijk als nergens, en met autocars die u over alleszins verzorgde banen door overheerlijke landschappen brengen.

— Maar, bezorgt de wisselkoers ons geen extra-onaangename verrassingen?

— Ja, de wisselkoers, dat is het ergste. Maar, zonder de geringste speciale belasting te moeten betalen, logeert u mits 40 à 60 frank reeds in zeer degelijke hotels. En dan, mag 80 of 90 frank ons weerhouden het schoonste te gaan zien wat de wereld het oog prachtwagens welke, langs de flanken der groenende bergen, de hoogte inklauteren. Onder u ligt, in prachtig overzicht, het dal, als een oogenstreelend tapijt uitgespreid, waar de roode daken der huizen, het bruin der hutten, het blauw der meeren, de lieflijkste teekeningen hebben neergelegd, frisch en vroolijk. En vóór u het heerlijkste schouwspel dat men zich droomen kan: een grootsch panorama van blanke bergen, blauwe bergen, zwarte bergen, lichtende bergen. Een deinend panorama: een bergtop, geweldig of door de verte schemerend zit als geprangd tusschen twee andere spitsen en wordt plots aan het bewon-

GENEVE.

kleurenspel van rose, blauw, violet, groen, wit....

— Welke stations zijn het meest aanbevelenswaard?

— Welke ? Maar alle, alle stations en alle oorden zijn het. Romaansch Zwitserland en die uitgestrekte blauwigheid, zoo mooi, zoo zacht, het meer van Geneve; Berner Oberland en zijn lachende dorpjes, zijn overheerlijke wouden, zijn meren en zijn niet te vergelijken electrische spoorwegen onder welke het merkwaardigst zijn die van den Lötschberg en van Montreux naar Spiez. De Valais, door al te weinigen gekend en toch zoo schilderachtig, zoo wild; de Tessin zóó aantrekkelijk met zijn langwerpige meren, zijn diep-blauwen hemel, zijn Italiaansche woningen schitterend in de zon; de Grisons met de groote Alpenwegen, de lange valleiën, en het heerlijk Engadine met zijn bijzonder karakter, de hooge, gezonde ligging, het voortreffelijk klimaat. — Midden-Zwitserland en het beroemde Vierwoudsteden-meer, het zeer gekarteld meer hetwelk zijn indringende armen diep in de valleiën stuwt, en wiens wateren, bij de Tell-kapel de rotswanden beuken, ter plaatse waar de Exenstrasse werd gehouwen, de oude baan die langs den Gothard naar Italië loopt.

Ja, gaat naar Zwitserland en vergeet niet u, per autocar liefst, te laten brengen langs de Alpendoorgangen, de Gothard, de Grimsel, de Furka, de Klausen, de Splugen.... X.

derend oog onttrokken. Een dal ontplooit zich en verdwijnt. Draai even het hoofd om, want daar is een zware waterval, verwekker van een kleurigen regenboog. Daar schiet uw trein plots, onverwacht een tunnel binnen. En terug in 't lieve licht gekomen wordt men gewaar, dat al het mooie van zooeven verzwonden en vervormd is tot nieuwe schoonheid. Thans een donkere vallei met grillig gevormde pijnboomen die zich als vastklampen tusschen de barsten der zwarte rotsgevaarten. Even later verschijnt een ijsveld, zich uitstrekkend en diep dalend als een reuzenspookgewaad. De stemming wordt er niet opgewekter door en men gevoelt zich waarlijk verlicht wanneer de wagen, klimmend, altijd klimmend, in een van die zonderlinge spiraal-tunnels, geraakt om u, plots, voor hooge bergtoppen te brengen. Ditmaal vertoonen ze zich zeer dicht bij, grooter, hooger, ontzagwekkender en schitterend van maagdelijk blank .

Gaat naar Zwitserland, eer twintigmaal dan ééns. En om het land goed te leeren kennen, kiest centra van waaruit u gemakkelijk in alle richtingen af kunt reizen. Laat u omhoogvoeren door een dier eigenaardige tandwielsporen om te genieten en zielsverrukt te worden door het feeëndecorum over een wijde Alpenketen gelegd door de zinkende zon : zielestreelend

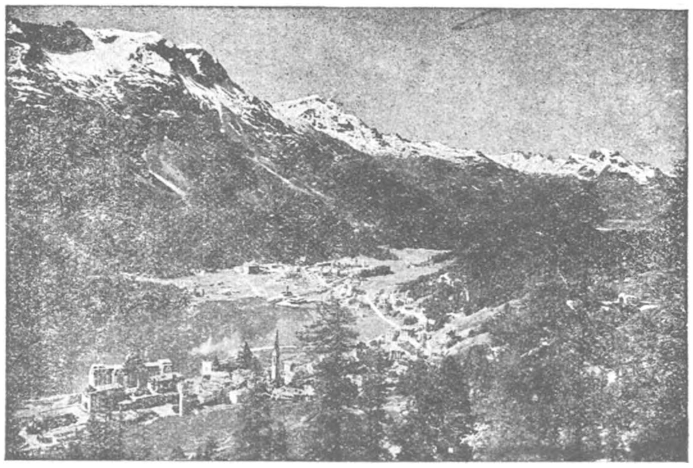

ST. MORITZ.

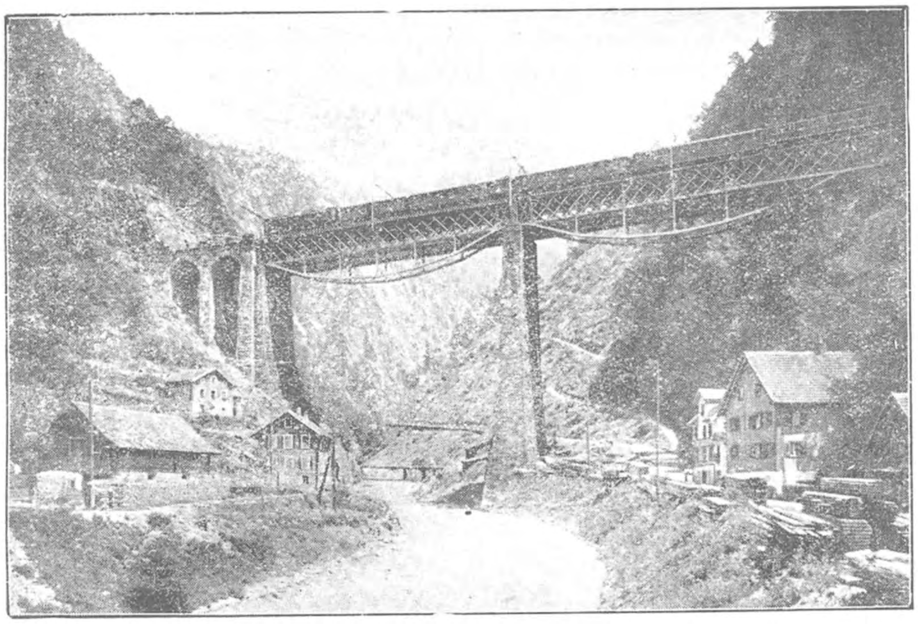

KESTCHENBACH-VIADUK

Zwitserland. — Grensverkeer met fiets en motorfiets.

VERTALING :

Eidg. Oberzolldirektion
Direct. Génér. des Douanes Bern, 14 Juli 1925.
Direzione Gen. della Dogane.

N° 86/11.5.

Aan de Vlaamsche Toeristenbond,
Antwerpen.

Mijnheer de Algemeene Secretaris,

De lidkaarten die u aflevert hebben wij ontvangen alsmede de borg-verklaring welke bij uw brief van 25 Juni gevoegd was.

Daar de lidkaart derwijze opgesteld is, dat ze aan de voorschriften voldoet, zullen de leden van uw bond, in 't vervolg, tijdelijk met hun fiets of motorfiets Zwitserland binnenmogen, zonder de rechten te moeten storten.

Wij vestigen er nogmaals uw aandacht op dat de motorfietsen het bezit van een bijzonder nazicht-getuigschrift(certificat de contrôle spécial) meêbrengen. De namen der motorfietsers aan wie, bij het binnenkomen van Zwitserland, een dergelijk getuigschrift afgeleverd werd, en die hetzelve niet tijdig (ttz. vóór den 31n Januari van het jaar, volgend op dat jaar waarin bewust stuk werd afgeleverd) zullen hebben laten ontheffen, zullen u ieder jaar, in de maand Februari, worden medegedeeld en gij zult de inkomende rechten te betalen hebben hefbaar op niet teruguitgevoerde motorfietsen(fr. 150.— per 100 Kg.), alsmede de interesten hoofdens laattijdige betaling en al de gebeurlijke bedragen, voor onkosten of boeten verschuldigd.

Aanvaard, Mijnheer de Algemeene Secretaris, de betuiging mijner gevoelens van hoogachting.

De Algemeene Bestuurder der Douanen :

get. (onleesbaar).

— — MEDEDEELINGEN — —

BRECHT. — 30 Augustus tot 12 September. — V.T.B.-ers, houdt de Zondagen einde Augustus en begin September voorbehouden om de tentoonstellingen van Brecht te bezoeken. — Tijdens de Kempische Congresdagen zal er het museum open zijn; in de ruime schoolzalen kan men de verzamelingen, die betrekking hebben met de beroemde mannen der geheele Kempen, gaan bezichtigen. — De plaatselijke feestelijkheden, waaronder folkloristische stoet, oude huisversiering, kruisboogschietingen en verlichting zullen er toe bijdragen om de oude Breughelsche Kempen te leeren waardeeren.

De leden van V.T.B. mogen op vertoon der lidkaart de zittingen van het congres bijwonen, genieten bovendien een vermindering van 50 t.h. op den toegangsprijs der tentoonstelling en 20 t. h. bij de opvoering van het mirakelspel.

Nadere inlichtingen later.

De provinciale toeristendag voor Antwerpen wordt gehouden te Brecht op Zondag 6 September. Wij verzoeken de afgevaardigden uit den omtrek groepsreizen in te richten (best per autobus of per fiets) naar de interessante Kempische gemeente Brecht.

— BOEKBESPREKING —

« *Dictionnaire Historique et Géographique des Communes belges* » door De Seyn. — Wij kunnen met genoegen mededeelen dat de afleveringen 14 en 15 van dit prachtig werk van de pers gekomen zijn. Onder meer gemeenten werden thans behandeld. Nieuwpoort, Oostende, Pepinster, Perwez, Philippeville, Poperinge, Ranst. Zoowel in onderhavige als in de voorgaande afleveringen vindt de lezer tal van illustraties ofwel naar de natuur ofwel naar oudere gravuren. Inschrijvingen tegen fr. 6.50 per aflevering (mits verplichting van heel de reeks van nagenoeg 25 afleveringen te nemen) worden gedaan bij den uitgever A. Bieleveld, 66, Warmoesberg, Brussel en bij alle boekhandelaars.

DE KEMPEN

Wie zijn vakanties in de Kempen doorbrengt neme het standaardwerk over

DE KEMPEN

mee, door Dr. Ir. Stan Leurs, met inleiding van Georges Eekhoud en medewerking van de beste specialisten. 112 blz .tekst in 4° +89 buiten tekst illustraties en vele illustraties en kaartjes in den tekst. Inhoud :

Inleiding.

A. De Kempen van de schilders en schrijvers, door Georges Eekhoud.

B. De Kempen, heden en morgen, door Dr. Jules Grietens.

I. *Aardrijkskunde der Kempen,* door Ir. A. Van Olmen, met de medewerking van Dr. W. Conrad en Théo Verschraegen, Dr. J. Leenen, Ir. Rochus Francken, Dr. Ir. Stan Leurs en Ir. Van Caeneghem.

A. Grenzen.

B. Aardkunde.

C. Physische Aardrijkskunde.

1. Het klimaat; 2. De grond; 3. Het waterregiem; 4. De bewoners; 5. De fauna en flora door Dr. W. Conrad en Théo Verschraegen.

D. Economische Aardrijkskunde.

1. De landbouw; 2. De economische ontwikkeling der Noord-Brabantsche Kempen, door Ir. Rochus Francken; 3. De economische ontwikkeling der Vlaamsche Kempen, de handel, de verkeerswegen, door Dr. Ir. Stan Leurs; 4. Economisch toekomstbeeld van het Kempisch kolenbekken, door Ir. J. Van Caenegem; 5. Kempische dialecten, door Dr. J. Leenen.

II. *Politieke en economische geschiedenis,* door Ir. Stan Leurs, E. H. Floris Prims, Dr. J. Grietens en Jan Mosmans.

III. *Stede- en Dorpsaanleg, Woning- en Hoevebouw,* door Dr. Ir. Stan Leurs.

IV. *De abdijen,* door E. H. Kan. Erens.

A. Tongerloo ; B. Averbode; C. Postel ; D. Andere Abdijen.

V. *Oude Kunst,* door Ir. Dr. Stan Leurs.

A. Kerkelijke bouwkunst; B. De Burgerlijke Bouwkunst; C. Luiksche Kempen ; D. Beeldhouwkunst ; E. Renaissance, Barok en Moderne Kunst.

* * *

In *De Standaard* van 26 September 1924 schrijft J. B. over de 2e uitgave van De Kempen :

« Een heerlijke monografie. Zij allen die de Kempen dragen in hun liefde, lezen het met eerbied en ontroering. Het zet in met bladzijden van hoog-gedragen weemoed van de hand van Georges Eekhoud, die haar heeft bemind met wilden hartstocht. En wanneer ons heel dit breed en diepgesneden beeld der Kempen werd gegeven, krijgen we nog als heerlijke toemaat: de Kempen in beeld. Landschappen en figuren, de ongerepte Kempen naast de nieuwe gedaante van Winterslag, kerken en folkloristische bijzonderheden, binnenhuisjes en boerderijen, historische stukken, en abdijgezichten en allerhande kunstwerk. Zoo is dit boek dan geworden een eenig liefdevolle en rijke hulde aan de Kempen, die ons allen zoo dicht bij het teederste van ons hart liggen. Maar dit boek leert ons haar dieper begrijpen, en wij zijn er dankbaar om, uitermate, dat zooveel kennis hier werd bijeengebracht om ons te belichten langs vele nog onvermoede zijden haar belangrijkheid en haar oud en nieuw bestaan».

L. K. in het *Vlaamsch Opvoedkundig Tijschrift* van December 1924:

«Dat eerste deel van de verzameling is een prachtboek. Omtrent 100 illustraties, heerlijke foto's van het groot Kempisch gebied ».

V. L. in *Het Vlaamsche Land* van 30 Augustus 1924:

«Geen dorre geografische wetenschap, dit werk, maar diep- en vernagevorschte wetenswaardigheden, sprekend en mild geïllustreerd, hen met liefde aangeboden die open oog en hart hebben voor wat, naast het economisch belang van ons land, natuurschoon aangaat én natuureigen en kunst».

Wouter in *Het Handelsblad* van 3 Februari 1925:

«Het boek *De Kempen* vormt thans een geheel, dat waardig is in elke bibliotheek te prijken, en dat al degenen, die hun land en hun volk beminnen, zich zullen aanschaffen en zorgvuldig zullen lezen en herlezen. Het bevat een schat van illustraties: landschappen, heidezichten, tuindorpen, gebouwen, monumenten, kerken, abdijen, snijwerk, glasramen, enz. Daarom is de uitgave van een boek gelijk De Kempen, bezorgd door een smaakvol uitgever, die zich wendde tot bevoegde, talentvolle, goed onderlegde mannen, een zoo verheugend verschijnsel in onze intellectueële wereld, dat wij het een hartelijk welkom moeten toeroepen».

Wij laten hier de vertaling volgen van een brief onlangs door Prof. Clemen, eminent Duitsch kunstcriticus, aan Dr. Martin Konrad (thans te Antwerpen vertoevend) geschreven :

» Hooggeachte Collega,
» Ik heb het uw bemiddeling te danken, dat
» mij de mooie publicatie van Dr. Leurs, « De
» Kempen », welke ik met zooveel belangstelling
» gelezen heb, werd toegezonden. Daar ik het
» adres van den schrijver niet ken verzoek ik u
» hem mijn oprechten dank te willen overbren-
» gen!
» De uitgave schijnt mij onder vele opzichten
» voorbeeldig te zijn, vooral wegens de degelijke
» manier waarop wordt uiteengezet hoe het lands-
» eigen het specifieke van de Kempische cultuur
» bepaalt! Hier is, onder opzicht van methodiek,
» velerlei te leeren, en met de er in voorkomende
» nieuwe opvattingen kan men zich accoord ver-
» klaren.
» Van ganscher harte wensch ik aan deze reeks
» flinken vooruitgang en verdere uitbreiding toe!
» Met oprechten dank, Clemen.»

▯ VAN HET SEKRETARIAAT ▯

LEDENAANGROEI. — Van 1 tot 15 Juli traden 403 nieuwe leden toe.

V.T.B.ERS WEEST ER FIER OP LID TE ZIJN VAN DEN GROOTEN V.T.B. MET ZIJN 25000 LEDEN ! DRAAGT DAAROM STEEDS DEN KNOOP; HECHT AAN UW AUTO'S EN MOTO'S HET VLAGJE VAN DEN BOND, AAN UW RIJWIEL DE FIETSPLAAT!

FIETSPLAAT. — We hebben een nieuwe voorraad fietsplaten. Erg voordeelig: slechts 3 fr.

V.T.B.-VLAGJE. — Het vlagje dat slechts 3.50 fr. kost *(verzendingskosten inbegrepen)* moeten alle fietsers- auto- en motorbezitters zich aanschaffen.

PROPAGANDAZEGEL. — Wie heeft geen frank te veel voor 50 sluitzegels ?

JAARBOEK 1925. — Hebt u reeds het nieuwe Jaarboek besteld? Het is mooi. U moet het hebben !

REISPLANNEN. — Het Sekretariaat wordt overstelpt met aanvragen voor reisplannen. Wij verwijzen onze leden naar ons jaarboek waar heel interessante reisplannen in voorkomen: o.m. «Zes dagen in de provincies Brabant en Limburg », « Drie dagen in Zuid-Vlaanderen », « Drie dagen in de Luiksche Ardennen », «Drie dagen aan de boorden der Semois », «Vijf dagen in het Groot-Hertogdom Luksemburg». Men raadplege dus het jaarboek !

NIET BESTELLEN VAN « DE TOERIST ». — Bij niet ontvangen van « De Toerist » verwittige men het postbeheer zijner omschrijving en doe met klem desnoods zijn recht op ontvangst gelden. Eerst wanneer dergelijke reklame geen voldoening meebrengt, hoeft ons Sekretariaat verwittigt te worden.

GROOTE FIETSVLAG. — Van verschillende zijden werd door de aangesloten fietsgroepen de wensch uitgedrukt een groote vlag te bezitten. Het bestuur van V.T.B., na grondig onderzoek, heeft in deze een beslissing getroffen welke iedereen bevredigen zal. Om de eenheid ook hierin te bewaren zullen de groote vlaggen voor alle fietsersgroepen dezelfde zijn : namelijk de vergrooting van de kleine V.T.B. fietsvlaggetjes. De groepen die zich dergelijke vlaggen willen aanschaffen, kunnen zich tot ons Sekretariaat wenden.

Het weze goed begrepen dat er voor de fietsgroepen geen verplichting opgelegd wordt een vlag te bezitten. Er wordt alleen bedoeld dat zij die er een wenschen het hoogerbeschreven model moeten nemen.

DE FOTOCLUB V.T.B. verzoekt al de leden fotografen een afdruk hunner opnamen die tijdens de uitstappen zouden genomen zijn, aan het sekretariaat te zenden, om een documentatie te verzamelen. De inzenders gelieven op de achterzijde naam en adres te vermelden. De fotoclub hoopt dat tal van liefhebbers aan dit verzoek zullen voldoen.

LIEFHEBBERS-FOTOGRAFEN; indien U opnamen hebt van den 1sten V.T.B. landdag te Mechelen in 1922 of den 2den landdag te Gent in 1923 stuur dan een exemplaar aan het Sekretariaat. De onkosten zullen vergoed worden. Dank bij voorbaat !

FOTO'S VAN DEN LANDDAG TE AALST. — Eindelijk zijn de bewuste foto's toegekomen. De leden die er bestelden zullen dus eerstdaags bediend worden. De personen die er nog geen bestelden haasten zich, want de voorraad is beperkt!

BONDSLEVEN

MECHELEN.

A. — Alhoewel niet in « De Toerist » aangekondigd was onze uitstap Overmeire-Donk, op Maandag 6 Juli, een waar succes. Een boottochtje op de vijvers droeg veel tot de gezelligheid bij.

B. 19 Juli : Putte. — Nagenoeg 200 leden hadden er aan gehouden den zeer interessanten uitstap mede te maken. Antwerpen, Mechelen, Brussel, Berlaar, Bouchout, Duffel, Lier, Leuven, enz. waren vertegenwoordigd. Om kwart voor drieën werden we begroet door den heer Vervloet. — Zeer vriendelijke ontvangst op de Rozenkweekerij (66 Ha. groot: aanzienlijkste en meest moderne inrichting van dien aard in ons land). Uitleg in zake rozen- en boomenkweek werd verstrekt door de Dames en den Heer Op de Beeck. De deelnemers mochten naar hartelust rozen snijden! (Bij 't vertrek kwam het nieuws toe, dat de heer Op de Beeck op de tentoonstelling te Leuven, de gouden medalje en verschillende eereprijzen had behaald). V.T.B. ontving reeds de belofte voor een bezoek toekomend jaar. Hartelijken dank en oprechte gelukwenschen aan de geachte familie Op de Beeck.

KRUISWOORDRAADSEL

De antwoorden mogen tot 10 Augustus worden ingezonden. De oplossing verschijnt in het Nr van 1 September; de lijst der prijswinners in dat van 15 September. Er weze nogmaals op gedrukt dat het niet volstaat 7.5 fr. of 3.5 fr. te storten, doch dat men tevens een nieuw lid moet opgeven.

Slechts 3 drukfoutjes slopen in de opgaven: Wesermeer moet zijn *Wenermeer;* Vancluse is *Vaucluse;* Aaran vervange men door *Aarau.* — Nr 80 is een eilandengroep.

Achterblijvers aan 't werk !

Provinciale Toeristendag voor Brabant, Sichem en Averbode, 23 Oogst 1925.

Wat er te doen is :

9 uur Samenkomst op de Markt te Sichem. Bezoek aan Sichem onder de leiding van den heer Ernest Claes, Letterkundige, schrijver van «De Witte», «Bei uns in Deutschland », « Oorlogsnovellen », « Sichemsche Novellen », enz.

10 uur : Te voet naar Averbode.

11 uur : Vergadering te Averbode.

13 uur : Middagmaal.

15 uur : Ontvangst in de Abdij en daarna bezoek aan deze instelling. Wandeling in den omtrek.

BALANS OP 31 DECEMBER 1924.

AKTIEF.		PASSIEF.	
1. *Vastliggend*		1. *Schulden aan derden :*	
Mobilier: waarde der meubelen:	6.841.79	*Stichtingsfonds :* eereleden — besch. leden :	12.632.47
2. *Verhandelbaar.*			
Kas: in species :	3.441.98	*Organisatiefonds :* fonds tot delging der inrichtingskosten secretariaat :	2.666.30
Bank: saldo l. rek. Scheldebank:	13.238.03	*Bijdragen 1925:* geïnd in 1924:	11.809.05
Postcheck C.: saldo postcheckr.:	1.008.95	*Verschillende crediteuren* : . . .	697.02
Postcheck N.: saldo postcheckr.:	1.291.49	2. *Winst- en verliesrekening*	
Uitgaven: Voorraad einde '24:	8.898.83	Batig overschot :	7.450.23
Versch. débiteuren : saldo rek. cour.:	534.—		
	fr. 35.255.07		fr. 35.255.07

WINST- EN VERLIESREKENING

DEBET.		KREDIET.	
Verlies over het maatschappelijk jaar 1925 :	492.56	*Bijdragen 1924 :* div. bijdragen van lidmaatschap '24: . .	77.198.89
Orgaan : uitbatingskosten « De Toerist » :	46.898.10	*Uitgaven :* Boni op verkoop van diverse artikels :	1.885.94
Propaganda : vergad., drukw., premies:	2.823.34	*Giften en toelagen :*	3.555.—
Pl. Actie : toelagen tot bevordering der plaats. werking :	4.477.98	*Interest :* interest op bankkonto:	677.78
Toerism : Verlies op uitstappen, reizen, enz. :	95.47	*Advertenties :* uitbatingpubliciteit « De Toerist » en « Jaarboek '24 » :	5.081.18
Secretariaat: wedden, huur, vuur, licht, drukw., onderhoud, abonnementen, enz. : . . .	24.619.22		
Zegels : verzendingsk. bij briefwisseling; innen bijdragen:	5.670.07	*Organisatiefonds :* Afschrijving eerste inrichtingskosten en secretariaat :	3.600.—
Delgingsrek. op Mobilier. Delging 5°/°:	360.10	*Delgingsrek. op Stichtingsfonds*	
Batig overschot :	7.450.23	Jaarlijksche delging :	888.28
	fr. 92.887.07		fr. 92.887.07

BEGROOTING 1925

INKOMSTEN.		UITGAVEN.	
		Secretariaat :	46.461.50
Bijdragen :	106.300.—	*Orgaan « De Toerist »* :	58.240.—
Toelagen :	6.000.—	*Propaganda* :	2.850.—
		Plaats. werking :	5.375.—
Toerisme :	1.500.—	*Uitgaven* :	20.400.—
Interest :	700.—	*Mobilier* :	2.700.—
		Toerism :	600.—
Advertenties :	7.200.—	*Boekerij* :	750.—
Uitgaven :	18.000.—	*Waarschijnlijk batig overschot:*	2.323.50
	fr. 139.700.—		fr. 139.700.—

Nagezien en goedgekeurd :
Namens de Financieele Kommissie :
De Leider : *R. Peeters.*

Namens de Beheerraad:
De Voorzitter, *Dr. B. Pil.* — De Schatbewaarder, *Frans Neyes.*

Antwerpen, den 1 Januari 1925.

GEMENGD

DUITSCHLAND. — (R.D.V.) — *Vreemde toeristen.* — Men hoort en leest, niettegenstaande de inflatieperiode voor Duitschland sedert lang voorbij is, nog steeds menige onbegrijpelijke uitlating over bijzondere belasting ten nadeele van in Duitschland reizende vreemdelingen, en het gerucht doet nog de ronde, dat buitenlandsche reizigers allerhande moeilijkheden ondervinden.

Dergelijke mededeelingen zijn volkomen uit de lucht gegrepen en worden, zooals ieder naar Duitschland reizende buitenlander ondervindt, onmiddellijk door de feiten weerlegd. Iedere persoonlijke *politieaanmelding* door een Duitschland binnengaande buitenlander (zooals die in oorlogs- en naoorlogstijd wèl moest gebeuren) is reeds sedert lang opgeheven. Voor den buitenlander die naar Duitschland gaat, volstaat een geldige, van een visa voorziene reispas. De reiziger moet slechts de verklaring afleggen, dat hij noch het voornemen heeft zich metterwoon in Duitschland te vestigen, noch er een beroep uit zal oefenen. De buitenlandsche reizigers hebben volstrekt geen lasten te betalen voor de tijdspanne door het visa bepaald. De buitenlander die langer dan vooraf door zijn pas bepaald in Duitschland zou willen verblijven, kan, mits matige vergoeding onmiddellijk verblijfsverlenging bekomen. — Ook in de Duitsche badplaatsen en kuuroorden betaalt de buitenlander, behoudens de algemeen toegepaste, ook voor de Duitschers zelf van kracht zijnde kuurtaksen, geen andere vreemdelingenbelastingen.

ONZE WEGENPOLITIEK.

In alle landen dringt zich dezelfde vraag op: hoe het steeds drukker wordende verkeer te regelen ? Welke wegenpolitiek in te voeren ?

En inderdaad in geen tijdperk steeg het verkeer tot zulk een verbazend verschijnsel en gingen allerlei voertuigen aan 't bollen... terwijl de wegen toch maar even breed waren als vroeger. Overal werd dan ook reikhalzend uitgezien naar een degelijke wegenpolitiek en werden de plaatselijke overheden er toe aangespoord nauwkeurige verordeningen op te stellen tot regeling van het verkeer.

In Holland staat op de drukke verkeerspunten de politieoverheid, in den persoon van een nederigen agent: hij regelt oppermachtig het verkeer zoowel bij dage als bij nacht. Met armsignalen of lichtteekens gelukt hij er zoo in den geweldigen voertuigenvloed te canaliseeren.

In Engeland schijnt de politie nog beter tot de vervoerregeling uitgerust: alles geschiedt er als met wiskundige berekening ; bij poozen viert het vervoer er ongestoord hoogtij, bij poozen ook wordt alle verkeer eenige minuten stopgezet en kunnen de voorbijgangers ongehinderd de straat oversteken.

In Duitschland heeft men, op belangrijke verkeerspunten een soort stellage geplaatst, met daarop een gesloten ruimte waarin de politieagent zich bevindt. Van daar uit geeft hij dan zijn bevelen tot doortocht, ja dan neen, der verschillende voertuigen in alle richting. Zeer practisch stelsel, dat afgekeken van de Amerikaansche verkeerspolitiek, op gewichtige kruispunten, reuzenuurwerken — bij nacht electrisch verlicht — opstelt, die aanwijzen of doortocht vrij is dan niet.

Een algemeene wegenpolitiek kennen wij hier in België doorgaans niet: de verordeningen daaromtrent vallen ten andere binnen de bevoegdheid der plaatselijke overheden: het zijn de provincies en vooral de gemeenten dus die hier dienen op te treden.

De maatregelen die hier kunnen getroffen worden zijn tweeërlei: eenerzijds stipt naleven van de bestaande politieverordeningen op het verkeer vooral wat betreft de snelheid der voertuigen in steden en agglomeraties, de sein- en remtoestellen; anderzijds het uitvaardigen van nieuwe verordeningen zooals het voorbehouden van sommige straten of wegen aan voertuigen door machinekracht bewogen, van andere aan die door paardenkracht getrokken en het invoeren van het verkeer in elke richting.

De algemeene besturen in de naburige landen spannen al hun pogingen in om den wassenden vloed van het verkeer door verordeningsbepalingen af te dammen, wel overtuigd dat, zoo de huidige stand van zaken, breedte van wegen tegenover immer stijgend vervoer, geen wijziging ondergaat, er binnenkort absoluut geen veiligheid meer zal bestaan voor den voetganger noch voor den reizenden passant.

Men heeft maar eens te **Brussel** of **te Antwerpen** op sommige dag- of avonduren de Anspachlaan of de Meir over te steken. Velen kunnen het waagstuk niet beproeven zonder zich den schrik op het lijf te hebben gejaagd.

Vooral in groote steden, met talrijke agglomeraties, met onderscheidene gemeenten, diende er ook meer eenheid gebracht in de verschillende gemeenteverordeningen. Een wetboek van het verkeer ten slotte dringt zich op, onder voorwaarde nochtans dat de bestuurlijke overheid er dan streng over wake dat de verordening geen doode letter blijve.

HET NIEUW PALEIS VAN SCHOONE KUNSTEN TE BRUSSEL.

Wanneer men, van uit de Koningstraat komend, de Belliardtrappen afdaalt, bemerkt men links een complex uitgebreide bouwwerken. De vensteropeningen zijn nog zonder ramen, het gebint van den koepel is opgericht en rond alles rijzen stellingen en ladders op. Men ondervindt dat daar een grootsch werk in uitvoering is, een gebouw waarvan de afmetingen zoo belangrijk zijn als de trant eenvoudig is.

Wij bevinden ons voor het nieuw paleis van Schoone Kunsten, door bouwmeester Horta ontworpen. Dit omvangrijke bouwwerk, bij het oprichten waarvan een groot gebruik wordt gemaakt van beton en gewapend beton, zal verscheidene toe- en uitgangen hebben, eensdeels in de Ravensteinstraat en in de Koninklijke straat, en anderzijds in de Stuivers- en Villa Hermosastraten; langs zekere zijden wordt de straatkant van het gebouw ingericht voor winkels.

De groote ingang in de Ravensteinstraat zal, over eene eereplaats, leiden naar de hallen van schilder- en beeldhouwkunst.

Op deze hallen volgt een trap naar de schoone verdieping, dan naar de eigenlijke tentoonstellingszaal, genaamd « wit en zwart », welke zich daar bevindt ter hoogte van de Koninklijkestraat. Vier zalen zijn er verder voorbehouden voor de tijdelijke tentoonstellingen, terwijl een groote eeretrap leidt naar de zalen der versieringskunsten.

Het tweede gedeelte dat zich bevindt ter hoogte van de Stuiverstraat, bevat verscheidene zalen tot het houden van muziekuitvoeringen, voordrachten, enz. Eene der zalen zal tot 500 toehoorders kunnen bevatten, eene andere, omringd van loggia's, zal ruimte bieden voor 900 personen en ook ingericht zijn voor tooneelopvoeringen, terwijl de groote concertzaal gemakkelijk 2500 toehoorders zal kunnen herbergen; deze zaal is voorzien van een balkon, een rij loggia's en een gaanderij.

De werken gaan goed vooruit, zoodat men hoopt reeds tegen den aanstaanden winter een gedeelte in gebruik te kunnen stellen.

In kunstopzicht is het gebouw gekenmerkt door de afwezigheid van alle versiering die geen onmiddellijke noodzakelijkheid bezit. De schoonheid zal dan ook gevonden worden in de opvolging van eenvoudige lijnen en hun onderling.

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

HET FIETSCONGRES, HETWELK TE ANTWERPEN ZOU PLAATS VINDEN, IS TOT OP ONBEPAALDEN DATUM UITGESTELD.

ALGEMEENE UITSTAPPEN.

AUGUSTUS:

Zondag 2 : Provinciale Toeristendag voor West-Vlaanderen. Uitstap naar Knokke. Vergadering. Wandeling. onder de leiding van den hr. W. Bossier.

Van 14 tot 17 : Reis naar Zwitserland per autocar. Leider: Dr. Leurs.

Van 14 tot 18: Parijs, Leider : de hr. De Combe.

Zondag 23 : Toeristendag voor Brabant. Bezoek aan Sichem en Averbode, onder de leiding van den hr. Ernest Claes, Letterkundige.

AALST.

Zondag 9 Augustus: Groepsreis naar Mechelen met watertocht van Brussel tot Kapellen-op-den-Bosch. Bezoek aan de talrijke Mechelsche prachtgebouwen onder zeer bevoegde leiding. Beklimming van den St. Romboutstoren. Vertrek te 6 u. 32. terug te 20 u. 58. Prijs (trein en boot): 10 fr. Inschrijven vóór 6 Aug.

Zondag 30 Augustus: Groepsreis naar Diksmuide. Deelname aan de Bedevaart naar den IJzer.

Van 24 tot 29 Augustus: Fietstocht door het Groot-Hertogdom.

1e dag: trein tot Gouvy-Klerf, Hosingen. — *2e dag:* Vianden, Diekirch, Echternach. — *3e dag:* Echternach en omtrek. — *4e dag:* Wasserbillig; Igel (te voet), Trier (per trein); Grevenmacher. — *5e dag:* Ehnen, Remich, Nennig, Mondorf-Baden, Luksemburg. — *6e dag:* bezoek aan Luksemburg. Terug per trein. Prijs (trein en hotels): 250 fr. Leider: J. Van Overstraeten.

ANTWERPEN.

Zondag 2 Oogst: Zie vorig nummer. Ter vollediging: Met tram van 12.50 tot Schooten-vaart. Duidelijk de twee uitstappen scheiden.

Maandag 3 Oogst: Zie vorig nummer.

Zondag 9 Oogst: Heel de V. T. B.-wereld wordt te Kapellen verwacht, Bezoek aan de streek en openluchtfeest. Vertrek Antwerpen (C.): 9 u. 8 of met tram Oude Barreel: 9 u. (Gidsen aan trein en tram). (Zie Kapellen).

Van Zaterdag, 8 tot Dinsdag, 11 Oogst: Reis naar de valleien van Hoëgne en Varche. (Zie voorgaand nummer).

Zondag 16 Oogst: Naar Lier. — Kunstgebouwen, Begijnhof, Natuurschoon, Beiaardconcert. Felix Timmermans leidt het gezelschap rond op 't Begijnhof en door het Pallieterland. Vertrek Antwerpen (C.) : 8.25 u. Midagmaal tegen fr. 5.—. Inschrijvingen op het Bondssecretariaat tot 12 Oogst.

Zondag 23 Oogst: Toeristendag te Sichem. Auto-tocht doorheen de Kempen. Bezoek aan de abdijen van Averbode en Tongerloo. Prijs :fr. 40.—. Inschrijvingen op het Bondssecretariaat tot 18 Oogst. (Plaatsen beperkt).

Zondag 30 Oogst: Naar Zoersel-Wechelderzande-Vierselsche bergen-Vlimmeren. een der intiemste hoekjes van de Kempen. Eten meebrengen; koffie verkrijgbaar. Nadere inlichtingen over vertrekuur en beloofde «rijstpap»: in t' volgend nummer.

Zondag 30 Oogst: Per auto-car naar Beersse. Verder, te voet, wandeling door de bosschen. Leider : Z. E. Dr. Fl. Prims. Prijs: fr. 7.— per man. Pick-nick in de bosschen. Nadere inlichtingen in het volgend nummer. Inschrijvingen tot 20 Oogst op het Bondssecretariaat.

Zondag 6 September: Provinciale Toeristendag voor Antwerpen. Zie volgend nummer.

Zondag 13 September: Auto-tocht naar Ierseke-Goes-Wemeldinge (Beveland). Nadere inlichtingen in het volgend nummer.

FIETSGROEP ANTWERPEN.

2 Oogst: Interessante rit naar Oudenbosch. Bezichtiging der basilieken St. Agatha en St. Barbara. — Bestijging van den 80 m. hoogen koepel. — Verrekijker medebrengen. Voorziet u van eten en drinken. Vertrek : 7 u. Schijnpoort.

3 Oogst : Beiaardconcert te Mechelen. 1e groep vertrekt om 3 u. en 2de groep om 6 u. 30; beide aan Berchem-Kerk. (Zie onder Mechelen).

9 Oogst : Deelneming uitstap Kapellen. (Zie verder onder Kapellen).Vertrek stipt om 8 u. Schijnpoort.

15 Oogst: Uitstap naar Overmeire-Donk, over Lokeren en Zele. Vertrek : 6 u. 30 Vlotbrug, Steen.

16 Oogst : Bezoek aan Lier, onder leiding van den heer Felix Timmermans. (Zie verder onder Lier). Vertrek : 8 u. Berchem-Kerk. Alle fietsers op post.

23 Oogst : Deelneming Toeristen-dag voor Brabant. Bezoek aan Sichem en Averbode. (Zie algemeene uitstappen). Vertrek : 8 u. Berchem-Kerk.

30 Oogst : Beersse. — Bezoek Rollekensberg-Haarlebeekbrug-Acht Zaligheden-Deppelare Heide. Schilderachtige streek. Onder kundige leiding van den Z. E. Heer Dr. Prims. Vertrek 6 u. Turnhoutsche Poort.

BRUSSEL.

Zondag 9 Oogst : Naar IJzer, Huldenberg, Overijssche. Samenkomst: 8 3/4 u. aan den Treurenberg waar de tram wordt genomen tot Tervuren. Knapzak meênemen.

DUFFEL.

Zondag 9 Oogst: Naar Kapellen. Vertrek 7 u. Wilsonplein. (Zie Kapellen).

Zondag 16 Oogst: Naar Lier. De fietsers vertrekken 8 ½ u. op het Wilsonplein. De niet-fietsers vervoegen de wielrijders om 9 u. te Lier aan 't station.

GENT.

Zondag 2 Oogst: Naar Knokke. Vertrek uit Gent (St. P.), om 7.35 u. Aankomst te Knokke om 9.16 u. Vertrek uit Knokke om 20.40 u. Aankomst te G. (St. P.) om 22.17 u. Prijs : fr. 12.25.

Zondag 9 Oogst: Naar Sint Niklaas en Antwerpen. Om 7.21 u. vertrek Dampoortstation. Aankomst St. Niklaas om 8.15 u. Bezoek aan de merkwaardigheden der stad, mogelijk ook aan nijverheidgesticht. Noenmaal vrij naar keuze van de deelnemers. — 12 u. per trein naar Temsche. 1 u. van uit Temsche per Wilfordboot naar Antwerpen, 3 u. te Antw. Naar het Nachtegaalpark voor het Feest van de Vlaamsche Tooneelspelers. Er wordt vertoond de plechtige intrede vann Albrecht en Isabella. Plaatsen van fr. 5.—. Volledige inschrijvingsprijs: fr. 18.—. Houders van spoorvrijkaarten slechts fr. 10.—. Toetredingen tot Dinsdag 4 Oogst, bij afgevaardigde H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31.

Zondag 9 Oogst: Fietstocht naar het Kasteel van Gaasbeek. Bijeenkomst om 7 u. bij de brug Keizerpoort. Reiswijzer: Gent-Aalst-Hekelgem (Oriëntatietafel en Zandtapijt) -Assche- (Vergezichtspunt) -Ternath-Sint Quintens-Lennick-Gaasbeek-St. Quintens-Lennick-Ninove-Aalst-Gent. (110 K.M.) Leider: Hr. Vernast.

Afwezig: De heer Gyselinck, provinc. afgevaardigde, verzoekt ons mede te deelen, dat hij van 11 tot 26 Oogst afwezig zal zijn.

GEERAARDSBERGEN.

Zondag 2 Oogst : Per autocar naar Park en Woud van Beloeil.

Zondag 16 Oogst : Per auto naar het kasteel van Gaasbeek.

IEPER.

Maandag 3 Oogst : Uitstap per fiets en auto naar Hill 60, Zonnebekekerk, Polygone veld, 't Hooge.. Verzamelen bij Hilaire Verbeke, « In 't Belfort », Rijsselstraat om 14 u. Vertrek om 14.30 u. terug rond 19 u. Fietsvlaggen meebrengen. Fietsvlaggen te bekomen in het Belfort.

KAPELLEN.

Maandag 3 Oogst: Auto- en fietstocht naar Mechelen voor den Toeristenavond en het Beiaardconcert. (Zie Mechelen).

Zondag 9 Oogst : V.T.B.-dag voor Kapellen: 9 u. ontvangst fietsers aan het café « Prins Albert » te St. Mariaburg. Tramrijders aan het Hoogboomsche Kruis om 9.30 u. Treinrijders aan het station te Kapellen om 9.38 u. Om 10 u. algem. samenkomst aan de kerk van Hoogboom. Bezoek Park Bunge. Wandeling door de bosschen van Malinckrodt. Pick-nick in den ruimen lusthof van het V.T.B.-lokaal. 's Namiddags, in 't Vlaamsch Huis, tuinfeest: Vlaamsche Kermis en dito leute, jazzband, enz. enz. Elkeen is hartelijk welkom. Brengt de lidkaart meê en maakt u kenbaar door middel van de V.T.B.-knoop.

Zondag 16 Oogst : Auto- en fietstocht naar Lier. (Zie Lier).

Zondag 23 Oogst: Autotocht voor deelneming aan den Brabantschen Toeristendag te Sichem en Averbode.

Zaterdag 5 en Zondag 6 September: Naar Brecht, Zundert enz. voor het Kempisch Kongres.

Zondag 13 September: Auto-tocht naar Zuid-Beveland.

Zondag 27 September : Autotocht naar de Limburgsche Koolmijnen.

Elken Donderdag: samenkomst in 't Vlaamsch Huis, om 21 u.

LEUVEN.

Zondag 2 Augustus: Bezoek aan de landbouwtentoonstelling en het hooger instituut voor landbouw en huishoudkunde te Laken. De fietsers vertrekken om 8 u. Groote Markt. De voetgangers vertrekken met den trein om 13.13 uur.

Zondag 9 Oogst: In samenwerking met groep Brussel, bezoek aan de prachtige streek van Huldenberg. De fietsers vertrekken om 8 u. op de Groote Markt.

Zaterdag 15 Oogst: Uitstap naar Hofstade. De fietsers vertrekken om 8 u. Groote Markt. De voetgangers vertrekken met den trein om 9.16 u. tot Hever-bij-Mechelen, waar de fietsers zullen wachten.

Zondag 16 Oogst : Bezoek aan Lier onder leiding van Pallieter zelf! Vertrek 8 u. zeer stipt aan de Statie. De rit gaat over Rotselaar, Wachten, Haacht, Keerbergen, Putte, Koningsboyckt-Lier. Terugkomst over Mechelen.

Zondag 23 Oogst : Bezoek aan Sichem, Averbode en Westerloo onder leiding van Mr Claes. (Zie elders in dit nummer). Vertrek om 8 u. aan de statie.

LIER.

Zondag 9 Oogst : Naar Kapellen. Vertrek 8.27 u. te Lier. Inschrijvingen tot 5 Oogst, bij den heer Boyens, Berlaarstraat, 39. Bij voldoende deelneming wordt een groepsreis ingericht (verminderde prijs voor trein).

Zondag 16 Oogst : Algemeen bezoek aan Lier.

9 u. : Vereeniging aan het station, waar ook de fietsers worden opgewacht. — 9 ½ u. Stadhuis. Leider: Hr. Vermeiren, stadssekretaris-archivaris. Muzeum. Leider: Hr. Ros, conservator. Oude Gildehuizen op de Groote Markt; Gevangenen poort; Park; Molpoort; Panorama der Stad. — 10 ½ u. : St. Gommaruskapel; Kluizekerk. Wandeling langs de oude stadsvesten, tot park herschapen (eenig in 't Vlaamsche land). — 11 ½ u.: Beiaardconcert door stadsbeiaardier Hr. Chauvaux, leerling der Mechelsche Beiaardschool. — 13 ½ u.: Beklimming van den St. Gommarustoren ; heerlijk panorama over de stad en de Nethevallei. — Uitleg over mekaniek van rammel-uurwerk met vier schilden, beiaard, elektrisch klokkenstel, door Hr. Zimmer, Stadsuurwerkmaker. — 14 ½ u. : Bezoek aan St. Gommaruskerk. Leider : Hr. Julius van In, stadsbibliothekaris-archivaris. — 15 ½ u. : Bezoek aan het innig-schoon Begijnhof. Leider: Hr F. Timmermans. — 16 ½ u. Wandeling door het Pallieterland en de Netheboorden tot aan het Hof van Ringen. Leider: Hr. Felix Timmermans. — 20 u. : Beiaardconcert op St. Gommarustoren.

Practische mededeelingen : St. Niklaas, Gent, An werpen, Mechelen, Brussel, Dendermonde, Vorst, trachten met den trein om 8.59 te Lier aan te komen. (Zie spoorweggids, lijn 13). De moeilijke spoorwegverbindingen met de Kempen alsmede met Leuven doen ons inzien dat het beter ware voor dien dag groepsreizen per autocar in te richten. — Middagmaal tegen fr. 5.—, in het Handelsgasthof, Mechelstraat en bij den heer J. Janssens, Lisperstraat, *mits voorafgaande verwittiging*. De heeren afgevaardigden worden dringend verzocht hun lijsten en verschuldigd bedrag te zenden aan den heer V. Boyens, Berlaarstraat, 39, Lier, en wel vóór 12 Oogst.

MECHELEN.

Zondag 2 Oogst: Fietstocht. — De leden die zich lieten inschrijven in de fiestclub ontvangen uitnoodigingskaart. — Men raadplege de plaatselijke dagbladen

Maandag 3 Oogst : Toeristenavond te Mechelen. Samenkomst van de deelnemers op de Groote Markt, (vóór « Café Royal ») te 17 u. (deelnemers uit Antwerpen en Brussel worden aan 't station opgewacht). Bezoek aan de schilderachtige stadswijken onder deskundige leiding. — Te 6.15 u. torenbestijging — uitleg over Beiaardtechniek — (samenkomst aan 't kleine poortje onderaan den toren. — Te 9 uur prachig concert door Jef Denijn, de wereldberoemde beiaardier. — Plaatsen voorbehouden aan de leden in de lokalen der beiaardschool. Na 't concert, wandeling door stemmige straatjes.

Zondag 9 Oogst: Naar Kapellen — er wordt geen groepsreis ingericht — als enkeling kan eenieder deelnemen. (Zie Kapellen).

Zaterdag 15 Oogst: Pick-nick in de bosschen van Bonheyden — aan 't Zwart water. — Deze uitstap is enkel ingericht voor voetgangers. Men vertrekt te Mechelen aan Neckerspoel (wachtzaal stoomtram) te 8 u. 10 — Allerhande vermakelijkheden — uitvoeringen door het « Vlaamsch gemengd Koor ». — Elk brengt een fatsoenlijken blindenprijs mede !

Zondag 16 Oogst. — Naar Lier. — Bezoek aan de merkwaardigheden van deze oude stad onder leiding van Felix Timmermans, schrijver van het welgekende boek « Pallieter ». De fietsers vertrekken op den Lierschen steenweg (tegenover de gevangenis) te 7.45 u. zeer stipt.

De voetgangers nemen te Mechelen den trein te 8.24 u. (overstappen te Kontich-Kazernen).

Zondag 23 Oogst : Toeristendag voor Brabant Bezoek aan Averbode (met zijn mooie oude abdij) en Sichem zoo prachtig beschreven in « De Witte » Leider Hr. Ernest Claes, schrijver van dit boek.

RIJKEVORSEL.

Zondag 9 Oogst : Naar Hoogstraten. Bezoek aan de kerk en het stadhuis. Leider: Weleerw. H. J. Verheyen. Bestijging van den toren. Terug langs de mooie Heerbosschen. Pick-nick onder « de Twaalf Apostelen ». Vertrek te Rijkevorsel aan de kerk: fietsers om 12½u.;voetgangers,per gewone autobus,om 12.55 u.

SINT NIKLAAS.

Zondag 2 Oogst: Eéndaagsche autorit door de Antwerpsche Kempen. Bezoek aan St. Antonius (krankzinnigenkolonie), Westmalle, enz. Vertrek uit St. Niklaas met den trein van 8.17 u. tot Antwerpen, Verder per autobus. Terug in Antwerpen (Waasstatie) rond 18.30 u.

Zondag 9 Oogst: De vrienden uit Gent bezoeken te St. Niklaas: stadhuis, museum van oudheden, tentoonstelling der Antwerpsche kunstenaars-oudstrijders. Die van St. Niklaas worden verzocht talrijk de bezoekers te vergezellen. Bijeenkomst vóór het stadhuis om 9.30 u. stipt. — 's Namiddags, te Antwerpen in het Stadion, bijwoning van het kunstfeest gegeven door de Vlaamsche Tooneelkunstenaars. Wie kaarten verlangt, verwittige den afgevaardigde, Hemelaerstraat, 2, vóór 3 Oogst.

Zondag 16 Oogst : Openluchtvertooning te Belcele. Wordt opgevoerd « Reinaart de Vos ». — Plaatsen aan 5 en 3 fr. (Voor V. T. B. ers 4 en 2.50 fr.).

Zondag 30 Oogst: Vijfde Vlaamsche Bedevaart naar den IJzer (Diksmuide). Bij voldoende belangstelling richten we een reis in aan verminderden prijs. — Vóór 15 Oogst inschrijven bij den afgevaardigde, heer Van Wiele, Hemelaerstraat, 2.

Aan de deelnemers van de reis naar Parijs : Foto's van den groep deelnemers te verkrijgen tegen 1 fr. (waarvan 0.25 fr. voor plaatselijke propaganda wordt afgestaan).

— VERMINDERINGEN —

ANTWERPEN. — Huis Henry, Diepestraat 125; 10 t. h. vermindering.

Chemiserie Willy, A. Strauwen-Verhulst, Kasteelpleinstraat, 20. — 5 t. h.

Frans Mares, fotograaf, Bisschopstraat. — 5 t. h.

BRUSSEL (Laken). — Op Zaterdag 15 Oogst te 4 u. op het Landgoed Osseghem, in het Hooger Instituut van Landbouw, opvoering van « Reinaart de Vos ». Prijzen der plaatsen : 10 fr. en 5 fr. — 20 t. h. vermindering voor de leden van V.T.B.

EREMBODEGEM. — Rijwielmaker: De Corte Achiel, Brusselschesteenweg, 158, 5 t. h. op aankoopen en herstellingen boven de 10 fr.

GENT. — Kolenhandelaar: Parasie, F., Makelaarstraat, 25. Bij tehuisbestelling 3 t. h. vermindering: Per wagon (belgische, fransche, duitsche en engelsche) 1.50 t. h. vermindering.

LIER. — Huis Brabo, Lisperstraat 12: breigoederen: 5 t. h. vermindering.

Flor. Van den Wijngaart, bureelartikelen, postkaarten, rookgerief, speelgoed, Berlarij, 1. — 5 t .h.

ST. MARIABURG. — Edw. Devries, tandheelkundige, Zwemdoklaan, 10, VillaL'Angelus, 10 t.h. vermindering.

IEPER. — Hotel Britannique. Staat geen vermindering meer toe — verandering van eigenaar.

INHOUD :

Reis naar Zwitserland ... ... blz. 221
Stockholm, de stad aan 't water ... ... blz. 222
Het Reisgoed in den goeden ouden tijd ... blz. 226
Zwitserland ... ... blz. 227
Zwitserland, Grensverkeer. — Mededeelingen — Boekbespreking ... ... blz. 229
De Kempen ... ... blz. 230
Van het Sekretariaat. — Bondsleven. — Kruiswoordraadsel. — Prov. Toeristendag Sichem en Averbode ... ... blz. 231
Balans op 31 Dec. '24. — Begrooting '25 blz. 232
Gemengd... ... ... blz. 233
Uitstappen en Bijeenkomsten ... ... blz. 234
Verminderingen ... ... blz. 236

DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND. » » 12 50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 16 — **15 Oogst 1925**

PROVINCIALE TOERISTENDAG TE BRECHT
Op Zaterdag 5 en Zondag 6 September

Belegd in samenwerking met : de Kempische Congressen voor Geschiedenis en Oudheidkunde, de Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer in de Kempen, de Nederlandsche Studieweken voor Kunstgeschiedenis. — Leider de Heer De Rees, Provinciale Afgevaardigde.

Zaterdag 5 September: Vertrek Antwerpen (Oude Barreel) te 8 u. naar Zundert (Ned.)

Om 10 u.: Bezoek der kerk van Zundert (altaren, afkomstig uit de Sint Michielsabdij van Antwerpen). Toelichting door Z. E. Pater Em. Valckens en Dr. Martin Konrad. Vertrek van Zundert naar Loenhout. Middagmaal te Loenhout kantoor. Bezoek aan Loenhout: het kasteel, de kerk met interessant middeneeuwsch beeldhouwwerk.

Om 3 u.: Vertrek van Loenhout naar Brecht. Bezoek der kerken van Brecht en Sint Lenaarts. Toelichting door Z. E. Heer Wabbes en Dr. Ir. Stan Leurs.

Om 5 u.: Plechtige opening van het Kempisch Congres. 's Avonds gezellig samenzijn.

Zondag 6 September, om 10 u.: Zitting van het Kempisch Congres. Sprekers : Sam Hartveld en Dr. Juliane Gabriëls (De Francken's), Dr. Ir. Stan Leurs (Oude Kempische Bouwmeesters.

Om 2 u.: Vergadering van V.T.B. Bespreking van het zeer belangrijke punt: verwezenlijking van ons programma op gebied van monumentenzorg. Specialiteiten uit het buitenland voeren er het woord.

Om 3 ½ u. in oogenschouw nemen van den PRACHTIGEN HISTORISCHEN STOET: de inhaling van primus Custosin 1495.

Om 5 u.: Bezoek aan de tentoonstelling, gewijd aan dokumenten betreffende vooraanstaande Kempische personen en geslachten.

Speciale autobusdiensten worden ingericht door V.T.B. Antwerpen.

Zaterdag 5 September, naar Zundert, om 8 u. vertrek Oude Barreel. — Naar Brecht, om 2 u. vertrek Oude Barreel.

Zondag 6 September, naar Brecht, om 8 ½ u., vertrek Oude Barreel.

Van uit Brecht naar Antwerpen : 8 u 's avonds vertrek Brecht. — Wie daarvan wil gebruik maken late zich zoo spoedig mogelijk en uiterlijk vóór 30 Oogst op het Secretariaat V.T.B. inschrijven. — Speciale autobusdiensten worden ook ingericht door de Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer in de Kempen, in samenwerking met V.T.B., van uit Herentals, Oostmalle, Turnhout, Hoogstraten, Rijkevorsel, Lier Kapellen, en andere Kempische plaatsen. Inlichtingen verschaft de plaatselijke Afgevaardigde.

Logies te Brecht vrage men zoo spoedig mogelijk aan Secretariaat V. T. B.

Tweede Nederlandsche Studieweek voor Kunstgeschiedenis

Breda (Nederland) 2, 3, 4, September. -- Brecht (Vlaanderen) 5, 6, September

Deze oproep geldt niet alleen voor de specialiteiten op gebied van kunstgeschiedenis, maar ook voor al degenen welke in meer of mindere mate voor dit zoo interessante vak eenige belangstelling koesteren. Welnu een geroetineerd toerist wordt toch eenigzins of amateur-geograaf of amateur-kunsthistoricus en in het meest gunstig geval zoowat beide tegelijk.

Voor deelname voor een studieweek gewijd aan de eigenlandsche kunst, zullen velen onder onze medeleden wel wat voelen, vooral daar het programma ook een en ander van meer toeristischen aard omvat.

Het was trouwens in V.T.B. kringen dat de studieweek verleden jaar in Antwerpen gehouden het groote aantal deelnemers vondt. Ze is dan ook buiten verwachting gelukt en werd terecht door de buitenlandsche pers als zijnde een gebeurtenis op wetenschappelijk gebied gecommenteerd!

Een studieweek van nog degelijker gehalte krijgen we begin September e.k. te Breda. De meest vooraanstaande deskundigen in zake oud-Nederlandsche kunst zullen er referaten voordragen, zoo o.m. Prof. Brinckman, Prof. Ligtenberg, Prof. M. Laurent, Prof. Kästner, Prof. Ger. Brom, Prof. van der Mueren, Prof. Maurits Sabbe, Dr. Konrad, Dr. Gabriëls, Dr. Ir. Stan Leurs, Pastoor Aerts, Pastoor Juten, G. Plantenga, Mr. Jos. Miels, J. Thunissen, Dr. S. Slothouwer, Frans Vermeulen, Mgr. van Schaick, Dr. Haslinghuis voeren er het woord. Maar niet alleen het verleden van de kunst onzer lage landen, ook het heden en de toekomst komen in aanmerking. De afdeeling voor moderne kunst belooft dan ook bijzonder interessant te zullen zijn. Als sprekers treden op o.m. de Vlamingen Huib. Hoste, Paul van Ostaeyen; de Noord-Nederlanders Prof. Roland Holst, architekt Jan Wils, Ir. Jozef Cupers enz. enz. Met deze wetenschappelijke zittingen gaan gepaard bezoeken aan de militaire academie, (oud kasteel der graven van Nassau), aan de groote kerk met haar prachtige graftomben, aan de Sint Paulus abdij te Oosterhout, verder concerten, officieele ontvangsten o. m. ten stadhuize van Breda enz.

Hoe verleidelijk dit programma ook moge zijn, toch zal menige V.T.B. er wel wat tegen opkijken om het Bredasche congres mee te maken..... uit schrik voor de dure guldens.

Hier heeft het inrichtingscomité in samenwerking met de Vereeniging Breda Vooruit een *heel speciale gunstmaatregel ten voordeele van de V.T.B.-ers getroffen*. Indien onze medeleden hunne toezegging tijdelijk aan het secretariaat V.T.B. laten geworden, *wordt er voor gezorgd dat ze zoo niet gratis dan toch in heel goedkoope voorwaarden te Breda worden ondergebracht*. Wij zijn onze Noorderbroeders bij voorbaat dankbaar voor deze sympathieke geste en hopen dan ook dat de Vlaamsche deelneming aan de tweede Nederlandsche studieweek, zoo wel qualitatief als quantitatief, een schitterende zal mogen heeten.

Dr. Ir. STAN LEURS,

Voorzitter Nederl. Studieweken voor kunstgeschiedenis (Afd. Vlaanderen).

Brederodestraat, 40, Antwerpen.

PROGRAMMA :

Woensdag 2 September: Vertrek Antwerpen 15.10 u. Aank. Breda, 17.7 u.

Donderdag 3 September: 's Morgens sectievergadering; 's namiddags, ontvangst ten stadhuize, bezoek groote kerk en militaire academie ; 's avonds, algemeene vergadering.

Vrijdag 4 September: 's Morgens sectievergadering ; 's namiddags, uitstap naar Oosterhout (bezoek der Sint Paulus-abdij) en naar Geertruidenberg.

Zaterdag 5 September: Uitstap naar Zundert, Loenhout en Brecht, bijwonen van het Kempisch Congres.

Bedrag der contributie: Voor de Vlamingen fr. 20.—.

— JAARBOEK 1925. —

De heer J. Van Overstraeten, afgevaardigde voor Aalst, was zoo vriendelijk onze opmerkzaamheid te vestigen op volgende onnauwkeurigheden, voorkomende in ons Jaarboek 1925 : (het hier geplaatste is de goede tekst) :

A f g e v a a r d i g d e n :

AAIGEM : Th. Baetens, onderwijzer.
BAARDEGEM : B. Declerck, onderwijzer.
DENDERLEEUW : R. Van der Straeten, onderwijzer, Langestraat, 89.
GEERAARDSBERGEN: J. De Cooman, kunstschilder, Oudenberg.
HELDERGEM : A. Pevernagie, onderwijzer.
HILLEGEM : H. Van den Neste, onderwijzer.
HOFSTADE-AALST : A Daelman, onderwijzer, Dendermondsche steenweg.
KERKSKEN : B. De Vos, onderwijzer.

V. T. B. GIDSEN

Het is niet de eerste maal dat wij hier over de V.T.B.-GIDSEN schrijven. Thans echter kunnen wij er meer-zeggend over gewagen. Want nummer I onzer reeks V.T.B.-GIDSEN is verschenen, namelijk « *Laroche en Omstreken*» door Eug. De Ridder. In alle oprechtheid kunnen wij van V.T.B.-GIDS I niets dan goeds zeggen. Alvorens wij deze loftuiging onderlijnen nog dit: Reisgidsen. «gidsen». meer bepaald gesproken. in de Nederlandsche taal gesteld. werden tot nu toe. hier in Vlaanderen. bijna niet uitgegeven. Wanneer wij ons aldus uitlaten dan houden we vooral den practischen kant van dergelijke uitgaven op het oog. — Omdat wij ons hiervóór in zeer gunstigen zin over V.T.B.-GIDS I uitlaten moeten onze leden, (en zeker ook tal van niet bij den Bond aangeslotenen) nader weten wat wij met deze bekendmaking in de wereld zenden: De omstreken van Laroche zijn zeer schoon. Allen weten wij het. hetzij door uitlatingenvan anderen. hetzij door afbeeldingen, mogelijk door ter plaatse gebracht bezoek. Maar. om van deze schoonheid volop te kunnen genieten is een gids, een uitstekende gids. onontbeerlijk. Onder «gids» kunnen we ofwel een man (of vrouw) verstaan die den tocht leidt, misschien «al wel tegen fr. 30.— per dag», — ofwel een handleiding. een boekje dat we koopen voor een paar franks, hetwelk ons heel het wandelend leven lang trouw blijft geleiden (voor hetzelfde geld!) en tevens onze boekerij met een interessant nummer verrijkt. En dan: het is toch aangenamer, ten slotte zijn eigen gids te worden en niet altoos af te hangen van doodvreemde menschen (gidsen) die u, met meer of minder enthousiasme, brengen waar het hèn lust. en u meenemen als de moeder het aanhangend, achternahuppelend kind?

De reeks V.T.B.-GIDSEN is dus ingezet met «Laroche en Omstreken» als nummer I.

V.T.B.-GIDS I is naar het uiterlijk mooi en aantrekkelijk.

V.T.B.-GIDS I is naar den inhoud degelijk en practisch.

V.T.B.-GIDS I bevat, onder meer, tien wandelingen, dertien plans, legenden en practische raadgevingen.

V.T.B.-GIDS I zal gekocht worden door alle echte toeristen. De eenen zullen, door het practisch gebruik ervan, baat en voldoening vinden, terwijl de anderen, door slechts lezing, zich aangenaam kunnen verpoozen.

V.T.B.-GIDS I omvat 60 bladzijden, is gedrukt op glanzend blank papier, met aangename letter gezet, — we zegden het reeds — rijk van plans voorzien, zit in een net. tweekleurig omslag en kost slechts fr. 3.50 (voor Bondsleden), fr. 5.— (voor niet-aangeslotenen).

V.T.B.GIDS I betale men liefst, langs postcheckrekening 93.627 ; vrage men door vermelding op de postcheck-fiche van «V.T.B.-Gids I», zonder meer.

Wij nemen hieronder eenige bladzijden uit V.T.B.-Gids I over. Aan de leden te oordeelen of wij over « Laroche en Omstreken » te veel goeds hebben gezegd.

VOORWOORD

Wij hebben het genoegen met « Laroche en Omstreken » de reeks V.T.B.-Gidsen te openen.

Wij zouden dichter bij onze belofte gebleven zijn indien deze gids « Antwerpen's Omstreken » had behandeld. « Antwerpen's Omstreken » — laat ons hopen — volgt binnen afzienbaren tijd als nummer 2.

De heer Eugeen De Ridder, onderwijzer te Antwerpen, bood ons eenigen tijd geleden, de persklare kopij aan van « Laroche en Omstreken ». Dankbaar hebben wij ze aanvaard! — Onderhandelingen voor het uitgeven werden onmiddellijk aangeknoopt. — Vóór u ligt het resultaat. De samenstelling van «Antwerpen's Omstreken » — heel anders opgevat — brengt ernstige moeilijkheden meê, vraagt veel tijd. Maar volharding is een schoone gave en « Antwerpen's Omstreken » komt er, beslist.

Bij het succes — dat staat vast! — van « Laroche en Omstreken » zal gids nummer 2 baat vinden en meteen zal voor goed de faam der V.T.B.-Gidsen gevestigd zijn.

Dat deze uitgaaf een gunstig onhaal moge genieten.

V.T.B.

DE ARDENNEN.

De streek binnen de twee lijnen, waarvan de eene gaat van *Beauraing* over *Marche* en *Durbuy* naar de *Vesdre*, en de tweede van *Florenville* naar *Attert*, met eene oppervlakte van 4.300 Km2 (1/7 van ons land) noemt men de *Ardennen*. Zij ligt geheel in Hoog-België. De bodem verheft er zich van 300 m. tot 675 m. (in het midden der streek) en daalt in het Zuiden weer tot 400 m.

De *Ardennen* behooren tot de schilfer-streek : de ondergrond bestaat uit schilfer-, zand- en kleisteen. Kalk ontbreekt er heelemaal.

Bastogne reeds van 5 October tot 11 Mei. Langs de zee heeft men gemiddeld 50 vriesdagen per jaar: in de Ardennen klimt dat cijfer tot 134.

De neerslag (regen) is er jaarlijks van 1.5 m. tot 2 m., waarvan de W. en Z.-W. winden er alleen 1 m. à 1.3 m. aanvoeren. (Neerslag in onze Kempen: 0.6 m. per jaar).

Als flora treffen wij er aan: *vingerhoedskruid, boterbloem, varens, brem, heibloemen, jeneverbes, myrtilles; eik, beuk, berk.* Van de harsachtigen is de *épicéa* er het sterkst vertegenwoordigd.

Als fauna : *herten, reeën, everzwijnen* en *forellen*, als eigen aan de streek. Vervolgens

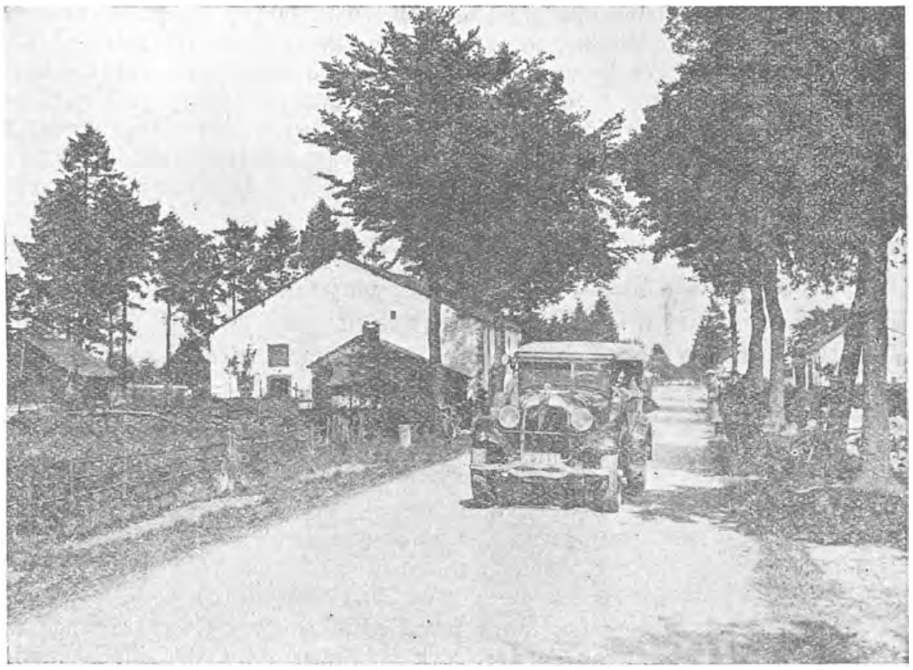

Cliché «De Auto» Brussel.

Laroche en Omstreken. — Bij de Baraque de Fraiture.

Door hare hoogteligging en hare dunne verwarmingslaag (teelaarde) is deze streek veruit de koudste van ons land. De gemiddelde temperatuur van het jaar bedraagt er + 7° (Oostende: +9.4°), voor Juli +15.3° (Oostende +16,3°), en voor Januari —3.4° (Oostende : +2.6°). De *Ardennen* hebben een strenger klimaat dan hunne aardrijkskundige ligging zou laten vermoeden : op de vlakte van de *Baraque Michel* en *Botrange* leven dieren en planten, die aan de Poolsche en Alpenlanden eigen zijn. Er valt hier per jaar zes maal meer sneeuw dan langs de kust. Te *Oostende* mag men zich aan vorst verwachten van 16 November tot 23 Maart ; te

nog: *hazen, patrijzen ,boschhanen, lijsters, korhoenen, vossen, wilde katten, dassen, otters, bunsings.*

De Luxemburgsche Ardennen tellen 172.000 inwoners of 40 per Km2 (prov. Luxemburg 231.163; 52 per Km2; België: 7¾ millioen; 260 per Km2); deze streek is het minst bevolkt van ons land. In 75 jaar was de aangroei er slechts 40 °/°, terwijl het 90 °/° bedroeg voor het overige van het land.

Drinkbaar water vormt er een van de hoofdvereischten tot bewoonbaarheid. Waar er gevonden wordt vestigen zich de menschen, hetzij boven op de hoogvlakten, hetzij beneden in het dal, terwijl in Vlaanderen, waar

5 dagen te Laroche

van Zondag, 30 Oogst tot en met Donderdag 3 September.

1e dag. Aankomst te Laroche rond middag.

Namiddag: naar *Beausaint, Croix de Jérusalem* en *Corumont.* (7 Km.). .

2e dag. Voormiddag: langs den *Watermolen* en le *Fond du Royen.* Terug door het *Woud van Laroche.* (8.5 Km.).

Namiddag. Per auto over *Baraque de Fraiture* naar *Houffalize* en den *Hérou.*

3e dag. Voormiddag: door het *Woud van Broye* naar *Borzée* en *Maboge.* Terug langs de *Ourthe.*

Namiddag. Bezoek aan de oude *Burcht* of naar de *Vallée du Pouhou* (9 Km.).

4e dag. Per auto van *Laroche* door het *Woud van St. Hubert* naar *Champlion, St. Hubert, Neufchâteau,* (Woud van), *Chiny-sur-Semois, Woud van Orval, Ruinen der abdij van Orval, Florenville, Bouillon, Paliseul, Rochefort, Marche* en *Laroche* (220 Km.).

5e Voormiddag. Langs de *Ruisseau du Bronze* door de *Vallei des Tombes* naar *Hives.* (8 Km.). — *Namiddag.* Afreis.

Een eenige gelegenheid om de overheerlijke omstreken van Laroche, de Hérou en de groote Luxemburger wouden te leeren kennen.

Prijs: 295 fr. (alles inbegrepen).

Leider: Eugeen De Ridder, schrijver van V.T.B.-Gids I, « Laroche en Omstreken ».

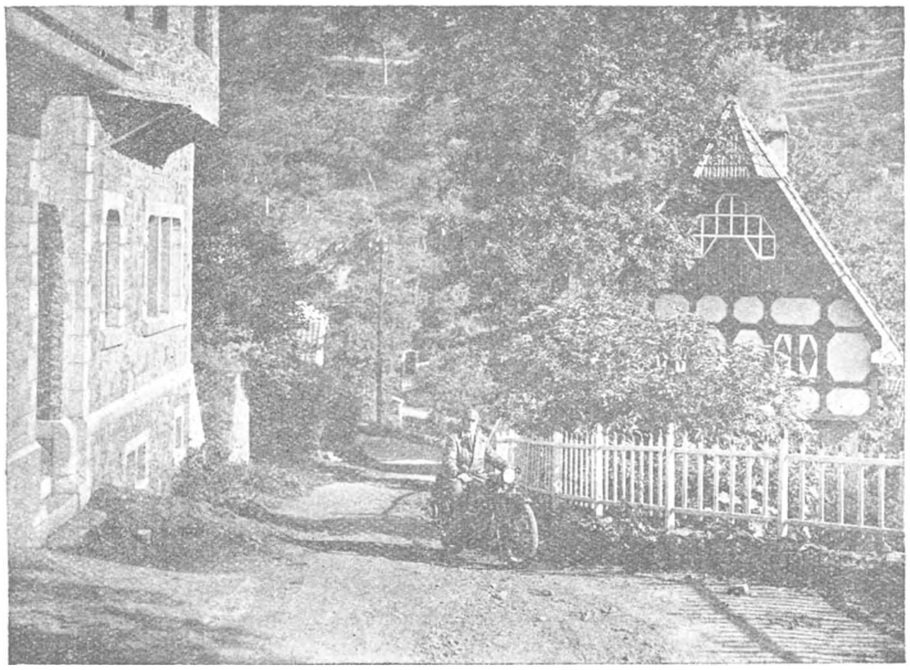

Cliché «De Auto» Brussel.

Laroche en Omstreken.

veel gemakkelijker bornputten te graven zijn en onze landbouwers liefst in de nabijheid hunner landerijen wonen, de boederijen grootendeels afzonderlijk staan.

Ardensche hoeven zijn laag, maar breed en diep gebouwd; vóór of achter de huizen worden hooge hagen van boomen geplant om beschut te wezen tegen de koude winden. Woningen worden opgetrokken uit veldsteen,baksteen of stampaarde en bedekt met leien of stroo. Ononderbroken worden nieuwe weilanden gewonnen op den zoo onvruchtbaren bodem; door het zeer vochtig klimaat kunnen weiden er gemakkelijk aangelegd en wordt er veel aan veeteelt gedaan. Van den bebouwden grond is 1/10 bezaaid met *rogge, spelt* en hier en daar zelfs met *tarwe;* 4/10 beplant met *aardappelen* en 5/10 zijn weiden. Ook de jaarlijksche *myrtillen*-oogst brengt op. Het derde deel der gansche Ardennen is beboscht:

ten N. de wouden van *Laroche* en *St. Hubert,* ten Z. die van *Bouillon, Herbeumont, Chiny* en *Aubier.* De Ardennen alleen hebben meer dan het derde van al de bosschen van ons land.

Natuurlijk dat de houtnijverheid dus hier de eereplaats inneemt. De bevolking der boschdorpen houdt zich haast uitsluitend bezig met: snoeien en vervoeren, vervaardigen van houtskool, takkebossen, bindhout, hoepels en duigen voor vaten, het zagen van hout, kloefkappen, het maken van houten gereedschappen en ontschorsen (voor de leerlooierijen van Laroche, Stavelot en Malmédy). Dit laatste gebeurt om de twintig jaar, zooals ook het uitdoen der dennebosschen.

Om de 15 à 20 jaar worden ook de andere wouden geregeld gedund. Bij iedere bewerking houdt men nagenoeg 1/3 der staande stammen over, om deze tot hoogstammige boomen te laten opgroeien.

DE WANDELINGEN ROND LAROCHE.

Sinds Juni 1924 zijn de wandelingen rond Laroche door de zorgen van de *A(ssociation H(otellière de) L(aroche)* gemerkt door middel van cijfers. (1)

Tien wandelingen werden er aangelegd (zie overzichtkaart blz. 10). Iedere wandeling begint en eindigt in Laroche *(stad).* Doet men b.v. de wandeling « *Laroche-Woud van Broye -Maboge-Borzée-Ourthe-Laroche*», dan zal men langs den heelen weg het cijfer maar te volgen hebben. Dit cijfer is te vinden meestal op boomen, doch ook op rotsen, afsluitingen, muren enz. Daar waar twee wegen elkaar snijden en er kans bestaat van den goeden weg af te dwalen, zal er wel in den omtrek een cijfer te vinden zijn dat ons op de rechte baan houdt. Een pijl onder het cijfer verduidelijkt nog meestal de richting, die we hoeven in te slaan.

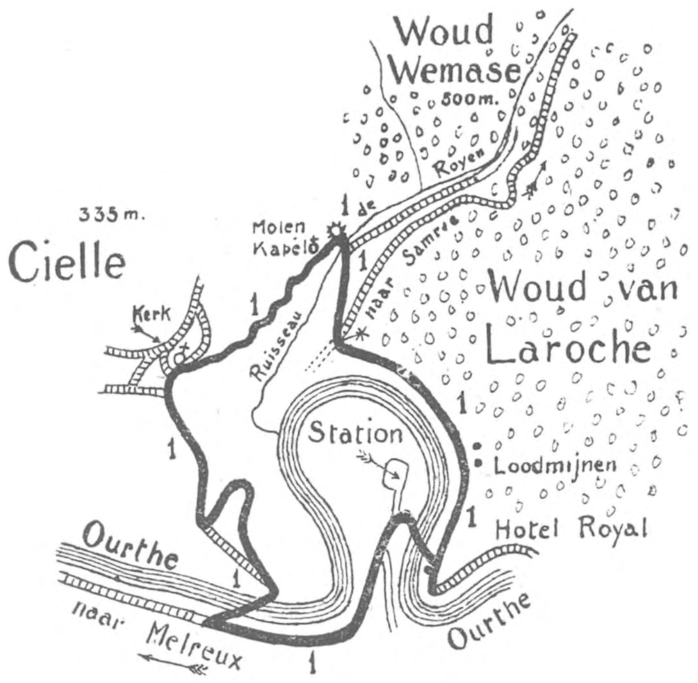

De eerste wandeling.

Met de overzichtkaart (blz. 10) vóór oogen, is er ook mogelijkheid, dat personen, wien het tijd ontbreekt de tien wandelingen af te loopen, zelfs twee wandelingen tot éene versmelten. Zoo : 2 en 3, 3 en 4, 5 en 6, 9 en 10.

We laten hier een lijstje volgen op blz. *14,* met den aard en de belangrijkheid van iedere wandeling, alsook bij welk weder ze best gedaan of.... niet gedaan moeten worden. Uit den aard der aanduidingen zelf kan bijgaande tabel niet verantwoordelijk gesteld worden voor eventuëele ontgoochelingen, opgedaan bij het volgen ervan. Inderdaad, weersgesteltenis, regen, hitte, enz. verschilt zóo van Juni tot September, — het reisseizoen —, en de beoordeeling ervan daarenboven nog zóó van

(1) Te Echternach gebeurt dit door letters (A, B, F, H, M, enz.), te Malmédy door teekens: kruisen, bollen, rechthoeken, enz.

persoon tot persoon, dat, wat de een hitte noemt, door den andere «lekker zomerdagje» bestempeld wordt. Eene enkele, zware onweersbui is soms minder erg voor de wegen dan een dagenlangen filterregen. Daarom wil deze tabel geen bindende stem hebben in uwe wandelingen-organisatie. Begrippen als : zwaar klimmen, vermoeiende wandeling, zijn heel relatief. Te weten is het, wie de wandeling onderneemt.

Gewoonlijk begint men een stad eerst te

I. VAN LAROCHE LANGS LE MOULIN DE ROYEN (WATERMOLEN) NAAR CIELLE.

Van *Laroche* tot «*Le Moulin de Royen* »:	2.5 Km.
Van « *Le Moulin de Royen* » tot *Cielle* :	1.5 Km.
Van *Cielle* naar *Laroche:*	4.— Km.
	8.— Km.

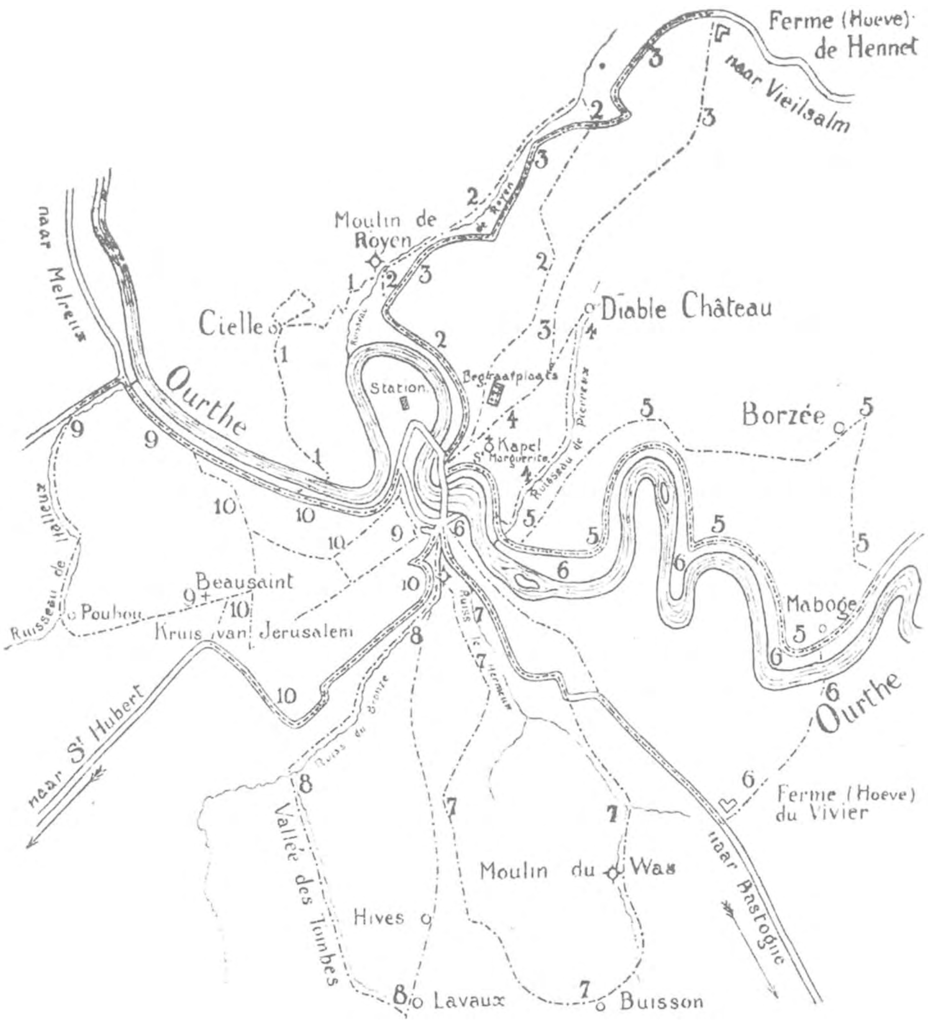

Laroche en Omgeving. — De tien wandelingen.

kennen als men ze moet verlaten. Het stadsplan van Laroche (blz. 6) dient om den toerist, van den beginne af, in staat te stellen, zonder vreemde hulp, elke aangeduide wandeling op het aangeduide punt te beginnen, goed herkennelijk hotel of openbaar gebouw, dat hij spoedig op het plannetje kan opzoeken en zoo in het stadje vinden.

Wegteeken: 1.
Vertrekpunt: Hôtel Royal.

We beginnen dezen uitstap aan het Hôtel Royal (223 m.) en gaan *rue de Cielle* (baan op *Vielsalm)* op. Links van ons, de *Ourthe*, die een grooten boog om het station beschrijft. Even de laatste huizen voorbij hebben we oude, nu verlaten loodmijnen.

Boven, aan de bocht van de Ourthe (en onzen weg) vinden we een wegwijzer. Hier hebben we een knooppunt van drie wegen : links een karrespoor (naar de Ourthe), rechts de voortzetting van den weg op Vielsalm (Samrée 6.5 Km.) en *in het midden onze* baan *(Cielle* 2.5 Km.), die naar het dal voert. Boven op den berg, aan de overzijde van de vallei, ontwaren we een kerk. Dat is *Cielle*, waarheen we moeten. We zakken met onzen weg naar een riviertje toe, « *le Ruisseau de Royen*», en komen zoo aan een brug, die we zoo pas verlaten hebben, nog een vijftigtal stappen op. Is dat nu geen idyllisch plekje ? De watermolen vóór ons, een zware, stijloploopende berg rechts en, achter den molen, een groenend dal. Men kan zich hier wel in de Alpen droomen.

We zijn dus de brug overgegaan, voorbij den molen, langs een kapelletje, en beklimmen den berg, waartegen onze weg zich in zig-zag omhoogslingert. Omtrent 1 Km. verder bereiken we *Cielle* (335 m.), een echt dorpje der Ardennen. We zorgen, er nu voor het pad op te gaan dat langs de kerk aan het punt waar een andere weg den onzen snijdt. Van hier af hebben we een zekeren gids om ons terug naar Laroche te voeren: de telefoonpalen. We blijven ze trouw volgen tot aan de brug van den buurtspoorweg over de Ourthe. Even rechts van de ingebeelde verlenging van onzen weg op den overliggenden berg, ontdekken we « *La Croix de Beausaint* » (wandeling 10) terwijl we links even gelegenheid krijgen het *Kasteel van Laroche* te zien opduiken. Wie het laatste deel van den weg te moeilijk vindt, kan de baan blijven volgen waar deze zich in S-vorm omlaag naar de brug kronkelt. Aan de spoorlijn nemen we het pad langs de haag. Nu de brug over en dan *links* de baan van *Melreux naar Laroche* op. Links, over de Ourthe, zien we Cielle dan nog liggen.

Als we, langs het station om, het stadje binnentrekken, voert onze weg ons voorbij de *Perk-bank*, hier opgericht ter eere van den Nederlander, schrijver van « *De Belgische Ardennen*» en die een der eersten was om de aandacht der natuurliefhebbers te vestigen op het schilderachtige van Laroche en omgeving.

— GEMENGD —

KUNSTHISTORISCHE WEEK TE BREDA. — De leden van V.T.B. die aan deze studieweek wenschen deel te nemen kunnen logies bekomen te Breda aan *heel gunstige* voorwaarden. Zich nader inlichten op het Bondssekretariaat.

Provinciale Toeristendag voor Brabant op 23 Oogst 1925

Wat er te doen is:

9 u.: Samenkomst op de markt te Sichem. Bezoek aan Sichem onder de leiding van den heer Ernest Claes, Letterkundige, schrijver van «De Witte», «Bei ùns in Deutschland», «Oorlogsnovellen», «Sichemsche Novellen», enz. Bezoek aan de kerk (uit de 14e en 16e eeuw) ; aan den Maagdentoren, (overblijfsel van het oude slot der Prinsen van Oranje).

10 u.: Wandeling tot Averbode.

11 u.: Vergadering te Averbode. Toespraak door onzen algemeenen Voorzitter. Algemeene bespreking.

12 u.: Middagmaal.

14 u.: Ontvangst in de Abdij en bezoek. De Kerk is een der meest interessante barokken in Vlaanderen; gebouwd in 1660 door den Antwerpschen architekt Van den Eynde; mooi gestoelte van Artus Quellin den Jongere.

Daarna: wandelingen door de schilderachtige omgeving.

* * *

Antwerpen	vertrekt	om	6.12	u.	over	Aarschot.
Lier	»	»	6.43	»	»	»
Leuven	»	»	8.	»	»	»
Hasselt	»	»	7.17	»	»	»

Brussel vertrekt om 6.55 u. over Leuven en Aarschot.

— VERMINDERINGEN —

ANTWERPEN.

Rijwielen :

«Velox», Brederodestraat (voor het nummer : zie advertentie in Jaarboek 1925), 5 t. h. op alle aankoopen van rijwielartikelen.

Fr. Philipsen en Zoon, Motos en Rijwielen, Anselmostraat, 11. Op vertoon der lidkaart 5 t. h.

LIER.

Dranken : Van Ael, Groote Markt, 42, 10 t.h.

Fotografie : Janssens B., Kunstfotograaf, Eikelstraat, 10. Niet alleen donkere kamer voor onze leden maar ook 10 t. h.

Kleermaker : Van Dessel Com., Lisperstraat, 33, 10 t. h.

Radio : Boyens V., Berlaarstraat, 39. Op toestellen 5 t. h.

Traiteur : Janssens Jos., Lisperstraat, 47, Koud buffet 5 t. h.

Rijwielen : Wellens Karel, Maasfortbaan, 1, 10 t. h.

A. De Weert, Likeurhandel, Heyderstraat 12, 10 t.h. op likeuren: 5 t. h. op wijnen.

LAROCHE

De Duitscher, die zoo graag met overbenamingen woekert, heeft zijn Beiersch-Tyroolsch Berchtesgaden met den naam « Schmuckkästlein » gesierd. Vriend lezer, dienzelfden eeretitel eisch ik in ons land op voor Laroche. En, — laat me toe het algauw vast te stellen, — hoe komt het dan toch dat deze streek zoo betrekkelijk weinig bezocht en gekend is ?

Och, in ons huidig aanjagend leven, willen we, zelfs op reis, gemakkelijk van het eene mooie in het andere overstappen. En Laroche, dat daar ergens verloren ligt in het hartje van Luxemburg, als verlaten van God en.... van moderne verkeersmiddelen, is te moeilijk te bereiken om een groot deel van ons gewoon reizend publiek tot zich te trekken. De Noord-Nederlanders maken hierop een uitzondering: zij kennen, beter dan wij, de zwart-groen beboschte streek der beneden-Ourthe.

Ik geef toe: als ge te Melreux in het aartsvaderlijk trammetje stapt, dat u naar Laroche zal voeren, en ge met onderzoekend oog langs den weg kijkt, dien ge in slakkentempo voorbijkruipt, dan hebt ge reden om uw vriend, op wiens aanraden ge Laroche als reisdoel hebt genomen, « omdat de streek er toch zoo wondermooi is», te verketteren. En het gesammel en gezeur aan de eindelooze rij stilstandplaatsen zal alvast uw feestvreugde niet verhoogen. Tot.....

Ja, tot de trein, vlak vóor Laroche, zich in een bergencircus slingert en weldra het stadje binnenrammelt. Dan zal uw vriend, meteen weer in uw achting stijgen en gij zelf zult u met blij gemoed naar uw hotel begeven, omdat ge voelt dat er hier voor u wat te zien en te genieten valt.

Lezer, het is er zoo mooi! Een leelijk ding, één enkel, is er te Laroche: die toren, van de nieuwe kerk, die u op uw tochten om de stad menig algemeen zicht zal bederven. Troost kan het zijn te weten dat het menschenwerk is. Maar al wat natuur er vormde en kneedde: overschoon ! Eerlijkheidshalve houd ik er aan degenen, die meenen hier te vinden: grillige rotsen, formaties als rond Echternach, waterpartijen als langs de Warche e.d., alvast te verzekeren, dat ze bedrogen zullen worden. Maar, wie oog heeft voor woudweelde, voor gezonde natuurverlatenheid, die kome naar Laroche.

Deze streek is met geen andere te vergelijken. Zij heeft haar eigen karakter. Misschien met het Cherau-schiereiland langs de Lesse of een stuk Sauer, wat voorbij Martelange. En dan nog maar heel even. Ze is grootsch in haar strenge eenvoudigheid. Sommige valleien zijn net rauwe wonden, door reuzenzwaarden in den armen bodem gehakt en gekorven. En hoe verder men zich oostwaarts van Laroche verwijdert, hoe meer alles nog aan wilde echtheid wint, om tot iets cyclopisch uit te groeien rond den Hérou! Noch de woordgevoeligheid van een Gezelle, noch het spierige proza van een Van Deyssel vermogen het u, bij benadering, een beeld voor oogen te tooveren als dat, hetwelk hier waar te nemen valt. Slechts dit éëne: door eigen aanschouwing volop in al die gerijpte schoonheid baden !

Jacques Perk, de groote Noord-Nederlandsche dichter, wiens oom een der allereersten was om Laroche aan de reislustigen te leeren kennen, heeft in menig sonnet de schoonheid van deze Ardensche hoekjes vastgelegd. Hier gaan de twee quatrijnen van een herinnering aan het slot van Laroche:

HARMONIE.

De maan blinkt door den zwarten bouwval henen,
En laat haar zilver glijden langs de duin,
Door de Ourthe omkabbeld en gekroond met puin:
Getrotste grootheid in bemoste steenen.

Hoe smelt het bruine licht in 't lichte bruin !
Hoe ruischt de stroom! Het woud, in nacht verdwenen,
Schijnt aan den nachtegaal het oor te leenen,
En nijgt eerbiedig looverdos en kruin.

(Jacques Perk).

EUGEEN DE RIDDER.

NIEUWE AFGEVAARDIGDEN

BLANKENBERGE.
Jul. Coel, Leeraar, Huize de Blauwvoet, de Smet de Naeyerlaan, 71.
DENDERMONDE (Arrondissement).
Van de Voorde, Mechelschestraat, 28.
GEERAARDSBERGEN.
Heer Van der Bracht R., Markt.
HERENTALS.
Heer Vetters Em., Hoofdonderw., Bovenrij, 18.
HOOGSTRATEN.
Heer Jos. Van Hoof, Vrijheid.
MACHELEN.
Hanssens Is., Diegemstraat, 8.
MECHELEN.
Heer Aug. De Rees, Schoolhoofd, Veemarkt, 37.
WIEKEVORST.
Verhelst Ern., Schoolhoofd.

NAAR BRECHT

Dank zij de bijdragen van Edgard Ernalsteen («De Toerist», 15 November 1924) en die van uw dienaar («De Toerist»), 1 en 15 November 1922) kennen onze leden Brecht.... van op het papier. Enkele wellicht, die niet alles vergaten wat ze over deze zoo interessante Kempische kantonplaats tot tweemaal toe te lezen kregen, herinneren zich misschien nog iets omtrent de beide mooie laatgothische kerken van Brecht en van Sint Lenaarts, deze laatste met een mooie toren uit 1436, een keurige symphonie van roode baksteen en blanke zandsteen. Ze hebben stellig ook met belangstelling vernomen, dat Brecht een der zeldzame plaatsen in Vlaanderen is waar, dank zij een ligging buiten de groote verkeerswegen, een rijke brok Kempische folklore nog immer voortleeft, waar de koewachter nog met de bunzing sjouwt, waar de belezer nog zijn klanten telt. De mooigepijpte Kempische kornetmuts wordt er nog door de boerin gedragen en nog floreert er hand- en kruisboogschutterij.

Nochtans, in weerwil van dit vasthouden aan oude overlevering is Brecht heelemaal niet wat men zou betitelen als een « achterlijk nest». De geboorteplaats van dichter Jan van der Noot, van den godgeleerden Lernius, den jurist Medœun en den latinist Custos mag thans nog op een daadwerkelijk aandeel in ons Vlaamsch kultuurleven roemen. Gedurende twaalf jaar verscheen hier het folklore tijdschrift « Ons Volksleven ». In 1904 stichtte Jozef Michielsen de oudheidkundige kring die nog regelmatig het driemaandelijksch tijdschrift « Oudheid en Kunst » laat verschijnen en wiens niet geringe verdienste is geweest het tot stand brengen te Brecht van een echt Kempisch heimatmuseum.

Er is dus voor den Vlaamschen Toerist heel wat moois en merkwaardigs te Brecht te zien. Maar tot nog toe hebben weinigen onder ons dit slechts door den schaars en traag rijdenden stoomtram bereikbare dorp bezocht. Thans wordt echter aan alle V.T.B.-leden een eenige gelegenheid geboden om in Brecht, op zijn mooist, een paar stemmige dagen door te brengen en wel op Zaterdag 5 en Zondag 6 September aanstaande. Immers, op die dagen (ook nog op Maandag 7 en Dinsdag 8 daaraanvolgend) houdt hier het Tweede der Kempische Congressen voor Geschiedenis en Oudheidkunde, welke als doel beoogen wetenschappelijke opzoekingen op het zoo belangrijk terrein van het Kempisch verleden, er zijn zittingen. Dit Tweede Congres, waaraan ettelijke bekende historici, zoowel Kempenaars als niet-Kempenaars hunne medewerking zullen verleenen, is speciaal gewijd aan de vooraanstaande personaliteiten en geslachten uit de streek. Aan dit Congres gaat een tentoonstelling gepaard waar alle mogelijke bescheiden betreffende bedoelde personen en familiën hun plaats zullen vinden. De aanzienlijke adellijke geslachten alsook de orde van Premonstreit zullen er afzonderlijke en zeer bezienswaarde afdeelingen vormen. Als bijzondere aantrekkelijkheden in het feestprogramma dienen nog te worden vermeld: op Zondag 6 September een prachtige geschiedkundige optocht, voorstellend de inhaling van Custos als Primus der Leuvensche hoogeschool in 1496 en, op Dinsdag 7 dito, een openlucht-opvoering van het mirakelspel « Het Sacrament van Nieuwevaart».

De Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer in de Kempen heeft haar officieëlen steun en hare actieve medewerking aan het Congres toegezegd; ook de Vlaamsche Toeristenbond welke te Brecht en wel op Zondag 6 September zijn provincialen toeristendag houdt voor Antwerpen. — De Tweede Nederlandsche Studieweek voor Kunstgeschiedenis welke op 2, 3 en 4 September te Breda haar zittingen houdt, gaat op 5 en 6 September het Kempisch Congres vervoegen, zoodat ons Kempisch dorp die dagen de eer zal hebben enkele onder de meest vooraanstaande kunsthistorici van Europa gastvrijheid te mogen verleenen!

Maar, wie stellig moeten toestroomen, dat zijn de leden van den Vlaamschen Toeristenbond, niet alleen uit het Antwerpsche maar ook uit de overige gouwen. Van uit Antwerpen en de voornaamste plaatsen der provincie worden op Zaterdag 5 en Zondag 6 September, extra-ritten per autobus ingericht. (In samenwerking met de Studieweek voor Kunstgeschiedenis vindt op Zaterdag 5 September een studierondrit plaats van uit Breda, over Zundert, Loenhout, Sint-Lenaarts naar Brecht!) 5 en 6 September worden mooie V.T.B.-dagen want «Bracht heeft de pracht».

Dr. sc. STAN LEURS,
lid hoofdcomiteit Kempisch Congres.

IN 'T RIJK DER BOSSCHEN EN DER STILTE

Op 't oogenblik dat ik dit schrijf doordroppelt me nog de vreugde over den schoonen tocht. 't Zijn geen Vogezen, Alpen of Pyreneeën die 'k heb zien opdoemen, geen azuren Zuiderhemels die 'k heb zien welven; niets van dat alles; enkel.... onze magere dorre Kempen! Maar ze is vruchtbaar geweest aan indrukken als de grond er onvruchtbaar is voor den groei! Gelukkig hij die, voor een paar dagen de gewone beslommeringen ontvlucht, er kan ronddwalen en.... genieten !

De goede oude stad Lier had het voorrecht ons den weg der Kempen te wijzen. Zijn toren, stoer en bonkig, zelf opgerezen uit een dankbaren grond en getuige van welvaart en geestesrijkdom scheen ons dien dag blij, terzelfdertijd de wachter te kunnen zijn aan de poort der nederige, schrale Kempen. In een arme streek hoort arm materiaal. 't Was maar een fiets die ons verder bracht en in dezen «vermotorden» en«verdorden» tijd klinkt dat heel armtierig.... Duldt echter de stille en vooral zandige Kempen wel auto's en moto's voor beproefde toeristen ? Geen oogenblik benijdden wij de hollende «kilometervreters» die onze afstanden verslinden... Neen, want « fiets » heeft ons reeds op menig mooi plaatsje gebracht waar de auto zich niet zou wagen en waar zijn getoet en geratel ten andere profaneerend de heilige stilte en verlatenheid en landelijkheid zou verjagen. Met ontroering voel ik dan ook de wielen glijden, want ik denk aan de schoone en zelfs verre, ja buitenlandsche streken, die hij mij eens heeft laten bewonderen.

De baan van Herentals is tamelijk lang, maar ze is ook lief. Ze is de overgang van goed naar schoon : zij is Kempen en zij is het niet. Zij is als een staal « in natuur » neen, «in miniatuur» van haar die zich weldra zal aankondigen. Ze brengt reeds armoede — rijke armoede voor ons — maar ook nog weelde; ze brengt reeds dennenbosschen maar ook nog groenende weiden; mager heikruid maar ook nog jeugdig groen... een huwelijk van den rijkdom met de armoe. Ze zegt u dat binnen enkelen tijd de eenzaamheid volledig zal zijn en dat uw wensch om te genieten werkelijkheid gaat worden. En vooral, de Kempische dennenlucht waait u reeds tegen, montert u op en sterkt en balsemt u voor de inspanning.

Vandaag zijn we, mijn vriend en ik, natuurmenschen; daarom kan Herentals ons niet bekoren al spreekt reeds zijn poort van vroeger eeuwen en staat de windmolen er nog zoo zwierig neven Zijn belfort echter, geknaagd door den tijd spreekt meer van de voorvaderen dan de vlaggen die den 11n Juli verkondigen.... Belforten ! Den Vlaming zijn ze immers het symbool van al wat groot is in zijn geschiedenis.

Maar och kom, een ander maal de gebouwen en het wetenschappelijk onderzoek ; nu de bosschen in, naar Lichtaert en verder zegt m'n vriend, die vandaag m'n beproefden en betrouwbaren gids zal zijn. Inderdaad, nauw zijn de laatste huizen van het enge stedeke verdwenen of de zwarte massa's, in donkere vlekken saamgehoopt, teekenen zich af in scherpe lijnen op een majestatischen hemel. En..... alsof moeder de Kempen dacht tè somber te zijn op zoo'n blijden zomerdag en in eenklank wilde wezen met de zon, steekt ze ook haar solfergevlekte zandruggen in lange deining verder..... Hier voelt ge u plots aangegrepen door die zalige sensatie van het groote, het grootsche, het weldoende, het sterkende, het lavende dat de Kempen, meer dan welke andere streek ook, den stillen genieter kan brengen. Hier wordt het de streek van zuivere aandoeningen die in associatie de ziel doen terugdenken aan vroeger genoten geluk. Enkel die baan reeds, die steenweg, één verlatenheid. Links heuvelen beschermende schonken, lokkend voor beklimming en vergezicht; rechts poelen, water, riet en lisch en vooral.... plechtige stilte. Het grijpt u zoo plotseling en zoo lokkend dat ge niet verder kunt en zittend moet genieten; ge moet het kauwen en verteren en proeven in rust als een keurgerecht dat ge maar eens 's jaars te proeven krijgt. Ge jubelt uw indrukken uit aan mekaar en dan zwijgt ge en geniet.... En voldaan, na de fijnproeverij zegt ge plechtig: «Wat is het schoon en goed!» Dan, na gesmaakt genot rijdt ge verder, schuchter eerst alsof ge vreesdet minder schoone dingen te gemoet te gaan.

Maar geen vrees! De streek wordt nog eenzamer en als reactie op het aanbiddende stilzijn van daarjuist en het rhytmisch plooien der beenen welt u in bewondering en gelukkig zijn een lied uit den mond.

Dan plots een huis en een Kempischen boer die, gekromd onder den last van het werk met zijn proverbiale vriendelijkheid u «goeden dag » toeroept; dit alles voorboden van een nadere oasis, gis ik. En werkelijk, daar een toren — een echt Kempische —, een windmolen — ook een echt Kempische, —

een hoopje huizen saamgetroppeld... Lichtaert. Ik ben geen taalvorscher doch als de naam van het dorp « lichte aarde » beteekent heeft het hem vast verdiend; maar dan is hij toch ook voor den heiwroeter een grijns, daar waar het leven in die «lichte aarde» maar al te zwaar is... ten ware.... dat de aarde hem licht zij enkel als hij rust den eeuwigen slaap onder het verweerde houten kruisje en den kloeken toren... En onze vreugde van daar straks maakt plaats voor een tikje melancholie en bitterheid... ook hier beklemt men den strijd voor hegemonie tusschen het oude en het moderne, de stad met haar moderne begraafplaats, essentieel hygiënisch maar waar niemand den doo- verlaten zandpaden vol mysterie waar ge u rond te dolen; lichte zonnevlekken op heidegrond en mulle zand; klanken en kleuren en geuren, één balseming voor uw geheele zijn.

En dan weer het dorp, het door en door Kempische Casterlé met het traditioneele dorpsplein waarover mijmerend een priester voortschrijdt nevens het bekoorlijke bloemenperk. Een schrale, lange verschijning, een vergeestelijkt mensch waarin het gemis aan lichaam waarschijnlijk vergoed wordt door een overvloed van ziel.....

O! dat Kempisch dorp! Die kerk, die priester, dat pleintje, die nette huizen en die kleine hoeven, die klinkende holleblokjes kloefend

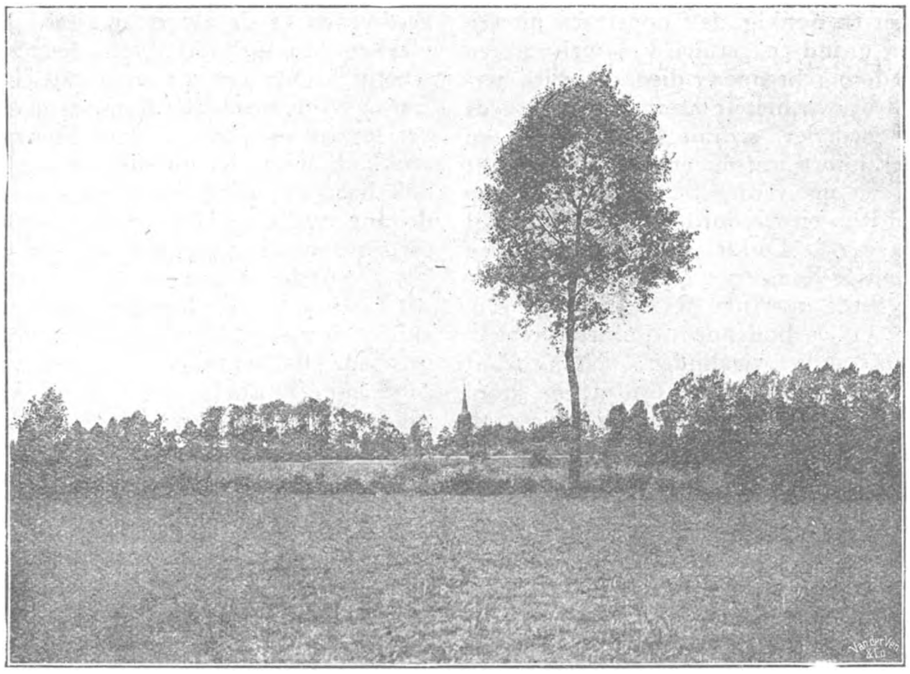

Cliché «De Sikkel» Antwerpen.

In 't Rijk der Stilte en der Bosschen.

de meer dan eens 's jaars bezoekt, en den buiten met het kerkhof onder den toren midden in 't dorp, waar alle dagen de herinnering aan den ontslapene opduikt. Hier ook komt de geest van Conscience tot U, de bard der Kempen, neen nederiger, de dichter der armoe, der eenzaamheid en der goedheid en ge prevelt..... « Het IJzeren Graf ».

Naar Casterlé nu. Onzen dorst naar eenzaamheid wordt heerlijk voldaan. Geen huizen... We hebben er al te veel moeten aanschouwen, jaar-in-jaar-uit! Geen menschen.... We hebben ze zoo weinig leeren waardeeren in 't algemeen, maar wel zand en dennen met als begeleiding vogelengekweel. Stilte. Verder voorneemt weer te keeren en onbekommerd over kassei, van kinderen die de school verlaten, 't is weinig maar 't is zooveel. Het zou als een teleurstelling zijn, moest ge meer zien; die schoolkinderen, meiskes met vlaskoppekes ouwmodisch getrest en jongeskens met lange broek, gezengd door de zon, gaande elk huns weegs de verlaten zandstraten in die leiden naar hun verlaten heikluis. Kempisch dorp, ja, maar ook Kempische kinderen, vleesch geworden portretten van Conscience's romans, stiller en beter en ingetogener dan onze stadsbengels als had de stilte der Kempische bosschen en de zachtheid van het mulle zand hun ruchtbaarheid in de kiem gedempt ; het

ensemble een tafereel in grauwschildering, een stille wereld in 't klein, een levenslied in sourdine...

Er grijpt u maar één teleurstelling en wel deze, hier niet te kunnen leven, een week, een paar weken om gelouterd en hertimmerd, gansch herboren weer te keeren in 't gewone dagelijksch gedoe.

Doch we moeten verder... langs geen steenwegen echter verwittig ik m'n vriend; de indruk is zoo machtig geweest, de tallooze zijwegen hebben zoo met hun eindeloosheid en mysterie gelokt dat ik hun somberheid nader wil peilen. Door de bosschen zullen we Tielen trachten te bereiken. En dan komt het tikje avontuur uw reis nog heerlijker maken en nu voel ik het dat een van te voren al te nauw afgebakend reisplan het vaak afgeven moet voor improvisatie, voor het zwerven in het wilde. Wat al verrassingen loopt ge dan op en hoeveel aangenamer is het niet schoonheid te ontdekken dan ze stelselmatig op te zoeken en te bekijken door andermans bril.

Wij zochten naar een ven, vonden het niet dadelijk maar hadden honderd andere genietingen in de plaats. Wegen zonder einde, voor u, achter u, langs alle kanten, alle oppervlakkig dezelfde en toch honderdvoudig verschillend. Geen huizen, geen menschen, geen sterveling, enkel zand, dennen, eenzaamheid en stilte, plechtige stilte, door niets gebroken, door geen kleuren verweekt, strenge stilte als in een kerk ; twee kleurenmassa's enkel, in breede lagen : zwart en blauw, blauw en zwart; licht en somberheid, somberheid en licht.

En toen vroeg ik m'n vriend of men in zulke omgeving, omstraald door zulk verheerlijkend zonnelicht wel slecht zou kunnen zijn; of een misdadiger in 't zelfde decorum gebracht geen wroeging zou hebben over zijn wandaden en zich laten louteren in den smeltkroes van de stilte en de armoe — of een stedeling daar niet eens zijn gedachteninhoud omkeeren zou en beter t'huis zou komen dan hij vertrokken is — of de artificiëele mensch, de vormenmersch weer niet zichzelf zou worden, d.i. een kind van moeder natuur. En..... na lang dwalen en genieten zijn we te Tielen gekomen... nu eerst kennend: « de Kempen en haar schoonheid ».

'k Heb buitenlandsche, geroemde streken bezocht en het land zelf naar de vier windstreken doorkruist, maar geen uitstap heeft me met wonne overgoten als dat simpel fietstochtje op 11n Juli. Ik heb dan ook de liefde tot den Vlaamschen bodem nooit meer gevoeld dan toen, toevallig op den grooten historischen dag en, zooals ik het nog zegde, geen enkel van de honderden vlaggen die in steden en dorpen wapperden, konden me dat zoo intens doen voelen.

Neen, waarlijk, 't is niet noodig buiten de grenzen te gaan om schoonheid te hebben...... «Geen rijker kroon dan eigen schoon!»....

Kempenland, in uw stille dorpen, in uw eenzame dreven, in uw mysterievolle wouden, in uw stille zalvende bosschen keer ik weldra weder.

LUDOVIC.

—— BONDSLEVEN ——

MECHELEN. — Een heel hoopje belangstellende leden was Maandag avond, 3 Oogst, te Mechelen samengekomen. Antwerpen, Brussel, Duffel, Lier waren flink vertegenwoordigd. Kappellen had een autobustocht naar Mechelen ingericht. Onder de leiding van den altijd even offervaardigen prov. afgevaardigde en ondervoorzitter van het Algemeen Bestuur van V. T. B., den gevoeligen Mechelaar heer De Rees, bijgestaan door de heeren Van den Hove en De Bruyne, werd een vluchtig bezoek gebracht aan de stad. Het doel werd bereikt : de aanwezigen deden de overtuiging op dat de kunststad Mechelen een waar museum is. Daarna torenbeklimming met bezichtinging van den beiaard; de heeren Van den Hove en De Bruyne verstrekten de noodige verklaringen omtrent de klokken zelf, waarbij oude met merkwaardige opschriften, omtrent beiaardstelsels en beiaardtechniek, omtrent het panorama en het Mechelsch stadsbeeld dat zich zoo goed van op den toren laat ontleden. En dan kwam het glanspunt van den avond ; het beiaardconcert! Gustaaf Nees, hulpbeiaardier, en Jef Denijn werkten op onovertrefbare wijze het programma af. En hoe speelde hij weer, den grooten Mechelschen Meester? Met het gevoel en de bezieling hem eigen. Nu, als een gebed, zoo teer, dan, als een strijdkreet, zoo forsch, vielen zijn kloeke vuisten op het klavier neer en strooiden heerlijke klankenruikers over de ingetogen menschenzee. De laatste noten van « Mijn Moederspraak » ruischen heen. 't Zou gedaan zijn.... Maar plots trilt de lucht van vier ferme slagen op het brons... een regen van trippelende akkoorden volgt.... Jef Denijn zet zijn praeledium in ter gelegenheid van het bezoek van V. T. B., een schitterende improvisatie «die niet geschreven is en nooit geschreven zal worden»; het is de uiting van het teer-subtiele gevoel van een groot kunstenaarshart. En toen de laatste tonen wegstierven, als smoor in de lucht, juichten die duizenden menschen den onzichtbaren kunstenaar toe die hen zoo diep bewogen had. Na het concert maakten enkele onvermoeiden nog een tochtje door de stille mistieke straatjes van het oude Mechelen. L. D. B.

DUFFEL. — Op Zondag 19 Juli brachten we met groep Antwerpen een bezoek aan de welingerichte boomen rozenkweekerij Lens te O. L. Vr. Waver. De leider heer Joris Lens, een flink V.T.B.er en gekend Vlaming, verstrekte puiken uitleg omtrent de inrichting, het oculeeren, de afleggers, den oorsprong der namen van rozen, enz. De deelnemers, die er heel wat nieuws hadden geleerd, waren ten zeerste voldaan over deze gulle ontvangst. Nogmaals dank aan de firma Lens. B.

———

VAN HET SEKRETARIAAT

LEDENAANGROEI. — Van 16 Juli tot 1 Oogst traden er 502 nieuwe leden toe. Gedurende de maand Juli konden we dus 905 nieuwe leden boeken.

GROOTE FIETSVLAG. — Van verschillende zijden werd door de aangesloten fietsgroepen de wensch uitgedrukt een groote vlag te bezitten. Het bestuur van V.T.B., na grondig onderzoek, heeft in deze een beslissing getroffen welke iedereen bevredigen zal. Om de eenheid ook hierin te bewaren zullen de groote vlaggen voor alle fietsersgroepen dezelfde zijn : namelijk de vergrooting van de kleine V.T.B. fietsvlaggetjes. De groepen die zich dergelijke vlaggen willen aanschaffen, kunnen zich tot ons Sekretariaat wenden.

Het weze goed begrepen dat er voor de fietsgroepen geen verplichting opgelegd wordt een vlag te bezitten. Er wordt alleen bedoeld dat zij die er een wenschen het hoogerbeschreven model moeten nemen.

LIEFHEBBERS-FOTOGRAFEN; indien U opnamen hebt van den 1sten V.T.B. landdag te Mechelen in 1922 of den 2den landdag te Gent in 1923 stuur dan een exemplaar aan het Sekretariaat. De onkosten zullen vergoed worden. Dank bij voorbaat !

FOTO'S VAN DEN LANDDAG TE AALST. — Eindelijk zijn de bewuste foto's toegekomen. De leden die er bestelden zullen dus eerstdaags bediend worden. De personen die er nog geen bestelden haasten zich, want de voorraad is beperkt!

BONDSUITGAVEN :

Monografie «De Kempen», 12.50 fr. ; *«Mechelen»* 6.50 fr. ; *« De Haven van Antwerpen »* 6.50 fr.

Gids *« Laroche en Omgeving »:* 3.50 fr.

De Wet op het Verkeer: 0.75fr.

Kaarten van het Vlaamsche Land: West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Limburg, Brabant, Zuid-Limburg en een deel van Luik (Kaart nr 3 — Prov. Antwerpen is uitgeput) — op linnen 2.25 fr. stuks; niet op linnen 1 fr. stuks.

Jaarboek 1925 : 1 fr.

Fietsplaat : 3 fr.

V.T.B.-vlagje: 3.50 fr.

Propagandazegels: 1 fr. voor 50 zegels.

V.T.B.-knoop. 2 fr.

Hotelplaat (voor hoteliers die aangesloten zijn bij den bond) : 25 fr.

TE VERKRIJGEN OP HET SEKRETARIAAT :

« Het Onderaardsche Antwerpen ontsluierd » door T. Huet: 1.80 fr.

Zakatlas voor Nederland (Sleeswijk) 4 fr.

Kaarten van het Krijgskaartkundig Instituut :

200.000 Kaart van België in 6 deelen 40 fr. in plaats van 50 fr. — Id. op linnen 55 fr. in plaats van 65 fr. — Id. per deel 8 fr. in plaats van 10 fr. — Id. per deel op linnen 10.50 fr. in plaats van 12.50 fr.

100.000 Kaarten van België; per kaart 6 fr. in plaats van 7.50 fr.

40.000 Kaarten van België (in kleuren) 7.50 fr. in plaats van 9.00 fr. — Id. (in 't zwart) per stuk 4.60 fr. in plaats van 6.00 fr. — Bijzondere kaart voor de omgeving van Antwerpen in zes deelen per deel 2.25 fr. in plaats van 3 fr.

20.000 Kaarten van België. De nog beschikbare planchetten worden verkocht tegen 5 fr. in plaats van 6 fr.

AAN ONZE LEDEN EN AFGEVAARDIGDEN. — Binnen enkele weken vat onze kommissie voor Toerisme hare werkzaamheden aan tot het opmaken van de agenda voor het seizoen 1926. Onze leden en onze afgevaardigden die speciale wenschen of voorstellen wenschen voor te dragen worden verzocht deze dringend in te sturen met alle mogelijke inlichtingen, ten einde het werk der kommissie te vergemakkelijken. Wij verzoeken onze afgevaardigden tevens te vermelden wanneer in hunne gemeenten speciale feestelijkheden (kermis. enz.) plaats hebben.

WEGENIS

PROVINCIE ANTWERPEN.

(Officiëel). Antwerpen, 23-7-1925. — Ten einde de uitvoering toe te laten van buitengewone herstellingswerken aan de brug over de « Koude Beek », op de grensscheiding der gemeenten Deurne en Wommelgem (baan Antwerpen-Herentals) moet het verkeer op voornoemd kunstwerk onderbroken worden tusschen 10 en 22 Oogst aanstaande. Opschriften, ter plaatse aangebracht, zullen de voerlieden den te volgen weg aanduiden.

PROVINCIE HENEGOUWEN.

(Officiëel). Ath. 31-7-1925. — Wegens herstellingswerken aan de baan van Ronse op Lessen, is het verkeer onderbroken bij Ogy. Hier volgen twee aanduidingen voor wegen die de belanghebbenden kunnen volgen : a) Wegen nr 1-4 en 3 van Ogy en groote verbindingsweg Ath-Flebecq; b) of de staatsbaan van Papignies op Ogy (tusschen de baan van Ronse op Lessen en het station van Ogy) de openbare weg van Lessines op Flebecq en de wegen nr 18 en 12.

Deze twee wegwijzers leiden over de baan Ronse-Lessen naar de plaats Wastene genaamd. Waarschuwingen zijn ter plaatse geplaatst geworden. Bericht over de voltooiing van het werk volgt.

PROVINCIE NAMEN.

(Officiëel). Dinant 1-8-1925. — Wegens de uitvoering van grondige herstellingswerken aan den steenweg van Dinant op Waulsort zal het verkeer over deze baan, te beginnen met 3 Oogst, heel en al onderbroken zijn. De voertuigen kunnen te Waulsort geraken ofwel langs Onhaye en Hastière, ofwel langs Falmignoul, Blaimont en Hastière. — In het eerste geval te volgen : de baan Dinant-Philippeville tot Onhaye, te Onhaye en gemeenteweg (in goeden staat) nemen tot Hastière en de Maas volgen van Hastière-Lavaux tot Waulsort. In het tweede geval te volgen: de baan van Dinant op Givet langs Falmignoul tot aan de « quatre-bras » van Blaimont, de brug te Hastière en de Maas volgen tot Waulsort. — De kortste weg is die langs Onhaye.

— BOEKBESPREKING —

«Jef Denijn's Beiaardconcerten » uitgegeven door de firma Willy Godenne (V.T.B.er, Groote Markt, Mechelen) en *« Mechelen-Aantrekkelijkheden »* is het mooie, wel verzorgde boekje dat jaarlijks verschijnt ; telkens vernieuwd en aangevuld met belangwekkende bijdragen. We lezen er iets over: Merkwaardige opschriften der Mechelsche klokken, Nieuwe Nummers in het Programma van Jef Denijn, De Beiaardschool, Nieuwe Beiaarden in Frankrijk, De Mechelsche Beiaardiers, en zoo meer. Verder vinden we er de volledige programma's van al de concerten van dit jaar. We bevelen dit werkje ten zeerste aan!

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ALGEMEENE UITSTAPPEN :

Zondag 23 Oogst : Provinciale toeristendag voor Brabant te Sichem en Averbode.

Van 30 Oogst tot 3 September : Reis naar Laroche en omstreken onder de leiding van den heer De Ridder.

Zondag 30 Oogst : Bedevaart naar de Graven van den IJzer.

Zondag 6 September: Provinciale toeristendag voor Antwerpen te Brecht.

Zondag 27 September: Provinciale toeristendag voor Limburg. Autotocht langs de Limburgsche koolmijnen: vergadering te Genk.

AALST.

Van 24 tot 29 Augustus : Zesdaagsche fietstocht door het Groot-Hertogdom Luxemburg. Bezoek aan Klerf, Stolzemburg, Diekirch, Echternach en omtrek, Igel, Trier, Dalheim, Hesperingen, Luxemburg. (Zie de vorige nummers; inschrijvingslijst gesloten).

Zondag 30 Augustus: Groepsreis naar Diksmuide. Al onze leden worden dringend aangezet de Zesde Bedevaart naar den IJzer mee te maken. Daar hh. Van Overstraeten en Talloen tot einde September afwezig zijn, schrijve men onmiddellijk in bij den h. G. Van Nuffel, Van Wambekekaai, 8, voorzitter van V.O.S. en lid van V.T.B. Prijs: 20 fr. Vertrek rond 7 u. Terug rond 22 u.

ANTWERPEN.

Zondag 23 Oogst: Autotocht naar Scherpenheuvel, Sichem en Averbode. Vertrek Antwerpen (Centraal Station) om 7 u. Deelnemingsprijs fr. 25.00. Inschrijven op het secretariaat (plaatsen beperkt) tot 20 Oogst.

De voetgangers vertrekken uit Antwerpen-Centraal om 6 u. 12.

Zondag 30 Oogst : Uitstap naar Zoersel, Wechelterzande, Gierlschebergen en Vlimmeren.

Vertrek Antwerpen (Zurenborg) om 9 u. 04 ; Turnhoutschepoort om 9 u. 12. Reiskaart nemen tot St. Antonius. Terug te Antwerpen rond 21 u. Eten medebrengen (koffie verkrijgbaar). Voor de beloofde rijstpap inschrijven op het secretariaat.

Maandag 31 Oogst : Uitstap naar Mechelen met bijwoning van het beiaardconcert. Wandeling door de stad. Ontgloolïng van den toren. Vertrek Antwerpen (C.) om 16 u. 21 tot Mechelen (Neckerspoel). Terug te Antwerpen rond 23.30 u.

Zaterdag 5 September: KEMPISCH CONGRES TE BRECHT. De leden die verlangen de opening van het congres bij te wonen vertrekken uit Antwerpen (Klapdorp) om 8 u. 10. Om 13 u. opening van het congres. (Zie elders in dit nummer).

Zondag 6 September: Kempisch Congres te Brecht. De leden vertrekken uit Antwerpen (Klapdorp) om 8 u. 's morgens. Terug uit Brecht om 18 u. 51, aankomst te Antwerpen rond 21 uur. (Zie elders in dit nummer).

Zondag 13 September : Autotocht van uit Kappellen naar Goes, Ierzeke en Wemeldinge (Beveland). Deelnemingsprijs fr. 25 (reiskaart Antwerpen-Kappellen inbegrepen). Vertrek Antwerpen-(C.) om 6 u. 33. Inschrijven op het secretariaat tot 6 September.

Zondag 13 September : Deelneming aan den uitstap naar Tervuren en het Kapucienenbosch. Vertrek te Antwerpen (C.) om 8.33 u. Aankomst te Brussel-Noord 9.18 u.

FIETSGROEP ANTWERPEN.

F i e t s e r s : De korte dagen naderen, wij blijven er aan houden vóór de duisternis terug te keeren. Voorziet u echter voor eventueele gevallen van g o e d e lantarens. De groep groeit. Geeft onmiddellijk gevolg aan de seinen van hoofd- en hulpgidsen. 't is in ieders belang.

23 Oogst : Toeristendag voor Brabant. Wij fietsen rechtstreeks naar Averbode Vertrek stipt 8 u. Berchem Kerk. Geen achterblijvers a.u.b.

30 Oogst : Bezoek Rollekenberg te Beersse uitgesteld. Bezichtiging der Bloemenkweekerijen Draps te Merksem. Verder over 's Gravenwezel, St. Job door de Vraeg-Heide. Vertrek 8 u. Schijnpoort.

6 September : Brecht. Vertrek 8 u. Turnhoutsche Poort. Tocht over Ploeg-Halle, Kappellen-Hof door de heide over Eindhoven.

BRUGGE.

Zondag 30 Oogst : Groepsreis naar Diksmuide. Deelneming aan de Bedevaart naar den IJzer. Verdere inlichtingen in de plaatselijke weekbladen.

BRUSSEL.

Zondag 6 September: Uitstap naar Vilvoorde. Vertrek te 2 uur aan de Noordstatie, met den buurttram (uitstappen aan de « Dikke Linde »). Te 2 ½ u. samenkomst aan de « Dikke Linde». Van daar te voet naar Vilvoorde. Terug naar Brussel per tram.

Zondag 13 September : Uitstap naar Tervuren en het Kapucienenbosch onder de leiding van den heer H. Jacobs. Bijeenkomst aan den Treurenberg te 10 u. Met tram nr. 40 van 10 u. 10 tot Tervuren-Terminus, waar de tram om 11 u. aankomt. Onmiddelijk na de aankomst bezoek aan het park. Ontbijt om 12 in het park. (Eten meebrengen. Drank in 't park te verkrijgen). Na het ontbijt rond 1 uur bezoek aan het Kapucienenbosch, een hoekje van het eenig mooieZoniënbosch.

Om acht uur terug met de tram naar Brussel. Al detakken die Brussel kunnen bereiken worden uitgenoodigd.

DUFFEL.

Zondag 23 Oogst: Lier-Sichem. Vertrek Wilsonplein om 8¼ u. zeer stipt. Aansluiting met groep Antwerpen te Lier om 9 uur.

Zondag 6 September : Brecht (zie elders in dit nummer). Vertrek om 7 u. aan het Wilsonplein.

GENT.

Zondag 30 Oogst: Fietstocht naar Dendermonde en het meer van Donk (66 K.M.). — Reisweg: Melle, Wetteren, Schellebelle, Schoonaarde, Dendermonde (Rust), Zele, Meer van Overmeire-Donk. — Aankomst rond 15 u. De Gentsche fietsers, welke 's morgens niet weg kunnen, treffen ons aan 't meer. Terug naar Gent om 18 u. Vertrek om 8½ u. aan de brug, Brusselsche steenweg, Ledeberg.

In September : Bezoek aan de stedelijke Brandweer en Nijverheidsgesticht.

F o t o 's : De foto's van den landdag, waarvan een afdruk verscheen in « De Toerist », zijn te verkrijgen bij den afgevaardigde Hr. H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, aan den prijs van 3 fr.

HOFSTADE.

Zondag 23 Oogst : Fietstocht naar Temsche met bezoek aan Dendermonde, Bornhem en Baasrode. Bijeenkomst Hofstade-Dorp om 9 ½ u. zeer stipt.

ISEGEM.

Donderdag 10 September (Kermis): Uitstap naar Sluis en Knokke. Nadere inlichtingen in volgend nummer.

Zondag 30 Oogst : Groepsreis naar Diksmuide. Deelneming aan de bedevaart naar den IJzer. Inschrijven vóór 23 Oogst, bij den afgevaardigde.

LIER.

Zondag 23 Oogst : Toeristendag te Sichem. Autotocht door de Kempen. Prijs fr. 25. Inschrijvingen op het Bondssecretariaat tot 18 Oogst. Voetgangers vertrekken met den trein van 6 u. 43.

Fietsers vertrekken op de Groote Markt, om 9 u. samen met groep Antwerpen.

Zondag 30 Oogst : Ziersel, Wechelterzande. (Zie Antwerpen).

Zondag 6 September : Provinciale Toeristendag te Brecht. (Zie elders in dit nummer).

MECHELEN.

Zondag 13 September: Deelneming aan den uitstap naar Tervuren en het Kapucienenbosch. Vertrek uit Mechelen-Centraal om 8. 40 u.

29, 30, 31 Oogst: Driedaagsche fietstocht naar den IJzer en door West-Vlaanderen (deelneming aan de Bedevaart naar den IJzer). Inschrijven en nadere inlichtingen vragen aan den heer Van Damme, Leermarkt, 32, Mechelen.

MERKSEM.

Zondag 16 Oogst : Deelneming aan den uitstap naar Lier. Samenkomen aan Antwerpen-Middenstatie te 8 u. Vertrek te 8.25 u.

SINT NIKLAAS.

Zaterdag 15 Oogst : Uitstap naar de Antwerpsche Kempen. Van uit Westmalle voetwandeling. Vertrek uit St. Niklaas om 8.17 u. Terug rond 8 u. 's avonds. De autobusrit Antwerpen-Westmalle en terug kost ongeveer 7 fr. In Westmalle is gelegenheid om te middagmalen. Wie verlangt deel te nemen storte vóór 10 Oogst 5 fr. waarborg bij den afgevaardigde, Hemelaarstraat 2.

Zondag 16 Oogst om 3 u. namiddag OPENLUCHTVERTOONING door het «Vlaamse Volkstoneel» te Belcele. Wordt opgevoerd : « Reinaart de Vos». Voor de leden van V.T.B. zijn de prijzen der plaatsen : 4 fr. en 2.50 fr.

Zondag 30 Oogst: Deelneming aan de Bedevaart naar de graven van den IJzer. Vóór 20 Oogst inschrijven bij de afgevaardigden: Regentiestraat, 4, of Hemelaarstraat, 2.

VILVOORDE.

Zondag 13 September: Deelneming aan den uitstap naar Tervuren en het Kapucienenbosch. Vertrek per tram tot Brussel. Bijeenkomst vóór de Kerk te 8.30 u.

AANGESLOTEN HOTELS

ANTWERPEN.

« De Gouden Roos », Torfbrug,4 en Lijnwaadmarkt 3. 10 t. h. vermindering; Kamer: 15 fr. Ontbijt: 3 fr. ; Middagmaal: 9 fr. ; Avondmaal: kaart; Pension per dag 25 fr.

OOSTDUINKERKE.

Pension Wed. A. Dormez-Thybout. Bij de tramhalte te Oostduinkerke. 5 t. h. vermindering; Middagmaal van 5 tot 6 fr. Pension 15 fr. In de maand Oogst 16 fr.

ROOZENDAAL (Nederland).

Hotel Café Restaurant « Central », Statieplein 6. 10 t. h. vermindering bij gezelschappen van 10 en meer personen. Kamer met licht en bediening en ontbijt per persoon van 3 fl. tot 4.50 fl. Pension zonder kamer voor minstens 4 dagen 6.50 fl., voor 1 dag volgens overeenkomst. Het hotel ligt vlak bij het station en is het bondshotel van alle groote vereenigingen.

VILVOORDE.

Hotel Coomans. Du Chastel Andelotplein. 5 t. h. vermindering. Kamer voor meerdere personen 15 tot 20 fr. ; voor een persoon van 7.50 fr. tot 10 fr. Ontbijt, middagmaal, avondmaal volgens spijskaart.

INHOUD

Provinciale Toeristendag te Brecht . . . . . bzl. 337
Tweede Nederlandsche Studieweek voor Kunstgeschiedenis, *Dr. Ir. Stan Leurs* . . . . . blz. 338
Jaarboek 1925 . . . . blz. 338
V.T.B.-Gidsen . . . . blz. 339
5 dagen te Laroche . . . . blz. 341
Gemengd — Provinciale Toeristendag voor Brabant op 23 Oogst 1925 — Verminderingen . . . . blz. 344
Laroche, *Eugeen De Ridder.* — Nieuwe Afgevaardigden . . . . blz. 345
Naar Brecht . . . . blz. 346
In 't rijk der bosschen en der stilte . . . . . blz. 347
Bondsleven . . . . blz 349
Van het Sekretariaat — Wegenis — Boekbespreking . . . . blz. 350
Uitstappen en Bijeenkomsten . . . . blz. 351
Aangesloten Hotels . . . . blz. 352

Boekdrukkerij Robert Bracke-Van Geert, Baasrode
Spreekdraad Nr 132 Dendermonde — — — — — —

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS | DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA | INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, p. j. Fr 7 50 BUITENLAND, » » 12 50 LUXE-UITGAVE 7.50 p. j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. Nr 03627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL VORST

Vierde Jaargang, Nr 17 — 1 September 1925

De Vlaamsche Toeristenbond in Limburg

Zondag 27 September, dat is de groote dag voor V.T.B.-Limburg !

De provinciale Toeristendagen voor Oost-Vlaanderen (Oudenaarde), West-Vlaanderen (Knokke), en Antwerpen (Brecht), zullen achter den rug zijn : Limburg komt laatst aan de beurt, maar dit werd juist opzettelijk gedaan, opdat deze laatste samenkomst heden Zomer ook het best zou slagen, de kroon op het werk zou stellen. «Finis coronat opus» ! Leden van den V.T.B., werkt meê: het einde bekroont het werk ! Zorgt er voor dat deze laatste Provinciale Toeristendag een schitterende bekroning weze voor al het schoone werk dit jaar door den Bond geleverd. Laat de Toeristendag voor Limburg, voor V.T.B zijn een uiting van al zijn macht, een bewijs van zijn 25.000 man sterkte, een prestatie zooals nog nooit werd bereikt. Limburgers, laat niet zeggen dat Limburg een doode tak van V.T.B. is, doch dat hij wil meegerekend worden in de V.T.B. organisatie.

Te Genk wordt een vergadering, voor afgevaardigden en alle belangstellenden, gehouden. Alle leden kunnen door hun daadwerkelijken steun, maar ook door hun blijk van sympathie, door hun raadgevingen, door hun aanwijzingen, door hun voorstellen, door het aanduiden van mogelijk bestaande leemten, meewerken op deze vergadering aan den bloei van V.T.B. De personen die zich echter minder interesseeren aan de organisatie van den Bond, — we hopen echter dat er zoo niet veel zijn —, zullen zich voorzeker ook dezen tocht niet beklagen,want er werd gezorgd voor een aantrekkelijkheid niet van belang ontbloot. Na een tocht per auto of per fiets doorLimburg zal een bezoek worden gebracht aan de eertijds doodsche streek waar nu de industrie opfleurt,aan het toekomstige «zwarte land» van Vlaanderen. We bezoeken de koolmijnen van Beeringen, Waterschei en Winterslag (de grootste van het land), onder de leiding van beslagen deskundigen.

Van uit alle centra van beteekenis worden fiets- en autotochten ingericht naar Limburg. Wij verzoeken onze afgevaardigden dringend de noodige maatregelen te treffen tot het inrichten van groepsreizen zooveel mogelijk per autocar. Het moet een processie zijn van fietsers en auto's door Limburg ! Onze vrienden uit Nederlandsch Limburg (waar heel wat V.T.B.-leven heerscht) zullen er ook aanwezig zijn !

Nogmaals, medeleden, het zal V.T.B.ers regenen in Limburg, ze zullen komen toegestroomd uit alle hoeken en kanten, zoo mild, als druiven en koren uit den hoorn van overvloed !

Bij ons 25.000ste Lid

HOOG DE HARTEN !

Op Woensdag, 19 Oogst, schreef de « Vlaamsche Toeristenbond » zijn 25.000ste lid in.
(de Vlaamsche bladen op 22-8-'25).

De 25.000 bereikt !

Medeleden, wat denkt U over den Bond ? — Is het niet heerlijk te kunnen bogen op een rekord, dat wellicht geen enkele Vlaamsche vereeniging in ons land tot heden toe gehaald heeft ?

Op drie-en-half-jaar 25.000 toetredingen boeken, wanneer men slechts op eigen krachten is aangewezen, wanneer men weet dat het hemelsch manna, ttz. toelagen, giften, steungelden voor de Vlaamsche instellingen och zoo schaarsch blijkt, dat de prachtige uitslag het resultaat is van slechts taaie wilskracht, van keiharde koppigheid, volhouden, doordrijven, van aanhoudend ijveren en werken voor den Bond, in eigen omgeving, daarbuiten, overal en altijd !

Och, wij herinneren ons nog zoo goed de zitting van het voorloopig bestuur, waarbij, na reeds veel en ernstig pogen, werd voorgesteld « de pijp aan Marten » te geven en waar, op aandringen van slechts enkelen, eindelijk werd besloten een openbare vergadering te beleggen om na te gaan of het wellicht mogelijk zou wezen om tot een resultaat te geraken, of er levensvatbaarheid bestond. Op dien heuglijken Zondag werd de Vlaamsche Toeristenbond gesticht.

Wat is er sedertdien gekenterd !

De honderden werden duizenden, de duizenden tienduizenden !

En nu 25.000 !

Goddank, de Bond had en hééft, — laat ons hopen zàl steeds hebben — het noodzakelijk geluk : de beschikking over een flinke schaar noeste werkers, gewetensvolle en steeds op post zijnde leiders, bereidwillige kommissieleden, onvermoeid op de bres, en daarbij tientallen prachtkerels van afgevaardigden en propagandisten, over heel Vlaanderen en oneindig verder verspreid, de V.T.B.-gedachte op velerlei wijze propageerende.

Aan allen die zoo ijverig en volhardend medewerkten en den Bond toelieten op Woensdag, 19 Oogst, zijn 25.000ste lid in te schrijven: *aan allen onzen innigen, hartelijken dank !*

Mocht de Vlaamsche Toeristenbond in de toekomst ook op de hulp van de pers kunnen rekenen, is onze vurigste wensch. Want, al zijn we tevreden over de ongemeen voorspoedige ontwikkeling onzer vereeniging, al stemt het resultaat gelukkig, toch willen wij immer beter. «Immer Beter» zij onze leuze !

Onder dit devies hebben wij in 't verleden opgebouwd. Neem de verschillende jaargangen van «De Toerist» en vergelijk den ledenaangroei. In 1925, tot 19 Oogst jl. : 9.675 nieuwe inschrijvingen. Vergelijk de jaarboekjes 1923, '24, '25: teekent de vooruitgang zich niet scherp af? Zie onze geheele werking: het aanhoudend vermeerderen van het aantal uitstappen, bezoeken en reizen, alles steeds onder degelijke leiding.

Onze voordrachten (toekomenden Winter niet minder dan 100), geïllustreerd met mooie lichtbeelden. Van de besten onzer geleerden verhalen ons over hun reizen in eigen streek of in het verre buitenland, op aangenamen, onderhoudenden toon, onderrichten onze menschen op ruim-toeristisch gebied.

Herinnert gij U nog, medeleden, van het eerste uur, de woonkamer op den Ouden Steenweg, daarna de ruimere kamer, eerste verdieping, op de St. Jansplein en kent U het benedenhuis in de Dambruggestraat waar de Bond thans huist ?

Ja, het is goeddoende, na een lang verbeiden mijlpaal te hebben bereikt, even stil te staan en den afgelegden weg te overschouwen; het doet opbeurend aan want voor de werkers aan het heil van den Bond waren de toestanden niet altoos rooskleurig en aanmoedigend.

Doch arbeid wordt beloond. — In 1922 reeds boekten wij de 5000ste inschrijving ; toen twijfelzuchtig naar de 10.000 .. Maar in sneller tempo werd het tweede 5000tal bereikt; nog rasser het tweede 10.000tal.

En nu reeds 25.000 !

Aan elken voorbijganger, aan elk wezen zouden wij het willen uitjubelen ; op iederen hoek van de straat zouden wij het willen uitbazuinen: « Weet U al dat de Vlaamsche Toeristenbond reeds zijn 25.000ste lid inschreef?! Van op de daken zou ik het willen verkondigen opdat eenieder het goed zou weten, het in den kop zou prenten welk een leger Vlaamsche toeristen wij hebben saamgebracht, opdat de zwartkijkers en de nijdigaards niet meer zouden smalen : een nietig bondje, een toeristenclub van niemandal, van nul beteekenis !

25.000 ! — Alles is lachend; de menschen

schijnen welgemoed, de straat minder verlaten; de glans van het zonnetje is vriendelijker dan ooit. Schoon is het leven ! Hoe loonend is toch de arbeid, en de toekomst hoopvol! In het werken voor een organisatie als de onze ligt dubbele blijheid.

25.000 ! Juicht, ijverige propagandisten en afgevaardigden; ziet thans met fierheid en blij gemoed terug op hetgeen U tot stand hebt helpen brengen en weest trots op uw werk!

Gij, die nog niet één lid hebt aangeworven, slaat een « mea-culpa » en neemt het onwankelbaar besluit ook uw plicht te doen. Talmt toch niet langer. Laat u niet langer met den vinger wijzen en niet van u zeggen: « die heeft nog geen enkel lid aangebracht! » Weet, dat uw Bond zich dàn vooral zal kunnen doen gelden, dat hij dàn zijn voorgenomen plannen zal kunnen uitwerken (o.m. verbetering van verkeerswegen, behoud van mooie landschappen en historische monumenten), wanneer hij een indrukwekkend getal leden telt. Daarom handen uit de mouwen ! — We hooren ze graag zooals dat lid te Lier, aan de eettafel, op den prachtig geslaagden toeristendag, die «er reeds 26 in 't zout heeft liggen voor toekomend jaar!» (25.000×26!) Volgt dit voorbeeld! Elk één nieuw lid, dat gaat gemakkelijk; zoodat we tegen Nieuwjaar nogmaals 25.000 nieuwe leden hopen in te schrijven!

F. L.

Algemeen Secretaris.

Provinciale Toeristendag voor Limburg op Zondag 27 September.

PROGRAMMA :

Het gezamenlijk vertrek heeft plaats van uit Moll, een der oudste en belangrijkste gemeenten uit de Kempen ; reeds bekend onder Keizer Zwentibold (895).

V.T.B.ers per fiets, per auto of per autocar stroomen, van uit Antwerpen, Turnhout, Rijkevorsel, Herentals, Geel, enz. aldaar te zamen op het Marktplein, tegenover de in 1862 heropgebouwde kerk.

Het sein tot afvaart zal worden gegeven om 9 u. stipt; dan gaat het over Balen, Leopoldsburg, Heppen, Beverloo voorbij de eerste koolmijn naar Beeringen, een niet onaardig stadje dat in de geschiedenis een heel belangrijke rol heeft gespeeld (wordt reeds vermeld in de VIIIe eeuw), dan voorbij Heusden, Zolder, — Hasselt laten wij rechts — naar Genk, de nieuwe koolmijn-streek, vroeger het uitgelezen en drukbezochte oord voor landschapschilders.

Aankomst aldaar rond 12 u. Hier ontmoeten we de deelnemers uit Brabant, Zuid- en Oost-Limburg.

Middagmaal te Genk-Waterschei.

Algemeene vergadering voor de deelnemers om half drie.

Na de vergadering bezoek aan de koolmijnen van Waterschei en Winterslag, onder deskundige leiding.

Terugkeer uit Genk te 5 u. over Hasselt, met zijn interessante gothische hoofdkerk en zijn mooi gedenkteeken van den Boerenkrijg, dan over Herk-de-stad naar het aloude schilderachtige stadje Diest waar de groep wordt ontbonden.

Tweede reis naar Parijs op 19-20-21-22-23-24 en 25 September.

Gezien het groote succes dat onze vorige reis naar Parijs ten deel viel — tientallen toetredingen moesten geweigerd worden — heeft de Bond besloten in September een tweede reis naar Parijs in te richten.

Voor deze is het aantal deelnemers zeer beperkt.

De inschrijvers vertrekken uit hun onderscheidene woonplaatsen den namiddag van Zaterdag 19 September.

Vertrek uit Brussel-Zuid, 's nacht om 0.18 u.

Terugkeer te Brussel, Vrijdag 25 September, in den morgen.

De vroegere prijs van fr. 350, is met fr. 15 moeten verhoogd worden, daar intusschen de prijzen der musea enz. verdubbeld, terwijl deze van tram en metro verhoogd zijn. De prijs is dus fr. 365. — Hierin is alles begrepen: trein, slapen, eten, wijn aan tafel, drinkgeld, confortabele autocar, enz.

Om niet te worden teleurgesteld zooals de vorige maal, zij de boodschap : *dadelijk inschrijven ! ! !*

De deelnemingslijst wordt onwederroepelijk gesloten zoodra het vereischte aantal bereikt is of ten laatste den 10e September.

(Voorloopig nog geen geld storten).

N. B. — Bij voldoende inschrijvingen uit een plaats, b.v. Antwerpen, wordt, voor Antwerpen-Brussel, vermindering op het spoor aangevraagd.

ZUID-BEVELAND (1)

BEZOEKEN AAN ZUID-BEVELAND

Deze bezoeken leiden vaak, door slechte voorbereiding, tot een mislukking. Wie in Zuid-Beveland aankomt en de welvarende dorpen en rijke polders van het Oostelijk deel van 't eiland heeft gezien en de kleurige kleederdracht der bevolking heeft bewonderd, komt licht in de verleiding om door te rijden naar Walcheren, de parel van Nederland. Even vóór Goes passeert men dan den smallen gordel van landschapsschoon, die in een wijden kring Goes omgeeft. Ja, als het heele eiland zoo mooi was als Kapelle en Kloetinge, verscholen in de weelde van hun boomgaarden en lusthoven, dan zou men er wel willen blijven ronddolen. Maar de groote weg leidt naar Goes en er doorheen naar andere, nieuwere, polders met ruime vergezichten en rijk land, maar niet wat de toerist zoekt.

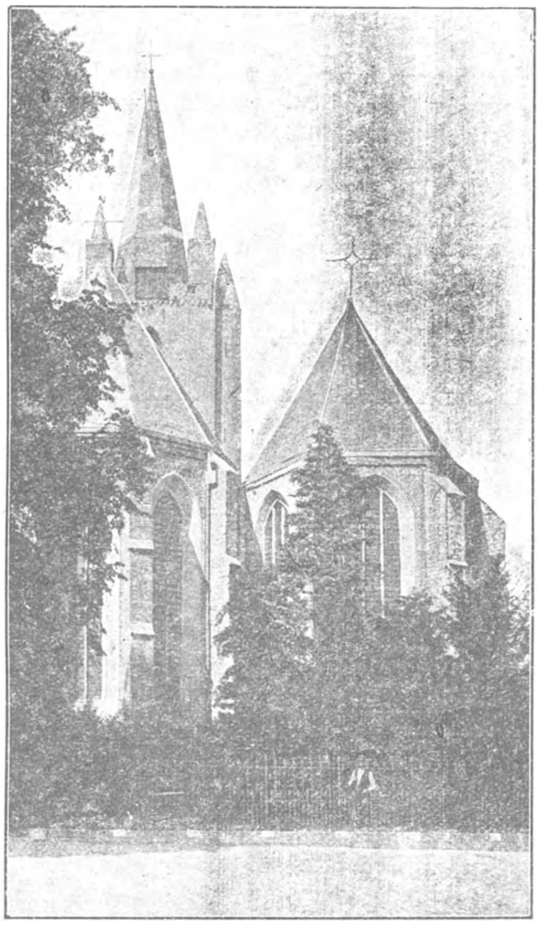

Kerk te Kapelle.

Het geheim, om Zuid-Beveland te zien, is om den « zak » van 't eiland te ontdekken. Daar ligt een gedeelte oude wereld waar het groote verkeer nog niet is doorgedrongen en waar man, vrouw en kind nog de prachtige kleeding dragen en waar ieder huisje nog een schilderij op zichzelf is. Men behoeft vóór of in Goes slechts linksaf te slaan om terecht te komen in een doolhof van smalle, kronkelende wegen en dijken, omzoomd door zwaar geboomte en fruithoven. Ze zijn echter alle goed te berijden door voorzichtige toeristen. De boeren rijden er zelf toch ook met hun auto's doorheen ? En voor de fiets zijn die gladde grintwegen een genot (in den Zomer, wel te verstaan !) — Van de groote baan af vindt men eerst Nisse, 's Heer Abtskerke en 's Gravenpolder, daarna Kwadendamme, Baarland en Vindelande. Dan zet de groene gordel zich Westwaarts voort naar Ovezande en meer Noordwaarts naar Heinkenszand en Trendskerke, om daar weer op de groote baan aan te sluiten. Het doet er niet veel toe welken weg men volgt. — Als men de hoofdrichting maar kent, en de beschreven

Boer met meisjes.

Breiende Boerinnen.

(1) voor een groot gedeelte uit en naar «Gids voor Zuid- en Noord-Beveland» uitgegeven door de«Vereeniging ter Bevordering van het Vreemdelingenverkeer op Z.- en N.-B.»; bij de Boek- en Kunstdrukkerij Oosterbaan en Le Cointre te Goes.

dorpen volgt, dan blijft men voortdurend in het groene paradijs. Onderweg zijn talrijke aardige dorpjes, belangwekkende kerken, schoone hofsteden en overal vriendelijke menschen. In elke dorpsherberg is een « Zeeuwsche koffietafel » met gouden boter en blond brood en paling en eieren en fruit, geschikt om z'n krachten te herstellen.

En zooals Zuid-Bevelandsche boeren naar Antwerpen trekken om een groote stad te zien, zoo zouden zij zóó gaarne de Sinjorenfamilies zien trekken naar hun schoon land. Het is maar twee uur per auto, om in het midden van den

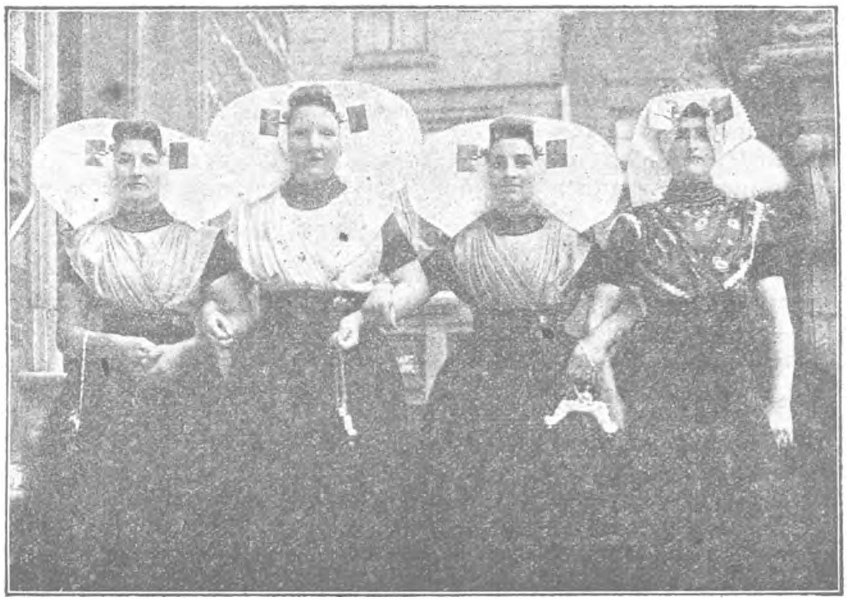

Prinses Juliana met Boerenmeisjes.

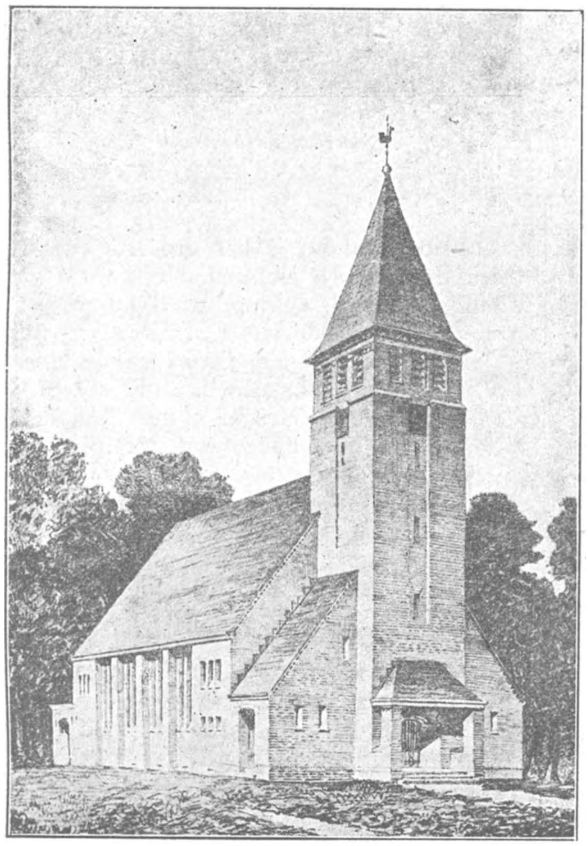

Herv. Kerk Nieuwdorp.

Prot. Boer.

« zak » te komen, 70 KM. van de Meir te Antwerpen af.

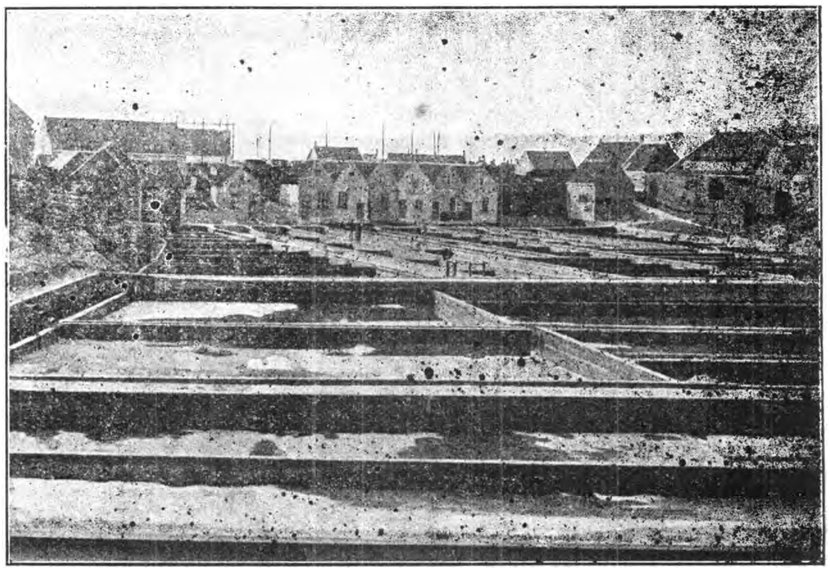

Oesterputten te Ierseke.

De Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer is steeds bereid om inlichtingen en gidsen te verstrekken, en voor groote en kleine gezelschappen uitstapjes voor te bereiden. — Men zorge slechts vooraf voor douanepapieren voor auto of fiets en voor een wegkaart om door het klein stukje Noord-Brabant te komen. Deze kaart wordt aan de Hollandsche grenskantoren kosteloos afgegeven. (Zie Jaarboek 1925 van den V.T.B.) De V.T.B. is door hare betrekkingen met den Nederlandschen Toeristenbond in staat, uitstekende kaarten van Zeeland te verschaffen voor weinig geld. Blad Middelburg en blad Bergen-op-Zoom volstaan (onopgeplakt nagenoeg fr. 2.— per stuk). (Vorenstaande inlichtingen werden ons zeer bereidwillig verstrekt door den Heer Dr. H. R. Folmer, Arts te Driewegen bij Goes).

Aan den zelfkant van Goes.

Boom te Kapelle.

Zuid-Beveland is het grootste eiland van den Zeeuwschen archipel. Het kanaal « door Zuid-Beveland » loopt er door en het ligt omgeven door de Hont of Westerschelde, de Oosterschelde, de Zandkreek en de Hoe. Het ontving zijn naam naar de abdij van St. Bavo (Gent). Keizer Otto II schonk aan deze instelling de landen waarover wij hier spreken en die eens Bavoland later Beveland werden genoemd. Oorkonden uit de jaren 900 gewagen van Pagus Bevelanda, thans « polderland ». Lang geleden bestond Zuid-Beveland uit een groot aantal kleine eilandjes door waterloopen gescheiden, maar deze werden later ingedijkt. In de 18e eeuw werd Zuid-Beveland door Yerseke in West- en Oost-Watering verdeeld. Het eiland Borselen, hetwelk nu met Z.-B. verbonden is, werd in 1530 overstroomd en bleef gedurende tachtig jaar onder water. Op één enkelen nacht (5 November 1530) werden een twintigtal dorpen verzwolgen. De aloude en rijke stede Romerswaal, befaamd wegens zijn monumenten,

werd bijna geheel door water omgeven. Geteld waren de dagen van de trotsche stad welke, tegenover Tolen zijn stoute torens oprichtte en welke uitdagend naar Bergen-op-Zoom opzag. Nog meer schrikkelijke watersnooden grepen plaats. Een van deze rampspoeden bracht de geleidelijke verdwijning van Romerswaal met zich. Philips II was de laatste vorst die er den eed van getrouwheid kwam afnemen. Een groot gedeelte van Z.-B. — welvarende landbouwstreken — werd « verdronken land ».

Oudelande.

Zuid-Beveland heeft door al de watersnooden welke in den loop der eeuwen plaats grepen, minder of erger geleden. Den 12n Mei 1906, 's namiddags 4 uur nagenoeg, terwijl de bewoners van Rilland op het land werkten, sloeg een kloosterling alarm: een bres, nagenoeg 50 m. wijd, was in den dijk geslagen en het water golfde over den Reygersbergher polder. In den Engelschen polder sloeg de zee over den dijk en zette, met razenden vloed, heel de vlakte blank : huizen stortten in, het vee verdronk. Op de zolders hunner woningen of in het klooster gevlucht, zagen de getroffenen het water zich uitstrekken tot aan den gezichteinder, bij Yerseke. Te Krabbendijke steeg het water tot boven den dijk van den spoorweg en in de polders stond het twee meter hoog. Te Yerseke werden de dijken welke de oesterparken beschermden, gebroken ; duizenden oesters gingen verloren. Te Wemeldinge werd onmiddellijk de noodklok geluid maar men slaagde er niet in de bres in den dijk te stoppen en de oesterbergplaatsen werden vernietigd. Op vele andere plaatsen, te Wolfaartsdijk, Borselen, Bath, werden de dijken ernstig beschadigd, maar ze weerstonden het beuken van de golven. — De dichter Hoffer mocht terecht zeggen : «Zeelanders, leert geen betrouwen te hebben in uw grond ; wat de zee eerbiedigen kan, vermag ze ook te vernietigen ! »

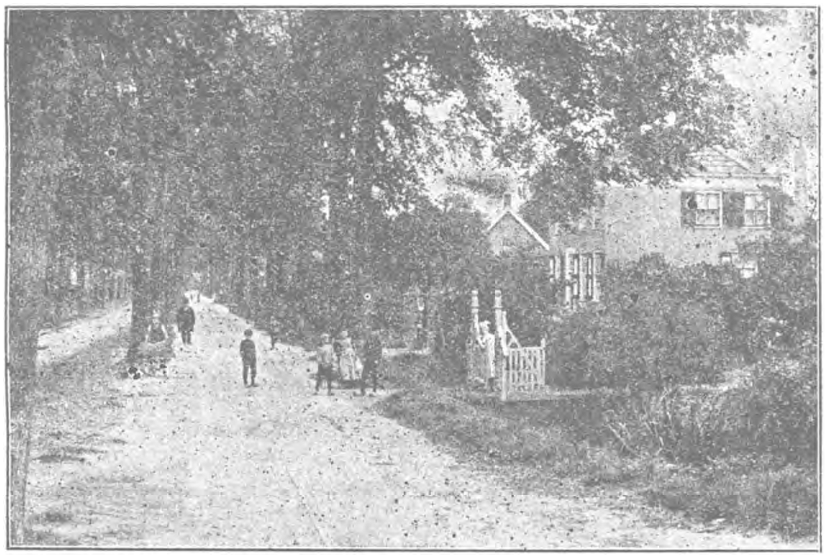

Heinkenszand.

Afstamming en aard der bevolking, kleederdracht. — De grootste aantrekkelijkheid van Zuid-Beveland vormen de boerinnen in haar kleurige, hoogst schilderachtige kleederdrachten, de Protestantsche met ronde en de Katholieke met vierkante mutsen getooid. —Het Zeeuwsche type

is buitengewoon knap, ze zijn bijna alle donker en hebben prachtige fluweel-zwarte oogen met lange, donkere wimpers en daarbij een zeer mooie teint. — Dit donkere type wordt wel eens toegeschreven aan de vermenging met Spaansch en Italiaansch bloed in de dagen van Mondragon, maar dat is gelukkig niet zoo en de Zeeuwen zijn een zuiver ras, afstammende van het donkerkleurige Alpineras, dat nog gedeeltelijk Brabant, Limburg, Eifel en Ardennen bevolkt. Het bijzonder mooie type is ontstaan door de vermenging met blonde, smalhoofdige Friezen, die in de eerste duizend jaren van Nederlands geschiedenis zich over Walcheren en Zuid-Beveland hebben uitgebreid. Merkwaardig is het dat de Wolfaartsdijk (vroeger een afzonderlijk eiland) hierop een uitzondering maakt, want daar is het type over het algemeen blond, wat volstrekt niet aan de bekoorlijkheid schaadt.

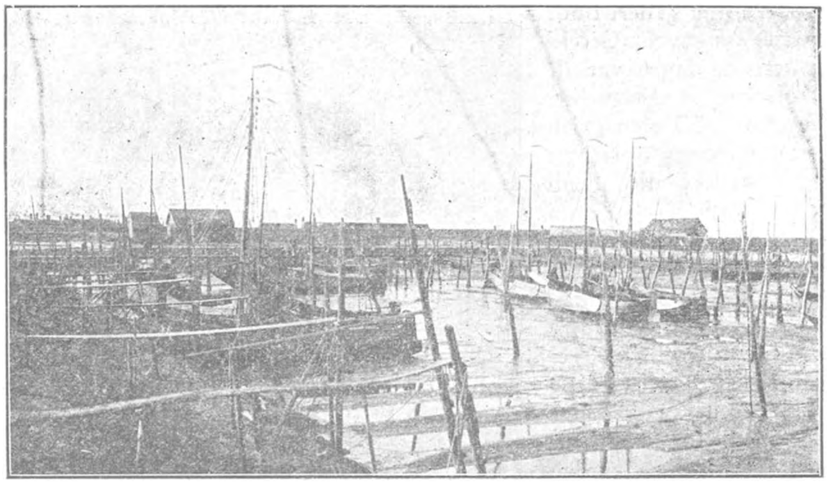

Haven te Ierseke.

Het Zeeuwsch dialekt is zeer welluidend en aangenaam en onderscheidt zich voor het oor van hen die niet uit de streek zijn gunstig van het Brabantsche en het Vlaamsche.

Zuid Beveland is overwegend Protestantsch. Katholieken wonen er, behalve te Goes, hoofdzakelijk te Kwadendamme, 's Heerenhoek, Heinkenszand en Ovezand. Behalve aan de vierkantige muts kan men de Roomsche boerin dadelijk herkennen aan de prachtig bewerkte beuk die ze draagt, en het is zonde en jammer dat ook in

Prot. Boerin.

R.-K. Boer.

Zeeland langzamerhand de kleederdracht dreigt te verdwijnen; vooral in Rilland, het dichtst bij den vasten wal gelegen dorp, is dit het geval.

·· ons hopen, dat de Zeeuwsche vrouw zal leeren inzien, dat er geen schooner kleeding bestaat dan de hare.

De stad Goes.

Goes is de éénige stad op Zuid-Beveland en het natuurlijk middelpunt van het grillig gevormde eiland. Het maakt den indruk van een rustig landstadje, dat het geheel eens is met de vrije vertaling van het «luctor et emergo» onder het Zeeuwsche wapen : «lukt 't vandaag niet, dan lukt het mergen», want kalm en bedaard gaat ieder er zijn gang. Men wordt er niet opgeschrikt door het dreunend gedender van electrische trams; de boerenwagens rijden er meest stapvoets en het eenige vehikel dat er zich snel beweegt, is de fiets, de onvolprezene, voor Zuid-Beveland het onmisbare middel van vervoer, 't welk er dan ook uiterst populair is, want letterlijk iedereen is er wielrijder. Eenige verandering ondergaat in den jongsten tijd dat rustige leven, daar zoo langzamerhand autobussen, motorfietsen en automobielen ook hier hun intrede doen.

Landschap in Z.-Beveland.

Goes, of zooals het oudtijds genoemd werd : Ter Goes, is een stadje met een eerbiedwaardig verleden. Omstreeks 1400 kreeg het stedelijke rechten en is in dien tijd vooral bekend geworden door het verblijf van gravin Jacoba van Beieren. Het stedelijk wapen voert het hare en daaronder een gans van zilver op een veld van sabel, waaruit sommigen afleiden, dat deze vogel hier vroeger, evenals in Engeland «g o o s e» (spreek uit : Goes) genoemd werd. Als dit waarheid behelst, is het woord thans geheel uit het Zuid-Bevelandsch dialekt verdwenen, want de boerenbevolking noemt een gans een hans.

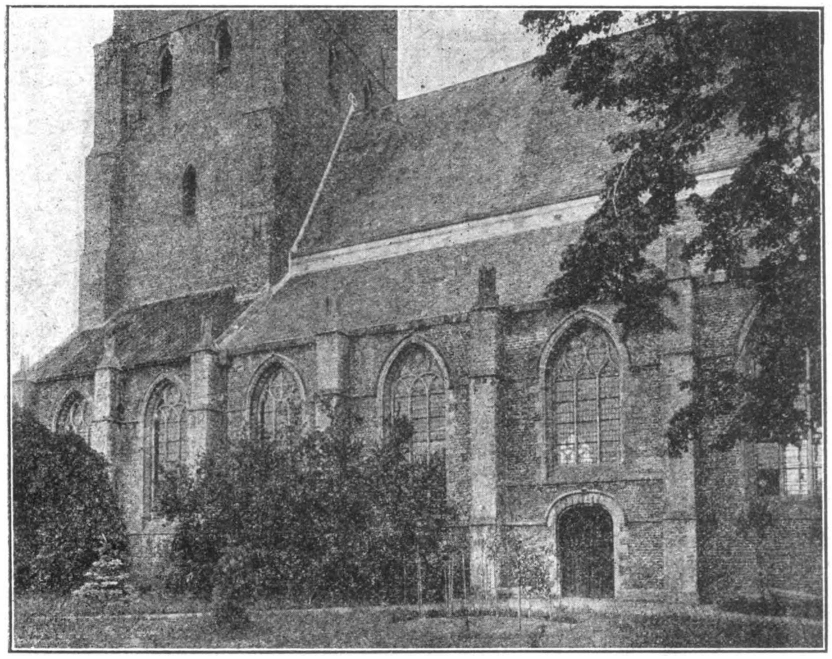

Kerk te Kapelle.

Een groote rol heeft Goes tot dusverre niet in de Nederlandsche geschiedenis gespeeld. Belegeringen en bestormingen bleven het stadje vrijwel gespaard, behalve in het

begin van den Spaanschen opstand, toen het, zonder veel succes, door de Zeeuwsche troepen belegerd werd. De Spaansche overste Mondragon ontzette de stad door een schitterend uitgevoerde krijgsoperatie, het doorwaden van de Oosterschelde. Wat dat beteekent zal men begrijpen bij het zien van deze Oosterschelde.

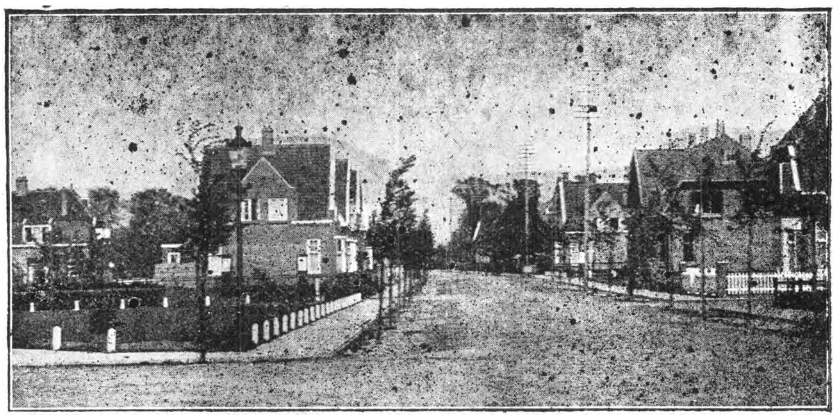

Wilhelminastraat.

In 1691, onder den roerigen burgemeester Adolf van Westerwijk en z'n woelzieken tegenstander baljuw Eversdijk, en ruim een eeuw later, in den patriottentijd, komt de naam van het plaatsje nog in 's lands historie voor. Overigens vermeldt de geschiedenis van Goes geen feiten van belang, maar dit schaadt niet, in tegendeel, want: « Heureux les peuples, qui n'ont pas d'Histoire » en de bevolking heeft reeds sinds eeuwen her, een reputatie van groote goedmoedigheid, getuige het oude rijmpje:

« De strenge Heeren van Ter Goes,
Zijn zoo zacht als appelmoes».

Het stedeke telt thans bijna 8000 inwoners en staat sterk in het teeken van den vooruitgang, want het wordt vooral in den jongsten tijd aanzienlijk uitgebreid, in 't bijzonder bij het station in de richting van Kloetinge, waar Nieuw-Goes verrijst, en in de richting van 's-Heer Hendrikskinderen.

Wandeling door Goes.

Uit het station Goes binnenkomende, wandelt men langs den netten, met boomen beplanten stationsweg, naar de oude binnenstad welke we over den Dam bereiken en dan krijgen we algauw de hoofdwinkelstraat van het stadje, de Lange Kerkstraat. Deze doet zich, wat hare breedte en de fraaiheid harer winkels betreft, zeer veelbelovend voor ; ze stelt ons teleur door hare kortheid, want vóór men het vermoedt neemt ze een einde om in de Groote Markt over te gaan, een ruim en gezellig plein, waar des Dinsdags markt wordt gehouden.

R.-K. Boerin.

Aan den Zuidkant daarvan verheft zich het mooie stadhuis met bordes met dubbele opgang en daarachter, aan het einde der Korte Kerkstraat, de Maria Magdalenakerk, thans protestantsch, met haar sierlijk torentje en welluidend klokkenspel. Op de Groote Markt vindt men tevens, benevens een viertal degelijke hotels (ook elders zijn te Goes nog goede hotels te vinden) het Post- en Telegraafkantoor, het Politiebureau en de Stadswaag, thans onder den

Fietsende Boerin.

naam van «De Korenbeurs», als Graan- Boter- en Eierenmarkt ingericht. — Op het Stadhuis is een kleine, maar fraaie Oudheidkamer, voor hen die tijd en lust tot het bezichtigen daarvan hebben, alleszins aanbevelenswaard, terwijl in de groote Raadszaal een paar knap geschildere Schuttersstukken van Eversdijk hangen, voorstellende de vendelen «Uit de Doele» en «Altijd in roere». — De prachtige Maria Magdalenakerk met wandelkerk bevat de graven van verschillende bekende Goesenaren. Op het Kerkplein verheft zich daartegenover het R. K. Bedehuis, een knap modern gebouw, dat gelukkig niet al te sterk afsteekt tegen zijn Gothische buurvrouw en rechts daarvan staat een ouderwetsch Koffiehuis, dat den wijdschen naam van « Slot Oostende » (zie V.T.B. Jaarboek-1925) draagt, omdat het een overblijfsel is van het vroegere kasteel van Jacoba van Beieren. Merkwaardig zijn nog de kelders en de bekende moerbeienboom van de ongelukkige gravin, welke boom, ondanks zijn ouderdom (hij is overal gespleten, gedeeltelijk met zink bekleed en de takken worden alle gestut) nog steeds een rijken oogst van sappige vruchten draagt. Daar over het algemeen de Goesenaren weinig om moerbeien geven, kan in den tijd dat ze rijp zijn, de vreemdeling er ruimschoots van genieten. — De binnenstad levert verder weinig merkwaardigs op, maar de Singels en Stadswallen met mooi geboomte beplant, doen het oog aangenaam aan en bieden prachtige uitzichten op de groote kerk. — De plaats maakt een prettigen indruk en is, over het algemeen genomen, modern gebouwd. — Voor industrie welke met den landbouw in betrekking staat is Goes een aangewezen plaats, en men verwacht in die richting dan ook nog veel vooruitgang.

Wel heeft dit opstel hier zijn einde, maar over Zuid-Beveland is nog veel, zeer veel belangwekkends te zeggen.

Het bliksemgevaar voor den toerist.

Prof. dr. E. van Eeverdingen, hoofddirecteur van het Kon. Meteor. Instituut te De Bilt was enkele jaren geleden zoo vriendelijk verschillende vragen te beantwoorden over het bliksemgevaar voor den wielrijder, den kampeerder, den watertoerist, den bergtoerist en den luchttoerist.

Nu opnieuw dergelijke vragen tot De Kampioen gericht worden, meent de redactie niet beter te kunnen doen dan de destijds gegeven antwoorden in een artikel te vereenigen.

De kans, om in het open veld door den bliksem te worden getroffen, is absoluut niet bijzonder groot, maar wel betrekkelijk.

Van de ruim 30 personen, die jaarlijks hier te lande door den bliksem worden getroffen, zal ongeveer ¾ zich buiten hebben bevonden, terwijl bij onweer toch verreweg het grootste deel der bevolking binnenshuis is. Deze verhoogde trefkans berust hierop, dat personen in het open veld het hoogste punt van hun onmiddellijke omgeving vormen.

Voor den *wielrijder* wordt het gevaar verhoogd, omdat metalen voorwerpen van eenigszins grootere afmetingen gemakkelijk door den bliksem worden getroffen. De trefkans voor het rijwiel neemt nog toe, zoodra de banden en de bodem door regen bevochtigd zijn, maar dan begint het rijwiel tevens eenigszins als bliksemafleider te werken en wordt de kans kleiner, dat bij treffen door den berijder ernstig letsel wordt ondervonden. Ook is in het algemeen de kans op inslag het grootst, vóórdat de slagregen is begonnen. In alle opzichten is dus het gevaar voor den wielrijder het grootst vlak voor het overtrekken der bui.

Bij wenken voor een gedragslijn bij naderend onweer moet nu onderscheiden worden tusschen 't warmte-onweer van den vollen zomer, dat lang op eenzelfde plaats blijft hangen, zonder duidelijke verplaatsing, en de storm- of buienonweders, die snel overtrekken, kort duren en zich in een bepaalde richting bewegen.

De eerste soort kondigt zich voor wie eenigszins op het weer let, reeds lang van te voren aan door de hoogopgestapelde donderkoppen en het geleidelijk betrekken der lucht.

De wielrijder zal bijna steeds den tijd hebben, nog vóór de bui losbarst een schuilplaats te vinden.

Overvallen zal eerder plaats kunnen hebben bij de in eene bepaalde richting trekkende buien. De snelheid daarbij loopt zeer sterk uiteen ; meestal ligt zij tusschen 15 en 50 K.M. per uur. Trekt de bui langzaam en in eenzelfde richting als waarin de wielrijder zich beweegt, wat men aan de lucht kan zien, waar de bui een duidelijk front vertoont, dan kan hij door het tellen van de seconden tusschen bliksem en donder trachten den afstand vast te stellen (elke drie tellen = 1 K.M.) en nagaan of hij de bui kan voorblijven tot de naaste schuilplaats.

Trekt de bui snel den wielrijder tegemoet

ALLE V. T. B. NAAR BRECHT

OP ZATERDAG 5 EN ZONDAG 6 SEPTEMBER. PROVINCIALE TOERISTENDAG VOOR ANTWERPEN.

(voor inlichtingen zie vorig nummer.)

of dwars, dan zal meestal geen schuilplaats (liefst gedekt huis met bliksemafleider of metalen goten) te bereiken zijn. Is dan de weg geheel open, dau kan men het gevaar alleen verminderen door het rijwiel plat neer te leggen en zelf, op behoorlijken afstand van het rijwiel, alle metaaldraden, enz., onder de regencape of jas eveneens plat op den grond te gaan liggen vóór de bui dichtbij is.

Zijn er boomen langs den weg, dan make men onderscheid tusschen eiken, populieren, wilgen en iepen, die vaak getroffen worden eenerzijds, beuken en kastanjes anderzijds, die weinig getroffen worden.

Onder de laatste kan men tamelijk veilig schuilen mits men het rijwiel onder een anderen boom plaatst, dan die waaronder men schuilt.

De eerstgenoemde boomsoorten gebruike men liever als bliksemafleider, d.w.z. men houde het midden van den weg ; zoodra het dan flink regent is er uiterst weinig kans, dat men, zelfs rijdende, getroffen zal worden. Vóór den regen is de trefkans grooter, maar toch veel geringer dan in het open veld, zoodat gaan liggen overbodig schijnt en afstappen en 't rijwiel op eenigen afstand plaatsen reeds een zeer groote veiligheid geeft.

Het gevaar voor blikseminslag in *tenten* onder hooge dennen is niet groot, tenzij er metaalmassa's van belang aanwezig zijn, ijzeren ledikanten b. v.

Staan de hooge dennen eenigszins geïsoleerd of vormen ze de hoogste punten uit de omgeving dan is er gevaar voor inslag en moet men toezien, dat de bliksem niet naar den inhoud der tenten kan overslaan.

Aannemende, dat er geen metalen stangen of buizen voor de tentconstructie gebruikt zijn, maar dat hoofdzakelijk hout, zeildoek en touw hebben gediend, is een eenvoudige beveiliging te verkrijgen door aan de nok van de tent een flink verzinkt ijzeren draad te spannen, die aan weerszijden een goede aardverbinding heeft.

Ligt het terrein hoog, zoodat grondwater niet te bereiken is, dan is 't beste een flink stuk draadnet onder den grond te begraven en daaraan den afleidenden draad stevig te bevestigen.

Mochten er wel ijzeren ledikanten in de tenten staan, dan vermindert men het gevaar voor inslaan van den bliksem zeer veel door de ledikanten onderling met den afleider te verbinden door een over den grond (desnoods grootendeels onder den grond) loopenden ijzerdraad.

Het gevaar van *zeilen* bij onweer ligt veel meer in de kans op omslaan of verspelen van het tuig door plotselinge rukwinden, die het eigenlijke onweer inleiden, dan in de kans op blikseminslag, die blijkens de ervaring uiterst gering is. Den zeiler, die een bui ziet naderen, zij daarom geraden niet den mast te strijken, maar zich te bepalen tot de veiligheidsmaatregelen, die bij opkomenden storm of naderend onweer vereischt worden, waardoor wellicht de bui nog te ontloopen is.

Afdoende is het strijken van den mast toch niet, op het water blijft het vaartuig het hoogste punt der omgeving en de mast is gemakkelijk tot bliksemafleider in te richten, door met de vlaggelijn een metalen spits (z.g. donderpen) omhoog te hijschen, die boven den mast uitsteekt, verbonden aan een kabeltje van gevlochten koperdraad dat men buiten boord in het water hangt. Hierbij is gedacht aan een houten mast: is de mast van staal, dan is het voldoende er voor te zorgen, dat hij in geleidend verband met het water wordt gebracht, wat, zoo noodig met een dergelijk koper kabeltje kan geschieden. Het eenige, waarop men daarbij te letten heeft, is, dat er geen windingen, losse slagen of kronkels in den kabel zijn en hij in één vloeiende bocht van den mast tot het water loopt. Mocht om andere redenen (stormonweders) de mast toch gestreken moeten worden, dan zorgt men, dat de spits weer boven den mast uitstekend bevestigd kan worden, en geldt overigens hetzelfde.

Het gevaar voor blikseminslag in een *stalen motorboot* is gering, daar de geheele metaalmassa in voortdurende aanraking met het water is en deze als afleider dienst doet.

In een *houten motorboot* beschermt men de hoogste punten, b.v. den vlaggestok vóór en (of) achter, door het aanbrengen van een ijzeren draad, waarvan de spits een weinig boven den stok uitsteekt. Door middel van een afhangend kettinkje, ijzeren of koperen band, zorgt men voor een goede verbinding van het ander einde met het water.

Bij gebruik van 'n *aanhangmotor* mag men aannemen dat deze in voortdurende verbinding met het water is door as of stangen zoodat de ijzeren punt van den vlaggestok achterdek ook langs dezen weg met het water in geleidend verband kan worden gebracht.

Staat de *motor binnenboord* meer naar voren, dan zal een inslag ook nu langs de schroefas afgeleid kunnen worden, indien ook boven het hoogste punt van den motor een ijzeren draad uitsteekt en deze goed met het motorlichaam verbonden is. Verondersteld wordt, dat ook bij ontkoppelden motor, motor- en schroefas met elkander in contact blijven.

(Uit « De Kampioen »).

VAN HET SEKRETARIAAT

LEDENAANGROEI. — Van 1 tot 15 Oogst traden er 345 nieuwe leden toe.

KRUISWOORDENRAADSEL. — In het nummer van 15 September zal de uitslag van den prijskamp worden medegedeeld!

PROPAGANDISTEN denkt er aan dat het einde van het maatschappelijk jaar nadert ! Van af 15 Oktober worden de inschrijvingen voor 1926 aanvaard.

Zoekt, en U zult ze vinden de talrijke Vlaamsche menschen die nog niet eens weten dat V.T.B. bestaat en die toch zoo graag van een toeristische vereeniging lid zouden worden !

GROOTE FIETSVLAG. — Van verschillende zijden werd door de aangesloten fietsgroepen de wensch uitgedrukt een groote vlag te bezitten. Het bestuur van V.T.B., na grondig onderzoek, heeft in deze een beslissing getroffen welke iedereen bevredigen zal. Om de eenheid ook hierin te bewaren zullen de groote vlaggen voor alle fietsersgroepen dezelfde zijn : namelijk de vergrooting van de kleine V.T.B. fietsvlaggetjes. De groepen die zich dergelijke vlaggen willen aanschaffen, kunnen zich tot ons Sekretariaat wenden.

Het weze goed begrepen dat er voor de fietsgroepen geen verplichting opgelegd wordt een vlag te bezitten. Er wordt alleen bedoeld dat zij die er een wenschen het hoogerbeschreven model moeten nemen.

BONDSUITGAVEN :

Monografie «De Kempen», 12.50 fr. : *«Mechelen»* 6.50 fr. ; *« De Haven van Antwerpen »* 6.50 fr.

Gids *« Laroche en Omgeving »*: 3.50 fr.

De Wet op het Verkeer: 0.75fr.

Kaarten van het Vlaamsche Land: West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Limburg, Brabant, Zuid-Limburg en een deel van Luik (Kaart nr 3 — Prov. Antwerpen is uitgeput) — op linnen 2.25 fr. stuks; niet op linnen 1 fr. stuks.

Jaarboek 1925 : 1 fr.

Fietsplaat : 3 fr.

V.T.B.-vlagje: 3.50 fr.

Propagandazegels: 1 fr. voor 50 zegels.

V.T.B.-knoop. 2 fr.

Hotelplaat (voor hoteliers die aangesloten zijn bij den bond) : 25 fr.

TE VERKRIJGEN OP HET SEKRETARIAAT :

« Het Onderaardsche Antwerpen ontsluierd » door T. Huet: 1.80 fr.

Zakatlas voor Nederland (Sleeswijk) 4 fr.

Kaarten van het Krijgskaartkundig Instituut :

200.000 Kaart van België in 6 deelen 40 fr. in plaats van 50 fr. — Id. op linnen 55 fr. in plaats van 65 fr. — Id. per deel 8 fr. in plaats van 10 fr. — Id. per deel op linnen 10.50 fr. in plaats van 12.50 fr.

100.000 Kaarten van België; per kaart 6 fr. in plaats van 7.50 fr.

40.000 Kaarten van België (in kleuren) 7.50 fr. in plaats van 9.00 fr. — Id. (in 't zwart) per stuk 4.60 fr. in plaats van 6.00 fr. — Bijzondere kaart voor de omgeving van Antwerpen in zes deelen per deel 2.25 fr. in plaats van 3 fr.

20.000 Kaarten van België. De nog beschikbare planchetten worden verkocht tegen 5 fr. in plaats van 6 fr.

REIZEN 1926. — De kommissie voor Toerisme verzoekt met het oog op het reisplan voor 1926, al de personen die zulks wenschen, hun voorstellen te willen mededeelen aan de kommissie voor Toerism. Vermeldt tevens hoe U die reizen zoudt inrichten : duur, aantal deelnemers, reisplan, enz. De kommissie zal de personen, die aldus haar zullen helpen en ontlasten, zeer dankbaar zijn !

FOTO VAN DEN LANDDAG TE AALST. — Nog enkele exemplaren zijn voorhanden op het Sekretariaat. Deze mooie foto's kosten 3.50 fr.

FOTO'S VAN DEN UITSTAP NAAR LIER OP ZONDAG 16 OOGST. — Formaat 13×18, kiekje genomen op het Begijnhof en in het «Peerdenbemdeke», te verkrijgen voor 1.75 fr. (waarvan 0,25 fr. wordt afgestaan aan de plaatselijke werking) op het Sekretariaat V.T.B. en bij den Hr. Kunstfotograaf Bernard Janssens, Eikelstraat 12, Lier.

BONDSLEVEN

AALST. — Onze uitstappen sinds half Juni vormen een reeks mooie successen. De fietstocht naar de Vlaamsche Ardennen, vereenigde trots zijn 90 KM. en het onzeker weer (dat zelfs het mooiste gedeelte kwam bederven) toch 35 deelnemers, waaronder een dozijn Gentsche vrienden en een vijftal dappere Dendermondenaars. Het bezoek aan de Evangelische gemeente van Maria-Hoorebeke werd een buitenkansje.

Naar Beloeil reden we met twee volgepropte autobussen en een paar autos. De 40 reisgenooten waren uiterst voldaan.

Bij de honderd V.T.B.ers uit Aalst en omtrek fietsten of tuften of stoomden naar de opvoering van «Reinaart de Vos » te Meerbeke. Voor de eerste maal moch-

ten we een flinke groep deelnemers uit Erpe begroeten. Hartelijksten dank aan onzen wakkeren afgevaardigde !

De fietstocht naar Assche bij doorslecht weder (30 deelnemers, hulde aan de talrijke juffrouwen!) en de lange nachtwandeling bewezen eens te meer dat onze tak echte. onvervaarde toeristen telt. Met zulke trouwe leden moet onze afdeeling bloeien, en ze doet het !

LIER. — Het bezoek aan Lier op Zondag 16 Oogst is werkelijk een mooie dag geweest. Een driehonderdtal leden hadden er aan gehouden dien dag in de stad van Pallieter aanwezig te zijn. Onder de kundige leiding van prachtmenschen werd een bezoek gebracht aan het stadhuis en de groote Markt, (leider de heer Vermeiren, stadssecretaris), aan de merkwaardige gothische St. Gummaruskerk met haar fijn bewerkte koorafsluiting, (leider heer Van In), aan de herbouwde St. Pieterskapel (de bakermat van Lier), (leider de heer Meulepas), aan de Kluizekerk en het Dominicanenklooster onder de leiding van een eerw. pater. Nu werd er smakelijk gemiddagmaald. In den namiddag even op den toren waar de heer Zimmer de noodige verklaringen verstrekte omtrent het uurwerk en den rammel. En nu kwam het oogenblik waar allen naar hunkerden : bezoek aan het Begijnhof onder de leiding van den heer Felix Timmermans. Onnoodig te zeggen dat al de deelnemers verrukt waren. De heer Timmermans leidde de aanwezigen rond op de manier hem eigen.

Even de kerk binnen waar de E. H. onderpastoor als gids optrad en daarna ging het naar het Peerdenbemdeken waar de groep werd gekiekt. De heer Timmermans vergaste de aanwezigen nog op een van geest doorspekte voordracht over Pallieter en het «salon» waarin wij ons bevonden. Nog een korte wandeling en de schoone dag was ten einde.

V.T.B. zegt van harte dank, allen die meehielpen tot het welslagen van dit bezoek en vooral de heeren Vermeiren, Van In, Felix Timmermans en Meulepas, V.T.B.-afgevaardigde, om hun degelijke en prachtige leiding.

GEMENGD

Het vliegveld Waalhaven bij Rotterdam had op 9 Oogst zijn 50.000sten bezoeker in 1925. In het geheele jaar 1924 zijn er 49.611 geweest.

De K. L. M. ziet overal een ontwakend enthousiasme voor de vluchten op korten afstand en wekelijks komen uit alle deelen des lands talrijke aanvragen voor het houden van plezierviuchten ; deze moeten echter helaas alle afgewezen worden, daar al het materiaal benoodigd is voor de talrijke passagiers en de groote goederenhoeveelheden op de geregelde luchtlijnen.

Het aantal Amerikanen en Canadeezen, die dit jaar Europa bezoeken, wordt op 430.000 geschat, d. i. 30 pCt. meer dan het vorige jaar.

Een weg, die de heele Syrische woestijn doorsnijdt, verbindt thans Beiroet aan de Middellandsche Zee met Bagdad aan den Tiger.

Nu het Hoogerhuis de wet op den zomertijd in derde lezing heeft aangenomen, is de zomertijd in Engeland voorgoed ingevoerd.

De Reichherbergsteuer in Duitschland is afgeschaft ; gemeenten mogen dus geen logiesbelasting meer heffen.

Triptieken, Internationale Geleibrieven en Douanekaarten.

Ten einde het bondssecretariaat te ontlasten van de menigvuldige vragen om inlichtingen betreffende het grensverkeer publiceeren wij deze mededeeling.

Verkeer met het Buitenland. — Auto-, motorrijders en fietsers worden met hunne voertuigen in vreemde landen toegelaten wanneer zij aan de grens, bij het binnentreden, aan de tolbeambten, een borgsom storten, in de munt van het land waar ze binnen willen ; deze som wordt bij den uitgang terugbetaald. Ten einde deze moeilijkheid uit den weg te ruimen en aldus het grensverkeer te vergemakkelijken werden, door het toedoen van toeristenvereenigingen, door de regeeringen schikkingen getroffen die het storten der borgsom aan de grens totaal afschaffen.

AUTORIJDERS dienen zich te voorzien van een *triptiek* en een *Internationale Geleibrief.*

MOTORRIJDERS moeten in bezit zijn *voor Nederland* van een *triptiek* en een *intern. Geleibrief; voor Frankrijk* van een *douanekaart* en een *intern. Geleibrief; voor Zwitserland* van de *lidkaart van V.T.B.* (Zie De Toerist van 15 Juli 1925).

FIETSERS moeten *voor Nederland en Duitschland* hun fiets laten looden, *voor Frankrijk* en *Zwitserland* de lidkaart van V.T.B. vertoonen.

De V.T.B. kreeg van de Regeering de toelating internationale geleibrieven af te leveren. Wij kunnen onze leden ook helpen aan triptieken en douanekaarten.

Ziehier welke formaliteiten dienen te worden vervuld om in het bezit te komen van een dezer documenten.

1) *Internationaal rijbewijs:* Een formulier aanvragen op het bondssekretariaat *volledig* invullen en terugzenden vergezeld van een foto en het bedrag van 5 fr.

2) *Triptiek* : Een formulier aanvragen en tevens 1.50 fr. (voor den formaatzegel) storten. De aanvraag *volledig* ingevuld terugzenden aan het Bondssekretariaat; terzelfdertijd voor de triptiek 15 fr. storten. Drie weken nadien is het stuk klaar. Dus tijdig de aanvraag doen ! Er is geen mogelijkheid deze bewerkingen vlugger te doen van de hand gaan.

3) *Douanekaart:* Een formulier aanvragen (kosteloos) en ingevuld terugzenden met foto en het bedrag van 5 fr.

We hopen dat de belangstellenden deze wenken wel zullen willen in acht nemen.

AFGEVAARDIGDEN

Verbetering.

HERZELE : Van den Neste Hendrik, onderwijzer.

NIEUWE AFGEVAARDIGDEN

MELDERT-BIJ-AALST : 't Kint Frans, brouwer.

INHOUD

De Vlaamsche Toeristenbond in Limburg blz. 353
Bij ons 25.000ste Lid 354
Provinciale Toeristendag voor Limburg 355
Tweede reis naar Parijs 355
Zuid-Beveland 356
Het bliksemgevaar voor den toerist 363
Alle V.T.B.ers naar Brecht 364
Van het Sekretariaat. — Bondsleven 365
Gemengd 366
Triptieken, Internationale geleibrieven en douanekaarten 366
Nieuwe afgevaardigden 366
Uitstappen en bijeenomsten 367
Verminderingen 368

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ALGEMEENE UITSTAPPEN :

Zondag 6 September : Provinciale Toeristendag voor Antwerpen te Brecht. — Bezoek, vergadering, historische stoet, tentoonstelling.

Van 19 tot 25 September : Reis naar Parijs. Zie elders in dit nummer. Leider: de heer De Combe.

Zondag 27 September : Provinciale Toeristendag voor Limburg te Genk. Zie elders in dit nummer.

—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—o—

ANTWERPEN.

Zaterdag 5 September: Kempisch Congres te Brecht (zie ook vorig nummer). De leden die verlangen de opening van het congres bij te wonen vertrekken uit Antwerpen met tram P (vertrekkende Klapdorp 13 u. 10) tot Brasschaat Polygoon. Vandaar met den stoomtram. om 14 u. 40. tot Brecht. Om 15 u. bezoek aan de kerken van Brecht en St. Lenaarts. Toelichting door den Z. E. H. Wabbes, pastoor, en Dr. Ing. Stan Leurs. Om 5 u. plechtige opening van het congres. Terug te Antwerpen rond 21 u.

Zondag 6 September : Kempisch Congres te Brecht en Provinciale Toeristendag voor Antwerpen. Vertrek uit Antwerpen met tram P. (Klapdorp 8 u. 10). Uit Brasschaat-Polygoon met stoomtram tot Brecht om 9 u. 40. Ofwel per autobus van Merxem (Ouden Barreel) tot Brecht. Inschrijven op het secretariaat. Terug uit Brecht per tram of per autobus. (Voor het programma van den dag zie vorig nummer). Ieder brenge zijn eten mee, voor koffie wordt gezorgd.

Zondag 13 September : Autotocht naar Nederland (Goes, Ierseke, Wemmeldinge). Deelnemingsprijs slechts fr. 25. Vertrek vóór de Middenstatie van Antwerpen (en niet uit Kappellen) om 7 u. — Inschrijvingen op het secretariaat tot het aantal deelnemers (beperkt) is bereikt of tot uiterlijk 6 September. Ieder brenge zijn eten mee.

Zondag 13 September : Deelneming aan den uitstap van Tervuren en het Kapucienenbosch. Vertrek uit Antwerpen (C. om 8 u. 12). Aankomst te Brussel-Noord om 9 u. 18. Terug te Antwerpen rond 21 u. Eten meebrengen. Drinken verkrijgbaar. Bij genoegzame belangstelling va nuit Antwerpen richten wij een groepsreis aan verminderden prijs in.

Zondag 20 September : Wandeling in de omstreken van Antwerpen. (Bezoek aan een drietal mooie kasteelen) : naar Rupelmonde (mogelijk met bezoek aan het kasteel van Vilain XIV) en terug naar Antwerpen, langs de Scheldeboorden. Vertrek Antwerpen, stoomtram Kiel, om 8 u. 50 tot Aartselaar. Eten meebrengen — koffie verkrijgbaar.

Zondag 27 September : Provinciale Toeristendag voor Limburg te Genk. Bezoek aan de koolmijnen van Waterschei en Beeringen. Deelnemingsprijs ongeveer fr. 30. Nadere inlichtingen in het volgend nummer.

Zondag 4 Oktober : Bezoek aan 't park Boekenberg te Deurne.

FOTOCLUB.

Zondag 13 September fietsuitstap naar Temsche langs Hoboken, Hemixem, Schelle, Niel, Kruibeke, Burgt, Zwijndrecht, Antwerpen. Vertrek te 8 u. 's morgens aan het Zwemdok.

Zondag 20 September : Fietsuitstap naar Hoogstraten en omstreken. Vertrek te 8 u. aan de Turnhoutschepoort.

FIETSGROEP.

Zondag 6 September: Brecht. Vertrek 8 u. Turnhoutsche poort. Om 9½ u. samenkomst te Schilde aan « De Lindekens » met Duffel. Verder tot Kappellenhof en dan dwars door de heide tot Brecht. Goed fietspad. Heideliefhebbers, er valt te genieten !

Zondag 20 September: Tweede bezoek aan de rozenkweekerij Lens te O. L. V. Waver. Wie rozen wil plukken fietse mede. Pick-nick in het Hof Mouriau de Meulenacker. 's namiddags gezellig samenzijn te Duffel, dank aan den kranigen leider heer R. Bruyninckx van Duffel die dezen uitstap inricht.

Zondag 27 September. Bezoek Hof Baron de Borrekens te Vorsselaar. Vertrek 8 u. Berchem Kerk.

Met deze uitstap sluit het fietsseizoen. De fietsleider dankt allen die hunne medewerking verleenden, in 't bijzonder de hulpgidsen alsmede de verkenners.

BRUSSEL.

Zondag 6 September: Uitstap naar Vilvoorde. Vertrek te 2 u. aan de Noordstatie met den buurttram. (Uitstappen aan den «Dikke(n) Linde»). Te 14 u. 30 samenkomst aan den « Dikke(n) Linde ». Vandaar te voet naar Vilvoorde. Terug naar Brussel per tram.

Zondag 13 September : Uitstap naar Tervuren en het Kapucienenbosch onder de leiding van den heer H. Jacobs. Bijeenkomst aan den Treurenberg te 10 u. Met tram nr 40 van 10 u. 10 tot Tervuren-Terminus, waar de tram te 11 u. aankomt. Onmiddellijk na de aankomst bezoek aan het park. (Eten meebrengen. Drinken verkrijgbaar). Na het maal rond 1 u. bezoek aan het Kapucienenbosch een hoekje van het eenig mooie Zoniënwoud. Om 20 u. terug met den tram naar Brussel. Al de afdeelingen die Brussel kunnen bereiken worden uitgenoodigd.

DUFFEL.

Zondag 6 September : Fietstocht naar Brecht. Vertrek uit Duffel, Wilsonplein om 7.30 u.

Zondag 13 September : Uitstap naar het Zoniënbosch. Vertrek per trein om 7.41 u. terug naar willekeur.

EREMBODEGEM.

Zondag 6 September: Fietstocht naar Tervuren. Bijeenkomst Dorp te 9.45 u. Iedereen welkom.

GEERAARDSBERGEN.

Dinsdag 1 September (Kermis): In den voormiddag bezoek aan het merkwaardige kasteel van den heer Campen, Reep.

Woensdag 2 September (Kermis): In den namiddag per auto naar het kasteel en het woud van Beloeil.

GENT.

Zondag 6 September om 3 u. bezoek aan de inrichtingen van den Stedelijken Brandweerdienst *(Pompierkorps»*. Bijeenkomst om 9¾ u., hoek der Akademie- en Margerietstraat.

Zondag 6 September: Deelname aan den Toeristendag te Brecht. Zie mededeelingen elders in dit nummer. Bij voldoende belangstelling wordt er in groep gereisd.

Maandag 14 September: Bezoek aan de Pannen- en Steenbakkerijen van den heer Leon Scheerders-Van Kerckhove te St. Niklaas. Vertrek om 8.34 u. ter statie-Waas. Prijs per reiskaart 7.50 fr. Inschrijvingen tot 10 September ten huize van afgevaardigde : H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent.

Zondag 27 September : 1e uitstap naar de Koninklijke Vlaamsche Opera van Antwerpen.

FOTOS. — Aan hoogervermeld adres te verkrijgen de Fotos van den Landdag te Aalst ». Ook dien van Zwitserland, die allen om te best zijn gelukt, en waarvan de bestellingen ten laatste tot 15 September worden ingewacht.

KORTRIJK.

Zondag 5 September V.T.B.-Brugge richt een reis in naar Vlissingen waaraan V.T.B.-Kortrijk deel neemt. De prijs is bepaald op 17.50 fr. per persoon voor de reis Brugge-Vlissingen en terug. (De nietleden betalen 20 fr.) Dus vertrek uit Kortrijk 's morgens om 4.18 u. aankomst in Brugge om 6.27 u. Mis in de hoofdkerk om 7 uur.

Om 8 uur vertrek uit Brugge-haven, aankomst met de boot in Vlissingen om 11 uur. Stappen terug op boot te 5 u., aankomst te Brugge rond 8 u. Vertrek naar Kortrijk om 9 u., aankomst om 10.43 u.

LEUVEN.

Zondag 13 September : In samenwerking met andere afdeelingen uitstap naar Tervuren en het Kapucienenbosch. Vertrek uit Leuven per fiets om 8 u. aan de Tervuursche poort. Of per tram om 8 u. aan het station.

Alle Woensdagen om 8 u. 's avonds, gezellig samenzijn voor de V.T.B.ers in het Vlaamsch Huis, Muntstraat. Iedereen is welkom.

LIER.

Zaterdag 5 September : Fietsuitstap naar Brecht. Vertrek op de Groote Markt om 13 u. Bezoek aan de kerken van Brecht en St. Lenaarts onder de leiding van den Z. E. H. Wabbes en Dr. Ing. Stan Leurs. Om 5 u. plechtige opening van het Kempisch Congres.

Zondag 6 September: Provinciale Toeristendag voor Antwerpen te Brecht. De fietsers vertrekken om 7.30 u. en om 13 u. op de Markt. De voetgangers reizen per trein tot Antwerpen en sluiten daar aan bij den groep der Antwerpsche vrienden.

Zondag 27 September : Autotocht door Limburg met bezoek aan de koolmijnen. Inschrijvingen met fr. 5.— borgtocht te zenden aan den heer Boyens, Berlaarstraat, 39, Lier. Deelnemingsprijs ongeveer fr. 25.

MECHELEN.

Zondag 6 September : Uitstap naar Brecht in de Kempen (Provinciale Toeristendag voor Antwerpen). De wandelaars vertrekken per trein tot Antwerpen en sluiten zich aan bij de groep Antwerpen (zie onder « Antwerpen » en ook in het vorig nummer). De fietsers vertrekken om 7.30 u. aan de Koeipoort.

Zondag 13 September : Uitstap naar het Zoniënbosch. De wandelaars vertrekken uit Mechelen-Centraal om 8.40 u. Te Brussel-Noord sluiten ze aan bij de Antwerpsche vrienden. De fietsers vertrekken Antwerpsche steenweg (Kathelijnepoort) te 13.30 u.

MERKSEM.

Zaterdag 5 September : Kempisch Congres te Brecht. (Zie vorig nummer en ook onder Antwerpen).

Zondag 6 September: Provinciale Toeristendag voor Antwerpen te Brecht. (Zie onder Antwerpen).

Zondag 13 September : Autotocht naar Nederland (Goes, Ierseke, Wemeldinge, Bergen-op-Zoom). Deelnemingsprijs slechts fr. 25. Vertrek aan den Ouden Barreel om 7 u. 15. — Inschrijven op het secretariaat van V.T.B. zoohaast mogelijk. Het aantal deelnemers is beperkt.

ST. NIKLAAS.

Zondag 6 September: Fietstocht door Klein Brabant (Bornhem, Hingene, enz.) Bijeenkomst aan het Bondslokaal « De Hoop » te 13 u. 30. Leider : Karel De Jaeck. Licht medenemen.

Zondag 13 en Maandag 14 September : (Nieuwkerken-Kermis). Uitstap naar Gent en Knokke. Vertrek om 8.24 u. Te Gent bezoeken we, onder deskundige leiding de merkwaardigheden der stad (St. Baafsabdij, Begijnhof, Oudheidkundig Museum, St. Baafskerk, enz.) 's Namiddags si er gelegenheid voor de liefhebbers om af te reizen naar Knokke, waar we blijven tot Maandagavond 14 Sept.—Deelnemingsprijs : Gent alleen: 21 fr. (met 20 deelnemers 19 fr.) Gent en Knokke: 65 fr. (met 20 deelnemers 59 fr.) In deze prijzen is alles begrepen (trein, verblijf, fooien, toegangsprijzen musea, enz.) Inschrijven uiterlijk tot 7 September bij den afgevaardigde heer Van Wiele, Hemelaarstraat, 2, St. Niklaas.

VILVOORDE.

Zondag 13 September : Deelneming aan den uitstap naar Tervuren en het Kapucienenbosch. (Zie onder Brussel). Bijeenkomst voor de kerk te 8.30 u.

— VERMINDERINGEN —

ANTWERPEN.

« Vriendenclub », Zang en Tooneel, Perenstraat, 40, geeft voor al haar vertooningen 25 t. h. verminderingen aan de leden van V.T.B.

GENT.

Koninklijke Nederlandsche Schouwburg : Vermindering door plaatsverhooging op vertoon der lidkaart van V.T.B., alle werkdagen; dus niet op Zon- en feestdagen.

LIER.

H. Van Doninck, *Merceriehandel*, Antwerpstraat, 25. — 10 t.h.

Alfons Laenens-Truyens, Berlarij, 52.*Koordhandel, Visschersgerief, vlechtwerk.* — 5 t. h. korting.

L. Van Eisen, Groote Markt, 69.*Suikergoedbakkerij. Chocoladefabriek. IJsroom.* — 2 t.h. korting, grootere vermindering bij aanzienlijke hoeveelheden.

Boekdrukkerij Robert Bracke-Van Geert, Baasrode.—Telefoon 132 Dendermonde.

DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND. p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND. » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL VORST

Vierde Jaargang, Nr 18 **15 September 1925**

VERTRAGING « DE TOERIST »

Terwijl verschillende bladen en tijdschriften geheel niet kunnen verschijnen wegens de staking in de drukkerij-nijverheid (o.a. bleven reeds 3 nummers van het «Bulletin der T. C. B. achterwege) hebben wij alles in het werk gesteld om, kost wat kost, *De Toerist* te laten uitkomen.

Dat dit: «*alles in het werk gesteld*» maar geen formule is, blijkt wel uit het feit, dat wij *De Toerist* bóven alles den voorrang gaven, zoodat wij daaraan dan ook alléén onze zorgen behoefden te geven. ***Niet een enkel nummer van al onze andere bladen is verschenen!***

Dat het wel een klein beetje inspanning kost, om *De Toerist* toch te laten uitkomen, niettegenstaande de ***drukkers*** staken, de ***papierfabrieken*** gesloten zijn, de ***cliché-fabrikant*** zèlf aan het werk moet gaan, zonder gasten, om ons aan onze clichés te helpen (doch, zooals van zelf spreekt, «zonder eenige verbintenis voor wat den leveringstijd aangaat»), en dat al deze omstandigheden, in stede van de verschijning geheel te beletten, dan toch al licht, ondanks alle inspanning, tot een paar dagen vertraging konden leiden, zullen onze lezers — en toch weer blijkbaar niet alle! — wel begrepen hebben. —

De Uitgevers
LIBERTAS.

Brussel, 12-9-'25.

Provinciale Toeristendag voor Limburg

Op Zondag 27 September 1925

De agenda voor dezen toeristendag blijft bepaald zooals vermeld in het vorig nummer. Dus: gezamenlijk vertrek uit Mol te 9 u. over Balen, Leopoldsburg, Heppen, Beverloo, Beeringen (koolmijn), Heusden en Zolder naar Genk. Aankomst rond den middag.

Rond den middag komen ook te Genk de leden uit Zuid-Limburg en Brabant samen.

Te 13 u. middagmaal. *Inschrijven op het Sekretariaat uiterlijk tot Donderdag 24 September.* Prijs: 7 fr.

Te 14.30 u. vergadering voor de deelnemers.

Daarna bezoek aan de koolmijnen van Waterschei en Winterslag onder deskundige leiding.

Vertrek uit Genk te 5 u. over Hasselt en Herk-de-Stad naar Diest waar de groep ontbonden wordt.

Leden en afgevaardigden maakt dezen tocht mede!

DEURNE

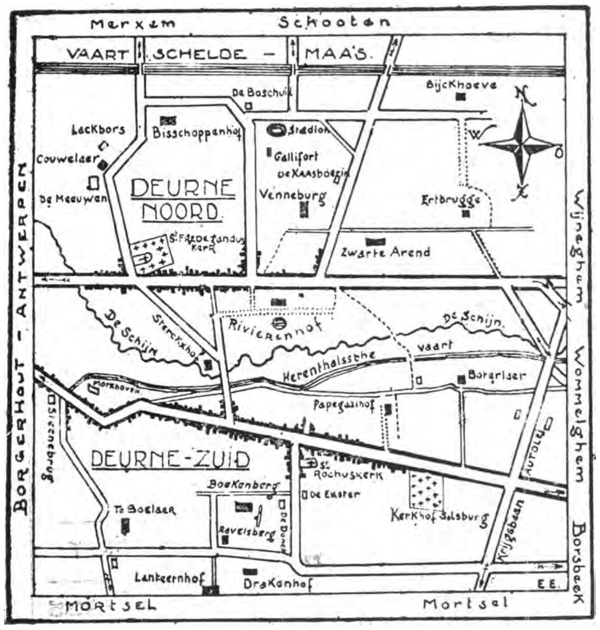

Plan van Deurne.

Wat passende beteekenis ligt er in den korten naam samengeperst ! Want al de wijzen en onwijzen die komen uit het Oosten van de gansche gouw moeten immers de intrede van Antwerpen doen langs «Deurne», de deur van onze wereldstad. — Van af Mortsel tot aan Schooten ligt de strook van Deurne's gebied uitgerekt. De verbazende oppervlakte van deze gemeente eischt gewestelijk onderscheid, zoodat men er zelfs de windstreken bijhaalt en met «aardrijkskundige» bepalingswoorden moet gaan spreken van Deurne-Noord, en van Deurne-Zuid !

Beste lezer, onderschat dit dorp maar niet, vooral niet in zijn verleden. Het was weleer «een groote stad met muren omsingeld alvorens Antwerpen bemuurd was !» Iemand uit naburige dorpen mocht hier wellicht lust gevoelen om de ongeschondenheid van dit «blufje» te betwijfelen, maar toch zou hij niet anders kunnen dan toch historiewijs toegeven dat Borgerhout uit de zijde van Deurne is gegroeid zooals eenmaal Eva uit die van Adam.

Naast deze apocalyptische gelijkenis vinden we bij de wordingsjaren van Deurne nog andere aan het Oude Testament herinnerende overeenkomsten... om maar te noemen de Kimbrische vloed, een naneefje van den Zondvloed, die de alsdan nog afgoddienende Deurenaars in de noodige stemming bracht om voor het apostolaat van den Heiligen Fredegandus ontvankelijk te zijn.

Deze heilige monnik leefde in de 7de eeuw en stichtte een klooster. Er zijn sindsdien weliswaar reeds 13 eeuwen voorbijgegaan maar de geleerden wagen de uitspraak nog niet omtrent de geboorteplaats van dezen geloofsprediker. Deurenaars gelooven liefst dat hij aan de Schijnrivier het levenslicht zag, maar betwisters zeggen dat zijn wiegje schommelde in Ierland. Wat echter ieder graag deelen kan is de overtuiging dat hij langs het Schijndal menig wandelingske heeft gedaan met zijn vrienden-tijdgenooten, de H. Rumoldus van Mechelen en den Lierenaar, den H. Gummarus.

De welvaart van Deurne heeft in 836 reeds de begeerlijkheid der Noormannen geprikkeld ; deze kwamen met hun zonderlinge vloot de Schijn opgevaren en brandden alles plat na volbrachten roof ! Maar het veerkrachtige Deurne kwam de ramp ras te boven. Het zendt in de dertiende eeuw een afdeeling uitgeruste krijgslieden naar de slagvelden van Woeringen en weet zich op 't slagveld van Groeninghe in 1302 te onderscheiden door Gosewijn van Godsenhoven, een dappere zoon van Deurne. Maar roem gaat steeds met tegenspoeden hand aan hand. In 1512 geeselt Deurne een zeer zware pestziekte, in 1579 wordt het door de Spaansche legers verwoest. Als een pheniks verrijst het toch weder uit zijn puinen.

In Deurne is schier alles merkwaardig : de ondergrond en zijn aardkundige samenstelling zoowél als de geheele geschiedenis, die zich ontrolde over zijn bodem; ja, zelfs wat er kan omgaan hoog boven Deurne's grond, in de lucht ! Hiermede bedoel ik niet eens de dagelijksche epische tochten van Hollandsche postluchtschepen, die als pijlen door het luchtruim gaan van den eenen gezichteinder naar den anderen. Neen ! Wat Deurne's hemel te beurt viel is volstrekt geen gemeengoedje, het werd nooit elders op aarde gezien : het geldt geen sprookje.... maar een wonderbaar luchtverschijnsel dat werd waargenomen op Vrijdag 19 Februari van 't jaar 1552 tusschen 3 en 4 uur namiddag. De plaatsnijder Frans Liefrinck heeft dit teeken in ets gebracht, waarvan het eenig gekend exemplaar bewaard wordt door R. della Faille. Zij stelt voor: Een driedubbele

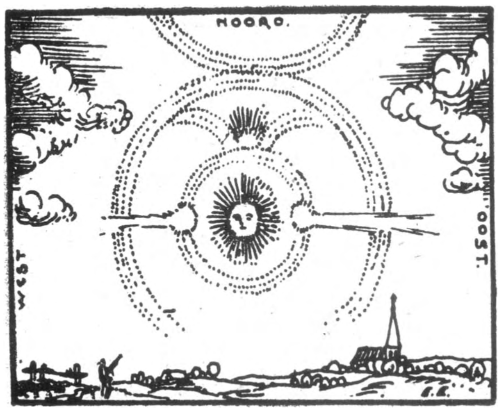

Deurne's Luchtverschijnsel in 1552.

Zon, omcirkeld door twee elkaar omsluitende aureolen van krachtige regenboogkleuren, waarboven nogmaals een andere ring troonde, die denzelfden bonten weerschijn droeg.

Menig lezer zal weten en ieder goed Deurenaar weet dat Borgerhout tot in 1836 een gehucht was van Deurne. De scheiding heeft niets laakbaars gehad, ofschoon men allicht geneigd mocht wezen het loyalisme erbij te pas te brengen. Borgerhout is inderdaad niet geweest een ondankbaar koekoeksjong, dat, eenmaal tot ontwikkeling gekomen onder Deurne's zorgzame hoede, deze zijne pleegmoeder zou hebben afgestooten. Wel neen ! Deurne en Borgerhout vormden veeleer een tweelingschap als die der Siameesche broeders. Omtrent de keuze der standplaats van het gemeentehuis (nu de muziekschool van Borgerhout) gingen ze aan 't kibbelen zooals dat onder broeders nog wel gebeurt en Deurne vroeg de amputatie ! Geen van beide gemeenten wilde toen echter het aloude gemeentewapen prijsgeven.... en aldus wordt hier verklaarbaar wat men over de gansche nuchtere wereld onzin hadde genoemd : dat twéé naburige gemeenten éénzelfde wapen blijven dragen. — Voorwaar een zeldzaam akkoord; het oordeel van Salomon kan er niet tegen aan !

Vóór enkele jaren ging Deurne-Zuid al aardig aan 't groeien en het scheen alsof weldra Noord en Zuid opnieuw de tweelingschap der Siameesche broeders zouden uitmaken.

Toen in 1866 de cholera uitbrak in Deurne-Noord en daarentegen Deurne-Zuid nagenoeg onbesmet bleef wist dit laatste aan zijn dankbaarheid dadelijk uiting te geven door 't bouwen van een houten kapel ter eere van den H. Rochus. Van jaar tot jaar bleek dit bescheiden bedehuis minder te beantwoorden aan de nooden der toenemende bevolking en in 1891 bouwde men in Deurne-Zuid, voor de som van 200.000 frank, de prachtige St. Rochuskerk naar de plannen van de bouwmeesters gebroeders Blomme. Het Zuiden kreeg hierdoor eenig besef van zijn zelfstandige eenheid en 't voelde stilletjes aan de langere medezeggenschap van 't Noorden als ongewenschte voogdij. Den 12 Maart 1899 verscheen het eerste nummer van de «Zuid-Deurenaar» orgaan van den Deurne-Zuiderbond, voor doel hebbende de.... scheiding van Noord en Zuid en de oprichting van de nieuwe gemeente «Meneghem.» —

Ligt de splitsing van beiden voor de hand? Zoo jà, dan zal ze even waardig plaats vinden als die van Deurne en Borgerhout, als die van Noorwegen en Zweden ! Wat ook geschieden moge Deurne-Noord kan fier zijn dat het reeds één spruit, Borgerhout, tot rijpe zelfstandigheid heeft opgevoed en dat het nóg bekwaam is om ook aan «Meneghem» den bruidschat der gemeentelijke vrijheid te schenken. En in het rijk der mogelijkheden kan men reeds droomen dat Antwerpen met de annexatie ervan zich vereerd zal voelen. —

De Sinjoren kennen Deurne als een groote lustwarande. Ligt het niet als een krans van parken en welige velden om de stad ? Een gordel van twaalf kasteelen houdt de naïve poëzie met de ernstige geschiedenis van dit sprookjesdorp aan elkaar gesnoerd. — En daarom kan het U wellicht behagen vertrouwd te wezen met den luister van 't verleden die hier haast elk slot heeft omgloried. Wij zullen den stillen droom, dien wij

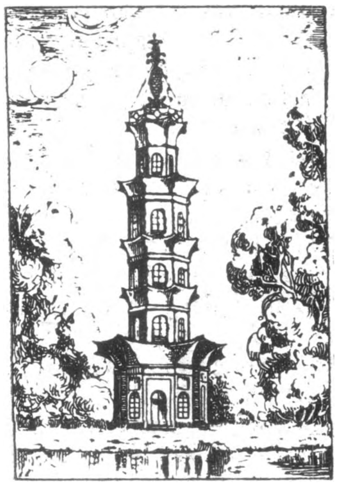

Deurne. De Chineesche Toren.

in de steedsche onrust niet vinden kunnen gaan zoeken in de schatten die Deurne voor den schoonheidsbehoeftige altijd voorradig houdt. Dus ontsluiten wij Deurne als een doosje van Pandora en vinden als eerste juweel : Het park van Boekenberg.

Dit hof is welbekend om zijn heuvels, vijvers en onderaardsche kunstgrotten.... en niet minder om den Chineeschen toren. De hofbouwmeester Lenotre heeft er de rotsgrotten aangelegd, waarin destijds een steenen eremijt vertoefde. Hunne natuurgetrouwe nabootsing doet denken aan de grot van Han ; sommigen zijn ze onwillekeurig gaan vergelijken met gelijkaardige aanbouwen der vermaarde villa Pallavicini te Pegli, bij Genua. Wat er ook van zij, althans in ons land vond zij haars gelijken niet. — Bij gebrek aan bestendige zorg moet deze grot vermoedelijk hare faam wel prijsgeven. Van de tuinbeelden, onderwerpen uit de Romeinsche godenleer voorstellend, waaronder saters, draken zeemeerminnen bleef niets meer over. Eens was er alles één sieraad in «het hofke van Smets». Smets was een zeer rijk bankier die handel dreef met China en Japan ; in 1798 kocht hij dit domein en een paar jaren nadien liet hij er een aardige toren bouwen naar de beste voorbeelden der Chineesche bouwkunst. Het is een paviljoen met uitgesneden hoeken in vorm van een inspringende halve maan ; het heeft 5 verdiepen met gaanderijen, waarvan elk een zonnescherm verbeeldt. Een heerlijk cirkelvormig salon, versierd met 8 pilasters, waartusschen fraaie miniaturen goud op zwart en 4 Chineezenbeelden in nissen geplaatst, beslaat het eerste verdiep. Een fijn beschilderde spiraaltrap kronkelt opwaarts tot in de zoldering. Daarboven zag men een begoochelend tafereel : over de borstwering hingen een vijftal mandarijnen geleund en staarden nieuwsgierig naar beneden als om te vernemen wat er in het salon gebeuren moest. Deze schilderij is zoo rijk van kleur en samenstelling dat ze doorgaat als een meesterstuk van Herreyns. Zij overtreft die van schilder Lebrun, welke men in de groote trapzaal van het Kasteel van Versailles bewonderen kan. — De toren van het paviljoen is 26 m. hoog en kostte 200.000 frank ; de grot vertegenwoordigde een bouwwaarde van 100.000 frank ; voor 't jaar 1800 hebben die leuke sommetjes wel iets te beteekenen. — Er bestonden in dit park nog allerlei — nu verdwenen — aardigheden. Sinds 30 jaar heeft men er geen enkele herstelling meer gedaan. — De maatschappij Toen kocht het domein aan in 1911 het volgende jaar verkocht zij het kerngedeelte van het hof aan de gemeente Deurne mits de voorwaarde het te bestemmen voor openbaar park. Tot heden is de toegang ervan steeds streng verboden. — Merkwaardig is de reuzige bruine beuk, die reeds 3 eeuwen telt en 6 m. omtrek heeft op mansboogte. Wij zien er ook een uitheemsche liquidabor, het schoonste exemplaar van gansch Europa ! Wij moeten bij gelegenheid het kasteel benaderen om boven de ingangsdeur twee steenen monsters te zien. Somtijds spuwden zij hoeveelheden water over naar een paar groote gebeeldhouwde zeeschepen. Onder den ingangsweg kon men daardoor een sterke luchtdrukking verkrijgen en door een groot getal bronzen knoppen kon men dan een verrassend waterspel van dozijnen fonteintjes optooveren, juist vóór de ingangsdeur. Al deze sierlijkheden behooren tot het verleden. De toren is vervallen, de schilderij is weggevoerd, de grot werd een onhebbelijk hol. Het is treurig dat «Boekenberg» in onze trotsche XXe eeuw wordt overgelaten aan de miskenning. Gemis aan eerbied voor het prachtige verleden is schennis van de schoonheidsgedachte. Alvorens «Boekenberg» voorbij te gaan denken we nog even met eerbied aan zijn laatsten bewoner, den geleerden Paul Cogels, een der beste aardkundigen en zeer bekend bibliophiel.

(Wordt vervolgd). EDG. ERNALSTEEN.

— VERMINDERINGEN —

ANTWERPEN.

Mej. Ida Kerremans, *Handwerken*, St. Jacobsmarkt, 26, — 5 t. h. op de meeste handwerken.

LAROCHE.

Garage Melchior, 10 t.h. korting op de autotochten rond Laroche.

LIER.

Aug. Van Dyck, *Kleergoed*, Berlaarstraat, 21. — 5 t.h. op kleerstoffen.

Van Leemput-Arras, *Borstelfabriek, opschikartikelen en maroquinerie* — 5 t.h. korting.

Jos. Wuyts, *Meubelmaker*, Lisperstraat, 33, — 5 t. h. korting.

ZEEBRUGGE.

Het *Zeebrugge-Museum* geeft fr. 0.50 vermindering aan de leden op vertoon der lidkaart, voorzien van foto en handteekening.

WEGENIS.

Het Hoofdbestuur van den Vlaamschen Toeristenbond ontving vanwege den Socialistischen Werkersbond, Hombeekschensteenweg 202 te Mechelen, een rekwest, waarbij verbetering wordt gevraagd in het verkeer over de Plaissancebrug te Mechelen (brug over de Leuvensche vaart, Brusselschepoortstraat). Uit de klachten die ons inderdaad vanwege verschillende leden toekwamen blijkt dat bedoelde brug in een slechten toestand verkeert. Volgaarne steunen wij dan ook het genomen initiatief en hebben bedoeld rekwest, met onzen steun, aan den betrokken Minister overgemaakt.

'n STUKJE VAN JAVA

(IIIe brief).
(Van onzen afgevaardigde te Weltevreden.-Batavia)
(In vereenvoudigde spelling)

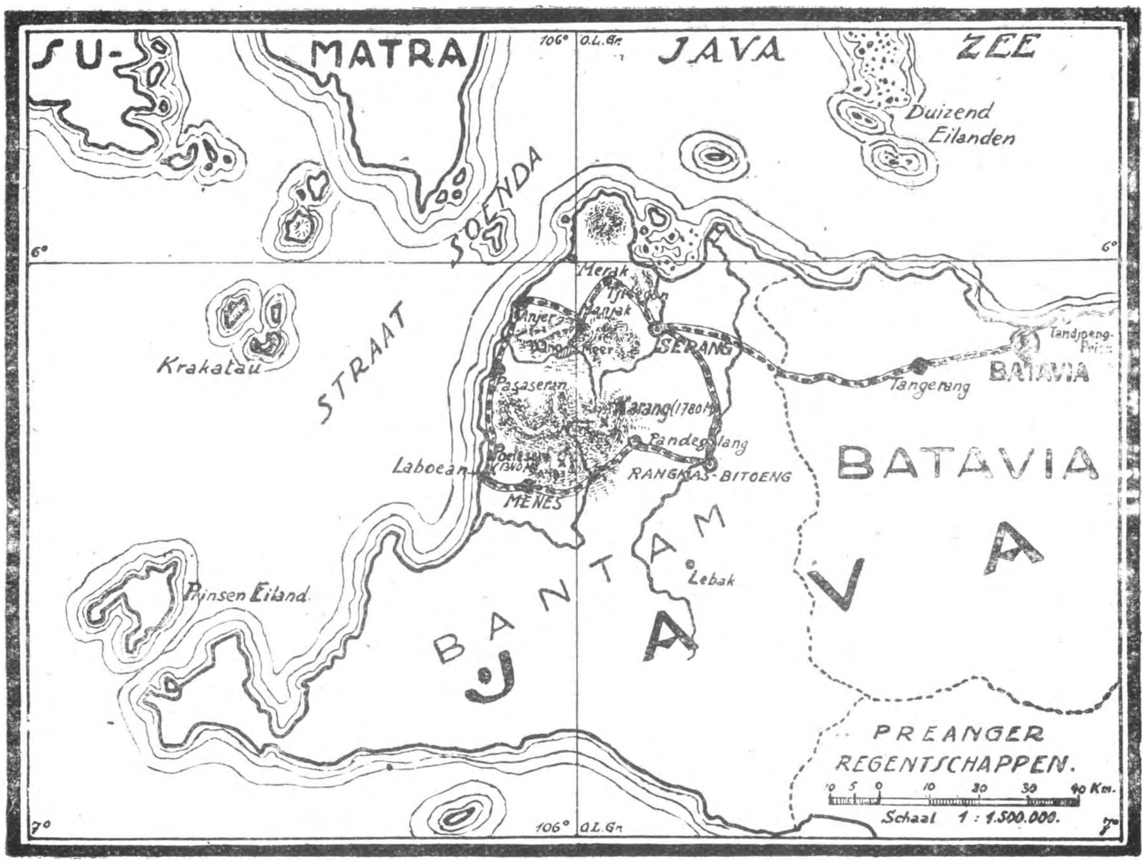

Westelik van *Batavia* langs *Straat Soenda,* ligt de Residentie *Bantam.* Weinig bezochte landstreek ! Toeristen die Java willen «zien», wagen zich niet in die uithoek, gaan recht naar de *Preanger,* en dan Midden-Java en de Oosthoek in. Ze hebben ongelijk. Want overal is de natuur hier prachtig. En *Bantam* heeft schatten van rijpe schoonheid, 'n bezoek over-waard.

In vogelvlucht heb ik de streek gezien. 'n Vriend nodigde me uit om er met z'n auto enkele dagen door te trekken, en dat zijn dagen van **buitengewoon genot** gew den.

Nu is 'n autotocht in Indië in velerlei opzicht steeds weer 'n genot. De wegen zijn doorgaans goed, en de koele windstreling is in de hitte steeds welkom. En het voortdurend wisselend landschap zorgt voor immer nieuwe verrassingen, evenals trouwens de inlanders daarvoor zorgen. De weg van Batavia naar *Serang* is in dit opzicht lang niet de meest belangwekkende, maar toch krijgt verveling geen kans. **Is daar niet de *kali*** (rivier) waar we naast rijden, en waar het water zoo laag in staat dat overal de bodem bloot ligt, en er slechts **geulen met grillige** loop overblijven, waar de eigenaardige, lange bamboevlotten moeizaam doorgetrokken worden ? En zijn daar niet de poedelnaakte inlandse kinderen, die zoo heerlik in dat bruine water ploeteren en plassen ? Even later ligt de kali achter ons, maar nu gaan voor het eerst in 't trillende licht de verre bergen opblauwen, de statige *Goenoeng Karang,* die als het ware de spil zal zijn van onze tocht. Langzaam en zelfbewust wandelt een troep karbouwen voor ons uit, massieve, logge dieren, die zich gewillig schikken in de leiding van een jongen van een jaar of acht. Terwijl de kleine baas z'n beesten opzij drijft (wat slechts gebeurt als de auto al heeft moeten stoppen !)

zien we 't grappige spel van de vogeltjes die aldoor op de rug der karbouwen aan.... 't werk zijn, en, — heelemaal niet schuw, — dit zuiveringswerk af en toe ook verrichten op het hoofd van de begeleider ! Trouwens, een van de typiese, telkens terugkerende toneeltjes in de *desa's* (dorpen) vormen de vrouwen, als ze, in een rijtje van drie of vier achter elkaar neergehurkt, elkaars haardos met speurende blikken en jagende vingers bewerken.

Al heel gauw zijn we op *Serang* en hier moeten enkele dingen worden in orde gebracht waarvan één zeker voor eventueele toeristen op Java moet worden beschreven. We gaan namelijk aan de plaatselijke «contróleur» de toelating vragen om op onze verdere tocht gebruik te maken van de *pasang grahan's*. Wat dat zijn ? Hotels zijn er op Java natuurlik alleen maar in de grotere plaatsen. En de afstanden zijn gewoonlik zó groot dat het niet doenlik is, zelfs met onze vlugge vijfzits, iedere avend zo'n hoofdplaats aan te doen. Als alleen maar toeristen in dit geval verkeerden, zouden ze zich vermoedelik moeten behelpen. Maar ook ambtenaren op dienstreis treft dit lot, en daar ontfermt het Bestuur zich over. In zeer vele kleinere plaatsen zijn dan ook door het landsbestuur pasang grahan's ingericht, 'n soort kleine hotels voor ambtenaren, maar die ook door anderen, na verkregen toelating, mogen gebruikt worden. Er zijn er betere, er zijn er minder goede, maar over 't algemeen kan men er zeer goed z'n intrek nemen en ze zijn goedkoop ook !

Toen dit, — en enkele andere zaakjes die te *Serang* moesten gedaan worden, — in orde was, was het programma van die eerste dag afgewerkt, en lag een dode avend voor ons. Die kleine binnenplaatsen, — er wonen vast geen vijftig Europeanen, — zijn als uitgestorven. We berustten dus, en dronken 'n biertje in de voorgalerij. Maar geen verloren avend werd het, want de stilte, de grote, heilige stilte van zo'n tropennacht, waarin geen enkele palmveer wuift, geen blad trilt zelfs, die stilte omvat met zo 'n machtige greep die ganse, geweldige natuur dat een huivering van ontzag de mensch overvalt en dat in diepste ontroering iets vochtigs naar de ogen welt... nù weet ik weer wat stilte is. Een héél jaar woon ik in *Batavia*...

Al vroeg gaan we de volgende dag op weg. In Europa zou je allicht zeggen : 't was heerlik weer, maar hier leven we in een land waar zo iets niet te pas komt, omdat buiten de regentijd, het weer... altijd heerlik is. Al dadelik is de weg interessanter dan gisteren. Aan alles is te merken dat dit geen hoofdweg is. Door *desa's* komen we, waar vrouwen rijst stampen, langs grote dorpen, als Tjilegon, waar 't juist *passar* (markt)-dag is, met z'n kleurige drukte, en dan weer rijden we onder prachtige bomen die steeds wisselend uitzicht geven. Nu gaat het een zijpad op, naar *Manjak*, waar we opgewacht worden door de assistent-*wedana*, inlands hoofd van lager rang, die van onze komst op de hoogte is, en ons de weg zal wijzen naar het mooie, weinig bekende *Danomeer*. Met fijne hoofsheid nodigt hij ons in z'n huis, en er is geen ontkomen aan, eerst moet thee en koekjes gebruikt worden. Dan gaan we op weg. Het is nog een

Foto H. M. van Praag.

Bosweg bij Manjak.

heel eind, stijgend en dalend steeds, en voortdurend in de schaduw van woudreuzen. Fijn gezeefd licht tovert het grilligste spel op de grond en het eeuwige geritsel en geruis t' allekante, zo àlomvattend in deze primitieve natuur, laat het machtige woud-leven aanvoelen in z'n volle stoere kracht. Ook hier is de stilte maar 'n stilte vol leven, dat warm opstijgt in alle aderen van struik en boom.

Onze gids blijft staan. Even zoeken, dan dringen we enige stappen door de dichte struiken terzij van de weg, en plotseling opent zich het uitzicht op het *Danomeer*. In z'n tere schoonheid ligt het vèr beneden ons,

wijd-ingesloten door de hoge bergwanden. Om ons heen is hevig spel van licht en schaduw, maar daar in de diepte, en ook op de verre bergen trilt ijl en fijn de wazige atmosfeer. In volmaakte harmonie omlijst het sombere groen van de oevers het diepblauw van het meer, en het bijna onwerkelike grijsblauwige van de hellingen op de achtergrond sluit de delikate kleurengamma.

Lang boeit het enige vergezicht. Maar de terugtocht moet ondernomen worden. 't Zelfde pad gaan we nu weer, maar de zon is hoger geklommen, en het is of 't hart van het woud nog luider en nog machtiger klopt dan door wat klein geld, brengt ten slotte de moedigsten er toe vóór het huisje plaats te nemen. Nu ze dat zien, volgen schoorvoetend ook de anderen. Maar 't blijft een kijken vol wantrouwen naar die vreemde toean met z'n rare machine. Het dorpje ligt zó afgelegen, dat er misschien in jaren geen blanke komt, vertrouwt de assistent-*wedana* me toe....

In *Manjak* terug, nemen we afscheid van onze vriendelike en wellevende geleider en nu gaat de tocht verder naar de zee. Steeds door het woud, steeds tussen bomen, tot de weg plotseling een bocht maakt, en we tot onze grote verrassing op 'n tiental meter naast de

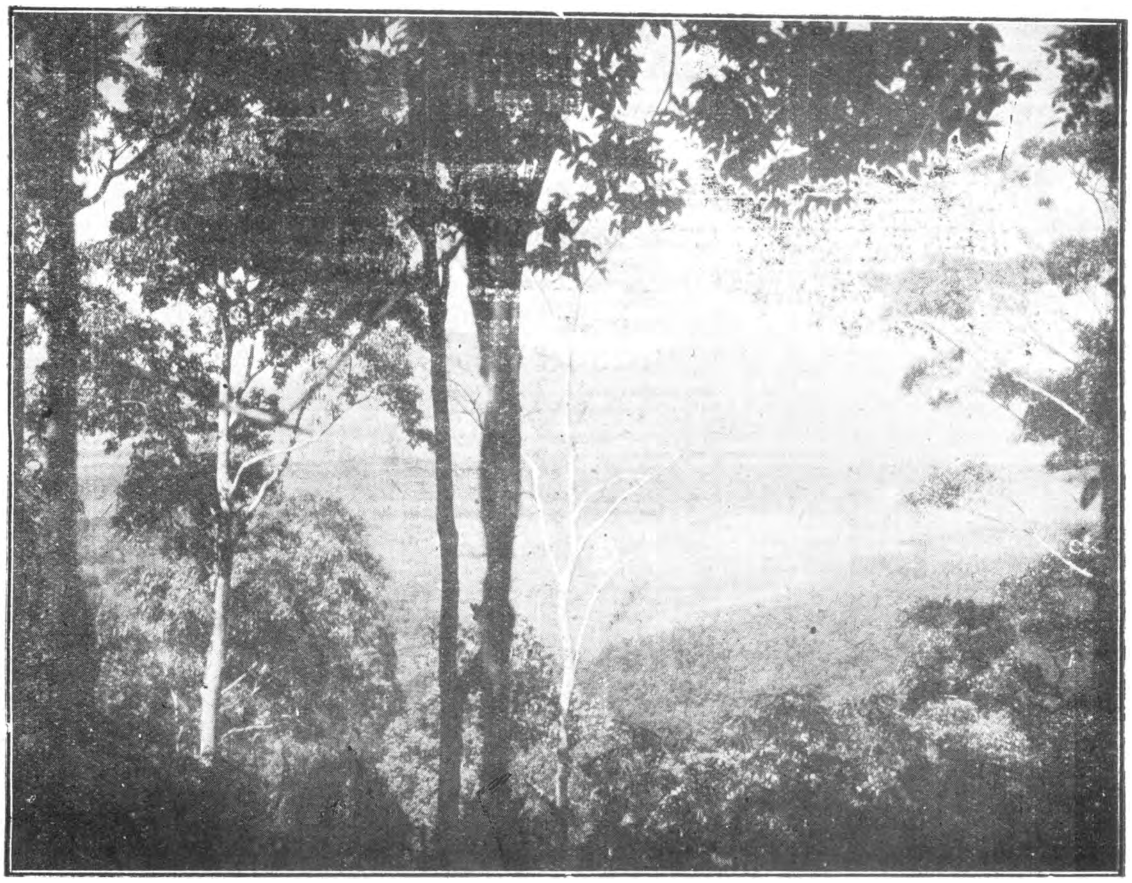

Foto H. M. van Praag, Weltevreden.

Zicht op het Dano-meer (Bantam) (op de achtergrond Goenoeng Karang).

vanochtend. We komen langs een kleine *kampong* (gehucht) en ik weersta niet aan de verleiding van de schilderachtige huisjes en de bekoring van hun inwoners : het trouwe fototoestel wordt klaargemaakt. Maar, jawel ! In minder tijd dan ik 't zeggen kan, is de hele bevolking gevlucht, en sta ik voor 'n verlaten hut. Dat is niet de bedoeling. Ik vraag onze gids om z'n invloed aan te wenden, en z'n gezaghebbend woord, gesteund zee rijden. Strand is hier niet. Het water spoelt tegen de stammen van de eerste bomen. En wat voor prachtexemplaren ! Hoge, kaarsrechte stammen van trotse klapperpalmen met wiegende pluimen in ster-vorm uitgespreid. Zo staan ze uren ver langs de zee. Zo welig tiert hier het leven, dat geen strookje zand onbegroeid kan blijven. En wat wordt het uitzicht van de kust prachtig door die koninklijk-wuivende kruinen, die ver over de

zee heen, staan uit te kijken naar hun broeders op 't grote *Sumatra,* dat diep in het trillende licht, blauwig oprijst met z'n hoge bergen. *Sumatra,* het duistere, geheimzinnige, waar nog ongerepte wouden olifanten en tijgers bergen. Maar spoediger dan we 't denken, zullen we ervaren dat we ook op *Java* nog ander wild hebben dan kippen en ganzen.

Iets verder ligt op de kust een reusachtig rotsblok. Hoog steekt het op, en al van zeer ver is 'n reuzenpoort te zien die met geweldige boog aan de zee toegang schijnt te geven tot het land. Het is een natuurlijke poort, en, naderbij gekomen, zien we daarnaast ook nog andere, kleinere spelonken en spleten in het blok. Hoe komt die rots hier ? In verre omtrek is niets dergelijks ! Flauw zichtbaar steekt, daar ginds bij de horizont, een bergje uit zee op, een van de vele eilandjes die straat *Soenda* be...volken. Het ligt daar vreedzaam, zich onderscheidend alleen door z'n mooie kegelvorm. Het heet *Krakatau.* Maar niet altijd heeft het zo vredig gelegen. In 1883

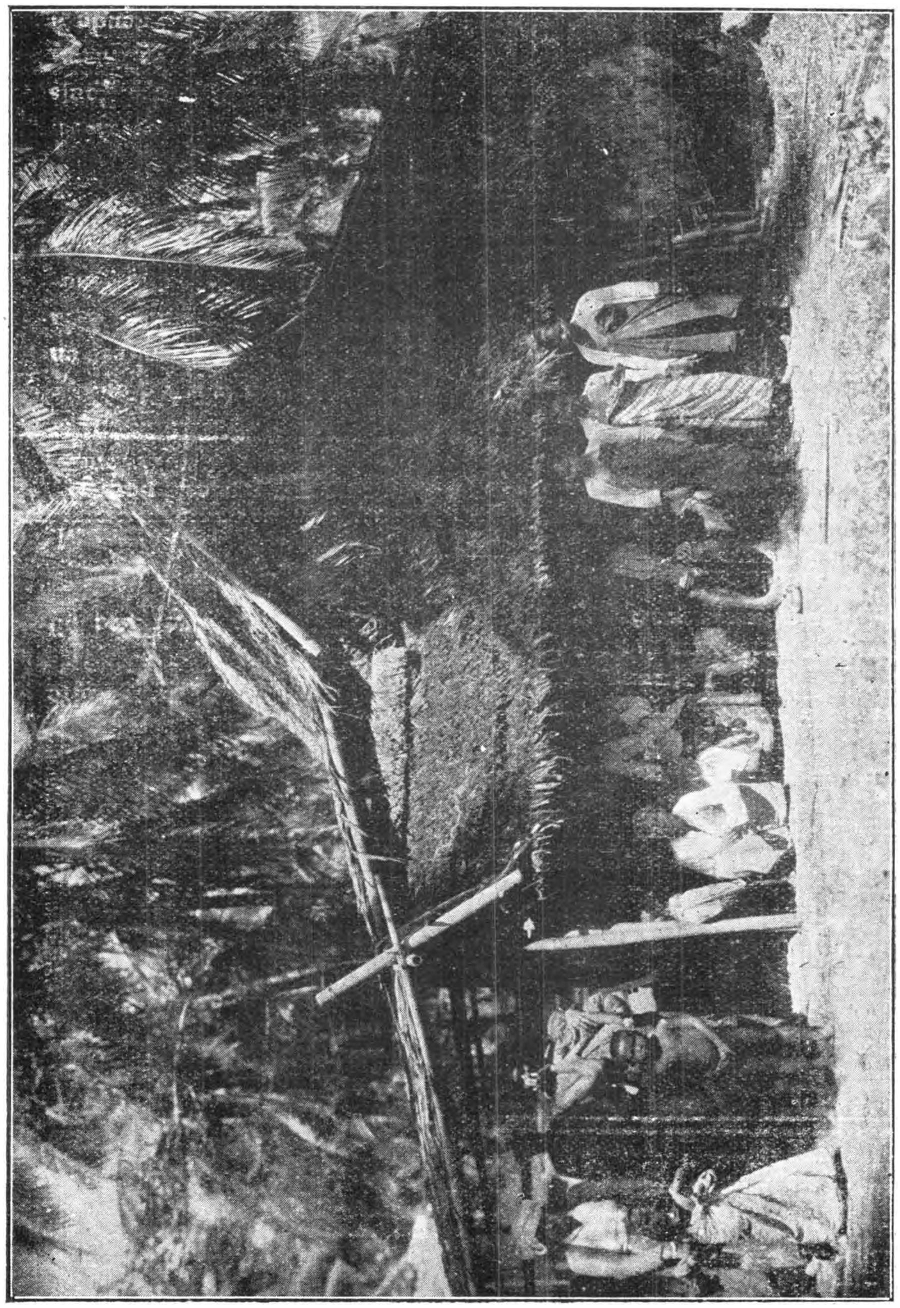

Foto H. M. van Praag, Weltevreden.

Inlandse hut met Kampongbevolking (bij Manjak-Bantam).

scheurde plotseling het eiland uiteen, en een van de vreeselikste vulkaniese uitbarstingen die de geschiedenis vermeldt, greep daar plaats. De hele Westkust van *Java*, — het dichtsbijzijnde punt ligt nog ruim 40 Km. van *Krakatau* ! — werd totaal verwoest. Een vloedgolf, geschat op 30 m. hoogte, vernietigde alles. Geen leven bleef meer achter toen de vernieling voltrokken was. Maar na jaren werd de ramp vergeten, het woud overwoekerde weer de plaats der teistering, en mensen gingen weer aan 't werk om hutten te bouwen en sawah's aan te leggen. Het leven bevruchtte weer... Maar enige gigantenblokken, als dat met de geweldige poortboog, bleven liggen als onwraakbare getuigen van de titaniese machten der onderwereld.

'n Half uur later zijn we op Pasàoeran.

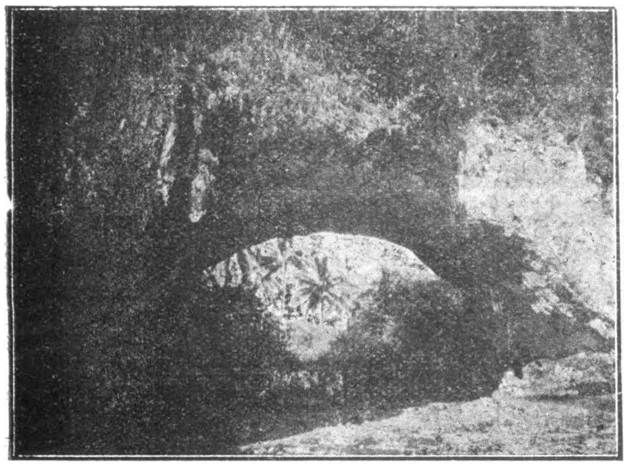

Foto H. M. van Praag.

Rotspoort bij Pasaoeran (Java's Westkust).

Een zijweg die naar boven voert, en op een klein terras, met uitzicht op de zee, ligt onze *pasang grahan*. We komen net bijtijds om het laatste bedrijf van een treurspel te zien. In 't bosch hebben inlanders een python gevangen. Met de kop gestrikt in taai lianentouw hebben ze 'm hierheen gesleep en proberen nu een twede strop om het lenige lichaam te slingeren. Het beest is niet van de allergrootste, maar toch nog ruim vier meter lang. Middenin 'n dikke prop : 'n nog niet verwerkte maaltijd. Niettegenstaande die belemmering, weert het monster zich geducht. Eindelik gelukt het de strik met een behendige zwaai op de goede plaats te krijgen en nu duurt het niet lang of de slang heeft zich in de touwen verward ; ze wordt, stevig «dichtgebonden», levend in 'n korf gestopt, en... bewerkte slangenhuid is heel mooi materiaal voor allerlei fraaie gebruiksvoorwerpen.

Bij die gelegenheid vernam ik dat we daar in *Bantam* heelemaal niet verbaasd hoefden te zijn over zulke vangst. Wel is de Noorderhelft van de Residentie volkomen veilig, al komt er dan sporadies nog wel dergelijk wild voor, maar het Zuidergedeelte is nog een waar paradijs voor allerlei dieren die je alleen met een flink geweer kunt te woord staan. Tijgers en wilde buffels (« *bantengs* ») komen er nog veel voor. Dat hele deel is trouwens zo goed als niet bewoond, en bedekt met de zwaarste *rimboe* (oerwoud.)

Was die dag bewogen geweest, de nacht werd er des te kalmer om, met het vertrouwde gedreun van de zee vèr onder ons. Toch overkwam ons tegen d'ochtend beide iets wat men in Indië niet zou verwachten : we werden wakker van de kou ! In bepaalde streken is inderdaad de nachttemperatuur heel wat lager dan die van overdag, en als je op reis gaat is een flinke deken geen overbodige weelde.

Na *Pasàoeran* gaat het het Zuiden in. Steeds kunstwegen, die aanhoudend door zwaar bos leiden, en voortdurend op enkele meter van de zee. Eentonig ? Geen ogenblik. Want de klapperbomen wisselen nu af met allerlei andere houtsoorten, en niets is verrassender dan plotseling, na een bocht, de weg voor je uit te zien liggen als een lieve, vertrouwde weg uit Vlaanderen, met aan weerszijden een rij knotwilgen. Minuten lang kan je je in het sappige land aan de Leie denken, tot dan weer 'n rij *waringin's* reuzen met een netwerk van rond de stam neerhangende luchtwortels, de gedachte terugvoert naar de evenaar.

Laboean. Druk vissersplaatsje, waar scheepjes in en uit het haventje varen, brengend de vis, die met stapels ligt op de vlakbije pasar. Die vis ! In gloeiende zon ligt hij daar, en verspreidt geuren, die voor onze Europese neuzen niet de aangenaamste zijn, maar dat schijnt geen van de zich verdringende inlanders te deren. Genoeglijk zitten verkopers en koopgragen om de blinkende hoopjes neergehurkt, en slurpen langzaam, onder druk beweren, met de hoge stemmen, 'n bakje roedjak leeg, donkergroen vocht met een sla-tje van gesneden, onrijpe vruchten met azijn, soja, suiker en spaanse peper. Anderen wandelen door de nauwe doorgangen, en 't geheel is zo kleurig, zo vrolik van helle, schetterende verven, dat alle onaangename impressie's verdwijnen en slechts 'n indruk blijft van opgewekt, vreugdig zich-laten-leven-in-de-zon.

Na *Laboean, Mènès*. We werden er ver-

wacht. Mijn vriend kende er de weduwe van de vorige Regent, en we zouden bij haar rijsttafelen. 'n Regent is op *Java* (op de Vorstenlanden na) het hoogste inlands hoofd, iemand van rang en aanzien. Wie nu uiterlike

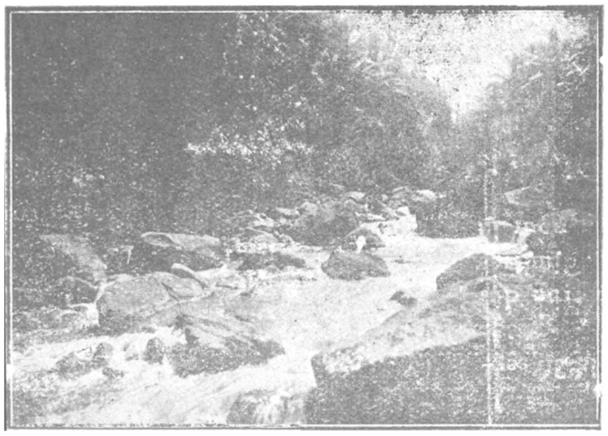

Foto H. M. van Praag.
Kali (rivier) Tjilêmèr bij Mênès (Bantam).

praal verwacht, kan z'n ogen niet geloven, zo weinig is daarvan te zien. *Raden Adjeng Lidjam Sari* is 'n eenvoudig, vriendelik oud vrouwtje, dat ons in rad Maleis ontvangt, in het wel groot, maar primitief-gebouwd huis. Onaanzienlik is ze: heel gewone sarong in sombere kleur, en niets in haar uiterlik spreekt van verfijning. Maar als ze zich excuseert over haar eenvoudig toilet, zegt ze er bij, dat ze ons als vrienden wil ontvangen, en niet door opschik het onthaal stijf wil maken. En telkens komen in 't gesprek van die fijn gevoelde dingen, die, onder het

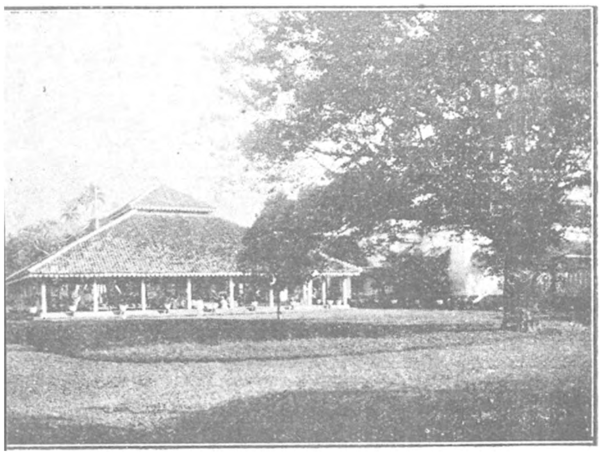

Foto H. M. van Praag.
Kaboepaten met Pendoppo van de Regent te Pandeglang (op de achtergrond de G. Karang)

uiterlike, zo gewoontjes, een vrouw van werkelike beschaving tonen, die gasten weet te ontvangen op 'n manier die gèèn Europese dame haar zou verbeteren. Deze en dergelijk indrukken krijgt men steeds weer bij bezoek aan Javaanse groten. Zo ook toen we later bij de Regent van *Pandeglang* kwamen, hoewel dáár niet kon gesproken worden van 'n bescheiden woning. Zo'n *kaboepaten* heeft 'n eigenaardig uitzicht. Steeds gelegen aan de *aloon-aloon* (groot vierkant plein in het midden van de plaats), is het een groot, statig huis met 'n *pendoppe* er voor, groot afdak met tegelvloer, soms marmer, dat dient voor vergaderingen en feesten. Men wordt er ontvangen op de voorgalerij, die de omvang heeft van een fatsoenlik Europees huis, met tuin er bij. 'n Bediende presenteert hurkend.... de meest Westerse versnaperingen, en, het in 't Hollands gevoerd gesprek wijkt in geen enkel opzicht af van 'n dito in Europa. Bij de hoge Javaanse standen is inderdaad 'n sterke stroming die veel van 't eigene wil opgeven, om zich daar Westerse dingen voor in de plaats te geven. Jammer, zeker, aan de ene kant, maar staat er niet tegenover dat ook heel wat misbruiken, heel wat slaafse onderdanigheid en allerlei omstandigheden die de volksontvoogding in de weg staan, allèèn op die manier kunnen opgeruimd worden ?

Na het bezoek bij de Regent steken we de aloon-aloon over naar onze *tampat* (verblijf), en, weer als in *Serang*, overhuivert me dat diepe ontzag voor de heilige Indiese nacht. Maar hier is het nog mooier. Zacht, zilver licht vloeit van de blonde maan over de roerloze landen, en alles droomt in onbeweeglikheid. Licht is het als overdag, maar de klaarte is vol geheimzinnige betovering : er waart een aanbidding door de zwarte schaduwen, terwijl met geuten de zilverstroom druipt van de gladdigheid der palmenpluimen. De *Karang* doemt massaal op tegen de achtergrond, en over alles hangt de wijding van het voor ons, mensen, tè grote. Eén beweging : met langzaam wieken van geruisloze vlerken roeit zwart en langzaam, een *kalong* (grote vleermuis) door het licht. Dan hangt weer de stilte te dromen over de tovertuinen....

De nacht is kort. Nog vóór de nieuwe dag leeft ga ik er op uit, alleen, te voet, de eerste hellingen van de *Karang* te gemoet. Het pad stijgt, komt door ontwakende *kampong's* over stromende bergbeekjes, en in het licht stijg ik àl hoger. Maar de reuzentop van de vulkaan blijft even ver vóór me liggen. Achter me, in het reeds sterke zonnegetril, ligt

Pandeglang met z'n rondom de *aloon-aloon* geschaarde huizen. Verder overal, overal groen... Ik moet terug, want onze trouwe motor zal reeds ongeduldig staan te ronken. En terwijl ik daal, komt me een zwaar, bronzen geluid vertellen dat het al acht uur is : de Regent vertelde gisteravend, dat hij om acht uur vergadering had met de inlandse hoofden van zijn district, en nu worden die verwelkomd door de *gamelan*, wier zwaarste gong tot hier boven doordreunt. Ik haast

Toch valt, over 't algemeen, niet te klagen over de Indiese wegen, en vele zijn zelfs zéér goed. Ook in dàt opzicht is er heel wat veranderd, sinds, nu al zeventig jaar geleden, er «des morgens te tien ure eene ongewone beweging was op den grooten weg die de afdeeling *Pandeglang* verbindt met *Lebak.*» We rijden inderdaad langs het punt waar de toenmalige regent van *Lebak* met zijn gevolg de nieuwbenoemde assistent-resident opwachtte, Max Havelaar. En we komen nu in *Lebak*,

Aanlegplaats voor prauwen op het meer Tjikedal (Bantam).

me, en weldra rijden we weer, naar *Rangkas-Bètoeng*. Een of ander hoge ome is ons hier voorgegaan, want de weg is mooi in orde gebracht : 'n dikke laag stro ligt er over. Het knarst en het knistert onder de wielen, maar we rijden prettig zacht. Echt Indies : over enkele weken is het stro weg. Dan zullen hobbels en kuilen weer even erg zijn als te voren, maar wat geeft het ? Komt er weer inspectie, *soeda*, dan gaat er maar weer stro op !...

datzelfde *Lebak*, waar hij hoopte lang te blijven «omdat de bevolking er zoo arm was». Hij wilde het goede, wilde het met de kracht van zijn sterke ziel, en moest afstuiten op dorre ambtenarij.... Of ook in dàt opzicht sindsdien veel veranderd is ??.....

Het huis waarin Multatuli gewoond heeft te *Rangkas-Betoeng* bestaat niet meer, en van het uitzicht van de plaats zoals hij die gekend heeft zal wel niet veel meer overschieten.

Maar er is ontroering die niet gewekt wordt door het uiterlike van de dingen...

Met flinke vaart gaat het nu terug naar *Serang* en voor 't laatst groeten we, links van ons, de twee massale bergen, die ons zolang gezelschap hielden : de *Poelasari* en de *Karang.* Ze beklimmen? Een andermaal. Zo gemakkelik gaat dat niet, want er moeten koeli's meegenomen worden om het pad te hakken door de rimboe die de stijle hellingen overwoekert, er moeten tenten mee om onderweg te kamperen, enz.

Reeds schemert de Karang verder weg, reeds ligt *Serang* achter ons, nog 'n uurtje, dan spoelt thuis 'n heerlik bad weer alle stof af.

H. M. van PRAAG
Weltevreden (Batavia), Junie 1925.

— BOEKBESPREKING —

DE SEYN : « **Dictionnaire Historique et Géographique des Communes Belges** ».

De staking in de druknijverheid heeft niet kunnen verhinderen, dat aflevering 16 van vorenvernoemd werk verscheen. Wanneer we deze aflevering doorloopen, dan bemerken we onmiddellijk dat onze gemeentelijke geschiedenis ongemeen belangwekkend is maar tevens, dat we ze al te weinig kennen. Het werk is thans gevorderd tot aan de beschrijving van de gemeenten wier naam begint met R. en S. Menige illustratie geven ook deze aflevering oneindig meer waarde en helpen den lezer zich een zeer klaar beeld te vormen van hetgeen hij verneemt.

Men schrijft op het volledig werk in (hetwelk nagenoeg 25 afleveringen in 't geheel zal omvatten) tegen fr. 6,50 per aflevering, bij den uitgever A. Bieleveld, 66, Warmoesberg, te Brussel en bij alle boekhandelaren.

LEO FAUST : « **Nieuwe Gids van Parijs** ». Uitgave J. M. Meulenhoff, te Amsterdam.

In het jaar MCMXXV : Een reis van tien dagen in een vroolijken trant geschreven, zeer aangename lektuur. Gansch anders dan gewone gidsen ! Reeds een tweede, geheel herziene en omgewerkte druk. Omvat een zeer uitgebreid, alfabetisch register over al wat te Parijs aan interessants te zien aan vermakelijks te genieten is. Ligt in een zeer mooi en stevig linnen bandje en kost slechts 95 cent (Holl. geld). Vermelden wij hier nog dat Léon Faust ook de schrijver is van het mooie boek « De ziel van Parijs ». — Te verkrijgen in « De Nederlandsche Boekhandel », Sint-Jacobsmarkt, 50, te Antwerpen.

Reichs-LuftKursbuch. — Door het Duitsch Rijksministerie van Verkeer (uitgeverij Gebr. Radetzke, Berlijn, SW, 48, werd een zeer belangwekkend, handig boekje, met meer dan 100 blz. tekst en een kaart met aanduiding der verschillende wegen uitgegeven ; het bevat allerlei inlichtingen omtrent het vliegwezen : gegevens over een veertigtal luchtvaartlijnen gaande over circa 23.000 kil., een en ander over luchtpost en onmisbare wetenswaardigheden voor den luchtreiziger. — Prijs : 25 pfenning.

GEMENGD

VLAAMSCHE INSCHRIFTEN TE LOCHES IN FRANKRIJK. — Onder dezen titel vonden we volgend stukje in « De Vlaamsche Kunstbode », 14e jg., 1884, blz. 383 :

« Een onzer vrienden, die Frankrijk bewoont, vond voor eenigen tijd, te Loches, een stad bij Tours, op een publiek gebouw de volgende inschriften, die er in het Vlaamsch of Nederlandsch, door zekeren Specholt in 1417, geplaatst werden :

Helpe God und Maria
Specholt 1417

Vive le noble duc de Ghulliers

In den Aperyl den XVIlten dach,
Hoerdyc den eersten donderslach.

Ghelt, gheweld ende jonste
Breckt recht, crediet ende conste.
Specholt 1417.

Deze inschriften bevinden zich op een brug van het kasteel te Loches. Zij duiden naar onze gissing den bouwer of metselaar aan der brug, zekeren Specholt, die in 1417 dit werk tot stand bracht. Hij was een Vlaming, maar onderdaan, zoo 't schijnt, van den Hertog van Gulik, dien hij in een zijner inschriften hoog laat leven. Was hij een Gulkenaar, dan kan het wel niet anders of hij moet te huis behooren in het Vlaamschsprekend gedeelte van dit land. Wij zouden alzoo zijn geboortegrond moeten zoeken in den omtrek van Gangelt of Sittard. In alle geval is het merkwaardig dat een Vlaming in 't Zuiden van Frankrijk, zijn indrukken teruggeeft op de muren van een publiek gebouw, in de taal zijner vaderen, een taal die geheel vreemd was aan de bewoners van Loches ».

Nieuwigheden in de Rijwielconstructie

Uitwendig heeft het rijwiel zich allengs tot een standaardtype gevormd. De verdere ontwikkeling van dit vervoermiddel is derhalve slechts in verfijningen en verbeteringen der constructieonderdeelen doorgevoerd. Ook het vraagstuk der materialen is in zooverre opgelost, dat voorloopig nauwelijks verbeteringen te verwachten zijn. Terwijl in de laatste jaren vóór den oorlog betrekkelijk weinig vooruitgang in de verbetering der onderdeelen op te merken viel, kan men in den jongsten tijd op het toepassen van menige nieuwigheid wijzen. Gewichtig en waard dat er op worde gewezen is o.m. het aanbrengen van inrichtingen uitgedacht met het oog op verhoeden van rijwieldiefstal. Tot nu toe nam men zijn toevlucht meestal tot apparaten die het achterwiel blokkeerden. Het groot nadeel hiervan is, dat bij onvoorzichtigheid spaakbreuk kan worden veroorzaakt.

Afbeelding 1 stelt een nieuwigheid voor van de Victoria-werkhuizen, de afneembare stuurstang. Ze maakt door de verwijdering van de stuurstang, de fiets tijdelijk onbruikbaar. Het verwijderen en terugplaatsen is in hoofdzaak mogelijk door een vleugelschroef (boulon). Niets staat in den weg. Daar deze inrichting met het voorwiel organisch verbonden is, is ze van bijzondere waarde. Buitendien is het, mocht de fiets toch nog ontvreemd worden, veel gemakkelijker den rijwieldief te vinden, daar het onvermijdelijk opvalt wanneer de stuurstang ontbreekt of het rijwiel op ongewone wijze vervoerd wordt. De rijwielhandelaar kan bij gebeurlijke bestelling van een stuurstang onderzoeken of het geval al dan niet onregelmatig is. Het is den dief derhalve niet zoo gemakkelijk zich een stuurstang ter vollediging aan te schaffen.

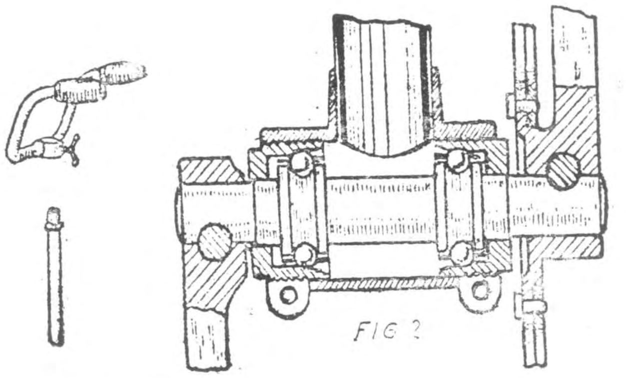

Fig. 1.

Afbeelding 2 stelt de constructie van het pedaallager van het nieuwe model voor. Zulke concentrische lagers loopen uiterst zacht. Assen en kegels vormen één stuk, terwijl de lagersluitstukken ingeschroefd en gemakkelijk verstelbaar zijn. Neemt men daarbij in aanmerking, dat het gezamenlijk gewicht van dit rijwiel slechts op 10 Kgr. komt, dan moet men toegeven, dat hier een voor zijn doel ongemeen practisch model werd verkregen.

-- VAN HET SEKRETARIAAT --

LEDENAANGROEI. — Van 16 Oogst tot 1 September traden er 605 nieuwe leden toe. Dit maakt voor gansch de maand Oogst 950 toetredingen.

—

ONS JAARBOEK 1925. — **Waarschuwing !** — Het naderend winterseizoen brengt met zich het openen van schouwburgen, opera's en andere zalen van aangename en fatsoenlijke vermakelijkheden. Weet U welke voordeelen U, bij het bezoek dezer inrichtingen geniet ? Neen ? Schaf U dan onmiddellijk het jaarboekje 1925 aan. Het vermeldt, buiten allerlei nuttige en onontbeerlijke wetenswaardigheden, de verminderingen en voordeelen welke worden toegestaan door de besturen van schouwburgen, tooneelzalen, kinema's, enz. enz.

Stel niet langer uit dit onmisbaar inlichtingsboekje te bestellen, **de voorraad begint zeer te slinken ;** prijs voor de leden : slechts 1.— fr.

—

PROPAGANDISTEN denkt er aan dat het einde van het maatschappelijk jaar nadert ! Van af 15 Oktober worden de inschrijvingen voor 1926 aanvaard.

Zoekt, en U zult ze vinden de talrijke Vlaamsche menschen die nog niet eens weten dat V.T.B. bestaat en die toch zoo graag van een toeristische vereeniging lid zouden worden !

—

KRUISWOORDENRAADSEL. — In het volgend nummer, dat van 1 Oktober, verschijnt de uitslag van den prijskamp! Wegens plaatsgebrek is het ons onmogelijk in dit nummer het resultaat kenbaar te maken.

—

GROOTE FIETSVLAG. — Van verschillende zijden werd door de aangesloten fietsgroepen de wensch uitgedrukt een groote vlag te bezitten. Het bestuur van V.T.B., na grondig onderzoek, heeft in deze een beslissing getroffen welke iedereen bevredigen zal. Om de eenheid ook hierin te bewaren zullen de groote vlaggen voor alle fietsersgroepen dezelfde zijn : nl. de vergrooting van de kleine V.T.B. fietsvlaggetjes. De groepen die zich dergelijke vlaggen willen aanschaffen, kunnen zich tot ons Sekretariaat wenden. De prijs der vlag is 16 fr. ; hierbij komt, voor de naam der plaats, 1,50 fr. per letter.

Het weze goed begrepen, dat er voor de fietsgroepen geen verplichting opgelegd wordt een vlag te bezitten. Er wordt alleen bedoeld dat zij die er een wenschen het hoogerbeschreven model moeten nemen. Op deze vlag staat benevens het V.T.B.-schild de naam der gemeente.

DE REEDS VERSCHENEN NUMMERS VAN «DE TOERIST» zijn totaal uitgeput. De nieuwe leden voor 1925 ontvangen dus de reeds verschenen nummers niet meer. Werft leden aan voor 1926 !

FOTO VAN DEN LANDDAG TE AALST. — Nog enkele exemplaren zijn voorhanden op het Sekretariaat. Deze mooie foto's kosten 3.50 fr.

FOTO'S VAN DEN UITSTAP NAAR LIER OP ZONDAG 16 OOGST. — Formaat 13 X 18, kiekje genomen op het Begijnhof en in het « Peerdenbemdeke », te verkrijgen voor 1.75 fr. (waarvan 0.25 fr. wordt afgestaan aan de plaatselijke werking) op het Sekretariaat V.T.B. en bij den Hr. Kunstfotograaf Bernard Janssens, Eikelstraat, 12, Lier.

FOTO'S VAN DE REIS NAAR MALMEDY (zeer goed geslaagde opnamen) zijn te bekomen op het Sekretariaat tegen 0,50 per stuk.

REIZEN IN 1926. — Op de verschillende oproepen betreffende de voorstellen voor de te ondernemen groepsreizen in 1926 verschenen in « De Toerist » mochten wij slechts een paar antwoorden ontvangen ! Voor de laatste maal verzoeken wij de belangstellenden — en die zijn er toch wel ? — ons te willen mededeelen welke groepsreizen zij zouden wenschen ingericht te zien en wanneer (bv. op kermisdagen), welke nuttige wenken, steunend op ervaring, zij ons kunnen geven. Op de eerstvolgende vergadering der kommissie voor Toerisme wordt de agenda der reizen voor het volgend jaar opgemaakt. Wij hopen dat enkele leden aan onzen oproep zullen willen voldoen. Gebeurt dit niet dan mogen we reeds verzekerd zijn dat we volgend jaar niet de minste klacht zullen te hooren krijgen.

WEGENIS

Provincie Antwerpen. — (Officieel) Antwerpen 7-9-1925 : Het verkeer over de viadukt, doorgang gevende aan de Baan van Antwerpen (Schijnpoort) op Merxem, over het verbindingskanaal van Maas en Schelde, is onderbroken uit hoofde van herstellingswerken. Deze onderbreking voor het verkeer heeft aanvang genomen op heden, 7 September, en zal gedurende een veertiental dagen aanloopen. Het verkeer voor voertuigen kan geschieden langs de Tweemontstraat, de Viadukt Bal en de baan Merxem-Deurne.

(Officieel) Antwerpen 1-8-1925 : Het uitvoeren van buitengewone herstellingswerken aan de baan Brussel-Breda noodzaakt onderbreking in het verkeer met voertuigen over het gedeelte dezer baan tusschen de grensscheiding der gemeenten Mortsel en Contich en de Pieter Reypenslei, te Mortsel. De voertuigen zullen den gemeenteweg moeten gebruiken welke langs Edegem loopt en de groote baan vervoegt ter plaatse genoemd « Nieuwen Buiten ». Opschriften zullen den te volgen weg aanduiden.

Baan Herentals-Lichtaert : Fietsbaan : slecht, 2/3 onmogelijk voor gewone fietsers ; niets dan zand.

Provincie Brabant. — (Officieel) Brussel 5-8-25: Baan van Tienen op Charleroi : De brug over de Groote Ghete is weer in orde voor het verkeer.

Baan van Scherpenheuvel op Averbode : Herbouwing van de brug over de Hulpe te Sichem. Een voorloopige brug verzekert het verkeer. (Waarschijnlijke voltooiing : 30 September 1925).

Baan van Leuven op Namen : Herstelling tusschen de punten 16KM.719 en 18KM.900. (Waarschijnlijke voltooiing : nog niet bepaald).

Provincie Luxemburg. — (Officieel) Marche, 8-8-25 : Te beginnen met 10 Oogst en tot nader order zal het openbaar verkeer verboden zijn, wegens herstellingswerken welke uitgevoerd worden aan de staatsbaan van Brussel op Trèves, tusschen de punten 81901 en 82161. Het geldt hier de sectie van de Victor Libertstraat, gelegen tusschen de rue de la Gendarmerie en de rue de l'Abattoir.

Provincie Oost-Vlaanderen. — (Officieel) Gent, 7-9-1925 : Uit hoofde van herstellingswerken in uitvoering is het verkeer voor voertuigen van allen aard, geschorst op de baan van Antwerpen op Rijssel, grondgebied Lokeren, tusschen de kilometerafstanden 19.300 tot 21.500 en zulks tot nader bericht van opheffing.

Provincie West-Vlaanderen. — (Officieel) Kortrijk, 17-8-25 : Om de uitvoering te vergemakkelijken der buitengewone herstellingswerken aan de Staatsbaan van Kortrijk op Doornik, op het grondgebied van Kortrijk en van Bellegem, is het verkeer voor voertuigen onderbroken op het baangedeelte tusschen afstandspunten 4KM500 en 6KM000, gedurende een maand, aanvangende 27 Juli 1925. De onderbreking zal hoogstwaarschijnlijk verlengd worden gedurende 15 dagen van 27 Oogst af. Het verkeer is afgeleid langs een grintweg welke de Staatsbaan verlaat bij afstand 4Km500 en door een gemeentekalseide welke de Staatsbaan verlaat bij afstand 6Km000. Beide wegen verbinden zich op de gemeenteplaats van Bellegem. De omweg loopt over ongeveer 2 Km.

(Officieel) Ieper, 4-9-25 : Uit oorzaak van heropbouw is alle verkeer verboden op de brug over de « Douve » onder de baan van Ieper naar Nieuwkerke, gehucht « Zwijnebak », gemeente Dranouter. Het verkeer kan geschieden langs den gemeenteweg Dranouter-Wulvergem. De datum van voltooiing dezer werken is bepaald op 18 November aanstaande, 's avonds.

INHOUD

Vertraging «De Toerist» — Provinciale Toeristendag voor Limburg 369
Deurne, *Edg. Ernalsteen* 370
Verminderingen — Wegenis 372
'n Stukje van Java, *H. M. van Praag* 373
Boekbespreking — Gemengd 380
Nieuwigheden uit de rijwielconstructie 381
Van het Sekretariaat 381
Wegenis 382
Uitstappen en Bijeenkomsten 383
Bondsleven 384

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ALGEMEENE UITSTAPPEN.

Van 19 tot 25 September reis naar Parijs. Leider : Heer De Combe.

Zondag 27 September : Provinciale Toeristendag voor Limburg te Genk.

ANTWERPEN.

Zondag 20 September: Wandeling in de omstreken van Antwerpen. bezoek aan een drietal kasteelen ; naar Rupelmonde (mogelijk bezoek aan het kasteel van Vilain XIV). Terug naar Antwerpen langs de Scheldeboorden. Vertrek uit Antwerpen-Kiel met de stoomtram te 8.50 u. tot Aartselaar. Eten meebrengen, voor koffie wordt gezorgd.

Zondag 27 September: Provinciale Toeristendag voor Limburg te Genk. Autotocht Antwerpen-Mol-Genk-Hasselt-Diest-Aarschot-Lier-Antwerpen. Bezoek aan de koolmijnen van Beeringen en Waterschei. Deelnemingsprijs fr. 30. Plaatsen beperkt. Inschrijven op het Sekretariaat tot 24 September. Eten meebrengen. (Zie elders in dit blad. Ook in het vorig nummer).

Maandag 28 September: Autotocht naar Mechelen. Beiaardconcert. Vertrek aan het Gemeentehuis Oude-God om 6 u. stipt. Terug te Oude-God te 11 u. Te Mechelen kort bezoek aan het schilderachtige deel der stad; te 8.30 u. beiaardconcert door Jef Denijn. Deelnemingsprijs fr. 7.50. Inschrijven zoohaast mogelijk tot uiterlijk Dinsdag 22 September. Aanbevolen voor liefhebbers!

Zondag 4 Oktober. Bezoek aan het park «Boeckenberg» (niet openbaar) te Deurne. Bijeenkomst om 10 u. aan het eindpunt tramlijn 8. Bij mooi weer wordt 's namiddags verder gewandeld; in dit geval eten meebrengen.

FOTOCLUB.

Zondag 20 September: Fietsuitstap naar Hoogstraten en omstreken. Vertrek te 8 u. aan de Turnhoutschepoort.

FIETSGROEP.

Zondag 20 September: Tweede bezoek aan de rozenkweekerij te O. L. V. Waver. Pick-nick in het hof de Mouriau de Meulenacker. 's Namiddags gezellig samenzijn te Duffel.

Zondag 27 September: Bezoek aan het hof van Baron de Borrekens te Vorselaar. Vertrek 8 u. Berchem-Kerk. — Met deze uitstap sluit het fietsseizoen. De fietsleider dankt allen die hun medewerking verleenden, in bijzonder de hulp-gidsen en de verkenners.

BRUSSEL.

Zondag 27 September: Deelneming aan den Toeristendag voor Limburg. Vertrek uit Brussel-Noord te 7.28 u. overstappen te Leuven (vertrek te 8 u.) en te Hasselt (vertrek te 9.44 u.). Aankomst te Genk te 10.14 u. Terug uit Genk te 17.13 u. overstappen te Hasselt (vertrek aldaar te 17.49) en te Leuven (overstappen aldaar te 19.28 u.). Aankomst te Brussel te 20.02u. We rekenen op verschillende deelnemers.

Maandag 28 September: Naar Mechelen! Vertrek uit Brussel-Noord te 17.58 u. Kort bezoek aan een schilderachtig stadsdeel. Te 8.30 beiaardconcert. Terug uit Mechelen te 22.25 u.

DUFFEL.

Zondag 20 September: Tweede bezoek aan de rozenkweekerij Lens te O. L. Vrouw Waver. Liefhebbers van mooie rozen, wees op post! Pick-nick en gezellig samenzijn in het hof Mouriau de Meulenacker.

Zondag 27 September: Provinciale Toeristendag voor Limburg. Autorit in samenwerking met tak Lier. Zie onder Lier. Zich tijdig aanmelden bij de afgevaardigden voor Duffel of Lier.

De fietsers bezoeken het hof van Baron de Borrekens te Vorselaar. Vertrek te 8.30 Wilsonplein.

Het fietsseizoen wordt gesloten op 27 September. De afgevaardigde dankt de leden van de fietsclub, alsook de afdeeling voor de verleende hulp.

GENT.

Zondag 27 September. Eerste groepsreis van het wintertijdperk naar Antwerpen's kunsttempel. Vertrek om 8.30 u. ter statie Dampoort. Aankomst te Antwerpen om 10 u. Wandeling in de stad. Om 1 u. gezamenlijk middagmaal. Om 2.30 u., bijwoning der vertooning in de Koninklijke Vlaamsche Opera. Plaatsen van minimum 6.00 fr. gewaarborgd. Opvoering van «De Bruid der Zee» van J. Blockx. Vertrek uit Antwerpen om 18.55 u. Aankomst te Gent om 20.20 u. Onkosten voor reis, noenmaal en toegang schouwburg, voor leden 19.75 fr. — niet-leden 2.25 fr. Houders van vrijkaarten of abonnementen wederkeerig 10 of 11.75 fr.

Toetredingen tot 22 Septmeber ten huize van den afgevaardigde Mr Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent.

Maandag 19 Oktober: Algemeene vergadering der leden. 1e der Wintervoordrachten.

Foto's. Nog enkele der Foto's van den Landdag van Aalst zijn te verkrijgen. Prijs: 3.00 fr.

KAPELLEN.

Zondag 4 Oktober: Onze tak begint zijn Winterseizoen: Het tooneelgezelschap «Ick Dien» voert «NORA» op. De heer Van de Wiele, Dr in Germaansche letterkunde geeft een studie over het theaterwerk van Ibsen.

LEUVEN.

Zondag 20 September : In samenwerking met andere afdeelingen, bezoek aan Cortenberg. Everberg. Meerbeek enz. — De fietsers vertrekken om 8 ½ u. op de Groote Markt. De voetgangers vertrekken met den trein om 9.20 u. en stappen in Cortenberg af.

LIER.

Zondag 20 September: Bezoek aan de rozenkweekerij Lens te O. L. Vrouw-Waver en pick-nick in het hof de Mouriau de Meulenacker bij Duffel. De fietsers vertrekken om 2 u. op de Groote Markt.

Zondag 27 September: Autotocht door de Kempen en provinciale Toeristendag voor Limburg. Bezoek aan de koolmijnen van Waterschei en Winterslag. Deelnemingsprijs fr. 26. Inschrijvingen worden aanvaard tot 19 dezer bij den hr. V. Boyens, Berlaarstraat, 39.

Maandag 28 September: Autotocht naar Mechelen. Bijwoning van het beiaardconcert en wandeling door de stad. Vertrek rond 6 u. Nadere inlichtingen en inschrijvingen aan hoogervermeld adres.

MECHELEN.

Zondag 20 September: Deelneming aan den uitstap naar Cortenberg. Vertrek aan het station (café Terminus) per autobus over Steenokkerzeel tot Humelgem waar te 10 u. op den Leuvenschensteenweg de andere groepen samenkomen. Terugkeer uit Leefdaal om 17.23 u. tot Leuven. Van uit Leuven keert elkeen terug naar verkiezen. De fietsers vertrekken te 8.30 u. aan het station.

OPWIJK.

Zondag 27 September: Bezoek aan het kasteel en het park van Gaasbeek. De fietsers vertrekken te 9 u. aan het station. De wandelaars vertrekken met den trein van 9.03 u. Terugkeer te 4 u. 's namiddags. Nadere inlichtingen worden aan de leden verstrekt.

VEURNE.

Zondag 27 September: Autorit naar den Kasselberg. Deelnemingsprijs fr. 30 (voor autorit en eetmaal) zeer voordeelig dus. Ten einde het werk te vergemakkelijken verzoeken wij de leden van nu af reeds voorloopig in te schrijven en een voorschot te storten van fr. 15 per inschrijving. Men kan dit doen in het lokaal «De Beurs» of op postcheckrekening nr 136.690 (Edm. Gyselinck).

VILVOORDE.

Maandag 28 September: In samenwerking met andere afdeelingen bezoek aan Mechelen met bijwoning van het beiaardconcert. Wandelaars vertrekken uit Vilvoorde per trein te 8.07 u. Terug uit Mechelen te 10.25 u. Aankomst te Vilvoorde te 10.39 u. Fietsers vertrekken aan het hotel »Coomans« om 5.45 u. — Licht meenemen. Te Mechelen kort bezoek aan een schilderachtig hoekje der stad. Om 8.30 u. beiaardconcert door Jef Denijn.

— BONDSLEVEN —

ANTWERPEN. — Zondag 30 en Maandag 31 Oogst waren heerlijke dagen voor onze leden.

De Zondag was aan de « Natuur » gewijd. Purper vlammende heide, kleurvol in bekorende heerlijkheid ! Verre horizonten, beeld van d'eindelooze betrachting naar ver geluk. Wie geniet dan niet ? En 's middags : Een overvloed van goud-gele rijstpap ! Kempenland, kloek als Uw lucht en jeugdig-hopend als Uw immer groene dennen, mijn groet en mijn dank voor 't gejonnen genot !

31 Oogst : Mechelen : Zes uur : Keurige stemmige straatjes en hoekjes ! Getuigen van vroegere grootheid en luister ! Duisterende avond omlijst het Begijnhof met zielszoete rust en vredigheid ! Negen uur : Sprankelende klokkentonen over de devoot-luisterende stede ! Ze juichen, ze zingen, ze jubelen het uit ; ze snikken snokkend van wee ; ze trillen van angst en van vrees ! Tien uur : St. Rombouts toren rijst badend in het roode licht : 'k dacht, een beeld van het lijden der stede voor vrijheid en recht ! Groen nu ! Hij teekent zijn silhouet op den donkeren hemel massaal, reuzenbonkig van vast gefundeerde macht ! Groen : na lijden, verblijden ; hoopt in de toekomst en betrouwt ! Hoor : Salvator zegt het ons met zwaar dreunend helderen mond ! Mechelen, Heer De Bruyne, dank om die kunstweelde ! « Uw stad en Uw beiaard », ze zijn me lief. Op 28 September keeren we weerom ! W. H.

AALST. — De 64 reisgenooten van 8 Augustus zullen hun uitstap naar Mechelen niet licht vergeten! Dat de vermoeienis van een langen, welgevulden, stikheeten-dag wel voor iets zal meetellen bij die blijvende herinnering zouden wij niet durven betwisten.... Maar een rijke afwisseling, een toegewijde en bevoegde leiding een behendige doseering van het aangename en het nuttige waren toch de voornaamste elementen van de sterke heugenis welke allen hebben meegedragen. De boottochten van Brussel naar Kapellen-op-den-Bosch en van Mechelen tot Hever, de wandeling door het archeologisch en artistiek zoo merkwaardige Mechelen, het bezoek aan zoo menig prachtgebouw, de beklimming van St. Romboutstoren (al die trappen!!), het tochtje naar en rond de putten van Hofstade: zooveel glanspunten van dien heerlijken dag. Onzen diepgevoelden dank aan de HH. L. Van den Hove, Aug. De Rees, J. Verhoeven en Lode De Bruyne voor de toewijding met dewelke ze van deze reis eene der schoonste in het leven onzer afdeeling hebben gemaakt!

EREMBODEGEM. — Weer een nieuwe tak die in het Aalstersche aan 't bloeien gaat! Zijn eerste fietstocht die een 20tal V.T.B.-ers naar Gaasbeek bracht, slaagde onder alle opzichten. De plaatselijke afgevaardigde, onze sympathieke makker A. Callebaut, haalt er alle eer van, en dat hij het bij een eerste succes niet zal laten daar zijn wij van overtuigd. Hofstade-Lede-Erembodegem-Erpe gaan voorop in 't land van Aalst. Wie volgt?

KAPELLEN. — *Vlaamsche Kermis.* — Het is altijd eenigszins gevaarlijk, over eigen werk de loftrompet te steken. Dat ondervindt ook het werk-comité van V.T.B. Kapellen, nu het verslag moet uitbrengen over de Vlaamsche Kermis van 9 Oogst jl. Evenwel voelt het zich de taak lichter gemaakt door de blijken van goedkeuring, die het van overal mocht ontvangen, — niet het minst door het onloochenbaar sukses, dat zijn onderneming te beurt viel.

De uitvoering van het voorgenomen programma is in de puntjes verloopen. 's Voormiddags trok 'n machtige groep van fietsers en voetgangers naar Hoogboom, ter bezichtiging van het prachtige landgoed Bunge. De overweldigende warmte kon niet beletten, dat allen opgetogen van daar terugkeerden.

Rond drie uur 's namiddags begon dan de Kermis. Echt Vlaamsch in wezen en uitwerking: de geest één gezonde Vlaamsche leute, — de inkleeding beantwoordend aan dien geest,. In het mooie kader van den tuin van 't «Vlaamsch Huis», (waar V.T.B. sedert twee jaar de ruimste gastvrijheid geniet), was het, zoodra de drukkende warmte van den middag eenigszins begon te luwen, een gewemel en gedrang van honderden opgetogen bezoekers. De cirkus was te klein (er konden nochtans 200 man plaats vinden), de herberg-bediening overrompeld, de waarzegster buiten adem, de rechter en z'n helpers overlast van werk... Dat heeft zoo geduurd tot rond elven, toen een opkomend onweêr de onvermoeibaren deed besluiten de bescherming van de feestzaal op te zoeken... tegelijk met de genoegens van het dansen op de lustige muziek van het V.T.B.-strijkje! De vermoeienissen van den dag konden niet beletten, dat tot 2 uur de trippelvoetjes gingen!

Resultaat van de Kermis? Financieel alleszins bevredigend: V.T.B. Kapellen kan met 'n gerust gemoed z'n winterwerking beginnen, die, tegelijk met de voortzetting der voordrachten, meer dan één nieuwigheid zal omvatten. En moreel: V.T.B. heeft Kapellen stormenderhand ingenomen. Want als op onze gemeente 'n vereeniging meer dan duizend man in een harer ondernemingen werkdadig belang kan doen stellen, dan heeft dat ongetwijfeld heel wat te beteekenen.

Besluit ?

— Volgend jaar doen we méér en beter!

E. v. R.

DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND, » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 19 **1 October 1925**

DE IJSSCHE

De IJssche ! Het fraaie riviertje dat in 't Zoniënbosch — aan den Ganzenpoot — zijn oorsprong vindt en zijn waters, helder als kristal, door het prachtigste gedeelte van ons heerlijk Brabant stuwt.

Vóór vele eeuwen rees hier een stad. Toen moet het er heerlijk geweest zijn, want die stad was het uitverkoren oord der Germaansche godin Hilda, aan wie de stad was toegewijd. «Hilda» vindt men nog terug in Huldenberg.

Langer nog geleden, in de Keltische tijden, vormden zich langs de IJssche twee huizengroepen, en, volgens gewoonte en gebruik van die periode, noemden de Kelten deze dorpen naar de rivier waarop ze woonden. Zoo ontstonden hier ter plaatse: Neer-IJssche en Over-IJssche. Laatstgenoemd stadje, hoewel in den loop der eeuwen dikwijls door oorlogen geteisterd en door brand vernield, bezit nog enkele merkwaardige gebouwen. Vernoemen we, nabij het tramstation de kapel van 't Begijnhof. Het is een fraai gotisch gebouw uit de XVe eeuw. Alhoewel de andere gebouwen van 't Begijnhof verdwenen zijn, is deze kapel gespaard gebleven en de « herstellers » staken er tot op heden geen hand aan. We bewonderen ze nog in haar oorspronkelijken staat.

Van het huis waarin de vermaarde Joost Lipse geboren werd, — gelegen achter het gemeentehuis —, kan, eilaas, niet hetzelfde gezegd worden. Dit gebouw werd zoo dikwerf «hersteld» dat de muren er nog wel staan maar het huis niet meer. — Vóór het gemeentehuis, op de plaats waar reeds in de middeleeuwen druk markt werd gehouden, prijkt het borstbeeld van dezen beroemden filoloog en geschiedschrijver. Het beeld werd in 1853 opgericht.

De kerk (op een voor fietsers en autorijders gevaarlijke bocht) is een puik monument, dat niet minder dan drie maal (1390, 1488, 1692) door brand werd vernield. De toren alleen bleef vrijwel gespaard, zoodat hij het eenige deel is hetwelk nog uit de XIIIe eeuw dagteekent. Hier dient opgemerkt dat de kerk zoo herbouwd is geworden, dat men het verschil niet merkt tusschen de nieuwere deelen en den ouderen toren. — Bij het binnentreden wordt de aandacht onmiddellijk gaande gemaakt door de glasramen, die tafereelen verbeelden uit het leven van Sint Marten, patroon dezer kerk. De predikstoel en de biechtstoelen, alsook een mooie muurbekleeding in eikenhout, alles in Louis XV, zijn een kijkje overwaard. Ook enkele mooie schilderijen. De doopvont stamt uit de XVe

eeuw en is versierd met de wapens van de heeren van Over-IJssche, de van Witthem's, wier kasteel achter de kerk ligt, bij den steenweg op Waver. Dit kasteel is een allerfraaist gebouw in laat-gothiek, met achtkantig torentje op het midden van den voorgevel. Het werd opgetrokken in het begin van de XVIIIe eeuw door de van Hornes. In den muur van het kasteel werd een fontein met de wapens der van Witthem's, aangebracht. Van deze fontein, «de Kelle», wordt in een verzoekschrift aan Filips den Goede (1430) melding gemaakt.

Wanneer we den weg naar Huldenberg bereikt hebben, dan slaan we links in, zonder prachtige boomen, kuierend op de boorden van een allerliefst riviertje —, van een der mooiste landschappen van Vlaamsch-België. Uit de hoogte daalt een beekje (zijn bed dient tevens tot straat) te midden van weelderige weiden zonder koeien. Hier moeten we de IJssche over om een eindje de kassei te volgen. Van hier af, tot Loonbeek, blijven we op den rechteroever.

Wat verder hebben we dan weer een verrukkelijk panorama: een meer dan anderhalven kilometer lange weide, berand met het even uitgestrekt Stokkem-bosch. In de verte een wit plekje: het kasteel van Huldenberg. Maar alles moet hier onderdoen voor de

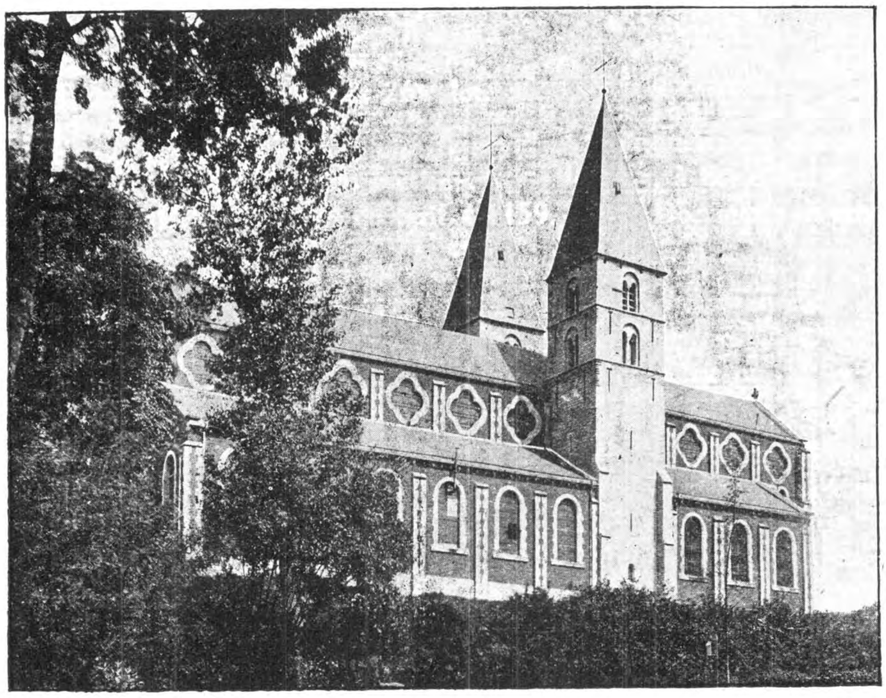

Kerk te Neer-IJssche.

nochtans de IJssche over te steken, en zoo komen we in een prachtige dreef met vier rijen boomen. In het midden kabbelt de IJssche, rechts prijkt het prachtig kasteel «Bisdom», links klimmen huizen langs heuvels op, en schitteren broeikassen in de zon. Verder nog, links, een boschje

«Where meeting hazels darken,
where dank moissure breeds
The pipy hemlock to strange overgrowth».

zooals, vóór 107 jaar, de Engelsche dichter John Keats schreef.

En nu genieten we, — in het lommer van pracht der weiden, waar middenin een lange vijver in de zon blekt. Hier en daar, op eilandjes, wat boomen. Zwanen drijven fier op het water, terwijl boven in de takken, allerlei vogels concert houden. Laat echter nu nog de herfst komen en zijn rosse kleur over de boomen leggen; laat dan de avond dalen en de maan stijgen, dan wordt het schouwspel onvergetelijk. Dan hangt een fijne mist over de weide, — een wit gordijn van bijna twee kilometer lengte —, en men denkt daarbij aan Couperus' «Fidessa».

Zoo wandelen we stil voort in deze

schoonheid. We komen voorbij het kasteel — een onbeduidend gebouw, overgroeid met klimop — en zien ineens het dorp Huldenberg vóor ons liggen. Van hier uit is het zicht betooverend en het penseel van Laeremans waardig : Boven op haar heuvel waakt de kerk over de roode daken van het rustig dorpje, terwijl een molen, gedoken in twee eeuwenoude kastanjeboomen, vredig voortwiekt. Eenden dartelen op het water, koeien en paarden grazen in de weide. Het is met spijt dat we dit vreedzaam oord moeten verlaten.

Van den heuvel waarop ze troont, wenkt ons de kerk. Het gebouw is in gotischen stijl uit de XIIIe eeuw en heeft betere tijden gekend. Toen staken in de vensters gekleurde ramen, en het uitzicht was heel wat beter dan nu. Gelukkig zijn enkele brokken dezer schoonheid bewaard gebleven. Een zestal gehavende beelden op den zuidergevel en twee schilderijen : «O. L. V. Hemelvaart» en de «Kroning der H. Rozalia». In den loop der XIXe eeuw werd een derde schilderij gekocht, een tamelijk goed werk van den Huldenbergenaar Vloeberg, nl. «De Begraving van O. H.».

We keeren terug naar de IJssche en zien weldra tusschen twee afdaken, na de eerste huizengroep, een voetpadje, dat, onder hooge populieren, door de weiden kronkelt.

Op de hoogten tronen de gehuchten: Spijlaart, Smeiberg, Klein-Waver, Vransberg. Smeiberg is een verbastering van 's Meiers berg. Vóór eeuwen rees hier een machtig slot hetwelk aan de meiers van het paleis der hertogen behoorde. Vandaar de naam.

En zoo leidt ons het pad langs de kabbelende rivier door weiden en frissche boschjes, tot aan het Margijtsbosch, waar het uitloopt op de baan Leuven-Nijvel. Alhoewel we niet veel van groote banen houden, moeten wij toch bekennen dat deze hier ons niet weinig bevalt. Rechts de Margijtbosschen met de breede en klare IJssche, hooge populieren, mooie landhuisjes en vruchtbare velden. Stil stappen we voort, het oude kasteel van Loonbeek voorbij — thans, rechts een boerenhof — tot aan het punt waar de baan, links, opklimt naar het gotisch kerkje van laatstgenoemd dorp. Aan den draai der baan staat nog de oude molen die van zijn oorspronkelijk uitzicht weinig schijnt bewaard te hebben.

We schrijden de IJssche over om wat verder weer op den linkeroever te komen. Hier zijn de landschappen niet minder schilderachtig dan te Huldenberg. We tijgen hier nog immer door weiden en boschen, tot aan de straat die het dorp Neer-IJssche met de tramhalte verbindt. Beschikken we nog over voldoenden tijd dan kunnen we het dorp langs de kasteeldreef bereiken. Aan den ingang van het kasteel ligt een andere dreef welke dit gebouw met de kerk verbindt.

De kerk is een mooi monument met twee schoone romaansche torens (einde XIIe eeuw). Volgens de legende (vgl. Teirlinck en de Cock: «Brabantsche Sagen») zou de eene toren door den duivel, de andere door God gebouwd zijn.

Bij het binnentreden valt het onmiddellijk op dat bij het uitvoeren der herstellingswerken geen spraak is geweest van bezuiniging, want alles staat er tip-top in de frissche kleur! Maar, zou Pallieter ook hier zeggen: «Rubens bleft er af.....»? Al de zuilen zijn er in verschillend marmer geverfd. Deze geel, gindsche rood, andere groen, enz. Maar, is de kerk rijk aan kleuren allerlei, ze is te armer aan kunststukken. Wel zijn er twee zilveren kelken, die echter niet iedereen te zien krijgt.

Vermelden we hier nog terloops, dat Neer-IJssche vroeger de hoofdplaats eener meierij was die sinds 1560, o.m., het recht van hoogere rechtspleging bezat.

Nota voor de onvermoeibare toeristen. — Op nog geen 2 1/5 K.M. van Neer-IJssche ligt Korbeek over Dijle, waar we kunnen geraken langs de weiden achter het kasteel. In de kerk van Korbeek wordt een zeer mooi gekleurd, in hout gesneden altaarblad, met tafereel uit het leven van St. Steven, bewaard. Het is een zeer merkwaardig gewrocht uit de XVIe eeuw. — Van Korbeek uit tot aan het station Oud-Heverlee (lijn Waver-Leuven) ongeveer anderhalve kilometer.

W. H.

PRACHTUITGAVE « DE TOERIST »

De leden, die gedurende het jaar 1926 de *luxe-uitgaaf* van «De Toerist» wenschen te ontvangen worden verzocht het bedrag daarvan fr. 7.50 *vóór 20 Oktober* te storten op postcheckrekening Nr 30305 (Libertas Brussel). *Duidelijk vermelden op de strook: Voor luxe-uitgaaf «De Toerist».* De personen, die aan dit verzoek niet voldoen, zullen volgend jaar de gewone uitgaaf ontvangen; waarvoor de bijdrage t.z.t. door den postbode zal geïnd worden.

HAAGSCHE BRIEVEN.

HET BADSEIZOEN.

Als het warm is in Den Haag en menigeen de stad ontvlucht, dan is het een druk verkeer van auto's en motoren op de Nieuwe Parklaan, de mooie breede macadam-weg, die vanaf «de witte brug» naar Scheveningen leidt. Het is op zichzelf al een genot langs de Nieuwe Parklaan te wandelen met aan de eene zijde het ruiterpad en de boombeschaduwde grintweg, waarlangs de prachtige villa's zich aaneenrijen ; en aan den anderen kant het hooge traliehek, dat het wandelpad afsluit van uitgestrekte golvende velden met aan den zoom, het kanaal waarachter heel in de diepte de Wagenaarweg loopt als een smalle grijze streep met aan weerszijden forsche eiken, die van hieraf gezien, boompjes lijken uit een speelgoeddoos. Recht voor ons uit, ter linkerzijde, verheffen zich de torentjes van de badkapel en verderop zien we de blanke koepel van het kurhaus(1) prachtig afsteken tegen het smetteloos blauw van den hemel. Nu passeeren we ter rechterzijde het Belgische Park met zijn mooie wandelingen en moderne villa's. Hier hebben we ook de Luiksche-, Gentsche-, Antwerpsche- en Mechelschestraat. Thans zijn we aan het einde van de Parklaan ; doch alvorens het Gevers Deynootplein te betreden, merken we een kleine kapel op, die nederig verscholen ligt tusschen de huizengroepen. Het interieur is een getrouwe copie van de grot te Lourdes, zijnde een uitgehouwen rots met klimop begroeid. Bovenaan rechts in een holte, staat het beeld der H. Maagd Maria en beneden, in 't midden, een klein marmeren altaar, half

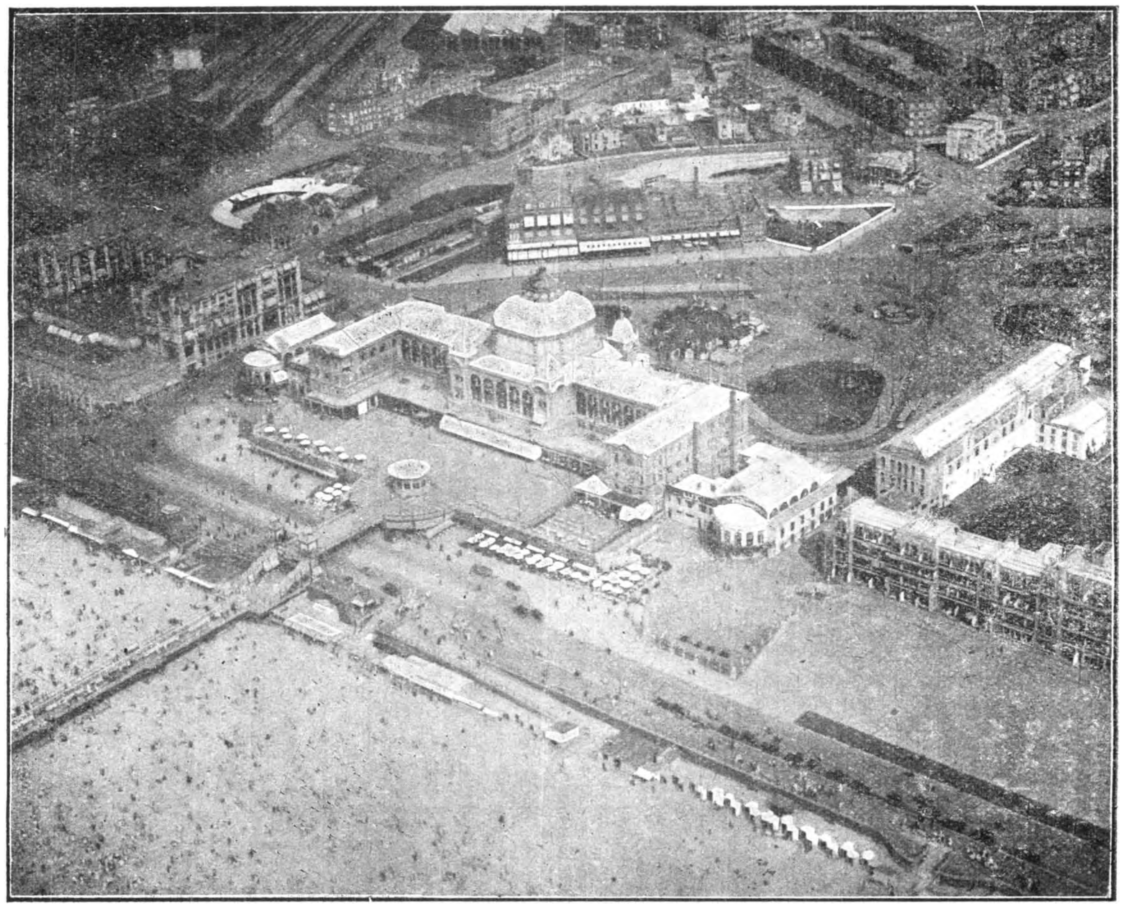

Luchtfoto Kon. Ned. Luchtvaart-Mij.

(1) Zie de illustratie bij dit artikel, luchtfoto K. L. M. (Koninklijke Nederlandsche Luchtvaart Mij) ; op het voorplan o.m. het Kurhaus en het wandelhoofd in zee te Scheveningen.

bedolven onder een schat van bloemen. Niet zelden gebeurt het, dat een voorbijganger, katholiek of niet, z'n gemoed hier komt uitstorten en een oogenblik rust vindt in dit stille oord, dat als een oase, midden in 't mondaine gedoe ligt. Doch laat ons verder gaan.

We zijn dan op het Gevers Deynootplein en zien nu het Kurhaus in zijn geheel vóór ons met aan beide zijden het Cabaret Artistique en het Inhalatorium, waarvan de onderste helft wit en het bovenste gedeelte lichtblauw geschilderd zijn, wat een verrassend effect geeft. Het witgepleisterde, luxueus Hotel Restaurant « Chez Gaston », waar dè elite samenstroomt, beslaat bijna geheel de linkerzijde van het plein. Verder hebben we nog Paviljoen Victoria met zijn typische ondergrondsche biergrot en het machtige circusgebouw waar Hagenbeck op het oogenblik voorstellingen geeft. Op den hoek der Parklaan en van de Badhuisweg staan Hotels Bristol en Riche, het laatste vooral bekend om zijn gezelligen zomertuin en neger-portier in zijn landskleedij, hetwelk vooral voor de kinderen een groote attractie is. Aan de rechterzijde bevinden zich « 't Casino» een rustig plekje om te lunchen, «Trianon» en «Regina» waar 't altijd «thé-dansant» is. In het midden troont de voormalige Kurhausbar, nu geëxploiteerd door Jean Louis Pisuisse en zijn vroolijke kameraden. Doch hiervan een volgenden keer. Dus au revoir !

BEPPY PLANTENGA.

Uitslag van den Kruiswoordenraadselprijskamp!

Wij hebben althans het genoegen aan onze ongeduldige leden den uitslag te kunnen mededeelen van den kruiswoordenraadselprijskamp!

De jury, samengesteld uit de heeren Van Overstraeten en Talloen, voor tak Aalst en Mej. Samijn en de hr. Mauquoi, voor de kommissie voor propaganda, stond werkelijk voor een moeilijke en zware taak! Niet minder dan 286 leden hadden een oplossing ingezonden; 286 menschen die avond aan avond hebben gezweet, gebogen over het geruitte vierkant, afgedamd door woordenboeken, atlassen en encyclopedieën! Van harte proficiat, zwoegers! Het Bestuur van den V.T.B. biedt zijn hartelijke gelukwenschen aan de 27 uitverkoren vorschers die een prijs hebben behaald!

Ziehier de lijst dezer gelukkige winners:

	Namen:	*Behaalde punten:*
1.	Dr. V. Willems, St. Truiden	200
2.	Stuyck Frans, Geel,	200
3.	Ernalsteen Edg., Wommelgem	200
4.	Willems Maria, St. Truiden	200
5.	Van Mierloo Paul, Antwerpen	200
6.	Dr. Fr. Maeyaert, Veurne	200
7.	Willems-Nassen, St. Truiden	200
8.	Bonnaerens A., Antwerpen	200
9.	De Messemaecker, Borgerhout	199.5
10.	Janssens Julia, Antwerpen	199.5
11.	Van Leuven, Mechelen	199
12.	Niclaes Leo, Antwerpen	199
13.	De Baere Herman, Gent	199
14.	Albrecht Maria, Antwerpen	199
15.	D'Hoogh Fr., Leuven	199
16.	Buckings R., Ieper	199
17.	Van den Bergh Viktor, Antwerpen	199
18.	Beeckx Karel, Temsche	199
19.	Leenen J., Opgrimby	198.5
20.	Cockx Ferd., Leuven	198
21.	Van de Velde Joris, Ledeberg	198
22.	Vermeulen Joz., Gent	198
23.	Knaeps-Holten L., Turnhout	198
24.	Verbruggen Lod., Berchem	197.5
25.	Piens L., Gent	197.5
26.	De Windt Herman, Antwerpen	197
27.	Van den Wouwer Ant., Antwerpen	197

N. B. — Voor de deelnemers, die hetzelfde aantal punten behaalden werd geloot.

De prijzen liggen ter beschikking van de winnaars op ons Sekretariaat, Dambruggestraat, 116, Antwerpen.

De lijst der prijzen verscheen in Nr 14 van « De Toerist » 14-7) bladz. 208.

— VERMINDERINGEN —

ANTWERPEN.

2de Koloniale Jaarbeurs. — Op vertoon der lidkaart 50 t. h.

J. Rylandt, St. Willibrordusstraat, 66, Modeartikelen — 5 t. h.

Eug. De Kock, tandmeester, Anselmostraat, 21, 10 tot 15 t. h. op vertoon der lidkaart. Spreekuren van 9 tot 12 u. en van 2 tot 6 u.

DUFFEL.

Kinema Alhambra. — 10 t. h.

MACHELEN (bij Vilvoorde).

Mevr. Is. Hanssens: Zaden en Granen. — Op vertoon der lidkaart met foto, voor levering van hofzaden 5 t. h.

LIER.

In den Lantaarne, G. Lemmens, Kleergoedmagazijn, Rechtestraat, 5 t. h.

G. *Goovaerts*, Spoorweglei, 62. Ellegoederen en sloeffen, 5 t. h.

Keersmaekers, Berlarij, 39, Heeren en Damenstoffen — 7 t. h.

VERBETERING.

MARIABURG.

De Vries Ed., tandheelkundige, Zwemdoklaan, 10, 10 t. h. in plaats van 5 t. h.

ORGANISATIEFONDS

Omdat de reis naar Zwitserland zoo schitterend slaagde	fr. 75.—

DEURNE

(Vervolg en slot van bladz. 372).

In de nabijheid ligt het «Lanteernhof», of liever wat er nog overblijft van het oude slot, dat door een menigte dichters en schrijvers romantisch bezongen en door kunstenaars zoo vaak geschilderd werd! De hofgrachten zijn nagenoeg gedempt en de muren ingestort. Geen mensch kan vermoeden dat Conscience het in 1846 nog verkoos als waardig midden voor het fantastisch verblijf van «Graaf Hugo Van Craenhove».

De stichter van het «Lanteernhof» was Joris Vezeleers, handelaar in Vlaamsche gobelijnen. Aan koning Frans I leverde hij een tapijt op goud en zijde «Loth en Keizer Constantijn», 6 tapijten voorstellende de geschiedenis van Joroboam en 7 tapijten over de geschiedenis van Perzië. In de 16e eeuw werd het geplunderd door de bende van Marten Van Rossum, alias «Zwerten Merten». Na de verovering door Farnèse vluchtte de familie Vezeleer naar Holland tot in 1609. In de helft der zeventiende eeuw hoorde «Lanteernhof» toe aan den Amsterdammer Constantijn Huyghens, zoon van Christiaan (1629 — 1695). Deze was een groot geleerde, hij ontdekte met een zelfgebouwden sterrenkijker de Saturnussatelliet, was de uitvinder van het slingeruurwerk en later van de spiraalveer. Hij schreef het «Cosmotheoras», een eigenaardige bespiegeling over maan- en planeetbewoners.

Na 1840 diende het «Lanteernhof» enkele jaren als werkhuis voor de leertouwerij Willaert-de Wael. Het verloor weldra zijn luister en ligt nu geheel in puin. Ieder voorbijganger merkt den bouwval op want het is alsof haar geweldige gedaante nog met de geheimenis van een groot verleden wordt omzweefd. In de omgeving zien we nog het Drakenhof (Wouters), Ravelsberg (Thijssen) en de Oude Donck (V. Put) tegenover de zeer oude taveerne «De Exter», die sinds grootouders tijd het uitstapjesoord van alle steedsche kinderen is gebleven en waar Conscience destijds graag vertoeven kwam.

Tot dusver hebben wij vermeld wat er in Deurne-Zuid het merkwaardigste is, maar de lezer geloove niet dat ik volledig was.

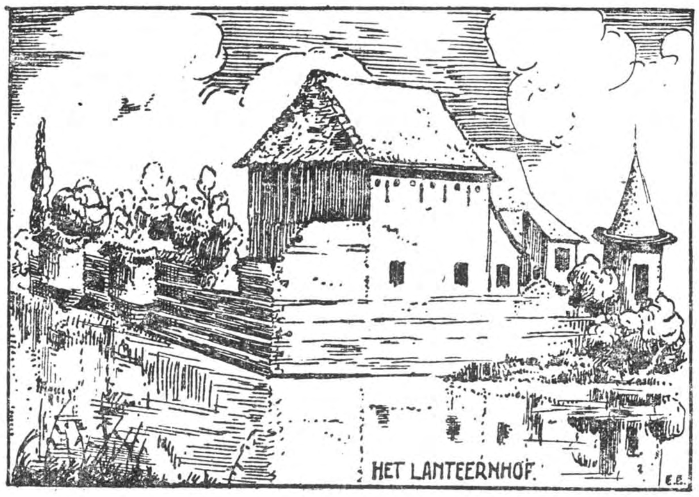

Deurne. Het Lanteernhof in 1295.

Ten behoeve van al wie den wensch mocht hebben zijn weetlust te verzadigen aan de historie van Deurne-Noord's kasteelen weze de opdracht gedaan mij geduldig te vergezellen. Aan de St Rochuskerk, aan Silsburg of aan Steenebrug vinden we gemakkelijk den steenweg die ons leiden moet naar Deurne-Noord. Door de uitgestrekte weilanden met ontelbare Kanadaboomen, in 't gelid langs de Herenthalsche vaart en 't rivierke «deSchijn», komen wij aan de plaats waar ambtman Sterckx, raadsheer van Keizer Karel, het «Goed Te Hoofdvondere» bouwde. Dit historisch kasteel komt voor in het gravurewerk van vele geschiedkundige boeken over vorige eeuwen. Weldra zal dit slot zijn vroe-

ger grootsch karakter dragen, men is druk aan gang met den algeheelen heropbouw.

Als achtergrond voor deze frissche — bijna Waaslandsche — natuur teekent het machtig geboomte van 't Provinciaal Park zich donker af. Een natuurmonument is de beukendreef, wier neigende kruintakken zich samenspitsen tot een gothisch gewelf. — Het «Rivierenhof» bestond reeds in de 16e eeuw. Na het faillissement van den stichter Magnus van Bullestraeten in 1543 ging het goed over aan de familiën de Cordes, later Van der Cruyce. In 1618 werd het als professiehuis afgestaan aan de Jezuïeten, die er in 1700 een hoeve en landerijen aan toevoegden. Na de afschaffing der Jezuïetenorde door Clemens XIV en verbeurdverklaring der kerkelijke goederen werd het domein op de Vrijdagmarkt voor 63.000 gulden toegewezen aan notaris Christiaan Corvens, voor rekening van Jan Baptist Cogels. Deze belastte de Wailly, bouwmeester van den koning van Frankrijk om het tegenwoordige gebouw op te richten ; het dagteekent van 1777. Bouwmeester Coreblom van Antwerpen hield toezicht over de werken en een vermaard Hollander bestuurde het aanleggen der tuinen, tempels, vaarten, doolhof en prieëlen. De Fransche legers sloegen er in 1814 hun kwartieren op en nielden er leelijk huis. Gedurende den slag van Deurne namen de Pruisen, onder 't bevel van Bülow, dit waarlijk prinselijk hof onder vuur.

Een paar jaren geleden kocht de Provincie Antwerpen het Rivierenhof aan en bestemde het voor openbaar park. En alle Zonmersche Zon-en feestdagen ziet men er de rustverlangende stedelingen de bloemenomzoomde wegen omstoeien, zich gemoedelijk vergasten rond de tafeltjes van het oude heerenhuis, zalig staren naar de droomtochtjes der zwaantjes die lange rimpels trekken over den grooten vijver. dien ons volk zoo beeldend «den spiegel» noemt...... en gelukkig zijn.

Hebben wij nu de groote middenlaan in hare geheele lengte doorwandeld, dan treffen wij voorbij de Landbouwschool een uitweg om door de landerijen van het Schijndal het «Papegaaihofke» te bereiken. Deze benaming kan bevreemden maar het is best mogelijk dat Kanunnik Ullens, die het kasteeltje ontving van Wed. de Clijn,naar pastoorsgewoonte een papegaaike tot levensgezel had. Hier schreef Kannunik Ullens zijn «Antwerpsch Cronijckje» dat men in 1743, na 's schrijvers dood uitgaf te Leiden. In 1884 kocht Floris Pauwels, burgemeester van Deurne den eigendom, verfraaide hem tot een lusthof «met breede grachten, vol levende wateren met een stuk zaailand daarbij», én — herteke, wat lust je nog meer ? — hij bouwde er 4 serres, maakte er een doolhof en een rozenpark met 1200 verscheidenheden en daarbij een bloemengaard die 1700 soorten bevatte. Hij was de eerste die hier te lande de orchideeënteelt huldigde. Zijne verzameling noemde men de rijkste van het vasteland. De onderscheidingen en huldegarven, die Pauwels op alle tentoonstellingen behaalde, bedekten den ganschen muur van de groote zaal. Na Pauwels' dood nam het armbestuur van Deurne het Papegaaihof in bezit. Men heeft er nu alle kamers verbouwd tot noodwoningen. En bij menschen die er slechts «wonen uit nood» mag men den eerbied niet onderstellen om het eenzame landhuis ongeschonden te bewaren.

Nabij «de Schanshoeve» luwen ons de aromen van een rozenveld tegemoet en een weinig verder rijst boven het opwolkend groen der boomen de silhouet van het kasteeltje «Boterlaer».

Wij lezen in oude archieven dat het in de zeventiende eeuw behoord heeft aan de lakenhandelaars Bonnecray en Claeys en naderhand tot brouwerij werd ingericht tot Herman Dassa het aankocht in 1626 en er de Vlaamsche torentjes en trapgevels bijbouwde en hofgrachten delven liet. Sinds 1858 is het een buitenverblijf der familie Van Strijdonck.

Om dan den grooten steenweg van Antwerpen naar Turnhout te bereiken heeft men alweer de keuze tusschen menige aangename landwegen. De Schootensche steenweg brengt ons weldra aan het kasteel «Vennebwig» dat men even dikwerf te noemen pleegt met de namen «Jezuïetenhof» of «'t Goed ter Heyden». Dit was het verblijf van Balthazar de Robiano, burgemeester van Antwerpen (1603), algemeen schatbewaarder der Nederlanden, diplomatisch gezant der aartshertogen Albrecht en Isabella. Zijn broeder Francisco verkocht het kasteel in 1614 aan het college der Jezuïeten. Na ontbinding der orde (1776) werd het op de Vrijdagmarkt voor 35.000 gulden openbaar toegewezen aan Ridder J. G. Peeters, heer van Aertselaer, die het aan den nijveraar Jan Beerenbroeck voortverkocht. Door de eeuwen heen ! dit hof het lief en leed gekend van menig adele familie als Storms, de Bosschaert, Van de Werve enz. De eeregoeverneur van Antwerpen, baron Cogels, bewoont het nu.

Tcgcnovcr de kapcl van Venneburg volgeri wij de hofgracht van den «Zwarten Arend». Op de met klimveil omgroeide stallingen vervult een gulden everkop zijn taak als windwijzer. Meer zuidwaarts bemerken wij tusschen de rijke boombeplantingen de witte voorgevel van het kasteel, een gebouw in italiaansche stijl. Een oud-wijveke beweerde cens: «Er zijn juist 99 vensters in den voorgevel aangebracht ; tot een honderdtal hecft men 't niet durven brengen, want het is een ongeluksgetal!» De heropbouwing van het huis, in 1784, ging vergezeld van een eigenaardige familieplechtigheid. Het éénjarig kind je van den toenmaligen eigenaar, graaf d'Oultremont, zou een truweeltje ter hand hebben genomen om den eersten steen te lcggen. Dit gebaar verwekte het geestdriftig handgeklap van alle genoodigde omstaanders. Dit vroegtijdig proletarisch aangelegde gravenkind bleef echter niet lang een democratische belofte ; in de eerste kindsheidsjaren vertrok het met zijn oudcrs naar vreemde landen. De paters Jozefieten kregen de ruime zalen van het slot in gebruik om er een küstschool met volledige huihaniora open te houden voor de knapenschap der hoogere standen. De talrijke ñamen, waarmee die Studenten de muren, deuren en vensters hebben versierd of ontsierd, getuigen dat de immer vrome eeuwige jeugd het akelig standenfatsoen niet kennen wil.

Enkele stappen verder links laten we het kasteel Ertbrugge liggen om het voetpadje te volgen dat ons omleiden moet naar de mooie beukenlaan achter den tuin van dit hof. Zoo naderen wij het «Musschenhof» of «De Bijckhoeve» verscholcn tusschen de oude lindeboomen die onder den zonnetoover der goudschoone herfstdagen tot schildcrachtige festoene *1* herschapen worden»

Nu nog enkele minuten wandelen en we kunnen ons van de vermoeienis weer opknappen in de taveerne «De Boschuib tegenover het Stadion. Onwillekeurig gaan wij er aan de tafeltjes zitten droomen over die nabije zonderlinge puin, die in klimop verdoken poortboog en ingestorte torenruine. Het is de laatste Retuigenis van het versterkte ridderlijk slot van Lazarus Tücher. Marten van Rossum kwam het in asch leggen na zijn mislukten aanval op Antwerpen. Na den heropbouw verdween het een tweede maal te vuur na de verovering van Borgerhout door Farnèse (1585). Sinds 300 jaar onderging het gcen herstellingen meer. Ik laat het woord aan den dichter van Rijswijck :

Fofo *De ZiVeep -- Bcu$$eL*

V.T.B. **IN HET LAND VAN PALLIETER OP 16** OOGST.

De bouwval, dien gij ginder ziet
Was eens een trotsch gesticht
De tijd die alles nederstort
Smeet ook het aadlijk Gallifort
Met wal en torens klein en kort
Zoo als het daar nog ligt.

Onder de vele uitmuntende schilderwerken* die vele kunstenaars van dezen bouwval maakten vermelden we in 't bijzonder de mooie kopcrplaat «Gallifort» door Willem Linnig.

Jammer genoeg kunnen we van het volgende mooie «Bisschoppenhof» niet veel te aanschouwen krijgen wegens de zeer dicht bewassen tuinhagen. Het goed is van ouden datum gekend. De tegenwoordige aanbouw is die welke Balthazar van Cortbeemde Het optrekken in 1631 nadat het vroeger door de Spanjaarden was verwoest geworden. Ter streke Lackbors vinden we het «Hof Couwelaer». Het staat daar naakt en kaal tentoongesteld längs de straat want het mist alle stoffeering van blij groen geboomte. Niets laat vermoeden dat het eens getrouw de gravuur van 1625 beantwoordde, waarop het slot vootkomt met allerprachtigste ophaalbrug boven de breede watersingels en met vier sierlijke torens. Zijn bewoners zijn in de i6e eeuw gevlucht voor de krijgsbenden. Korts na hun terugkeer werden er een tijd lang de godsdienstoefeningen gehouden. Rond de helft der 19e eeuw liet de weduwe Della Faille het verblijf in Italiaanschen tränt herbouwen, volgens de plannen van bouwmeester Berckmans, ontwerper van de O.-L.-V.- ter Sneeuwkerk van Borgerhout. Schadde, de ontwerper van het Antwerpsch beursgebouw, herstelde den gevel.

Voor een tiental jaren heeft de bouwmaatschappij Crédit Foncier de eigendommen aangekocht. leder moet betreuren dat de zin voor het bchoud van monumenten eerst dàn ontwikkeld zìi zijn wanncer alles reddeloos ten gronde zal gegaan zijn en er niets meer overblijft dan de heimweevolle heugenis van een fraaier verleden.

Daarnaast, geheel ommuurd, ligt het «Meeuwenhof» een ruime villa van den heef Baron de Terwagne. Alvorens afscheid te nemen V2n Deurnc raden we aan nog een bezoek te doen aan den schoonen inboedel van de St. Fredeganduskerk. Het nabije gemeentehuis is werk van bouwmeester Gife.

Al meen ik het geduld van den lezer te hebben misbruikt toch schijnt het mij toe alsof ik veel te kort ben geweest. Ik sprak niet eens over de kaak of schandpaal, over het 11 de eeuwsch Fredegandusklooster «Ten Eeckhove» ; ik sprak evenmin van de beroemde Deurenaars. schilder Eliaerts en geschiedschrijver De Ridder, noch van Pieter Pat, die op 20 jarigen leeftijd naar "Syrië vertrok, in Alep woonde, er een handelshuis stichtte. legendarische rijkdommen won en met zeven schepen, vol eigen schatten beladen, uit Perzië' afzeilde, naar Antwerpen stevende en zieh vestigen kwam te Deurne ¡n het kasteel «Ter Zoome».

t Klinkt alles als een sprookje van avonturen. Maar de verhalen omtrent Deurne's aangelegcnheden gaan zoo hoog boven het alledjagsche ! En al behooren de sprookjes niet tot de tastbare werkelijkbeden van onze 2o?te eeuw. toch is er iets dat men« nooit looehenen kan : de ware faam ! In de muren en puinen van zijn twaalf kasteelen leeft Deurne's historic Uit de grafsteenen waarin de trotsche blazoenen der geslachten, de Broë'ta, de Bosschaert, de Browne, Legrelle, Cogéis en anderen onuitwischbaar gehouwen staan, spreekt Deurne's adel ! En zijn grond is geheiligd door de eeuwige rust der geestelijk-onsterfelijke grooten als : Constance Tcichman, Edmond Van Herendael, bee Idhouwer Frans Deckers, archivan* Genard, August Snieders, Jan de Laet, en ¿en populairen Andreas de Weerdt.

Nu weze een laatste slotwoord over Deurne's heden aan de beurt. De tijd kent geen stilstand, geen terugblik en steeds wordt er voortgewerkt en gezaaid en geplant en gcoogst en gebouwd. leder jaar brengt de bevestiging van nieuwen vooruitgang. Deurne's snelle ontwikkeling wekt verbazen. Zijn Stadion» waarop de internationale kampioenschappen worden betwist, droeg Deurne's naam ver over de grenzen en alle luchtvaarders der aarde weten dat zij veilig kunnen landen op 't vliegarena van Deurne.

Op Deurne's grond staan : een fabriek voor de gloeilampen Philips de geneverstok^rij Bai ; de azijnbrouwerij «de blauwe Hand» ; het ijsfabriek «Siberia» ; een inrichting voor kurkbewerking en ettelijke werkhuizen tot vervaardiging van vuurwerk, steenvlas, jodenlijm ; en vele wasscherijen.

Telken morgend korts vóór alle stoomfluiten en sirenen den achturendag zullen verkonden zict men hoe de scharen arbeiders

en werkkrachten, stedenwaarts worden gedraineerd om 's avonds na de sluitingsignalen weer huiswaarts te keeren : het gaat als ebbe en vloed, het is een nooit eindigende rythmus.

Maar 's Zondags ! Dan viert in Deurne de vreugde feest. En het wemelt alom langs de wegen, waar stoeten stedelingen heenkuieeren naar de frissche parklanen van het Rivierenhof. En het schatert overal van kinderpret rondom de schommels der landtaveernen «De Exter» en «De Boschuil» en in de prieeltjes van de «Kaasboerin». — En de liefhebbers van Zondagsche veldfeesten stellen het graag met een pic-nick of een maal van boterhammen met platte kaas en het nagerecht der witte ijsroomwagentjes. En na elken zonnigen Zondag van gemoedelijk genot, dat stellig de schijnbevrediging over de gedwongen praal der kursalen van buitenlandsche strandsteden evenaren moet, trekken de zingende of musiceerende karavanen weer naar huis met de vleiende herinnering aan Deurne : als paradijs der ware vroolijkheid.

Dan zet de avond eerst weer zijn domper op licht en geluid. De nacht brengt stilte, stemt tot blijde bezinning en schuift langzaam over ons halfrond heen.... om een nieuwe dag te laten beginnen met dezelfde taak van alle vorige dagen.

EDG. ERNALSTEEN.

-- VAN HET SEKRETARIAAT --

LEDENAANGROEI. — Van 1 tot 15 September traden 236 nieuwe leden toe. Dit cijfer is betrekkelijk kleiner dan dat der vorige maanden; zulks door het feit, dat tal van personen inschreven voor volgend jaar. Propagandisten, werft leden aan voor 1926!

GEMEENTELIJSTEN. — Op het Bondssekretariaat is men druk aan het werk met het aanleggen van een degelijke en volledige documentatie zoo wel binnen- als buitenlandsch. Dit wordt gedaan in het belang der leden zelf die inlichtingen zouden wenschen over een gemeente, over een of ander te ondernemen reis, enz. We verzoeken dringend onze leden hieraan mede te helpen! Verschaft ons alle inlichtingen over Uw gemeente en haar omgeving, verduidelijkt dezelve met teekeningen, plans, zichtkaarten en dg.; het sekretariaat zal U graag een in te vullen vragenlijst zenden. We houden ons ook aanbevolen voor brochuurtjes en gidsen. We hopen dat de bereidwillige leden talrijk zullen zijn.

DE REEDS VERSCHENEN NUMMERS VAN «DE TOERIST» zijn totaal uitgeput. De nieuwe leden voor 1925 ontvangen dus de reeds verschenen nummers niet meer. Werft leden aan voor 1926!

FOTO VAN DEN LANDDAG TE AALST. — Nog enkele exemplaren zijn voorhanden op het Sekretariaat. Deze mooie foto's kosten 3.00 fr.

FOTO'S VAN DEN UITSTAP NAAR LIER OP ZONDAG 16 OOGST. — Formaat 13×18, kiekje genomen op het Begijnhof en in het «Peerdenbemdeke». te verkrijgen voor 1.75 fr. (waarvan 0,25 fr. wordt afgestaan aan de plaatselijke werking) op het Sekretariaat V.T.B. en bij den Hr. Kunstfotograaf Bernard Janssens, Eikelstraat 12, Lier.

FOTO'S VAN DE REIS NAAR MALMEDY. 12 zeer goed geslaagde opnamen zijn te bekomen op het Sekretariaat tegen 0.50 fr. per stuk.

GROOTE FIETSVLAG. — Van verschillende zijden werd door de aangesloten fietsgroepen de wensch uitgedrukt een groote vlag te bezitten. Het bestuur van V.T.B., na grondig onderzoek, heeft in deze een beslissing getroffen welke iedereen bevredigen zal. Om de eenheid ook hierin te bewaren zullen de groote vlaggen voor alle fietsersgroepen dezelfde zijn : namelijk de vergrooting van de kleine V.T.B. fietsvlaggetjes. De groepen die zich dergelijke vlaggen willen aanschaffen, kunnen zich tot ons Sekretariaat wenden. De prijs der vlag is 16 fr. ; hierbij komt, voor den naam der plaats, 1.50 fr. per letter.

Het weze goed begrepen dat er voor de fietsgroepen geen verplichting opgelegd wordt een vlag te bezitten. Er wordt alleen bedoeld dat zij die er een wenschen het hoogerbeschreven model moeten nemen. Op deze vlag staat benevens het V.T.B.-schild de naam der gemeente.

AUTOVLAGGETJES. — Benevens de bekende fietsvlaggetjes verkoopen we, ten behoeve van onze leden-automobilisten, grootere V.T.B.-vlaggen tegen 5 fr. stuk.

V.T.B.-MEDEELINGEN PER RADIO. — Een onzer bereidwillige medeleden heeft ons toegezegd binnen afzienbaren tijd, de mededeelingen betreffende de uitstappen, vergaderingen en voordrachten rond te seinen op een golflengte van 240 m. elken Dinsdag na 10 u. 's avonds, waarschijnlijk hoorbaar binnen een kring van 25 K. M. rond Antwerpen.

NIEUWE AFGEVAARDIGDEN

AYWAILLE. — Van de Putte Armand, leeraar M. O., rue du Chalet, 37.

DUFFEL.
Bruyninckx G., onderwijzer, Markt, 12.

SOTTEGEM. — Coessens Omer, nijveraar, Kasteelstraat, 14.

ST. LEENAARTS (Brecht). — Maes-Van Dijck L., aannemer.

ZUNDERT (Nederland). — De Bie Pieter, Boomkweeker, Marktplein.

OP REIS NAAR KONGO

HET DAGBOEK VAN Dr AABEE DE JONGHE

(In de vereenvoudigde spelling).

1 Mei 1924.

Met mijn vrouw vandaag ingescheept naar Kongo.

Een beroerde morgen, de morgen van het vertrek. Om half zeven een klop op de deur van het slaapvertrek en de stem van moeder die het op zich genomen had ons te wekken als ze vroeger deed: «Opstaan! 't Is tijd!» In der haast aangekleed, gegeten en de afscheidskus gegeven. Als we moeder gekust hebben draait ze zich plotseling om, een ingehouden snik, bedwongen tranen en een krampachtig geweld om haar ontroering niet te laten blijken. Ook ik voel me diep aangegrepen; gebaar nochtans van niets en vertrek met mijn vrouw.

Grijze morgen; het regent.

Te Antwerpen, vlak vóór het Steen, ligt de «Elisabethville» te wachten. Een gewemel van alle duivels rond en op de boot. De laatste koffers van de passagiers worden opgeladen. Bloedverwanten en kennissen van de afreizenden kijken haastig de boot af en lopen elkaar in de weg.

We nemen dadelik plaats op het promenadedek en kijken naar de familieleden die op de kaai te wachten staan tot de boot vertrekken zal.

Om elf uur schuift ze stilletjes van wal. Er wordt geweend, gewuifd, geroepen en plechtig en kalm vaart de «Elisabethville» af. We herkennen weldra de bloedverwanten tussen de met zakdoeken zwaaiende menigte niet meer; toch doen we teken met de hand tot op het laatste ogenblik.

Onze-Liev'Vrouwetoren steekt hoog boven de rij gebouwen uit; we draaien de hoek van de stroom om en... vaarwel!

Het is op dit ogenblik alle passagiers zonderling te moe. We staan op een keerpunt in ons leven; allen voelen wij het sterk: met de oude wereld hebben we gebroken en van de nieuwe die we tegemoet varen weten we nog niets af.

De dijken zijn lang, de Schelde wordt breed; lucht en water, water en lucht en daartussenin een streepje grond met een rood dak en een molentje.

Zee- en rivierschepen op het lichtende water.

Om kwart voor vier stevenen we Vlissingen voorbij en dan langs de Vlaamse kust die ons verschijnt als een teer-blond lijntje, dat meer en meer verdoezelt en verdwijnt.

Zilver lichtspel in de wolken en op de kalme zee.

We wandelen het promenadedek op en af want het is killig; de wind waait over de boot.

De «Wandelaar» ligt in volle zee eenzaam te dobberen als een stukje van Vlaanderen in zee vooruitgeschoven. Als het wachtschip op zijn beurt ons uit het oog verdwijnt, roepen we in het diepste van ons gemoed Vlaanderen een laatst vaarwel toe.

Te zes uur schettert er militair klaroengeschal aan boord; een stewart blaast «eetmaal» voor de passagiers der tweede klasse; te half zeven «officers dress» voor de passagiers der eerste en te zeven uur «eetmaal» voor dezelfde.

In de nacht stomen we langs de Engelse kust door het Nauw van Kales. Dover ligt vóór ons, beweert een lid van de bemanning. Twee vuurtorens zenden hun draaiend licht in de nacht. Van de stad zelf zien we niets dan een rij lichtjes als van een trein die door de donkerte rolt.

2 Mei 1924.

Grijze dag. We zijn het kanaal doorgevaren en aan het wiegelen van de boot voelen we de golfslag van de volle zee. De eerste verschijnselen van de zeeziekte doen zich voor. Mijn vrouw en ik bevinden ons tussen de slachtoffers. We brengen haast de hele dag in onze kajuit door. Eigenlik zeeziek zijn we niet, wel onpasselik, mottig. Het hoofd draait ons bij pozen op losse schroeven, de maag is niet in orde. We hebben de moed niet in het eetsalon te verschijnen. Op onze bedjes uitgestrekt in de kajuit voelen we het gestamp van de machine en de tegenstand van het water die de boot een schokkende beweging doen uitvoeren wijl de baren ze doen schommelen op haar grote en kleine as. Ach, dat wiegelend hotel dat de «Elisabethville» is! Kalme zee nochtans, erg groen, groen als dik glas; hier en daar een rollend pluimpje schuim.

3 Mei 1924.

Te acht uur wordt er als voor militairen de reveille geblazen; kort daarop gaan de passagiers ontbijten. We voelen ons onpasseliker dan gister en verschijnen aan tafel

niet. We gaan op dek in een vouwstoel liggen en zien hoe de hemel- en het watervlak uit hun voegen gerukt, in elkaar en als over elkaar geschoven worden.

Na het middaguur krijgen we de Franse kust in 't zicht. Op twee duizend meter van de haven van La Pallice blijft de boot stil liggen. We hebben de eerste aanlegplaats bereikt. Een stoombootje komt ons uit de haven dobberend tegemoet gevaren. Een twintigtal nieuwe passagiers klimmen op, postzakken en reiskoffers worden overgeladen. Dan terug in volle zee.

Er wordt ons gezegd dat we alleen nog te Casablanca zullen aanleggen of liever dat we nergens dan daar aan wal zullen stappen op heel de reis. Ontgocheling! Onze boot is twee dagen te laat vertrokken en moet de verloren tijd inwinnen.

4 Mei 1924.

We bevinden ons in de golf van Biscaye. De zee blijft kalm. Na het ontbijt strek ik me dadelik op een dekstoel uit; mijn vrouw blijft te bed, zieker dan gisteren. Iemand naast mij zegt, dat het Zondag is. We kijken verwonderd op. We denken hier niet aan de tijd, aan maanden of dagen; hier telt de tijd niet.

Te halftien mis in het eetsalon der 1ste klas. Een oude, Roomse zendeling met vlokkende witte baard draagt het Offer op. De protestanten vergaderen in het eetsalon der 2de klas.

Daar we ons niet kranig genoeg voelen om het middagmaal eer aan te doen, verschijnen we in de eetkamer niet. De kamermeid brengt ons in de kajuit een stukje vlees; we slikken ieder de helft ervan binnen.

In de namiddag rijst de Spaanse kust hoog uit de zee op. Zeevogels zweven plots rond de boot en bruinvissen wippen bij paren uit en in het water dicht bij ons.

Heel de avend en de nacht varen we langs de Spaanse en Portugeese kust ; we bemerken ze niet, doch hier en daar van bakboordzijde gezien, ontwaren we het licht van vuurtorens. — Bewolkte nacht. Toch ligt Mars hel aan stuurboordzijde.

Na het avendmaal wandelen de passagiers der 1ste klasse het promenadedek op en neer. Het is elektries verlicht hetgeen een zonderling effekt maakt met de diepe donkerte van de nacht. — In een overjas gewikkeld liggen we op een vouwstoel uitgestrekt en slaan de wandelaars gade. De heren zijn in smoking, de dames in avendtoilet. Ze stappen dat het een aard heeft. Wat een hoopje ongelikte beren die meneren! In hun zwart pak voelen ze zich eens zo voornaam; ze zetten een hoge borst op en kappen met de hakken op het dek, ietwat fiet-uitdagend als haantjes. De dametjes doen lief en precieus en loeren van links naar rechts om na te gaan of ze wel bekeken worden. « Ben ik heus niet lief?» Ze slaan de ogen kuis neer zodra ze gewaar worden dat ze door een paar mannenogen onder vuur genomen worden, schuchter — hm... — en triomferend.

5 Mei 1924.

We zijn helemaal opgeknapt en voelen ons gezond en kranig als visjes.

Weer een kalme zee. Op een uur tijds verandert ze verscheiden malen van kleur: van grijszilver tot groen en blauw, ongekend blauw, gelijk de Midden-Europeanen het nooit zien.

We stomen over de Atlantiese oceaan nu, niet te ver van de kust want nu en dan duikt ze op. — Tegen den avend zwieren zon-belichte zeevogels boven de baren, en sloepen met witte, gezwollen zeilen dobberen fier rond.

Zilveren zonsondergang en maanloze sterrennacht. Aan stuurboordzijde blikkert Mars met een wondere klaarte die het water belicht. De zeespiegel schijnt in het donker te vloeien, geruisloos, groots.

Aan bakboordzijde draait ons het kruislicht van een vuurtoren tegen. De kust moet nabij zijn want op de horizon rust een luchtschemering. Tussen ons en de kust drijven lichtjes op het water in vorm van een driehoek: twee witte en een rood. Die driehoek drijft stil voort, geheimzinnig stil onder de sterren. Dát moeten schepen zijn die naar het Noorden toe varen.

6 Mei 1924.

's Morgens vroeg verliezen we het laatste Europees land uit het oog. Afrika is in aantocht. De zee wordt al blauwer en blauwer. Als de schaduw van een wolk er over drijft wordt ze grauw als waterinkt.

Tegen de middag steekt er een wind op die in hevigheid toeneemt. Onze boot wiegelt en schommelt, met het onvermijdelik gevolg dat een flink aantal passagiers zeeziek worden. Mijn vrouw is een der eerste slachtoffers en moet de kajuit in. Ik loop het dek op en neer, wil me kranig houden, moet, ten slotte, ook de kajuit in. Mijn vrouw ligt links, ik rechts op een bedje; sprakeloos bezien we elkaar. Hoevelen benijden ons, op dit ogenblik, wellicht? Vrienden en kennissen hebben het immers honderdmaal gezegd: «Wat een mooie reis jullie toch gaat ondernemen!» — Inderdaad!

Als de nacht over de zee hangt waait de wind met woeste rukken. De boot klieft de opgezweepte baren die vol razernij uiteenspatten of met een hol gerucht tegen de ijzeren wand van het schip aanbotsen. De weinige passagiers die het aandurven op dek te blijven, hebben zout op de lippen en natte kleren om het lichaam.

We luisteren naar de wind en volgen het schommelen en wiegelen in al zijn richtingen. Het hoofd ligt ons somwijlen lager dan de voeten en lichtjes schuiven we van links naar rechts. Druppels druipen van de patrijspoort. Als ik het waag ze eventjes los te vijzen om frissche lucht in de kajuit te laten, horen we plots de wind opsteken als een koor van noodhorens die geweldig tewerk gaan. Haastig sluit ik de patrijspoort af, daar de golfslag te hevig is en er gevaar voor overstroming bestaat.

We trachten in te slapen. En terwijl ik me op en neer voel gaan, al meer en meer naarmate de nacht vordert, hoor ik de klagende stem van mijn vrouw: « Ach, man, wat ben ik ziek!»

Gelukkig zullen we morgen, te Casablanca, in Marokko, land onder de voeten hebben!

— BONDSLEVEN —

DOOR ZUID-BEVELAND. — Een mooie streek met vriendelijke menschen. Dat hebben de ruim 60 Bondsleden op den autotocht van Zondag 13 September ondervonden. — Over de hooge dijken bolden de auto's door een afwisselend landschap, van dorp tot dorp. — Te Kruiningen werden we opgewacht door H.H. Geysen en Vermer, bestuursleden van de V.V.V. Van hieruit reden deze heeren ons vóór en brachten ons over 's Gravenpolder, Kwadendammer, Hoedekenskerke, Oudelande, Overzande tot 's Heerenhoek. Hier werden we hartelijk verwelkomt door Dr. Folmer, voorzitter van de V.V.V. in N.- en Z.-Beveland. — Daarna lunch. Na den middag zetten de drie auto's en twee bussen zich opnieuw in beweging. Over Borsele, Nisse en 's Heere Arendskerke naar Goes. Te Goes bezoek aan de stad en haar merkwaardigheden. Daarna weer verder langs de Wilhelminapolder (grootste landbouwonderneming in Europa), Kattendijke, de Oosterschelde tot Wemeldinge, reusachtige sluizen van het nieuw Schelde-Rijnkanaal). Vervolgens op Ierseke. In dit nette dorp werden we opgewacht door den heer Van de Peel, gemeenteraadslid en oesterkweeker. Genoemde heer en Dr. Libbrecht van Kappellen verstrekten de deelnemers interessante technische verklaring over den oesterkweek. Hiermee liep het bezoek aan Z.-Beveland ten einde. Dr. Libbrecht had een hartelijk woord van dank ten beste voor allen die tot het welslagen van dezen prachtigen tocht hadden bijgedragen.

—

Naschoolsch werk van den V.T.B.

Brussel, 10 September 1925.

Den Heer Algemeenen Secretaris van den « Vlaamschen Toeristenbond », *Antwerpen.*

Met Uw brief van 15 Oogst jongstleden vraagdet U mij of ik wellicht geneigd was dezen Winter een of meer voordrachten te houden voor Uw organisme. Door de eer die U mij wilt aandoen ben ik zeer gevleid. Maar, tot mijn groote spijt zie ik mij verplicht U te antwoorden, dat het mij niet mogelijk is, althans nu niet, op Uw gewaardeerd verzoek in te gaan. In alle oprechtheid: reeds te veel werk ligt op afhandeling te wachten. Als ik nog iets meer bij mijn werkplan ging voegen dan zou ik onvermijdelijk het eene door het andere moeten verwaarloozen, en dàt juist, half werk wil ik in geenen deele, en zeker niet den Vlaamschen Toeristenbond, aanbieden. Voor mezelf waak ik er steeds zooveel mogelijk over geen malle figuur te maken en de Vlaamsche Toeristenbond heeft zijn leden, door het puike dat hen steeds geboden wordt, verwend. Want hier moet ik de leiding van Uw bond toch feliciteeren! en gewis zullen zeer velen het met mij doen. Ik heb vóór mij liggen het «Statistisch en Chronologisch Overzicht van de werking van den V.T.B. gedurende het jaar 1924«. Welnu, (ik ben niet meer van de jongsten en heb vele vereenigingen in hun evolutie kunnen volgen), de activiteit die de Vlaamsche Toeristenbond in 1924 aan den dag heeft gelegd, het opvoedend werk, dat Uw bond binnen een enkel jaar heeft geleverd, dat is éénig! Het is verbazend: «meer dan 50 wetenschappelijke voordrachten, 8/10 met lichtbeelden! 112 bezoeken aan steden en streken, 84 bezoeken aan merkwaardigheden, 15 groote algemeene reizen»! Nogmaals: proficiat!

Ik heb me steeds afgevraagd hoe het mogelijk was, bij ons om een speldeprik ernstig verdeelde Vlamingen, dat Uw bond het eene duizendtal na het andere bij zijn ledencijfer vermocht te voegen, dat U, na amper drie jaar bestaan meer dan 25.000 reis- en leerlustigen bijeen hebt weten te krijgen. Maar na inzage van Uw Overzicht vraag ik me op dit punt niet meer af.

Ik ben blij dat ik U hier mijn sympathie heb kunnen betuigen. Het spijt me erg, dat ik U geen voldoening kan geven(voorloopig! niet). Maar er is reden te over om aan te nemen, dat allen die U verleden jaar als sprekers hebben terzijde gestaan, ook dezen Winter weer zullen helpen bij Uw lofwaardig streven. Dr. Maurits Sabbe, Dr. Prof. De Vis, Dr. P. Van Oye, Dr. Floris Prims, Dr. Leurs, Dr. Sterkens, Z.E.H. Prof. Duthoit, Meester Muls, Z. E. H. Prof. Nobels, Dr. Bertijn, Meester De Grave, Ingenieur Bollengier (al deze namen heb ik in Uw Overzicht gevonden) en al die andere geleerden, met U sympathiseerende intellectueelen, allen waardeeren zij Uw werk en zij zullen U daarbij voorzeker niet in den steek laten.

Laat mij dit epistel eindigen met den innigen wensch dat duizenden (want als ik het goed voor heb zijn toch zeker Uw voordrachten voor eenieder toegankelijk) dezen Winter gretig van het geestelijk voedsel, dat U zoo ruimschoots voorzet, zullen gebruiken.

Heer Alg. Secretaris, mocht ik, over eenige maanden, niet meer van me hebben laten hooren, schrijft me dan nog eens, want ik blijf U steeds toegenegen en hoop weldra U den gevraagden dienst te kunnen bewijzen.

Hoogachtend,
(get.) Dr. H

IETS OVER FOTOGRAFEEREN DOOR LIEFHEBBERS.

Wie tochten of groote reizen onderneemt wil meestal blijvende herinneringen hebben aan hetgeen hij gezien heeft. De postkaart voorziet gedeeltelijk in deze behoefte ; doch niets evenaart de foto, liefst zelf gemaakt. Liefhebbers van reizen willen daarom gaarne een foto-toestel bezitten en de camera is voor menig reiziger even onontbeerlijk geworden als een goede reisgids.

Men vraagt zich zelven wel eens af. «Welk toestel zou ik me aanschaffen »?

Hoe eenvoudig die vraag ook schijnt, volgens mij is ze lang niet zoo gemakkelijk te beantwoorden, want de meeste liefhebbers willen maar één toestel koopen; dat ééne moet voor àlle opnamen dienen. Hier zit hem dan ook de groote moeilijkheid want een dergelijk toestel bestaat nog niet.

Om ons dus eenigszins te oriënteeren moeten we eerst en vooral weten wàt we willen kieken. — Stelt men iemand, die om inlichtingen komt, de vraag : «Wat wil je eigenlijk opnemen?» dan is het antwoord vaak « Portretten », zonder meer. Ook de ervaring heeft me geleerd, dat menig liefhebber daarmeê begint (vooral wanneer een verloofde in 't spel is). Maar wanneer eenmaal de «keus des harten» van rechts, van links, van top tot teen gefotografeerd is, ook zittende, lezende, wandelende, droomende, spelende, lachende en — wie weet — dan begint het « portrettentrekken » te vervelen en de camera wordt na korten tijd, eerst op de schrijftafel, dan in een lade, vervolgens in een koffer verloren gelegd. Men vergenoegt zich met de zekerheid ook een « appareil » te bezitten.

Daarom luidt mijn antwoord op dergelijke vragen, nuchterweg: « Stuur de liefste, om de acht dagen, telkens naar een ander fotograaf, tot je haar in alle mogelijke houdingen hebt laten fotografeeren. Het zal je per slot van rekening minder duur komen dan een goed toestel en je zult *blijvende* foto's hebben, daarbij met een glimlach op dat lieve gelaat, die je later zelden maar zult terugzien. Vergeet vooral niet, dat je tijd en moeite kunt sparen, die je anders kwistig verspilt aan vodjes papier, die al even vlug zouden vergaan als de snoezige glimlach van de liefste. Laat het portretteeren aan beroepsfotografen over». — «Wil je wetenschappelijke foto's?» — In dit geval handelt u het verstandigst met u tot een goed huis te wenden en er u tot dit doel een Engelsche statiefcamera met een Duitsche lens aan te schaffen (deze nationaliteiten-combinatie moge van uit politiek standpunt wellicht ongerijmd wezen, — ze zal in de foto-praktijk de beste resultaten hebben).

De gewone liefhebber wenscht een handige, lichte en steeds bruikbare handcamera. — In dit geval komen inzonderheid de rolfilmcamera's in aanmerking. Laat praten wie praten wil en geloof iemand die jarenlang met rolfilms, alsook met platen gewerkt heeft : de rolfilms voldoen uitstekend, wanneer men er weet mee om te gaan. — Het formaat ? — Voor liefhebbers beveel ik altoos 8×14 cm. aan omdat 1°) men over heel de wereld dit formaat rolfilms kan vinden; 2°) de Ronix-postkaarten van Gevaert u steeds in staat stellen, met weinig moeite, van uit welke plaats ter wereld ook, een kiekje naar familie en kennissen te sturen; 3°) omdat elk zichtkaarten-album als zotc-album gebruikt kan worden ! 4°) omdat men gemakkelijk torens, boomen of personen in de lengte kan opnemen, terwijl gewone gezichten in de breedte goed uitkomen. Wat verlangt u nog meer ?

Als aanbevelenswaard noemen we : Kodak, Ernemann, Ica. Neemt men gaarne straattooneelen op, of voetbalspel, optochten, treinen en dergelijke, dan kunnen genoemde toestellen niet meer alleszins voldoen en is het beter een spiegelreflexcamera te nemen. *Dit is het toestel voor reporters en reizenden.*

De formaten die het meest aanbeveling verdienen zijn : 9×12, 10×15, 13×18. Met 9×12 bekomt men betrekkelijk kleine foto's. Met 13×18 grootere, maar het toestel wordt door zijn gewicht en afmetingen eenigszins onhandig. 10×15 is tusschenbeide, heeft dit onaangenaams, dat men niet overal platen kan koopen, vooral niet in afgelegen plaatsen.

Wie veel reist vergeet doorgaans ook niet een voorraad platen meê te nemen; zoo min als een chèqueboekje. Dàt is verkeerd. Eigenaardig is daarbij het feit, dat de menschen, die steeds met dit be-«zwaar» voor den dag komen, juist degenen zijn die meestal slechts grootere plaatsen bezoeken waar 10×15 steeds te krijgen zijn ; 10×15 is gewoon cabinetformaat, door de meeste fotografen gebruikt.

Als aanbevelenswaardig merk is vooral te noemen de Mentor spiegelreflexcamera. Voor dit merk kan men alle mogelijke lenzen bekomen. Vooral Zeiss, Tessar, Voigtländer, Heliar en de nieuwste Plasmat zijn aan te bevelen.

Een buitengewoon goede reflexcamera, die veel in de tropen gebruikt wordt, is deze van W. H. Brandsma, Spui, 8, Amsterdam. — Een zeer handig formaat en een bijzonder prettig toestel is de Kodak-stereo, model 1. Met dit toestel heeft men stereo-opnamen van 9×9: werkelijk beeld: 8½×8½. Daar het toestel van twee balgen voorzien is, kan men gemakkelijk slechts één lens gebruiken, zoodat men dan enkele foto's van 8½ verkrijgt. Deze nu kunnen dadelijk zonder vergrooten of verkleinen gewone diapositieven of lantaarnplaatjes geven, hetgeen voor hen die lezingen houden, bijzonder gemakkelijk is.

Vindt men een landschap interessant, gebruikt men de twee lenzen en verkrijgt men twee stereo-beelden van 8½×8½, elk. Dus een algemeen toestel.

Ik zou nog nader moeten gewagen over allerhande formaten en bijzondere toestellen, maar ik denk hiermede voor den gewonen liefhebber het voornaamste te hebben behandeld.

Wat platen en papier betreft, hierover kan ik kort wezen. De beste en over heel de wereld meest verbreide en bijzonder gewaardeerde zijn de platen en papieren van de Firma Gevaert te Antwerpen (Oude God). Waarom zou ik dus mijn tijd verspillen door, in een Vlaamsch tijdschrift, alle mogelijke andere produkten, welke die van Gevaert doorgaans niet evenaren, te bespreken? Eén uitzondering moet hier gemaakt worden; voor de rolfilms blijft nl. Kodak, voor de filmpakken Agfa aan te bevelen.

Naar het schijnt zal een Belgische firma nieuwe films op de markt brengen. We zullen afwachten, gebruiken en oordeelen. P. 7. O.

— BOEKBESPREKING —

Bernard Janssens: «Begijnhof van Lier». — Een aardig brochuurtje met zes heel mooie foto's. Janssens, een volbloed Lierenaar, die zijn stadje erg liefheeft, vertelt enkele bijzonderheden over het mooie hoekje: het begijnhof: oorsprong, begijntjes en hun kleeding. Verdienstelijk werk. We hadden echter liever zien verschijnen een wezenlijke gids voor het begijnhof! Het boekje werd uitgegeven door den schrijver en kost fr. 2.—

Jozef Deswert, pr.: « Naar Rome». — Schrijver is naar Rome geweest en geeft ons een vrij oppervlakkige beschrijving van dezen tocht. Langs het Vierwoudstedenmeer, Lugano en Milaan naar de eeuwige stad ; terug langs de Azuren Kust. — Aangename lectuur. Ettelijke interessante platen. — Uitgave J. Van In en C°, Lier.

Maurits Sacré en Aimé De Cort: «Volksspelen en Volksvermaken in Vlaamsch-België». — (fr. 15.—) Geïllustreerd. Eindelijk hebben we voor Vlaanderen een waardig tegenhanger van Ter Gouw's « Volksvermaken » (voor Nederland).

In het voorwoord betreuren de schrijvers het, dat het oude volksvermaak steeds minder het onderhoudend gezelschapsleven van de menigte uitmaakt sedert de sportwoede zoo «populair» wordt. — Het is dan ook uiterst dringend de aandacht van de fokloristen en niet minder die van de menigte te vestigen op de mee-zielige vermaken van vroeger. Wij noemen het boek, dat haast wel volledig blijkt te zijn, een uitmuntend middel om velen te winnen voor de meening, dat het behoud van de oudere volksspelen méér dan bestgemeende aanbeveling verdient. — De zakelijke indeeling van de hoofdstukken maakt ons de logische behandeling van het onderwerp dadelijk duidelijk ; de wijze van beschrijving maakt het boek tot een aangename lezing. Tevens is de opgave van literatuur, bronnen en bibliographie zoo goed verzorgd, dat zelfs de moeilijkste folklorist er alle belangstelling aan wijden kan. E. E.

Südbayern (München, Oberbayern enz.) v. *Karl Baedeker.* Leipzig 1925.

Van Baedeker's uitgeverij verschijnt zooeven de 37ste oplage van het boekdeel Zuid-Beieren. Het is verheugend te zien dat elke nieuwere uitgave weer verbeterd of liever geheel naar de omstandigheden veranderd en herzien wordt zoodat men steeds op de laatste gegevens volkomen vertrouwd mag zijn. De planmatige behandeling van het onderwerp, de keurige uitvoering van kaarten en plattegronden zoowel als de juist noodige volledigheid, zullen de Baedeker's steeds doen blijven: het ware standaardtype van reisgidsen. Wij willen hier daarom ook niet gaan spreken van verbetering, deze gids verdient evenals al de vorigen steeds het eenige hoedanigheidswoord : uitmuntend. E. E.

WEGENIS

PROVINCIE BRABANT.

(Officieel). Brussel, 11-9-'25. — Van 21 September af tot nader order zal het verkeer op de baan Brussel-Antwerpen, grondgebied Sempst, onderbroken zijn. Gedurende deze onderbreking kan het verkeer zijn gang gaan langs de staatsbaan Brussel-Leuven tot Nossegem en van Nossegem op Mechelen, langs de provinciale baan Mechelen-Tervuren ofwel langs de provinciale baan Vilvoorde-Steenokkerzeel en het gedeelte Steenokkerzeel-Melsbroek (weg Brussel-Haacht) vervolgens van Melsbroek op Mechelen (weg Mechelen-Tervuren).

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN.

(Officieel). Gent, 15-9-'25. — Om reden van verbeteringswerken aan de bestrating is het verkeer met rijtuigen onderbroken van 8 September af tot omstreeks den 8sten der volgende maand, op het gedeelte grondgebied Audegem, op de baan Sint-Niklaas-Geeraardsbergen, tusschen de afstanden 4 KM. 800 en 6 K.M. 200.

Het verkeer kan worden omgeleid langs den buurtweg nr 1, door de Bleien-, Breede- en Hoekstraat der gemeente Audegem, loopende op Schoonaarde langs de wijk «Meyerde» en dan op Gijsegem langs den Gijsegemschen hoek en Statiestraat van waaruit weer de staatsbaan bereikt wordt.

(Officieel). Gent, 17-9-'25. — Herstellingswerken aan de kassei, op het gedeelte der staatsbanen Antwerpen-Rijsel, grondgebied Sint Niklaas, van aan den overweg van den spoorweg tot aan de Mercatorstraat, onderbreken, sedert 11 September jl., het verkeer met voertuigen van allen aard. Deze toestand zal heerschen tot de werken voltooid zijn.

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN.

(Officieel). 16-9-'25. — Tengevolge van heropbouwingswerken aan de brug over de Gaverbeek, te Waregem, baan Sint Eloois-Vijve op Kerkhove, zal het verkeer met voertuigen in de nabijheid van genoemde brug onderbroken zijn gedurende drie maand, van 14 September af. Zonder grooten omweg kan het verkeer geregeld worden langs den gemeenteweg.

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk.

ANTWERPEN.

Zondag 4 Oktober: Bezoek aan het park « Boeckenberg» (niet openbaar) te Deurne. Bijeenkomst te 10 u. aan het eindpunt van tramlijnen 8 en 16 (Gitschotel). Bij mooi weder wordt 's namiddags verder gewandeld; in dit geval eten meebrengen.

Vrijdag 16 Oktober: Eerste Wintervoordracht. De V.T.B. spreekbeurten worden gehouden den derden Vrijdag van elke maand te 8 u. 's avonds in de feestzaal van de Jongensnormaalschool, Quellinstraat. Als eerste spreker zal optreden de heer Vermeulen, Direkteur van het Bureau voor Monumentenzorg in Den Haag, met als onderwerp «Oud Hollandsch Stedenschoon». Een buitenkansje dus!

Zondag 18 Oktober: Uitstap naar Bouchout. — Bezoek aan de Vlaamsche pottenbakkerij en muziek recital door toonkundige Jef Van Hoof in «Het Spokenhof». Vertrek Antwerpen (C.) om 12.49 u. Terug per trein of per autobus naar keuze. (Aan dezen uitstap mogen alleen de leden van V.T.B. deelnemen).

Zondag 25 Oktober: Herfstuitstap naar het Zoniënbosch. Vertrek Antwerpen (C.) 8,1 2u. Terug te Antwerpen te 8 u. Groepsreis tegen verminderden prijs — fr. 9.— Inschrijven op het Sekretariaat tot 20 Okt. Eten meebrengen.

De heer Heylen, afgevaardigde voor Antwerpen, deelt ons zijn woonstverandering mede; dus niet meer Bredastraat, 58, maar wel, *Constitutiestraat, 10.*

BRUSSEL.

Zondag 25 Oktober: Herfstwandeling door het altijd even stemmige Zoniënwoud. Nadere inlichtingen in het volgend nummer. Alle takken die de hoofdstad kunnen bereiken houden dien dag vrij.

GENT.

Zondag 18 Oktober : Tweede groepsreis naar Antwerpen. In den voormiddag boottocht (duur 2 uur) op de Schelde. Om 1 u. gezamenlijk middagmaal. Om 2.45 u. vertooning in den Kon. Vl. Opera. Prijs per deelnemer (voor trein, watertocht, noenmaal — drank en drinkgeld inbegrepen —, kaart schouwburg, plaatsen minimum fr. 6.—) voor leden fr. 23.25, voor niet-leden fr. 25.50; houders van vrijkaarten betalen resp. fr. 13.50 en fr. 15.— Toetredingen tot 13 Okt. ten huize van den afgevaardigde, hr. H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent.

Donderdag 22 Oktober: Eerste Wintervoordracht. Wij vestigen van nu af de aandacht onzer leden op deze voordracht met lichtbeelden, die onze afgevaardigde, de heer H. Gyselinck, in samenwerking met den Gentschen kunstfotograaf, de heer Barbaix, op hooger vermelden datum houden zal en waarvan het onderwerp luidt «Onze reis naar Elzas-Lotharingen in 1924» (met een 100tal diapositieven).

Op deze samenkomst zullen worden verloot drie foto's, de mooiste hoekjes der streek voorstellende: formaat 40x50. Aan deze verloting kunnen echter enkel deelnemen de aanwezige leden, die dien avond, aan het bureel, een nieuw lid aanbrengen, met dien verstande dat elk nieuw lid in aanmerking komt; dus zooveel nieuwe leden, zooveel kansen. Deze foto's zijn echte prachtstukken, werk van den heer Barbaix.

Foto's van den Landdag: Nog enkele foto's van den Landdag te Aalst zijn verkijgbaar bij den afgevaardigde tegen den prijs van 3 fr. De inteekenaars voor de reis naar Zwitserland zullen een dezer dagen worden voldaan.

LIER.

Zondag 4 Oktober: Bezoek aan het park Boeckenberg te Deurne. Aansluiting bij groep Antwerpen aan 't eindpunt der tramlijn 8. (Te Boelaar Park). Fietsers vertrekken op de Groote Markt, te 9 u. Voetgangers nemen den autobus tot Oude-God. Terug te Lier rond den middag. Bij mooi weer wordt 's namiddags verder gewandeld. In dit geval eten meebrengen.

Zondag 18 Oktober. — Uitstap naar Bouchout. Bezoek aan de Vlaamsche Pottenbakkerij. Muziekrecital door Jef Van Hoof. Samenkomst met groep Antwerpen in de Tenierstaveerne om 2.30 u. Vertrek fietsers om 2 u. Groote Markt. Voetgangers trachten om 2.30 u. op de aangeduide plaats te zijn.

OPWIJK.

Donderdag 8 Oktober: Te 6 u. najaarsvergadering. Na afhandeling van punten van huishoudelijken aard, afgewisseld met zang en deklamatie, houdt de heer Hendrik De Backer een voordracht met talrijke lichtbeelden over «Londen». Al onze leden wezen op post! De voordracht is ook toegankelijk voor niet-leden. Deze betalen echter een toegangsprijs van fr. 1.—

Zondag 8 November: Hullebroeck-avond. De leden der omliggende gemeenten worden uitgenoodigd.

THISSELT.

Zondag 11 Oktober: Te 4.30 u. bij Mevr. Wed. De Wit, Hoogstr., voordracht met lichtbeelden over «Zwitserland» door den heer Dr. Remi Sterkens. Het «Vlaamsch gemengd Koor» onder de leiding van makker Ph. Troch verleent zijn welwillende medewerking; verder komische en ernstige voordrachten.

VILVOORDE.

Zondag 25 Oktober: Uitstap naar het Zoniënbosch. Nadere inlichtingen in het volgend nummer.

INHOUD

De IJssche, *W. H.,* ... 385
Prachtuitgave «De Toerist» ... 387
Haagsche Brieven, *Beppy Plantenga* ... 388
Uitslag van den Kruiswoordenraadselprijskamp — Verminderingen — Organisatiefonds ... 389
Deurne, *Edg. Ernalsteen,* ... 390
Van het Secretariaat. — Nieuwe Afgevaardigden 394
Op reis naar Kongo, *Dr. De Jonghe,* ... 395
Bondsleven. -- Naschoolsch werk van V.T.B. 397
Iets ëver fotografeeren door liefhebbers, *P.v.O.* 398
Boekbespreking. — Wegenis. ... 399
Uitstappen en Bijeenkomsten ... 400

Boekdrukkerij Robert Bracke-Van Geert, Baasrode. — Telefoon: 132 Dendermonde.

DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WIN STGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND. » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 20 **15 October 1925**

BOUCHOUT — SPOKENHOF

Halverwege Bouchout en Borsbeek nog op het gebied der eerste gemeente langs den oosterzoom van den steenweg, ligt Spokenhof, aan vier zijden omvangen door een zes meter breede gracht. Boven heesters en geboomte ziet gij, van Bouchout komende, den zuidergevel, vlak en gesloten, met boven slechts een paar kruisramen en een zoldervenster, en de hoog opstekende nok van het leien dak dat een heel eind over de muren luifelt, met de wit gekaleide schouwen. Een steenen brug geeft toegang tot de erve, niet grooter dan ruim een halve hectaar. In het midden, een tiental meter achter de brug en naar de straat gekeerd, verrijst de woning, zestien meter breed en acht diep. Aan weerszijden van de voordeur daalt een weinig de grond; dit geeft reeds een rythme aan den voorgevel, door ongelijk groote, betraliede kruisvensters wèl verdeeld. Baksteen en zandsteen, ruw gelikt en schoon getint door water, wind en zon, spelen, hoe ouder hoe gretiger, het wisselspel van kleuren en schaduwen. Vensterblinden, blauw en wit, frisschen het op. De achtergevel, naar het Oosten gericht, heeft het meeste vensters; eenige trappen leiden naar een uitbouw, die er tegenaan leunt. Akkers en weiden aan de overzij van grachten en plantsoen: verte, stilte, licht. Een bosch van heel hooge populieren in de richting van Broechem; maar het eenzame steenwegje wijst naar Borsbeek, dat in een wazige wijdte ligt of, klein en duidelijk, in nuchtere nabijheid, al naar de lucht wak is of doorschijnend. Aan de overzijde van de baan, achter hooge hagen, een hoeve met een schuur die nog haar strooien dak heeft; en naar het westen, meer onbelemmerde verte: ginderachter de toren van Mortsel, naar 't Zuiden die van Bouchout. Staat er de avondzon op, dan hebt gij kans den Lierschen Sint-Gummarustoren te zien gluren tusschen het geboomte ; maar gij ziet hem beter als gij, van uit het halfduister, onder de machtige eiken gebinten op den zolder van Spokenhof, door het venstertje kijkt; en aan den anderen kant ziet gij dan Antwerpen met den koepel van het station en al de torens.

Gij zijt niet binnengegaan zonder dat u elke bijzonderheid van den langen voorgevel is opgevallen; niet de eigenaardige verdeeling door de vensters alleen, maar de eiken voordeur met haar ouden ijzeren klopper, den steenen band die in een boog er overheen is gespannen, en de kinderkopkens, die den boog schragen; datgene aan den linkerkant is half weggesleten, maar het jaartal, dat er nevens werd gekapt, is nog leesbaar: *1610*. Bo-

ven de voordeur, een opperlicht, ook met ijzeren staven beschut; en dan het éénig venster van het verdiep langs dezen westkant, oorspronkelijk met een steenen kruis, als al de andere, nu met een balustrade bezet ; de luiken slaan naar buiten uit maar kunnen niet tegen den gevel geduwd worden omdat de dakrand ze tegenhoudt; ook deze schikking geeft een heel bijzonder uitzicht aan het huis: het steekt zijn armen naar u uit.

Spokenhof is een toonbeeld van logische, gerieflijke verdeeling. De voorplaats, waar, ter zijde, de trap staat, met zware leuning, stijl en balusters, heeft in elken muur een deur: rechts komt gij in de kleinere huiskamer die één venster heeft in den voorgevel ; vóór u is de keukendeur, links hebt gij toegang tot eene zaal, die licht schept in den voor- en den achtergevel. De keuken zelve leidt naar een opkamer en een pomphuis. Eiken balken en kepers voor zoldering ; in keuken en zaal, breede schouwmantels met steunen in witten steen gekapt; het zijn nog de oorspronkelijke schouwen, waaraan de dorpssteenhouwer, nog in 1610 aan de oude mode trouw, zuivere gothieke mouluren heeft gegeven; bij de schouw van de groote zaal ontstaan die mouluren uit fraai bewerkte voetstukken. De haardmuur is met Delftsche tegels bezet. Er is een dergelijke schouw in de kamer boven de zaal.

Op een witten steen, boven het middenvenster in den voorgevel aangebracht, zijn wapenteekens uitgehouwen: twee schilden, het een puntig uitloopend, het ander eirond; in het eerste staat een keper met drie rozen (2 en 1), in het ander drie kepers ; aan weerszijden verheft een zwaan, die een kroon om den hals heeft, een standaard; de eerste met hetzelfde wapen als het schild, de tweede met drie banen; op eene dezer staat een niet meer duidelijk opschrift; een helm met dubbele veeren bedekt de beide schilden.

Dit zijn de wapens van ridder Albert Roose (1628-1707), majoor van de stad Antwerpen, heer van Seclin en Martinsart, echtgenoot van Christina-Barbara van Liere alias de la Torre, die een dochter was van ridder Pauwel van Liere, een Antwerpschen schepene in 1631-1633.

Met behulp van Rietstap's wapenboek en van de *Graf- en Gedenkschriften der provincie Antwerpen* (Kathedraal, Sint-Jacobskerk, Antwerpen) brengt men ze gemakkelijk terecht; het dubbele wapen, echter in één schild vereenigd, met zwanen, standaarden, helm en helmteeken, staat, als zijnde Roose en van Lyere, ook in dit laatste werk (Antwerpen, klooster van O. L. V. ter Zieken). De kleuren worden er aldus gelezen: keel (rood) met den keper van zilver en de rozen van hetzelfde metaal, voor Roose; keel met de drie kepers van zilver voor van Liere; de tweede standaard is die van Seclin, waarvan de naam voluit op een der banen wordt gesteld.

De Graf- en Gedenkschriften hebben de Bouchoutsche epigraphie gepubliceerd en daarbij noch verzuimd een familiewapen op

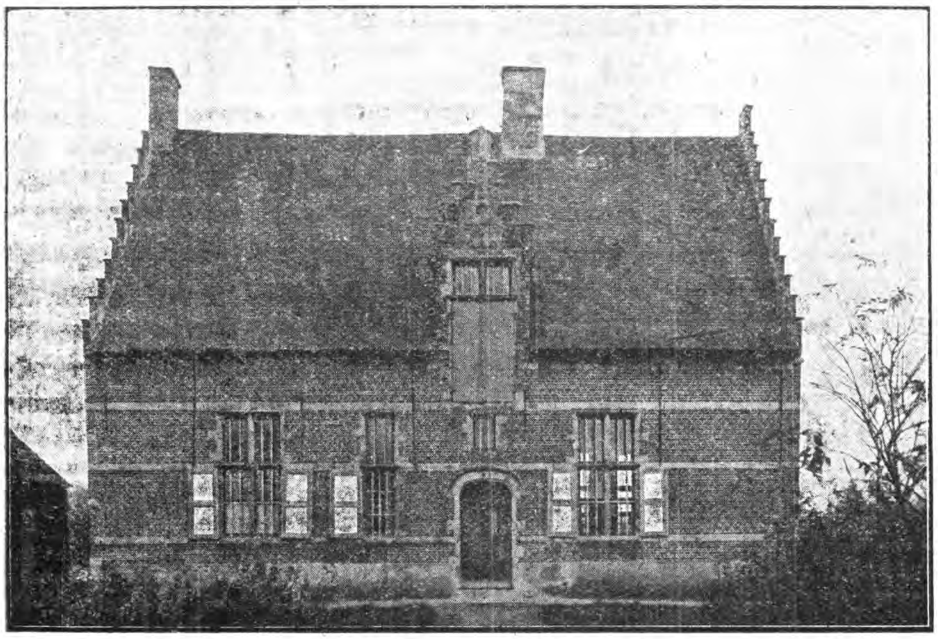

Het « Spokenhof » te Bouchout. — Vóórgevel.

een kapelletje te bepalen, noch een tekst af te schrijven van een stuk grafzerk die als putsteen op een hoeve diende; maar het oude Spokenhof werd door de samenstellers van deze officiëele uitgave niet ontdekt. Misschien omdat het, sedert hoelang vóór den oorlog, in het hoog geboomte lag verscholen, dat in Augustus 1914 werd geveld.

* * *

«Spokenhof». Heeft het er gespookt?

Men zou een als overlevering ternauwernood betrouwbare spokenhistorie kunnen opvangen in de buurt. Maar ik zou veeleer gelooven dat het vertelsel uit den naam dan dat deze uit die historie is ontstaan.

Achter Spokenhof en daaraan palend ligt de ook omwaterde Sombekehoeve. Het is een overblijfsel van het laathof van Sombeke, waarvan de naam, door een te Antwerpen en te Bouchout wel bekend geslacht gedragen, ook Sompbeke en Sompeke, Sompeken, wordt geschreven.

Sompeken-hof, Spokenhof. Een verplaatsing van klanken, gemakshalve gebeurd, zeer waarschijnlijk nadat Spokenhof had opgehouden Sombeke-hof te zijn.

Over het laathof van Sombeke onder Bouchout, waarvan archieven bewaard worden te Antwerpen, te Bouchout en te Gent, en de betrekkingen daarvan met zijn heer, die van in de 13e eeuw de abdij van Sinte-Baafs te Gent was, (en, na de opheffing der abdij, het kapittel en de bisschop van Gent), vindt men inlichtingen in J. B. Stockmans, *Geschiedenis der gemeente Mortsel,* ook in Jac. Leroy, *Noticia Marchionatus,* in Butkens, *Trophées tant sacrés que profanes de Brabant,* en in de Raadt, *Les Seigneuries du Pays de Malines* (Bull. Cercle archéol. Mal., 1893).

Het laathof had een voogd, een «avoué», oorspronkelijk aangesteld door den hertog van Brabant; vermoedelijk zijn de van Sompeke's, hoewel zij geen heer van Sombeke waren, met de voogdij belast geweest ; te Bouchout werden verscheidene leden van dit geslacht begraven.

Het laathof is een lager gerecht, dat ook vonnist over eigendoms-, cijns,- huur- en dienstrechten ; het heeft een meier en vijf schepenen; de zittingen, de «genechten», worden om de twee weken gehouden ; de Mechelsche wetten worden er gevolgd; driemaal 's jaars zijn er meer belangrijke dingdagen, die «voogdgenachten» heeten.

Het wapen der van Sompeke's is het wapen van Sombeke-hof zelve: van keel met drie kepers van zilver. Het is niets anders dan het wapen van het geslacht van Liere. Tusschen de van Liere's en de van Sompeke's werd, in de 15ᵉ eeuw, menig huwelijk gesloten.

Van Spokenhof rept Stockmans niet, zoo min als vroegere geschiedschrijvers ; hij schijnt aan te nemen dat Sombeke-hoeve de zetel van het hof is geweest. (bl. 388). Op 19ᵉ-eeuwsche kaarten vindt men Spokenhof als «Labistrate, Campagne» of als «Château Labistrate» aangeduid; op de laatste kadastrale plannen als «Spokenhof», begrepen in de goederen «Labistrate».

Is Spokenhof, wat mij het meest waarschijnlijk voorkomt, het hof van Sombeke, namelijk eene, zij het eenvoudige, heerenwoning met een gerechtszaal, dan is het, als huiseigendom, van de daarachter gelegen hoeve gescheiden geworden en heeft daarbij zelfs zijn waren naam ingeboet, omdat het eigenaars of bewoners kreeg, die niet de heerenrechten van het laathof uitoefenden.

Die afscheiding is dan gebeurd ten bate van Albert Roose, wiens wapens in den gevel van Spokenhof worden geplaatst meerdere tientallen jaren nadat het huis werd gebouwd — laat ons aannemen herbouwd, want er was in die buurt, in 1610, na al de rampen van de laatste dertig jaren, niet veel recht gebleven te plattelande. En hierbij is te bemerken dat een broeder van Albert Roose, nl. Jacob, proost van Sint-Baafs te Gent was in 1660. Is het door dezes bemiddeling, dat goederen van Sint-Baafs, begrepen in het laathof van Sombeke, en onder meer het hofhuis zelf, aan de Roose's gingen toebehooren? Dit is toch voor nog een ander Sint-Baafsgoed gebeurd. Als Albert Roose sterft, in 1707, is in het erfdeel van eene zijner dochters, Catharina-Theresia, gehuwd met Frans-Ignatius de Labistrate, begrepen de hoeve Ten Winkele, onder Bouchout (A. Thys, *Bulletin de la Propriété,* 1882, 107-108), welke hoeve immers in 1544 van de abdijgoederen deel uitmaakte. (Stockmans, 389). De Roose's hadden, in de 17e en de 18e eeuw, den titel van baron van Bouchout.

In de Sint-Baafskerk te Bouchout vindt men twee grafzerken van ambtenaars van het hof van Sombeke: Antoon de Ridder, « in syn leven oudt meyer notaris ende secretaris van den hove van Sombeken onder Bouchout», 1656; en Franciscus Laermans, «coster ende schepene van Sombeke alhier tot Bouchout», 1707.

Spokenhof is van 1707 tot in de 2ᵉ helft der 19ᵉ eeuw in het bezit van de Antwerpsche Labistrate's gebleven.

Sedert de laatste jaren is de naam van het huis aan alle Vlamingen bekend en dierbaar geworden.

P. V.

IETS OVER NEDERLAND (1)

Voor Nederlanders en die Nederlandsch verstaan door JAN FEITH (2) *Geschreven op verzoek der Algemeene Nederl. Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer (A.N.V.V.)* (3)

De inleiding tot deze bijdrage, waarin sprake is van ons land (4) en van hetgeen het aantrekkelijk maakt in de oogen van niet-landgenooten, is niet uitsluitend bestemd voor de inwonende Nederlanders, die toevallig deze bladzijden onder de oogen krijgen. Ze is eerder bestemd voor degenen onzer niet-landgenooten en dat zijn er nog al zoo wat, die toch onze Nederlandsche taal verstaan, hetzij al lezende of sprekende.

Wie een eigen taal bezit en aanspraak maakt op een eigen taalgebied, die kome er frank voor uit! Zelfs wil het wel eens voorkomen, alsof er te veel — ik bedoel dit «te veel» in verhouding tot wat onze eigen taal aangaat! — inleidingen en handleidingen in vreemde talen over ons land werden geschreven; terwijl, wellicht zonder opzet of onheusche bedoeling, verzuimd scheen te worden, aandacht te schenken aan eene behoefte, om juist voor de Nederlandsch-sprekende gemeente, niet zoozeer landgenooten als de niet-landgenooten, die wij zoo gaarne tot ons taalgebied rekenen, iets over ons eigen land te schrijven.

Is het bescheidenheid, toeval, verzuim? Of is het een gevolg van de redeneering, dat ook bijna alle talen, waarin toeristische werken over Nederland zijn geschreven, tot op zekere hoogte eveneens te lezen en te begrijpen zijn door onze linguistische vaderlanders zelven?

Hoe dan ook — waarom niet eens de moeite genomen, in de Nederlandsche taal iets te vertellen over Nederland, en hier voor degenen, die onze taal machtig zijn, een Nederlandsch boekje samengesteld over zóó zuiver een Nederlandsch onderwerp, als geen tweede ter wereld te vinden is!

Telkens zien wij stamverwanten tot ons komen — en hoe hartelijk welkom zijn zij ons hier binnen onze grenspalen! Doch als zij om voorlichting vragen over Nederland als aantrekkelijk en belangrijk reisgebied, moeten zij veelal geholpen worden — ai! bijna schreef ik: afgescheept! — met reisgidsen, waarin te weinig Nederlandsch voorkomt. Zoodat zelfs Den Haag er La Haye heet en 's Hertogenbosch met den naam Bois-le-Duc prijkt, — om van tallooze andere, even stipte als schoonklinkende vertalingen van goed-Hollandsche namen niet te spreken.

Zij komen allereerst uit het verre Indië, onze koloniale rijken in Oost en West, die machtige gebieden, welke ons recht schenken, te spreken van een Groot-Nederland. Zij komen tot ons uit Zuid-Afrika, dat een kwart-eeuw geleden nog als ongeschonden taalgemeenschap met ons eigen land gold. Zij komen uit het groote Amerika, waar tusschen de vele volksgroepen, zoo bont als een lappendeken, op tal van plaatsen nog zuiver Hollandsche nederzettingen worden aangetroffen. Zij komen uit België, uit Vlaanderen, waar niet slechts onze taal, maar niet minder onze landszeden en gewoonten in eere worden gehouden.

Zij komen van alle deelen der aarde naar het kleine land, waaraan zij zich, meer of minder hecht verbonden gevoelen, door banden des vaderlands, banden des bloeds, van traditie of taal.

En als zij hier den voet zetten op Nederlandschen bodem, wenschen al dezen allerminst beschouwd te worden, en nog minder dulden zij, dat zij over één kam worden geschoren, als vreemdelingen, die ons land komen «doen». Al mogen zij dan volgens de preciese aanduiding van het woord geen landgenooten zijn, toch weigeren zij zich van een andere taal te bedienen dan van de landstaal, die zij niet vergeten zijn ; die zij zijn blijven gebruiken, hetzij al sprekende, dan wel schrijvende of lezende.

En als zij aldus hun Nederlandsche voorliefde toonen en die fier uiten, dan willen wij hun *dit* boekje als handleiding voor hun

---

(1) Meerdere onzer medeleden zullen deze bijdrage, vooral het gedeelte «Nederland, zijn steden, merkwaardigheden en natuurschoon» ook op de kaart willen volgen. Al die er ons naar vraagt zullen wij, gratis, een mooie, gekleurde spoor- en tramwegkaart van Ned. doen geworden (zoolang de voorraad strekt en mits postzegel van 25 c. voor verzending).

(2) *Jan Feith*. - Nederl. letterkundige en journalist; geb. te Amsterdam 1874. Zeer vlot verteller. Schreef o.m. «Reis naar de Levant» (1894) «Schetsen van een journalist» (1905); «De wereld om» (1907): «De roman van een aviateur» (1912).

(3) De V.T.B. is officiëel vertegenwoordiger van de A.N.V.V., deze machtige, zeer lofwaardige Nederlandsche vereeniging.

(4) Deze bijdrage is specifiek Nederlandsch en door een Nederlander geschreven. De lezer houde dit wel op het oog! Veel is evenwel op ons eigen land, op Vlaanderen inzonderheid, toepasselijk. Waar de schrijver van «de grens» spreekt daar bedoelt in niet vooral de denkbeeldige lijn die Noord- van Zuid-Nederland scheidt.

reis door Nederland aanbieden, omdat het voor hèn geschreven is, in de hun welbekende en zoo geliefde Nederlandsche taal.

Aan hen dus, de niet-landgenooten die niettemin onze taal verstaan, zij in de eerste plaats dit woord van welkom toegeroepen :

«Welkom, vreemdeling, die ons niet vreemd is!»

Doch daarnaast vinden wij de groote groep van landgenooten, die het eigen land willen bereizen en een voldoende dosis bezitten van nationaal bewustzijn, om allereerst te vragen naar een *Nederlandsch* reisboekje over *Nederland!*

* * *

Doch met menig slag dezer Nederlandsche taalgenooten is het soms zonderling gesteld — gij, niet-vreemdelingen en eigen landgenooten binnen onze landspalen! Want aldus de uitspraak veler hunner (waarvan ik het percentage ten opzichte van het andersdenkend deel der bevolking van Nederland liever niet waag te schatten) :

»*Als je vacantie neemt en je hebt er de reispenningen voor, dan trek je de grens over, in plaats van je zuurverdiende vacantie en spaarcentjes in je eigen land te besteden!*»

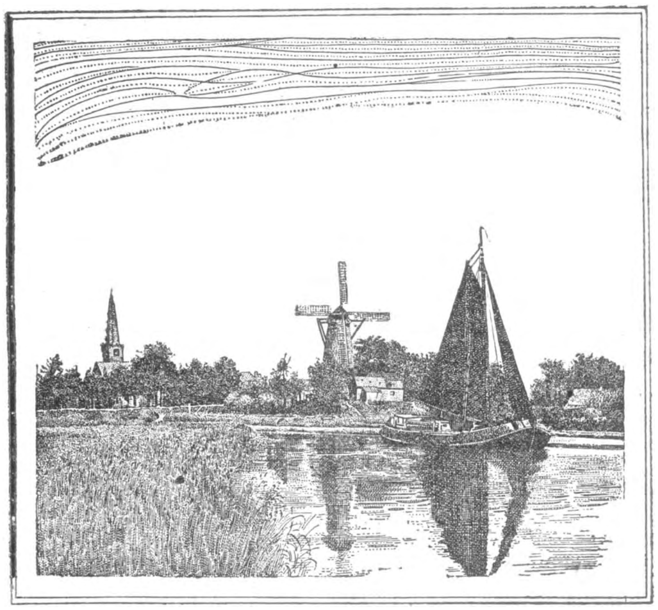

Riviergezicht.

Dit is een gezegde, bijna geworden tot een formule. En ze is zóó karakteristiek, dat men haar (indien mogelijk!) in onze Nederlandsche «grondwet» zou verwachten te zien opgenomen, indien door bizondere omstandigheden, onafhankelijk van onzen nationalen wil, gedurende de vier hinderlijke oorlogsjaren, welke onze landsgrenzen voor het verkeer naar het buitenland gesloten hielden, daarop geen treffende uitzondering was gemaakt.

Doch deze uitzondering bevestigt ook hier den regel. Want nauwelijks waren de grenzen vrij en lag het buitenland weer open, of bij massa's — laat ik duidelijker mogen zeggen: bij drommen en horden ! — trok de vacantie-nemende en reisgeld-verteerende landgenoot naar het buitenland. En stelde er zijn nationalen trots in, zijn eigen vaderland als reisgebied te negeeren.

Ik geef toe, gedurende de eerste jaren na den oorlog was de markt te-geef en de franc goedkoop, — zijn wij, Hollanders, pienter of niet?! Doch sedert de valuta's zich ongeveer zijn gaan stabiliseeren, herneemt het boven aangeduide verschijnsel zijn eigen karakter — .... «waarom in je eigen land gereisd, als je naar het buitenland kunt gaan?»

Het is deze kenmerkende nationale eigenschap, waartegen ik nauwelijks wensch te protesteeren, — waarom ? laat iedereen vrij! En gun Jan-en-Alleman zijn verzetje-over-de-grens, z'n vlotte vreemde-talen-brabbelarij elders, en zijn ongevaarlijke prentkaarten-manie tegenover den achtergebleven kring van bloedverwanten en kennissen!

Doch vergun me, enkele opmerkingen te maken — ook ik heb wel over de grens rondgeneusd — om te wijzen, juist na vergelijking met het buitenland, op het bestaan als reisgebied van ons eigen land; op de mogelijkheid om er een korte of lange vacantie binnen de enge grenzen van het kleine gebied door te brengen; en op de bekoring van het ongelooflijk vele en afwisselende, dat ons eigen land biedt aan de eigen landgenooten.

Dat ik dit mag doen op uitnoodiging van onze vereeniging, welke met zooveel succes het vreemdelingenverkeer naar Nederland trekt en de vreemdelingen in verrukking weet te brengen over het naamloos schoone, dat een land voor den vreemden toerist aantrekkelijk en belangrijk weet te maken, oefent daarbij een bizonderen stimulans op mij uit, — is 't niet, alsof ik tegelijk dit brochuretje dus wijd aan den vreemdeling-in-eigen-land?!

Weest welkom dus, ook gij vreemde land-

genoot of vaderlandsche vreemdeling ! En, indien ge u hebt te rekenen tot degenen, die wel het buitenland «kennen», doch tot dusver uit snobbisme of onkunde den nationalen neus optrokken voor uw eigen Nederland als reis- en toergebied, — welaan! zoo schaamt u met vaderlandsche schaamte en keert in tot uw nationale zelf, en betreedt met mij het eigen land, dat u even hartelijk welkom heet als den niet-eigen vreemdeling!

* * *

't Is opvallend, hoe, door de eeuwen heen, ons land steeds en vooral geprezen werd door vreemdelingen. Men vond in deze kleine lage landen steeds weer iets eigenaardigs, dat elders ter wereld niet te vinden is. Men werd getroffen door het volstrekt eigene karakter van Holland. Zijn bevolking, in alle rangen, lagen en standen, in alle provincies, had haar aparte karakteristiek en type, — van hoogen hoed en goudsche pijp, tot levensopvatting en hollandschen volksaard. De steden, groote en kleine, zelfs dorpjes en gehuchten, zoowel de levende haven- en handelssteden als de schilderachtige «villes mortes», vertoonden en bewaarden als kostelijke schatten, in aanleg en bouwstijl, hun eigendommelijk karakter, zoodat er zelfs werd gesproken van een volstrekt aparten Hollandschen « stijl ». Ook het landschap, met zijn traditioneele stoffage — de weiden met haar prachtvee, de slootjes met de kwetterende eendjes, de heiden met haar kudden schapen, de meeren en plassen met hun watervogels, de duinen met hun klein-wild, de bosschen met hun levende natuur — oefende een bekoring uit, welke zich niet vergelijken laat met welk ander kustland in Europa, of van een der vier andere werelddeelen. Dan de voortbrengselen van wetenschap en kunst, — stonden die niet als voorbeeld, telkens weer, en schier in èlk opzicht, voor de bewondering der verrukte en aandachtige beschouwers van elders?

Om niet te spreken van de vaderlandsche zeden en gewoonten, het intieme huis'lijke leven, volskdrachten en folklore, onze overleveringen en geschiedenissen — welk een strijdbaar klein volk, alléén tegen vele en velerlei overmachten, tegen het dreigend water van binnen en de altijd grimmige zee van buiten, tegen geloofsopdringerij en vreemd despotisme bijvoorbeeld! — waardoor haast elke schrede door deze streken tot een bizondere herinnering of gedachten-aanknooping wordt.

De tradities vestigden zich ; zij wisten zich, hoe weet eigenlijk niemand te verklaren, te handhaven; alhoewel het zeevarende en handeldrijvende land toch nimmer de aanraking met het wijde buitenland versmaadde. Waren die kleine Hollanders niet de ontdekkers van een groot deel der nog onbekende wereld in verre en vreemde contreyen? En vestigden zij zich niet, ter uitbreiding van den Nederlandschen stam, in elk der andere werelddeelen: Azië, Afrika, Amerika?

* * *

Ook in den tegenwoordigen tijd is Nederland zich-zelf gebleven. Dàt is het, wat den belangstellenden bezoeker, zoowel den meerontwikkelden bereizer van ons land als den vluchtigen « sight-seeër », telkens wel het meest treft, — dit alles bleef zichzèlf gelijk, al schreed het kleine Holland wakker mee in den algemeenen opmarsch der andere en grootere volkeren. Holland bleef Holland! Hoe 't mogelijk was in een modernen tijd, welke er als 't ware op uit is, om alles te nivelleeren en van de heele moderne wereld één algemeene schabloon te maken?

Niet alleen dragen ze daar nog in klein Holland, in bijna elk van onze elf provincies, de gelijke kleederdrachten, welke reeds eeuwen terug hun voorouders zoo fier droegen; doch naar hun uiterlijken aard lijken ze al evenmin veranderd; hun goede, niet minder dan hun slechte eigenschappen hebben ze ongerept behouden. Lijken hun gedachten niet ongewijzigd; spreken ze nog niet hun zelfde dialecten; gedragen zij zich, als natie, nog niet krek eender als uit welke geschiedkundige perioden van weleer? Hun steden en huizen, hun grachten en tuinen schijnen niet door den tand des tijds te zijn aangetast. Onderging hun treffelijk landschap de geringste verandering? Verloor de gansche hollandsche sfeer — o! de stemmingsvolle atmosfeer in en om en boven al die aparte, eigen hollandsche dingen ! — ook maar iets van die verfijnde bekoring? En koesterde het tegenwoordig geslacht niet, als een overgeleverden schat, zooveel mogelijk hetgeen vroegere geslachten aan schoonheid en kunst, wetenschap en kennis, traditie en ziel in dit kleine land hadden opgehoopt, — van zijn bouwwerken tot zijn schilderijen, van zijn polders tot zijn molens, van zijn breedkronkelende rivieren tot zijn streep-rechte kanalen en sloten van zijn wazige horizonten tot zijn blonde duin-rijen, van zijn gouden schemer tot de pralende wolken boven Holland?!

Zoo leerde men in vroeger eeuwen dit land kennen. En zoo komen de tegenwoordige

geslachten van Holland-bezoekers het land hèrkennen. Hun getuigenissen moet ge lezen, telkens en telkens weer, in alle mogelijke vormen — geschilderd, beschreven, bezongen ! — zooals zich de opgewondenheid dezer vreemdelingen over ons land uitspreekt. Van Paul Verlaine, die zijn onvergetelijke «quinze jours» in Holland doorbracht, tot Henry Havard, die er de vaderlandsche keramiek kwam bestudeeren; of Henry Asselin, die zijn «Hollande dans le monde» door de « Académie française » zag bekronen ; van «The Spell of Holland» tot «The Fascination of Holland », of Henry van Dyke's magistraal poëem, — en hoevele schrijvers en schrijfsters van wereldreputatie voegden zich hierbij — of allen getuigden om het zeerst

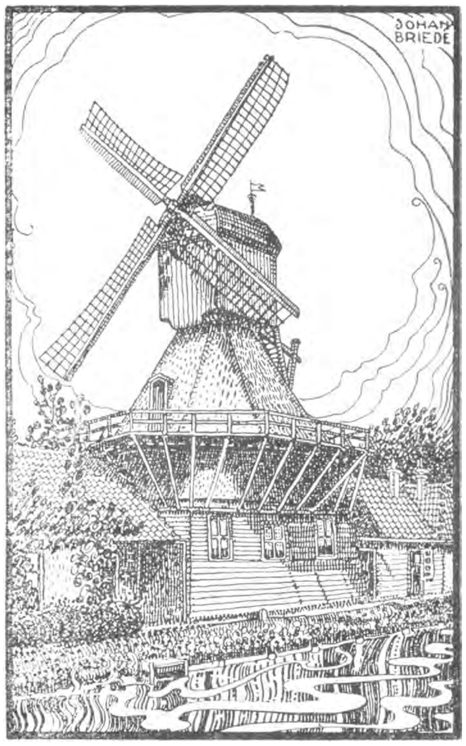

Een molen.

van hun verbazing of bewondering, hun ontroering of liefde bij het bereizen en aanschouwen van mooi Holland.

Gij zult opmerken, hollandsche lezer, en ik ken zoo goed uw nuchteren hollandschen aard, — dat dit *vreemde* getuigenissen zijn, en dat vreemdeling nu eenmaal makkelijker en vrijer «warm loopt», en aan het prijzen en verheerlijken «slaat» dan onze zooveel bezonkener en meer eigengerechtigde opvatting van hetgeen van onszelf is en zoo vlak bij ons reilt en zeilt.

Toegegeven! Ik denk er ook niet aan, u op te dringen deze, overigens ongevraagde en onverdachte getuigenissen. Maar dat ze zijn ingegeven en geschreven onder den eerlijken en zuiveren indruk van hetgeen de ons land bezoekende vreemdelingen hier aantreffen, is wel zùlk een treffende omstandigheid, dat wij ze onmogelijk onopgemerkt kunnen laten.

Zooals de vreemdelingen ons zien, bekeken door hùn oogen en gewaardeerd volgens hùn inzicht, zoo moeten we dan toch ook eenigszins *zijn!* Wij zelven, onze manieren en gewoonten, onze opvattingen en gedragingen; ook het land waar we wonen, de steden en huizen, waarin wij leven; eveneens het landschap dat tusschen de vier hemelstreken ons hollandsche domein vormt, — onze zeeën en rivieren, onze duinen en bosschen, onze weiden en heiden; eindelijk nog al die tallooze eigenaardigheden, welke als onvervreemdbaar tot ons land behooren, — onze musea en verzamelingen, onze instellingen en stichtingen, onze beschaving en ontwikkeling, onze architectuur en techniek, onze wegen en kanalen, onze dijken en sluizen, onze handel en nijverheid, onze staatsinrichting en sociale samenstel, onze betrekkingen met het Nederlandsche rijk in Oost en West, — kortom! wat en hoe Holland zich vertoont, van binnen uit naar buiten toe!

En nu is het een vaststaand feit — sommigen zullen het nuttig of prettig, weer anderen ongewenscht en bezwaarlijk achten — dat er zooveel belangstelling van het buitenland voor ons aan den dag wordt gelegd. Maar dan legt dit ons als plicht op, om ook zelven wat meer aandacht te besteden aan al die aantrekkelijkheden, welke van onszelven heeten te zijn. 't Is alsof dus de vreemdeling onze aandacht vestigt op onszelf! En al klinkt 't wat gek, — feitelijk zijn we tegenover het buitenland daardoor zoo'n beetje verplicht, nauwkeurig kennis te nemen van wat onszelf aanbelangt.

Veel meer van hetgeen ons eigen land tot iets aantrekkelijks en eigenaardigs verheft in de waardeering van ànderen, behoort te worden gemaakt tot voorwerp van belangstelling vàn ons zelven en vóór ons zelven.

Waarom zouden we, op onze beurt, dit alles vàn onszelf niet eens gaan ontdekken?

* * *

Daar is de te 's-Gravenhage gevestigde «Algem. Nederl. Verg. voor Vreemdelingenverkeer», gehuisvest in de Hooge Nieuwstraat, n° 30, in de wandeling en kortheidshalve aangeduid onder haar initialen als de A.N.V.V., welke zich tot onbaatzuchtige taak stelt, Ne-

derland te helpen ontdekken. Zij doet zulks door een ijverige, door overheid en particulieren gesteunde stelselmatige propaganda in het buitenland — met reclame-materiaal en perscampagne, met voorlichting en voordracht, met prachtwerk en pamflet — ten einde van heinde en verre de toeristen op te wekken tot het bezoek aan ons land; terwijl het hiertoe uitnemend geoutilleerde bureau er op uit is, om deze vreemdelingen, eenmaal hier aangeland, zooveel mogelijk behulpzaam te zijn bij het regelen en ontwerpen van grootere of kleine tochten ter verkenning en ontdekking van het onnoemlijk vele, op schier elk gebied van internationale belangstelling, dat hun hier kan worden aangeboden. Voor de eigen landgenooten, voor alle Nederlandsch-sprekende buitenlanders beijvert het bureau zich niet minder gaarne!

Want verlangt diezelfde vereeniging, welke binnen onze landspalen toch een duidelijken, goed-hollandschen naam draagt, niet evenzeer, om al die àndere vreemdelingen, — al zijn ze dan misschien volgens hun geboortebewijs *niet*-vreemdelingen in het eigen land ! op weg te helpen, wegwijs te maken, den weg te wijzen en den weg te banen, ten einde te geraken tot een nadere kennismaking met het land, dat hun onbekend bleef, al is het hun èigen?

Er zijn, in verhouding tot het steeds stijgende aantal buitenlanders, die ons land komen bereizen, te weinig landgenooten, die als toeristen hun land willen leeren kennen. Er zijn, naast die groeiende belangstelling uit den vreemde, te weinig mede-taalsprekenden, die zich overgeven aan de bekoring van ons land. Er zijn, gemeten volgens de maat van vreemde waardeering, nog veel te weinig Nederlanders en Nederlandsch-sprekenden, erkennende het vele aantrekkelijke, dat hun naaste omgeving als afwisseling ter leering, als ontwikkeling of herinnering aanbiedt.

Hoe makkelijk wordt het juist hùn gemaakt, van dit alles kennis te nemen!

Door zijn natuurlijke ligging en bodemgesteldheid, door het verloop van zijn rivieren en dichten aanleg van hoofd- en nevenverkeerswegen, door zijn wijdvertakt spoorwegnet en waterwegen, door zijn voorbeeldige inrichting vanwege den Toeristenbond met rijwielpaden en wandelwegen, schijnt er schier geen land ter wereld te bestaan, dat zich zóózeer voor het klein-toerisme, het makkelijk bereiken van elk doel «à petite distance», eigent als dit land. De meeste provincies, elk met haar uiteenloopend type, rijen zich als een kring om de binnenzee aaneen; de overige, naar het noorden, oosten en zuiden, zijn op geringe afstanden gelegen, belachelijk gering lijkend voor elk onzer moderne verkeersmiddelen, — trein of tram, auto of bus, motorfiets of rijwiel. De steden en dorpen liggen nergens zóóver van elkaar, of steeds kan men zich van de eene torenspits op de volgende oriënteeren. En de onophoudelijk afwisselende geaardheden van het hollandsche landschap volgen elkaar op in zùlk een bonte afwisseling, dat overal en steeds alle eentonigheid of gelijkmatigheid vermeden wordt.

Hoe sterk heeft hier elke provincie, elk landsdeel, elke stad, elk eiland, elke rivier, ja! elke streek zijn volstrekt eigen karakter. 't Gaat er slechts om, hun karakteristieke eigenschappen te willen ontdekken!

Verlangt ge naar de steden?...

Daar is Amsterdam, nog steeds de stad van Rembrandt, in haar voordurende uitbreidingen en vernieuwingen, in haar ziel immer zichzelve gelijk gebleven; met als kern de oude grachten, die zich in de steeds wijder cirkels naar het open IJ buigen, waar zich de groote scheepvaart in havens en aan kaden concentreert. Zooals onze hoofdstad haar intieme schoonheid wist te bewaren als het Venetië van het Noorden; de oude practische woningen statig gerijd, de bruggen laag over het water, de boomen hun geheimzinnige schaduwen tot diepe nissen buivend — o! onze Amsterdamsche grachten in de verschillende jaargetijden! In de nauwe hoofdstraten het woelige groote-stadsleven ; in de tallooze volksbuurten, elk als met haar eigen stempel voorzien, alles wat te zamen het lief-en-leed van Groot-Mokum uitmaakt. En zooals de hoofdstad in haar musea tevens die andere schoonheid van het voorgeslacht in onschatbare meesterwerken wist te bewaren!

Daar is de Haagsche residentie, — «une résidence par excellence», gelijk de vreemdelingen haar prijzen; doch hoe ook wij ons Haagje liefhebben en vertroetelen als stad van smaak en sier, zich in vroolijke wijken groepeerend om Binnenhof en Vijverberg, als het historisch en natuurlijk centrum, en zich omringend met haar statig overblijfsel van middeleeuwsch Haagsche bosch, waar eenmaal Karel II drentelde en sir William Temple mediteerde; of de Scheveningsche Boschjes, waarheen het bevallige Vredespaleis den weg schijnt te wijzen; of het prachtige strand van Scheveningen, waar zich een mondaine badplaats ontwikkelde, doch waar tevens de eeuwige branding van ónze Noord-Zee herinnert aan zooveel onvergetelijks, waaraan ons land en volk zijn ontstaan en bestaan te dan-

ken hebben. Maar ook bevat de residentie het zeldzaam juweel van een Mauritshuis, het vroegere Nassauschepaleis, sedert ingericht tot een der kostelijkste en intiemste kunstverzamelingen, welke zich in klein bestek bewonderen laat.

Daar is Rotterdam, oogenschijnlijk louter werkstad, onze voornaamste rivierstad aan zee, met zijn havens, schepen, pakhuizen, silo's, kortom alles wat tot de utrusting behoort van een wereldhaven en groothandelstad. Welk een samenvatting van groote energie in beperkten omvang; als het evenbeeld zelf van het zeevarend en handeldrijvend Holland, dat, zelf een «nutshell» gelijk, heel de wereld tot zijn verkeersgebied rekent.

Daar zijn nog de «villes mortes», de aanmaal machtige Zuiderzee-havens, — hoelang straks nog als «haven» erkend? — die in elken steen iets voor ons bewaren van een grootsch, doch voorbijgegaan verleden : Hoorn, Enkhuizen, Medemblik, Harderwijk, Elburg, Kampen, Stavoren, — ook Volendam en Marken, wachtend op het inpolderen en droogleggen der Zuiderzee, om weer haar nieuwe, voorspoedige toekomst als «landsteden» tegemoet te gaan.

Daar zijn verder de provincie-hoofdsteden, benevens een aantal provinciale hoofdplaatsen, waar machtige herinneringen worden bewaard aan ons grootsch verleden; maar waar evengoed tal van merkteekenen worden gevonden, ten bewijze dat wij niet louter op het voorbijgaande hebben te steunen, doch het tegenwoordige Nederland zijn belangrijke plaats is waard gebleven. Terwijl overal de waarborgen zich als het ware opdringen, hoe ook de toekomst ons paraat zal vinden. Elk der elf provincie-hoofdsteden zou afzonderlijk te noemen zijn, met de vermelding van belangrijke musea, collecties, oude regeerings- of particuliere gebouwen, fraaie kerken, interessante stichtingen; om aan te toonen, hoe elk dezer steden haar eigen aantrekkelijkheid bezit. Doch dan zouden tevens in elk onzer provincies eveneens nog een groot aantal plaatsen moeten genoemd worden, die — hoewel niet onderscheiden met de aanwezigheid van het provinciaal bestuur noch den ambtelijken Commissaris der Koningin — niettemin dikwijls van niet minder belang zijn als doel van bezichtiging.

Hoe menige kostelijke vondst, ja, wààrachtige ontdekking voor den eigen landgenoot, bieden ons dergelijke bezoeken ! Want het aantal plaatsen in ons land, in aanmerking komend voor een Baedekeriaansch sterretje (5), hetzij voor den beoefenaar van wetenschap of kunst, dan wel voor den liefhebber van geschiedenis of traditie, is legio. Zóó talrijk en verscheiden zelfs, dat wij er in dit geschriftje maar van afzien, àlle te besterren!

* * *

De bekoring van ons land bestaat uit 1001-verrassingen, — ziedaar zijn grootste bekoring! En een van de aantrekkelijkheden is juist, wààrheen men ook ter ontdekking uittrekt, dat men telkens en overal wordt getroffen door zooveel bizonders in zulk bescheiden bestek. Zooals onze Fransche vriend Henry Asselin het zoo aardig weergaf: «Pour moi le charme de la Hollande est fait de mille choses, qui se laisseraient fixer et analyser au long d'un gros livre».

Natuurlijk zijn die dikke boeken over ons land al lang geschreven. Bovendien zullen er steeds weer nieuwe en dikkere boeken over ons land worden geschreven. Zoowel in vele vreemde talen als in onze eigen taal. Maar daarnaast is immers het voordeel van een klein en handig boekske, — in 'n formaat om weg te moffelen in je zak, de bladzijden zóó ingedeeld, dat je telkens even verlokt wordt om te kijken naar een aardig plaatje, dat je al kent of nog niet kent, en daarbij even te lezen wat de schrijver met z'n betoogje wel met je voor heeft; om het, na lezing, ergens achteloos, neer te leggen, onopzettelijk, maar toch zoo, dat weer een ander het vindt, het eveneens in z'n jaszak meeneemt, er ook in neust, en het daarna andermaal zijn «Zegt het voort!» laat vervolgen — ik herhaal dat juist de bedoeling van zoo 'n uitgave hierin bestaat, dat een Vereeniging, welke als goed-vaderlandsche leuze voert, om naast de ons land bezoekende vreemdelingen, ook, en niet minder, de eigen landgenooten en onze taal sprekende vrienden van ons land van voorlichting te dienen, haar waarachtig nut kan stichten door voor een oogenblik de eigen taalgenooten als vreemdelingen te beschouwen, hun een spiegel voorhoudend, zoodat zij zichzelven aanschouwen, met als achtergrond . . . . het eigen land !

En daarbij deze gemoedelijke, maar hartelijk gemeende opwekking uitsprekend :

« *Waarde Hollandsche landgenooten en sprekers onzer Nederlandsche taal! indien ge zoo aanstonds vacantie neemt, en ge hebt er de reispenningen voor gespaard, trekt dan*

(5) De Baedeker-uitgaven zijn misschien minder bestemd voor de bewoners zelf van het beschreven land. Ook niet de sterretjes?

niet de grens over, doch besteedt uwe welverdiende vacantie en zuur-verdiende spaarduitjes aan een goed-bestede rondreis door uw vaderland; waarbij niets ons aangenamer zal zijn dan u alle verlangde voorlichting te geven, hoe gij de schoonheid en aantrekkelijkheid van Nederland het best zult leeren kennen en . . . . waardeeren!»

's-GRAVENHAGE, 1925.

BONDSLEVEN

AALST. — Een vijf en twintigtal welgelukte foto's van de reis naar het Groot-Hertogdom zijn te bekomen bij den arrondissementsafgevaardigde, Eilandstraat, 2. — Wij twijfelen er niet aan of alle deelnemers aan den zoo prachtig verloopen zesdaagschen fietstocht zullen dit aandenken willen bezitten van de onvergetelijke stonden die we doorbrachten te Klerf en te Vianden, in het grootsche Urdal, langs Sauer en Moezel, rond Echternach, bij de indrukwekkende overblijfselen der Romeinsche beschaving te Trier, Igel en Nennig, op den Schemerberg en rond de hoofdstad,... zonder de «St. Martenskelders» te vergeten!

Aan onze «fotografen», de zoo bereidwillige makkers Talloen, Raes en De Knibber, hartelijk dank!!

DUFFEL. — Op Zondag 20 September brachten wij met de vrienden uit Antwerpen een tweede bezoek aan de boom- en rozenkweekerij van het huis Lens, te O. L. Vr. Waver. Gulhartig werd onze flinke groep ontvangen, want zwaar bevracht met rozen verlieten we, na een hartelijk woord van dank deze dóór-Vlaamsche en overprachtige inrichting om het overige van den dag gezellig door te brengen in de prachtige parken van den heer Mouriau de Meulenacker. Een dag die lang in ieders geheugen zal blijven en blijvende dankbaarheid heeft gewekt jegens het huis Lens en den heer Mouriau de Meulenacker. (De leden die inlichtintingen verlangen over uitstappen, bijeenkomsten of met andere groepen bezoeken willen afleggen, wenden zich tot den afgevaardigde, R. Bruyninckx, of 's Woensdags van 7 tot 8 u. tot den heer Jules Mariën, Wilsonplein.

POPERINGE. — Zondag, 27 September, een reisje, eigenlijk een studiereisje naar Brugge ondernomen. De heer Conservator Daled, bewaarder van het stedelijk museum te Brugge had de leiding op zich genomen en dat wil wat zeggen! De heer Daled is uitermate bevoegd en zeer dienstwillig, weet daarbij het nuttige aan het aangename te paren. Het was waarlijk een extra-dag. We hebben machtig veel «eigen schoon» bewonderd, waarvan we (we moeten het tot onze schande bekennen) nauwelijks het bestaan vermoedden. «Brugghe die scoone», zoo zette de heer Daled verleden Winter zijn V.T.B.-voordracht in te Poperinge. Deze voordracht hebben we den 27 September, als het ware « verwezenlijkt ». Bondsleden, Vlamingen allemaal, blijft niet ten achter bij den vreemdeling, die doorgaans onze eigen kunstschatten meer waardeert dan gijzelf!

SINT-NIKLAAS. — De jongste weken beleefde St. Niklaas heel wat moois. Zondag, 9 Oogst, ontvingen we nagenoeg 50 Gentsche vrienden. Samen met circa 20 leden van St. Niklaas bezoek aan het Stadhuis, de musea van Oudheden (waar 'n eenig Mercator-verzameling) en van schilderijen.

15 Oogst, honderden bondsleden te Belcele voor «Reinaart de Vos» door het V. V. opgevoerd.

Zondag 13 Oogst tegenbezoek van St. Niklaas aan Gent.

Onder de bevoegde leiding van de afgevaardigden HH. Gijselinck, Bombeke en Braem, bezoek aan het Klein Begijnhof, Puinen van St. Baafsabdij, St. Baafs en 's Gravensteen, de oude gebouwen langs Achtersikke', Graslei enz. Alle deelnemers, ten zeerste voldaan, besloten volgend jaar de aloude Vlaamsche stede terug te bezoeken.

Den volgenden dag, 14 Oogst, bezoek van een veertigtal Gentsche bondsleden aan enkele nijverheidsinstellingen te St. Niklaas: Steenbakkerijen S.V.K., — éternitfabrieken, enz. van heer L. Scheerders; spinnerijen en weverijen «Waasland»; kousen- en sokkenfabriek der Gebroeders Verbreyt (grootste van België). Stellig hebben de Gentenaars zich die eenige gelegenheid niet beklaagd. Het toetreden van talrijke nieuwe leden voor 1926 bewijst, dat dergelijke uitingen van bondsleven door de buitenstaanders, evengoed als door de leden, op prijs worden gesteld.

WEGENIS

PROVINCIE BRABANT.

(Officiëel). Brussel 26-9-1925. — Het openbaar verkeer op de baan van Brussel op Charleroi is onderbroken tusschen de kilometerpunten 23 K.740 en 35K.107, alwaar de baan met een laag «spramex» wordt bekleed. Het schorsen van het verkeer zal opgeheven zijn tot voleinding van het werk. De noodige schikkingen zullen getroffen worden om het verkeer zoo weinig mogelijk te hinderen.

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN.

(Officiëel). Gemeentebestuur Lokeren, 29-9-1925. — Ten gevolge van de uitvoering der werken van algemeene herstelling en verbreeding van het gedeelte van den steenweg der baan Antwerpen-Rijsel, grondgebied stad Lokeren, wordt het verkeer voor voertuigen van allen aard geschorst op het gedeelte der baan in de Brugstraat en op het Zand behoorende tot het grondgebied dezer stad, en zulks van af den 5 Oktober 1925 tot den 31 Oktober volgende. — Het verkeer zal kunnen geschieden voor de Brugstraat langs de Lepel- en Zelestraat, en voor het Zand langs de Lepel-, Krekel- en Molenstraat, om terecht te komen op het Zand, aan paal 21.730.

(Officiëel). Gent, 6-10-1925. — Ten gevolge der verbreeding en herstelling der baan Brussel-Oostende, tusschen de brug over het kanaal Gent-Brugge, te Mariakerke, en die over het afleidingskanaal, te Balgerhoeke, zal het verkeer van voertuigen aldaar bemoeilijkt alhoewel niet onmogelijk wezen. Deze toestand zal waarschijnlijk duren tot omstreeks 1 Juli 1926, datum waarop de werken moeten voleind zijn.

VERMINDERINGEN

GEERAARDSBERGEN.

Breckx R., Apotheker, Vredestraat, Tarief der mutualiteiten.

Serroels J., Apotheker, Grootestraat, Tarief der mutualiteiten.

Steppe K., Apotheker, Karmelietenstraat, Tarief der mutualiteiten.

GENT.

Operettengezelschap, «Minard-Schouwburg», Walpoortbrugstraat, 17, staat aan de leden de klasseering toe op alle plaatsen, den Maan- en Donderdag, mits vertoon der lidkaart aan winket en kontrool.

— BOEKBESPREKING —

Tongerloo en 's Hertogenbosch. De dotatie der nieuwe bisdommen in Brabant (1559-1596), door *Ambr. Erens,* O. Praem. — Uitgave v. h. Vlaamsch Historisch Boekenfonds. Nr 2.

Met een verbazende belezenheid stelt schrijver den opstand tegen Spanje in het licht en levert een merkwaardige studie over de inrichting der nieuwe bisdommen in Brabant, die een der voornaamste oorzaken was van het ontstaan van den strijd.

Wanneer zij echter voor de keus werden gesteld tusschen geloof óf aansluiting bij het vrije Noord-Nederland, bleven zij niet langer meer met de oproerige staten vergaderen.

In dit boek leeren wij hoe Tongerloo steeds trachtte de dotatiekwestie op te lossen. Zij was ontstaan uit vrees voor het toenemende calvinisme; daarom zou Philips II een nieuwe kerkelijke organisatie bij den paus laten voorstellen. Daarom gaf hij opdracht aan Sonnius in Rome den wensch te uiten de bisdommen in Vlaandren te vermeerderen gezien de taalaangelegenheden, de uitgestrektheid der grondgebieden en de dreigende ketterij.

Tegen dit voorstel stonden de adel gekant, alsmede de Brabantsche abdijen. Zoodra Tongerloo wordt ingelijfd bij het bisdom 's Hertogenbosch, treedt het in verzet. Het tracht eerst de ontvoogding te bereiken door smeekschriften en onderhandeling met Rome, maar Alva volbrengt zijn plan. — Na het lijdelijk verzet gaat Tongerloo over tot vergaderingen met de Staten, onderhandelt met den landvoogd en begint de scheidingsbeweging die eindigt met het gewenschte gevolg: de ontvoogding.

Als nabeschouwing geeft de geleerde schrijver te overwegen hoe zeer het verkeerd was vanwege de regeering, de inlijving der abdijen door te drijven, waar haar een bezoldiging der Kerkvoogden aangeboden werd.

Het ligt niet in het bestek van deze korte bespreking de verdiensten van dit zeer uitgebreid werk in hun geheel te ontleden. De degelijkheid van dit werk zal den ingewijde zeker niet ontsnappen. De overvloed van geraadpleegde bronnen en werken tevens staat borg voor de streng-wetenschappelijke waarde. De duidelijke uiteenzetting van oorzaken en gevolgen maken van het boek een logisch — aangenaam en leesbaar — geheel. Aan het einde van het boek hebben wij een index die ons dadelijk naar de gewenschte ophelderingen verwijst.

E. E.

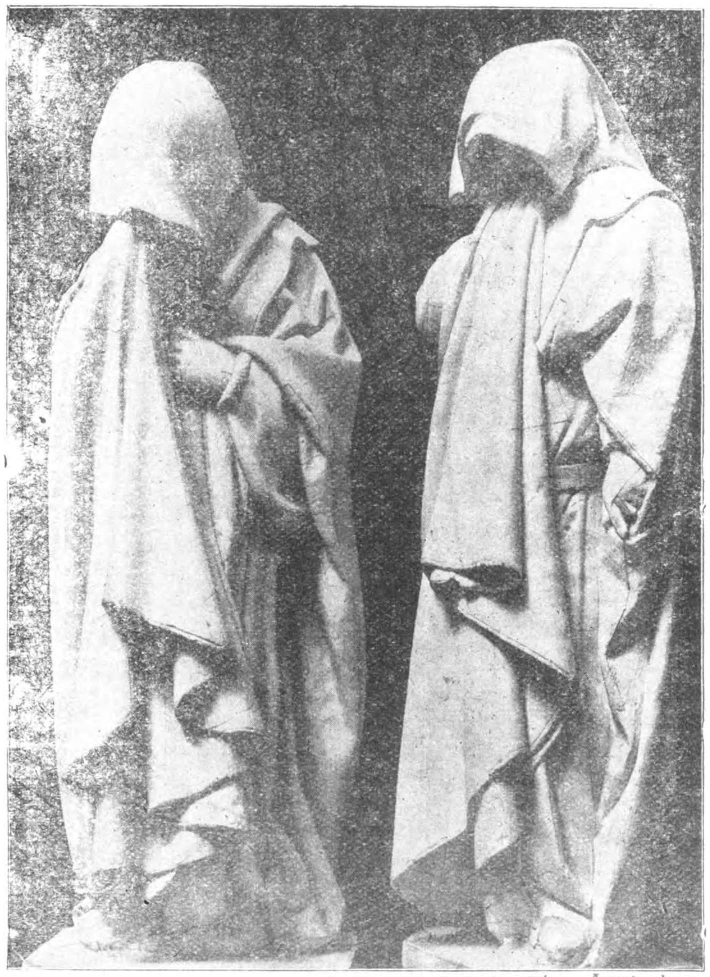

Cliché Wereldbibliotheek - Amsterdam

Uit «Europeesche Plastiek».
Rouwklagers aan het graf van Filips den Stoute.

EEN BOEK VOOR DEN TOERIST

Prof. Dr August Vermeylen : «Geschiedenis der Europeesche Schilderkunst en Plastiek », — *Amsterdam, Wereldbibliotheek.*

Eerste deel: de Middeleeuwen (vanaf het begin der christelijke kunst tot de voltooiing der « Aanbidding van het Lam» in 1432).

Tweede deel: van de «Aanbidding van het Lam» (1432) tot op het einde van de vijftiende eeuw.

Bij ieder deel nog een afzonderlijke band met nagenoeg 80 platen.

Tusschen de verschillende onderwerpen die in «De Toerist» worden behandeld, nemen wel een gansch bijzondere plaats in de produkten der oude kunst. — In grootere en kleinere wandelgidsen worden ze op een min of meer zakelijke wijze aangeduid en gepre-

zen. Maar deze catalogusachtige toelichtingen volstaan in de meeste gevallen niet om ons in staat te stellen de heele esthetische en kunsthistorische beteekenis dier kunst te omvatten. Hiervoor zijn noodig een gezonde geoefende smaak en een algemeene kijk op de heele ontwikkeling der kunstgeschiedenis.

Van laatstgenoemde wetenschap zou ieder intellectueel toerist toch op zijn minst, enkele noodzakelijke algemeene begrippen moeten bezitten om hetgeen hij links en rechts bekijkt en meent te moeten bewonderen, niet langer als een oningewijde leek aan te staren maar integendeel bewust te zijn van de beteekenis en van het karakter van het kunstwerk en van de plaats welke het bekleedt in de algemeene ontwikkeling der hooge cultuur.

Kortom : het hier genoemde werk van Prof. Vermeylen is een werk dat ieder onzer bondsleden in z'n bibliotheek moet hebben. Wij moeten ons verheugen dat Prof. Vermeylen dit algemeen handboek der kunstgeschiedenis geschreven heeft. Het is niet te zeer uitgebreid, ook niet ongelukkig beknopt, niet te omslachtig geleerd maar toch degelijk wetenschappelijk gesteld in de Nederlandsche taal en voor Nederlandsche menschen. Zulkdanig is deze «Geschiedenis der Europeesche schilderkunst en plastiek» uitgegeven door de Wereldbibliotheek. Geen dorre, onzelfstandige compilatie maar, in weerwil van het algemeen en tevens beknopt karakter in de eerste plaats persoonlijk, stevig werk. De in onze Vlaamsche middens zoo gunstig gekende Gentsche professor geeft vooral over de aangehaalde werken zijn indrukken ten beste; hij behandelt trouwens alleen werken die hij persoonlijk mocht onderzoeken. Toch stelt hij zich doorgaans niet aan als te egocentrische «wildeman»; hij sluit zich aan bij het door de groote vorschers op kunsthistorisch terrein reeds vastgestelde. Wellicht zouden we ons enkel de opmerking kunnen veroorloven, dat op het technisch kunnen niet genoegzaam nadruk werd gelegd en de meer abstraheerende kunst der vroege middeleeuwen wel wat vluchtig werd behandeld....

Den technischen kant der uitgave zelf dient allen lof te worden toegezwaaid! Het illustratiemateriaal o.m. is goed gekozen en heel keurig afgedrukt.

Dr STAN LEURS.

Cliché Wereldbibliotheek - Amsterdam

Uit «Europeesche Plastiek».
Muziekmakende Engelen.
(Aanbidding van Het Lam. — Van Eyck).

MEDEDEELINGEN PER RADIO

Wij hebben het genoegen aan onze leden-radioliefhebbers te kunnen mededeelen dat, door bemiddeling van een onzer bereidwillige leden nu en dan V. T. B. radiovoordrachten zullen plaats hebben. De eerste radio uitzending zal geschieden op een golflengte van 225 m. op Zondag 1 November om 10 ½ uur 's morgens. De uitzending zal hoorbaar zijn in een kring van 50 Km. rond Antwerpen. Wij verzoeken leden die de voordrachten opnamen 't secretariaat per postkaart te willen inlichten.

Aan 't luisteren dus en met veel succes.

HAAGSCHE BRIEVEN.

II.

Het seizoen is gesloten. De meeste badgasten zijn vertrokken en Scheveningen is weer teruggezonken in zijn oude voorname rust. De boulevard, waar den geheelen zomer een gezellige drukte heerschte, waar een lange rij auto's stond en 't verkeer in vollen gang was, is nu eenzaam en verlaten. Slechts een enkele wandelaar geniet van de zee met haar kalm aanspoelende golven, waar enkele weken geleden nog het drukke beweeg was van plassende kindertjes, badende menschen en luidruchtige zwemmers die polo speelden. Ook de tochtjes met de plezierbooten zijn nu gedaan. Het ezeltje-rijden is afgeloopen en de paarden die men kan huren voor een rit langs het strand zijn weggebracht. De limonade-huisjes en tenten zijn gesloten; de badstoelen zijn opgeruimd en met de gasten die in taxi's, beladen met kisten en koffers vertrokken zijn, is ook de prettige lach en de blijde vreugde van den zomer heengegaan. Het is Scheveningen aan te zien. De schelpenvisscher doet er weer eenzaam z'n dagelijksch werk; de golven lijken ernstiger en grijs hangt de lucht boven de grijze zee.

Af en toe hebben we nog wel eens een mooien dag.Dan maken de inwoners van Den Haag en Scheveningen daar direct gebruik van. Maar, de regens van de vorige week ! Ik ben op de boulevards geweest op een namiddag. Ik had moeite om staande te blijven, 't was hoog water en de golven sloegen wild en schuimend tegen de peilers van het Wandelhoofd. Ik houd van zulk stormweer en ik kan me niet begrijpen waarom er niet meer menschen zijn die komen om het machtige schouwspel der golven gade te slaan.

De boulevard loopt in één rechte lijn vanaf de duinen tot aan de haven. Vanaf de duinen tot de Palacestraat loopt de oranjegalerij, waaronder verschillende café's en winkels, waarvan de meesten 's winters worden gesloten. Boven op de galerij, bevindt zich een macadam wandelweg, vanwaar men met eenige trappen toegang krijgt tot het terras van Hotel Palace. Voorbij de Palacestraat krijgen we Cabaret Artistique en de bekende modemagazijnen van de firma Fuld en nog eenige winkels, waarnaast de achterzijde van het Kurhaus met het café. Tegenover het Kurhaus bevindt zich het « Wandelhoofd Wilhelmina » of « de pier » zooals sommige Hagenaars het noemen. Dit strekt zich ver in zee uit. Verder zijn er twee bodega's en, in de rotonde, het Paviljoen, dat zomers druk bezocht wordt, vooral om de attracties en variété-nummers.

Gedurende het badseizoen was het Wandelhoofd meermalen 's avonds schitterend geïllumineerd. Bijna iederen Dinsdagavond ontstak de « Maatschappij Zeebad» een groot vuurwerk, gedeeltelijk op 't strand, gedeeltelijk op het Wandelhoofd, wat boven de zee een prachtig effect maakte.

Naast het Kurhaus komen we met een trap op de plaats, waar onlangs het marine-monument onthuld is. Vandaar krijgt men toegang tot de witte galerij op het Gevers Deynootplein, welks winkels thans zijn ontruimd en gesloten. De ruiten zijn witgeschilderd, zoo ook «Chez Gaston», het Hotel-Restaurant en het circus, want Hagenbeck is weer vertrokken en als herinnering hangt daar nog slechts wat reklaam.

Verder bevinden zich langs de boulevard, benevens enkele Hotels en Villa's, de vuurtoren en het verweerde stationnetje van de ouderwetsche stoomtram, die vanaf de Scheveningsche boulevard naar het Haagsche station van de Hollandsche Spoor rijdt.

In het volgende nummer, zal ik als besluit van mijn beschrijvingen over Scheveningen, nog iets vertellen van het strand en het kampeeren.

BEPPY PLANTENGA.

KRUISWOORDENRAADSEL

OPLOSSING.

Van links naar rechts.

1—Eename; 2—Mosoel; 3—Eupen; 4—Opole; 5—If; 6—Ried; 7—Edom; 8—Aa; 9—Ere; 10—Are; 11—Sör; 12—Han; 13—Re; 14—Lee; 15—Aar; 16—Ra; 17—Yenne; 18—Uri; 19—Re; 20—Ars; 21—Luc; 22—Ur; 23—Po; 24—O; 25—Re; 26—Aa; 27—My; 28—er; 29—IJ 30—Tiel; 31—Ven; 32—Sy; 33—Ems; 34—Enare; 35—Aye ; 36—Ligne 37—Ur; 38—Ed; 39—Po; 40—Is; 41—Mer; 42—Una; 43—A; 44—Apt; 45—Ure; 46—En; 47—Ordu; 48—Rhön; 49—Ee; 50—Ai; 51—Zab; 52—7; 53—Mediё 54—Eu; 55—Lyme; 56—Amily.

Van boven naar onder.

57—Ee ; 58—Nur ; 59—Apia ; 60—Meerle ; 61—Eu ; 62—Dee ; 63—Gent ; 2—Moësa; 64—Opdorp; 65—Soor; 66—Olm; 67—Ee; 68—Lier; 69—Cana; 70—Freyr; 71—On; 72—Eu; 15—Ai; 73—Ot; 74—Esschen; 75—Namen; 76—Elingen ; 20—Aalst ; 77—Durme ; 78—Coary ; 79—Chios ; 80—Reyna ; 23—Paese; 81—Ieren ; 82—Lap; 31—Meire; 36—Lophem;84—Gy; 37—Umea; 85—Daube; 39—Parma; 86—Sées; 42—Urzy; 87—Tödi; 47—Oïl; 88—Nil; 50—Au; 89—El.

ST. VITH

St. Vith is een zeer oud stedeken met 2500 zielen. Omstreeks 1260, onder de Luxemburgsche heerschappij, kreeg St. Vith het karakter eener vesting. Zoo komt het dat het plaatsje nogal ineengedrongen op een zacht klimmenden heuvel, 460 m. boven den zeespiegel, gelegen is. Van zijn vroegere zeven vestingtorens bestaat nog maar alleen de zoogenaamde Büchelerturm. Zijn naam heeft het naar den H. Vitus wiens relikwieën er bewaard worden. In den loop der eeuwen werd St. Vith meermalen gebrandschat en aan de vernielzucht der oorlogvoerenden prijs gegeven. Had het wel anders gekund? St. Vith, thans sedert enkele jaren Belgisch, heeft tevoren onder de heerschappij gestaan van Luxemburg, de Nederlanden, Spanje, Oostenrijk en Duitschland. Baart het verwondering, dat St. Vith vaak het terrein is geweest waar vorengenoemde staten hun geschillen met de wapens kwamen beslechten?

St. Vith en zijn omstreken zijn volgens zeden en volksaard, zuiver Duitsch en in die kenmerken hebben ze niets gemeens met hun vroegere westelijk aangrenzende buurstreken. De menschen zijn er rustig, aangenaam van aard, vlijtig en vooruitwillend (alhoewel niet vooruitstrevend) en goed katholiek.

St. Vith ligt niet in de nabijheid van groote steden. Zoo komt het, dat er betrekkelijk levendig wordt handel gedreven en er goed bezochte veemarkten worden gehouden welke — het dient te worden gezegd — onder het Duitsche beheer nog bloeiender waren dan heden ten dage.

Het verkeer is rond en van uit St. Vith goed: dank zij zes groote staats- en evenzooveel spoorbanen, welke straalsgewijs van het stadje uitgaan.

Gelegen bij de uitloopers van Ardennen en Eifel, heeft St. Vith door zijn hooge ligging, benevens ook het klimaat dezer streken, een heilzame en versterkende lucht, welke niet door fabriekswalmen verontreinigd wordt. In St. Vith's nabijheid liggen groote varieerende bosschen met schoone wandelingen. Het is derhalve licht te begrijpen, dat menigeen met aangetaste gezondheid, vooral de zenuwzieke, St. Vith als herstellingsoord kiest en er opgemonsterd en genezen vandaan komt.

Tot langer en meer beperkt verblijf leent zich inzonderheid het aldaar tamelijk hoog gelegen St. Jozefsklooster. De gasten vinden er, tegen matige vergoeding, een rustig tehuis en een goede verpleging. Het St. Jozefsklooster is een Huis van geestelijke zusters, levend naar den regel van den heiligen Augustinus. Het heeft zijn eigen kapel en zijn eigen geestelijken. In zijn ruimen hof loopen lieve wandelwegen, waarop de gasten ongestoord van de schoone natuur genieten kunnen. Daarenboven bezit deze inrichting, op een kwartier van het klooster gelegen, een onlangs aangekocht domein waarop meerdere morgen (één morgen is 4/5 HA.) bosch. Deze bosschen worden als zomerverblijf ingericht en, ééns in orde, zullen ze een groote aantrekkelijkheid van St. Vith te meer zijn.

-- VAN HET SEKRETARIAAT --

LEDENAANGROEI. — Van 15 tot 30 September traden 10 nieuwe leden toe. Dat maakt voor heel de maand September 344. Dit cijfer is betrekkelijk kleiner dan dat der vorige maanden door het feit dat tal van personen inschreven voor volgend jaar. — Propagandisten werft leden aan voor 1926!

LEDEN VOOR 1926. — Van af 15 Oktober worden al de ingestuurde nieuwe leden ingeschreven vóór 1926 tenzij zij bij de inschrijving vermelden nog te willen lid worden voor 1925.

AAN DE AFGEVAARDIGDEN VAN GROOT-BRUSSEL. — Wij verzoeken de afgevaardigden van Groot-Brussel bij opgave van nieuwe leden steeds de *juiste* gemeente aan te duiden. Dit zal het secretariaat veel tijd en onkosten sparen.

GEMEENTELIJSTEN. — Op het Bondssekretariaat is men druk aan het werk met het aanleggen van een degelijke en volledige documentatie zoo wel binnen- als buitenlandsch. Dit wordt gedaan in het belang der leden zelf die inlichtingen zouden wenschen over een gemeente, over een of ander te ondernemen reis, enz. We verzoeken dringend onze leden hieraan mede te helpen! Verschaft ons alle inlichtingen over Uw gemeente en haar omgeving, verduidelijkt dezelve met teekeningen, plans, zichtkaarten en dg.; het sekretariaat zal U graag een in te vullen vragenlijst zenden. We houden ons ook aanbevolen voor brochuurtjes en gidsen. We hopen dat de bereidwillige leden talrijk zullen zijn.

DE REEDS VERSCHENEN NUMMERS VAN «DE TOERIST» zijn totaal uitgeput. De nieuwe leden voor 1925 ontvangen dus de reeds verschenen nummers niet meer. Werft leden aan voor 1926!

AUTOVLAGGETJES. — Benevens de bekende fietsvlaggetjes verkoopen we, ten behoeve van onze leden-automobilisten, grootere V.T.B.-vlaggen tegen 5 fr. stuk.

GROOTE FIETSVLAG. — Van verschillende zijden werd door de aangesloten fietsgroepen de wensch uitgedrukt een groote vlag te bezitten. Het bestuur van V.T.B., na grondig onderzoek, heeft in deze een beslissing getroffen welke iedereen bevredigen zal. Om de eenheid ook hierin te bewaren zullen de groote vlaggen voor alle fietsersgroepen dezelfde zijn : namelijk de vergrooting van de kleine V.T.B. fietsvlaggetjes. De groepen die zich dergelijke vlaggen willen aanschaffen, kunnen zich tot ons Sekretariaat wenden. De prijs der vlag is 16 fr. ; hierbij komt, voor den naam der plaats, 1.50 fr. per letter.

Het weze goed begrepen dat er voor de fietsgroepen geen verplichting opgelegd wordt een vlag te bezitten. Er wordt alleen bedoeld dat zij die er een wenschen het hoogerbeschreven model moeten nemen. Op deze vlag staat benevens het V.T.B.-schild de naam der gemeente.

FOTO'S. — Welgelukte foto's (formaat 13x18) genomen bij het bezoek aan het park Boeckenberg Zondag 4 dezer, zijn te verkrijgen op het Sekretariaat aan 1.50 fr. het stuk.

OPROEP AAN ONZE LEDEN-KAARTENTEEKENAARS. — De *opstelraad* hield op 9 dezer een vergadering, welke zich vooral kenmerkte door de belangrijke besprekigen die er werden gevoerd met het oog op het uitgeven van een zakatlas voor België ; na grondig onderzoek werd er overeengekomen ernstig de handen aan het werk te slaan en besloten, langs «De Toerist», aan onze leden-kaartenteekenaars een dringenden oproep te doen om medewerking; dat deze zich dus onverwijld aanmelden of inlichtingen vragen aan het Sekretariaat, Dambruggestraat, 116, Antwerpen.

V.T.B. wil hier een flinke prestatie leveren, maar rekent dan ook stellig op de degelijke medewerking van alle bevoegde leden.

BONDSUITGAVEN :

Monografie «De Kempen», 12.50 fr. ; *«Mechelen»* 6.50 fr. ; *« De Haven van Antwerpen »* 6.50 fr.

Gids *« Laroche en Omgeving »:* 3.50 fr.

De Wet op het Verkeer: 0.75fr.

Kaarten van het Vlaamsche Land: West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Limburg, Brabant, Zuid-Limburg en een deel van Luik (Kaart nr 3 — Prov. Antwerpen is uitgeput) — op linnen 2.25 fr. stuks; niet op linnen 1 fr. stuks.

Jaarboek 1925 : 1 fr.

Fietsplaat : 3 fr.

V.T.B.-vlagje: 3.50 fr.

Propagandazegels: 1 fr. voor 50 zegels.

V.T.B.-knoop: 2 fr.

Hotelplaat (voor hoteliers die aangesloten zijn bij den bond) : 25 fr.

TE VERKRIJGEN OP HET SEKRETARIAAT :

« Het Onderaardsche Antwerpen ontsluierd » door T. Huet: 1.80 fr.

Zakatlas voor Nederland (Sleeswijk) 4 fr.

Kaarten van het Krijgskaartkundig Instituut :

200.000 Kaart van België in 6 deelen 40 fr. in plaats van 50 fr. — Id. op linnen 55 fr. in plaats van 65 fr. — Id. per deel 8 fr. in plaats van 10 fr. — Id. per deel op linnen 10.50 fr. in plaats van 12.50 fr.

100.000 Kaarten van België; per kaart 6 fr. in plaats van 7.50 fr.

40.000 Kaarten van België (in kleuren) 7.50 fr. in plaats van 9.00 fr. — Id. (in 't zwart) per stuk 4.60 fr. in plaats van 6.00 fr. — Bijzondere kaart voor de omgeving van Antwerpen in zes deelen per deel 2.25 fr. in plaats van 3 fr.

20.000 Kaarten van België. De nog beschikbare planchetten worden verkocht tegen 5 fr. in plaats van 6 fr.

REIZEN 1926. — De kommissie voor Toerisme verzoekt met het oog op het reisplan voor 1926, al de personen die zulks wenschen, hun voorstellen te willen mededeelen aan de kommissie voor Toerism. Vermeldt tevens hoe U die reizen zoudt inrichten : duur, aantal deelnemers, reisplan, enz. De kommissie zal de personen, die aldus haar zullen helpen en ontlasten, zeer dankbaar zijn !

V.T.B.ERS WEEST ER FIER OP LID TE ZIJN VAN DEN GROOTEN V.T.B. MET ZIJN 25000 LEDEN ! DRAAGT DAAROM STEEDS DEN KNOOP; HECHT AAN UW AUTO'S EN MOTO'S HET VLAGJE VAN DEN BOND, AAN UW RIJWIEL DE FIETSPLAAT !

PROPAGANDAZEGEL. — Wie heeft geen frank te veel voor 50 sluitzegels ?

JAARBOEK 1925. — Hebt u reeds het nieuwe Jaarboek besteld? Het is mooi. U moet het hebben !

REISPLANNEN. — Het Sekretariaat wordt overstelpt met aanvragen voor reisplannen. Wij verwijzen onze leden naar ons jaarboek waar heel interessante reisplannen in voorkomen: o.m. «Zes dagen in de provincies Brabant en Limburg », « Drie dagen in Zuid-Vlaanderen », « Drie dagen in de Luiksche Ardennen », «Drie dagen aan de boorden der Semois », «Vijf dagen in het Groot-Hertogdom Luksemburg». Men raadplege dus het jaarboek !

FIETSPLAAT. — We hebben een nieuwe voorraad fietsplaten. Erg voordeelig: slechts 3 fr.

V.T.B.-VLAGJE. — Het vlagje dat slechts 3.50 fr. kost *(verzendingskosten inbegrepen)* moeten alle fietsers- auto- en motorbezitters zich aanschaffen.

NIET BESTELLEN VAN « DE TOERIST ». — Bij niet ontvangen van « De Toerist » verwittige men het postbeheer zijner omschrijving en doe met klem desnoods zijn recht op ontvangst gelden. Eerst wanneer dergelijke reklame geen voldoening meebrengt, hoeft ons Sekretariaat verwittigt te worden.

DE FOTOCLUB V.T.B. verzoekt al de leden fotografen een afdruk hunner opnamen die tijdens de uitstappen zouden genomen zijn, aan het sekretariaat te zenden, om een documentatie te verzamelen. De inzenders gelieven op de achterzijde naam en adres te vermelden. De fotoclub hoopt dat tal van liefhebbers aan dit verzoek zullen voldoen.

INHOUD

Bouchout — «Spokenhof», *P. V.*, ... 401
Iets over Nederland, *Jan Feith*, ... 404
Bondsleven — Wegenis — Verminderingen 410
Boekbespreking, *E. E.*, — Een boek voor den Toerist, *Stan Leurs* 411
Haagsche Brieven, *Bappy Plantenga*, — Kruiswoordenraadsel 413
St. Vith. — Van het Sekretariaat. 414
Uitstappen en Bijeenkomsten 416

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ANTWERPEN.

Vrijdag 16 Oktober : Eerste Wintervoordracht. De V.T.B. spreekbeurten worden gehouden den 3e Vrijdag van elke maand te 8 u. 's avonds in de feestzaal van de Jongensnormaalschool, Quellinstraat. Als eerste spreker zal optreden de heer Vermeulen, directeur van het Bureau voor Monumentenzorg in Den Haag. Hij behandelt het interessante onderwerp «Oud-Hollandsch Stedenschoon». Een buitenkansje dus!

Zondag 18 Oktober: Uitstap naar Bouchout. — Bezoek aan de Vlaamsche Pottenbakkerij en muziekrecitaal door toonkundige Jef Van Hoof in het «Spokenhof». Vertrek Antwerpen (C.) 12.49 u. Terug per trein of per autobus naar keus. Uitsluitend voor de leden van V. T. B. (lidkaart verplichtend).

Zondag 25 Oktober: Herfstuitstap naar het Zoniënwoud. Vertrek Antwerpen (C.) te 8.12 u. Terug te Antwerpen rond 8 u. Groepsreis aan verminderden prijs. Prijs fr. 9.— Inschrijven op het Sekretariaat tot 20 Oktober. Eten meebrengen.

Donderdag 5 November: Eerste *Causerie* te houden door den gekenden folklorist Cypriaan Verhavert uit Brussel. Onderwerp «Iets over Ketjes en Kiekenfretters». De vertelavond zal plaats hebben in de bovenzaal van het lokaal St. Jan, St. Jansplaats, 25. Begin 8 u. stipt.

BRUSSEL.

Zondag 25 Oktober: Herfstwandeling door het altijd even stemmige zoniënwoud. Bijeenkomst te Brussel op het Rouppeplein om 9.30 u. Vandaar uit per tram naar de «Kleine Hut» over Groenendaal en Karrenberg naar Boschvoorde. Terug te Brussel rond 6 u. Eten meebrengen.

Op DONDERDAG 19 NOVEMBER *a.s. te 7 ½ u. richt Tak Brussel een vertooning in van het* VLAAMSCHE VOLKSTOONEEL, *in de zaal de «Nieuwe Spiegel», Pletinckxstraat, 19, Brussel. Worden voor de eerste maal opgevoerd* «HET HUWELIJKSAANZOEK», *Klucht door Anton Tchekow (Nederlandsch door M. Franken) en* «VAN DEN DOOD DIE BIJNA STIERF», *klucht in vijf schuifjes en een proloog, door Jef Vervaecke en M. de Ghelderode.*

Het verleden van het «Vlaamsche Volkstooneel» staat er borg voor dat deze opvoering tot een merkwaardige prestatie groeit. De V.T.B.-ers uit Brussel en omstreken zullen er prijs op stellen deze vertooning bij te wonen; zoodoende ook HUN *bond, den V.T.B. steunende.*

Prijzen der Plaatsen: Zetels, 1ste rang: fr. 10.50; Zetels, 2de rang: fr. 6.30; Zetels, 3de rang en Middenbalkon: fr. 5.25; Zijbalkon: fr. 3.70 (Stadstaksen inbegrepen).

Kaarten verkrijgbaar: Boekhandel «De Standaard», Jacqmainlaan, 127; Boekhandel «Gudrun», Jacqmainlaan, 100; Kristene Arbeidscentrale, Pletinckxstraat, 19, Vlaamsch Huis, Groote Markt, 16, Brussel en bij den sekretaris van V.T.B., Tak Brussel, G. Verbouwe, 46, Theodorstraat, Jette.

GENT.

Zondag 18 Oktober: Tweede groepsreis naar Antwerpen. Boottocht op de Schelde en vertooning in den Kon. Vl. Opera.

Donderdag 22 Oktober: Te 7.30 u. in de lokalen van de Middelbare Jongensschool (ingang Bisdomkaai) eerste Wintervoordracht. Wij vestigen nogmaals de aandacht van onze leden op de voordracht met lichtbeelden die onze afgevaardigde, de heer Gyselinck, in samenwerking met den Gentschen kunstfotograaf, den heer Barbaix, houden zal en waarvan het onderwerp luidt: «Onze reis door Elzas-Lotharingen (Vogezen) in 1924» (met 100 diapositieven).

Op deze samenkomst worden drie foto's — het mooiste hoekje der streek voorstellende, formaat 40x50 — echte prachtstukken, werk van den heer Barbaix onder de aanwezige leden verloot. Aan den ingang der zaal ontvangt ieder lid, op vertoon zijner lidkaart, een nummer dat hem recht geeft deel te nemen aan de verloting van 2 der foto's. Zij die bij den ingang aan het bestuur den naam van een nieuw lid overhandigen krijgen een nieuw nummer voor de verloting van de derde foto die uitsluitend aan de aanbrengers van nieuwe leden is voorbehouden. Voor ieder nieuw lid een kans. Werft dus leden aan!

Zondag 25 Oktober : Deelneming aan den uitstap naar het Zoniënwoud. Vertrek uit Gent St. Pieter te 7.55 u. Terug te Gent om 21.04 u. Eten meebrengen. Prijs per reiskaart fr. 11.25. Toetredingen tot 20 Oktober ten huize van den afgevaardigde H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent.

GEERAARDSBERGEN.

Zondag 18 Oktober, te 5 u. stipt: voordracht met lichtbeelden door den heer Van Werveke over «Gent» in de zaal van het Davidsfonds.

Zondag 25 Oktober: bezoek aan de merkwaardigheden van Gent. Vertrek om 9.22 u., terug om 21.30 u.

LEUVEN.

Zondag 25 Oktober : Deelneming aan den uitstap naar het Zoniënwoud. Vertrek uit Leuven om 8,29 u. Knapzak meenemen.

Zondag 18 Oktober: Deelneming aan den uitstap naar het Zoniënbosch. Vertrek per trein om 8.30 u. naar Brussel. Zie verder onder Brussel.

LIER.

Zondag 18 Oktober: Uitstap naar Bouchout. Bezoek aan de Vlaamsche Pottenbakkerij en muziekrecitaal door Jef Van Hoof in het « Spokenhof ». Samenkomst met groep Antwerpen in de Tenierstaveerne om 2.30 u. De fietsers vertrekken op de Groote Markt om 2 u. (de lidkaart medebrengen).

Verwacht in November a.s.: a) Eerste openbare voordracht; b) Groepsreis naar Antwerpen met boottocht op de Schelde en bijwoning vertooning K. Vl. Opera.

MECHELEN.

Zondag 18 Oktober: Uitstap naar Bouchout. Bezoek aan de Vlaamsche Pottenbakkerij en muziekrecitaal door Jef Van Hoof in zijn woning «Het Spokenhof».Lidkaart vereischt. — Vertrek Middenstation te 12.12 u. Overstappen te Antwerpen te 12.49 u. (lijn Lier).

Zondag 25 Oktober: Herfstwandeling door het altijd even stemmige Zoniënwoud. Vertrek uit Mechelen te 8.40 u. Terug rond 7 u. Zie onder Brussel.

OPWIJK.

Zondag 8 November: Hullebroeck-avond. De leden der omliggende gemeenten worden vriendelijk uitgenoodigd.

VILVOORDE.

Zondag 25 Oktober: Uitstap naar het Zoniënbosch. Samenkomst te Brussel op het Rouppeplein om Zie onder Brussel.

DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND, » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 21 **1 November 1925**

BETALING LIDMAATSCHAP 1926

Lidkaart 1926. — Den leden wordt ter kennis gebracht, dat in de tweede helft van November door het Postbeheer een *Kwijting-Lidkaart* zal aangeboden worden, ten bedrage van 7.50 fr., zijnde het bedrag der bijdrage over het jaar 1926.

De leden, die de kwijting voldoen, worden door het postbureel rechtstreeks ingeschreven als abonnent op het orgaan «De Toerist» en door het postbureel regelmatig bediend.

Rond denzefden tijd zal aan de leden, welke deel uitmaken van eenzelfde huisgezin en het tijdschrift niet ontvangen, een *Kwijting-Lidkaart* worden aangeboden van 3.50 fr.

Wij verzoeken de leden hun huisgenooten te verwittigen opdat, bij gebeurlijke afwezigheid, de aangeboden kwijting-lidkaart toch zou voldaan worden. Het zou veel last en moeilijkheden sparen én aan het Bestuur én aan het lid zelf, zoo aan dien wensch gevolg werd gegeven.

Om te voorkomen, dat «De Toerist» van 1 Januari en daarna achterwege blijve, moet men zorgen dat het lidmaatschap vóór 1 Januari betaald is. Wij verzoeken vooral onze leden de betaling aan den postbesteller niet anders te doen dan wanneer deze gelijktijdig de lidkaart 1926 aanbiedt, die tevens voor het postbeheer als kwijting dienst doet. Gelieve alle andere aanbiedingen dan de lidkaart, als onregelmatig te beschouwen en dus te weigeren. De post biedt slechts éénmaal de lidkaart ter inning aan. De lidkaart voor 1926 is groen.

De Buitenlandsch leden worden verzocht ons hun bijdrage van 12.50 fr. in een check op Antwerpen of per internationaal postmandaat te doen geworden. Dit zal den Bond veel kosten sparen.

BORGERHOUT

Stadswapen van Borgerhout.

In het oude bosch Ter Loo — oorkonden melden dat het in 726 reeds toehoorde aan zekeren graaf Rohingues — mochten de borgers vrijheid van Deurne « hout komen rapen en hun vee laten weiden ». En Hendrik I noemt de streek in een charter van 1219 als vanzelfsprekend: « Borgerholt ! »

Niet lang evenwel zijn de Borgerhoutenaars schamele houtrapers gebleven. Dat leert ons de geschiedenis. In de 16ᵉ eeuw bloeiden er, als overal elders, de gilden. Talrijk vooral waren er de beenhouwers die Antwerpen bevoorraadden; zij hadden hunne gilde-dekens, hunne ondermans, hunne keurmeesters en — last not least — hunnen «verckensbesiender».

Te gepaster tijde leggen alle deze vrome leden het slachtmes af en grijpen naar de pen om hunne litteraire voortbrengselen op te dienen in de rederijkerskamer: «Het Lauwerkranske ». Wie met de influisteringen der etherische muze niet begenadigd werd kon nog zijn ontspanning vinden in de Sint Sebastiaansgilde, die wèl zóó machtig bleek dat ze met eigen penningen in 1456 een kapel liet herbouwen. Ieder jaar schoten deze boogschutters het papegaaike, dat men aan een langen spar op den kapeltoren plantte.

Gedurende de hervorming heeft Borgerhout nog druk meegedaan,... of liever het liet oogluikend alles begaan. Voor 600 Walen kreeg een Parijsch advokaat het vrije woord om de nieuwe godsdienstleer te verkondigen. De Geuzenministers hielden er ongestoord Duitsche, Fransche en Vlaamsche sermoenen en op het Laar van Borgerhout klonk weldra het ordewoord tot den algemeenen beeldenstorm. Dit vreeselijk woord doet ons wellicht de verhouding der werkelijkheid overdrijven want, wij vinden nergens dat Borgerhout een overwegenden invloed heeft gehad op den uitslag der Nederlandsche beroerten. Men onderschatte daarom Borgerhout niet... zelfs Parma heeft het de moeite waard gevonden het gehucht te bezetten, te verbranden en te plunderen. In leed en verdriet heeft het althans, het lot van voornamere dorpen en steden moeten deelen. Het heeft in deemoed de onafwendbare vernederingen verdragen, waartegen zijn eenvoud toch geen raad wist. De burgers van Borgerhout verweerden zich enkel wanneer hunne klachten en eischen een vredig gehoor mochten vinden. Die klachten schilderen zoo wel die naïeve bezorgdheden van de oud-Borgerhoutsche Kleinburgerij wanneer we hunne beweringen hooren: « dat de ganzen de weiden van het Laar bedierven; de weibeesten behalen ongesontheydt bij al die pluymen, en de ganzen komen ook het gars afeten!»

Naarmate het gehuchtje vorderde in jaren en ervaring, nam het toe in nering en in zieken. Van af 1551 stond er een kasteel en later kwamen en verdwenen er nog andere kasteelen en kasteeltjes als daar mogen genoemd worden: de Kattenberg, de groote Kolf, het Portugeezenhof en het Lammekens Rozenhoed ! Er kwamen wind- en watermolens, maar van al dit oude bleef geen ander spoor tenzij alleen de naam.

Nijver was de vlek en zijn inwoners arbeidzaam. Dit mocht de reuzige garenbleekerij, die er in 1700 reeds bestond, getuigen. Dit moge ook bevestigd wezen door het gul onthaal dat den pas ingevoerden «aardappel» hier te beurt viel. Hieraan was juist de wet der profijtelijkheid niet vreemd. Ziehier waarom: als belasting eischte men vanwege land- en tuinbouwers het tiende van de vruchtopbrengst. — Daar de aardappel nog een nieuweling was, stond hij bij de bepalingen omtrent de veldvruchten nog onvermeld. En nu plantte ieder maar aardappelen om aan de tiendebelasting te ontsnappen. Bovendien kregen zij gratis het noodige plantgoed van de monnikken van St. Pieter uit Gent. De patat werd rond de jaren 1750 populair, dank zij gedeeltelijk het beleid van onze parochie in kwestie.

De schranderheid van de Borgerhoutenaars bleek andermaal in den onplezierigen assignatentijd. Onze beenhouwers wilden niet meer naar de stad, zij hadden een voorliefde voor «klinkende munt». — Toen hebben de Fransche soldaten getracht ze naar de markt te drijven met hun koopwaar... maar op 't spannend oogenblik waren de beenhouwers telkens afwezig. Het Fransch Bewind trachtte dan met honigzoete paaiwoorden zijn bedeelingen bekend te maken en liet het volgende plakaat uithangen: «Brengt het vleesch naar de markt, staakt voor een tijd het maken van worsten en fricadeilen en gij zult in ons vinden voorstanders van uwe belangen en

minnaars van uw geluk». Maar Borgerhout wilde 't niet gelooven en alles bleef zooals het was. En nu de assignaten geen ruilwaarde bleken te hebben, gingen de Franschen al de klokken en het koperwerk stelen om ze te versmelten tot «klinkende munt», waarvan de klank de weerspannigheid der doove Borgerhoutenaars verteederen zou.

De Fransche maire beeldde zich in dat de Borgerhoutsche jeugd een zwak zou hebben bier te Borgerhout hebben doen afloopen toen 200 Borgerhoutenaars naar 't leger der Patriotten vertrokken!

Het wordt hoog tijd nu de luimige historie te vertellen hoe generaal Carnot een standbeeld kreeg op het Laar. Het is bekend, beter gezegd klakkeloos aangenomen dat generaal Carnot het St. Willibrorduskwartier genadig was geweest en voor beschieting spaarde. Ik durf beweren dat de deugd van barmhartig-

Verdwenen gedeelte Prinsstraat met «In 't huis Conscience».

inschrijven zou. Met nuchtere middelen meende men het doel onbereikbaar. — Wat er ook van zij een dergelijk middeltje had reeds een doelmatig voorgaande gehad, want vrijgevig aanbieden van bier en jenever in de estaminets, waar men rekruten voor de vloot er vele matrozen te zullen aanwerven door het voor hoofdige dranken. Althans hij meende in het jaar 1790 gedurende «twee vroolijcke daeghen» zou men negen tonnen Leuvensch heid hier wellicht nooit de ware reden is geweest. Om kort te gaan, de inwoners beschouwden het toch als een blijk van dankbetuiging ieder jaar eens naar de gezondheid van zijne Excellentie te mogen vernemen. Enkele Franschgezinde oomes, als maire de Broëta en adjunct Yves Guyot achtten het slechts onvoldoende een straat te herdoopen tot Carnotstraat, zij brachten in 1857 de mogelijkheid ter sprake een standbeeld op te

richten voor den generaal in kwestie. Het Vlaamsche stadsbestuur van Antwerpen was daarover niet te spreken. Borgerhout, eenmaal overtuigd dat het in de onkosten niet zou hoeven bij te dragen, was er al heel blij meê en de gemeenteraad oordeelde «dat het in alle geval een ornament voor het Laar» zou wezen. — Negen jaar later: Borgerhout stemt een hulpgeld van 1000 frank voor de oprichting. Laatste slotbedrijf : de gemeenteraad schaart zich eenige tijd later aan «de worstepan» om de familie Carnot-zoon en kinderen op te wachten om het sieraad te onthullen op hout te sparen. En Carnot zelf? Die waagt een wanhopigen sprong om zooveel bespottelijkheid te ontgaan, maar zijn schoenen zitten al lang vastgevroren op het ijskoude voetstuk, dat eigenlijk met eere de onverschilligheid van het tegenwoordige Borgerhout symboliseeren mag.

Onze gemeente had en heeft verdienstelijke zonen genoeg wier beeltenissen prijken mochten op de vele beschikbare pleintjes. Zij zouden niet, als deze vreemde Carnot, hun standbeeld danken moeten aan zenuwschokkende toevalligheden.

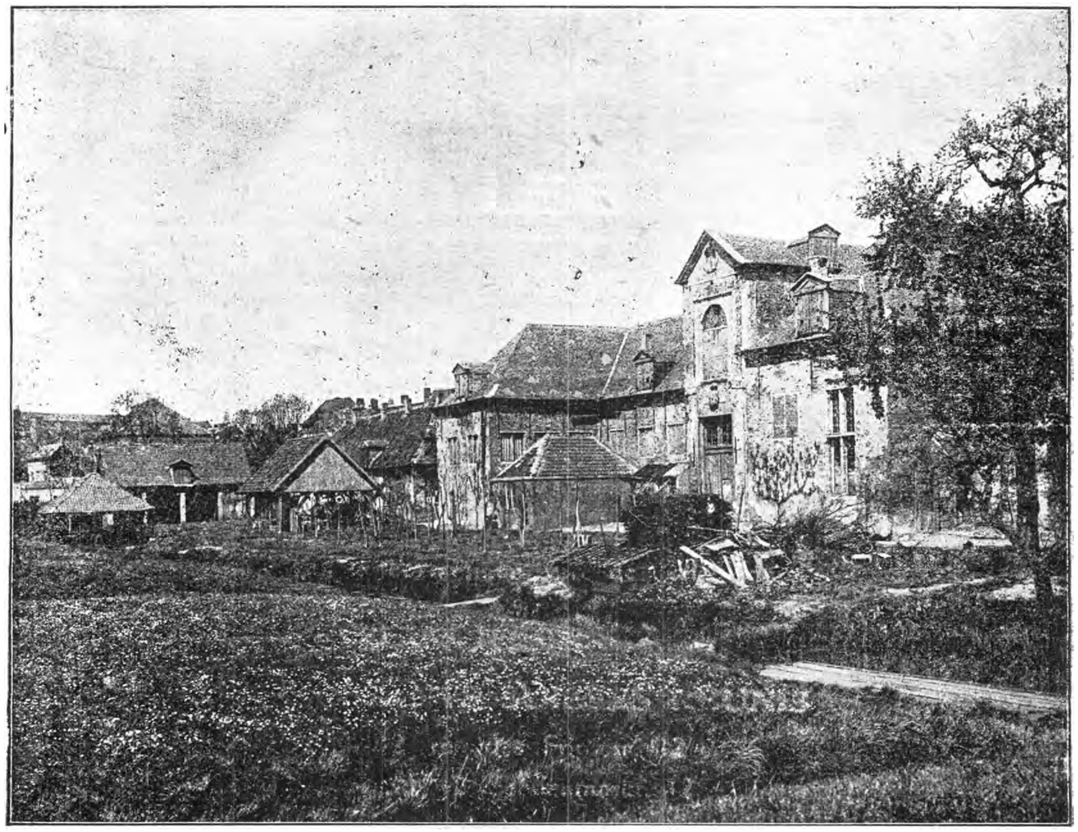

Bleekhof. -- Achterkant.

het Laar. Een sieraad, beste lezer? Over goestingen willen we niet twisten immers... maar vele vreemdelingen vergissen zich in de voorstelling van het monument. — Wat houdt die Carnot in de hand? Verheerlijkt hij den eersten aardappel van het Laar? En wat moet die reusachtige ketel daarbij? Wil de huishoudelijke krijgsman ons leeren dat de nieuwe veldvrucht eerst dient gaar gekookt ? Wel neen, geen aardappel maar een smeulende granaat dien de kranige Carnot kloekmoedig uitnijpt; geen kookketel naast hem... maar een verderfzaaiende mortier die voor de gelegenheid edelmoedig wil omvallen om Borger-

Jaren lang hebben hier de uitmuntende schilder de Braekeleer en de groote Conscience gewerkt. Frans Mertens behaalde er in 1893 den tweeden prijs van Rome voor de bouwkunst en Emiel Vloors dien voor de schilderkunst. In 1897 verwierf deze den eersten prijs, wat groote feestelijkheden en huldebetoog meebracht. Minder dan een jaar geleden stierf de beroemde Borgerhoutenaar, beeldhouwer Thomas Vinçotte, die in 1850 geboren werd in onze Lammekensstraat, nr 47. — Zijn tijdgenoot, Conscience, woonde er Prinsenstraat, nr 11. In zijn jeugd ging deze naar school bij den uitmuntenden schoolmees-

zer Vercammen. De schrijver was toen schoolmakker en boezemvriend van Karel Van Geert, die het heerlijk Boekenberg bewoonde. In de omgeving van dit park leerde hij het Lanteernhof kennen als tooneel voor zijn

Oedenkoven stichtte er een kaarsenfabriek, die in 1893 een werkstaking te beleven had, dewelke behoort tot het geschiedenisrepertorium van de Borgerhoutsche seniores.

Naar de plannen van bouwmeester Blom-

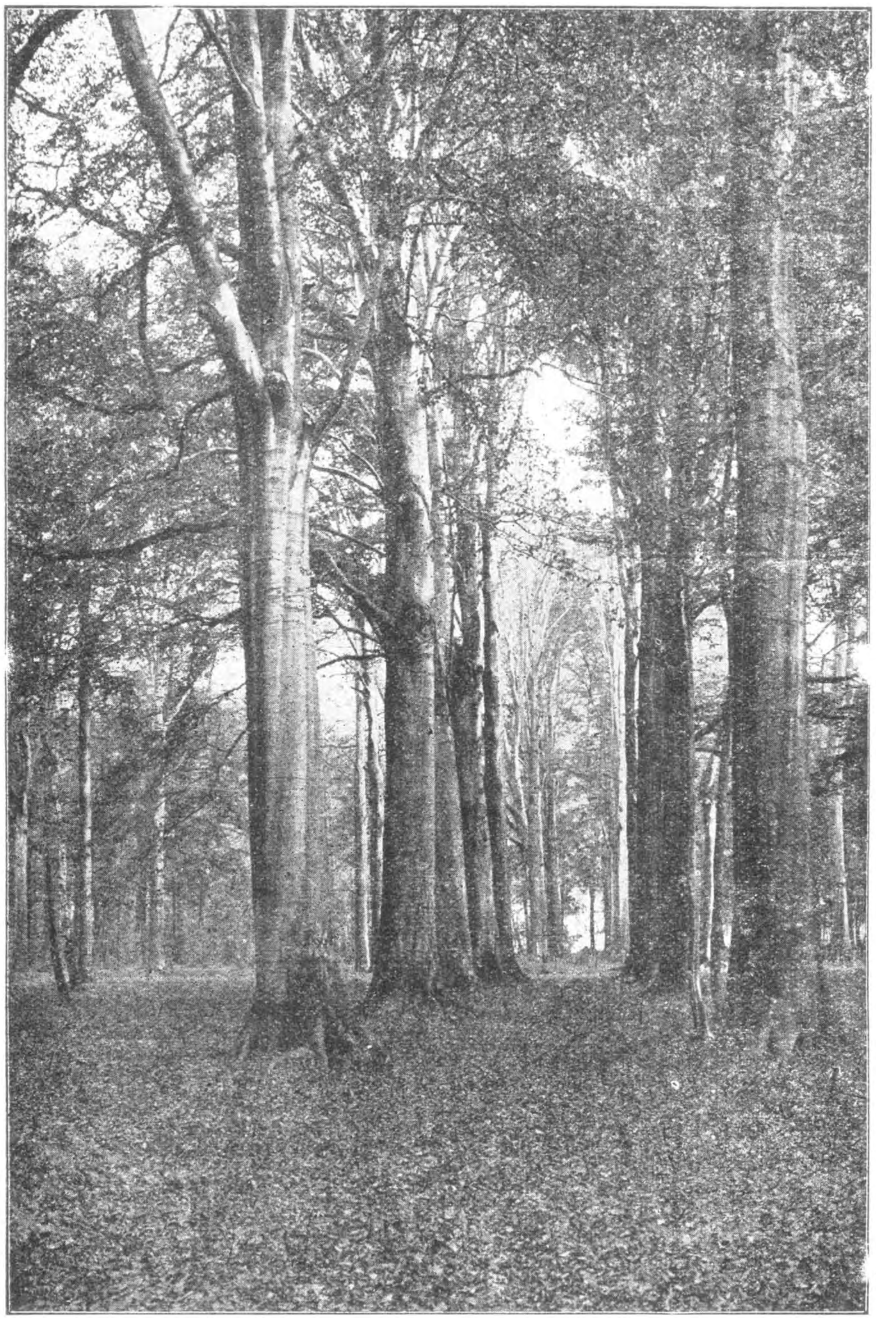

Te Boulaer-Park.

schitterend verhaal «Hugo Van Craenhove».

Door de eeuwen heen groeide Borgerhout met verbazende snelheid. In 1822 stichtte William Wood de oliegasstokerij « De Phœnix» en een stoffenweverij waar 1000 werklieden het dagelijksch brood verdienden. —

me, huldigde men in 1889 het Raadhuis in. Sindsdien kreeg Borgerhout langzaam de kenmerken van de drukke grootstad, waarmee ze door verfraaiing vergroeid schijnt maar in wezen bleef de gemeente onveranderd gemoedelijk. Zoo bloeien er heden nog steeds als

voorheen de wip- en handbooggilden, harmonie- en tooneelgezelschappen, fanfaren en zangmaatschappijen, zelfs een kring «Archimedes» voor teeken-, cijfer- en leeskunst en de onovertrefbare fotografenclub « Iris ».

Het «nec plus ultra» van Borgerhout blijft zijn eeuwenoude reuzenstoet! In 1912 is het Andries Melrus en Kristoffel Muskijn bezorgden het zwaard van den reus en de krolIekens van de reuzin. De paters Jezuïeten leenden bereidwillig hunnen leeuw en het volksjolijt mocht gerust op traditie hopen en een lange toekomst tegemoet gaan. Het volgende jaar kwamen er alweer bij: een mei-

De Reuskens van Borgerhout.

300 jaren geleden dat de reuzen er hun eerste wandelingske kwamen doen. Alexander Pluskens had reus en reuzin naar ware grootte voorgeteekend op een muur; dan werden de vormen in potaarde geboetseerd, vervolgens plakte men de tronies; men sierde dan de doorluchtige poppen met bont kleedsel en klinkende simballen. Op zijn beurt vervaardigde Paulus Baeckon «een dolfijn, een hemel, een schip met een ros en een rassijn»! dekenswagen, een moor en een klein schip. De geweldige afmetingen van dit talrijk ommegangenkroost eischten weldra een ruimer eigen onderkomen en het «reuzenhuis» kwam in aanbouw. Maar de familie vergrootte onophoudend; in een viertal jaren kwamen er nog bij: 4 engelen, 2 kleine reuzen, 1 zwaan, drie groote duivels en drie kleine duiveltjes en een triomfwagen. Mijnheer Van der Borgt was de eerste dansmeester en leerde de ballet-

ten aan. Van Frans Storms, koster-orgelist van O.-L.-V. ter Sneeuw moet er nog een reuzelied bestaan, dat zoek is geraakt, en waarvan ieder Borgerhoutenaar evenwel een paar bekende refreinregels te zingen weet:

En de boeren die maken de pap zoo dik
En iedere lepel dat is ne slik.....

Een teer eigenaardig ommegangsfiguur is het bont geschilderde manneken « bijgenaemd de Wereld vol Cruycen, hangende ordinair achter den Reuzenwaeghen». — In de mollige handjes houdt het een bord waarop te lezen staat:

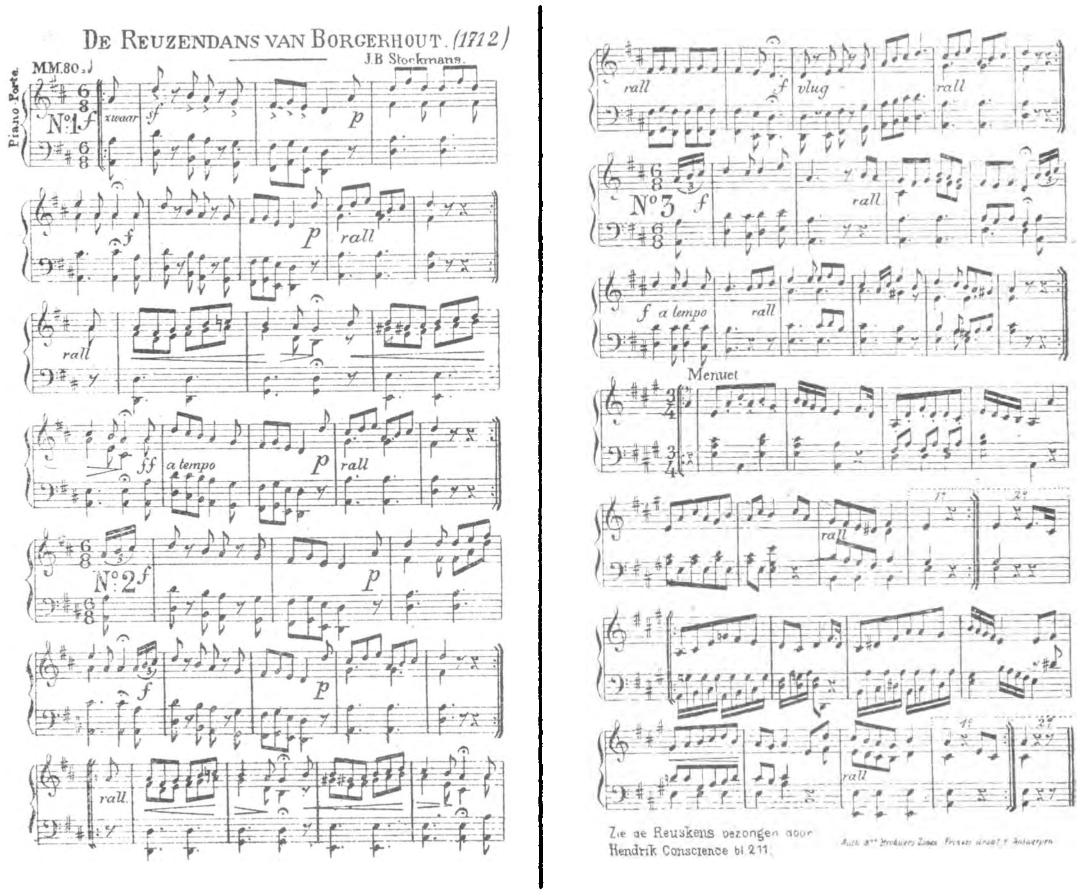

Muziek van den Reuzendans van Borgerhout.

Laat lachen al die lachen willen
Want de Reuzen zijn aan 't drillen
Tot vermaeck van groot en klein
Die van Momus niet en zijn!

Niet minder dan dertig volle jaren bleef Lodewijk de Belder dansmeester van den reuzengroep. Meldenswaardig is dat hij begraven werd op denzelfden dag dat zijn zoo duurbaren ommegang zou uitgaan, den 3 Augustus van 't jaar 1891.

Jaarlijks, den Zondag na 't feest van O. L. Vr. ter Sneeuw (5 Aug.), komen de reuskens buiten. Dan krioelt het van kijklustigen in alle straten en vooral rond de pleintjes waar de wagen zal stand houden... en telkens begroet een oorverdoovend geschater de schalkschheid van het waterstralende Cupidoke, dat op zijn ganschen doortocht een woud van alsoortige regenschermen ontluiken ziet. Dan naderen weldra de vriendelijke reuzen, gracievol handegroetend en met kinderlijke welgemoedheid: de langlokkige reuzin met haar Jocondelach en de jolige Kinnebaba. En zoodra de bolwangige instrumentisten de koperen speeltuigen zullen bezielen gaan alle reuzen statig aan den huppeldans. Dit volksvermaak is nooit zonder bekoring en menig Borgerhoutenaar is den aanminnigen reuzen zoo welgezind dat hij graag van uit zijn balkon de fijnste Bourgogne ontkurken zou om door den toegestoken trechter de reuzen te mogen laven. Deze aanbieding blijft eerder het privilegie der magistraten.

In het rouwjaar 1889 toen de buskruitfabriek van Corvillain ontplofte, vertrokken de reuzen naar de Vlaamsche Kermis van Parijs, waarvan de opbrengst ten behoeve der familiën der slachtoffers zou verdeeld worden. De reuskens bleven er drie weken en onder-

vonden er voortdurende belangstelling. Na hun terugkeer verlieten zij Borgerhout niet meer en laat ons hopen dat het nooit meer noodig wezen mocht. Want zonder Reuzen kan Borgerhout het niet meer doen. Zelfs de beiaard klingelt ieder uur van alle dagen van het jaar zijn geliefkoosd reuzelied dat alle voorbijgangers graag tot binnensmonds meemurmelen noopt.

In al te korte lijnen heb ik u het epos van Borgerhout's ontwikkeling voorgeschetst. De lezer mag besluiten hoe ver de afstammelingen der houtrapers, patatplanters en verkensbezieners het gebracht hebben. Maar hoe snel ook het oude vergaat, er blijven dingen die een wijsgeerig modernist niet aflegt: zijn eenvoud en gemoedelijkheid. En de Borgerhoutenaar weze arbeider of magistraat, neringdoener of geestelijke, hij blijft verkleefd aan de rustige verstrooïngen van overouds.

En komt U Zondags wel eens kuieren door Borgerhout, zie dan hoe alom alle hoofden hemelwaarts staren naar die mooie blauwe lucht waarin zoovele duiven klapwiekend komen neerstrijken, keerend van verre tochten, van Atrecht, Quiévrain, van Bordeaux of van Barcelona. Zij, de duiven, zijn als de Borgerhoutenaars zelf die zeggen:

Gaat Oost of gaat West
Maar te huis is het toch best !

EDG. ERNALSTEEN.

-- VAN HET SEKRETARIAAT --

LEDENAANGROEI. — Van 1 tot 15 October traden 52 nieuwe leden toe. Propagandisten, werft leden aan voor 1926!

AANWERVEN VAN NIEUWE LEDEN. — OPGEPAST ! Zij die ons schriftelijk nieuwe leden aanbrengen verzoeken we beleefd wel duidelijk te willen vermelden of deze nieuwe leden nog wenschen te betalen voor 1925, dan wel of ze lid wenschen te worden te beginnen met het jaar 1926. Wanneer deze vermelding ontbreekt dan schrijven we in voor 1926.

AAN DE AFGEVAARDIGDEN VAN GROOT-BRUSSEL. — Wij verzoeken de afgevaardigden van Groot-Brussel bij opgave van nieuwe leden steeds de *juiste* gemeente aan te duiden. Dit zal het secretariaat veel tijd en onkosten sparen.

GEMEENTELIJSTEN. — Op het Bondssekretariaat is men druk aan het werk met het aanleggen van een degelijke en volledige documentatie zoo wel binnen- als buitenlandsch. Dit wordt gedaan in het belang der leden zelf die inlichtingen zouden wenschen over een gemeente, over een of ander te ondernemen reis, enz. We verzoeken dringend onze leden hieraan mede te helpen! Verschaft ons alle inlichtingen over Uw gemeente en haar omgeving, verduidelijkt dezelve met teekeningen, plans, zichtkaarten en dg.; het sekretariaat zal U graag een in te vullen vragenlijst zenden. We houden ons ook aanbevolen voor brochuurtjes en gidsen. We hopen dat de bereidwillige leden talrijk zullen zijn.

MEDEDEELING

De heer Edgard Ernalsteen, onze vaste medewerker, vertoeft sedert eenigen tijd en misschien voor lang, te Freiburg, in Zwitserland. Uitverkorene! Maar, gegund is het hem! — Omdat wellicht vele lezers het betreuren, dat de schrijver van die keurige opstellen als «Brecht», «Deurne» en «Borgerhout», — wie weet hoe lang? — niet meer in «De Toerist» zal schrijven, laten wij hier een en ander uit een kaart van den heer Edg. Ernalsteen volgen:

«Freiburg, 20-10-'25. - ....Intusschen hebt u wellicht reeds van me ontvangen: 1) «Borgerhout», 2) «Zwitserland, ongeweten dingen». Nu liggen nog voor «De Toerist» in 't zout en volgen eerstdaags: 1) «Robinson Crusoë, een Vlaming!», 2) «Freiburg, de wonderschoone!» 3) «Berne», 4) enzoovoort... — Hier is zeer veel te leeren! Op alle gebied; ik hoop dat de V.T.B. het weldra ondervinden moge. Wintersport zal weldra beginnen. Nu is 't hier nog volle Zomer; binnen veertien dagen verwachten we hier al sneeuw in de dalen, vele bergen zijn al wit. Van uit mijn kamer zie ik ze. Prachtig het Alpenglühen! — Omtrent Chamonix hebt u nog al de tijd. Nog te vroeg nu, het is er nog stikheet!.... — Voor 't oogenblik heb ik het met allerlei druk. Maar denk maar in 't belang van den V.T.B... ....E. Ernalsteen».

De Opstelraad.

— BONDSLEVEN —

ANTWERPEN.

Eerste Wintervoordracht: deze openingsvoordracht zou haast een tegenvallertje worden. Immers de Heer Vermeulen uit Den Haag, die zou spreken over «Oud-Hollandsch Stedenschoon», werd door ziekte belet op te treden. Het is echter geen tegenvallertje geweest, want de heer Van Rompaye, die de rol van «Peetje-Lap» vervulde, (zijn eigen woorden!) sprak ruim anderhalf uur over Normandië en Bretagne waarbij een puike reeks diapositieven. Een alzijdige en zeer onderhoudende voordracht. Hij werd dan ook welverdiend toegejuicht en door Dr. Leurs hartelijk dank gezegd. Dr. Pil die den spreker inleidde wees op de rol die V.T.B. te vervullen heeft op gebied van volksontwikkeling in verband met toerisme en verheugde zich over het feit dat die werking sympathiek wordt begroet en gewaardeerd; een bewijs hiervoor was de volle zaal.

— VERMINDERINGEN —

DUFFEL.

Tooneelmaatschappij «De Tooneelvrienden»: 3 fr. in plaats van 3.50 fr. ; 2 fr. in plaats van 2.50 fr.

ST. NIKLAAS.

Tooneelfeesten Vlaamsche Volkstooneel (10 t. h. vermindering op abonnementskaarten voor 4 vertooningen). *Ie Rang:* 25 fr. (voor V.T.B. 22.50 fr.); *2e Rang:* 17.50 fr. (voor V.T.B. 16 fr.) — Deze abonnementskaarten aanvragen bij den afgevaardigde, Heer Van Wiele, Hemelaarstraat, 2.

REISINDRUKKEN UIT TURKIJE EN GRIEKENLAND

TURKIJE.

Weer een nieuw land, weer een nieuwe muntsoort, waarvan we reeds in Constanza een voorraad bijzonder vuil papier hadden opgedaan.

Vóór den Bosphorus, een niet hooge, rotsachtige kust, kaal, enkele forten en wat verspreide huisjes.

We stoomden binnen, om al spoedig 't anker te laten vallen. De boot draaide door den stroom, die uit de Zwarte Zee komt, haar steven weer naar de zee toe. 't Leek wel of we terug zouden keeren. Het breede bekken, waar we lagen, was vol met visschersbootjes, terwijl 6 groote stoombooten als de onze lagen te wachten. De dokter kwam algauw aan boord, maar nam van de passagiers geen notitie. Het wachten was op de geallieerde commissie, die de paspoorten zou nazien. We wisten wel dat de onze in orde waren. We waren naar de Turksche legatie geweest in Den Haag, waar eerst werd beweerd, dat er geen visums werden gegeven voor Turkije, maar eindelijk toch onze namen en paspoortnummers werden genoteerd; er zou naar Angora getelegrafeerd worden, of wij, met name genoemden, in Constantinopel mochten landen en zou de toestemming of vergunning naar Boekarest worden gezonden. Kosten ± 12 gulden. We leefden dus in alle onzekerheid, maar kregen toch eindelijk een toestemmend antwoord.

In Boekarest moest toen de Zwitsersche en Fransche legatie viseeren, daarna moest er nog een Turksch visum bij. Alleen echter op den brief uit den Haag werden we geholpen, en alles liep verder vlot af.

De intergeallieerden-commissie kwam aan boord, en werd geïnstalleerd in den rooksalon met een kopje koffie en een pousje, en toen begon de contrôle der paspoorten. Grooter comedie heb ik nooit gezien. Ieder der officieren, Fransche, Italiaansche, Engelsche en Amerikaansche bestudeerde de passen, van binnen en van buiten, krabbelde er iets in, of zette er nog een stempel bij. Het teruggeven van onze Nederlandsche passen kostte nog al wat moeite. We keken kalm toe, vast besloten, ons als de rechtmatige eigenaars aan te melden, en wachtten af. De pas van m'n vrouw was 't eerst aan de beurt, 'n Lastig geval blijkbaar. Eindelijk was 't gevonden. Zeer bewust werd door een Fransch officier geroepen: Madame the Nedderlandel, waarop ik mij ernstig en beleefd aanmeldde en de passen terug ontving. Nadat de commissie was afgetrokken, mochten we opstoomen.

Den tijd hadden we verdreven door te genieten van de zalige omgeving. We zagen op de heuvelen de eerste ceders en de zoo zwart schijnende cypressen. Een dozijn groote oorlogsschepen der geallieerden lag geankerd voor de stad, om de Turken in bedwang te houden.

Eindelijk meerde onze boot tegen een andere. Op deze stonden wel 50 menschen te schreeuwen en elkaar te verdringen ; ieder trachtte zich aan ons verstaanbaar te maken in alle mogelijke en onmogelijke talen. Pakjesdragers, gidsen, tolken, hotelmenschen, wat niet al.

Ik had geschreven aan onzen Nederl. gezant van uit Boekarest, dat we zouden komen, en beleefd verzocht mij een adres te willen geven, dat vertrouwd was, waarop ik een telegram ontving, dag van aankomst en naam van de boot te melden ; hij zou dan zijn maatregelen nemen. We wachtten dus rustig af. We hoorden 't woord : légation Hollandaise noemen en bemerkten iemand met zwarte bontmuts op, een jas met tressen, waarna ik weldra een schrijven van den gezant ontving, waarin mij werd opgegeven het hotel, waar voor ons kamers gereserveerd waren.

De bediende, kawash, zorgde voor onze passen en toen we eindelijk van boord mochten, geleidde hij ons naar de douaneloods, waar 't woord légation Hollandaise een soort wachtwoord bleek. Eindelijk zaten we, na een soort gevecht van den kawash met de heeren pakjesdragers, in den auto van het hotel Tokatlian. De nauwe en soms steile straatjes, die we doortuften, heb ik nooit terug kunnen vinden, maar we zagen kleurrijke straattafereeltjes en kameelen, lasten dragende, en kwamen eindelijk in een prima hotel in de groote Rue Pera aan.

Dadelijk wil ik vertellen, dat we geen honden zagen, en dat we deze gedurende ons verblijf ook niet hebben gezien. Ons werd meegedeeld, dat deze alle waren opgeruimd, in verband met gevallen van hondsdolheid. Gedood waren ze niet, dat mag een Turk niet doen. Ze waren opgevangen en in den Bosphorus of de zee va Marmora op een rots neergezet, en daar allemaal van honger gestorven. Gedood waren ze niet !

We brachten spoedig een bezoek bij onzen Gezant, om hem te bedanken voor zijn wel-

willende bemoeiïngen. Een rit door de stad, in den auto met de Nederl. vlag voorop, ons aangeboden, werd dankbaar aanvaard.
We namen een gids, die Turksch, Fransch en Duitsch sprak, en onder zijn leiding hebben we 4—5 dagen rondgezworven, en zagen veel schoons en belagwekkends.

De Bosphorus is 32 K.M. lang en van 1-2 K.M. breed, loopt van de Zwarte Zee met een vrij sterke strooming vanuit die zee, naar de stad toe, en splitst zich daar, rechts in een doodloopenden arm, den Gouden Hoorn, en links naar de zee van Marmora. Tusschen die twee -zeearmen ligt het oude Stamboel, als een breede punt. Met Pera en Galata en andere kleinere stadjes wordt Constantinopel gevormd.

In de zee van Marmora het eilandje van dien naam, beroemd om z'n prachtige marmer.

Onze gids bracht ons meestal in 't oude Stamboel, waar de mooiste moskeeën, turbes, kerkhoven en citernes zijn, en de beroemde Bazaar.

Eerst moesten we nog informeeren om een gelegenheid te vinden «naar huis», en werd besloten een snelboot te nemen van den Lloyd Triestino naar Venetië. Anders moesten we weer een week wachten, en daar de trein er ook 4 dagen over doet, terwijl we dan ook weer eenige visa moesten halen, leek ons de boot de beste gelegenheid, en hadden we alleen 't Grieksche visum noodig, waarvoor de kawash wel zou zorgen.

Op weg naar de beroemde moskee, de Aya Sophia, kwamen we langs de citerne basilique. Citernes zijn.... regenbakken.

In 't oude Stamboel kwamen de zoete wateren van den Gouden Hoorn naar de stad door aquaducten, waarvan nog enkele brokstukken over zijn, en door leidingen onder den grond, waar zij bewaard werden in gewelven van grooten omvang, welker bovenbedekking werd gesteund door pilaren, een onderaardsch zuilengangencomplex dus. De citerne, die wij zagen, en waar we in afdaalden, was 140×5 M. groot, en de gewelven werden gedragen door honderden pilaren, in rijen gesteld. We zagen er een emmer van de bovenbewoners dalen en gevuld weer ophalen.

Er zijn vele citernes nog steeds in gebruik in droge tijden.

De Aya Sophia. Voor deze moskee is een contrôle van passen noodig. In alle andere is de toegang vrij. Op de binnenplaats was een koepelvormig tempeltje, dat diende voor de voetwassching van de tempelgangers. Wij kregen, achter 't gordijn dat den ingang afsluit, sloffen aan over onze schoenen, en hadden moeite, deze al sleepende aan te houden.

De Aya Sophia, vroeger Christelijke kerk, nu Turksche moskee, is van buiten niet mooi, maar van binnen de meest indrukwekkende van alle. De geschiedenis van dit bouwwerk kan men overal vinden, evenals over de wondervolle architectuur; alles is beschreven, en over de prachtige marmersoorten en mozaïek die er gebruikt zijn. De fraaie middenkoepel van 31 M. middellijn is 65 M. hoog, en rust in hoofdzaak op 4 pijlers. In verband met de aangrenzende halfkoepels, schijnt de middelste te zweven. Met de doelmatige verlichting maakt het geheel een overweldigenden indruk. Daarbij de rustige tinten der marmersoorten, en van de vloerbedekking, de prachtige groepeering der kleinere bogen en de ± 150 kleinere en grootere zuilen. De hooge preekstoel en de getraliede tribune voor den Kalif, de tribunes voor de Koranvoorlezers, alles is in zoo rustige, zachte kleueren. Alleen de groote ronde acht schilden met Turksche kalifennamen of koranverzen verstoren 't mooie.

Ons werd verteld de legende van den laatsten Griekschen priester, die in den strijd in de kerk achter een nu steeds gesloten deur verdween, maar die terug zal komen, als de moskee weer Christenkerk wordt. Ook zagen we 3-4 M. boven den beganen grond in een der pilaren den sabelhouw en den handafdruk, daarin geslagen tijdens een gevecht in de moskee, toen de lijken der strijders reeds 2 M. hoog lagen. Dan de zoogenaamde Zweetende Zuil, die steeds vochtig aanvoelt, de gebedsnis in de richting naar Mekka, de beide albasten vazen, met water gevuld, ook voor de voetwassching, dat alles, in model en kleur, stemt tot ernst.

Gedurende de Ramadan-feesten is de moskee door (nu electrische) lampjes voor het avondgebed prachtig verlicht, met laaghangende kronen. Jammer dat we deze feesten niet konden bijwonen met het oog op ons vertrek. Onze gezant had reeds kaarten voor ons beschikbaar, die we, helaas, nu niet konden gebruiken.

De Aya Sophia kan 25.000 personen bevatten, heeft een voorhof, ommuurd, en 5 turbes. Dit zijn kapelletjes, waarin de kalifen of sultans worden begraven. De lijkkist bevindt zich in een sarcophaag van goud en zilver, waarnaast vier dito kandelabres. De bij ons gebruikelijke bloemen zijn vervangen door kostbare sjaals.

In de turbes worden ook bewaard prachtexemplaren van den Koran, geheel den tekst

met de hand geteekend, en verscheidene op zijden doeken geborduurde Koranverzen.

De vrouwen van het hof worden in aparte afdeelingen begraven.

De eenige moskee met zes minarets is de moskee Achmed, van binnen met blauw fayence tegels, hooger in blauw geschilderd. Van de minarets, slanke hooge torentjes, wordt op den trans iederen dag het begin van het gebedsuur eenige malen naar de vier windstreken afgeroepen.

De meest heilige moskee, waar de Kalifen gekroond, of liever werden omgord met het zwaard, welke handeling door den hoogst in rang zijnden derwisch geschiedt, is in Ecjoel aan het einde van den Gouden Hoorn, een tempel van wit marmer, versierd met Perzisch fayence. Daar is het zwaard van Osman tentoongesteld achter een gouden traliehekwerk. Onze gids verzocht ons ernstig niet door dat traliehek te gluren. Een Christen oog mag dat zwaard niet zien.

Aansluitend aan de moskee, die een mooien, rustigen voorhof bezit, met heel oude platanen, en een marmeren koepelkapel voor de voetwassching, en waar honderden duiven af- en aanvliegen, is op de heuvelen een der oudste Turksche kerkhoven. De cypressen beschaduwen de staande grafsteenen, die der mannen gedekt met een gebeeldhouwden fez, terwijl die der vrouwen kenbaar zijn aan bloemen in 't marmer gebeiteld. Vallen de staande steenen, of breken ze, geen hand wordt uitgestrekt om ze weer recht te zetten. Wat is blijft zoo.

Het gebed is waarlijk niet gemakkelijk. Geknield voorover gebogen, met het hoofd aan den grond, dan weer rechtop, met den voorbidder invallende, alles precies op tijd, allen gelijk, 't heeft veel van een gymnastische oefening, en toch dachten we geen oogenblik aan iets anders dan aan heiligen ernst, God dienend.

Een begrafenis te Stamboel, door het drukke gewoel heen. Een kist op 2 latten, verbonden door enkele plankjes, gedragen door 4 mannen. De kist open, gedekt met doeken, daarachter de familie, loopende.

In de trams hangt een over de lengte-as van den wagen verschuifbaar gordijn. Het voorste gedeelte is voor de vrouwen alleen. Achter kunnen mannen en vrouwen ingaan. Op de havenstoombootjes is evenzoo een aparte kajuit voor de vrouwen. Gesluierde vrouwen ziet men bijna niet meer, dat gebruik schijnt te verdwijnen.

Een hoog uitzichtspunt van dien Aziatischen oever gaf ons een prachtig gezicht op stad en Bosporus in avondbelichting, dat ons onvergetelijk zal blijven.

In den Cercle Moscovite en den Jardin municipal, twee zeer goede restaurants, waren als kellnerin werkzaam jonge dames, behoorende tot de Russische hoogere standen en adel, die op die wijze in een gedeelte van hun onderhoud voorzien. De meeste waren, zei men, al bezorgd voor hun leven door huwelijk met rijke Engelschen en Amerikanen. Een droevig gezicht, 't zien van die gevallen grootheid, maar een tempelfontein in een park in de oude stad, een geschenk van den exkeizer Wilheim II aan Abdul Hamid, voorzien van een bronzen plaat, waarop die schenking was vermeld, deed ons aan nog grooter val denken.

Armeniërs en Grieken, vele in Constantinopel de roode fez dragende, om als Turken te worden aangezien, terwijl de Kemalisten (nationalisten) zich dekten met een zwarte muts.

We hadden 't geluk van zeer nabij, dank zij onzen goeden gids, bij te wonen den optocht of het gaan van den Kalif naar de moskee. Iederen Vrijdag vindt dit plaats, dan hier, dan daar, maar wordt de uitverkoren moskee pas op 't laatst bekend gemaakt, evenals hoe de Kalif zal komen, per auto, per boot of te paard. In 't laatste geval heeft hij nog de keuze uit drie paarden, die gezadeld klaar staan. Ditmaal was hij te paard, een mooie schimmel met gouden schabrak, teugels en hoofdstel. De Kalif zelf was in stemmig zwarte jas gekleed met roode fez. De weg was afgezet door in grijs gekleede soldaten, terwijl de lijfwacht in rood bij de moskee stond opgesteld. De dignitarissen, waaronder ook twee zwarte eunuchen, reden aan in rijtuigen, daarna vele hoogen te paard, ook te voet, enkele reukvaten dragende, en eindelijk de Kalif, een vriendelijke, oude witgebaarde heer, groetende, en gevolgd door eenige van zijn zoons, te paard. Den dienst in de moskee, die stampvol was, woonden we niet bij, daar we iets dergelijks reeds gezien hadden, en van den Kalif ziet men toch niets.

Onze gang was weer naar den zoo belangwekkenden grooten Bazaar, een oppervlakte van 3 H.A. beslaande, en waarin een 5000 winkeltjes. Alles is overwelfd, zoodat uit bovenboogramen slechts een gedempt licht binnenvalt. De stad verhuurt al die winkeltjes. Alles is opgebouwd van steen, met het oog op brandgevaar. Toch zijn handspuiten en brandweer aanwezig. Bij zonsondergang sluiting; 's nachts wordt er van overheids-

wege gewaakt. De Turken-huurders wachten rustig, de beenen gekruist, zittend af, of de klanten komen; de Armeniërs en Grieken noodigen dringend uit tot een bezoek, om te komen kijken, koopen is niet noodig. Koopen is gevaarlijk, tenzij men goed durft dingen ; minstens de helft wordt overvraagd.

Het geheel, overwelfd, met of zonder pilaren in 't midden, is een gezellige schilderachtige doolhof met soms prachtige tafereeltjes. We aten er in een Turksch restaurant zeer goed. De eigenaar van eenige dezer restaurants boerde zoo goed, dat hij nu ook 't bekende goede hotel Tokatlian in de Rue Pera bezit, 't zelfde hotel waar onze gezant ons had ondergebracht. Als merkwaardigheid diene, dat we daar Amstelbier konden krijgen à 65 piaster de flesch = ± 90 cent.

We moesten om 2 uur aan boord zijn van de « Palacky », een schip van 7000 ton, van den Lloyd Triestino. We namen afscheid van den kawasch, die weer present was, om ons uitgeleide te doen, en van onzen gids. We vertrokken pas om 6 uur, maar er was bedrijvigheid genoeg aan den wal en op 't water om ons geen last te doen krijgen van verveling. Een gevecht tusschen de sjouwerlieden zagen we eindigen doordat de politie de strijders uit elkaar dreef, door er flink op los te ranselen.

De sprookjes-wereldstad, waarvan we een vrij goeden indruk hadden kunnen krijgen, verdween langzaam uit ons gezicht. We voeren de punt van 't oude Stamboel, waar de groote harem en z'n tuinen zich bevonden, om, en waren in de Marmora-zee, op weder naar ons onbekende oorden. We hadden een goede ruime kajuit en alles aan boord was zeer zindelijk, 't eten goed. Weer hadden we nog de comedie van de passen gehad vóór 't vertrek door de commissie van de geallieerden, en weer hadden we erom geglimlacht. Vijf dagen zouden we aan boord van dien bodem blijven en dan in Venetië landen. 1300 K. M. lagen voor ons ; 't werd langzamerhand donker en we gingen ter kooi, daar we vroeg op zouden zijn, om Galipoli te zien, waar we om 6 uur zouden passeeren.

(Wordt vervolgd).

NIEUWE AFGEVAARDIGDEN

GIJSEGEM. — Maes Georges, bediende, Statiestraat, 16.

ROESELARE. — Plaatselijke afgevaardigde, de heer Jules Seys, Weveriestraat, in de plaats van den heer Jan Termote, die voortaan het ambt van Kantonale afgevaardigde zal waarnemen.

RUMBEKE en BEYTEM. — Richard Verhaverbeke, Vl. Huis aan den Aap, te Rumbeke.

NASCHOOLSCH WERK

Het bestuur van V.T.B. voortgaande met het uitwerken van zijn cultureel programma, richt dezen Winter een drietal cursussen in ten behoeve van zijn leden.

De eerste reeks lessen, handelende over «Wat ieder Toerist over de Kunstgeschiedenis weten moet» wordt gegeven door onzen ondervoorzitter Dr. Ing. Stan Leurs, die, wij weten het allen, een specialiteit is op dit gebied.

Volgen nadien, een reeks lessen over «Verpleegkunde» en «Praktische Aardrijkskunde» voor den toerist.

De eerste cursus, bestaande uit een reeks van 4 lessen begint op Donderdag 26 November, om 8 u. 's avonds, en zal eindigen op Donderdag 17 December.

De leergangen zullen plaats vinden in de projectiezaal der Meisjesnormaalschool, Lange Gasthuisstraat, Antwerpen.

Om eenigszins tegemoet te komen in de groote onkosten die zich de V.T.B. getroost tot hoogere ontwikkeling van zijn leden, zal een inschrijvingsgeld van 5 frank per reeks van vier lessen gevergd worden (voor nietleden 10 frank).

Inschrijvingen te zenden naar het Bondssecretariaat met bijvoeging van het noodige bedrag, — of storting op postcheckrekening 93627. (Vermelden op de strook waarom het bedrag gestort wordt).

FOTOGRAFEN

Deze mededeeling zal u verblijden!

Het opstel «Toerisme en Fotografie» van den heer Joris De Messemaeker, zet nl. een vaste rubriek «Fotografie» in, welke om de twee nummers in «De Toerist» haar ruimte krijgt.

In zijn eerste bijdrage zegt de heer De Messemaeker: «Het doel van de reeks artikelen, waarvan dit als inleiding mag gelden is zoowel de reeds fotografeerende toeristen te helpen, als de oningewijde te interesseeren voor de fotografie in verband met het toerisme».

En nu willen we onzen nieuwen medewerker zelf even inleiden: De heer Joris De Messemaeker, onderwijzer te Antwerpen, is iemand die, dieperin, over alles en nog wat vermag meê te spreken. In de fotografie evenwel is hij inzonderheid thuis. De heer De Messemaeker geeft dezen Winter in de Arbeidershoogeschool te Antwerpen, een reeks lessen over dit onderwerp; hij is bestuurslid van den fotografenkring « Iris » en wist onlangs in een internationalen prijskamp een heel bijzondere onderscheiding te verdienen.

Aan u, lezers, thans van deze nieuwe rubriek te profiteeren!

De Opstelraad.

TOERISME EN FOTOGRAFIE

Toerisme is eigenlijk, in den grond der zaak, een verheven vorm van genieten. Niet alleen smaakt een ontwikkeld toerist het genoegen van een lekker bereid eetmaal of van zachte rustplaats, hij weet vooral oog en oor te gebruiken om indrukken op te doen, die een diepen indruk op zijn gemoed zullen nalaten. Hoe jammer, dat de tijd ook hier z'n tanden in slaat. De indrukken worden stilaan uitgewischt. Menig eenzaam plekje, vele treffende stemmingen hebben wij dikwijls gewenscht voor altijd te kunnen bewaren.

Daar komt nu de fotografie te pas. Zij legt de dingen vast, welke wij voor immer in ons geheugen willen prenten. Wanneer wij, gedurende de lange winteravonden, bij een lekker uurtje gezeten, ons album openslaan, dan doorleven wij opnieuw de aangename stonden, welke wij ver van huis doorbrachten, in streken die we wellicht nimmer zullen terugzien.

Door middel der fotografie kunnen we de reis, met al haar voorvallen, terug in onzen geest samenstellen. Dit voor ons, persoonlijk.

De fotografie heeft nog een andere taak te vervullen. Langs velden en bosschen, in steden en dorpen, overal waar de menschelijke bedrijvigheid merkbaar is, ondergaan de ons omringende zaken grondige veranderingen. Monumenten, met zooveel ijver door onze voorvaderen opgericht, verdwijnen; bosschen en dreven worden omgehakt, de steden met hun lange vangarmen grijpen in het veld, hutten verdwijnen, paleizen rijzen op uit den grond. Heel die metamorphose van onze streken moet gevolgd en bijgehouden worden voor het nageslacht. De fotografie heeft dus ook een maatschappelijk doel.

Er zal een tijd komen, waarin ieder toerist z'n fototoestel zal bezitten; ook zal er een tijd zijn, dat onze bond een volledig archief zal bezitten, opgemaakt door zijn leden, van al wat ons land bezit op alle gebied.

Fotografie is niet kostelijk; ze is niet moeilijk om aan te leeren. Men moet daarvoor met overleg te werk gaan en de ondervinding van anderen benuttigen.

Het doel van de reeks artikelen, waarvan dit als inleiding mag gelden, is, zoowel de reeds fotografeerende toeristen te helpen, als de oningewijde te interesseeren voor de fotografie in verband met het toerisme.

JORIS DE MESSEMAEKER.

CARTOGRAFEN !

Deelt ons zoo spoedig mogelijk mede — met een paar woorden desnoods — dat u geneigd zijt mede te werken aan het uitgeven van den V.T.B.-ZAKATLAS van België en het Groot-Hertogdom Luxemburg.

Wat later zullen wij u nadere inlichtingen verstrekken.

Dit bericht geldt natuurlijk voor alle belangstellenden tevens.

De Opstelraad.

GEMENGD

Men deelt ons het volgende mede: Van 25 Oktober tot 9 November wordt er te Borgerhout in de zaal Turnhoutschebaan, 92, een niet onaardige tentoonstelling gehouden waarin kunstenaars-oud-strijders exposeeren. De tentoonstelling is open van 10 tot 17 u. De volgende schilders en beeldhouwers zonden interessant werk in: Vereycken, Peet, Tiethaus, Van Lerbergen, Schrieck, Swartz, De Block, Severin, De Clercq, Devriendt, Midy en Van Achten.

WEGENIS

PROVINCIE ANTWERPEN.

(Officiëel). **Turnhout, 7-10-1925.** — Door de uitvoering van verbeteringswerken aan de baan van Antwerpen op Turnhout, tusschen de afstanden 30.829 en 33.829, grondgebied van de gemeenten Vlimmeren en Beersse, is het verkeer sedert 12 Oktober jl. onderbroken. Deze werken zullen 100 werkdagen duren. — De kortste weg van Antwerpen naar Turnhout is: Antwerpen-Oostmalle-Rijkevorsel-Merxplas-Turnhout.

PROVINCIE BRABANT.

Op 16 Oktober ontvingen wij officiëel bericht dat van 19 tot 24 Oktober het verkeer zou onderbroken zijn langs de bruggen aan de Schaffensche poort, te Diest: vernieuwing van de plankenvloeren der bruggen. ...

PROVINCIE HENEGOUW.

Op 10 Oktober officiëel van de stad Ath bericht ontvangen dat op 12, 13 en 14 Oktober het verkeer langs de brug van het kanaal Steenweg op Bergen verboden was uit hoofde van kasseiingswerken aan de baan van Ath op Bergen (Mons).

PRACHTUITGAVE « DE TOERIST »

De leden, die gedurende het jaar 1926 de *luxe-uitgave* van «De Toerist» wenschen te ontvangen, worden verzocht het bedrag daarvan (fr. 7.50) *vóór 5 November* te storten op postcheckrekening Nr 30305 (Libertas Brussel). *Duidelijk vermelden op de strook: Voor luxe-uitgaaf «De Toerist»*. De personen, die aan dit verzoek niet voldoen, zullen volgend jaar de gewone uitgaaf ontvangen; waarvoor de bijdrage t.z.t. door den postbode zal geïnd worden.

VERGADERINGEN - AFGEVAARDIGDEN

ROESELARE.
Zondag 15 November te 10 uur voormiddag voor de afgevaardigden van Zuid-Vlaanderen in het lokaal van de V.O.S. bij het station.

OOSTENDE.
Zondag 15 November vergadering voor de afgevaardigden in het lokaal «Ons Huis», Jozef II straat, 21, te 3 uur.

GENT.
Zondag 15 November vergadering voor de afgevaardigden in het lokaal «Casino», Gouden Leeuwplaats, te 10 u. voormiddag.

OUDENAARDE.
Zondag 15 November, vergadering voor de afgevaardigden in het lokaal «Duc de Brabant», Groote Markt, te 2 u. namiddag.

LEUVEN.
Zondag 22 November, vergadering voor de afgevaardigden der provincie Brabant in het «Vlaamsch Huis», Muntstraat, te 10 u. voormiddag.

ZWITSERLAND

(Officiël). **Zurich, 15-10-1925.**

O. S. T. **Vermindering der visa-onkosten voor paspoort.** — Ten einde het bereizen van Zwitserland in de hand te werken (in afwachting dat heel de visa-verplichting zal worden geheven) heeft de Federale Raad de visa-onkosten verminderd. Met ingang 15 Oktober zijn ze als volgt bepaald:

Voor het gewoon visa en het visa terug: fr. 5.— (vroeger fr. 8.—). Voor Italië is fr. 2.— behouden gebleven, zoowel voor het gewoon visa als voor datgene geldig gedurende een jaar. Voor het speciaal visa, ttz. het visa voor een jaar, beloopen de onkosten, per kwartaal ,fr. 15.—. Buiten-Europeesche landen: het dubbel van vorengenoemde onkosten. Voor de kinderen jonger dan vier jaar is niets te betalen; voor de kinderen van vier tot vijftien jaar: de helft.

O. S. T. **Voordeel voor automobilisten langs de grens canton Neuchâtel.** — Het voordeel waarvan de vreemde automobilisten zich voor een kort verblijf naar de cantons Genève, Vaud en Vallais begevende, genieten, zal ook worden toegekend aan de automobilisten die Zwitserland binnenrijden langs de douanekantoren gelegen bij de grens van het canton Neuchâtel. De vreemde automobilisten die niet in 't bezit zijn van een triptiek of van een «carnet de passage en douane» moeten voor hun rijtuig geen invoerrechten storten. Mits storting van 5 Fransche franks of 1.50 Zwitsersch geld stellen de hiervoren genoemde grenskantoren hen in 't bezit van «een voorloopige toegangkaart» geldig gedurende 5 dagen. De automobilist die het inzicht heeft zijn reis of zijn verblijf in Zwitserland te verlengen kan, vóór de 5 dagen verloopen zijn, de voorloopige kaart inruilen tegen een passavant of een triptiek geldig gedurende een jaar. Het passavant wordt afgeleverd door het Beheer der douane mits storting van het tolrecht. Voor de triptiek zich te wenden tot de «Automobile-Club de Suisse» of tot de «Touring-Club Suisse».

— BOEKBESPREKING —

Propagandabrochuur over Esperanto. — De Antwerspche Esperantistengroep « La Verda Stelo » heeft een propagandabrochuur over Esperanto uitgegeven. Ze bevat de volledige spraakleer der wereldaal, met talrijke gegradueerde oefeningen en een woordenlijst met vertaling. Het werkje is zeer gemakkelijk en aangenaam. De lezer die het ernstig doorzien heeft en de oefeningen gemaakt zal zich dan reeds in staat zien zijn gedachten over het dagelijksch leven goed uit te drukken in de Wereldtaal. — Het boekje bevat 32 blz. verzorgden tekst en kost slechts 50 centiem. (Zend postzegels, of stort langs Postcheck 72654, «La Verda Stelo», Leemputstraat, 11, Antwerpen.

DE SEYN: **«Dictionnaire historique et géographique des communes belges».** — De reeks afleveringen (iedere aflev. omvat 64 blz.) tot op heden verschenen vormt reeds een respectabele hoeveelheid documentorische gegevens: geschiedenis, aardrijkskunde, kunstbeschouwing, enz. In de thans verschenen 17e afl. worden o.m. de volgende gemeenten behandeld: St. Niklaas, St. Truiden, Schaarbeek, Schooten, Seraing, Sottegem. Als in de vorige afl. is in deze het illustratief gedeelte ook weer ruim bezorgd. Daarenboven bevat deze afl. 17 drie kaarten van België en evenzooveel provinciekaarten in zeven kleuren. — Het heele werk zal bestaan uit 25 afl. à fr. 6.50. Inschrijvingen bij alle boekhandelaars of bij den uitgever, A. Bieleveld, Waarmoesberg, 66, Brussel.

TE VERKRIJGEN OP HET SEKRETARIAAT :

« Het Onderaardsche Antwerpen ontsluierd » door T. Huet: 1.80 fr.

Zakatlas voor Nederland (Sleeswijk) 4 fr.

Kaarten van het Krijgskaartkundig Instituut :

200.000 **Kaart van België in 6 deelen 40 fr. in plaats van 50 fr. — Id. op linnen 55 fr. in plaats van 65 fr. — Id. per deel 8 fr. in plaats van 10 fr. — Id. per deel op linnen 10.50 fr. in plaats van 12.50 fr.**

100.000 **Kaarten van België; per kaart 6 fr. in plaats van 7.50 fr.**

40.000 **Kaarten van België (in kleuren) 7.50 fr. in plaats van 9.00 fr. — Id. (in 't zwart) per stuk 4.60 fr. in plaats van 6.00 fr. — Bijzondere kaart voor de omgeving van Antwerpen in zes deelen per deel 2.25 fr. in plaats van 3 fr.**

20.000 **Kaarten van België. De nog beschikbare planchetten worden verkocht tegen 5 fr. in plaats van 6 fr.**

INHOUD

Betaling Lidmaatschap 1926 417
Borgerhout, *Edg. Ernalsteen,* 418
Van het Sekretariaat -- Mededeeling -- Bondsleven -- Verminderingen 424
Reisindrukken uit Turkije en Griekenland 425
Nieuwe Afgevaardigden -- Naschoolsch Werk Fotografen 428
Toerisme en Fotografie, *Joris De Messemaeker* ... 429
Cartografen -- Gemengd -- Wegenis -- Prachtuitgave « De Toerist » 429
Vergaderingen-Afgevaardigden -- Zwitserland -- Boekbespreking 430
Uitstappen en Bijeenkomsten 431

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

AALST.

Zondag 22 November: Groepsreis naar Antwerpen. 's Morgens bijzondere voorstelling in den «Poesjenellenkelder» of boottocht op de Schelde. Gezamenlijk middagmaal. — Namiddagvertooning in den Vlaamschen Opera (zeer goede plaatsen). 's Avonds wandeling door de eigenaardigste havenwerken. Prijs fr. 21.50 (alles inbegrepen). Inschrijven bij een der beide afgevaardigden voor 15 November.

Woensdag 2 December en Woensdag 13 December: Onze eerste Wintervoordracht met lichtbeelden. De V.T.B.ers uit Aalst en omtrek houden die avonden vrij!

De heer Dr. R. Sterckens, leeraar aan het Atheneum te Elsene, spreekt over «Zwitserland», de heer A. Van Werveke, Conservator der musea van oudhedente Gent, over «Gentsche Monumenten en Kunstchatten». In aansluiting bij deze laatste voordracht wordt Gent op een Zondag van December onder zeer bevoegde leiding bezocht.

ANTWERPEN.

Donderdag 5 November: Eerste Causerie te houden door den gekenden folklorist Cypriaan Verhavert uit Brussel. Onderwerp: «Iets over Ketjes en Kiekenfretters». De vertelavond zal plaats hebben in de bovenzaal van het lokaal «St. Janspaleis», St. Jansplaats, 33. (Ingang langs het koffiehuis, — Verbruik niet verplichtend). Begin 8 u. stipt.

Zondag 15 November: Bezoek aan de scène en de machinatie van den Vlaamschen Opera. Bijeenkomst Van Ertbornstraat (achterkant Vlaamsche Opera) om 10.30 u. Deelnemingskaarten aan 1 fr. af te halen op het secretatriaat, Dambruggestraat, 116. Voorraad heel beperkt.

Vrijdag 20 November: Tweede Wintervoordracht te 8 u. in de feestzaal van de Jongensnormaalschool, Quellinstraat. Zal optreden de Z. E. P. Emiel Valvekens ,O. P., Archivaris der abdij van Averbode, met het onderwerp « De Norbertijner Abdijen in Vlaanderen». Wie Pater Valvekens kent weet bij voorbaat dat deze spreekbeurt iets eenigs wezen zal, wie den bekwamen Archivaris niet kent late niet na van deze gelegenheid gebruik te maken om met zijn zoo geprezen talent kennis te maken.

Dinsdag 24 November: Eerste vertooning in den Antwerpschen Poesjenellenkelder. Wordt opgevoerd: «De drij Disarteurs» (met de «Schele» in den hoofdrol). Kaarten aan fr. 1.50 af te halen op het Secretariaat, Dambruggestraat, 116, zoolang de voorraad strekt.

Aandacht. Wij vestigen de aandacht van onze leden uit Antwerpen en omliggende gemeenten op het berichtje, op een vorige bladzijde afgedrukt. Het gaat over de reeksen lessen voor toeristen ingericht door V.T.B. en die voor eenieder nuttig en hoogst interessant kunnen zijn!

BERLAAR.

Maandag 8 November: Alle leden van V.T.B. en alle belangstellenden worden uitgenoodigd op de vergadering welke gehouden wordt in het lokaal «Burgerkring». Zal worden besproken: Voordrachten, Winterwerking.

BRUSSEL.

Vrijdag 13 November, om 8 uur: Voordracht met lichtbeelden over Normandië en Bretagne door den heer Van Rompaey in de zaal Pletinckxstraat, 19. Brussel.

Donderdag 19 November: Te 7.30 u. vertooning van het Vlaamsche Volkstooneel in de zaal «de Nieuwe Spieghel», Pletinckxstraat, 19, te Brussel. Worden voor de eerste maal opgevoerd « De Beer », klucht door Antoon Tchekow (Nederlandsch door M. Francken) en « Van den Dood die bijna stierf », klucht in vijf schuifjes en een proloog, door Jef Vervaecke en M. De Ghelderode. Het verleden van het Vlaamsche Volkstooneel staat er borg voor dat deze opvoering tot een merkwaardige prestatie groeit. De V.T.B.-ers uit Brussel en omstreken zullen er prijs op stellen deze vertooning bij te wonen, en zoodoende ook hun bond, den V.T.B., steunen.

Prijzen der plaatsen: zetels, 1ste rang: 10.50 fr.; zetels, 2de rang fr. 6.30; zetels 3de rang en middenbalkon. fr. 5.25; zijbalkon: fr. 3.50 (stadstaks inbegrepen). Kaarten verkrijgbaar boekhandel « De Standaard », Em. Jacqmainlaan, 127 ; Boekhandel « Gudrun », Em. Jacqmainlaan, 100; Kristene Arbeidscentrale, Pletinckxstraat, 19; «Vlaamsch Huis », Groote Markt, 16, Brussel en bij den secretaris van V.T.B., tak Brusel, J. Verbouwe, L. Theodoorstraat, 46, Jette.

DUFFEL.

Zondag 22 November: Groepsreis naar Antwerpen. In den voormiddag boottocht op de Schelde (duur 2 uur). Gezamenlijk middagmaal. In den namiddag bijwoning der vertooning in den Kon. Vl. Opera. Vertrek uit Duffel te 9.35 u. Terug rond 8 u. — Deelnemingsprijs (voor boottocht, middagmaal, en vertooning Opera) fr. 12.50. Ieder neemt zijn reiskaart. Inschrijven bij den afgevaardigde, de heer Bruyninckx, Markt, 12, tot Zaterdag 7 November.

GENT.

Zondag 1 November: 4e reis naar Antwerpen. Opvoering van «Marieke van Nymegen».

Zondag 8 November: 4e groepsreis naar Antwerpen. Opvoering van «de Meesterzangers».

Zondag 15 November: 5e groepsreis naar Antwerpen. Opvoering van « Prinses Zonneschijn » met *tenor Urlus.*

Zondag 22 November: 6e groepsreis naar Antwerpen in samenwerking met tak Aalst. In den voormiddag boottocht op de Schelde of vertooning in den «Poesjenellenkelder». In den namiddag opvoering in de Kon. Vl. Opera. Opvoering van « Laagland ».

Maandag 23 November: Voordracht met lichtbeelden. Onderwerp: «Het Zwarte Woud». Spreker: de heer Chr. de Does uit Brussel.

Donderdag 26 November: Iedere V.T.B.er zij op post in den Kon. Vlaamschen Schouwburg.

LIER.

Zondag 22 November: Reis naar Antwerpen. In den voormiddag boottocht op de Schelde (duur 2 uur). Gezamenlijk middagmaal. In den namiddag bijwoning der vertooning in den Kon. Vl. Opera. Vertrek uit Lier per trein (8.24 u.) of per autobus. Bijeenkomst te Antwerpen op de Groote Markt, (voor het stadhuis) te 10 u. Nadere inlichtingen en inschrijvingen tot Maandag 9 November bij den heer Boyens, Berlaarstraat, 39. — Deelnemingprijs (voor boottocht, middagmaal en vertooning Opera 12.50 fr.) Ieder neemt dus zijn reiskaart.

MECHELEN.

Zondag 22 November : Reis naar Antwerpen. In den voormiddag boottocht op de Schelde (duur 2 uur); gezamenlijk middagmaal; na den middag wandeling door de meest typische straatjes en steegjes van Oud-Antwerpen, onder de leiding van de HH. L. De Bruyne en Heylen W. Bijwoning van de avondvertooning in den Kon. Vl. Opera. Vertrek uit Mechelen te 9,11 u. — Deelnemingsprijs (voor boottocht, middagmaal, vertooning Opera) fr. 12.50. — Ieder neemt zijn reiskaart.

Tweede helft van November: Eerste Wintervoordracht (nader bericht in het volgend nummer).

ST. NIKLAAS.

Woensdag 4 November: Te 8.30 u. 's avonds eerste Wintervoordracht. De heer Ach. Daled, Conservator van het museum van «Oude Meesters» te Brugge houdt een causerie over «Brugghe die Scoone». De voordracht wordt opgeluisterd met een heel interessante reeks lichtbeelden. Alle V.T.B.-ers uit St. Niklaas en omliggende gemeenten moeten dien avond vrij houden en vrienden meebrengen. Lokaal « De Hoop», Houtbriel, bijzondere ingang.

VERGADERINGEN DER AFGEVAARDIGDEN TE GENT, LEUVEN, OOSTENDE, OUDENAARDE EN ROESELARE: ZIE ELDERS IN DIT NUMMER.

GROOTE FIETSVLAG. — Van verschillende zijden werd door de aangesloten fietsgroepen de wensch uitgedrukt een groote vlag te bezitten. Het bestuur van V.T.B., na grondig onderzoek, heeft in deze een beslissing getroffen welke iedereen bevredigen zal. Om de eenheid ook hierin te bewaren zullen de groote vlaggen voor alle fietsersgroepen dezelfde zijn : namelijk de vergrooting van de kleine V.T.B. fietsvlaggetjes. De groepen die zich dergelijke vlaggen willen aanschaffen, kunnen zich tot ons Sekretariaat wenden. De prijs der vlag is 16 fr. ; hierbij komt, voor den naam der plaats, 1.50 fr. per letter.

Het weze goed begrepen dat er voor de fietsgroepen geen verplichting opgelegd wordt een vlag te bezitten. Er wordt alleen bedoeld dat zij die er een wenschen het hoogerbeschreven model moeten nemen. Op deze vlag staat benevens het V.T.B.-schild de naam der gemeente.

FOTO'S. — Welgelukte foto's (formaat 13x18) genomen bij het bezoek aan het park Boeckenberg Zondag 4 dezer, zijn te verkrijgen op het Sekretariaat aan 1.50 fr. het stuk.

OPROEP AAN ONZE LEDEN-KAARTEN-TEEKENAARS. — De *opstelraad* hield op 9 dezer een vergadering, welke zich vooral kenmerkte door de belangrijke besprekigen die er werden gevoerd met het oog op het uitgeven van een zakatlas voor België ; na grondig onderzoek werd er overeengekomen ernstig de handen aan het werk te slaan en besloten, langs «De Toerist», aan onze leden-kaartenteekenaars een dringenden oproep te doen om medewerking; dat deze zich dus onverwijld aanmelden of inlichtingen vragen aan het Sekretariaat, Dambruggestraat, 116, Antwerpen.

V.T.B. wil hier een flinke prestatie leveren, maar rekent dan ook stellig op de degelijke medewerking van alle bevoegde leden.

BONDSUITGAVEN :

Monografie «De Kempen», 12.50 fr. ; *«Mechelen»* 6.50 fr. ; *« De Haven van Antwerpen »* 6.50 fr.

Gids *« Laroche en Omgeving »:* 3.50 fr.

De Wet op het Verkeer: 0.75fr.

Kaarten van het Vlaamsche Land: West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Limburg, Brabant, Zuid-Limburg en een deel van Luik (Kaart nr 3 — Prov. Antwerpen is uitgeput) — op linnen 2.25 fr. stuks; niet op linnen 1 fr. stuks.

Jaarboek 1925 : 1 fr.

Fietsplaat : 3 fr.

V.T.B.-vlagje: 3.50 fr.

Propagandazegels: 1 fr. voor 50 zegels.

V.T.B.-knoop: 2 fr.

Hotelplaat (voor hoteliers die aangesloten zijn bij den bond): 25 fr.

REIZEN 1926. — De kommissie voor Toerisme verzoekt met het oog op het reisplan voor 1926, al de personen die zulks wenschen, hun voorstellen te willen mededeelen aan de kommissie voor Toerism. Vermeldt tevens hoe U die reizen zoudt inrichten : duur, aantal deelnemers, reisplan, enz. De kommissie zal de personen, die aldus haar zullen helpen en ontlasten, zeer dankbaar zijn !

V.T.B.ERS WEEST ER FIER OP LID TE ZIJN VAN DEN GROOTEN V.T.B. MET ZIJN 25000 LEDEN ! DRAAGT DAAROM STEEDS DEN KNOOP; HECHT AAN UW AUTO'S EN MOTO'S HET VLAGJE VAN DEN BOND, AAN UW RIJWIEL DE FIETSPLAAT !

PROPAGANDAZEGEL. — Wie heeft geen frank te veel voor 50 sluitzegels ?

FIETSPLAAT. — We hebben een nieuwe voorraad fietsplaten. Erg voordeelig: slechts 3 fr.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50 BUITENLAND, » » 12.50 LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 22 **15 November 1925**

BETALING LIDMAATSCHAP 1926

Den leden wordt ter kennis gebracht dat eerstdaags door het Postbeheer een kwijting-lidkaart zal aangeboden worden, ten bedrage van fr. 7.50, zijnde het bedrag der bijdrage voor 1926. De leden, die voldoen, worden door het postbureel rechtstreeks ingeschreven als abonnent op «De Toerist» en door het postbureel regelmatig bediend.

Rond denzelfden tijd, echter niet met de lidkaart van fr. 7.50, zal aan de leden welke deel uitmaken van eenzelfde gezin en het tijdschrift niet ontvangen, een kwijting-lidkaart worden aangeboden van fr. 3.50.

Wij verzoeken de leden hun huisgenooten te verwittigen opdat, bij gebeurlijke afwezigheid, de aangeboden kwijting-lidkaart toch zou voldaan worden, met het oog op voorkoming van veel last en moeilijkheden zoowel voor het Bestuur als voor het lid zelf.

Om tevens te voorkomen dat «De Toerist» van 1 Januari en volgende nummers achterwege blijve, moet men zorgen dat het lidmaatschap vóór 1 Januari betaald zij. Wij verzoeken onze leden de betaling aan den postbesteller niet te doen dan wanneer hij gelijktijdig de lidkaart 1926 aanbiedt. Gelieve alle andere aanbiedingen als onregelmatig te beschouwen en te weigeren. De post biedt de lidkaart slechts éénmaal ter inning aan. De lidkaart voor 1926 is groen.

De Buitenlandsche leden worden verzocht ons hun bijdrage van fr. 12.50 in een check op Antwerpen of per internationaal postmandaat te doen geworden, ofwel hun lidkaart te doen hernieuwen bij een der afgevaardigden of propagandisten. Dit zal den Bond veel kosten sparen.

DE BANMOLENS VAN HARELBEKE

Vóór ons, aan den linkerkant van den steenweg Kortrijk-Harelbeke, kronkelt de Leie, glinsterend van gensters die uit de zon vielen, lachend tot naar den hemel en tot het vlaswerkersvolk dat krioelt langs hare oevers, en naarstig raapt en grijpt naar den rijkdom, dien zij meevoert in haar schoot. — Zacht glijdt, tusschen zwarte vlasbekkens. een schip voorbij, met ginds aan den leiband op den trakelweg, een scheefgetrokken man. met den eindeloozen stap-stap en turend in de verte naar een haven die altijd even ver verwijderd schijnt. — Verder aan den overkant, donker vlekkend tegen den einder der Vlaamsche vlakte, rijzen hoog in de lucht. twee logge, vierkante blokken, — zwaar en somber afstekend tegen de blijheid van het Leietafereel—: De Watermolens. Vast liggen ze in den lagen grond. Eeuwen wegen op hen, geslacht na geslacht zagen ze opkomen en heengaan, graven, koningen en keizers hebben zij helpen leven met hun opbrengst: oorlogen en opstanden kwamen over hen met vernieling; doch altijd weer verrezen ze uit hun asch, zich aanpassend bij nieuwe heerschers, nieuwe wetten, nieuwe uitvindingen.

* * *

Zeer oude oorkonden gewagen van den watermolen van Harelbeke. Aan den ingang van het dorp splitste de Leie zich in tweeën, om eenige honderden meters verder weer saam te vloeien. Tusschen deze twee punten, op den hoofdarm der rivier, werden sluizen aangebracht en het water dat met geweld den kleinen zijarm op wilde, werd afgesloten, een nauwe geul uitgezonderd, waar het waterwiel werd aangebracht en sindsdien klapperde het water op de houten berdels en de Leie maalde het graan voor de bewoners harer oevers.

OORSPRONG — BETEEKENIS

Een oud stuk (1198) van Boudewijn IX, graaf van Vlaanderen en Henegouwen, vertelt ons, dat de molens reeds te dien tijde volop werkten. Ze waren eigendom van den graaf van Vlaanderen en een middel om belastingen te heffen van zijn onderdanen: Het waren Ban-molens. Ban is een oud Germaansch woord, dat beteekent: afkondiging; oproep met gezag, gezagsgebied. In vele Vlaamsche en Fransche woorden is het nog bewaard: de bannen van het huwelijk; in den ban slaan; verbannen (het gezagsgebied ontzeggen); banier (het kenteeken dat al de mannen van éénzelfde ban vereenigde); banlieue (al wat één mijl in 't ronde was van een plaats en tot het rechtsgebied behoorde); le ban et l'arrière ban.

Al de onderdanen dus van den graaf, die binnen den bepaalden kring woonden, waren verplicht naar den Banmolen te gaan, om hun graan te laten malen, waarvan dan een deel werd afgehouden, niet alleen voor den arbeid, doch ook als belasting aan den graaf.

Eerst was er alleen een graanmolen, doch later werd ook een moutmolen, een oliemolen, en een schorsemolen aangebracht.

* * *

Zooals blijkt uit het stuk, boven vermeld, stond soms de graaf een deel der opbrengst af aan een leenman, misschien wel omdat de molen onder zijn onmiddellijke bescherming stond. Zoo kreeg Rogier, Kastelein van Kortrijk, een jaarlijksche rente van 20 solidi, die hij in 1198 tot zielelafenis van zijn overleden vader, aan de kerk van Harelbeke, in eeuwige vergunning overmaakt. Deze gift werd door den graaf zelf, in tegenwoordigheid zijner voornaamste leenmannen en raadgevers, goedgekeurd, bekrachtigd en bezegeld. Deze gift was de eerste rechterlijke grondslag van de fondatie die de Kollegiale kerk van Harelbeke, tot aan de Fransche Revolutie bleef genieten.

In den loop der tijden was Harelbeke belangrijk geworden en had een kollegiale kerk gekregen, met Proost, Deken en een regelmatig ingericht Kapittel van Kanunniken. Om in 't onderhoud van zooveel personen te voorzien, werden benevens andere inkomsten, ook de « 20 solidi » rente veranderd in « het tiende vat » van hetgene aan den graaf toekwam. (1)

Het afgehouden deel van het meel, werd in een afzonderlijk hok geborgen, waaraan twee sloten bevestigd waren: één voor den ontvanger der grafelijke domeinen en één voor den vertegenwoordiger van 't Kapittel, zoodat het slechts in het bijzijn der twee rechthebbenden kon geopend worden. Het aandeel der Kerk werd, evenals dat van den graaf, overgelaten aan den meest biedende.

Meer dan eens had de Kerk van Harelbeke moeite om hare rechten te doen gelden. Ge-

(1) Brief van «Marguerite, Duchesse de Bourgogne, Comtesse de Flandre... à Pierre la Gamierie, receveur à Harlebeek 1370».

tuigt nog het oordeel der rechtbank van Brugge, September 1370. Dit vonnis wordt aangehaald in den brief van Margaretha van Bourgondië aan haar ontvanger in 1387.

Door gemeld vonnis was het recht van het Kapittel bekrachtigd geworden op het elfde deel der maling. Misschien werd hier ook bepaald dat een tiende heffen niet meer lijk vroeger beteekende: op tien vaten negen vaten voor den graaf en één vat voor de kerk, maar wel iederen keer dat er tien vaten zijn voor den graaf, zal de kerk er ook één krijgen. Voortaan zal dan ook dit tiende genoemd worden «het elfde vat» en het Kapittel zou voortaan ook voor een elfde deel den last der herstelwerken dragen.

vruchteloos aangedrongen om weer in 't bezit te komen der rente. Het had reeds de hulp ingeroepen van den bisschop van Atrecht, kanselier van Vlaanderen, evenals van den Hoogeren Raad, met het gevolg dat Hertogin Margaretha van Bourgondië (dochter van Lodewijk Van Male) in 1387 in bovengemelden brief last gaf, het kapittel weer in 't bezit te brengen van 'tgene het rechtmatig toekwam: het elfde vat en een der twee sleutels en sloten van het bijzonder hok voor het meel.

Dit besluit was getroffen, met verwijzing naar de getuigenis van den bisschop van Atrecht en den Hoogen Raad; naar de rekeningen van den Baljuw en voormaligen ontvan-

Fac-simile van plakbrief over de verkooping in 1828.

Doch in den loop der zeer onrustige XIVe eeuw, (gemeentebloei en gemeentestrijd, Guldensporenslag, Jacob van Artevelde, Zannekin, slag van West-Roozebeke), werden ook de molens door vriend en vijand als verdediging gebruikt en ten laatste vernield, misschien wel in 1382, toen de Fransche horden zegedronken van West-Roozebeke terugkeerden en ook te Kortrijk, in 't kasteel, in O.-L.-V. kerk en in St.-Maartens hun vernielzucht botvierden.

De kerk van Harelbeke had in die onlusten hare rechthebbende titels verloren. Langen tijd bleven de molens in puin liggen. In 1387 was nog maar één der twee molens hersteld. Verscheidene keeren reeds had het kapittel

ger van Harelbeke; naar het vonnis der rechtbank van Brugge, waarvan boven gesproken.

In de volgende eeuwen werden de rechten van de kerk van Harelbeke niet meer betwist. Zij bleef in 't bezit der jaarlijksche opbrengst tot, onder het Fransche Schrikbewind van 1792 en volgende, het Kapittel werd afgeschaft.

Het uitbaten der moleninrichting werd verpacht zooals blijkt uit ordonnantiën uit de 16e eeuw, door Keizer Karel uitgevaardigd. Waren verplicht: al de onderdanen, wonende binnen het gebied der molens.

Menigvuldige verordeningen en schikkingen getuigen hoe de onderdanen poogden zich te onttrekken aan die verplichte maling, hoe

de schippers en oeverbewoners klachten indienden over de moeilijkheden en lasten waaronder ze te lijden hadden, 't zij door afsluiting der rivier, 't zij door het lang hoog houden of het plots laten zakken van het water, maar alle moeilijkheden werden door wijze regeling of door strenge bedreigingen of straffen overwonnen, en de vorst behield eigendom en genot van de molens.

Wie zich aan de verplichte maling onttrok maar betrapt werd, zag zijn meel, zijn brood zelfs, verbeurd, en liep daarbij een boete op die bij herhaling telkens verdubbelde. Zoo spreekt nog een ordonnantie van Keizer Karel bijzondere vervolgingen uit tegen diegenen van het gebied der Banmolens van Meenen die zich aan de verplichting trachtten te onttrekken. Een brief van den hertog van Parma (15 Maart 1582) gaf aan de inwoners van Kortrijk de toelating gebruik te maken van den molen binnen de muren bij de Steenpoort, doch alleen wanneer om reden der godsdienstberoerten van dien tijd, de toegang tot de Banmolens van Meenen en Kortrijk zou onmogelijk zijn.

Een pachtbrief van 1784 bepaalde als straf voor een eerste overtreding 6 gulden parisis met verbeurdverklaring ; een tweeden keer : 12; dan 24, enz.

De vorst-eigenaar had er alle belang bij dat de onderdanen wel en trouw gediend werden op de Banmolens want, hoe groot ook de opbrengst was, het deel der Domeinen werd verpacht tegen een vaste som, voor een termijn van zes jaren. Slechte bediening zou het ontduiken aanmoedigen en de opbrengst van een volgenden termijn verminderen. Daarbij, wegens de spreekwoordelijk geworden reputatie van bakkers en molenaars, werden telkenmale hun plichten in zekere met straffen bepaalde regels vastgezet.

De ordonnantie zegt dat de pachter «de goede lieden subject getrouwelijk zal dienen, dat hunne graenen ende mouten zullen moeten gemaelen zijn twee dagen nadat ze er werden aangebracht, dat de meulewachters en meuleknechten den eed zullen afleggen in de handen van den ontvanger generaal der domeinen hunne fonctie wel ende getrouwelijk te quitten». Zoo verschenen 28 Juni 1761 voor den heer Jan-Bapt. Taffin, raedt ende ontvangere generael van hare majesteits domeinen in West-Vlaanderen, Michiel Waterloos, heynselknecht, Pieter Vlieghe, boekhouder «ende distributeur van de meulenbiljetten, Louis Leupe, meulenknecht, Pieter Allegaert, en Pieter Van Troys voerders van de mouten, alle aangesteld door Sieur Joseph Dhont, pachter 1761-67, om den eed af te leggen «behoorelijk de graenen te maelen ende d'ordre observeren, dat elck te zijnen toure gemaelen zal worden, zonder eenig faveur aan iemant te doen mochte eenighe ooghluyckinge tot het vóórmaelen 't ontfanghen eenig drinkgeld ofte dranck, maar te dienen «vóóren comt, eerst maelt» en strikt te maelen ten zestiendervaete als van oude tijden zonder fraude te zullen doen. Op die manier werden rechten en plichten van den pachter tot in de kleinste puntjes geregeld om alle klachten te voorkomen.

Door het afsluiten van den stroom, alsmede door het ophouden en loslaten der wateren kwamen de belangen van schippers en oeverbewoners meermalen in 't gedrang. De afsluiting belemmerde de doorvaart en het doorlaten van schepen was in gewone omstandigheden nadeelig voor den molenaar die er waterhoogte, d.i. kracht moest aan verliezen. — Daar werd dus regeling in gebracht. Maar opmerkenswaardig hoe de wetgever hier steeds voordeel en voorrecht van den molen in acht nam. Een decreet van 27 Februari 1557, vernieuwd in 1565, treft volgende schikking:

1) Vaste dagen voor de versassing : Woensdag en Zaterdag, 8 u. 's morgens en bij zonsondergang, maar als er weinig water voorhanden is, dan mag de molenaar wachten tot Zondagmorgen.

2) Ook Dinsdag, Donderdag en Vrijdag namiddag.

3) Ook wanneer het gat opengevonden wordt bij overvloed van water.

4) Ook als er water genoeg is zonder schade aan den molen mits betaling voor elk schip.

De Vrije Gentsche Schippers hadden reeds vroeg een voorrecht bekomen op de Leievaart en hadden nevens het groote gat, een kleiner voor eigen vaart. Maar toch stond hun eigen sluiswachter onder het toezicht van den molenpachter. Hij mocht geen berdels opsteken of afnemen om het water hooger of lager te houden en hij moest het gat dicht houden opdat geen water zou verloren loopen.

De pachter «sal meester absoluyt blijven van de waters», volgens een decreet van 3 Juli 1655, en elke schipper die het bestond om tegen zijn recht de doorvaart te beproeven werd streng beboet en gestraft. Alwie het aandurfde berdels uit te trekken, 't zij om water te laten verloren loopen, of om door te varen, werd voor 10 jaren uit Harelbeke verbannen. Hij die durfde dien ban te breken onderging de publieke «geesselinge».

Het ophouden der waters kon ook nadeel berokkenen aan de oeverbewoners. Zoo werd in 1531 een klacht ingediend door de bewoners van Waasten, Komen, Halewijn, Wevelgem, nopens het overstroomen van meerschen en zaailanden. Hierop vaardigde de Raad van Vlaanderen een ordonnantie uit, onderteekend Keizer Karel, om bij de verschillende molens en bruggen van Meenen, Komen, Wervik, Harelbeke palen of steenen te doen plaatsen, die het peil van 't water zouden aanduiden, waarboven de molenaars en sluiswachters het water niet mochten houden, van «halfmaerte tot Baefmesse » « op pene ende boete van 10 pond parisis ». Later onder Jozef II, werd de werking der sluizen nog nauwer geregeld door een ordonnantie (15 Mei 1778), waar-

de molens van Harelbeke een eersten keer onder den hamer bracht, den 17n Maart 1810.

24 Maart 1810 werden ze voor 120.000 fr., bepaald toegeslagen aan den heer Pierre Maes-Vanoye, handelaar wonende te Brugge, die echter verklaarde den aankoop te hebben gedaan voor Pierre Verschuere-Delbeke, bleeker te Kortrijk en die reeds vóór de verkooping de molens in pacht had. In de verkoopakte staat vermeld, dat de kooper al de rechten en al de verplichtingen van de vorige bezitters mede tot de zijne maakte.

Op 6 Oktober 1817 verkocht de Weduwe van Mr Pierre Verschuere de molens aan Pierre Buysse-Deslée en Pierre Demulie-Vercruysse voor de som van 121.706 fr.

Huidige staat van den «Bloemmolen».

door elk loslaten van water bij overvloed, per post of snelbode van Meenen naar Harelbeke naar Gent moest worden gemeld, om de oeverbewoners te vrijwaren tegen plotse overstroomingen.

Toen de Franschen Vlaanderen hadden bezet, ging op hen de opbrengst van de Koninklijke Domeinen, dus ook van de banmolens over. En zij streken de jaarlijksche pacht op, zonder zich te bekommeren over het deel van ouds aan het Kapittel van Harelbeke toekomende.

Regelmatig werden door de Republiek de pachten geind tot eindelijk Napoleon, die de nationale domeinen meestal liet verkoopen,

In Januari 1828 komen ze weer in openbare veiling en worden eigendom van de Wed. Hubert Bruneel.

In 1834 gaat het eigendomsrecht van de molens, door erfenis over aan de heeren Henri Vercruysse-Bruneel en Domingue Vercruysse-Bruneel, wonende Leopoldstraat.

De jaren 34-35 brengen nogal moeilijkheden mêe. Zoolang Regeerder of Staat eigenaar geweest was van de molens, hoorde het beheer over molen en sas aan één en denzelfden persoon toe: de pachter, «meester absoluyt» van de regeling der wateren, mitsgaders zekere algemeene regelingen, waarbij de rechten van schippers en oeverbewoners waren

bepaald.

Eenmaal de molens privaat eigendom, werd het beheer der sassen, aan bijzondere door den staat aangestelde agenten overgelaten, die dus met de belangen van de watermolens in 't geheel niets te maken hadden.

En nu rezen klachten op, van heel anderen aard dan vroeger. Toen kwamen van de oeverbewoners stroomopwaarts klachten over wateropbouden, waardoor overstroomingen werden veroorzaakt; of plots loslaten zonder verwittiging, waardoor de oeverbewoners, stroomopwaarts werden bedreigd. Nu echter: algemeene klacht over het waterverspillen der molens: schepen blijven steken door te weinig water. De bleekerij, de rooterij wordt bedreigd door de vuiligheid van te laag peil. Er worden maatregelen gevraagd en getroffen, waarbij de molens hun waterverbruik moeten beperken in tijden van schaarschheid. Desniettegenstaande komt het tot een konflikt waarbij de eigenaars voor de rechtbank van eersten aanleg worden gedaagd. De rechtbank veroordeelt ze tot boete en schadeloosstelling. De veroordeelden gaan in beroep en het beroepshof, erkennende hun rechten, van hand tot hand overgekocht van de eerste bezitters de graven, koningen en Staat, vernietigt de eerste uitspraak en spreekt hen vrij.

Ten jare 1857, op 24 Juli verkoopen de opvolgers en erfgenamen van Henri Vercruysse-Bruneel, hun rechten op de molens aan den anderen deelgenoot voor de som van 90.000 fr. waardoor de algeheele waarde op 180.000 fr. werd geschat.

De familie Dominique Vercruysse bezat de molens in vollen eigendom tot in 1880. Toen werd de maatschappij in gezamenlijken naam «Vercruysse-Declerk-Vanneste» gesticht.

In 1895 gingen ze over aan de naamlooze vennootschap «Les Frères Vercruysse» die de molens heeft uitgebaat tot in 1920.

In 1920 eindelijk werd de oude vennootschap heringericht onder de benaming «Watermolens» als naamlooze vennootschap met als beheerder-bestuurder Heer Ernest Vanherpe, die welwillend zijn oude dokumenten ter onzer beschikking stelde.

Een vijftigtal jaren reeds zijn de oude dichterlijke waterwielen vervangen door turbienes, die vollediger de beschikbare waterkracht benuttigen. Op dit oogenblik ontwikkelen drie turbienes 220 HP, op een val van 1.80 M. tot 2 M. en met een waterverbruik van 10.000 tot 12.000 liter per seconde.

E. H. HIL. VAN OVERBEKE.

— NASCHOOLSCH WERK —
LESSEN VOOR TOERISTEN.

Het bestuur van V.T.B. voortgaande met het uitwerken van zijn cultureel programma, richt dezen Winter een drietal cursussen in ten behoeve van zijn leden.

De eerste reeks lessen, handelende over «Wat ieder Toerist over de Kunstgeschiedenis weten moet» wordt gegeven door onzen ondervoorzitter Dr. Ing. Stan Leurs, die, wij weten het allen, een specialiteit is op dit gebied.

Volgen nadien, een reeks lessen over «Verpleegkunde» en «Praktische Aardrijkskunde» voor den toerist.

De eerste cursus, bestaande uit een reeks van 4 lessen begint op Donderdag 26 November, om 8 u. 's avonds, en zal eindigen op Donderdag 17 December.

De leergangen zullen plaats vinden in de projectiezaal der Meisjesnormaalschool, Lange Gasthuisstraat, Antwerpen.

Om eenigszins te gemoet te komen in de groote onkosten die zich de V.T.B. getroost tot hoogere ontwikkeling van zijn leden, zal een inschrijvingsgeld van 5 frank per reeks van vier lessen gevergd worden (voor nietleden 10 frank).

Inschrijvingen te zenden naar het Bondssecretariaat met bijvoeging van het noodige bedrag, — of storting op postcheckrekening 93627. (Vermelden op de strook waarom het bedrag gestort wordt).

TE VERKRIJGEN OP HET SEKRETARIAAT :

« Het Onderaardsche Antwerpen ontsluierd » door T. Huet: 1.80 fr.

Zakatlas voor Nederland (Sleeswijk) 4 fr.

Kaarten van het Krijgskaartkundig Instituut :

200.000 Kaart van België in 6 deelen 40 fr. in plaats van 50 fr. — Id. op linnen 55 fr. in plaats van 65 fr. — Id. per deel 8 fr. in plaats van 10 fr. — Id. per deel op linnen 10.50 fr. in plaats van 12.50 fr.

100.000 Kaarten van België; per kaart 6 fr. in plaats van 7.50 fr.

40.000 Kaarten van België (in kleuren) 7.50 fr. in plaats van 9.00 fr. — Id. (in 't zwart) per stuk 4.60 fr. in plaats van 6.00 fr. — Bijzondere kaart voor de omgeving van Antwerpen in zes deelen per deel 2.25 fr. in plaats van 3 fr.

20.000 Kaarten van België. De nog beschikbare planchetten worden verkocht tegen 5 fr. in plaats van 6 fr.

JAARBOEK 1925. — Hebt u reeds het nieuwe Jaarboek besteld? Het is mooi. U moet het hebben !

NEDERLAND
zijn steden
merkwaardigheden en natuurschoon

Dit artikel zal slechts een handleiding zijn, eigenlijk een inhoudsopgave van hetgeen Nederland van belang bezit voor de vreemdelingen, die het bezoeken, en voor hen, die er wonen en nochtans ten opzichte van het aanschouwen van al zijn merkwaardigheden en natuurschoon, vreemdelingen gebleven zijn.

Een inhoudsopgave dus! Den inhoud zelf, dien men overigens in verschillende boeken en gidsen ook nog beschreven kan vinden, zoeke men in de werkelijkheid.

Het is zoo'n klein landje, — zoo'n aanslibsel uit de zee, — zooals het daar geteekend ligt op de globe, zoo groot als de nagel van Uw pink. Het is zoo'n klein plekje, zoo'n grillig wegnevelend landje te midden van het grijze water, als ge het overziet op eenige duizenden meters hoogte uit een vliegtuig-cabine.

Amsterdam. — De St. Nicolaas-kerk.

Stijg even in gedachten boven dat kleine landje en beschouw het aandachtig. — Ha, dan gaan de nevels weg, dan verliest het de grijsheid, dan wordt het grooter, grooter, en méér, oneindig meer dan een aanslibsel. Dan ziet ge de oude pracht en moderne grootheid *zijner steden, de breedheid zijner* rivieren, de groene weelde van zijn velden, de romantiek van het landschap in Limburg, in het Geldersche, in Noordbrabant, de wijde effenheid der Friesche meren, dan ziet ge zijn eilanden en zijn duinen en de zee. Dan ziet ge — zooals ge door een microscoop een waterdruppel ziet — het pinkgroote stukje van de globe in duizendvoudig leven en in duizendvoudige wisseling van schoonheid.

7.225.391 menschen leven er. Amsterdam heeft er 715.000 binnen haar grenzen, Rotterdam 540.000, den Haag 386.000, Utrecht 150.000. Nochtans krielt het niet dooreen. daar beneden U. Spoorbanen, tramlijnen, vaarten en wegen weven een net van regelmatigheid voor het verkeer. Weinig landen zullen er zijn, waar dat net zoo overzichtelijk en zoo zeker te volgen is.

Zal de toekomst ons ook brengen een zoo regelmatig verkeersnet in de lucht? De prachtige vliegdienst der K. L. M. van Amsterdam (Schiphol) en Rotterdam (Waalhaven) belooft het!

AMSTERDAM.

Als men Nederland noemt, noemt men ook Amsterdam, want zij is het hart van Nederland, de sterke en trotsche, die door de eeuwen heen kunstenaars tot bezieling bracht. Met haar gordels van grachten om de sierlijke, rijzende torens is zij het symbool van een eenheid, die, arbeidend en strevend naar ontplooiing, toch toegewijd blijft aan en uitgaat naar hoogere dingen dan de materieele.

«Aan d'Amstel en aan 't Y, daar doet zich heerlijk ope
Zij die, als Koningin, de kroon draagt van Europe».

dichtte Nederland's grootste dichter Joost van den Vondel.

En daarmede is de ligging geteekend. Het Y, dat is de zeeweg, de bron van haar grootheid, de Amstel, hij is van haar schoonheid de kern. Monumenten daarvan zijn er zeer talrijke. Tochtjes 's zomers per motorboot door de grachten, door de havens en over het Y, doen ze U kennen.

Het oude Amsterdam met zijn grachten en hofjes, doch ook het nieuwe Amsterdam met bouwwerken der grootste, moderne

Nederlandsche architecten vertellen van vroegere en tegenwoordige grootheid. En daarvan vertellen ook de instellingen van kunst en wetenschap, van industrie, handel, scheepvaart, sport.

Ziehier eenige van de instellingen, die ge noodzakelijk bezoeken moet:

Het Rijksmuseum (Rembrandt). Het Stedelijk Museum (moderne Nederlandsche kunst). Het Bagijnenhof. De Nieuwe Kerk (met praalgraven o. a. van Admiraal de Ruyter). Het Koninklijk paleis. Artis. Het aquarium. Een diamantslijperij. De Beurs.

Doch behalve deze, de allervoornaamste, zijn er nog talrijke musea, kerken, bibliotheken, die ge kunt vinden met de uren van openstelling en toegangsprijzen in de verschillende uitgebreide gidsen, die ge U natuurlijk vóór Uw bezoek hebt aangeschaft. Stelt ge belang in sport, het groote Stadion is op den Amstelveenschen weg, in scheepvaart, belangrijk is het Scheepvaartmuseum in de Lairessestraat. Onderwijsmenschen wellicht belangstelling voor het Nederlandsch schoolmuseum (Prinsengracht), plantenliefhebbers voor den beroemden Hortus Botanicus. Wilt gij het schilderachtige Amsterdam kennen, bezoekt dan de markten (Nieuwmarkt, Amstelveld).

Doch hoe afwisselend en rijk ook Uw bezoek aan Amsterdam is, vergeet niet in de lente eens te wandelen door het Vondelpark en geniet eens rust, die er uitgaat van de grachten met hun statige gevelrijen, met de overwelvingen der oude bruggen.

Van Amsterdam uit zijn heerlijke uitstapjes te maken, tochtjes van een dag en langer. Op vele dezer leert ge het karakteristieke van ons eenig Noord-Holland kennen; sommige dier karakteristieke plaatsen, die zelfs het doel zijn van pélerinages van Engelschen en Amerikanen, zijn bij vele Nederlanders nog onbekend.

Naar het eiland Marken. De zeewind om Uw hoofd, vóór U als een kleurig miniatuurwereldje in de zee, het eiland.

Naar Broek in Waterland, Monnikendam, Volendam en Edam.

Naar Zaandam — de Zaan langs — voorbij Koog en Wormermeer, naar Alkmaar. Modernen handel en industrie ziet ge langs beide zijden van het schip en tegelijk het wijde, vlakke Holland met de molens en de vaarten.

Naar Velzen en IJmuiden door het Noordzee-Kanaal.

En dan de Vecht langs op zomer- en herfstdagen, dezen schilderachtigen stroom van Holland, met zijn oude dorpen, hoeven en buitenplaatsen onder hoog geboomte.

Naar Aalsmeer, het tooverland van bloemen- en plantencultuur, de Westeinder plas met de zeiljachten als reuzenvogels in den wind.

Deze tochtjes zijn uit Amsterdam alle per boot te maken. Tram en treinen voeren U ook naar de plaatsen, die van Amsterdam uit zich leenen voor een uitstapje. Wij denken aan Haarlem, de hoofstad der provincie, met haar omgeving van duin en park en de bloembollenvelden, die in vroege lente er een

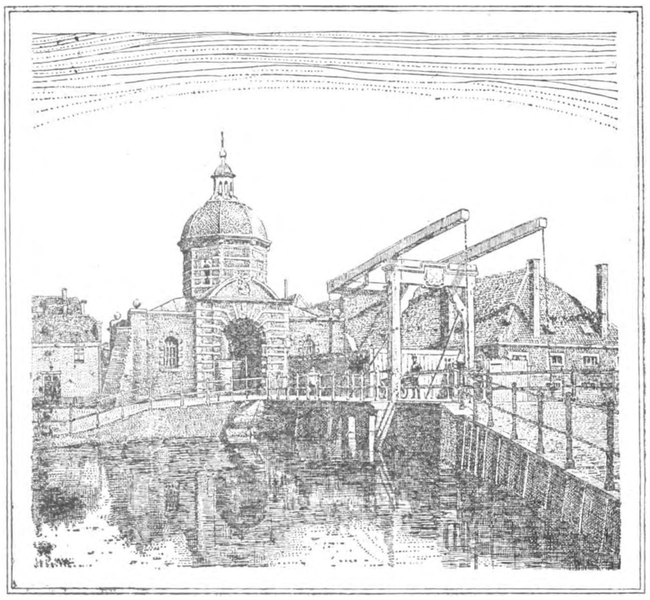

Leiden. — Morschpoort.

kleurenweelde toovert van een zeldzame bekoring, onafzienbaar bijna.

En dan is er het Gooi, dit eigenaardig schoone plekje in Noord-Holland nabij de Zuiderzee, met bosch en heide in rijke afwisseling, met zijn talrijke kunstenaars, die, vooral aan Laren en Blaricum een typisch cachet geven, met zijn kleederdrachten en zijn oude stadjes Naarden en Muiden, met zijn ruime, deftige woonplaatsen Hilversum en Bussum. En dan het Naardermeer, dit natuurmonument, broedplaats van vogels, groeiplaats van merkwaardige planten. En nabij, te midden van dit alles ligt de hoofdstad, de groote en schoone, die, «als Koningin, de kroon draagt van Europe».

* * *

Van Amsterdam uit zoeken wij de andere steden van Noord-Holland, waarvan enkele reeds genoemd werden.

ZAANDAM,

29.000 inwoners, de stad aan de Zaan, met de schilderachtige houten huizen, zijn houthavens, zijn molens. Ge moet er het Czaar-Peterhuisje bezoeken. Ge ziet er het eenvoudige milieu, waar eens een Keizer werkte, en ge ervaart tevens, welk een beteekenis de Zaan in de 17e eeuw had, toen hier een Russische heerscher kwam leeren, hoe een schip gebouwd werd.

ALKMAAR,

25.000 inwoners, schilderachtige stad met mooie kerk, met waag, stadhuis en torens, met oude gevels, overblijfselen uit het rijke Hollandsche renaissance. Doch ook de stad van het bedrijvige leven, even schilderachtig als de stad zelf. Bezoek er Vrijdags de kaasmarkt zie, dat is het Noord-Hollandsche bedrijf in al zijn eigenaardigheid, met de oude gewoonten, die zich handhaven ook in den modernen handel.

Alkmaar is ook een centrum van een natuurschoon rijk gedeelte van Noord-Holland. De Alkmaarder Hout, Heilo, Egmond, Bergen, Schoorl, zij vormen een gordel om de stad, die haar voor de bezoekers van nog meer beteekenis doet zijn.

HOORN, MEDEMBLIK en ENKHUIZEN

Drie oude steden aan de Zuiderzee, met hun mooie kerken, waaggebouwen en stadhuizen in het effene land, boven de zeedijken uit. Belangrijk zijn er de bezienswaardigheden, kostbaar van historische en artistieke waarde.

Van Enkhuizen, met zijn ouden vestingtoren « den Dromedaris », vaart men naar Friesland, naar het eiland Urk en naar Kampen.

HAARLEM

is de hoofdstad der provincie, met 80.000 inwoners, mooi gelegen aan het Spaarne, aan den voet van de breede, blonde duinenreeks, in een omgeving, die rijk aan natuurschoon is en afwisselend van aspect. Duin en strand, parken en bosschen, hoog geboomte, vaarten en vijvers. Talrijk zijn de uitstapjes die er te maken zijn : naar Heemstede, Bennebroek het prachtige wandelbosch Groenendaal; naar Bloemendaal, Overveen en Aerdenhout; naar Santpoort met de vermaarde ruïne van Brederode, naar Hillegom en Lisse; naar Zandvoort, Wijk aan Zee, IJmuiden. Deze opsomming zegt niets, als men de plaatsen niet kent; maar als men ze eens bezocht heeft, dan wordt die opsomming tot een reeks van mooie herinneringen.

Behalve in haar omstreken bezit Haarlem veel merkwaardigs en schoons in de stad zelf. De St. Bavo Kerk, het laat-Gothische bouwwerk uit de 15e eeuw.

Het Frans Hals museum, waar ge den Haarlemschen meester uit de 17e eeuw leert kennen in zijn vele figuren sterk en zwierig.

Het Teyler-museum, het museum van Kunstnijverheid, het bisschoppelijk museum. Het Stadhuis.

Haarlem is een levendige, levende stad trots haar oude historie en haar gedenkwaardigheden. De Haarlemmerhout schept een sfeer van rust, ruimte en lucht binnen haar muren. Zij is ook het middenpunt van de beroemde Nederlandsche bloembollenvelden en het is een verre reis waard in de lente daar het wonderland van tulpen, hyacinthen en narcissen te bezoeken.

Eenige der Noord-Hollandsche plaatsen zijn hiermede genoemd. Meent niet, dat dit Noord-Holland is. Er is veel meer. En dat meerdere leert ge kennen bij uw reizen door de Beemster en de Streek, door Kennemerland en Haarlemmermeer, heel dit vruchtbare, rijke land, dat daar ligt tusschen Zuiderzee en Noordzee.

* * *

Na Noord-Holland volgt Zuid-Holland met zijn residentie 's-Gravenhage, met Rotterdam de grootste haven van Nederland, met Leiden, de oude, roemruchte veste en stad der Alma Mater, — Zuid-Holland met zijn duinen en stranden, akkers, weiden en plassen met zijn stroomen en vaarten, met het ziltige van de zeestroomen met de vruchtbare eilanden beneden de Maas.

'S-GRAVENHAGE

is de residentie van Hare Majesteit de Koningin en de zetel der regeering. Dit geeft een eigen karakter aan de bijzonder mooie en deftige stad, merkwaardig in haar oude centrum, ruim en bekoorlijk in breede ontplooiing van den laatsten tijd.

Ook 's-Gravenhage, den Haag, zooals wij kortweg zeggen is omgeven door een gebied van rijk natuurschoon dat reeds zijn begin heeft in het Haagsche bosch en zijn hoogtepunt vindt in het Scheveningsche duin en in het lustoord Wassenaar.

Koninklijke residentie en de zetel der regeering drukken wel een stempel op de stad. Zij is deftiger dan iedere andere stad in Nederland; het leven is er eleganter en grooter

voorkeur bestaat er voor kunst- en kunstzinnig amusement ; talrijke musea, kunstzalen, in schouwburg en concertzalen, getuigen van die voorkeur. Wij noemen: het Mauritshuis, het Gemeente-Museum, Museum Mesdag, Panorama Mesdag, Museum van Kunstnijverheid, Kunstzaal Kleykamp, Fulchri Studio, het oude schildersgenootschap.

De internationale beteekenis van 's-Gravenhage manifesteert zich in het Vredespaleis, dezen tempel aan den vrede der volkeren gewijd, Carnegie's geschenk aan de wereld. Talrijk zijn de instellingen, die een bezoek waard zijn, instellingen van kunsten en wetenschappen. Onder deze neemt de Koninklijke Bibliotheek een eerste plaats in.

De badplaats Scheveningen is 's zomers het rendez-vous van gansch den Haag, inheemsch en internationaal. En als Scheveningen het niet is, dan is het Meijendel bij Wassenaar.

Om den Haag heen liggen nog eenige dorpen met groote aantrekkelijkheid, o.a. Loosduinen, Voorburg, Rijswijk, en de oude stad

DELFT,

48.000 inwoners met de vermaarde Nieuwe Kerk waarin het praalgraf van Prins Willem den Zwijger, den eersten Oranjevorst, met de technische hoogeschool en een oude industrie (aardewerk). Vóór wij reizen naar het Zuid-Holland van het water, willen we nog even wijzen op een paar andere merkwaardige plaatsen:

LEIDEN,

69.00 inwoners, de oude stad, vermaard door haar roemruchte historie en haar even roemruchte academie. Deze heeft haar bekend gemaakt in alle wetenschappelijke kringen der wereld. Met de hoogeschool zijn er verschillende wetenschappelijke instellingen als sterrenwacht, musea, bibliotheken, enz. Van Leiden uit zijn mooie tochten te maken naar de Kager- en Brasemermeren, met als watersport-centrum het dorp Warmond.

Boskoop heeft een wereldreputatie als centrum van planten- en bloemencultuur.

GOUDA,

27.000 inwoners, welvarende stad met industrie; vermaard om haar prachtig stadhuis en de kostbaarheid van de gebrandschilderde ramen in haar kerk.

Die Nederland in zijn bedrijf en wezen wil kennen, moet gevaren hebben langs Rotterdam, Dordrecht en Gorcum.

ROTTERDAM,

de groote havenstad, indrukwekkend, zooals ge haar handel en bedrijf van de Maasbrug af ziet, een bosch van masten hier, een daverend geweld van kranen en takels daar , ginds kraters van rook uit de geweldige zeekasteelen, schepen van allerlei vlag en elders weer het zwierig zeilen der binnenschepen en het haastige voortschieten van motorbooten en jachten.

Op de Maasbrug voelt ge den polsslag van Nederlands economisch leven. Ge kent Nederland niet, als ge Rotterdam niet kent.

De stad zelf biedt U slechts hetgeen iedere Hollandsche stad biedt, een oude kerk en toren, een museum, een stadhuis, enkele instellingen van wetenschap zeevaart en kunst : doch de havens, waardoor ge rondvaarten kunt maken geven U indien ge Nederlander zijt, het trotsche gevoel, dat Uw land nog altijd een machtig land is.

Uw bezoek aan Rotterdam kan niet eindigen, vóór ge een tocht gemaakt hebt met een der mooie booten door de havens, of naar Brielle, Oostvoorne, Hellevoetsluis, en Hoek van Holland, langs Schiedam, Vlaardingen of naar het Kralingsche veer.

En naar Dordrecht en Gorcum.

Deze bootreis is van begin tot einde belangwekkend. Vóór Dordrecht, we varen door de Noord, ziet ge de bedrijvige scheepsindustrie van den Kinderdijk. Daarna binnenkomst in DORDRECHT, deze oude, schilderachtige stad aan de breede Merwede, met haar geestig silhouet van torens en bruggen en vele kleine, beweeglijke jachten op het water. Ook daar worden bezienswaardige verzamelingen en musea gevonden, waaronder het Zuid-Afrika museum bijzondere belangstelling trekt. De stad telt 55.000 inwoners. De tocht over de Merwede naar Gorcum behoort ook tot één der mooiste over de Nederlandsche rivieren.

GORÇUM

en het slot Loevestein, het is het historisch plekje in Nederland, dat zoo nauw verbonden is met het leven van den grooten rechtsgeleerde en staatsman Hugo Grotius, die in 1618 op Loevestein gevangen zat.

Beneden de Nieuwe Maas ligt het eilandengedeelte van Zuid-Holland, vlak, vruchtbaar land, machtig beschermd door zware dijken tegen de springvloeden der zee.

De zee, dat is toch eigenlijk het element, dat Holland beheerscht.

We hebben U het eerst geleid naar Amsterdam, door de provinciën Noord- en Zuid-Holland, Hadden wij U niet dadelijk naar de

zee moeten brengen, naar de zee, de stranden en de duinen van Nederland?

De zee is onze erfvijand genoemd, maar ook onze bondgenoot. In elk geval is zij de bron van onze grootheid. Doch bovendien beïnvloedt zij aard en wezen van het Hollandsche land, brengt zij in onze atmosfeer dat eigenaardig zilverige, dat de meesters der Haagsche schildersschool zoo treffend beeldden, en haar stranden, haar eilanden en duinen geven aan het vlakke Westen een schoonheid, die de meeste Europeesche landen ons benijden kunnen.

In het Noorden, als weggeslingerde aardbrokken uit Noord-Holland, liggen *de Wadden-eilanden :* Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland, Schiermonnikoog en Rottum, alle bewoond, — het laatste alleen door een kustwachter, — alle merkwaardig door de broedplaats van vele watervogels, door de zeldzame en rijke flora en fauna, alle éénige zomerverblijven biedend in rust, in fijne, zilveren atmosfeer, bij het majestueuze geruisch der zee, rondom.

Als we denken aan het Nederland van de zee, dan wordt ons hart groot en trotsch. Dan voelen we zoo echter de woorden van Jan Feith in de inleiding van dit boekje en zouden we alle Nederlanders, die afreizen naar Zwitserland, naar den Rijn, de Ardennen of den Harz, bij de jas willen grijpen en hun toeschreeuwen: Blijf toch hier, blijf toch in je eigen mooie land.

(Vervolgd).

-- VAN HET SEKRETARIAAT --

LEDENAANGROEI. — Van 15 tot 31 Oktober traden 57 nieuwe leden toe. Dat maakt voor gansch de maand Oktober 109 toetredingen.

AANWERVEN VAN NIEUWE LEDEN. — OPGEPAST ! Zij die ons schriftelijk nieuwe leden aanbrengen verzoeken we beleefd duidelijk te willen vermelden of deze nieuwe leden nog wenschen te betalen voor 1925, dan wel of ze lid wenschen te worden te beginnen met het jaar 1926. Wanneer deze laatste vermelding ontbreekt dan schrijven we in voor 1926.

DE AFGEVAARDIGDEN VAN GROOT-BRUSSEL verzoeken wij bij opgave van nieuwe leden, steeds de gemeente aan te duiden.

GEMEENTELIJSTEN. — Op het Bondssekretariaat is men druk aan het werk met het aanleggen van een degelijke en volledige documentatie, in het belang der leden zelf die inlichtingen zouden wenschen over een gemeente, te ondernemen reizen enz. We verzoeken onze leden dringend hieraan mede te helpen! Verschaft ons alle inlichtingen over Uw gemeente en haar omgeving; verduidelijkt dezelve met teekeningen, plans, zichtkaarten, en dg. Het secretariaat zal U graag een in te vullen vragenlijst zenden. We houden ons ook aanbevolen voor brochuurtjes en gidsen. We hopen dat de bereidwillige leden talrijk zullen zijn.

FOTO'S. — Goed geslaagde foto's van de uitstappen naar Genk en het Zoniënbosch zijn te verkrijgen op het secretariaat tegen fr. 0.50 het stuk.

REISPLANNEN. — Het Sekretariaat wordt overstelpt met aanvragen voor reisplannen. Wij verwijzen onze leden naar ons jaarboek waar heel interessante reisplannen in voorkomen: o.m. «Zes dagen in de provincies Brabant en Limburg », « Drie dagen in Zuid-Vlaanderen », « Drie dagen in de Luiksche Ardennen », «Drie dagen aan de boorden der Semois », «Vijf dagen in het Groot-Hertogdom Luksemburg». Men raadplege dus het jaarboek !

V.T.B.-VLAGJE. — Het vlagje dat slechts 3.50 fr. kost *(verzendingskosten inbegrepen)* moeten alle fietsers- auto- en motorbezitters zich aanschaffen.

NIET BESTELLEN VAN « DE TOERIST ». — Bij niet ontvangen van « De Toerist » verwittige men het postbeheer zijner omschrijving en doe met klem desnoods zijn recht op ontvangst gelden. Eerst wanneer dergelijke reklame geen voldoening meebrengt, hoeft ons Sekretariaat verwittigt te worden.

—— BONDSLEVEN ——

ST. NIKLAAS. — Een gelukkige gedachte van het plaatselijk regelingscomité 't winterseizoen in te zetten met een voordracht als «Brugghe die scoone...». Ruim twee uren boeide de heer Daled, onze arrondissementsafgevaardigde in de West-Vlaamsche hoofdstad, zijn talrijk gehoor door al wat zijn geboortestad bevat aan natuur- en kunstschoon. Aan de hand van een prachtige reeks lichtbeelden liet de voordrachtgever zijn publiek kennis maken met de oude reien, de prachtige historische gebouwen en hun ongeëvenaarde kunstschatten. Dit alles omlijst met folkloristische nota's over de geschiedenis, het leven en de gebruiken van de bewoners der oude stede. — Als practisch resultaat dezer voordracht werd besloten gedurende het mooie jaargetijde een uitstap naar « Brugghe, die scoone.... » in te richten. — En meteen nam V.T.B. St. Niklaas een waardige plaats in onder de maatschappijen die aan volksontwikkeling doen in onze stad.

SINAAI (Waas). — Na degelijke propaganda en voorafgaande bekendmaking per omzendbrief zou op Maandag 19 Oktober in deze gemeente een V.T.B.-afdeeling gesticht worden. Dit gebeurde onder buitengewone belangstelling. Er waren ruim 50 aandachtige toehoorders. Nadat heer Van den Wijngaert, arrondissementsafgevaardigde, den heer Dr. Stan Leurs, door ambtsbezigheden weerhouden, had verontschuldigd, sprak heer Van Wiele, V.T.B.-afgevaardigde te St. Niklaas over het ontstaan, het doel en de werking van den bond. Om de bestaansmogelijkheid van een tak in Sinaai aan te toonen, verhaalde de spreker van de moeilijke omstandigheden waarin tak St. Niklaas was tot stand gekomen. Na onderlinge bespreking over de plaatselijke werking werd een flinke regelingskommissie aangesteld, waarvan deel uitmaken: hr. Jozef Verstraeten, hr. Jan Lecocq, plaatselijke V.T.B.-afgevaardigde. — Sinaai telt van 't begin af een 40 tal leden (een 30 tal lieten zich na de vergadering onmiddellijk inschrijven). Alles laat verwachten dat Sinaai een flinke afdeeling wordt in de groote V.T.B.-familie.

REISINDRUKKEN UIT TURKIJE EN GRIEKENLAND

(Vervolg en slot van blz. 428).

GRIEKENLAND.

Drie soorten francs, twee dito kronen, de Rumeensche Lei en de Turksche ponden hadden afgedaan, en nu waren de drachmen aan de beurt. We bestudeerden ons zevende soort bankpapier. Iets nieuws was hierbij, dat een biljet van 100 drachmen eenvoudig door midden werd gescheurd om er twee van 50 te verkrijgen.

Een gezellige vaart in de Aegaeische eilandengroep eerst, later de vrije zee, even mooi blauw als de Zwarte Zee. Het was goed, na het drukke bezoek aan Constantinopel, eens rustig te zijn op de beperkte oppervlakte van onze kalm varende boot, de zee was stil en bleef gedurende onzen geheelen zeetocht zoo.

Aan boord ± 25 eerste klasse-passagiers, waaronder de weduwe van den vroegeren koning van Griekenland, een dochter van kolonel Manos.

Om 5 uur zouden we in Piraeus zijn, de haven van Athene, dus — vroeg op. Het werd al licht, en, de kust van 't aloude Griekenland naderende, genoten wij van een prachtigen zonsopgang van achter de niet hooge bergen en kwamen we zacht aan, daar, waar we 't Parthenon zouden kunnen bewonderen.

Langzamerhand konden we de huizen op de grijze rotsen onderscheiden en waren we in een echte oudheidsstemming, totdat we op eens een tiental hooge schoorsteenen ontwaarden, gekroond met dikke rookpluimen, terwijl de overwaaiende wind ons vertelde, dat daar kalkbranderijen waren, die de zuivere lucht verontreinigden. Daardoor verwaaide ook iets van onze oudheidsstemming en maakte deze een sprong van eenige duizenden jaren.

In de haven lagen een 25-tal groote, meestal opgelegde booten, en er was een levendig verkeer van zeil- en roeibootjes. We wierpen t anker, en werden met lange trossen, die direct werden voorzien van blikken bussen, om de ratten te beletten een bezoek aan boord te brengen, aan den wal verbonden. Na 't bezoek van den dokter, die nog al wat op zich liet wachten, maakten we een accoord met een vertegenwoordiger van Cook, ons van boord te halen en weer terug te brengen en voor het gebruik van een auto naar Athene en 't Parthenon, enz., en terug.

Athene ligt eenige K.M. 't land in. De auto bracht ons eerst door Piraeus, een aardig oud stadje, waar ons de harmonie trof van de zachte kleuren van den bodem met die der huizen. De stad Athene is modern, groote gebouwen en breede winkel- en villastraten, slechts enkele leuke oudere straatjes. We reden direct naar den Acropolis, waar 25 eeuwen op je neerzien, nu benzinestank en motorgeklepper. De Acropolis is een der drie bergen, die Athene beheerschen, de middelste en hoogste. Op het gevormde plateau bevinden zich de ruïnes van de mooiste bouwwerken der wereld, 25 eeuwen geleden gewrocht.

De Propylean, de tempel van Thexus, de theaters van Herodes en van Bachus, het Erechtheion, de tempel van Jupiter en het Parthenon. De architecten van dezen prachttempel waren Iktinos en Kallecratus. Phidias en de zijnen waren de beeldhouwers. De tempel was 69 M. lang en 31 M. breed. In de lengte 17, in de breedte 8 kolommen, hoog 10½ M. en 2 M. diameter, alles van wit marmer. Een klein deel der pilaren staat nog. De tempel was gewijd aan de Godin Athene en versierd met een standbeeld van deze van 12 M. hoogte, geheel van goud en ivoor. Een nog staand, klein gedeelte is intact, hier en daar hersteld in den ouden toestand.

Het oude stadion, 185 M. lang en 400 jaren vóór Chr. gebouwd onder Lycurgus, kon 6000 toeschouwers bevatten. Het nieuwe stadion is in de stad gebouwd, en heet het grootste der wereld.

De auto bracht ons weer terug naar de «Palacky», die haar steven toen richtte naar 't Kanaal van Corinthe. Door deze 7 K.M. lange doorbraak werden we gesleept. De oevers zijn zeer steil en hier en daar zelfs tot vrij hoog met metselwerk versterkt. Het kanaal is nauw; er bleef een zeer beperkte ruimte naast ons schip over. Sluizen zijn in dit kanaal niet. In 't midden verbindt een brug, hoog gelegen, de oevers.

We waren spoedig in de Golf van Corinthe, zagen de besneeuwde bergen van Griekenland, later nog de lichtjes van Patras, en stevenden in den nacht naar Corfu..

Alweer vroeg op. Om 7 uur voeren we de prachtige natuurlijke haven binnen en lagen spoedig voor anker. Toen de quarantainevlag was neergelaten, aanschouwden we een werkelijken roeiwedstrijd van grootere en kleinere

bootjes; de hoop iets te verdienen, deed den roeiers hun uiterste krachten inspannen.

Geleerd door de ondervinding in Piraeus, waren we spoedig klaar met een der ondernemers voor halen van en brengen aan boord, een autotoer door de stad Korfu en een tocht naar het Acheleion. Ik geloof, dat die tocht het mooiste was op onze reis, van wat we zagen reeds en van wat we nog zouden beleven.

Het stadje met zijn zachte kleuren der huizen, z'n nauwe straatjes, z'n pleintjes en 't kleurrijke straatverkeer, zacht en rustig voor 't oog. 't Was mooi, maar daar buiten, de heuvelen, de smalle kronkelende landwegen, afgezet met aloës, enkele bloeiende, en de reuzen cactussenstammen, mansdik, 3 M. hoog, geel bloeiend, de bewoners, de vrouwen met kleurige doekjes op 't hoofd, en dito schortjes, en dan nog de ons bekende olijfboomen, wier op onze knotwilgen gelijkende stammen vol gaten waren, de geheele reeds bloeiende olijvenhoven, waar we doorreden, de zachte glooiïngen, telkens verrassende uitzichten, en de heerlijke rust overal. Onze gedachten gingen weer terug, weer eeuwen terug en zagen in gedachten den olijvenhof van Gethsemané.

Het Archeleion zelf, het kasteel, was gesloten. In de bijgebouwen werd een 1000-tal weezen opgevoed. De tuinen bezichtigden wij, en we genoten van deze en van het schitterend uitzicht op de omgeving en de zee.

Daar spraken met een eenvoudigen tuinman over den ex-Kiezer Wilhelm II. Met hem had de ex-keizer veel in dien tuin gearbeid, hier ook had hij veel hout gezaagd.

We wandelden nog wat door 't stadje Gorfu, en vertrokken om 2 uur naar St. Quaranta aan de Albaneesche kust om graan te lossen. Die kale, naakte rotsen lokten ons niet aan om aan wal te gaan, evenmin als 't uit enkele huizen bestaande stadje. We hadden nog op Corfu aardbeien en kersen gekocht. Daar was de uitvoer van de ons bekende Malta-aardappelen in vollen gang. 't Was midden Mei.

Om 9 uur in den volgenden morgen kwam de boot aan wal in Brindisi, waar we dus geen wiebelende roeibootjes noodig hadden, maar de scheepstrap konden gebruiken.

De Italiaansche kust is vlak, in de verte de bergen. Een watervliegtuig van de Italiaansche marine was ons tegemoet gevlogen, en cirkelde telkenmale boven ons schip. Voor den dokter moest ditmaal ieder zich in z'n kajuit bevinden, en al weer volgde hetzelfde ernstige onderzoek als elders.

Brindisi had ons niets te zeggen, we postten daar onze brieven en waren om 1 uur op zee, direct naar Venetië.

De vaart ging, in verband met meegaande zeestroomingen langs de Dalmatische kust, langs en tusschen de eilanden door, zoodat we haast nooit open zee hadden. Deze eilanden brengen wijn en olijfolie voort en er is groote handel in wol en visch. Verder van deze reis geen bijzonders. Ongeveer 5 uur waren we voor den ingang, die toegang geeft naar Venetië. Nog een vaart van 7 K.M. door de laguna en langs de stad, en we waren aan wal, klaar om de boot, die ons 5 dagen had geherbergd, te verlaten. We moesten nog lang wachten op de douanebeambten, en kwamen eindelijk in een gondel terecht, die ons onder een stortbui naar ons hotel bracht. Het was geen pleziertochtje voor onze waterbange dames, maar alles ging goed.

In de haven lagen verscheidene opgelegde stoombooten en een reusachtige vijfmaster.

Ons hotel, een klein, aan 't Canal Grandé gelegen, «Marconi» genaamd, was ons aanbevolen als bijzonder zindelijk, en we hebben geen berouw gehad, dat we daar onzen intrek hadden genomen. Midden in de stad, aan 't Kanaal bij de Rialtobrug, kleine kamers, maar zindelijk, en zeer vriendelijke menschen.

Wat is Venetië ? Ik wist het heusch niet, toen ik er kwam, en had geen voorstudie kunnen maken, daar we niet wisten of we er ooit zouden komen, en misschien wel via Marseille zouden reizen van Constantinopel af. Venetië is een, en wel 't grootste, van de in de lagunen liggende eilanden, en aan 't vaste land alleen verbonden door een 3600 M. lange, 9 M. breede, op ruim 200 bogen gebouwde steenen spoorbrug, rustende op 80.000 palen; deze brug is in 1841-46 gebouwd.

Wat zijn de lagunen? Watervlakten, waarin gegraven kanalen, afgebakend door hooge palen, die gedeeltelijk bij eb droog komen te liggen en gescheiden zijn van de Adriatische waarvan Lido het voornaamste is. Op Lido bevinden zich de grootste hotels en de badgelegenheden voor de Venetianen en de vele vreemdelingen.

De lagunen slibben aan, stukken worden ingedijkt, zoodat later misschien alleen de kanalen overblijven, of alles land wordt.

Het eiland Venetië wordt doorsneden door het Canal Grande, dat in S-vorm door de stad loopt, een waterstraat kan men zeggen en hierop monden uit alle kleine kanaaltjes, die de stad in tal van eilandjes verdeelen. Alle vervoer gaat te water. Onder de verschillende vaartuigen de bekende gondels, alle zwart geschilderd, op bevel van de overheid, om overdreven en jaloerschheid verwekkende luxe te voorkomen. Deze slanke, ranke vaartuigen worden door staande roeiers met een riem

voortbewogen en bestuurd, en geven een zeer levendig en gezellig verkeer en vertier.
zee, door twee langgerekte en smalle eilanden,

Een enkelen keer zag ik een gondel met kleurige kleedjes, en roeiers in een wit pak met sjerp en strooboed: soms een paar jongedames als gondolières.

De post, 't Roode Kruis heeft z'n gondels terwijl begrafenissen ook in gondels plaats vinden. In dat laatste geval is de sombere zwarte kleur op z'n plaats, de lijkkist in midden, en bloemen op voor- en achterplecht. Wil men varen, op 't geroep « poppe » komt er al gauw eentje aan: een tochtje door die nauwe kanaaltjes is heel aardig. Op de hoeken der waterstraatjes roepen of fluiten de gondoliers, en aanvaringen hebben niet plaats.

In geheel Venetië is geen paard, geen rijtuig, geen auto, geen fiets, geen kinderwagen, geen tram. De straten zijn er nauw, heel nauw en worden telkens onderbroken door de bruggetjes over de kanalen. Op 't Canal Grande en naar Lido en andere eilanden is een geregeld verkeer van stoombootjes ; er zijn motorbootjes verkrijgbaar voor alle mogelijke uitstapjes.

In die stad of op dat eiland dat Venetië heet, heerscht een zekere rustige stilte, er is geen stof; een tocht door 't Canal Grande is onvergetelijk. De huizen, de pracht-paleizen van middeleeuwsche architectuur, alle van wit marmer, met marmeren trappen, groen aangeslagen in 't water. 't is sprookjesachtig. De bloemenwerpende donna's, de liederen zingende minnaars in de gondels, we zagen ze niet.

De kerkers in 't Dogenpaleis, ze waren ledig, de Brug der Zuchten bestaat nog, maar 't griezelige, daaraan verbonden, is verdwenen. Het marmer is niet meer smetteloos wit, het water was niet heel zuiver, maar wat doet het er toe, de paleizen zijn nog even mooi van lijn en van architectur. Het Ca d'Oro, met zijn gouden plafond, het paleis waar Wagner z'n Tristan en Isolde componeerde, en waar hij stierf, ze zijn er nog, en doen velen genieten van de mooie lijnen.

Vele paleizen zijn antiquiteitenwinkels geworden, of bergplaatsen, maar 't uiterlijk bleef en blijft mooi.

Het centrum van de stad is 't San Marcoplein, met de kerk van dien naam. Op dat plein is een steeds bewegen tusschen de honderden duiven, zoo mak, dat ze uit de hand eten.

De oudste en eenige steenen brug over 't Canal Grande is de Rialtobrug in één sierlijken boog gebouwd van 28 M. spanning. De brug is 22 M. breed, aan beide zijden een flink voetpad, met treden, en in het midden een breede weg, waaraan de 24 winkeltjes tegenover elkander.

In de San Marco woonden we een kerkelijken dienst bij. Het machtige orgel en het koor, waarbij vele jongensstemmen, klonk overweldigend mooi.

Venetië krijgt z'n drinkwater van 't vaste land, van Cadora, vanwaar een leiding over den spoordam het water ter plaatse brengt. Hoe hierin vroeger werd voorzien, weet ik niet : het lagunenwater, en dat in de kanalen in de stad, is zout.

De uittocht uit Venetië was per gondel naar 't station: we zagen op 't vaste land de auto's weer hun stof opwerpen.

We waren op weg via Milaan naar Lugano. De trein was netjes, 't landschap zeer afwisselend. In Lugano bleven we nog een paar dagen en daarna nog in Luzern, en toen naar huis.

(Uit « De Kampioen »).

Onze Actie inzake rechtstreeksche Spoorwegverbinding tusschen de Kempen en de Hoofdstad.

Als gevolg aan den wensch uitgedrukt door onze Kempische afgevaardigden op den jongsten landdag te Aalst, namelijk de bestaande spoorweglijn Lier-Mechelen te bezigen voor het inrichten van rechtstreeksche reizigerstreinen tusschen Turnhout en Brussel, richtte onze Kommissie voor Verkeer op 23 Juni jl. een rekwest aan den Minister van Spoorwegen.

Ons verzoekschrift vond warmen steun bij de gemeentebesturen der betrokken Kempische steden en dorpen, alsook bij Senators en Volksvertegenwoordigers der Arrondissementen Turnhout en Mechelen.

Op 23 Oktober jl. deelde de Kabinetsoverste van den Minister ons mede dat ons verzoek niet ingewilligd was omdat:

» Deze treinen in de huidige omstandigheden niet » zouden beantwoorden aan een strikt bewezen nood- » zakelijkheid, daar de verbindingen tusschen het » Noorden der Kempen en de hoofdstad, in aanmerking » nemende den omvang van het verkeer, voldoende » verzekerd zijn. Bedoelde maatregel zou bovendien al » te rentelooze uitgaven veroorzaken, wegens het kleine » getal reizigers, die er voordeel bij zouden hebben».

Verder meldt men ons:

» Dat de verbindingen van het Noorden der Kem- » pen met het binnenland, sedert 4 Oktober nog wer- » den verbeterd door het tot stand brengen van nieuwe » aansluitingen te Kontich (K.), tusschen treinen nrs » 543 en 280 (richting Brussel), 271 en 554 (rich- » ting Turnhout), te Mechelen, tusschen treinen nrs » 280 en 353 (richting Gent), 668 en 271 (uit » Oostende-Gent-St. Pieters).

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

AALST.

Zondag 22 November: Groepsreis naar Antwerpen. 's Morgens boottocht op de Schelde. Gezamenlijk middagmaal. Namiddagvertooning in den Vl. Opera (zeer goede plaatsen). 's Avonds wandeling door de eigenaardigste havenwijken. Prijs fr. 21.50 (alles inbegrepen). Inschrijven bij een der beide afgevaardigden vóór 18 November.

Woensdagen 2 en 16 December: Onze eerste Wintervoordrachten met lichtbeelden. De V.T.B.-ers uit Aalst en omtrek houden die avonden vrij!

De hr. Dr. R. Sterckens, leeraar aan het Atheneum te Elsene, spreekt over «Zwitserland»; de heer A. Van Werveke, Conservator der Musea van Oudheden te Gent over « Gentsche Monumenten en Kunstschatten».

Zondag 6 December. — Bezoek aan minder bekende merkwaardigheden van Gent onder zeer bevoegde leiding. Gezamenlijk middagmaal. Namiddagvertooning in den Nederlandschen Schouwburg (nadere inlichtingen in het volgend nummer).

ANTWERPEN.

Vrijdag 20 November: te 8 u. Tweede voordracht in de feestzaal van de Jongensnormaalschool, Quellinstraat. Als spreker treedt op de gekende Archivaris der abdij van Averbode, de Z. E. P. Emiel Valvekens, O. P., met het onderwerp « De Norbertijner abdijen in Vlaanderen». De geleerde redenaar zal ons op onderhoudende wijze inlichten over alles wat den toerist interesseeren kan betreffende deze abdijen.

Dinsdag 24 November: Eerste vertooning in den Antwerpschen Poesjenellenkelder. Wordt opgevoerd : «De drij Disarteurs» (met de «Schele» in de hoofdrol). Kaarten (fr. 1.50) af te halen op het secretariaat Dambruggestraat, 116.

Donderdag 26 November: Openingsles van den kursus over « Wat een Toerist over Kunstgeschiedenis weten moet » door Dr. Ing. Stan Leurs. De lessen hebben plaats elken Donderdag tot en met Donderdag 17 December, in de Meisjesnormaalschool, Lange Gasthuisstraat.

BRUSSEL.

Donderdag 19 November: Te 7.30 u. vertooning van het Vlaamsche Volkstooneel, zaal « De Nieuwe Spiegel», Pletinckxtsraat, 19. Worden voor de eerste maal opgevoerd « De Beer », klucht door Antoon Tchekow, (Nederlandsch van M. Francken), en «Van den Dood die bijna stierf» klucht in vijf schuifjes en een proloog, door Jef Vervaeke en M. De Ghelderode. — Prijzen der plaatsen: zetels, 1ste rang: fr. 10.50: zetels, 2de rang: fr. 6.30; zetels, 3de rang en middenbalkon, fr. 5.25; Zijbalkon: fr. 3.50 (stadstaks inbegrepen). Kaarten: Boekhandel «De Standaard», Em. Jacqmainlaan, 127 ; Boekhandel « Gudrun », Em. Jacqmainlaan, 100; Kristene Arbeidscentrale, Pletinckxstraat, 19 ; «Vlaamsch Huis», Groote Markt, 16; bij den secretaris van V.T.B.-Brussel, J. Verbouwe, L. Theodoorstraat, 46, Jette.

Zaterdag 28 November: Nachtwandeling met bezichtiging van de sterren. Bijeenkomst: 20 u. op de Koninkl. Plaats.

DUFFEL.

Zondag 22 November: Groepsreis naar Antwerpen. In den voormiddag boottocht op de Schelde (duur 2 u.) Gezamenlijk middagmaal. In den namiddag bijwoning der vertooning in den Kon. Vl. Opera. Vertrek uit Duffel te 9.35 u. Terug rond 8 u. Deelnemingsprijs (voor boottocht, middagmaal en vertooning Opera: fr. 12.50) ieder neemt zijn reiskaart. Inschrijven bij den afgevaardigde R, Bruyninckx, Groote Markt, 12.

GEERAARDSBERGEN.

Zondag 22 November: Bezoek aan het kasteel van den heer Campen.

GENT.

Zondag 22 November: 6e Groepsreis naar Antwerpen. In den voormiddag boottocht op de Schelde. Te 1 u. gezamenlijk noenmaal. Om 2 3/4 u. in den Kon. Vl. Opera, opvoering van «Laagland», muziek van D'Albert. Deelnemingsprijs (voor trein, boottocht, noenmaal met drank en fooi, en toegang schouwburg, plaatsen van minimum fr. 6) voor leden: 23.25 ; voor niet-leden: fr. 26. Houders van vrijkaarten en abonnementen (spoorweg) betalen resp. fr. 13.50 of fr. 15. Toetredingen tot 17 dezer ten huize van den afgevaardigde, hr. Gyselinck, Begynhoflaan, 31.

Maandag 23 November : Om 7.30 u. 's avonds tweede Wintervoordracht in de Staatsmiddelbare Jongensschool, ingang Bisdomkaai, 1. Onderwerp « Het Zware Woud »; spreker de hr. Chr. de Does uit Brussel.

Evenals de vorige malen zullen een aantal prijzen onder de aanwezige leden worden verloot. Het boek « De Vlaamsche Ardennen » van O. Wattez, wordt voorbehouden aan hen die aan den ingang het bestuur den naam van een nieuw lid hebben overgemaakt. Zooveel nieuwe leden, zooveel kansen.

Donderdag 2 November: Gent neemt zich voor de inrichtingen die aan onze leden eenig voordeel schenken daadwerkelijk te steunen en doet daarom beroep op zijn leden om zooveel mogelijk op Donderdag 26 November, om 7.30 u. aanwezig te zijn in den Kon. Vl. Schouwburg, inrichting waarmee aangevangen wordt. Ieder vrage de hem toegekende rangverhooging.

HOEILAART.

Woensdag 2 December: Eerste voordracht. De heer Dr. R. Sterckens van Brussel spreekt te 8 u. over «Zwitserland» (lichtbeelden). Lokaal «Hooger Op».

LEUVEN.

Zondag 22 November: om 10 u. in 't Vlaamsch Huis. Vergadering der Afgevaardigden van Brabant. Alle belanghebbenden zijn welkom.

Om *twee uur.* Bezoek aan de «St. Gertrudis Abdij». Bijeenkomst aan de St. Gertrudis Kerk, om 2 u. stipt. Alle Leuvensche leden op post.

Begin December 1ste Wintervoordracht met lichtbeelden.

LIER.

Zondag 22 November: Reis naar Antwerpen. In den voormiddag boottocht op de Schelde. Gezamenlijk middagmaal. In den namiddag bijwoning der vertooning van «Laagland» in den Kon. Vl. Opera. Vertrek uit Lier per trein om 8.24 u. of per autobus. Bijeenkomst te Antwerpen te 10 u. vóór het Stadhuis, Groote Markt.

MECHELEN.

Zondag 22 November: Uitstap naar Antwerpen en bijwoning der vertooning in den Kon. Vl. Opera. Opvoering van «Laagland». Muziek van D'Albert. Aan het programma, in vorig nummer vermeld, werd op algemeene aanvraag een kleine wijziging toegebracht: Vertrek uit Mechelen te 9.11 u.; van 10 tot 12 u. boottocht op de Schelde. Middagmaal. Te 2.30 vertooning Opera. De personen die den boottocht niet wenschen mee te maken vertrekken uit Mechelen te 13.35 u. en komen samen voor den Opera te 14.15 u. — Terugkeer met een der volgende treinen (naar verkiezen) 18.58 u., 20.13 u., 20.32 u., of 21.40 u. Inschrijven tot Maandagavond 16 November bij een der afgevaardigden Mej. De Wit, Keldermansvest, 13, de HH. Van den Hove, Van Benedenlei, 59, en Verhoeven, Dodoensstraat, 75. Prijs voor boottocht, middagmaal en Opera fr. 12.50; voor boottocht en middagmaal fr. 6.25; voor vertooning Opera (voor degenen die 's middags vertrekken) fr. 6.50. Ieder neemt zelf zijn reiskaart!

Woensdag 25 November: Te 8 u 's avonds: Openingsvoordracht over «Zwitserland» door den heer Dr. R. Sterckens, in de groote trouwzaal van het Stadhuis (ingang Groote Markt). Bij de voordracht een puike reeks diapositieven.

RIJKEVORSEL.

Vrijdag 20 November: Om 5 u. eerste Wintervoordracht met lichtbeelden in de Gemeentezaal. De Wel-Eerw. Heer Engelen van den Boerenbond van Leuven spreekt over « Rome en het Heilig Jaar ». Onze 107 leden worden allen verwacht. Dat zij ook vele niet-leden meebrengen. Iedereen is welkom.

Zooals verleden jaar wordt dezen Winter een reeks van minstens 6 leerrijke en aangename voordrachten op touw gezet, alle door schoone lichtbeelden opgeluisterd.

Vergadering van het dagelijksch Bestuur en van de Kommissies

Op 27 Oktober jl. werd in «De Vlaamsche Leeuw», De Keyzerlei een vergadering gehouden waarop aanwezig waren, benevens de leden van het Dagelijksch Bestuur, afgevaardigden van de kommissies voor toerisme, propaganda, opstelraad, financiën, fotografie, monumentenzorg, folklore, verkeerswezen en plaatsnamen.

Dr. A. Pil, voorzitter, opent de vergadering te kwart vóór acht.

Volgende besprekingen werden gevoerd : Half November zal in de Vlaamsche pers een interview betreffende V.T.B. als propaganda artikel verschijnen. De kommissie zal zich onledig houden met het inrichten van propagandavoordrachten in gemeenten en middens waar de bond nog onbekend is, en zal propagandabrochures in het licht zenden. De financieele toestand van den bond, omtrent denwelken we worden ingelicht door den Penningmeester, blijkt bevredigend. De bevoegde kommissie die j.l. heelemaal werd heropgeknapt en door nieuwe krachten aangevuld beijvert zich met het opsporen van inkomstbronnen (vooral toelagen van openbare besturen). Eerstdaags wordt ook opnieuw ernstig werk gemaakt van het vergeten «Organisatiefonds».

De Opstelraad, tevens kommissie voor uitgaven, stelt zich voor in den loop van volgend jaar in het licht te zenden, benevens een zakatlas voor België, twee gidsen nl. «Antwerpen en omgeving» en «Malmedy», twee monografieën in samenwerking met de uitgeverij «De Sikkel», nl. «Het Payottenland» en «Begijnhoven».

De kommissie voor Plaatsnamen (goede schrijfwijze der namen van onze Vlaamsche gemeenten) is reeds klaar met de provincies Antwerpen, West- en Oost-Vlaanderen.

De agenda der reizen voor 1926 zal worden gepubliceerd in het 1 Januarinummer. De fotoklub, die reeds sedert enkele maanden zeer verdienstelijk werk levert, wordt als kommissie ingericht : «Kommissie voor Fotografie».

De kommissie voor Monumentenzorg, die van zins is de inventaris op te maken van de kunstvoorwerpen en monumenten van Vlaanderen, werd door enkele zeer bevoegde kunstkenners aangevuld en zal eerstdaags ernstig aan het werk gaan.

Dr. Leurs wijst op de noodzakelijkheid van betere werking door sommige onzer afgevaardigden.

Volgende voorstellen worden gedaan en aangenomen: voor 1927 een geïllustreerd almanak uitgeven ; langs Radio-Belgique een propagandavoordracht uitzenden; om de drie maanden een vergadering als deze houden.

De vergadering eindigde te elf uur.

:: INHOUD ::

Betaling lidmaatschap 1926 433
De Banmolens van Harelbeke, *E. H. Hil. Van Overbeke* 434
Naschoolsch Werk 438
Nederland. 439
Van het Sekretariaat. — Bondsleven. 443
Reisindrukken uit Turkije en Griekenland 444
Onze actie in zake rechtstreeksche Spoorwegv.... 446
Uitstappen en Bijeenkomsten 447
Vergadering van het dagelijksch Bestuur en van... 448

DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND. » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f. p. j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 23 **1 December 1925**

SCHERPENHEUVEL

Zijn opkomst, zijn groei en zijn vermaardheid dankt Scherpenheuvel aan den eeredienst van Maria. — Scherpenheuvel was eertijds afhankelijk van de heerlijkheid Sichem, een zeer oude stad. — Reeds in 1300 schreef de Cantor en Kapelaan van Sichem in zijn «Spiegel der Historiën»: «Tusschen de steden Sichem en Diest, was een groote bedevaart tot den Eik, waar vele menschen werden genezen, welke hunne banden en krukken hadden gehangen aan denzelfden boom». — In zijn «Historie van de Mirakelen» zegt Philip Numan: dat er reeds in 1400 aan een ouden Eik op den Scherpenheuvel een Mariabeeldje hing, hetwelk in grooten eerbied gehouden werd. — Justus Lipsius verhaalt in zijn «Diva Virga Aspricolis», dat rond het jaar 1514, een herder het beeldje op den grond vond en het wilde medenemen, maar dat het beeldje zoo groot werd dat de herder het niet bewegen kon, — tot 's knechts meester kwam die het terug op zijn plaats zette.

De inwoners van Sichem, Diest en omstreken kwamen naar den eik om van koortsen en andere kwalen genezen te worden. Ook Alexander Farnèse deed een bedevaart naar Scherpenheuvel vóór hij in 1578 Sichem aanviel. Rond het jaar 1580 wordt het beeldje door de ketters gestolen. Een schepen van Sichem ontdekte het te Diest en bracht het terug naar Scherpenheuvel. De Iersche soldaten die in 1598 te Sichem legerden deden met hun aanvoerder, Willem Standley, verscheidene bedevaarten naar den Eik.

Op last van den Z. E. H. God. van Thienwinckel, pastor van Sichem, bouwde men een klein houten kapelleke voor het beeld. Toen men daarna, als gedachtenis, stukjes hout uit den Eik begon te snijden, achtte de overheid het geraden den heiligen boom te vellen. Een stuk werd aan de Aartshertogen Albert en Isabella gegeven, uit het overblijvende sneed men houten beeldjes waarvan men er nu nog vindt te Mechelen, Brussel, Lier en zelfs nog te Dowaais, Belfontaine, Lyon en Tournon.

Albert en Isabella zagen den toeloop van volk naar Scherpenheuvel en vernamen van de talrijke wonderen die er gebeurden. Daar die toeloop nog zou vergrooten, zonden zij den baanderheer van Boxmeer, Frederik van den Berg, algemeen maarschalk van het leger in de Nederlanden, naar Scherpenheuvel, om er den eersten steen te leggen van een nieuwe kapel (1603). Bedoeld bedehuis bestond uit

één enkelen beuk. In iederen langsgevel waren vier kleine vensters aangebracht. Een dakruiter prijkte op het gebouw. In 1604 werd deze kapel door Mathias Hovius, aartsbisschop van Mechelen, ingewijd.

Uit dankbaarheid voor de overwinning der Spaansche troepen op Maurits van Nassau, te 's Hertogenbosch, kwamen de aartshertogen en hun hovelingen in bedevaart naar Scherpenheuvel. Reeds in 1604 bestond te Scherpenheuvel de aanzienlijke herberg « De Engel », thans gerestaureerd. — In genoemd laatst jaar viel een bende soldaten onverwacht het dorpje aan om het uit te plunderen. Het wonderdadig beeld, de kostelijkste gewaden en versierselen der kapel waren bij tijds in veiligheid gebracht. Alle huizen werden in brand gestoken, de bedevaarders uitgeschud en enkele hunner zelfs gevankelijk medegevoerd. In de kapel werd alles stuk geslagen en verbrand. Het gebouw zelf werd gelukkig gespaard.

Om aan het dorp een levendiger uitzicht te geven, deed Albrecht rondom de kapel boomen planten. Om het plaatsje tegen de invallen van beeldstormers en andere benden te beschermen, werden in 1620 rondom grachten gegraven en wallen en versterkingswerken opgeworpen. Reeds in 1614 was Scherpenheuvel een kleine stad, hebbende den vorm eener zevenpuntige ster en liggende rond de kerk.

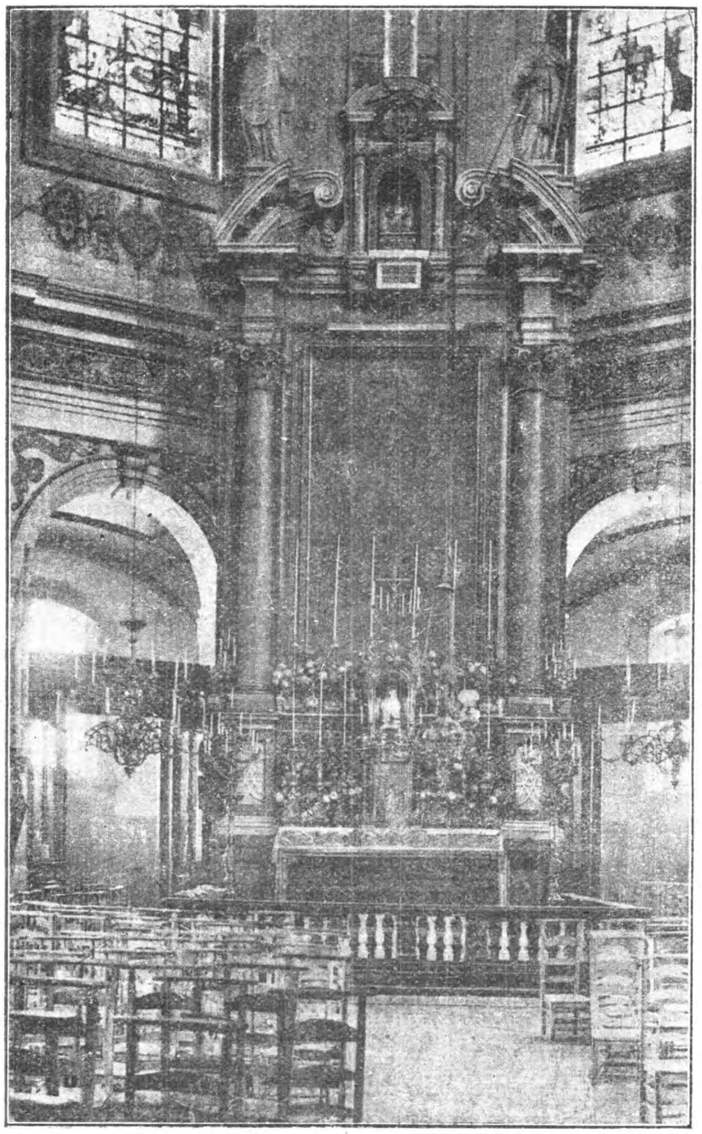

Scherpenheuvel. — Interieur der kerk.

Het was nogmaals op last van de aartshertogen Albert en Isabella, dat de beroemde schilder en bouwmeester Wenceslas Koeberger, plannen voor een kerk ontwierp. Naar dit ontwerp begon men in 't jaar 1609 aan de grondvesten van dit huis Gods. In hetzelfde jaar legden de aartshertogen zelf den eersten steen. Het gebouw, geheel uit zandsteen, vorderde langzaam. Mogelijk had het aanhoudend oorlogen de schatkist der Vorsten uitgeput. Filips III, koning van Spanje en broeder der aartshertogin, schreef de redding zijner vloot aan de H. Maagd toe en ondersteunde daarom het begonnen werk met de winsten zijner Indische vloten.

Albert en Isabella komen ook jaarlijks van Diest naar Scherpenheuvel om er Maria te vereeren en groote giften te plengen tot opbouw der kerk. Albert zou nochtans het volëinden van het grootsch gebouw niet beleven. Hij overleed te Brussel in 1621. In 1622 was de kerk, op den lantaarn op den dom na, voltooid. De algeheele voltooiing dagteekent van 1627, — de lantaarn was toen afgewerkt en de dom met een groot verguld kruis bekroond. Het was Filips IV, koning van Spanje, die het gebouw liet voltrekken en inwijden. Het is een achtkantige centraalbouw, waarvan de koepel met lood gedekt is en waarop vergulde sterren prijken. Weerszijden het voorportaal staat een zandsteenen serafijn met vlammend zwaard. Boven op het portaal staat een Mariabeeld eveneens uit zandsteen. Achter de kerk verrijst een vierkante toren welke, volgens het ontwerp, nog hooger was bedoeld. Bij het binnentreden van het portaal ziet men de vier standbeelden der Evangelisten. In de kerk vallen aanstonds in 't oog het prachtig altaar en het zilveren tabernakel met diamanten en edelgesteenten bezet waarin een schilderstuk van Merten Vos, « De Hemelvaart van Onze Lieve Vrouw ». In den omgang staan tusschen de kapellen de standbeelden van zes profeten in nissen. Ze werden door de aartshertogen aan de kerk geschonken en kostten ieder fr. 4000.—, hetgeen toentertijd een groot bedrag vertegenwoordigde. In de zijpanden, welke van het schip der kerk door marmeren poorten met koperen pilaren afgescheiden zijn, ziet men zes altaren, ieder versierd met een schilderij van Th. Van Loon.

Isabella deed aanvraag opdat een klooster van Oratoren te Scherpenheuvel zou mogen worden opgericht. In 1624 reeds kwam het tot stand. Deze orde van Oratoren is de eerste geweest die hier in Vlaanderen door den Paus werd goedgekeurd.

Dit klooster, door de zorgen der aartshertogin opgebouwd, is achter de kerk, lager dan dezelve, gelegen.

In 1790 hoorden de Oratoren van de vernietiging der kloosters in Frankrijk. De Orde besloot de goederen, voor zoover zulks mogelijk was, in veiligheid te brengen. Twee paters vertrokken met kostbare stukken naar Wezel en later naar Nordstrand, een Deensch eiland, waar eveneens een klooster van Oratoren was. Ongelukkig brandde dit klooster af en niets van de schatten kon gered worden.

Onder de Fransche overheersching werden van het klooster van Scherpenheuvel zware belastingen geëischt. De Oratoren waren toen verplicht veel zilverwerk te verkoopen. Daags vóór Driekoningen 1792 werden ze uit hun klooster verjaagd en de gebouwen, hoeven en verdere goederen werden «zwartgoed» verklaard, d.i. ze werden te koop gesteld. Zes jaar later geeft commissaris Bonnardel bevel om al de klokken uit den toren te werpen en stuk te slaan. Door enkele burgers van Scherpenheuvel werd een groote hoeveelheid klokspijs van de wagens genomen en uit dit metaal werd, na de Fransche dwingelandij, de eerste nieuwe klok gegoten.

Een eigenaardigheid te Scherpenheuvel is de jaarlijksche «keerskensprocessie» die dagteekent van omstreeks 1629. Om van de pest die toen vreeselijk in onze gewesten woedde bevrijd te worden, namen velen hun toevlucht tot het wonderdadig beeld van Maria. Men deed daarbij de belofte het beeld in het dorp rond te dragen en het met keerslicht te begeleiden.

In den Boerenkrijg hebben Scherpenheuvel en omstreken een bijzondere rol gespeeld.

M. COUWENBERGH,
Afgevaardigde voor den V.T.B.
te Scherpenheuvel.

IN BINNEN- EN BUITENLAND

wijst men telkens op den reuzengroei van

V. T. B.

Voortdurend wordt de V. T. B. als voorbeeld van krachtig leven aangehaald

Laten wij doen wat wij kunnen om de wereld op het einde van 1926 nog meer verbaasd te doen staan, omdat we dan de 50000 bereiken !

OVER ZWITSERLAND

VAN ONGEWETEN DINGEN.

«Hoe rijker natuur, hoe armer menschen», zoo sprak menig ontdekkingsreiziger die de weelderige tropen zag. Zoo spreekt ook de reiziger of toerist van thans bij menige heerlijken tocht. — Al is Zwitserland hierin wellicht als een uitzondering te beschouwen, toch moet men de harmonie tusschen natuur en welstand hier niet te licht overdrijven. Het was mij gegeven, na eenig onderzoek, vast te stellen dat de economie van Zwitserland niet al te schitterend blijkt. Er is veel oogenschijnlijkheid.... en zij is des te treffender wanneer men de faam van het Zwitsersche volk leert toetsen aan het ware wezen der dingen.

Het mooiste land der wereld! Ja, lezer, dat is het ontegensprekelijk. Het ligt op de internationale verkeersbanen; het heeft een uitmuntende spoorwegregeling, wegen zonder weerga, hôtels die de rijken van de gansche aarde herbergen en waar kwistig met fortuinen wordt omgegaan. — En toch, uw besluit is heel verkeerd wanneer u beweert dat «Zwitserland zóózeer begunstigd wordt door klimaat, ligging en natuurschoon dat het warmpjes leven kan van wat de toeristen er in huis brengen». —

Aleerst de Alpenbewoners! Allemaal arme menschen. Zij hebben aan de toeristen weinig of niemendal. Zij zijn al heel blij wanneer ze hem een stooppe geitenmelk verkoopen kunnen. — Zij wonen in armzalige hutten, boven de sneeuwgrens soms. —

In het dal evenwel, daar liggen dorpen en steden met toch zulke ruime mooie huizen ! Zij zijn gebouwd van zandsteen, hebben een cimentkleurige tint, en worden niet beschilderd. Dit doet men alleen bij de goedkoopere baksteenen huizen. — De meeste gebouwen echter gebruiken beide bouwstoffen; zandsteen voor de omramingen, hoek- en sieraadsteenen, baksteen voor 't overige. Deze mooie groote villas, de bewondering van de buitenlanders, zijn niet het bezit van een rijk man, maar worden door twee of drie gezinnen bewoond; de eigenaar betrekt veelal het gelijkvloers, is ambachtsman of ambtenaar en kan de vergoeding zijner huurlingen best gebruiken om de twee eindjes aaneen te knoopen. Want Zwitserland is een duur land en vergt hooge belastingen voor het onderhoud van het zeer moeilijk verkeer.

De hotels zijn haast nooit het bezit van den uitbater. Amerikaansch kapitaal heeft ze ingericht of verpacht, ofwel bankiers van Basel en Genève hebben de bouwkosten gedragen.

Dat zij niet altijd rendeeren, moge ieder gereedelijk aannemen. Er zijn vette jaren, maar er zijn ook magere jaren. En wij denken aan de oorlogsjaren. Hoe heeft Zwitserland zich toen staande gehouden. — Welnu, het zond geneesheeren naar Duitschland's en Frankrijk's lazaretten en interneeringskampen. Zij wisten er weldra te bewerken dat de zieke krijgsgevangenen naar Zwitserland zouden gaan, waar ze door 't Zwitsersch leger zouden bewaakt worden. — Frankrijk en Duitschland lieten hunne krijgsgevangenen voortaan interneeren in Zwitserland. De Franschen zouden blijven in Fransch-Zwitserland, de Duitsche krijgsgevangenen in Duitsch-Zwitserland. Daarvoor werden de Zwitsersche hotels of pensioenhuizen dus vergoed als volgt: per soldaat 4 frank, per officier 6 frank per dag; later werd het 5 en 7 frank. — Den ganschen duur van den oorlog is op deze manier Zwitserland niet zonder kostgangers geweest.

Maar de groote slag kwam eerst later ! Na den oorlog werd gedurende een drietal jaren haast niet gereisd. Men heeft berekend dat *al* de hotels van Zwitserland een kapitaalwaarde van 2 milliard frank vertegenwoordigden..... maar hunne koopwaarde was slechts 600 millioen Zw. frank!!!!

Met de fabrieken is het niet beter gegaan! Men belastte de oorlogswinsten zoo zwaar dat de nijveraars hunne kapitalen in de zaak lieten en reusachtige gebouwen lieten optrekken om aan de winstbelasting te ontsnappen. Maar! de hooge valuta maakt de productie overbodig, aangezien de uitvoer niet meer mogelijk is,en de reusachtige fabrieken staan daar werkeloos en verslinden dagelijks ontzettende onderhoudskosten zonder eenige rendeering. De toerist herinnere zich nog even die grootnijverheid van St. Galle, die nagenoeg te niet is. Het gaat hier over het wereldberoemde kantwerkfabrikaat, dat tengevolge der weeldetaks in Engeland, zijn voornaamsten afnemer, niet langer kon uitgevoerd worden en geheel verdween. — De nijveraars van St. Galle verhuisden naar Amerika en stichtten er nieuwe fabrieken. —

En de honderden reusachtige onderwijsgestichten en pensionaten, over heel Zwitserland verspreid, zagen hun leerlingental minderen... en sloten, want de meerderheid der kostgan-

gers waren buitenlanders, die zich de hooge valuta van het Zwitsersch geld niet meer kunnen veroorloven.

Men heeft het terecht wel eens gehad over de rijke veeteelt. Er zijn, ja, boeren die 100 en 200 koeien bezitten, Maar in een paar weken kan hij zijn geheel bezit verliezen. Het vee is hier van een allerzuiverst ras, en heeft als dusdanig weinig weerstand tegen ziekte. Mond- en klauwzeer woeden er bestendig met buitengewone hevigheid. — De ziekte is van kwaden aard.... en dat van ambtswege bevolen wordt onmiddellijk 20 à 30 stuks af te maken, is geen zeldzaamheid. De wet verplicht de veehouders het vee tegen ziekte te verzekeren — onder de waarde echter! — zoodat het verlies niet evenredig vergoed worden kan. Deze maatregel beoogt: dat de veehouders niet zouden verwaarloozen de zieke dieren behoorlijk te verzorgen.

De Zwitser beseft naast de voordeelen ook de nadeelen van het vreemdelingenverblijf. Zij voelen de weelde en de economische sterkte van de buitenlanders en het ongemak van zware staatszorg, die zich spijst met zware belastingsschijven. Men kan het Zwitserland niet euvel duiden, dat het uit den vreemdeling haalt alles wat er uit te halen is. Dat het velen niet langer een ergernis weze zoo onmededoogend «geexploiteerd» te worden bij elke behoefte aan hulp of dienstbetoon. Denk eens even na wat zware schatting de aanbouw der tunnels en bruggen heeft gevergd .....ten behoeve van den comfortzinnigen lord.

En is het waar dat Zwitserland van de toeristen leven moet, het is even waar dat de toerist een beetje profiteert van de geldelijke offers der Zwitsersche bevolking. — Ware het land niet zoo schoon, dan zouden de Zwitsers wel gaarne uitwijken naar gemakkelijker landen..... maar zij lijden snel aan heimwee. Zij houden van hun berghorizonten, van hun woeste stroomen en van het liefelijk gelaat van hun vaderland. — Zij hebben er ook alle belangstelling voor en de eenvoudigste landman doet aan staatspolitiek. Hier zijn de menschen veel rijper in de politiek dan bij ons. Eeuwen reeds heeft Zwitserland eigen vrijheid en beschikking. Vlaandren is eigenlijk nooit vrij geweest, het is in de politiek niet geschoold en weet haast niet waarheen. — Daarom vertel ik een volgende maal wat hier de vóór- en nàdeelen zijn van den federatieven bondstaat, want hierover hebben de toeristen het ook weeral beoordeeld naar de oogenschijnlijkheid.

EDG. ERNALSTEEN.

OVER FOTOGRAFIE.

De fotografie is niet een wetenschap; zij is de toepassing van twee vakken der wetenschappen. Om een beeld te bekomen hebben we af te rekenen met een reeks faktoren, namelijk : het licht, de lens, die het beeld weergeeft en het toestel of kamera; deze drie dingen hooren thuis in het domein der natuurkunde of physica.

Het beeld, dat de lens ontwerpt op het matglas van het toestel, moet vastgelegd worden; wij moeten het blijvend kunnen bewaren. Dit nu kunnen we verwezenlijken dank zij de eigenschap van sommige zilverzouten, die hierin bestaat, dat door het licht getroffen zilverzouten van eigenschappen en ook van kleur veranderen. Al deze verschijnselen zijn van chemischen aard; om de ontwikkeling van de belichte platen met goed gevolg te kunnen leiden, zullen we ook wat over practische scheikunde moeten praten, wat alleen zal bestaan in het bespreken van de hoogst noodige produkten en de eigenschappen ervan, om met kennis van zaken de verschillende baden te kunnen samenstellen.

In het begin gaan we ons bezighouden met de studie van de lens, hare gebreken en eigenschappen, de soorten en hun betrekkelijke waarde van uit het standpunt van den toerist bekeken.

Daarna wordt de kamera wat nader bezien ; het toestel immers speelt bij ons een groote rol, zoowel door gewicht als door zijn bouw.

Ook het negatiefmateriaal verdient een grondige bespreking ; de beredeneerde keuze ervan is een groote stap naar bevredigende uitslagen

Het voornaamste deel echter zal de landschaps- en architektuurfotografie uitmaken. We zullen trachten, dit punt den vollen omvang te verleenen, welken het vereischt. Maar daarbuiten geven we nog een plaatsje aan de fotografie van dieren en planten.

JORIS DE MESSEMAECKER.

— VERMINDERINGEN —

LIER.

Van Arkkels, Antwerpstraat, 105, Reis- en Rookartikels. — 5 t. h.

RIJKEVORSEL.

Van Roey-Wynen Fr., Stoom Zaag- en Schrijnwerkerij. — 5 t. h.

NEDERLAND
zijn steden
merkwaardigheden en natuurschoon

(Vervolg en slot van blz. 442).

HET NEDERLAND VAN DE ZEE !

Hebt ge de lijn van den Helder tot Cadzand al eens gevolgd? Aan Uw rechterhand de eeuwige deining, aan Uw linkerhand de onafzienbare heuvels van gouden en zilveren licht, soms breed als gestilde golven, soms woest en grillig, alsof de storm er pas doorheen gestreken is, dan weer wiegend en droomend, of zij spelend uit zee gedreven zijn naar het land? Welk een reeks van mooie plaatsen vindt ge op dien weg langs de grenzen der zee: den Helder, Huisduinen, Bergen aan Zee, Egmond aan Zee, Wijk aan Zee, Zandvoort, Noordwijk aan Zee, Katwijk, Scheveningen. *Scheveningen* is daarvan tot een wereld-badplaats gegroeid, ook *Zandvoort* is groot en mondain. Deftig is *Noordwijk*, rustig zijn *Katwijk* en *Bergen*. De andere zijn landelijker en bescheidener, maar alle zijn mooi, schilderachtig gelegen aan stranden en in duinen, die nergens zoo breed en ver zijn als aan onze Noordzeekust. Ten Zuiden van Scheveningen begint de eilandenreeks van Zuid-Holland en Zeeland.

Oostvoorne op Voorne, Ouddorp op Goeree hebben duin en strand. *Renesse, Haamstede en Burg op Schouwen* liggen temidden van een duinlandschap, dat als een sprookje is, misschien wel het schoonste van Nederland, romantisch in zijn verlatenheid, wild-kleurig in de met duinrozen en bramen begroeide duinpannen, wijd langs de stranden, die bevolkt zijn met meeuwen, pluvieren en strandloopers.

Ge vindt er geen luxe; het is er alles landelijk en sober, maar zij, die de natuur in haar eenvoud en ongereptheid liefhebben, kunnen in de duinen van Schouwen genieten.

Ook overigens is dit Zeeuwsche eiland interessant al vindt men er niet de schilderachtige kleederdrachten van Walcheren en Zuid-Beveland.

Van de steden zijn *Zierikzee* en *Brouwershaven* een bezoek overwaard. Het oude Brouwershaven, gedoken met zijn oude daken onder den toren, is de stad van Jacob Cats. *Zierikzee* is de hoofdstad van het eiland, prachtig gelegen aan de Oosterschelde, met haar breeden Sint Lievensmonstertoren als een reus boven het eiland, haar schilderachtige poorten en haar levendig stadhuistorentje. Zierikzee is, gelooven wij, wel de meest ongeschondene, oude stad van Nederland. Eeuwen zijn over haar bouw heengegaan en nog altijd ligt zij daar in haar kleurige en pittige omtrekken.

Groote bekoring heeft het varen op de Zeeuwsche stroomen, met aan bak- en stuurboord en vóór den boeg de kleurige eilanden, achter dijken verscholen dorpen, en de zee in het verschiet. En overal om U de ziltige zeelucht.

* * *

WALCHEREN.

Ligt er ergens een schooner, rijker, weelderiger en schilderachtiger eiland ? Het is zoo klein in zijn omtrek van eenige uren gaans en toch zoo afwisselend in vorm en wezen. Het is er altijd feest. Er is licht en kleur, de torens van Middelburg en Veere zingen, de bewoners, de vrouwen vooral, schijnen altijd in feestkleed te zijn. Het eiland ligt er als één allegorisch tooneel.

MIDDELBURG,

19.000 inwoners, ligt in het midden. Onvergetelijk is de aanblik van haar wonderschoon stadhuis met de beroemde beelden van de graven van Holland en Zeeland. Verschillende oude gebouwen versieren deze overigens stille hoofdstad van Zeeland. In musea leert ge Zeeuwsche kunst en nijverheid kennen, doch wilt ge Walcheren, eigenlijk geheel Zeeland leeren kennen in zijn groote schilderachtigheid, dan biedt de Middelburgsche markt op Donderdag daartoe een zeldzame gelegenheid.

VEERE

is het beroemde stadje aan de Oosterschelde, een verzamelplaats van kunstschilders, een pelgrimsoord voor hen, die van de «villes mortes» houden. Het bezit in stadhuis en torens de resten van grootheid en bloei .

VLISSINGEN,

22.000 inwoners, is de stad, die haar beteekenis in de eerste plaats ontleent aan de scheepvaartverbinding met Engeland, en aan de scheepsbouwindustrie. Ook is er een Vlis-

singen-bad ontstaan, dat, hoewel niet groot, toch aantrekkelijk is, vooral ook door het feit, dat het strand naar het Zuiden is gekeerd.

De eigenlijke badplaats van Walcheren is het mooi gelegen DOMBURG met zijn breed strand, duin en bosch. Doch ook de andere dorpen van het eiland bieden een rijk schilderachtigen aanblik. Ge moet ze zien, de kleine stille huizekens met hun verweerd roode pannen, de bevolking, groot en klein, gehuld in sierlijke dracht met veel kant en bloedkoraal en gouden gespen. Toer maar eens door Oost- en West-Souburg, Koudekerke en Valkenisse, Zoutelande en Westkappelle!

* * *

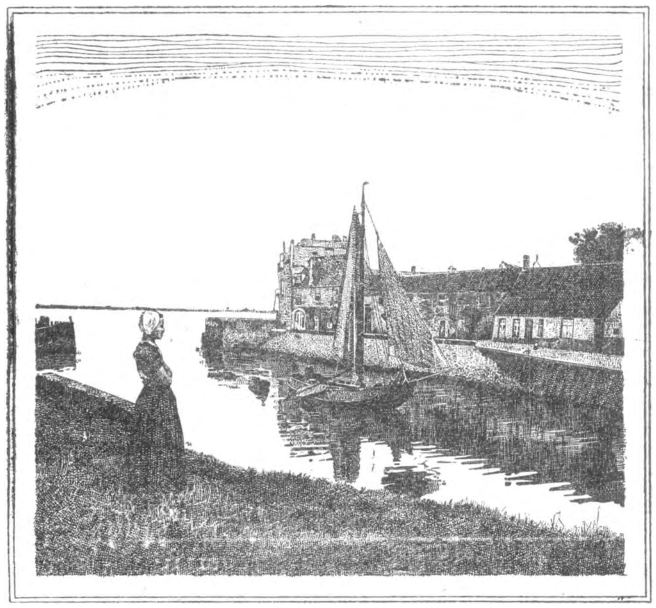

Veere.

Een ander schilderachtig, vruchtbaar eiland is ZUID-BEVELAND, tuinen, omzoomd door Italiaansche popels, de akkers met klaprozen en vlas en ook weder een stoffage van statig rijke kleederdrachten. Vooral de vrouwen uit het land van Goes zijn om haar schoonheid en haar fraaie kappen bekend.

GOES,

6400 inwoners, is het centrum. Haar markt op Dinsdag is reeds alleen een bezoek waard. Overigens is het een helder, vroolijk stadje met een mooie kruiskerk en stadhuis. Ook Zuid-Beveland bezit vele en goede fietswegen en het is een genot heel dit vruchtbare land, dat een zoo bijzondere en eigen bekoring heeft, te leeren kennen.

Behalve de dorpen met hun landelijke vriendelijkheid, zijn er een tweetal interessante bezienswaardigheden. Ten eerste het grootste landbouwbedrijf misschien van geheel Nederland in den Wilhelminapolder en ten tweede de oesterkweekerijen te Ierseke.

Over de Westerschelde ligt Zeeuwsch-Vlaanderen. Ge komt er van Vlissingen uit naar Breskens of naar Ter Neuzen. Dicht liggen de landbouwdorpen er bij elkaar en groot zijn de vruchtbare, weelderige akkers om de hoeven. Alleen reeds een ploegend kouter, getrokken door de groote, breede Zeeuwsche paarden is bezienswaardig. SLUIS is het schilderachtige, oude stadje aan de uiterste grens, veel bezocht door de zomergasten uit Blankenberghe en Ostende. Het Jantje van Sluis waakt over Vlaanderenland.

* * *

Daarna uit de weelde van Zeeland over een aangeslibde grondstrook, reizen wij naar het sobere Noord-Brabant, waaraan de heiden en vennen een geheel andere kleur en stemming geven.

Het land is er ernstig. Vincent van Gogh, de groote voorganger in de moderne schilderkunst, heeft in zijn jeugdwerk den ernst van Noord-Brabant gegeven. Toch is het opmerkelijk, dat de bevolking niet in dien ernst deelt. Zelfs zijn de steden er van een meer luchtig Zuidelijk karakter dan elders in Nederland.

BERGEN OP ZOOM,

19.000 inwoners, een oude stad met mooie kerk, — stadhuis, gevangenpoort, markiezenhof — heeft dit zuidelijke zeer sterk.

BREDA,

30,000 inwoners, ook. Zij bezit behalve historische merkwaardigheden een prachtige omgeving. Mooie uitstapjes zijn te maken naar Ginneken (Mastbosch), naar Princenhage (Liesbosch), naar het Ulvenhoutsche bosch, naar het St. Annabosch, naar de Bavelsche heide. Op uitstapjes naar Oosterhout, Oudenbosch en Dongen leert men het Westelijk Noord-Brabant met zijn eigenaardig karakter kennen (Wousche plantage).

Tilburg en Eindhoven zijn de steden der groot-industrie. Er zijn daaronder inrichtingen en fabrieken met een wereldreputatie (Philipslampen in Eindhoven).

'S-HERTOGENBOSCH,

41.000 inwoners, is de oude, karakteristieke hoofdstad der provincie, met instellingen, die nog dagteekenen uit de middeleeuwen. Schilderachtig zijn vele straten, stegen en pleinen. De rivier de Dieze geeft dikwijls een bijzonder cachet aan stadsgedeelten.

Te midden van veel belangrijks praalt de kathedraal, de Sint Janskerk, in haar heerlijken, monumentalen bouw, haar hooge, rijzende bogen, die haar maken tot een indrukwekkenden tempel. De St. Janskerk is het edele kunstwerk van een geloof, dat eeuwen geleden wonderen schiep uit steen en verf.

Om 's-Hertogenbosch heen — den Bosch zeggen wij Nederlanders korter — ligt een omgeving van bijzonder natuurschoon. *Vught* met zijn meer, genaamd «de IJzeren man», en *Oisterwijk* met zijn prachtige vennen, natuurmonumenten in het Brabantsche land, zijn uit den Bosch gemakkelijk te bezoeken. Vooral van de vennen gaat een eigenaardige bekoring uit.

* * *

Aan Noord-Brabant grenst de provincie Limburg, het stroomgebied van de Maas, een typisch land met een eigen karakter. Men voelt er zeer zuidelijk te zijn.

MAASTRICHT,

57.000 inwoners, is de hoofdstad. Haar ligging aan de Maas is romantisch, vooral de oude stad met haar grijze kleur, haar hellende straten en haar bouwwerken als de St.-Servaaskerk, O. L. Vrouwekerk, St. Matthias- en St. Janskerk, met haar stadhuis en haar kloosters, haar poorten en monumentale brug over de Maas, die zooveel sneller stroomt dan de breede, rustige rivieren van Holland.

De bevolking heeft de zuidelijke levendigheid, den zuidelijken geest, die gaarne neigt naar den kwinkslag. Zoo geheel anders dan elders in Nederland is bijvoorbeeld een markt te Maastricht, zoo geheel anders het leven in café's en winkels, waar de groote vruchtenvla's, een typisch product der Limburgsche bakkers, uitgestald liggen. In alles is iets uitheemsch, zooals men dat vindt in grenssteden, waar een uitwisseling is van spraak en zeden. Toch is Limburg's bevolking hart en ziel Nederlandsch en zij heeft daarvan meermalen geestdriftig uiting gegeven. Zuid-Limburg is ons kolengebied; dáár — in Heerlen, Hoensbroek, Kerkrade — worden de groote mijnwerken gevonden, die aantoonen, dat het volk van de lage landen aan de zee ook in staat is tot een arbeid, dien men alleen in hooglanden zou verwachten. Zuid-Limburg is ons bescheiden bergland, eenige mijlen slechts in omtrek. Doch het schijnt, of de natuur op die enkele mijlen heel haar pracht van rots en lei, van snelvlietend bergstroompje en heel haar schitterende flora heeft willen ten toon spreiden, dat zij dáár heeft willen vergoeden, hetgeen zij aan verder Nederland aan èchte bergen onthoudt.

VALKENBURG

is er het centrum, met zijn catacomben, zijn grotten, zijn schoonste wandelingen. Valkenburg is een zeer druk bezochte zomerverblijfplaats. Bekend om haar hooge artistieke waarde, zijn de voorstellingen in het openluchttheater en zij vereenigen 's zomers vele vereerders van de dramatische kunst.

Houthem, St. Gerlach, Geulem (met rotswoningen) Wylré, Gulpen, Witten, Epen, talrijk zijn de schilderachtige dorpen aan beken en in bosschen, met overal de verre glooiïngen van berg en dal, van de valleien van Geul, van Maas en Jeker. Over Sittard met zijn bosschen, gaat de weg naar Roermond en tot daar glooien de heuvels met welig kruid en geboomte, met heerlijke, golvende verschieten.

ROERMOND,

6.000 inwoners, is vermaard om zijn Munsterkerk en zijn fraaie ligging aan Maas en Roer.

VENLO,

21,000 inwoners, volgt stroomaf, de laatste Limburgsche stad met oude kerk en stadhuis.

* * *

Daarna over de Maas, is het Nijmegen, de eerste stad in het Geldersche, in het rijk van Nijmegen, die ons treft door haar schilderachtigen bouw, amphitheatersgewijs op de heuvels, oprijzend aan de breede Waal als een apotheose. De geschiedenis van Nijmegen gaat terug tot den Romeinschen tijd. Het Valkhof herinnert nog aan het oude Noviomagum, terwijl kerken en kloosters dagteekenen uit de Middeleeuwen. De bouw der oude stad met haar schilderachtige stegen, die als in Italiaansche steden, door trappen soms verbonden zijn, gaat terug tot de 16e eeuw.

De nieuwe stad is ruim en open gebouwd en ontplooit zich van de Waal af naar het natuurschoonrijke Beek, Berg en Dal, Hengstdal, Sint-Anna.

NIJMEGEN,

71.000 inwoners, bezit een interessant museum, bevattende veel Romeinsche oudheden. Zijn stadhuis, zijn Waag op het mooie

marktplein, de Sint Stephanuskerk, het zijn alle monumenten van bouwkunst. Er is gevestigd een R. K. Hoogeschool. Vermaard zijn de omstreken. Beek en Berg en Dal waren reeds gezochte vacantieoorden van onze voorouders. De natuur is er op vele plaatsen nog ongerept, trots de toenemende bebouwing, en een wandeling van Berg en Dal naar Beek behoort nog altijd tot de zeldzame in ons land.

De weg over de zeven heuvelen naar Groesbeek opent telkens romantische verschieten op de heuvels van het Cleefsche Rijkswoud en de Plasmolen bij Mook behoort tot de verborgen schoonheden van Nederland.

Beken en boschvijvers, hoog begroeide heuvelranden, een zeldzame flora, dit alles maakt het land om Mook en Groesbeek tot een stemmingsvol romantisch oord.

De Heiligeland-stichting, de nabootsing van het Heilige land, een R. K. stichting nabij Nijmegen, trekt nu reeds duizenden bezoekers en belooft bij voltooiing door haar grootschen opzet een instelling van internationale beteekenis te worden.

Zoo strekt Nijmegen zich Zuidwaarts in wijden boog uit, ten Noorden is het de Waal, die haar grens onherroepelijk bepaalt.

Over de Waal ligt de vruchtbare Betuwe, de vruchtentuin van Nederland. In de lente is een tocht door het bloeiende land, langs den blanken tooi der kersenboomgaarden, later door de rose weelde van den appelenbloei, langs bloesemende sprookjestuinen, een ongekend genot, vol vreugde en zonnige stemming. De Betuwe wordt begrensd ten Zuiden door de Waal, ten Noorden door den Rijn. Over den Rijn liggen hoog de Veluwsche heuvels. Van den Grebbeberg — de Cunera-toren van het stadje Rhenen pralend tegen de lucht — langs den Wageningschen berg, den Noordberg, de Duno, de Westerbouwing tot de fraaie hoofdstad Arnhem, is het een reeks van blauwe heuvelen, die ons veel schoons beloven.

ARNHEM,

74.000 inwoners, is het centrum van dat schoons. De stad zelf is ruim en deftig gebouwd met haar singels en plantsoenen. Men vindt er rije qwin lekss
vindt er rijke winkels, groote restaurants en een opgewekt muziekleven. Haar schouwburgzalen zijn bekend door de mooie inrichting en grootte. De markt met Groote kerk, stadhuis, provinciehuis en Sabelspoort vormt het oude middenpunt der stad, terwijl het nieuwe centrum het Velperplein is met het domineerend gebouw van Musis Sacrum.

Uit Arnhem, in een boog van uren ver, strekt zich de Veluwe uit; Noordwaarts het onvergelijkelijke mooie park Sonsbeek; Westwaarts, te midden van ware natuurmonumenten, liggen er Oosterbeek, Doorwerth, Wolfhezen en Heelsum met hun vermaarde landgoederen Mariëndaal, de Hemelsche berg, de Bilderberg, de Zilverberg, de Noordberg. Het middeleeuwsche kasteel Doorwerth, ingericht tot museum, trekt duizenden bezoekers. Het spelevaren op den Rijn bij de Westerbebouwing leert ons den Nederlandschen Rijn zien in al zijn schoonheid.

Oostwaarts is het Velp, Roosendaal met het mooie kasteel, de Steeg, Ellecom met de Middachter Allee, Dieren, die in één schoone opvolging den Veluwezoom langs de rivier den IJsel vormen.

Het is, of uit Arnhem zich een waaier van natuurschoon uitspreidt, bezet met de juweelen van bosschen en vijvers, van beken en heiden, van heuvels en diepe dalen.

* * *

Boven Rijn en Lek, in het hart van Nederland, ligt de oude Bisschopsstad

UTRECHT,

zetel van den aartsbisschop en vermaarde universiteitsstad. Om den hoogen, statigen Dom, langs grachten, straten en pleinen heeft de stad zich ontwikkeld tot de vierde stad van Nederland, levendige markt- en handelsplaats, bekend om haar drukke Jaarbeurs, het centrum van de provincie Utrecht, die, hoewel klein, toch alle factoren bezit voor economischen rijkdom.

Het zal daarom zijn, dat de hoofdstad zich ontwikkeld heeft tot een zoo rijken bloei. Als uit een knoop schieten uit Utrecht de draden van het spoorwegnet uit. Belangrijk zijn haar oude kerken en haar musea. De Domkerk is de glorie, het pralende middenpunt van het Utrechtsche Sticht.

Eenige plaatsen in den omtrek zijn geliefkoosde buitenverblijfplaatsen. De Bilt, Bilthoven, Zeist, Soest, Soestdijk, Baarn, Rijsenburg, Driebergen en Doorn, omgeven door natuurschoon, trekken des zomers vele gasten.

Een andere groote stad in de provincie Utrecht is

AMERSFOORT

34.000 inwoners. Om den hoogen Gothischen toren, gewijd aan Onze-Lieve-Vrouwe, plooit zich ook deze Utrechtsche sche stad schilderachtig uit. Het carillon

speelt er zijn vroolijke melodieën en houdt mede de historische traditie levendig. Mooi is de St. Joriskerk met het fraai gebouwde oksaal, statig de Koppelpoort, pittoresk de oude gevels en straatjes. Amersfoort is een stad, die bezig is zich in wijden omtrek te ontwikkelen. Haar stadspark Birkhoven is een kostelijk natuurbezit, terwijl naar Leusden, Austerlitz, Bunschoten, Spakenburg aangename tochten te maken zijn.

Van Amersfoort gaan de wegen Oostwaarts de midden-Veluwe op. De midden-Veluwe is het land der verre heiden en bosschen, der oude dorpen en eenzame hoeven. Heel oud is het dorpje Garderen en ook de Zuiderzeesteden gaan in haar historie tot de Middeleeuwen terug : Nijkerk, Harderwijk,

Utrecht.

Elburg en verder naar den IJsel het schilderachtige stadje Hattem. En daartusschen de mooie dorpen Putten, Ermelo en Nunspeet. Heel deze overoude bodem van hooge grintgronden, deze Valeouwe met haar afgelegen gehuchten en haar oude gebruiken en gewoonten, haar beken en watermolens, haar in bosschen verscholen sprengen en haar meer bij Uddel, het is als een hoog en wild begroeid plateau om het Koninklijk lusthof het Loo en het mooie, ruim gebouwde dorp Apeldoorn, dat de laatste jaren tot een groote gemeente is uitgebreid, (53.000 inwoners).

Een zeer oude Geldersche stad is Zutphen, vroolijk aan den IJsel gelegen, met een prachtig kerkgebouw, met historische merkwaardigheden, met een schoon wandelpark en een omgeving van bosschen. (Gorssel). Uit Zutphen worde een bezoek gebracht aan Vorden. Deze plaats is belangwekkend niet alleen door haar natuurschoon, doch in de eerste plaats door haar *acht* kasteelen, heerlijk gelegen bouwwerken, alle van eerbiedwaardigen ouderdom. Het huis te Vorden, Hackfort, den Bramel, den Wildenborch, 't Medler, de Wiersse, het Onstein en het Kieftenkamp.

Een tocht langs deze kasteelen met hun oud en veelsoortig geboomte en hun stille vijvers, blijft in de herinnering als een schoon verhaal van ridders en edelvrouwen, van valkenjachten en tournooien.

In de Graafschap van Zutphen en in den Achterhoek van Gelderland worden nog vele kasteelen en plaatsen met een eigenaardig natuurschoon aangetroffen. Het Montferland, bij Zeddam en 's Heerenberg, is van een ongerepte, bijna wilde pracht. Hooge, donker beboschte heuvels golven langs de grens en vloeien uit in het dal van den Rijn, waar Eltenberg als een wachter omhoog steekt.

Meer Noordelijk in dit gedeelte van Gelderland liggen nog Hummelo en Keppel, Doetinchem en Doesburg, Lochem en Ruurlo, Winterswijk is een stadje in het Oostelijk grensgebied, waar industrie en handel hun zetel hebben, maar tegelijk een boschrijk natuurschoon poëzie brengt in het prozaïsche bestaan van deze stad.

* * *

En nu gaan wij de vier Noordelijke en Oostelijke provincies te gemoet. Overijsel het eerst.

Wonderlijk is het, dat in het kleine Nederland nog iedere provincie iets eigens en karakteristieks heeft, dat zeden en gewoonten en vooral de dialecten niet alleen provincies scheiden, doch zelfs onderdeelen van provincies.

Deventer b.v. is een Overijselsche stad, Zutphen, een paar uren gaans ten Zuiden, heeft een geheel ander karakter en is Geldersch.

DEVENTER,

33.000 inwoners, is een oude stad, maar tegelijk van een jonge levenskracht: koophandel, scheepvaart en industrie bloeien er. Antieke gebouwen als kerken, stadhuis en waag,

geven een mooi stadsbeeld te aanschouwen.

Almelo, Enschede, Hengelo, Oldenzaal, gelegen in het uiterste Oosten der provincie, de laatste drie in Twente, zijn centra van grootindustrie, vooral van weverijen en spinnerijen, terwijl in Hengelo de machine-industrie een wereldreputatie geniet. Denkt echter niet daar te zijn in de vale, grauwe omgeving, die in het buitenland zoo vaak de fabriekscentra omringt.

Twente, — vooral de Lutte, Denekamp en Ootmarsum, het Dinkelgebied, — bezit op en in zijn diluvialen bodem schatten van natuur-historische waarde. Boomen, heesters en bloemen, gevogelte, wilde dieren, en schelpen, gesteenten uit het tertiaire tijdperk. Veel is er vanverzameld in het museum «Natura docet» te Denekamp. Het landschap heeft er iets geheimzinnigs, zijn bosschen

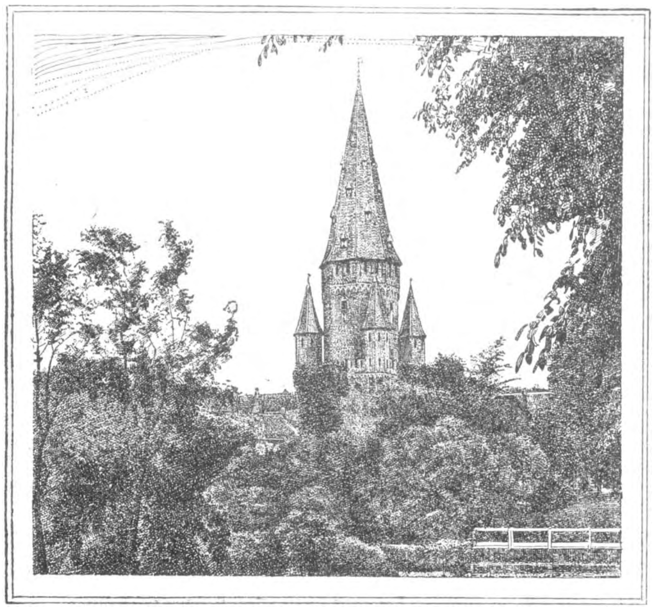

Zutfen.

en oude Saksische woningen verhoogen er de vreemd-romantische stemming.

Langs Regge en Vecht en bij den Lemelerberg vindt men streken van nog weinig bekend natuurschoon. Staphorst is nog een antiek overblijfsel in deze, toch wel met haar tijd meegaande provincie. Schilderachtig zijn er de omgeving en de kleederdrachten der bevolking.

ZWOLLE,

de hoofdstad met 38.000 inwoners, is een levendige plaats met veel handel, industrie en scheepvaart.

KAMPEN, met het vruchtbare Kampereiland, is een stad met historisch-merkwaardige gebouwen en poorten. Het is gelegen aan breed water en de zeilsport vindt er een dorado op den IJsel en de Zuiderzee.

Er is een bootverbinding naar het aardige eiland URK met de typische visschersbevolking.

* * *

Wij gaan hoe langer hoe Noordelijker. Drente volgt met de hoofdstad ASSEN, 18.000 inwoners. De naam van «het Drentsche Haagje» typeert deze vriendelijke provinciestad. Bij Meppel ligt GIETHOORN. Het is een interessant dorp, waar de straten grachten en vaarten zijn en waar ge, gelijk in Venetië met den gondel, met den punter langs de huizen en onder de schilderachtige bruggetjes vaart. Drente is het land der oudste, historische monumenten, de hunnebedden, de met reusachtige zwerfblokken gedekte Germaansche graven.

En nu zijn we in Nederland's hooge Noorden.

* * *

GRONINGEN,

de hoofdstad der provincie, de vijfde stad van Nederland met 95.000 inwoners, is in het Noorden het symbool van 's lands economische kracht, van zijn handel, industrie, landbouw, scheepvaart en wetenschap.

Zeer fraaie pleinen, — waarvan de groote markt beheerscht wordt door den monumententalen Martini-toren en kerk, meesterwerk der Gothiek, — verlevendigen het stadsbeeld. Vermaard is Groningen's Hoogeschool. Tot de stad staat eigenlijk de gansche provincie in betrekking en haar wegen en vaarten leiden naar de streken van landbouw, van industrie en van scheepvaart. Delfzijl, het mooie schilderachtige stadje aan de Dollard, is Groningen's zeehaven.

Paterswolde is het zomersche rendez-vous der Groningers en het spelevaren op het meer behoort tot de vele genoegens, die deze Noordelingen in en om hun stad vinden.

* * *

Uit de provincie, waar de « Grönniger Spraoke » de landstaal is, naderen wij het einde van ons vluchtig rondschouwen. Wij komen in de meest eigene, de meest zelfstandige provincie van Nederland : Friesland. Daar is de «Fryske Tael» de moedertaal, een eigen, oorspronkelijke taal, onverstaanbaar voor den Nederlander, die haar niet kent.

Nochtans is Friesland Nederlandsch, ja, hoe verder van het centrum, hoe sterker de band gevoeld wordt met het vaderland. Wij ervaren dat in Zeeland, in Limburg, in Groningen en Friesland, provincies, die, dikwijls meer dan de andere, getuigenis afleggen van hun eenheid met den Dietschen stam.

Friesland is een typische provincie; het heeft niet alleen in taal, doch ook in haar steden en dorpen en in haar bewoners karakter.

LEEUWARDEN,

46.000 inwoners, is de hoofdstad en het centrum van het Friesche land; historische herinnering aan de Friesche stadhouders bewaart zij in haar Prinsenhuis en paleis en haar Groote kerk met de grafkelders der edelen en den indrukwekkenden toren « de Oldehove ».

Doch Leeuwarden is ook een levendige stad met moderne ontplooiing, met de markten van het gezochte Friesche fokvee en de rijke landbouwproducten.

De steden Franeker met haar vermaarde planetarium, en Harlingen zijn niet minder belangwekkend, doch het Friesland, waarvan de grootste bekoring uitgaat door het eigene, gansch bijzondere beeld van landschap en steden, dat is HET LAND DER MEREN. Wijd en blank liggen er in lichtspeling en zachte deining de groote waterplassen, waarop als snelle reuzenvogels de zeilen der scheepjes drijven. Om de oevers leeft het van pluvieren, aalscholvers en reigers, sterna's, scholeksters en meerkoeten.

Kleurige silhouetten van dorpen teekenen zich af tegen den einder; het schilderachtige stadje Grouw met den eenvoudig sierlijken toren, aan de doorvaart van Bergumermeer naar het Sneekermeer is een onvergetelijk beeld op de vaart over Friesland's meren.

Het Sneekermeer, — bijna onafzienbaar ver, wazig omzoomd door boomen en riet en daarachter de verscholen dorpen, — is als een vroolijk waterveld, waar de schepen, de jachten en slepen ter feestgang zich opmaken. Het stadje Sneek wacht aan den einder en de binnenkomst in zijn grachtjes is als een feestelijke intocht.

Van het Sneekermeer leidt de waterweg naar de Fluessen, naar Tjeuke- en Slotermeer, naar heel dit wijde waterland, waar de Fries zijn vrijheid won en behield, waar ieder vreemdeling ook de vrijheid voelt aanwaaien over de verre, blanke meren en waar hij opgenomen wordt in een sfeer van hooge rust, van eenvoud en vrijheid. In een sfeer van poëzie, waarin al de stedekens en dorpjes liggen als plaatsen uit een land van legenden en sagen: IJlst, Bolsward, Hindeloopen, Stavoren, Sneek en Grouw.

* * *

De rondschouw, de vogelvlucht over Nederland is geëindigd. De handleiding, de inhoudsopgave is gereed.

En nu we haar nog eens nalezen en overdenken, nu komt het tot ons als een dankbaar-stemmende erkenning, dat het kleine Nederland het schoone van natuur, van steden en dorpen, van cultuur en kunst in bijna overdadigen rijkdom bezit. En deze erkenning stijgt tot verwondering, als wij ontdekken, dat deze handleiding slechts een onvolledige opsomming is en in die onvolledigheid nog een pover, bijna armelijk relaas bovendien. Dat dus de schoonheid van het kleine land nog grooter nog veelvuldiger is ! Kom naar Nederland, leer het kennen. Blijf er, tot ge het kent !

Vraag aan de Vereenigingen voor Vreemdelingen verkeer, die in bijna alle centra gidsen uitgeven, nadere beschrijvingen, en trek er dan op uit, van den Amstel naar de Geul, van de Zeeuwsche stroomen naar de Friesche meren, heel het aanslibsel uit de zee over, dit wonderrijke en schoone Nederland.

April 1925. W.

BONDSLEVEN

BRUSSEL. — De voordrachtenreeks 1925-26, werd geopend door den heer E. Van Rompaey, bekend plantkundige.

De talrijke toehoorders luisterden gretig naar het woord van den spreker, die gedurende den oorlog als soldaat in Frankrijk verbleef. Fraaie lichtbeelden luisterden de voordracht op. — We zagen de steden Caen, Bayeux en Lisieux waar de kerken opvallend groot zijn voor de geringe bevolking. Het zijn ware monumenten en ze dragen, behalve twee gekoppelde spitstorens, een grooten klokketoren. Met oog en oor gingen we door de straten — die er niet bijzonder netjes uitzien,. Spreker vestigde de aandacht op de zorgeloosheid van het Fransche volk in 't algemeen, in tegenstelling met de zindelijkheid van het Vlaamsche. Vervolgens had spreker het over de formatie van de Normandische en de Bretoensche kusten, over kleederdrachten, openluchtwasscherijen bij de beken, over het schilderachtige in het landschap, over den Mont St. Michel, over het Rancedal met Dinan en St. Malo, over St. Servan met zijn Solidortoren, eindelijk over het nationaliteitenvraagstuk.

Het was waarlijk een avond van genot en van ontwikkeling!

DE BENAMINGEN «PAYOT en «PAYOTTENLAND»

Men heeft zich reeds dikwijls afgevraagd vanwaar de benamingen «Payot» en «Payottenland» wel mogen voortkomen; zeker is het dat ze reeds lang bestaan. In den patriottentijd (1780-1789) vinden we liederen waarin het woord «Payot» voorkomt. Maar, in tegenstrijd met wat dikwijls beweerd wordt en schijnt aangenomen, bestaat er geen verband tusschen «Payot» en «Patriot». Of de lui daar allemaal prima vaderlanders waren is volstrekt onbewezen en wanneer men rekening houdt met de gewestspraak der Payotten en met de algemeene klankverschuivingen onzer taal, dan is de stelling als zou «Payot» de volksche uitspraak van patriot zijn, heelemaal ongegrond. (Beweren het tegenovergestelde: F. J. De Gronckel in zijn leutig, weinig geschiedkundig boekje «'t Payottenland»; Prof. Heymans in zijn rede over het Payottenland den 21sten Oktober 1924 bij de opening der leergangen van 's Rijksuniversiteit te Gent).

In volksliederen, omtrent 1789 rond Brussel en in den mond, hooren we tusschen «Païot» en «Patriot» een duidelijke tegenstelling.

« Boere jongens, Patriotten,
« Hebt couragie, schept maar moed.
« Geene vijgen, geen Païotten,
« Geen van al ons leed aandoet,
« Ziet de vijgen nu maar zwijgen
« De Païot wordt Patriot.

. . . .

De Païotten waren dus de vijgen of aanhangers van keizer Jozef II. Waren dat onze Payotten? — In ieder geval gaat de benaming «Payot» die van «Patriot» vooraf en niet omgekeerd.

Mischien zoeke men beter in een andere richting. — In Brabant ligt het Hageland en het Payottenland. Een algemeen verschijnsel in de benamingen onzer steden en dorpen is wel, dat men rekening houdt met het uitzicht der plaats, met het karakter van de streek, bij het geven van plaatsnamen.

«Hageland» is het land der hagen, «hagen» in de oude beteekenis van struikgewas of bosch. Het Payottenland zou het land zijn *der «paiou» of «paio» of «payo»* (leem met strooisel bewerkt of strooklei). Het woord is van Waalschen of Romaanschen oorsprong en werd door de Waalsche bewoners der taalgrens aan hun dichtbij gelegen buren gegeven wegens het karakter van hun woningen in klei, vermengd met stroo. Er bestaan ten andere nog vele leemen woningen en schuren in het Payottenland en het is maar sedert den oorlog, dat hun aantal zoozeer is afgenomen. Vele andere benamingen in het Payottenland zijn ook nog duister en een wetenschappelijk onderzoek dringt zich op om meer klaarheid te verkrijgen. Hoogleeraar Carnoy, Senator voor het arrondissement Brussel, houdt zich ernstig bezig met de studie der benamingen uit het Payottenland. We mogen een flink werk van deze specialiteit verwachten.

L. VAN DESSEL.

WEGENIS

BRABANT.

(Officiëel). Brussel, 5-11-1925. — De provinciale baan Tervuren-Mechelen kan niet beantwoorden aan den eisch die haar gesteld wordt door het anormaal gebruik dat er van gemaakt wordt wegens de onderbreking in het verkeer op de baan van Brussel op Antwerpen, grondgebied Sempst. Tot nader order zal het verkeer daarom als volgt moeten plaats vinden:

De voertuigen komende van Mechelen, zullen moeten gebruiken: de provinciale baan Mechelen-Elewijt en de staatsbanen Elewijt-Eppegem en Eppegem-Vilvoorde-Brussel, deze laatste deel uitmakende van de baan Antwerpen-Brussel.

De voertuigen, rijdende naar Mechelen, gaan ofwel over de Schaarbeeklaan te Vilvoorde en de provinciale banen, ofwel over de provinciale baan van Brussel op Haacht tot Steenokkerzeel, vervolgens de provinciale baan Tervuren-Mechelen, ofwel de staatsbaan Brussel-Leuven tot Nossegem, vervolgens de provinciale baan van Tervuren op Mechelen.

(Officiëel). Brussel, 17-11-1925. — Het verkeer over het gedeelte van de baan St. Jansberg-Tervuren, gelegen tusschen de Tervurenlaan en de baan op Namen, is onderbroken sedert 9 November jl. Deze onderbreking zal duren tot en met 20 December aanstaande.

NAMEN.

(Officiëel). Namen, 13-11-1925. — Op de baan Brussel-Namen, van aan de provinciale grens van Brabant, te Ernage, tot het ander eind van de provincie Namen, kan het verkeer thans weder normaal geschieden.

OOST-VLAANDEREN.

(Officiëel). Gent, 9-11-1925. — Sedert 4 November jl. is, wegens herstellingswerken aan den steenweg, het verkeer voor voertuigen geschorst op de baan Antwerpen-Rijsel, grondgebied Lokeren, tusschen de afstandpunten 19KM.300 en 21KM.500. Deze toestand zal gedurende een drietal weken heerschen.

Inmiddels kan het verkeer geschieden van aan de Heirbrug, langs den gemeenteweg, nr. 7, genaamd «Oude Heirweg», de Groendreef, het Statieplein en de Statiestraat naar de Groote Markt.

DE GESCHIEDENIS DER MENSCHHEID.

Waarde lezer, ik meen te mogen veronderstellen dat deze titel u niet onverschillig laat? Welnu, «De Geschiedenis der Menschheid» is de titel van het, naar mij dunkt, meest interessante boek in den jongsten tijd verschenen. Ik bedoel «DE GESCHIEDENIS DER MENSCHHEID» door *Hendrik van Loon*, - uitgave Scheltens & Giltay, Amsterdam, waarvan de eerste druk onmiddellijk uitverkocht was, - thans tweede druk (zevende tot twaalfde duizendtal). Honderden boekwerken vermochten, als nieuwe editie, mijn belangstelling gaande te maken, maar dit boek verwekte bij me een heel speciale, blijvende sensatie!

Als een dergelijk boek reeds lang had bestaan dan zou Hendrik van Loon er in « De Geschiedenis der Menschheid » wellicht over geschreven hebben ! Want dit werk is eenig. Vele nieuwe uitgaven werden reeds in «De Toerist» besproken en over vele heette het, dat ieder echt toerist het zou moeten bezitten. Maar dit werk van H. v. L. dient beslist te bezitten alwie het wat zeggen kan met een gids als deze specialiteit, als deze prima historicus, den ontwikkelingsgang der menschheid met al haar glorie en al haar tekortkoming te volgen. H. v. L. heeft op de geschiedenis een volstrekt nieuwen kijk. Alvorens ernstig in de historie te staren heeft hij die oude brilleglazen terdege gepoetst. Vooral gewaagt hij zoo eerlijk, zoo onvooringenomen over de feiten. «De Geschiedenis der Menschheid» kan als een roman gelezen worden. Onder het lezen ziet men als het ware — tegelijk zeer professoraal en zeer gewoon — van Loon vóór u, af en toe met den glimlach die waarschuwt voor, sedert eeuwen soms, aangenomen, vastgeankerden onzin. Nuchterheid, realiteitszin op menige bladzijde is hier een der bijzonderste verdiensten van H. v. L. Hoe eenvoudig is alles gezegd. Hoe wordt het idee, soms door een paar zinnen, ruim! Bijvoorbeeld: «Aan de Egyptenaren hebben wij veel te danken. Zij waren uitstekende boeren. Van irrigatie wisten zij alles af. Zij bouwden prachtige tempels, die later werden nagemaakt door de Grieken en die het alleroudste model waren voor onze hedendaagsche kerken. Zij waren ook al op de gedachte gekomen om een kalender in elkaar te zetten, die goede diensten bewees bij het afmeten van den tijd en die vrijwel onveranderd tot op den huidigen dag in gebruik bleef. Maar wat het allerbelangrijkste was: zij hadden geleerd hun taal op te teekenen ten dienste van het nageslacht. Zij zijn de uitvinders van de schrijfkunst». En verder: «Op wonderlijke wijze had zich voorts van de Egyptenaren de gedachte meester gemaakt, dat geen ziel het rijk van Osiris kan binnentreden, wanneer het lichaam, dat haar hier op aarde tot verblijf diende, te gronde is gegaan. Dit bracht hen er toe om, zoodra iemand gestorven was, zijn lijk op bijzondere wijze te prepareeren, en voor bederf te bewaren. Weken lang legden zij het in een oplossing van natron en vulden het dan met specerijen later ook met pek. Het perzische woord voor pek is «mimiai», en zoo kreeg dit gebalsemde lijk den naam van «mummie». Sprekende over de pyramiden: « Gedurende twintig jaren waren meer dan 100.000 menschen geregeld bezig om de steenen van de andere zijde der rivier te transporteeren. Hoe zij deze over den Nijl brachten, blijft voor ons tot op heden een raadsel. Dan sleepten zij de granietblokken over een grooten afstand door de woestijn en heschen ze eindelijk op de plaats waar zij behoorden. En zoo zorgvuldig bouwden de architecten en ingenieurs van den koning deze pyramide, dat de nauwe gang, die naar de koninklijke grafkamer midden in deze reusachtige steenen massa leidt, nog niet de geringste afwijking vertoont, ofschoon eeuwen lang het gewicht van duizende tonnen steenen er op drukte aan alle kanten». Voor velen zal volgende aanhaling zijn als het aanknippen van elektrisch licht in donkere kamer (want ik meen terecht te mogen veronderstellen dat weinigen den waren zin van de «Renaissance» hebben gevat). Uitweidend over «De Hel» en «Het Purgatorium» van Dante zegt van Loon: «Het is een allermerkwaardigst verhaal dat Dante ons hier doet. Het is een handboek over alles en nog wat dat het volk van de 13e eeuw deed, dacht en vreesde, en waarvoor het bad. Hier doorheen beweegt zich de figuur van den eenzamen Florentijnschen balling, steeds gevolgd door de schaduw van zijn eigen wanhoop.

En zie — wanneer de poorten van den dood zich sluiten achter dezen droeven dichter van de Middeleeuwen, dan gaan de poorten des levens wijd open voor het kind, dat een der eerste mannen van de Renaissance zou worden. Het was Francesco Petrarca, de zoon van een notaris in de kleine stad Arezzo...... En omdat hij vast besloten was om een geleerde en een dichter te worden werd hij het ook, zooals het steeds gaat met menschen die een sterken wil hebben. Hij ondernam verre reizen, copieerde handschriften in Vlaanderen en in de kloosters langs den Rijn, in Parijs, Luik en ten slotte ook in Rome. Toen ging hij rustig wonen in een eenzaam dorpje ver weg in het woeste gebergte bij Vaucluse in het Zuiden van Frankrijk. Daar studeerde hij en schreef hij vele werken en weldra werd hij door zijn gedichten en door zijn groote geleerdheid zoo beroemd, dat zoowel de universiteit van Parijs als de koning van Napels hem uitnoodigden om tot hen te komen en voor de studenten voordrachten te houden. Op weg daarheen kwam hij ook in Rome. Het volk daar had reeds gehoord hoe beroemd hij zich gemaakt had door halfvergeten Romeinsche schrijvers weer uit te geven. Zij besloten, hem te huldigen en op het oude forum van de keizerlijke stad werd Petrarca als dichter met een laurierkrans gekroond.

Van dat oogenblik afaan werd zijn loopbaan een aaneenschakeling van eer en waardeering. Hij schreef over al die dingen, die het volk zoo gaarne wilde hooren. Zij hadden meer dan genoeg van theologische disputten. De arme Dante kon wandelen door de hel zooveel als hij wilde. Petrarca schreef over de liefde, de natuur en de zon, en had het nooit over de sombere dingen die gedurende de voorafgaande generaties alleen opgang schenen te maken. Wanneer Petrarca in een stad kwam, stroomde al het volk uit om hem te hooren en ontving hem als een overwinnaar. Wanneer hij toevallig zijn jongen vriend Boccaccio, den genoeglijken verteller meebracht, zooveel te beter. Beide waren menschen van hun tijd, vol gezonde nieuwsgierigheid, vol goeden wil om alles althans één keer te lezen. Zij groeven in het verleden en deden opsporingen in stoffige boekerijen, om misschien nog het een of andere onbekende handschrft van Vergilius, Ovidius, Lucretius of een der andere Latijnsche dichters te vinden. Zij waren goede Christenen, natuurlijk, iedereen was dat. Maar men hoefde toch niet rond te loopen met een uitgestreken gezicht en een boetekleed aan, enkel omdat men op den een of anderen dag dood zou gaan. Het leven was immers heerlijk en de bedoeling van het leven was dat wij gelukkig zouden zijn. Vraagt ge een bewijs hiervoor? Wel, niets is gemakkelijker. Neem een spade ter hand en graaf in den grond. Wat vindt ge

daar? Prachtige oude standbeelden, prachtige oude vazen, ruïnes van oude gebouwen. Al deze dingen waren gemaakt door het volk van het grootste keizerrijk dat ooit had bestaan. Zij hadden gedurende meer dan duizend jaar over de geheele wereld geregeerd, zij waren sterk en rijk geweest en ook mooi van uiterlijk. Kijk maar eens naar de buste van Keizer Augustus! Zeker, zij waren geen Christenen, en zij zouden dus nooit in den hemel kunnen komen. Op zijn best zouden zij hun verdere dagen in het Purgatorium kunnen doorbrengen, waar Dante juist een bezoek had gebracht! Maar wat kon ons dat schelen? Om in een wereld te hebben geleefd zooals die van Rome, was voor een sterfelijk mensch reeds een hemel op zichzelf. In elk geval, wij leven maar één keer. Daarom laat ons genieten en vroolijk zijn, alleen reeds vanwege de vreugde van ons bestaan!

Dit was in het kort de geest welke begon door te dringen in de nauwe en bochtige straatjes van de vele Italiaansche steden».

Wat H. v. L. u verder kleurig, helder voorschildert en doet opleven, over de groote ontdekkingen, over Buddha en Confucius, over de Godsdienstoorlogen, over den Amerikaanschen vrijheidsoorlog, over de Fransche Revolutie, over nationale onafhankelijkheid, over het tijdperk van de stoommachine, over koloniale uitbreiding en oorlog, over een nieuwe wereld, ten slotte, het is àlles interessant, boeiend, kostelijk, geestig en geestrijk, maar, inzonderheid, leerzaam! — En die teekeningen! Die ongekunstelde, karaktervolle, frissche illustratie! De minste schets is zelf een boek. En honderden schetsen, platen en kaarten, zwart en in kleuren, bevat het boek. Hij die zich «De Geschiedenis der Menschheid» aanschaft verrijkt zich waarlijk op heel bijzondere manier, vermag ten koste van weinig geld en mits nog minder inspanning — veeleer op aangename wijze — het peil van zijn geestesontwikkeling heerlijk te verhoogen!

(De Nederlandsche Boekhandel, St. Jacobsmarkt, 50, Antwerpen, levert dit prachtwerk tegen fr. 50.— gebonden, en fr. 40.— ingenaaid).

E. Vh.

Fotografische Prijskamp. - Wintergezichten.

REGLEMENT.

1° Alle liefhebbers-fotografen, leden van den V.T.B. mogen aan dezen prijskamp deelnemen.
2° Het aantal inzendingen is onbepaald.
3° De foto's moeten geheel eigen werk zijn.
4° De bewerking is volkomen vrij.
5° Het opzetten der foto's is naar keuze van den mededinger.
6° Formaat: tusschen 9×12 tot 13×18.
7° Op de rugzijde der foto vermelden : naam, adres, nummer der bondslidkaart, titel der opname.
8° De ingezonden foto's blijven eigendom van den V.T.B.
9° De foto's moeten, vrij van alle onkosten voor den V.T.B., vóór 31ⁿ Januari 1926, op het Bondssecretariaat, Dambruggestraat, 116, Antwerpen, ingekomen zijn. Op het omslag te vermelden: «Fotoprijskamp».
10° Als prijzen worden toegekend *zes* boekdeelen, handelend over fotografie, waarbij nog een zevende te verloten tusschen al de deelnemers die geen prijs behaalden.
11° Iedere mededinger kan maar één prijs winnen.
12° Door het inzenden van foto's verklaart men zich aan de huidige bepalingen te onderwerpen.

De prijzen zijn : de 1ste) Idzerda: «Neerlands fotokunst», 2de) Idzerda: «Handboek der praktische fotografie », 3de) Loeb : « Kunstfotografie », 4de) Visser-van Weeren: « Het retoucheeren », 5de) Idzerda : «Het maken van goede vergrootingen», 6de) Idzerda : « Fotografische recepten », 7de) Vogel: « Fotografisch zakboek».

De uitslag van den prijskamp zal in «De Toerist van 15 Februari 1926 bekend gemaakt worden.

(Commissie v. Fotografie).

VAN HET SEKRETARIAAT

LEDENAANGROEI. — Van 1 tot 15 November traden 22 nieuwe leden toe.

PROPAGANDISTEN! — Wij hadden het genoegen deze laatste dagen tal van nieuwe leden voor 1926 te mogen boeken. Geestdriftige propagandisten brachten ons lange lijsten van nieuwelingen. Een dezer, en we mogen hem wel noemen, de heer L. Niclaes uit Antwerpen, berokkende het secretariaat het meeste werk: Op de door hem ingebrachte lijst stonden **150** namen! Proficiat! Wie volgt dezen flinken werker na? Leden van den V.T.B. het is het gunstige oogenblik, werft leden aan!

DOCUMENTATIE. — Wie helpt het secretariaat bij het samenbrengen eener volledige en degelijke documentatie? Stuurt ons brochures, reisplannen, gidsen, verslagen over de ervaringen door U opgedaan op uw tochten.

FOTO'S. — Goed geslaagde foto's van de uitstappen naar Genk en het Zoniënbosch zijn te verkrijgen op het secretariaat tegen fr. 0.50 't stuk.

INNING DER BIJDRAGE FR. 3.50. — Een dezer zal de postbode de lidkaarten der inwonende leden (fr. 3.50) aanbieden.

Wij verzoeken de leden hun huisgenooten te verwittigen opdat, bij gebeurlijke afwezigheid, de aangeboden kwijting-lidkaart tóch zou voldaan worden, met het oog op voorkoming van veel last en moeilijkheden zoowel voor het Bestuur als voor het lid zelf.

VERGADERINGEN. — Zondag 13 December te 2 u. namiddag, vergadering van het Algemeen Bestuur.

Zondag 20 December te 10 u. voormiddag bijeenkomst voor de afgevaardigden van de provincie Antwerpen en het Waasland. (Zie volgend nummer).

HEBT U REEDS ?

Het Jaarboek? Bijna uitverkocht, achterblijvers haasten zich dus! 1 fr.

De Wet op het Verkeer ? Onmisbaar voor hen die geen boet wenschen te betalen! 0.75 fr. voor de leden.

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

AALST.

Woensdagen 2 en 16 December: Onze eerste Wintervoordrachten met lichtbeelden. De V.T.B.-ers uit Aalst en omtrek houden die avonden vrij.

De hr. Dr. Sterckens, leeraar aan het Atheneum te Elsene, spreekt over «Zwitserland»: de heer A. Van Werveke, Conservator der Musea van Oudheden te Gent over «Gentsche Monumenten en Kunstschatten».

Zondag 6 December. — Bezoek aan minder bekende merkwaardigheden van Gent onder zeer bevoegde leiding. Gezamenlijk middagmaal. Namiddagvertooning in den Nederlandschen Schouwburg.

ANTWERPEN.

Zondag 13 December: Bezoek aan de haven en het Waterpershuis. Boottocht door de Noordedokken (duur van den boottocht 1 u.) Verzamelen aan het Loodswezen (tram 6) te 10 u. stipt. Voor den boottocht kunnen kaarten afgehaald worden op het Sekretariaat aan 1 fr. zoolang de voorraad strekt.

Vrijdag 18 December: Te 8 u. derde Wintervoordracht met lichtbeelden in de feestzaal van de Stedelijke Jongensschool, Quellinstraat. Als spreker treedt op de heer Dr. Remy Sterckens, leeraar aan het atheneum te Elsene, met het onderwerp «Zwitserland». Toegang vrij voor ieder.

BRUSSEL.

Dinsdag 8 December: te 8 u. voordracht met lichtbeelden over « Schilderachtig Mechelen» door den heer Aug. De Rees, uit Mechelen, in de zaal Pletinckxstraat, 19.

GENT.

Donderdag 10 December: Ieder V.T.B.-er weze op post in den «*Minard Schouwburg*». 't Gaat er om ons plan uit te voeren: de inrichtingen die onze leden bevoordeeligen daadwerkelijk te steunen. Begin te 7.30 u. Ieder vrage de hem toegekende verhooging.

Zondag 20 December: Zevende bezoek aan Antwerpens Kunsttempel, den Kon. Vlaamschen Opera. In den voormiddag bezoek aan musea onder deskundige leiding. Prijs per deelnemer (voor trein, noenmaal, fooi en toegang schouwburg, plaatsen van minimum 6.00 fr. gewaarborgd) voor leden 21,25 fr. voor nie-leden 23.75 fr. Houders van vrijkaarten en abonnementen achtereenvolgens 11.50 fr. en 13.00 fr. Toetredingen tot 15 December ten huize van afgevaardigde H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31.

Maandag 21 December: 3e Wintervoordracht.

De leden wier lidkaart voor de een of andere reden als onbetaald is teruggekeerd, mogen teneinde deze terug te bekomen, zich wenden tot onzen afgevaardigde van hooger gemeld adres.

HOEILAART.

Woensdag 2 December: Eerste voordracht. De Heer Dr. R. Sterckens van Brussel spreekt te 8 u. over « Zwitserland » (lichtbeelden). Lokaal «Hooger op».

LIER.

Zondag 13 December: Uitstap naar Antwerpen. Boottocht, middagmaal en vertooning in den Vl. Opera. Deelneming 12.50 fr. Inschrijvingen voor 7 December bij den heer Meulepas, Vaartlaan, 47, en bij Mejuffer Van der Kuylen, Berlarij. Vertrek 8.22 u. per trein of per Autobus. Bijeenkomst om 9 u. aan de statie te Antwerpen. Ieder neme zelf zijn kaartje.

OOSTENDE.

Zondag 13 December: te 3 u. in het stadhuis, wandelvoordracht over «Oud-Oostende» door den heer C. Loontiens, Stadsbibliothecaris. De bevoegde spreker zal ons vergasten op een flinke uiteenzetting over de merkwaardigheden zooals schilderijen, kunstwerken enz. die in al de verschillende zalen te zien zijn. Wij hopen dat deze zeer belangrijke en kostelooze voordracht, zoowel door leden als door niet-leden talrijk zal bijgewoond worden om aldus spreker en V.T.B.-Oostende aan te moedigen in hun streven.

SINT NIKLAAS.

Woensdag 16 December: te 8 ¼ u. stipt, in de bovenzaal van het V. T. B.-Bondslokaal « De Hoop » ; 2de Wintervoordracht met lichtbeelden. De Heer Chr. de Does, van Brussel, zal een voordracht houden over « Het Zwarte Woud ». — Alle V.T.B.-ers met belangstellende vrienden zijn welkom.

Een doorschijnend omslag voor Uw lidkaart? Prijs 1 fr.
Een autovlag? — 5 fr.
Een fietsvlag? — 3.50 fr.
Een fietsplaat? — 3 fr.
Een V.T.B.-knoop of -speld- — Dit moet U zeker hebben! — 2 fr.

PROFICIAT!.

Wij zullen wel de tolk van alle leden zijn wanneer wij hier den heer Joris De Messemaecker, bezorger van de vaste rubriek «Fotografie», hartelijk «Proficiat!» zeggen. Want in den prijskamp, ingericht door het Comiteit der internationale tentoonstelling « Het Kind», Stedelijke Feestzaal, Meir, Antwerpen, verwierf de heer De Messemaecker, met algemeenheid van stemmen, den eersten prijs voor een prachtige reeks «Kinderstudiën».

(De Opstelraad).

:: INHOUD ::

Scherpenheuvel, *M. Couwenbergh.* 449
Over Zwitserland, *Edg. Ernalsteen.* 452
Over Fotografie, *Joris De Messemaecker.* — Verminderingen 453
Nederland, zijn steden, merkwaardigheden en natuurschoon. 454
Bondsleven 460
De benamingen « Payot » en « Payottenland », *L. Van Dessel.* — Wegenis 461
De Geschiedenis der Menschheid, *E. Vh.* 462
Fotografische Prijskamp, Wintergezichten. - Van het Sekretariaat 463
Uitstappen en Bijeenkomsten 464

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND. p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND. » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Vierde Jaargang, Nr 24 **15 December 1925**

TOERISME PER VLIEGTUIG.

Toen we dezen zomer ons tot het «luchtdoopsel» voorbereidden, hadden we niet het minste vermoeden, dat het geloof in en de liefde tot de luchtvaart ons zoo spoedig zouden vastgeklampt hebben. We hebben inderdaad op dit oogenblik reeds een tiental reisjes in hoogere sferen meêgemaakt en alles wat op dit gebied verkondigd wordt boezemt ons thans belang in. Kortom, we zijn voor het toerisme per vliegtuig gewonnen.

De integrale beteekenis van het woord «luchttoerisme» is echter niet datgene wat we bedoelen. Onder luchttoerisme verstaat men eigenlijk deze soort sport, die bestaat in het zelf-besturen van een toestel, waarmede men zich, los van den grond, kan voortbewegen. We moesten ons steeds bij het lot van den toekijkenden passagier bepalen. De eeuwenoude, thans verwezenlijkte droom der menschheid om als de vogels te kunnen vliegen, verpersoonlijkt in de legende van Icarius, werd dus voor ons slechts gedeeltelijk werkelijkheid.

De luchtreiziger komt meer dan eenig andere in « aanraking » met het grootsche en bekoorlijke van de natuur. En dit is immers het hoofddoel van den toerist!

Aan onze V.T.B.-leden, die nog niet het geluk hadden langs dien weg hun genietingen te zoeken, willen we trachten enkele indrukken mede te deelen, opgedaan tijdens onze luchtreisjes.

Men weet dat in elk land door partikuliere maatschappijen luchtvaartlijnen in bedrijf genomen zijn. Sedert lang verschijnt een geregelde luchtgids, waarin de dagelijksche diensten van een vijftigtal luchtlijnen in Europa, met uur van vertrek en aankomst, bijzonderheden voor passagiers, goederen, enz. worden aangegeven. Dit geeft een gedacht van de uitbreiding, die het luchtverkeer genomen heeft, en bewijst hoe zeer er vooral voor buitenlandsche reizen reeds gebruik wordt gemaakt van de passagiers- en handelsvliegtuigen.

De ontwikkeling der luchtvaart gaat alle dagen met rasse schreden vooruit, want, alhoewel men reeds ver gevorderd is, blijft het luchtverkeer nog voor veel verbeteringen vatbaar.

Het IIIe Internationaal Luchtvaartkongres, in Oktober jl. te Brussel gehouden, omvatte een programma, dat meer dan uitgebreid mocht genoemd worden. Maar toen we bij deze gelegenheid, op het vliegveld te Evere, een nieuwgebouwd Nederlandsch passagiersvliegtuig zagen landen, hetwelk plaats bood aan 16 personen, 3000 kgr. woo[illegible] daarbij

een vracht van 2000 kgr. kon beuren, met een uursnelheid van 170 K.M. kon vliegen, toen kregen we de overtuiging dat in de toekomst « onmogelijk » op luchtvaartgebied niet mag gebruikt worden. Anderzijds zagen we er het kleine Belgische toestel, dat op de internationale meeting te Vauville den 1sten prijs behaalde, een machine van 50 paardekracht, die ledig 350 kgr. woog en een zelfde draagkracht heeft, die met een uursnelheid van 120 K.M. twee passagiers meevoert en per 100 K.M. slechts 15 liter benzine verbruikt.

van Brussel naar Parijs, werden we immers even vóór de aankomst met bliksem, donder en regen bedeeld.

Een auto van de Belgische luchtvaartmaatschappij bracht de passagiers voor Parijs van het standplaats-hotel der hoofdstad naar het burgerlijk vliegveld van Evere-Haren. Het Fransche toestel wachtte ons aldaar op. Het toeval wilde, dat dit vliegtuig een soort snelheidsrekordpoging ondernam op de lijn Malmö-Kopenhagen-Hamburg-Amsterdam-Brussel-Parijs, zoodat zich onder de reeds in het toestel aanwezige passagiers twee beheerders

Brussel. — Justitiepaleis.

van de belanghebbende maatschappij bevonden. Na de gebruikelijke formaliteiten jegens tolbeheer en politie, stapten we dus in en lieten ons in een zeteltje neervallen. Het toestel, een reusachtige eendekker met vier motoren en vier schroeven, twee aan twee onder de vleugels aangebracht, vertoonde niet het komfort van b. v. de Belgische passagiersvliegtuigen. Bovenaan, in het midden der kajuit, een opening, waarin de bestuurder zat, zoodat men niet volkomen tegen het weder beschut was.

Na deze enkele belangwekkende bijzonderheden willen we over een luchttoertje spreken.

Oningewijden in luchtreisjes stellen gewoonlijk als eerste vraag: wat zijn de gewaarwordingen bij een eerste vlucht? Natuurlijk kan men in een paar woorden niet alles duidelijk maken en de indrukken verschillen stellig min of meer van persoon tot persoon. Wij hebben er niets dan aangename van behouden, al waren de omstandigheden niet steeds even gunstig. Bij onze eerste vlucht,

Vliegtuigbestuurder en werktuigkundige zagen voor het laatste nog eens alles na, zetten motoren en schroeven in werking, en.... we zouden weldra het «luchtdoopsel» ontvangen.

Het vliegtuig daverde, de machines ronkten oorverdoovend, en we rolden langzaam weg, — terwijl we de achterblijvers toewuifden, — naar de plaats van vertrek om tegen den wind in, de hoogte te kiezen. Toen, na ongeveer 100 meter rollen in duizelingwekkende vaart, verhief de machine zich bijna onmerkbaar in de lucht. De grond scheen schuinweg uit te glijden, maar na enkele sekonden,naarmate we hooger stegen,kreeg men den indruk dat we trager en trager voortgingen en alles kleiner en kleiner werd. We vlogen en nochtans merkten we bijna niet dat we los van de aarde waren... tot het tuig wat schommelingen maakte om zonder steunpunt in den luchtdruk in evenwicht te blijven. We maakten spoedig kleine vertikale op- en neergaande bewegingen, maar dachten eerst later aan een rythmischen dan in het ruim. Telkens wanneer we een sprong maakten, hadden we het onaangename gevoel van het plotse dalen in een lift. Gelukkig waren we er spoedig aan gewend en kregen we open oog voor het veelkleurige en oneindige onder ons. We waren op 300 meter hoogte gekomen en zouden den ganschen weg in dezelfde luchtlaag vliegen.

Onze eerste indrukken na het opstijgen vatten we aldus samen. Zonder ons goed rekenschap te kunnen geven van de ligging vlogen we weldra over bebouwde lanen, velden, parken, terwijl de grond zich als een landkaart met veel schakeeringen van kleuren uitstrekte, en goed onderscheidden we beneden ons, weiden, huizen, boomen, menschen, dieren, enz.

Reizen per vliegtuig was ons spoedig een genot. Men geniet, in den volsten zin, van het steeds wisselende landschap. Men voelt zich dadelijk geheel op zijn gemak. Afschrik om naar omlaag te kijken, zooals bijna iedereen dit ondervindt, b.v. van een steilen berg, schijnt op een vliegtuig uitgesloten. Ook de minste duizeling komt niet voor, omdat men geen diepte-indruk krijgt, daar er geen aanraking is met den grond. Over de zoogenaamde «luchtziekte», veroorzaakt door de sprongen in de luchtgaten, zullen we later spreken.

De luchtweg Brussel-Parijs is nagenoeg dezelfde als de spoorbaan. Talrijke dorpen en enkele kleine steden liggen groepsgewijze verspreid en in het voorbijvliegen blijven kleine voorwerpen steeds duidelijk zichtbaar. Het is een voortdurende afwisseling van bebouwde en minder bebouwde gronden, naast huizen, fabrieken, treinen, booten. Men onderscheidt een weide, waarin een paar koeien, waarschijnlijk onder den indruk der luidruchtige motoren even voortloopen; verder een groep kinderen, die in de lucht kijken naar het vliegtuig. Men ziet landbouwers met paarden en gereedschap op hun akkers aan het werk. Een aantal zwanen glijden over den vijver van een kasteel. Ginds, in de verte, duiken aardhoopen en ijzerwerk der kolenmijnen op en weldra krijgt men een meer beboschte streek te zien. De lange, rechte wegen zijn als meetkundig getrokken. Daar staat een in aanbouw zijnd huis, waarvan het houtwerk van het dak een vogelkooi lijkt.

De zon was weinig van de partij geweest en nabij Compiègne werd de geheele lucht grauw. Weldra barstte het onweder los, dat we, zonder te hooren, voelden aankomen. Het vliegtoestel was onrustig geworden en versprong meer en meer. De regen pletste op het tuig en viel langs de opening binnen. De wind drong steeds feller door de spleten.

We bemerkten spoedig het reusachtige vliegveld Le Bourget (Parijs). Plots vertraagden de schroeven en het vliegtuig scheen een oogenblik onbestuurd te willen blijven. Toen gingen we in zachte zweefvlucht naar beneden. De aarde naderde meer en meer ; alles nam in grootte geleidelijk toe en met een lichten schok voelden wij, dat we in groote snelheid over den grond rolden. Na een rit naar het luchtstation hielden motoren en schroeven stil. Onze eerste tocht Brussel-Parijs, zijnde 263 K.M. in vogelvlucht, hadden we in ongeveer anderhalf uur afgelegd. Daarna werden we per auto naar het centrum van Parijs gebracht, in gezelschap van passagiers van allerlei nationaliteit.

Deze meer dan korte beschrijving van een eerste luchtreisje, waarbij wij onszelf «menschen van onzen tijd» mochten heeten, heeft misschien een en ander voor de kandidaten-luchtpassagiers verduidelijkt. Echter dient gezegd, dat wij bij onze latere uitstappen per vliegtuig ook andere vaststellingen deden. Zoo staan b.v. de zoogenaamde plezier- en propagandatochtjes, om een kwartier in de lucht te reizen, onder toeristisch opzicht ver beneden een bepaalde reis. Anderzijds biedt een grootere tocht niet steeds voor iedereen een onvermengd genot, tengevolge der luchtziekte bij winderig weder.

Na de luchtreis naar Parijs, zijn we per vliegtuig van Brussel uit naar Zwitserland en naar Nederland gereisd. Deze verschillende

tochten hadden elk een eigen karakter en zelfs de heen- en terugreis verschilden oneindig veel.

Zoo landden we te Bazel na een prachtigen tocht van 3½ uur, die tot dusver voor ons de mooiste bleef. Den geheelen weg waren we door zon en helderen hemel begunstigd. De lijn Brussel-Bazel, tijdens het zomerseizoen door de Belgische S. A. B. E. N. A. uitgebaat, zonder tusschenlanding, is een der langste (476 K.M.) van het Europeesche net. Men vliegt over Hoog-België, Luxemburg, Duitsch- en Fransch grondgebied, en langs den Rijn. Deze afwisselende natuurstreken zijn allen om te rijker aan natuurschoon. De blauwe vliegtuigen, van het allerjongste model, bereiken een aanzienlijke hoogte, zoodat wolkenmassa's, met af en toe een groot gat, waardoor wij dan een weinig groen of bebouwd land bespeurden. Het schouwspel op deze vluchtende drommen wonderzachte wolken, terwijl de zon onder en boven schittering verspreidde, was prachtig ; de groote vleugels van ons vliegtuig wiegden bijna onmerkbaar, alsof het in de lucht stil had gehouden. In werkelijkheid snorden wij met een 150 KM.-uursnelheid boven deze wolken, die zelf zachtjes dreven. Nooit zullen we het wondermooie uitzicht op deze schitterende wolkenvracht vergeten en we hebben toen waarlijk deze soort aantrekkingskracht gevoeld, die vliegers uit hun toestel heeft doen springen.

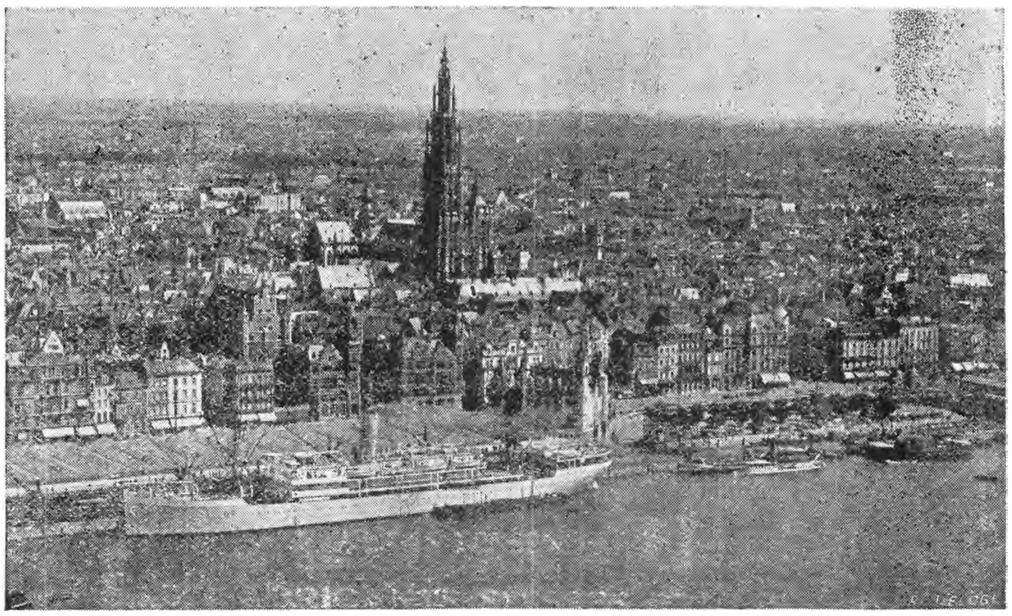

Antwerpen. — Algemeen zicht.

soms een afstand van 150 K.M. kan overzien worden.

Op onze vlucht naar Zwitserland bereikten we een 1800 meter hoogte en vlogen zelfs geruimen tijd boven de wolken. Dit gedeelte van onze reis konden we als volgt beschrijven. In den beginne was de hemel helderblauw, zonder een enkel wolkje, maar allerwegen, aan den gezichteinder, vormde zich een met de aarde evenwijdige donkere cirkelstrook, die gaandeweg hooger werd en waaruit weldra witte wolken aandreven. Als de voorbode van een groot leger, kwam toen een blauwschijnende ondichte wolk naast ons drijven, die vóór zich een schaduw had uitgeworpen, en ermede gelijktijdig snel voorbijvloog. Een paar minuten later was het beneden ons één oppervlakte van dichte witte

Zoo kalm en zalig de heenreis was naar Zwitserland, zoo bewogen was de terugvlucht. We schreven reeds een woord over de «luchtgaten», veroorzaakt door ongelijkmatige verwarming of kringen wind. Even na het opstijgen moest bij mistig en donker weder gevlogen worden en van de Zwitsersche Jura of van het Berner Oberland (Alpen) was toen niets te bespeuren. Toen we op kleine hoogte boven de 100 meter hooge Vogezen vlogen was de wind zoo hevig, dat het vliegtuig zich geen halve minuut in rechte lijn voortbewoog. De helft der passagiers waren luchtziek. We maakten sprongen van tientallen meter diepte en het bleef één schommeling van links naar rechts en omgekeerd. De reis duurde 4½ uur.

Bij een stikheet weertje deden we enkele

dagen later een luchtreisje naar Amsterdam. De luchtlijn Brussel-Rotterdam-Amsterdam (S. A. B. E. N. A.) heeft dit seizoen honderden toeristen vervoerd. En de luchttocht Nederland-België of omgekeerd biedt inderdaad talrijke en onvergelijkbare toeristische genietingen. Wat al onvermoede prachtstrooken der natuur bevatten de Brabantsche gemengde streek, de kleiachtige Rupelstreek, de Antwerpsche Kempen, de streek van het Hollandsche Diep, Noord-Holland en Amstelland. Hier komen geen wilde bergen, met fiere gebouwen op hun toppen, als donkere, golvende gronden naar ons toe of teekenen zich geen dichte wouden als tapijten af op den grond. Onder ons spreiden zich de akkers uit als mozaïekwerk, de bosschen lijken aardappelvelden en de bloeiende bremstruiken, boterbloempjes in een donkergroene weide. De roode pannen der Rupelstreek stellen zich tegenover de blauwgrijze leidaken der Waalsche provinciën. We herkennen de Vlaamsche gemeenten, zien hoe de Dijle en de Nethe den Rupel vormen, die zich in den zilveren Scheldestroom werpt. Antwerpen en zijn omgeving, van uit een vliegtuig gezien, is iets eenigs. Groote schepen gelijken netjes afgewerkte notendoppen, gezien van uit een 700-meter hoogte. Daar is het Steen en de O.-L.-V.-toren, het Zuidstation en de Dierentuin en voertuigen en levende wezens schijnen in de blinkende straten der nieuwgebouwde wijken traagjes voort te schuiven. Rechts het kamp van Brasschaat; de vestingen der Antwerpsche versterking, in sterrevorm, door water omsloten en de binnenplaatsen der bouwwerken als eenvoudige kuilen. En dan weer is de groote haven, met de afzonderlijke dokken, waar men de beweging heerschen ziet, ineens te overschouwen. Dan volgt de zandgrond of vuilgroene heide, tot men plots Rozendaal ziet, waar een internationale trein traagjes en kleintjes voortkruipt. De Moerdijk en het Hollandsche Diep, met booten en schuiten, en de witte stipjes, der zeemeeuwen als kleine insekten. De stroom strekt zich als een spiegelarm ver uit. Weer elders: koeien als vlekjes op een groen tapijt, donker vuil water en in straten, met rijen huizen, die alle even hoog en zonder verdiepingen schijnen, nijverige menschen, ternauwernood zichtbaar.

Over reizen per vliegtuig is voor toeristen nog zoo veel te vertellen. Misschien hebben wij wel de gelegenheid in een volgend artikel over andere zijden van dit up-to-date toeristenvraagstuk te schrijven. Thans echter sluiten we met een vraag, gericht tot de belangstellende lezers: *wat zoudt ge denken van een paar pleziertochten per vliegtuig, ingericht voor de vlieglustige leden van den V.T.B.?*

L. SCHALCKENS.

BONDSLEVEN

KAPPELLEN.

De Winterwerking te Kappellen is werkelijk een intense prestatie waarmee we den kranigen afgevaardigde Dr. Libbrecht en zijn helpers van harte feliciteeren. Om de veertien dagen wordt een voordracht, telkens iets speciaals, op touw gezet. De reeks werd ingezet door den heer Borrenbergen, Voorzitter van den fotografischen kring « Iris » : kunstlichtbeeldenavond met voordracht over « Engadine en de Italiaansche Meren ». Daarna kwam de heer Van Rompaey aan de beurt met « Normandië en Bretanje ». Dan hadden wij het genoegen reisbestuurder E. Claes te hooren over « Langs Beieren en Tyrol naar Ober-Ammergau », en op 7 dezer maakten wij met heer J. Somers een belangwekkende reis door « Spanje ». Al deze voordrachten werden verlucht met zeer oorspronkelijke en interessante dispositieven. Het plaatselijk aktiekomiteit belooft dat de reeks voordrachten zal worden voortgezet tot in de Lente altijd even interessant en oorspronkelijk.

Waarom doen in alle dorpen de intellectueelen niet wat hier verwezenlijkt wordt ?

* * *

VELTEM.

... Onlangs werd alhier een V.T.B.-groepeering gesticht die weldra een 25-tal leden mocht tellen. Proficiat voor onzen afgevaardigde, den heer Van Butsele, voor dien prachtigen uitslag. Dat hij vele navolgers moge vinden !

* * *

ANTWERPEN.

Eerste hulp bij ongevallen. — Donderdag, 14 Januari 1926, begint de tweede reeks lessen, gegeven door de zorgen van den V.T.B. (Plaatselijke Werking). Deze lessen worden gegeven tot vorming van artistiek en wetenschappelijk voorgelichte toeristen; allengs zullen meer belangstelling vinden en daardoor mogelijk ook meer worden uitgebreid. De eerste reeks lessen, gegeven door Prof. Dr Leurs, viel een verheugende belangstelling te beurt. De vier lessen, met oordeelkundig gekozen lichtbeelden, gaven ons, al was het maar in breede trekken, een duidelijken, belangwekkenden kijk op den ontwikkelingsgang der bouwkunst in Vlaanderen. De tweede reeks, loopende over verpleegkunde in verband met toerisme (waarbij lichtbeelden en film zullen worden aangewend), door Desse Gabriëls, neemt aanvang op Donderdag, 14 Januari 1926, te 8 u. 's avonds, in de Stedelijke Meisjesnormaalschool, Lange Gasthuisstraat, en loopt ten einde op Donderdag 18 Februari daaraanvolgend. Om in zekere mate de onkosten te dekken welke de Bond te dragen heeft, zal een inschrijvingsgeld moeten gestort worden van fr. 5.— door Bondsleden en fr. 10,— door niet-aangeslotenen, voor heel de reeks. De inschrijvingen te zenden naar het Bondssecretariaat, Dambruggestraat 116, Antwerpen, met bijvoeging van het bedrag of storting op postcheckrekening 93.627. Op de strook van het formulier dan te vermelden: « voor de zes lessen van Desse Gabriëls ». Men kan ook inschrijven bij de opening van den Cursus, op Donderdag, 14 Januari a.s., te halfacht. (Pl. W. Antw.).

OP REIS NAAR KONGO.(1)

HET DAGBOEK VAN Dr. DE JONGHE.

(Vervolg van blz. 397).

7 Mei.

We worden vroeg wakker want er heerscht een geloop en gerucht van alle duivels aan boord. De boot schommelt niet het minst meer; het is alsof ze stil ligt. Alle onpasselikheid is geweken. Als ik door de patrijspoort kijk, stuiten mijn blikken op een blanke muur van groote, vierkante steenblokken. We liggen in de rede van Casablanca voor anker, op 1500 M. van de kust. 't Is zes uur. Gauw

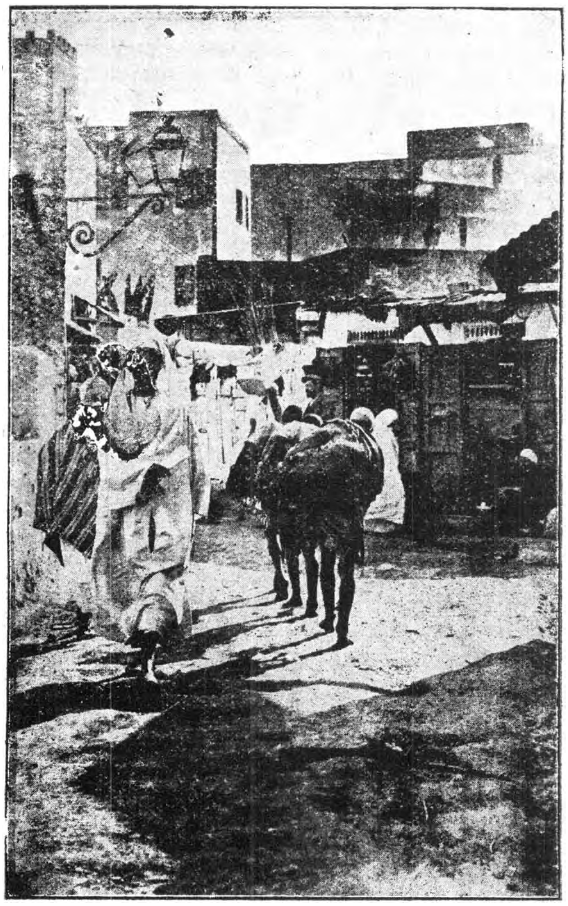

Casablanca. — Een hoekje van de Moorse stad.

op dek! De stad ligt vóór ons in 't morgenlicht.

Casablanca!

Inderdaad! Al blanke gebouwen. Op afstand gezien: een groep opeengestapelde witte blokjes met donkere venstergaten. Een verrassend zicht. Een modern architekt zou er het hart bij ophalen. Ik ook onderga diep de charme van deze kubiestiese konstruktie: niets dan rechte lijnen en vlakken en maar twee kleuren: licht en schaduw.

Van aan wal varen tien, twintig schuitjes de «Elisabethville» te gemoet, roeibootjes en puffende motorbootjes, ieder met drie, vier Marokanen. Deze klauteren als katten aan boord en op een ommezien worden de toegapende passagiers lastig gevallen door grotere en kleinere bengels die prentbriefkaarten verkopen of hun diensten als schoenpoetser aanbieden. Bonte wemeling op dek. Rode fezzen en witte tulbanden, witte burnoes(2) en helgekleurde jasjes, verbrande, bronzen, bruine, zwarte gezichten, blote benen en donkere voeten met of zonder sandalen.

De passagiers mogen tot tien uur aan wal. Weinige wachten tot het ontbijt klaar is. Langs een neêrgelaten trap nemen we in een wachtend motorbootje plaats. De Marokanen die ons weg voeren, gaan tegen elkaar driftig te werk; ze maken snelle gebaren en spreken rap, rap met vele ch-klanken diep in de keel gevormd. Op honderd meter van de «Elisabethville» hokt de machine van ons bootje ergens en we dobberen rond. Een sakkerende Moor draait zenuwachtig aan schroefjes en vijsjes; zijn handen druipen van vet en olie; te vergeefs! Na een kwartiertje daagt er hulp op; we worden door een ander motorbootje op sleeptouw genomen en weldra bevinden we ons op Afrikaanse grond.

Behalve de mensen is alles blank te Casablanca: de haven is blank, de wegen zijn blank, de oudere en ook de nieuwere die zich in de grootscheeps aangelegde Franse wijk bevinden.

Het krioelt op onze weg van bengels die zich als een zwerm vliegen op stroop, op ons werpen. Vijf, tien gidsen bieden zich aan; als we voorbij de lange rij huurkoetsen stappen roepen de koetsiers ons in hun brabbeltaaltje toe. We schepen iedereen af. Een jonge kerel laat ons evenwel niet los en volgt ons, leidt ons en.... wordt onze gids. Hij weert de deugnieten af die vinnig op ons toespringen, om ons prentbriefkaarten, kranten of marokijnen kleinodiën op te solferen en waarachtig hij vloekt met een echte g..... Als de venters ho-

(1) In de vereenvoudigde spelling. — (2) Kapmantel.

ren dat we noch Frans noch Engels spreken, dan geven ze ons de prijzen van hun waar in het Nederlands op: «Twintig frank!» en als we daarbij het hoofd schudden, dan zeggen ze: «Vijftien!»

De Moorse stad is een blanke doolhof van kronkelstraatjes, een opeengedrongen hoop huizen en hokken, winkels en gangen waardoor een bontkleurig volkje wemelt. Vlakke muren in ongelijke vakken verdeeld, vele in- en uitsprongen en luifels die scherpe schaduw afwerpen boven donkere poortjes, vensters en deurgaten. Vele winkels of beter hokjes waar groenten en vooral marokijnen tasjes, portefeuilles, kussens en souvenirs allerhande. Door menig deurgat zien we een Moor aan het werk in een vunzig kamertje. Schurftige ezeltjes met een vracht of met een mens beladen, dribbelen langs de ongelijke straten, gelaten zooals ezeltjes gelaten kunnen zijn. Bij de fonteintjes of pompen die in de ene of andere muur werden aangebracht, staan jonge mannen op een rij te wachten om de vellen blaas die ze bij zich hebben, met water te vullen. Wanneer ze gevuld is, opgezwollen als een renteniersbuik, wordt ze op de rug van jonge kerels getorst en deze, gebogen onder het gewicht, stappen langzaam voort. Grijsaards, kinderen, kreupelen, zonneklopppers koesteren zich op alle mogelike plaatsen in de zon. Enige peuteren aan hun tenen of nijpen de zandvlooien uit hun voeten. Er zijn daar mooie koppen onder met zwarte en grijze baarden, ook schurftige wrakken vol puisten of met zere ogen. Heel wat kinderen lopen rond; ze hebben glad geschoren hoofden maar zijdelings bengelt er een tresje als een lange, fijne kwast. Vrouwen in witte doeken gehuld, schrijden langzaam voort met bedekt aangezicht; ogen flikkeren. Niet alle vrouwen verstoppen haar gelaat. Sommige zien er uit als zigeuners, slordig en met een reukje. Eén dezer, nog een jonge moeder, stapt in een kronkelstraatje voort met een zuigeling aan de blote, matte rechterborst. Ze is niet het minst beschaamd, zelfs niet als de rondwandelende Europeanen daarbij vreemd opkijken. Andere moeders dragen hun kind op de rug. De statigheid die van sommige Mohammedanen uitgaat, valt ons zeer op. In hun burnoes gehuld verdwijnen ze onder een poort of achter een hoek. Enige Joden, herkenbaar aan hun zwarte kleedij, doen niet minder plechtig. Doch er is ook vies en lui volk te Casablanca. Alleen de kinderen schijnen er vlug te zijn en dan nog piepen er vele jongen gelijk de ouden zingen. Vlug lijken de ouderen slechts als ze met elkaar spreken, want dan gaan ze driftig te werk. We ontmoeten in de straten van Casablanca alle typen, van de blonde noordling-toerist tot de donkerste gearabiseerde neger. Bij een fontein merken we een jonge kerel op, groot en fier en met een tulband rond zijn donker hoofd, net de zwarte van de Drie Koningen eener Rubensschilderij. Felix Timmermans moet naar Casablanca komen.

Onze gids brengt ons vóór de Medsjid in het hartje van de inlandse stad gelegen. Als we te dicht de ingang naderen, worden we door de gids gewaarschuwd: «Pas entrer!» zegt hij. Een paar oude Muzelmannen keken ons reeds scheef en morsig aan.

De Europese wijk werd ten Noorden buiten de wallen van de oude stad opgetrokken. Brede lanen, jonge palmen schieten op. Inlandse politie en soldaten van het vreemdelingen-legioen houden de wacht. Een groot, wit schitterend postkantoor, een schouwburg, ruime hotels, luxueuse winkels, een druk bezochte markt, kortom een moderne, volledige Europese wijk in een Oosterskleed, want alle gebouwen zijn in pseudo-Arabiese stijl opgetrokken.

Om tien uur spoeden we ons terug naar het schip. Het motorbootje ligt bij de kaai te wachten. De Franse douane toont zich niet al te streng. Pas van wal gestoken of de machine hokt weer. Hulp daagt op.

Op het dek van de «Elisabethville» hebben venters hun waar uitgestald. Ze pakken hun boeltje in en met gevulde beurzen roepen ze ons « au revoir » toe.

Om elf uur terug in volle zee. De blanke blokjes op de lage kust verwijderen zich. De wind steekt op, de boot wiegt en schommelt. Al de dames zeeziek.

's Avends zijn de tafels in het eetsalon door latjes in vakjes verdeeld om te beletten dat borden en flessen op de grond terecht komen.

's Nachts stormwind! Het is soms alsof de boot op haar kop staat.

25000 LEDEN IN 1925
Hoeveel in 1926?
! RUST ROEST !
Ieder Bondslid brengt toch minstens een nieuw lid aan.

HAAGSCHE BRIEVEN.

III.
HET STRAND-KAMPEEREN.

Door middel van breede steenen trappen bereikt men vanaf de boulevard, het Scheveningsche strand, des zomers zoo gezellig en druk bezocht. Een lange rij menschen beweegt zich voort langs de vele tentjes waar van alles te krijgen is: souvenirs van Scheveningen, zichtkaarten, strandspeelgoed, fruit, gebak en dergelijke. Voorts zijn er melkhuisjes, kleine lunchrooms, kranten- en sigaren-kiosken alsmede de bekende snel- fotografie tenten. Ook nog verschillende attracties, zooals het Wembley-spel, ringen en ballenwerpen. Ter rechterzijde van het Wandelhoofd bevinden zich de luxe- en ter linkerzijde de volks-baden, waar men s morgens in de vroegte het rustigst zwemmen kan. Ik voor mij vind het, uit hygiënisch oogpunt beschouwd, prettiger te gaan zwemmen voorbij het einde van den boulevard, omdat het vooral over dag ontzettend druk is bij de baden en er dan wel een paar honderd menschen tegelijk binnen een beperkte ruimte in 't water liggen. Aan de linkerzijde van het Wandelhoofd bevinden zich ook de aardige cottages, woninkjes, kleine houten huisjes met een paraplu-dak, meestal voor 't seizoen gehuurd door de badgasten, die er met hun kinderen gansche dagen doorbrengen, waaronder de dames bezig met 'n handwerkje of, als de heeren, languit in een luie-stoel. Men maakt het er zich zoo gezellig mogelijk. In een kast worden alle mogelijke benoodigdheden geborgen, terwijl een overvloed van kussens en vouwstoeltjes wordt tentoongesteld binnen en buiten de tent. Men overnacht echter nooit. 's Avonds wordt het tentje gesloten en men gaat naar pension of hotel, waar een goed diner en zacht bed te verkiezen zijn boven een kermisbed en koude schotels in de tent.

Het strand zelf strekt zich uit in zuidelijke richting zoover het oog reikt, tot aan de haven, waar het echter aan den anderen kant wordt voortgezet en men, zoo voortwandelende, Kijkduin en andere plaatsen kan bereiken; in Noordelijke richting komt men na een klein uur fietsen in Katwijk en Noordwijk. Deze twee plaatsjes kan men vanaf den Scheveningschen boulevard eenigszins vooruitgestoken in zee zien liggen, een alleraardigst panorama van witte huisjes met roode daken, op en tusschen duinen en heuvels.

Tusschen Scheveningen en Katwijk ligt achter de duinen Wassenaar en 't is ongeveer op die hoogte, bij de Wassenaarsche slag, dat zich het tentenkamp bevindt. Niet alleen het Scheveningsche en Haagsche publiek, maar menschen uit andere plaatsen komen hier in den zomer, een week, een maand of langer kampeeren.

Ik heb er gekampeerd bij familie, die er ieder seizoen een maand verblijft. We hadden een paraplu-tent voor fourage en een breede lange tent in drie gedeelten, waarvan het eerste gedeelte als «salon» dienst deed, het tweede als slaapplaats en het derde als «kleedhok», — het eerste vertrek uit wit en rood, de beide andere uit effen geel doek. In het «salon» hingen enkele aardige platen en schilderijtjes. In het midden stond een witte opvouwbare tafel met er om heen alle kussens uit de boot, veel steviger dan sofa, of voetkussens. Op tafel de reisgramophoon en in een hoek, vlak bij den uitgang, een kleine lage kast en een spiritus-kachel. In de slaapafdeeling maakten de meisjes en jongens het zich overdag gemakkelijk in een luie-stoel en aangenaam met lectuur en 't was er dan meestal een gezellige rommel van door elkaar geworpen boeken en tijdschriften. Het «kleedhok» was iets kleiner dan de overige gedeelten. Langs de wanden waren geïmproviseerde kapstokken gemaakt. In het midden een kijkgat met een mikadeurtje waarnaast een kleine spiegel. De drie gedeelten konden apart worden afgescheiden met een deurtje van zeildoek, hetwelk met haken aan den wand bevestigd werd.

Het leven was er heel gezellig en gemoedelijk. Wie het eerste op was moest thee zetten en als ieder «op bed» een kopje thee had gedronken werd het opruimingswerk begonnen. Eerst dekens en kussens kloppen, die daarna in het kleedhok werden opgeborgen. Dan met een bezem het zand aanvegen. Als 't mooi weer was, sjouwden we de luie-stoelen naar buiten en maakten een gezellig zitje vóór de tent. Als alles er weer netjes uitzag, dan namen we een zeebad, waarna voor het ontbijt werd gezorgd. Was dit afgeloopen, dan kleedden we ons om gezamenlijk naar Scheveningen te gaan, wij om boodschappen te doen, en de jongens om versch drinkwater te halen. Waren er geen boodschappen te doen, dan maakten we een flinke wandeling door de duinen om gezond-vermoeid en hongerig terug te komen voor de koffie. We liepen meestal in zwemcostuum met badmantel, strandpakje of pijama en brachten den dag heel genoegelijk door. We zwommen, speelden polo, voetbalden, en hielpen de kampeerders hun tenten neer zetten of op te breken. Om zes uur wachtte het diner, wel een beetje ongewoon, maar toch heel goed klaargemaakt op de spirituskachel. Na het eten vroegen we een paar buurtjes op de thee en als het donker werd ontstaken de jongens voor de tent het kampvuur, terwijl we allemaal rondom de gramophoon zaten. Dit was het prettigste uurtje, helaas wel eens bedorven door de angst voor de z.g. zandvlooien, een soort klein plat wit beestje, dat verbazend hoog springt en alleen 's avonds te voorschijn komt. Voor het naar bed gaan gingen we altijd nog even het kamp rond, ieder van ons gehuld in een wollen deken omdat het 's avonds wat kil wordt. Dan wandelden we een eind langs de zee in de richting van het schitterend verlichte wandelhoofd en als we dan terugkeerden in het donkere tentenkamp, waar hier en daar nog een wachtvuur oplaaide, dan spreidden we vlug een zeildoek over den grond, namen onze kussens en dekens en kropen onder de wol.

BEPPY PLANTENGA.

— VERMINDERINGEN —

GELUWE.

Godderis Benoit, **Restauratie,** Yperstraat, 5 °/° op spijzen, dranken en benzine.

Vanraes Jules, **Yzerwaren,** Meenenstraat, 5°/° op ijzer- en landbouwwaren.

Ghesquiere Viktor, **Ellegoederen,** Vrouwstraat, 5 °/° op ellegoederen.

LEUVEN.

Voordracht-avond van de Sint Quintens vereeniging, op Maandag 21 December in de Feestzaal, Schapenstraat, 98. Spreker de Heer Chr. de Does van Brussel, over « Het Zwarte Woud » (met lichtbeelden). De leden V.T.B. hebben slechts half geld voor den toegang te betalen (= 25 c.).

LIER.

Van Arkkels, **Reis- en Rookartikels,** Antwerpschestraat, 105, 5 °/°.

RIJKEVORSEL.

Van Roey, Fr., **Stoom-, Zaag- en Schrijnwerkerij,** 5 °/°.

ONZE REIZEN IN 1925.

» *Illi robur et aes triplex*
» *Circa pectus erat, qui fragilem truci*
» *Commisit pelago ratem*
» *Primus* ».

Zoo schreef Horatius enkele jaren vóór Kristus. Voorwaar, met een kleine variante maken wij deze verzen actueel:

» *Hem was de borst verhard, van drievoud brons*
» *Ompantserd, die 't luchtschip, het ranke,*
» *Aan 't wreed geweld des winds,*
» *Vertrouwen dorst*
» *Het eerst !* »

Deze verzen van den latijnschen dichter mogen we wel beschouwen als een ode aan de onversaagde toeristen der Oudheid, toen -- in de moderne beteekenis van het woord -- echter zeldzaam. Het liep aan tot in het begin der eeuw van Keizer Karel, toen voor de Nederlanden die periode van ongemeenen bloei aanbrak, vooraleer we een heusche «reisbeschrijving» krijgen, een trouw relaas van een echt toerist. Het is het reisverhaal van Kanunnik De Beatis die met Kardinaal van Arragon, een reis ondernam van Rome tot in de Nederlanden, over Duitschland en Frankrijk. Dit werk is een belangwekkend stuk voor de geschiedenis van het toerisme.

Het is slechts in de jongste jaren dat het toerisme een heel ander karakter kreeg en wel door de uitvindingen en verbeteringen der vervoermiddelen. In de jongste twintig, dertig jaar zien we daarbij in elk land toeristenbonden en vereenigingen tot bevordering van het vreemdelingenverkeer ontstaan en vlug groeien tot machtige organisaties. Aan de spits dezer snelgroeiende vereenigingen staat de « Vlaamsche Toeristenbond ». Op drie jaar en half 25.000 leden! Waar werd het ooit voorgedaan?

Het hoofddoel van al deze organismen en ook van het onze is reizen en al reizende genieten en leeren ; en het practische in dit hoofddoel: niet steeds afhangen van louter winstbejagende «offices».

De eerste twee jaren van zijn bestaan heeft de V.T.B. zijn voelhorens uitgestoken, in het hart zijner leden naar de wenschen getast. De Kommissie voor Toerisme, het lichaam hetwelk zich met het inrichten der reizen onledig houdt, heeft -- 1925 is er het bewijs voor -- goed getast.

In *Nederland* is de « Vlaamsche Toeristenbond » geweest, in *Wallonië, Duitschland, Frankrijk, Zwitserland*. Ook *Vlaanderen* zelf heeft een ruim aandeel gekregen. Benevens aan de talrijke uitstappen door de plaatselijke groepeeringen ingericht denken onze getrouwen terug aan de vijf bijzonder geslaagde Toeristendagen met uitstappen naar *Oudenaarde* en den *Kluisberg*, naar *Knokke* en het *Zwin*, naar *Sichem* en *Averbode*, naar *Brecht*, en naar *Genk* met bezoek aan de *mijn van Waterschei*. Onze Toeristendagen lokten steeds vele deelnemers en op de vergaderingen (die niet steeds het gewenschte resultaat opleverden) was er steeds gezelligheid, verbroedering en werd het nieuwe V.T.B.-gebouw gevoegd.

Over den *Landdag te Aalst* moeten we hier niet meer gewagen. Uitvoerig verslag verscheen in «De Toerist», nr 12.

Nauwelijks had 1925 ons enkele mooie dagen gebracht of de jonge Bond rukte reeds uit naar *Frankrijk*. Dr. Leurs nam de liefhebbers tijdens het Paaschverlof meê naar *Rowaan, Lisieux, Bernay*, en toonde ons het schoone landschap van *Calvados*. Juni: een plezierige eendaagsche autorit naar *Waterloo* en *Villers-la-Ville*. Juli en Oogst ! De zon had zich voor goed in den hemel gevestigd, de grauwe dagen vergeten, Zomer laat zich in al zijn mildheid gelden. Het drukke reisseizoen is daar! De Bond roept zijn leden op en daar bollen diegenen die niet te laat kwamen met hun inschrijving naar alle richtingen: M. Joos brengt ze naar de *Maasvallei,*

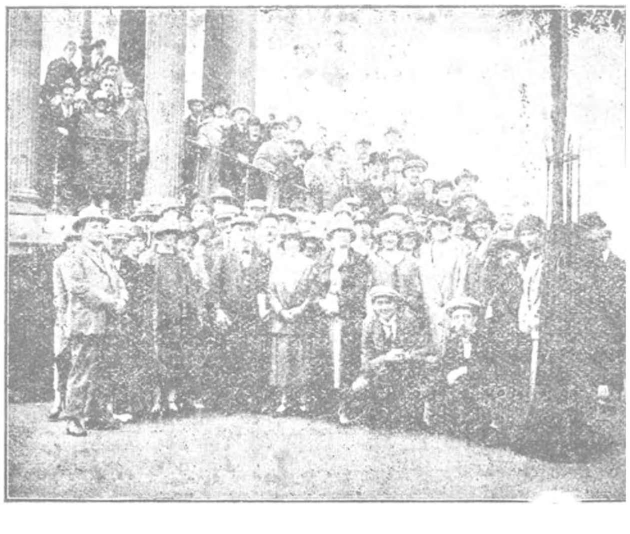

De V.T.B. te Parijs.

M. De Combe naar de *Semois* en tweemaal naar *Parijs*. M. Bombeke volgt denzelfden weg. Dr. Leurs trekt naar de *Eifelstreek* en naar *Zwitserland*, M. De Ridder naar *Laroche*, M. Heylen naar *Malmedy* en per boot gaat het naar *Vlissingen* en *Middelburg*. Hier in extenso een verslag over deze reizen geven gaat niet! Maar alle slaagden ze buiten verwachting. In 1925 waren de reizen een zeer belangrijke factor binnen den V.T.B. en toch heeft de Kommissie voor Toerisme haar plan voor 1926 aanzienlijk moeten uitbreiden. Tijdens het verloopen jaar zagen we ons, jammerlijk genoeg, verplicht voor de reizen naar Parijs, Eifel, Malmedy en Vlissingen 265 leden teleur te stellen, ze kwamen te laat en konden niet meê. Dit weze een verwittiging voor het volgend jaar! Dadelijk inschrijven!

Of de deelnemers tevreden waren? Dit zal blijken uit volgende bloemlezing uit brieven die het Bondssecretariaat en de onderscheidene leiders ontvingen.

De deelnemers aan de reis naar den Eifel stelden de volgende dagorde op:

« Ondergeteekenden, deelnemers aan de V.T.B.-Eifelreis van 19, 20 en 21 Juli ll., betuigen hiermede hun dank aan het Bestuur van den V.T.B. voor het schitterend initiatief dat het heeft genomen om bedoelde reis in te richten per autocar, en drukken den wensch uit dat nog meer gelijkaardige reizen zouden worden georganiseerd, aangezien zulks de eenige wijze is om zulke streken in al hun bijzonderheden te bewonderen ; zij betuigen hun dank jegens den leider dezer reis, Dr. Ir. Leurs, die zijn algemeen erkende bevoegdheid en al zijn energie ten dienste der medereizigers heeft gesteld».

Een Noord-Nederlander die de succesvolle reis naar Parijs meemaakte, heeft voor den leider, M. De Combe, volgende lofbetuigingen over: «....... Wij waren niet meer in de gelegenheid U onze erkentelijkheid te betuigen voor de vele moeite die door U en Mr Uw vader is gedaan om in den korten tijd dien wij in Parijs onder Uw leiding doorbrachten ons veel moois van de stad te laten zien... Afgezien van de warmte die we ondervonden hebben kunnen we niet anders zeggen dan dat we bizonder hebben genoten...»

Een deelnemer aan de reis naar de Semois schrijft het volgende aan den leider: « Ik kan niet nalaten U mijn welgemeenden dank te betuigen voor de aangename en welgelukte reis die we het genoegen hadden met U te maken. Ten uiterste voldaan over het natuurschoon dat we te zien kregen, zoowel als over het materieele deel der reis, voel ik me verplicht, als lid, U te laten weten dat ik mijn uiterste best zal doen om zooveel mogelijk nieuwe leden aan te brengen tot groei en bloei van den V.T.B.....».

Voorwaar, een uitstekende gedachte, die laatste! Aan onze leden die hun dankbaarheid op een of andere manier zouden wenschen te uiten zeggen we: Werft nieuwe leden aan!

Bij al deze loftuitingen zouden we nog meer en voegen de woorden van dank door tal van medereizigers op ons Secretariaat uitgesproken doch zulks zou te ver leiden.

Wij zeggen de leiders van harte dank voor hun offervaardigheid en hun energie waardoor ze de leden-deelnemers alsmede den Bond hebben gediend, zijn aanzien hebben verhoogd en zijn faam verstevigd. De V.T.B. mag fier zijn over den uitslag.

Pulchre, bene, recte!

HET BESTUUR.

STEDEN EN LANDSCHAPPEN

Pas verschenen :

« WEST BRABANT »

door Dr. Jan Lindemans en Ir. Dr. Stan Leurs met de medewerking van Ir. Paul Lindemans, Dom Renerius Podewijn, O.S.B., Kan. Delestré, O. Prœm. en Dr. L. Crick, en met een inleiding van Mr. Dr. Fr Van Cauwelaert. — Uitgegeven door « De Sikkel » te Antwerpen, in samenwerking met den « Vlaamschen Toeristenbond ».

Menig lid zal zich dit wezenlijk fraai, smaakvol verlucht boek zonder dralen aanschaffen. De bondsleden betalen slechts fr. 7,50, niet-aangeslotenen fr. 9.— Voor franco-toezending wordt morgen gezorgd indien heden besteld !

Den Vlaming die zijn land liefheeft, den Noord-Nederlander die in Vlaanderen veel van zijn eigen land ziet, er treffende, goeddoende verwantschap kan vinden, den vreemdeling die over Vlaanderen zooveel goeds moet hebben gehoord, kan « West-Brabant » veel, zeer veel genot verschaffen.

In het volgend nummer van « De Toerist » zal de groote Brabander, « De Brabantsche Leeuwerik », Pol de Mont, « West-Brabant » breedvoeriger bespreken.

Leden, alvorens uw land ter plaatse te bezoeken zoudt U het eerst langs het boek moeten binnendringen !

ONZE REIZEN IN 1926.

De Commissie voor Toerisme heeft er voor gezorgd, dat de agenda der reizen in 1926 nog meer verscheidenheid en keuze biedt dan in 1925. Ze heeft vooral het oog moeten houden op de valuta. Maar, sedert het bepaald sluiten van de lijst der reizen, is — zoo lijkt het ten minste — onze frank, een gezondheidsperiode ingetreden.

Men lette er wel op, **dat het vastgestelde maximum deelnemers voor elke reis niet mag overschreden worden. Daarom is het geraden, dat de leden nu reeds hun mogelijke deelneming zouden doen kennen op het Bondssecretariaat.** Tijdig zal hun dan een uitnoodiging (zonder verplichting) geworden om het eventueel verschuldigd bedrag te storten ; daarbij zullen gevoegd worden : volledige inlichtingen, reisplan, kaarten, e.d. De ervaring heeft ons toegelaten den deelnemers voor lagen prijs groot comfort te bieden.

De heeren Afgevaardigden gelieven onderstaande data goed in 't oog te houden en **op die dagen geen uitstappen of reizen van algemeenen aard te beleggen.**

De hieronder opgegeven prijzen zijn slechts benaderend.

Wij verzoeken de leden dringend ons hun toetreding **zóó haast mogelijk** te zenden en niet tot den uitersten dag met het vragen van inlichtingen te wachten. Voor groepen zal zich — indien gewenscht — een afgevaardigde van de C. v. T. zelfs ter plaatse begeven om inlichtingen te verstrekken. De C. v. T. denkt er over om een algemeen reis-inlichtingsboekje uit te geven, hetwelk dan, op aanvraag, kosteloos zou worden bezorgd.

AGENDA DER REIZEN IN 1926.

FEBRUARI

16 : BINCHE. — 1 dag. Dinsdag van Karnaval ; zeer interessante folkloristische uiting. Leider : hr. J. Joos.

MAART

28 : RIVIERA. — 7 dagen. Autotochten langs de Azurenkust. Prijs ± fr. 975. Leider : heer Eug. De Ridder.

APRIL

week van Beloken Paschen : NOORD-ITALIE. — 10 dagen. Lugano- en Comomeer ; Como, Milaan, Pavia, Genua ; autotocht langs de Riviera di Levante (Italiaansche Azurenkust). Prijs ± fr. 1200. Leider : Prof. Dr Leurs.

MEI

23 (Pinksteren) : DE SEMOIS. — 3 dagen. Bezoek aan Bouillon en omstreken ; wandelingen langs de boorden der Semois. Leider : hr. Eug. De Ridder.

JUNI

19 : GROOT-HERTOGDOM LUXEMBURG. — 5 dagen. Deels per spoor, per autocar, te voet. Gansch nieuw plan. Prijs ± fr. 400. Leider : hr. J. Joos.

26 : VOGEZEN & ZWARTE WOUD. — 5 dagen. Per autocar van Mausheim tot de drie Aaren ; over Colmar naar het Zwarte Woud ; over Freiburg en Triberg terug naar Straatsburg. Leider : Prof. Dr. Leurs.

26 : PARIJS. — 5 dagen. Bezoek aan de voornaamste merkwaardigheden ; uitstappen naar Versailles ; porseleinbakkerij van Sèvres, enz. Leider : hr. J. De Combe.

JULI

4 : DEN HAAG. — 2 dagen. Leider: hr. Fr. Luyten

4 : LUIK & OMSTREKEN. — 2 dagen. 1ste dag : Bezoek aan Luik ; 2de dag : Wandeling langs de boorden der Ourthe. Leider : hr. J. Van Overstraeten.

4 : BERGTESGADENER ALPEN. — 12 dagen. Leider : hr. J. De Combe.

18 : MALMEDY & OMSTREKEN. — 4 dagen. Leider : hr. W. Heylen.

20 : EIFELSTREEK. — 4 dagen. Autotocht. Prijs: ± fr. 500. Leider : Prof. Dr. Leurs.

OOGST

1 : DE ARDENNEN. — 4 dagen. Autotocht. Leider: hr. Eug. De Ridder.

7 : DE RIJN. — 5 dagen. Leider: hr J. De Combe.

7 : DE VLAAMSCHE ARDENNEN. — 4 dagen. Leider: hr. W. Heylen.

7 : ZWITSERLAND. — 6 dagen. Berner Oberland met beklimming van de Jungfrau en den Pilatusberg; Bazel, Lucern, Bern, Thun; overtocht van het Vierwoudstedemeer, enz... Prijs: ± fr. 950. Leider: hr. J. Joos.

22 : LAROCHE & OMSTREKEN. — 6 dagen. Verblijf te Laroche. Wandelingen in den omtrek. Leider: hr. Eug. De Ridder.

SEPTEMBER

5 : LOURDES & DE PYRENEEEN. — 11 dagen. Leider: hr. Eug. De Ridder.

PROVINCIALE TOERISTENDAGEN.

Evenals in 1925 wordt er in iedere provincie een Toeristendag belegd. Aan de dagorde dan, hoofdzakelijk: 1e Vergadering voor de behartiging van bondsaangelegenheden; 2e Wandelingen en bezoeken aan instellingen.

MEI : ? te OOSTENDE voor de provincie WEST-VLAANDEREN.

JUNI : 20 te HALLE voor de provincie BRABANT.

JUNI : ? te TONGEREN voor de provincie LIMBURG.

OOGST : 28 te WESTERLOO voor de provincie ANTWERPEN.

SEPT. : 12 te ST. NIKLAAS voor de provincie OOST-VLAANDEREN.

KLEINERE REIZEN EN UITSTAPPEN.

Door de Heeren Afgevaardigden worden daarbij verschillende één- of tweedaagsche reizen en uitstappen ingericht. De bijzonderste zullen binnen kort worden bekend gemaakt.

Commissie voor Toerisme :
de leider,
JOS. JOOS.

IN MEMORIAM.

Den 18n November overleed te Schellebelle na een langdurende, slepende ziekte, onze afgevaardigde voor Lebbeke, de heer Basiel Bettens.

Wie den heer Bettens aan het werk heeft gezien, wie op de hoogte is van de verbazend intense aktie op toeristisch gebied die hij heeft gevoerd in het ondankbaar midden dat een industriedorp is, betreurt voor den V.T.B. het heengaan van den heer Bettens : met hem verdwijnt een der eerste en beste pioniers van onze vereeniging. Aan de beproefde familie bieden wij de betuiging onzer gevoelens van oprechte deelneming.

* * *

Wij vernemen dat de Heer Edmond De Combe, in leven ijverig bondslid en reis-leider, vader van den Heer Jozef De Combe, lid van de Commissie voor Toerisme, Zondag 6 dezer, plotseling overleden is in den ouderdom van 65 jaar. Wij betuigen de familie De Combe onze oprechte deelneming.

Het toeval wilde, dat wij ter illustratie van het artikel « Onze Reizen in 1926 », in onderhavig nummer, juist een foto kozen waarop ons overleden lid, links, alleen op het voorplan (profil) staat ; de foto werd genomen te Parijs ; de overledene was toen de leider en we moeten hier aan toevoegen, dank zij hem, eene van de bestgeslaagde was welke tot nog toe door den Bond werden ondernomen.

Het Bestuur.

-- VAN HET SEKRETARIAAT --

LEDENAANGROEI. — Van 15 November tot 30 November konden wij geen noemenswaardigen ledenaangroei boeken. We waren echter in de gelegenheid tal van personen in te schrijven voor volgend jaar. In het nummer van 1 Januari publiceeren wij het aantal nieuwe leden ingeschreven voor 1926, alsook den lijst der ijveraars welke meer dan 10 leden aanbrachten.

Aan de drie personen welke van af 15 Dec. tot 31 Jan. het grootste aantal leden aanwierven zal een aardig boek worden aangeboden.

—o—

DOCUMENTATIE. — Wie helpt het secretariaat bij het samenbrengen eener volledige en degelijke documentatie? Stuurt ons brochures, reisplannen, gidsen, verslagen over de ervaringen door U opgedaan bij uw tochten.

BETALING DER LIDKAART 1926. — Bij het verschijnen van dit nummer moeten alle bondsleden, die ook in 1925 lid waren, in het bezit zijn van hun lidkaart 1926.

Zij die deze kaart nu nog niet bezitten wezen ervan verwittigd dat deze als onbetaald bij ons terugkwam met de aanduiding « afwezig », « vertrokken », « zal op kantoor komen », « geweigerd! »

Deze leden, die dus nog niet in de gelegenheid waren hun bijdrage over 1926 te betalen, worden dringend verzocht, teneinde hun het regelmatig toezenden van het bondsblad « De Toerist » te kunnen verzekeren, ten spoedigste het bedrag van fr. 7,50 (of van fr. 3,50 ev.) te komen voldoen op het secretariaat, Dambruggestraat, 116, of te storten op postcheckrekening nr. 93627, waarna hun de kaart onmiddellijk wordt toegezonden. Op de strook van het postcheckbulletijn vermelden « bijdrage over 1926 » en het nummer der lidkaart 1925. Het is in het belang der leden zelf dat ze aan dit verzoek zoohaast mogelijk voldoen.

NIET-ONTVANGEN VAN « DE TOERIST ». — Indien het 1 Januarinummer van « De Toerist » moest achterwege blijven verzoeken wij de personen welke regelmatig aan den postbode hun bijdrage over het jaar 1926 hebben betaald dadelijk bij het postbeheer een klacht neder te leggen.

PREMIE. — Met genoegen stelden wij vast dat vele onzer trouwe leden gedurende de laatste dagen het secretariaat met nieuwe inschrijvingen voor 1926 overrompelden. Wij danken deze flinke werkers! Het bestuur heeft dan ook besloten aan de drie personen welke het grootste aantal nieuwe leden aanbrachten van af 15 December tot 31 Jan. een mooi boek aan te bieden. Vooruit propagandisten werft leden aan !

DE LIJST der V.T.B. leden welke meer dan 10 leden aanwierven voor 1926, van af 15 Oktober tot 1 Januari, zal worden gepubliceerd in het nummur van 15 Januari.

AAN DE AFGEVAARDIGDEN. — Al onze afgevaardigden worden dringend verzocht vóór 15 Januari een bondig verslag in te dienen over hun werking gedurende het afgeloopen jaar. Wij verlangen niet een uitgesponnen opstel, maar een opsomming van de wandelingen, reizen, voordrachten, en dgl. die in den loop van het jaar werden op touw gezet. Deze gegevens zijn voor ons van groot belang omdat ze dienen moeten voor het opmaken van een overzicht van de bondswerking gedurende het verloopen jaar. Bedoeld overzicht komt ons van pas bij het ev. aanvragen van steun aan de openbare besturen.

HEBT U REEDS HET JAARBOEK? Bijna uitverkocht. Achterblijvers haasten zich dus. fr. 1.—

DE WET OP HET VERKEER? Onmisbaar voor hen die geen boete wenschen te betalen. fr. 0.75 voor de leden.

EEN DOORSCHIJNEND OMSLAG VOOR UW LIDKAART? Prijs : fr. 1.—

EEN AUTOVLAG? — fr. 5.—

EEN FIETSVLAG? — fr. 3.50.

EENFIETSPLAAT? — fr. 3.—

EEN V.T.B. KNOOP OF -SPELD? Dit moet U zeker hebben. fr. 2.—

VERGADERING VOOR AFGEVAARDIGDEN.

Provincie Antwerpen en het Waasland : Op Zondag 20 December te 10 u. in het lokaal « De Vlaamsche Leeuw », De Keyzerlei, 21.

Limburg : Op Zondag 27 December. Lokaal en uur alsook de dagorde worden aan de afgevaardigden schriftelijk medegedeeld.

OVER EEN DEEL VAN DE BONDSWERKING IN 1925.

(in aansluiting met « Onze Reizen in 1925 »).

Commissie voor Propaganda. — De taak der C. v. P. is misschien de meest ondankbare der onderscheidene Bondscommissies. Immers, de resultaten van het door haar geleverde werk zijn niet zoo tastbaar, niet zoo in het oog vallend als die welke door de Commissie voor Toerisme en door den Opstelraad bvb. worden bereikt.

De C. v. P. heeft o.m. onder hare bevoegdheid het beter bekendmaken van den Bond in binnen- en buitenland. Om dit doel te bereiken werden door haar verschillende middelen aangewend: plaatsen van artikels en mededeelingen in de bladen; uitgeven van een propaganda-zegel, waarvan op korten tijd ongeveer 30.000 ex. werden verkocht; opstellen en uitgeven van een vlugschrift, hetwelk kortelings van de pers komt en, op aanvraag, gaarne aan de Bondsafgevaardigden zal worden verzonden.

Met de Bondsafgevaardigden blijft de C. v. P. gedurig in voeling. Zij is met hen in briefwisseling en belegt gewestelijke vergaderingen voor afgevaardigden met dewelke dan een lid van het Dagelijksch bestuur en een lid der Commissie onderhandelt. In 1925 werden 2 zulke vergaderingen belegd te Roeselare, 2 te Gent, 1 te Genk, 2 te Antwerpen, 1 te Brussel, 1 te Oostende, 1 te Oudenaarde, 1 te Leuven en 1 te Hasselt.

De C. v. P., zorgt, samen met de Commissie voor Toerisme, voor het welgelukken der reizen en uitstappen en het is ook grootendeels aan haar werking te danken, dat bvb. de Toeristendagen te Knokke, Oudenaarde, Averbode en Brecht bijzonder slaagden, terwijl de bootreis naar Vlissingen, niettegenstaande uiterst slecht weder, toch het gewoon succes kende. — De Landdag te Aalst was een triomf. Allen die er aanwezig waren zullen er met genoegen aan terugdenken.

De C. v. P. zorgde voor het inrichten van voordrachten en voor het opzoeken van voordrachtgevers. In een volgende mededeeling zullen wij uitvoerig verslag geven over het getal en den aard der gegeven voordrachten en der op touw gezette uitstappen en bezoeken aan inrichtingen.

Het is ook aan de werking van de C. v. P. te danken, dat de Bond thans over een keurbent van trouwe en ijverige Afgevaardigden en Propagandisten beschikt. Een overzicht van de stijging van ons ledencijfer zal iedereen toelaten over hun werking te oordeelen: Einde 1924: 16.869; Januari 1925: 18.378; Februari: 19.513; Maart: 20.341; April: 21.212; Mei: 22.412; Juni: 24.564; Oogst: 25.513; September: 25.857; Oktober: 26.071; November: 26.579.

De C. v. P. had een aanzienlijk deel in de verspreiding van fietsvlaggen, hotel- en fietsplaten en stelde het laten vervaardigen van autovlaggen voor. Verder zijn in aanmaak kleine platen welke aan al de aangesloten huizen zullen worden uitgedeeld.

Om te eindigen: de C. v. P. vergaderde in 1925, tot op heden, 23 maal; al de wenschen en wenken der Bondsafgevaardigden vallende binnen hare bevoegdheid, worden door haar onderzocht en besproken.

Wij hopen, dat onze medeleden zich, door deze korte uiteenzetting, een gedachte over de werking van de C. v. P. kunnen vormen.

De leider: J. MAUQUOY.

NIEUWTJES

(Mededeelingen van de Reichszentrale für Deutsche Verkehrswerbung).

TENTOONSTELLING VAN 300.000 ROZEN. — In 1926 wordt te Dresden een jubileum-tuinbouwtentoonstelling gehouden. De voorbereidende arbeid is reeds flink aangepakt. Op die tentoonstelling zullen de bezoekers 300.000 rozen van verscheidene soort kunnen bewonderen.

—o—

DUITSCHLAND LEGT EEN PROEF-AUTOBAAN AAN. — Het Duitsche Strassenbauverband legt, ten Noorden van Braunschweig, op het Bockbartsfeld, de eerste proef-autobaan aan. Deze baan is cirkelvormig : doormeter: 360 m.; gemiddelde lengte ringsom 1080 m. De verkeersweg is 11 m. breed en er is ruimte voor vier slierten. Als wegenis-materiaal werden gebruikt: « Kleinpflaster » gewone bestrating, bestrating met beteerde oppervlakte, asfalt, beton, en bestrating met teering onder de oppervlakte. Met deze proef beoogt men voor eerst vast te stellen de uitwerking op deze baan door het gewicht en door het tempo der rijtuigen. Deze proef-baan moet ten grondslag liggen aan het leggen van voorbeeldige auto-banen in geheel Duitschland.

—o—

HET « EUROPAHUIS » IN BERLIJN. — Op de Askanische Platz te Berlijn, verrijst een reusachtig gebouw, het «Europahaus», hetwelk door de Groot-bouw A. G., naar ontwerpen van de bouwmeesters Bielenberg en Moser wordt opgetrokken. De 17.000 m2 grondoppervlakte, waarvan 10.000 m2 door het gebouw ingenomen worden, is afgenomen geworden van den Prins Alberttuin. Voor het van drie tot zes verdiepingen hooge Huis wordt in hoofdzaak Rocklitzer porfier gebruikt. De voorgevel is 300 m. lang. Binnenin zal men beschikken over 30.000 m2 vloerruimte en onder het gebouw bevinden zich nog 35 winkels. In het « Europahaus » zullen worden ondergebracht: een kinema voor 2.500 toeschouwers, een restaurant en een koffiehuis ieder voor een bediening van 1000 personen. Met het oog op voorspoedig draaien van de zaak, bij avond, zal de geheele voorgevel met schijnwerpers verlicht worden.

—o—

DE SPOORWEGEN DER VIJF WERELDDEELEN. — Naar een van de jongste afleveringen van het Archiv für Eisenbahnwesen bedroeg de gezamenlijke lengte van het spoorwegnet over de gansche aarde, einde 1923, 1.215.730 kilom., liggende over een oppervlakte van nagenoeg 120.570 Km2, met een bevolking van plus minus 1.8 miljard hoofden, dus, op iedere 100 Km2 oppervlakte 1,0 Km. en op 10.000 inwoners 6.7 Km. spoor. Van de landen staan de Vereenigde Staten van Amerika met 404.200 Km. veruit aan den kop. Dan volgen Britsch-Indië en Kanada met ieder 65.000 Km., Duitschland met 57.642 Km. België heeft het dichtste net : 36.5 Km. spoor op ieder 100 Km. oppervlakte; dan volgen, ver ten achter, Groot-Britanje met 16 Km. per 100 Km. opp., Duitschland met 12.2 Km. China is het minst van spoorweg voorzien. 440.000.000 inwoners, nagenoeg 11.000.000 Km2 oppervlakte en slechts 11.544 Km. spoorweg. Dat is voor iedere 100 Km2 oppervlakte 0.1 Km. en voor iedere 10.000 inwoners, 0.3 Km. spoor.

—o—

500 JARIG BESTAANSJUBILEUM DER PORSELEINSTAD SELB. — In 1926 viert de beroemde porseleinstad Selb (Beieren) haar 500 jarig bestaan. In de maanden Juli en Oogst zullen er een reeks feestelijkheden te dier gelegenheid plaats vinden.

—o—

FLETTNER-ROTOREN OP DEN RIJN. — Op de werf van de Gebr. Sachsenring worden, in opdracht van de Köln-Düsseldorfer Dampfschiffahrt, twee nieuwe passagiers stoomschepen gebouwd voor de vaart op den Midden- en den Boven-Rijn. Het zullen de eerste passagiersstoomschepen voor binnenvaart zijn voorzien van Flettner-rotoren. Reeds midden Maart 1926 zal het eerste dezer schepen dienst doen.

NIEUWE AFGEVAARDIGDEN

AARSEELE.
Gysen Richard, Onderwijzer.
ANTWERPEN.
Van de Vloed, E., onderw. Meetingstraat, 36.
BINKOM.
Dr. Ulens (kant. afgevaardigde Glabbeek).
DIEGEM.
De Bosscher, J.-B., Broekstraat, 99.
DIKSMUIDE.
Clauw, E., Hotel « Casino », Groote Markt.
HEULE.
Lecot, Maurits, Yzerhandel.
LANKLAAR.
Martin Raym., Aannemer (kant. afgevaardigde).
LICHTERVELDE.
Maanhout, Silveer.
OOST-NIEUWKERKE.
Platteeuw, Fietshandelaar.
SNAASKERKE.
Quatanens, Nijveraar.
VELTEM.
Van Butzele, Renaat, Onderwijzer.

VLAAMSCHE TOPONYMISCHE VEREENIGING.

Leuven, de Spoelberch-Instituut, Krackenstraat, 3.

Wij ontvingen het eerste nummer der « Mededeelingen » van de Vl. Top. Ver. Dit is voorwaar werk dat eerbied afdwingt !

— Deze wetenschap, de toponymie (toponomie) of plaatsnaamkunde, was door onze geleerden zoo goed als niet aangepakt, — mede een van de oorzaken dat we in Vlaanderen met zulk een belachelijk stel plaatsnamen voort moeten hinken. De V.T.B. die er op zijn jongsten Landdag, te Aalst, nadrukkelijk heeft op gewezen, dat de Vlaamsche plaatsnamen dringend moeten worden verjongd en geünifieerd, die er toen ook toe overging zelf een kommissie voor de behartiging dezer aangelegenheid samen te stellen, juicht dus het alleszins flink werk van de Vl. Top. Ver. luide toe.

In het nr 1 van de «Mededeelingen» wordt eerst eens woord gezegd over de pogingen die jaren geleden werden aangewend om geestdrift te verwekken voor de studie onzer plaatsnamen, en over de teleurstelling die de baanbrekers opliepen. Daarna wordt gezegd hoe het met de toponomie in Frankrijk, Duitschland, Skandinavië, Nederland en Wallonië gesteld is. Ten slotte een breedvoerige uitweiding ingezet met de vraag « Hoe staan we in Vlaanderen ? » — Omdat we deze goed-gegronde poging moeten steunen drukken we hier over « dat boekbezendingen liefst worden verwacht in het de Spoelberch-Instituut (Vl. Top. Ver.) te Leuven ; Toponymisch materiaal en briefwisseling daarentegen aan het adres van Prof. H. Y. Van de Wyer, te Kortenberg bij Leuven, die zich ook voor adressen van belangstellenden zeer aanbevolen houdt. »

BONDSLEVEN

OTTENBURG.

Op de Waalsche grens en ondanks druk verkeer met de Waalsche stad Wavre mocht het V.T.B. lukken aldaar een flinke groepeering tot stand te brengen. De ijverige afgevaardigde, de heer Van den Bosch, schoolhoofd houdt zich druk bezig met het inrichten van allerlei leerrijke vermakelijkheden o.m. voordrachten en een tooneelavond die de Ottenburgers zal toonen wat voor hen de V.T.B. kan doen. En het is nog maar een begin !

* * *

BRUSSEL.

Nachtwandeling. — Zaterdag, 28 November, maakte de Brusselsche groep « Sterren- en Weerkunde » zijn November-uitstap. De leider, Dr F. Bertijn, kon — de hemel was ons niet genadig — geen sterren toonen, evenmin de heldere planeten Jupiter en Venus, noch de Leoniden, noch de Andromediden, beruchte vallende stellen, noch jongstleden ontdekte kometen. Maar, hij bracht ons door tooverachtige sneeuwlandschappen. Het park van Brussel met zijn lichte plekken, zijn diepten en zijn vijver, was heerlijk en... voor ons alleen. Dr. Bertijn toonde ons terloops de oude Hoogeschool van Brussel, het standbeeld van Th. Verhaegen, haar stichter, en, aan het Salsbosch, bleven wij even staan bij de nieuwe Hoogeschool, zoo contrasteerend met de oude, — alsmede vóór de gewezen krijgsschool — geschiedkundig monument —, onder de sneeuw ingesluimerd. Door het Terkamerenbosch, met den ingedommelden vijver, langs den Groenen Jager, bereikten we een groote cirkelvormige haag. « Hier », zegt Dr Bertijn, « werd in 1883, de sterrenwacht van Ukkel gebouwd. We staan hier op de hoogvlakte van St Job, 100 m. boven den zeespiegel. Ziedaar de klassieke koepels. De gebouwen zijn georiënteerd, zoo, dat de gangen en de lanen van Noord naar Zuid of van Oost naar West loopen. De Sterrenwacht omvat een Sterrenkundig- en een Weerkundig Instituut. We geraken hier wel eens binnen, als we... 50.000 leden sterk zijn. » We zetten de wandeling voort tot Calevoet... vanwaar we verder tot thuis wandelen wegens door den sneeuwval ontreddeerden tramdienst. L. V.

INHOUD :

Toerisme per vliegtuig, L. Schalckens	465
Bondsleven	469
Op Reis naar Kongo	470
Haagsche Brieven, Beppy Plantenga	472
Verminderingen	472
Onze Reizen in 1925	473
Steden en Landschappen	474
Onze Reizen in 1926	475
In Memoria	476
Van het Secretariaat	476
Over een deel van de Bondswerking in 1925	477
Nieuwtjes	477
Bondsleven	478
Uitstappen en Bijeenkomsten	479

UITSTAPPEN EN BIJEENKOMSTEN

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ANTWERPEN.

VRIJDAG 18 DECEMBER . Te 8 u. derde Wintervoordracht met lichtbeelden in de feestzaal der Stedelijke Normaalschool, Quellinstraat. Als spreker treedt op den heer Dr. Remi Sterkens, Leeraar aan het Atheneum te Elsene, met het onderwerp « Zwitserland en zijne Bewoners ». Toegang vrij voor eenieder.

DINSDAG 22 DECEMBER : Bezoek aan de Bloemmolens en de bakkerij (in volle werking), der maatschappij « De Vereenigde Bakkers » (Brugstraat). Samenkomst hoek St. Jansplaats en Brugstraat te kwart vóór 8 u. (19,45 u.) Aantal deelnemers zeer beperkt. Kaarten aan fr. 1.— af te halen op het secretariaat, Dambruggestraat, 116.

ZONDAG 10 JANUARI : Gezien de groote belangstelling bij het laatste bezoek aan de scene en machinatie van de Vlaamsche Opera wordt een tweede bezoek op touw gezet. Bijeenkomst Van Ertbornstraat (achterkant Vl. Opera) om 10,30 u. Kaarten aan fr. 1.— af te halen op het secretariaat Dambruggestraat, 116, zoolang de beperkte voorraad strekt. Deze twee bezoeken zijn uitsluitend voor de leden.

VRIJDAG 15 JANUARI : Te 8 u. vierde voordracht met heerlijke lichtbeelden in de feestzaal van de Stedelijke Jongensnormaalschool, Quellinstraat. Als spreker treedt op de heer A. De Rees, Schoolhoofd te Mechelen, ondervoorzitter en provinciaal afgevaardigde, met het onderwerp « Schilderachtig Mechelen ». Toegang vrij voor iedereen.

BERLAAR.

DINSDAG 22 DECEMBER : Voordracht met lichtbeelden te 8 uur in het lokaal « Burgerkring », Markt. De gekende spreekster Mevr. Alb. Pil-Van Gastel zal handelen over « De Vereenigde-Staten van Noord-Amerika ». Deze voordracht wordt opgeluisterd met fraaie lichtbeelden.

BRUGGE.

DINSDAG 29 DECEMBER : De Heer Van Overbeke komt voor een tweede maal aan het woord voor de Brugsche V.T.B.ers. Ook ditmaal over « Zuid-Amerika », voordracht die zal opgeluisterd worden door een reeks nieuwe prachtige lichtbeelden. Wij twijfelen er niet aan of er zal evenveel belangstelling zijn als vorig jaar. De voordracht wordt gehouden in de bovenzaal van « Het Teniershotel » (Vlaamsch Huis), te 7.30 u. 's avonds.

BRUSSEL.

ZONDAG 20 DECEMBER : Bezoek aan Laken : O. L. Vrouwkerk, Kerkhof, de oude Kerk, onder de leiding van den Zeer Eerw. Heer Dr. De Vis, Leeraar te Leuven. Verzamelen voor den ingang der O. L. Vrouwkerk te 1,30 u.

DUFFEL.

ZONDAG 20 DECEMBER : Reis naar Antwerpen. In den voormiddag bezoek aan de Musea, in den namiddag bijwoning der opvoering in den Kon. Vl. Opera,
ZONDAG 3 JANUARI : Bijwoning der opvoering in de Kon. Vl. Opera te Antwerpen. Bedrag te storten bij de inschrijving bij de HH. Jules Mariën of R. Bruynindckx. Zich aanmelden ten laatste op 25 December.

GENK.

MAANDAG 28 DECEMBER : Te 7.30 u. in het Katholiek Volkshuis, voordracht met lichtbeelden over « Herentals en zijne Geschiedenis » door den Heer C. Van Hove, secretaris van de vereeniging tot bevordering van het Vreemdelingenverkeer in De Kempen.

GENT.

ZONDAG 20 DECEMBER : Zevende groepsreis naar Antwerpen. In de voormiddag bezoek aan de musea Plantin en van Folklore. Te 1 u. gezamenlijk middagmaal. Om 2,30 u. bijwoning van « Tanhauser » (Rich Wagner) in de Kon. Vl. Opera. Toetredingen tot 15 dezer ten huize van den afvaardigde, den Heer Gijselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent. Prijs per deelnemer : voor leden 21,25 fr. houders van vrijkaarten of spoorabonnementen 11,50 fr.**De lidkaart wordt bij de inschrijving vereischt.**

MAANDAG 21 DECEMBER : Te 7,30 u. in de Staatsmiddelbare Jongenschool Bisdomkaai, 3e Wintervoordracht. De Heer Claes, rustend hoofdonderwijzer van St. Amandsberg zal een lezing houden betreffende de belangrijke kwestie « De Naamstudie van Gent en omstreken ». We hopen dat talrijke leden zullen aanwezig zijn. De zaal wordt confortabel ingericht en evenals de vorige malen zullen tal van interessante prijzen worden verloot.
De leden wier lidkaart voor 1926 onbetaald is teruggekeerd kunnen zich wenden tot den afgevaardigde van Gent aan hoogervermeld adres.

HAACHT

ZATERDAG 26 DECEMBER (2e Kerstdag) : Vergadering voor al de leden van Haacht en omstreken, ten einde over te gaan tot het groepeeren onzer krachten. Een spreker uit Antwerpen zal er het woord voeren. De vergadering heeft plaats bij Leo Gillemot « Vredezaal », te 3 u. stipt. Dat niet één V.T.B.er op deze belangrijke bijeenkomst ontbreke ! Ze is enkel toegankelijk voor de leden of voor degenen die zich als lid laten inschrijven vóór de vergadering.

In 't vooruitzicht : Propagandavoordracht met lichtbeelden, waarschijnlijk in de maand Februari.

HOEILAART.

WOENSDAG 3 FEBRUARI : Voordracht met lichtbeelden over « Zwitserland en zijne Bewoners » door den Heer Dr. Remi Sterkens, Leeraar aan het Atheneum van Elsene.

KAPPELLEN.

Om de veertien dagen 's Maandags te 20,15 u. stipt voordracht met lichtbeelden of filmen in het Vlaamsch Huis.

MAANDAG 21 DECEMBER : Voordracht door den heer Ing. A. Mennes over « De Toekomst der Gemeenten ten Noorden van Antwerpen ».

MAANDAG 4 JANUARI spreekt de heer Ysermans over « Kerken en Torens van Antwerpen ».

MAANDAG 18 JANUARI : Voordracht door den E. H. Const. Roosens over « **De Bouwkunst in** de Middeleeuwen ».

LIER.

In het vooruitzicht : Voordracht met prachtlichtbeelden door den heer E. Borrenbergen, voorzitter van fotografischen kring « Iris » over « Zwitserland ». Men raadplege tijdig de dagbladen.

MECHELEN.

VRIJDAG 18 DECEMBER : Tweede voordracht lichtbeelden te 8 uur in de rookzaal van den Stedelijken Schouwburg (Keizerstraat). Als spreker treed op de sympathieke ondervoorzitter van V.T.B. Prof. Dr. Ir. Stan Leurs, hoogleeraar aan de Universiteit van Gent, met het onderwerp « Begijnhoven », waarvan de spreker een speciale studie heeft gemaakt. Een buitengewone interessante serie prachtdiapositieven zullen deze voordracht verluchten. Wij rekenen dan ook op een flinke opkomst.

In vooruitzicht : einde Januari groepsreis naar Antwerpen met bijwoning der vertooning in de Koninklijke Vlaamsche Opera.

RIJKEVORSEL.

WOENSDAG 30 DECEMBER : Derde voordracht met lichtbeelden. Dr. Remi Sterkens, Leeraar aan het Atheneum te Elsene spreekt over « Zwitserland ». Begin te 6 u. in de gemeentezaal.

ST. NIKLAAS.

WOENSDAG 16 DECEMBER : Te 8,15 u. stipt in de bovenzaal in het V. T. B. bondslokaal « De Hoop », Houtbriel, tweede Wintervoordracht met lichtbeelden door den heer Chr. de Does die handelen zal over « Het Zwarte Woud ».

VEURNE.

Vergadering. De heeren leden van het plaatselijk aktiecomiteit worden dringend uitgenoodigd op de vergadering welke zal gehouden worden in het lokaal « De Beurs », op Donderdag 17 December, te 8 u. 's avonds.

AALST

WOENSDAG 16 DECEMBER : om 19,30 u. in het lokaal « Redt U Zelven », Groote Markt, Tweede Wintervoordracht. Als spreker zal optreden Dr. Remi Sterkens uit Etterbeek en zal handelen over « Zwitserland » (met lichtbeelden). V.T.B.ers uit stad en omtrek daar naartoe en alen een nieuw lid aangebracht !

Voor het Zang-concert dat de beroemde « Schola Cantorum » (leider Eug. Van de Velde) uit Brussel, op Dinsdag 22 December te 19,30 u. in de stadschouwburg houdt, zjn genummerde kaarten teen verminderden prijs (3 en 4 fr. in de plaats van 4 en 5 fr.) te bekomen bij een der beide afgevaardigden. We kunnen onze leden uit stad enomgeving niet genoeg aanzetten deze hoogstaande kunstuiting te gaan toejuichen.

DE ARDENNEN ONDER DEN SNEEUW.

De meesten onzer kennen de **Ardennen** in Zomertooi. Wie wenscht ze eens in **volle Winterpracht** te bewonderen? De V.T.B. richt een drie-daagschen tocht in (25, 26 en 27 December) naar LAROCHE en omstreken

REISPLAN. — **1e dag.** Per spoor tot Bomal; in auto : Bomal-**Durbuy-Samrée**-Laroche

2e dag. 's Morgens te voet naar een der allerschoonste uitzichtpunten onzer Ardennen : **Croix de Jérusalem.** 's Namiddags : Autotocht Laroche — over den **Baraque-Fraiture** — **Houffalize ;** terug langs de **Ourthe** (Pont de **Filly-Hérou**) naar Laroche.

...3e dag : 's Morgens autotocht van Laroche naar St. Hubert, dwars door het **Woud van St Hubert.** 's Namiddags : afreis. Aantal deelnemers : zeer beperkt. Inschrijvingen op het Secretariaat tot 22 December. Prijs (alles inbegrepen) : 185 fr. Leider : Eugeen De Ridder.

N. B. Bij onvoldoende aanwezigheid van sneeuw op wouden en bergen, gaat de reis niet door. — Deelnemers worden hiervan tijdig verwittigd.